

JITRO

OBSAH:

Do pátého ročníku! — Kolegové abiturenti! — Jar. Simerský: Mythologie, věda a víra o vzniku a vývoji kosmu. — F. X. Věk: Před branami. — A. D.: Našim studentkám. — Apologetické úvahy F. X. Brors: Dějiny církve Kristovy. (Přel. F. X. Věk) — Studentská musa: Janoš Světlý: Přísaha -- C. Slávek: Výpravy k Slunci. — Josef Trojan: Hledání pólu. — F. X. Věk: Život. — A. Záruba Mírský: Vzpomínka. — Al. Keltnerová: Letní pole. Večery — Š. Kašmírov: Když bouře rve — Josef Trojan: Válka bilionů. — BŠB: Volání mládí. — Pavel Kalla: Návrat. — K. Berthold-František Alt: Po škole! -- Anna Marešová: Zvony a srdce. — J. Pelikán: Dopis studenta Jana Ignáce Čermáka z r. 1672. — Simplex: Z knihy moudrosti. — Rozhled: Organisační a povšechný. —

V PRAZE

V Z Á Ř Í 1923.

JITRO

vychází počátkem každého měsíce kromě hlavních prázdnin. — **Redakce a administrace:** Praha II. Voršilská 1. Předplatné na půl roku **4 Kč** pro studenty, **8 Kč** pro nestudenty.

Z redakce: Počínajíc pátý ročník „Jitra“, obracíme se opět na všechno naše studentstvo s výzvou, aby, jsouc si vědomo toho, že „Jitro“ je jeho časopisem — ukázalo svou prací a svými příspěvky, že skutečně jeho duch „Jitru“ vládne. Splní-li katol. studentstvo tuto podmínku, pak může být ujištěno, že jeho časopis zůstane nadále nejlepším a nejrozšířenějším studentským časopisem, jakým byl dosud, ba že význam jeho daleko ještě stoupne. Chceme-li vyniknouti číselně, musíme vyniknouti obsahově, a to jest v naší moci. — Úpravu obsahu ponecháváme podobnou jako v posledních číslech minulého ročníku. Organizační zprávy budou omezeny v příštích číslech na nejnutnější. Přes to žádáme naše studentstvo, aby posílalo stručné zprávy ze svých SSS, zejména o zajímavějších událostech v nich. Přihodí se však mnoho zajímavých událostí mezi studentstvem vůbec. A o těchto podávejte nám zprávy. Nechť není ústavu, z něhož bychom neměli zpráv, nechť není střední školy, kde by nebylo našeho dopisovatele. Jen tak může stát se „Jitro“ časopisem skutečně zrcadlem studentského života. Pište o své práci, referujte také o hnutí směřujícím proti katol. studentstvu. Část zábavnou budeme se snažiti rozšířiti, aby vyhovovala všem čtenářům, mladším i starším. Při úpravě dalších čísel bude redakce dbáti přání, která z řad studentstva dojdou. Proto neobávejte se sdělovati nám své stesky a žádosti. Stejnými tužbami vedeni, ve společné práci, dojdeme i svého cíle. —

Uzávěrka příštího čísla 18. září. Číslo vyjde 1. října. — Příspěvatelé prosíme, aby psali příspěvky jen po jedné straně a to vždy inkoustem. Udejte vedle pseudonymu i své jméno skutečné, po případě třídu. Jméno Vaše jest jen pro redakci a tudíž se nemusíte obávat, že bude uveřejněno. Příspěvky se nehonorují a nevracejí. Kdo žádá za vrácení, nechť přiloží známku. —

Prosíme **redakce časopisů** o zasílání 1 výtisků výměnou.

Odpovědi na došlé příspěvky: Jar. D y j s k ý: Prosba. Letní večer. Uveřejníme. Příjd nadšení, V zadumání. Příliš všední, nehodí se. J. L. K é n y: Vzpomínky řeholníkovy. Ano. Píseň silných. Násilné vazby, nehodí se. Dík za pozdrav! — A. Z. M í r s k ý: Oči. Ano. Setkání. Panenka. Tíha prvních zklamání .. Nehodí se nám.

Administrační zprávy: „Jitro“ vycházeti bude za cenu nezměněnou. Chceme, aby každému bylo umožněno „Jitro“ odebírat. Prosíme však o řádné placení předplatného. Kdo má nedoplatky za minulý rok, nechť je ihned zapraví, jinak budeme nuceni vymáhati je soudně. Odběratelem stává se každý, kdo si první číslo ponechá. Prvním našim přáním je, aby každý katol. student stal se skutečným propagátorem „Jitra“. Je jisto, že se budou snažiti naši odpůrcové potlačiti vedle našeho hnutí studentského hlavně náš tisk, který — jak sami doznávají — se velmi rozšířil, a který jest jistě nejlepší oporou hnutí. „Jitro“ bude vycházeti letos pravidelně. Loňská nepravidelnost byla zaviněna technickými obtížemi v tiskárně. Pokud možno, odebírejte čísla hromadně, ušetříme tím na poštovních výlohách. Kolporteři „Jitra“ nechť každé číslo ihned po obdržení odevzdají odběratelům. —

Nezapomínej, kdo můžeš, podpořiti darem náš tisk. My věnujeme mu své síly, které jsou často studiem vyčerpány, věnujeme mu všechny volné chvíle, často velkou část svého nočního odpočinku, podpoř proto, kdo můžeš naše snahy finančně, abychom mohli za tak nízkou cenu „Jitro“ zasílati. — Pány profesory náboženství a odběratele vůbec prosíme o sdělení adres, na něž bychom mohli „Jitro“ zasílati. — Čtěte, propagujte, podporujte, řádně plaťte a získáte si nemalou zásluhu o náboženskou obrodu studentstva.

JITRO

ČASOPIS

STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ KATOLICKÝCH

A ORGÁN

ÚSTŘEDÍ KATOL. STUDENTSTVA ČS. V PRAZE.

ROČNÍK V.

V P R A Z E 1924.

MAJITEL, VYDAVATEL A NAKLADATEL: „ÚSTŘEDÍ KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOV.“
TISKEM CYRILLO-METHODĚJSKÉ KNIHTISKÁRNY. V. KOTRBA.

OBSAH V. ROČNÍKU.

Články vzdělávací a ideové.

	Strana
<i>Prof. Boháč Jan</i> , Duchovní cvičení	227
<i>Borecký A.</i> , Vývoj aviatiky v posledních letech	8, 59,
<i>F. X. Brors S. J.</i> , Dějiny cirkve Kristovy	84, 112, 133, 182, 203
— Islam	154
— Obrazoborství	155
<i>Cuhra Jaroslav</i> , Vývin české architektury v XVIII. a XIX. století	199
<i>D. A.</i> , Naším studentkám	7
<i>Dorazil Vlast.</i> , Charakter Zeyerova díla	127
— Vlastenecká činnost V. B. Třebízského	177
<i>Prof. Fadrus Kar.</i> , Uhlazenost řeči	229
<i>Feřt Václav</i> , Bellem	76
— Jesličky M. Aleše	78
<i>Franěk Lud.</i> , Něco o zemětřesení	54
<i>Frydrych J.</i> , K našemu programu	149
<i>Gardini Romano</i> , Sport a hra	
— Anglická mládež a sport. (Přel. dr. F. Novák)	222
<i>S. M. Gillet O. P.</i> , Výchova křesťanského charakteru	128
<i>Hlučinský P.</i> , Misie sv. Františka X. v Evropě	84
<i>Karas Frant.</i> , Ján Hollý	181
— Katolické university	201
<i>Kettner Em.</i> , Vánoce českého národa	73
<i>Klement K. C.</i> , Májový pozdrav	197
<i>Krlin Jos.</i> , Svatý Tomáš Aquinský	27
<i>Kroff Xaver</i> , Student a politika	28
<i>Kubiček Em. T. J.</i> , K životu M. J. Husi	230
<i>Kubiček Fr. T. J.</i> , Za + Ladislavem Fahounem	125
<i>Pavlík Václav</i> , Starokřesťanské umění	50
<i>Pelikán Jos.</i> , Glossa ze student. života	175, 198
<i>Dr. Plocek V.</i> , Pax Romana	102
<i>R. J.</i> , Nad všemi ohni a vodami	104
<i>Rytina Vilém</i> , O socialismu	80, 104
— Ke sjezdu francouzských katol. stud. v Nancy	173
<i>Dr. Sajíc Jan</i> , Svrchovaná naděje	77
<i>Simerský Jar.</i> , Mythologie, věda a víra o vzniku a vývoji kosmu	2, 29, 55
<i>Skalický Vlad.</i> , Kdo byl pravým idealistou	152
<i>Slezák Jar.</i> , Quid faciam?	152
<i>Stránský Kar.</i> , České drama historické	110
— Scénické umění výtvarné	130
— Problémy nového umění režie	202
<i>Š. A.</i> , Co nám schází?	101
<i>Šinkmajer Lud.</i> , Dolů s křídly!	224
<i>Tomíček K.</i> , Význam a dílo Bedř. Smetany	150
<i>Trn, Massa</i>	25
— O radosti mládí	52
<i>Válka Kar.</i> , O životě a studiu alumnátním	178
<i>Věk F. X.</i> , Před branami	5
— Svatý Václav	31
Federatio universitaria catholica italiana (F. U. C. I.)	132
Hypnotismus a katol. mravouka	32
Odešel pastýř	49

Prosa zábavná.

	Strana
<i>Berthold Th.</i> , Po škole!	17
<i>Dick</i> , Sázka hajného Kličky	186
<i>F. O.</i> , Pod vrbou	38
<i>Feřt Václav</i> , O těch jaternicích	92
<i>Holst Ad.</i> , Hnízdo v keři bezovém	41
<i>Infelix</i> , Příběh ze starých dob	185
<i>Javůrek Fr.</i> , Pohádka o Písničce	156
<i>Jiskra Jan</i> , Nešikovný	183
<i>K.</i> , Oktávanské loučení	162
<i>K. B.</i> , Vzkázání v podzimu	62
<i>Keltnerová Al.</i> , Rozum a láska	113
<i>Komárek Fr.</i> , Cesla	115
<i>Litvinský V.</i> , Štědrý večer	86
— Poutník	136
<i>Mírský A. Z.</i> , Jarní pohádka	205
<i>Pavlík Václav</i> , Umění	61
<i>Pelikán Jos.</i> , Dopis stud. Jana Ignáce Čermáka z r. 1672	19
<i>Pospíšil J.</i> , Jak strážek Róbal ve kládě o špetelkách	94
<i>Rylk J.</i> , Zloděj	208
<i>Slavec A. F.</i> , Proč?!	34
— Čtyři . . .	160
<i>Slávek C.</i> , Výpravy k slunci	11
<i>Soural Jos.</i> , Když má student smůlu . . .	210, 234
<i>Stránský Kar.</i> , Smetana ve vzpomínce mého otce	139
<i>Trojan Josef</i> , Hledání pólu	12
Válka bilionů 15, 34, 63, 88, 117, 140, 164, 189, 213, 237	
<i>Vlček Fr.</i> , Iam opus exegi, quod nec lovis ira nec ignis	157
<i>Záruba-Mírský Al.</i> , Vzpomínka	13
Dopis z Prahy	65

Básně.

	Strana
<i>B. Š. B.</i> , Volání mládí	17
<i>Dyjský Jar.</i> , Letní večer	38
— Za tažnými ptáky	67
— Vzpomínka	139
<i>H. B.</i> , Srdce	94
<i>Jozef</i> , V cizině	40
<i>Kalla Pavel</i> , Návrat	17
<i>Kašmidov Š.</i> , Když bouře rve	14
<i>Keltnerová Aloisie</i> , Letní pole	14
Večery	14
Charles Baudelaireovi	38
První člověk	65
Modlitba	87
Komáři utopie	113
Světa	119
Hvězdička	140
Na jaře	156
Večer nad polem	166
Velikonoční	183

	Strana		Strana
Podvečer na vsi	205	<i>Simplex</i> , Psaní matčino	40
Cesta hřbitovem	210	<i>Skalák Miroslav</i> , Stan	62
Bolesti	233	<i>Slavec Ad. Fr.</i> , Balada o slepci	135
<i>Kříž Frant.</i> , Vzpomínky	34	— Pošták	161
<i>Kříž Karel</i> , Bedřich Smetana	156	— Břízka v lučinách	189
<i>Květenský Janko</i> , Bez nadpisu	43	<i>Světlý Janoš</i> , Přísaha	11
<i>Kubasák M.</i> , V nedel'u	186	Sen o ženě	67
V přírodě	207	Dětská modlitba	87
K Bohu	256	Kněz	135
Ku večeru	237	Epigramy	142
Keď mi obličej plápolom horí	233	Svalost ženy	164
<i>Litvínský V.</i> , Podzimní píseň	67	Ty ruce . . .	233
<i>Marešová A.</i> , Zvony a srdce	19	<i>Svojan Mirko</i> , Madonna	61
<i>Miloslav</i> , V boj	95	— Vzdychajúcim	91
<i>Mírský Al. Z.</i> , Smuteční den	65	— Keď varyto z ruky padá	114
<i>M. E. E.</i> , Když listí padá	65	<i>Věk F. X.</i> , Život	12
<i>Orlický Jan</i> , Žebrák	237	— Hlaholy zvonu	86
<i>Ort Kar.</i> , Ty, Bože, dal's mi	114	<i>Trojan Jos.</i> , Věčný zpěv	33
<i>Pavlík Václav</i> , Na horách	136	— žovská, Temno?	138
— Nejkrásnější milenka	136	<i>Rozhled organisační</i> : 1, 2, 20, 26, 44, 69, 97, 121, 144, 169, 194, 217, 243	
<i>Prokeš Bed.</i> , Kaplička	40	<i>Rozhled povšechný</i> : 24, 47, 71, 99, 122, 146, 170, 191, 217, 245	
<i>Pština Fr.</i> , Honza	116	<i>Dívčí hlídka</i> : 72, 100, 124, 148, 172, 196, 219	
<i>Pulcher</i> , Dar	87	<i>Student v dílně</i> (řídí SSS (m) v Praze): 43, 68, 96, 120, 143, 167, 193	
<i>Rez Clement</i> , Řeka zpívala	185		
— Před deštěm	192		
<i>Roman</i> , Balada o strojníkovi	159		

CYRILLO-METODĚJSKÝ VĚSTNÍK STUDENTSKÝ.

(Příloha Jitra).

	Strana		Strana
<i>Aleš K. Ev.</i> , Před obrazem Matky unie . . .	2	brněn. na Velehrad (r. 1863)	4
<i>Dorazil Vl.</i> , Za Dr. Ant. C. Stojanem	1	<i>Němec Fr.</i> , Cyrilometodějská činnost Ignáta Wurma	9
<i>Karas Fr.</i> , Do braci Polaków	10	<i>Rones Ferd. K.</i> , Do služeb unionismu!	11
— Ideje vodilje rada Č. M. L.	7	— <i>ek</i> , Svatý Josafat, apoštol unie	2, 8
— „La Ligne Cyrillométhodienne“ au monde chrétien	14	Významná jubilea	4
— Na Velehrad!	13	Jednatelská zpráva valné hromady C. L. S. dne 3. pros. 1923	5
<i>Lípa V.</i> , List kroužku vlasteneckých studentů			

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK V.

V PRAZE, V ZÁŘÍ 1923.

ČÍSLO 1.

Do pátého ročníku!

„Stojím na břehu řeky. Vidím s radostí její vzdouvající se vlny, vidím její strhující sílu...“ Takového obrazu užil P. M. . a v posledním ročníku kalendáře katol. studentstva, když popisoval hnutí katol. studentstva u nás. — Řeka ta délkou svého toku se rozmáhá i do šíře. Mocný její tok neleká se již překážek, které chtějí zabránit jeho další cestě, a směřuje nezadržitelně k svému cíli. Hnutí katol. studentstva nedovedly utlumit vyhrůžky k němu doléhající ani zloba a pronásledování těch, kteří volali a volají studentstvo české po sčítování s Římem, s církví katolickou. Naše studentstvo snažilo se odčinit hanbu, kterou českému studentstvu vmetli do tváře ti špatní vůdcové, kteří ve svých projevech a programech hlásali čirý atheism a národnostní indiferentism. „Jitro“ snažilo se tu vždy budit ducha národního, při tom však i věřícího, v českém studentstvu.

Stojíce na prahu pátého ročníku a pozorující stále trvající krizi studentstva českého, nemáme jiných cílů a tužeb než které jsme měli od počátku hnutí katol. studentstva: „Spojití veškeré naše katol. studentstvo v mohutný šik, budití a živiti v něm lásku k vlasti a církvi, lásku k lidu, z něhož vyšlo, vésti je tak, aby z jeho řad vycházeli inteligentní mužové a ženy s lidem citící a proň pracující, kteří by se stali obětavými pracovníky na půdě národní, která byla českým studentstvem, svedeným klamnými hesly, namnoze opuštěna. Chceme budití lásku k církvi, neboť víme, kam došli ti, kdož se jí zřekli. Chceme však zájmy vlastenecké a zájmy náboženské hájití a prohlubovati. Chápeme plně povinnost býti zejména nyní na stráži. Nevoláme do boje, který má dobývatí, rozšiřovati hranice, zveme na stráž k ochraně; voláme všechny dobré vůle. Kdo máte energii, kdo cítíte v sobě odvahu bojovati za své přesvědčení, kdo věříte ve vítězství ideálů, vstupte do našich řad! Kdo není s námi, je proti nám. Dnes není třetí možnosti. Není možno býti dobrým katolíkem a státi v řadách jejich nepřátel. Jest nutno vyzdvihnouti do výše své barvy.

Před počátkem prázdnin, 4. června a 19. června byl nám v Praze od liberálních kolegů vypovězen boj, který se má po prázdninách přenést do všech našich škol a ústavů. Má býti navždy umlčeno katol. studentstvo za to, že postavilo se otevřeně na obranu zájmů národních. Chtějí je umlčet ti, kteří přijali s velikými ovacemi na své schůzi, konané v Praze dne 4. června t. r., komunistické poslance, tedy politické zástupce těch, kteří potírají myšlenku národní a státní a staví se tedy proti naší mladé republice nepřátelsky, chtějí je umlčet ti, kteří pozvedli svého hlasu, aby hanobili zákony republiky chránící policii. Svojí výchovou dovedli již studentstvo tak daleko, že v minulém roce přihlásilo se již několik českých vysokoškolských studentů za beznárodnostní.

Český studente a studentko! Uposlechněte jejich výzvy (v letáku pro vystoupení z církve) a přiznejte barvu! Odpovězte na všechny agitace, které rozvinou po prázdninách, přihlášením do našich řad! Přihlaste se za odběratele „Jitra“, časopisu katolických, k národu věrně lnoucích českých studentů!

Snahou redakce bude, aby „litro“ stálo na výši poslání, aby plnilo vždy oddaně úlohu, kterou si předsevzalo. Nechť tvoří čtenáři „litra“ široký a pevný okruh, který by vždy věrně stál připraven k obraně, který by ve svorné lásce pracoval pro lepší budoucnost, pro blaho a slávu národa. Zapalte ohně na horách!

Pojďte a pomozte! Zveme vás ke společné práci. Své přátele prosíme o podporu!

Redakce.

Kolegové abiturienti!

Již v nejbližší době rozjedete se ze svých domovů, abyste nastoupili na jiné dráhy životní. Většině z vás snad rozevrou se dráhy života vysokoškolského. Kéž nepadne tu nadarmo volání v posledních číslech „litra“! „Žeň jest mnohá, ale dělníků málo.“ Kdo ještě váháš, rozhodni se! „Mistr volá tě“. — Vy pak kolegové a kolegyně, kteří jste byli propagátory našich ideálů na středních školách a kteří přijdete po prázdninách do Prahy a do Brna, abyste na vysokých školách dokončili své vzdělání, vězte, že čekají na vás stejně cítící katol. akademikové, kteří přijmou vás s radostí a věrným přátelstvím do svého středu. — Stojíte před novým, neznámým životem. Budete se ohlížeti po ruce pomocné. Chcete-li, abyste nebyli zklamáni, chcete-li najít pravé přátele, vstupte do našich akad. spolků, v Praze do České Ligy akademické, v Brně do Moravana! Dnešní studentstvo není tím studentstvem, o kterém jste snad četli v době probuzenské nebo snad ještě před lety. Studentstvo dnešní je rozříčeno. Na jedné straně stojí víra a ideály, na protilehlé nevěra, materialismus, skepse. Vy však nezklamete své ustarané rodiče, vy nebudete zrádci své krve, zrádci své víry. Budou vás varovati před našimi katol. akademickými spolky. Nedbejte těchto klamných rad! V nynější době je nutno, aby každý katol. akademik přiznal, jaký jest, jest nutno, aby vstoupil do spolku katol. akademiků. Jen tak může být jist, že neutone v materialistickém životě velkoměstském. —

Dnešní materialistické studentstvo zapomíná na svou duši. Žije životem animálním, neuvědomuje si, že duše má nezměrné hloubky, v nichž mluví Bůh, a že jen proniknutí do těch hloubek činí člověka šťastným, že mu dodává radosti k životu. Odhodili však víru, a proto žijí životem rozervaným. Dusí v sobě každý hlas svědomí, hledají uklidnění v bahnitém životě velkoměsta a nalézají — zkázu a rozervanost ještě větší. Chuť k studiu odpadá, a člověk stává se ruinou. Chcete být jimi i vy, katol. abiturienti? Či bojíte se snad posměchu?

Nedejte se zastrašiti, a cítíte-li odvahu neslydět se za své přesvědčení, přijďte mezi nás! Přijďte s důvěrou a s vědomím, že přicházíte mezi bratry, mezi nimiž naleznete poučení, čistou radost, mezi nimiž se potěšíte v chvílích žalu! Na shledanou v našem kruhu! Jen tam je vaše místo!

Česká Liga akademická v Praze II. (Voršilská 1.)

Spolek katol. akademiků „Moravan“ v Brně (Koliště 5).

Jaroslav Simerský.

Mythologie, věda a víra o vzniku a vývoji kosmu.

Byl jsem požádán, abych uveřejnil v „litře“ svoji přednášku, pronesenou loňského školního roku na kterési přednáškové schůzi České Ligy Akademické. Činím to rád, a to z několika důvodů: předně proto, že thema samo je pro každého člověka, jenž má smysl pro krásu tvoření a dění, svrchovaně poutavé, dále proto, že srovnání thesů víry a vědy o tomto základním faktu existence věci mnohého utvrdí v jeho světovém a životním názoru, konečně také proto, že mohu tímto způsobem sdělit s veřejností vzácná slova a hluboké myšlenky svého profesora Dra. Lásky, která on — muž práce a duševního vyrovnání — mluvil k svým posluchačům při své přednášce o kosmogonii v zimním semestru minulého školního roku na přírodovědecké fakultě v Praze.

Ovšem neuveřejním věc tak, jak byla připravena pro přednášku, neb jinak působí slovo mluvené, jinak čtené. Rovněž nejsem zde omezován časem, mohu tedy thema propracovati, pokud bude třeba, a doplniti. K tomu užil jsem vedle jiných spisů zvláště knihy J. Plassmanna a J. Pohle-a „Der Sternenhimmel“, a spisu A. Gockela „Schöpfungsgeschichtliche Theorien“, vydaného v Kolině n/R. 1907. Tolik předem.

Pro každého člověka, ať je vzdělaný či nevzdělaný, ať mu osud sype v cestě života růže nebo trní, ať duše a srdce jeho září světlem radosti velké a tichého štěstí, nebo se třpytí tlumeným svitem snivosti hvězdných nocí, či se chmuří tmou smutku a černých vzplanutí, pro každého člověka jsou svrchovaně významné obsahy dvou pojmů. Tyto velké dva pojmy jsou: svět vnitřní a svět vnější.

Svět vnitřní je onen tajemný les nitra lidského srdce, kde vánek touhy provívá kde který kout, probouzí spící přání, kde třpytí se démanty něhy a v zadumání nočního klidu se ozývá píseň vznětů čistých...

A svět vnější? To je bohatý, nesmírně bohatý obsah velkého, krásného kosmu.

Jest přirozené vzhledem k povaze chápání lidského, že člověku je přístupnější pozorování světa vnějšího, který bezprostředně působí na jeho smysly. A protože pro smysly je vnější svět vším, není divu, že se člověk vrací znovu a znovu k pozorování kosmu, k jeho opěvování — a k jeho pronikání, jak tuchami fantasmie, tak silou rozumu.

Nuže pojďme po těch cestičkách, jasných i temných a tajemných, jimiž chtělo tušení a fantasmie jednotlivců i národů dospět k rozřešení této velké záhady, pojďme po těch srážech, po nichž chtěl lidský rozum dospět tam, kde kyne vyjasnění velkého zázraku tvoření a života!

Kosmogonie antická byla sestra theologie, t. j. filosofie o vzniku bohů. Nemá proto přímého významu pro exaktní vědu, je však přece velmi důležitá, neb jest prvním článkem řetězu vývoje představ o tomto předmětu. Jest zajímavé, že téměř všechny staré kosmogonie začínají problémem vzniku světla, slunce. Je prospěšno objasnit si předem tento fakt, než přikročíme k jednotlivým význačným dokumentům názorů antických národů o vzniku světů.

Vznik světla, slunce! Někteří míní, že pračlověk, když prý se vyvíjel ze zvířete, první, co si uvědomil, byla existence světla. Tento výklad je rozhodně nesprávný. Neboť i kdybychom připustili, že genese člověka je v souvislosti s existencí zvířete, pak musíme uznat, že přechod dál se znenáhla, spojitě, to jest že vyvíjení a tedy i uvědomování dalo se spojitě. Je tedy zřejmo, že by se střídání dne a noci stalo vznikajícímu člověku samozřejmou nutností, a nikoli věcí prvořadného významu.

Onen základní fakt, že počátek starých kosmogonií tvoří lišení existence světla a tmy, vysvětlil bych takto: východem slunce začíná pro člověka den, začíná uvědomělé přemýšlení; slunce měří člověku čas, slunce podmiňuje růst přírody, slovem „slunce znamená veliký klad v životě lidském proti chabosti noci!“ A proto, kdyby člověk uvažoval, že kdysi nebylo nic, nic viditelného, nic, co bys mohl smysly postřehnout, jistě by považoval stvoření věcí za vyplnění této prázdnoty kladem, velkým, krásným, jasným, a připsal by tento první moment velkého „vyplnění“ slunci. —

Když jsme se přesunuli přes základní myšlenkovou obtíž, věnujme trochu pozornosti starým básním-kosmogoniím.

„Nebylo nebe, ani nebylo země, ani nebylo moře. A potom objevily se vody a z nich povstali bohové Luhua a Lahamu“, tak je napsán na prastarých deskách kamenných, prý z r. 7000 př. Kr., počátek kosmogonie babylonské. „Z vod povstal Luhua (noc) a Lahamu (jitřní červánky). To bylo první stvoření“. Podobně kosmogonie egyptská uvádí, že první, co vzniklo, byl Reh, bůh slunce. Tedy moment vzniku slunce je oběma těmito význačným kosmogoniím společný. Babyloňané však soudí, že bůh červánků povstal z vody, kdežto Egypťané myslí, že světlo a vše ostatní povstalo z prvků dvou, totiž z prahmoty Num a z praducha Thoť (pohyb). Tedy prahmota a pohyb. Genese píše: „Elohin vznášel se nad vodami, přemýšleje, jak by svět stvořil“. Vidíme v ní tedy jak základní prvek kosmogonie babylonské, totiž pramaterii vodu, tak i egyptský prvek pohybu, zušlechťený a oduševnělý přemýšlením Elohinovým. Myšlenkově cenná a hluboce založená je kosmogonie indická, vyzpívána v 129. hymně indické bible Rig Wegy. „Na počátku nebylo nic. Nebylo nebe, dne ani noci. Jen tma byla. Vůle, Kâma byla to, jež stvořila svět.“ Aby se tato vůle, kterou si dle mého mínění nutno představit spíše jako absolutní nutnost tvoření, mohla uplatnit, bylo třeba pramaterie. „Tad“. Ta potřebovala zas „ducha“, který by tvořil z rozkazu oné vůle absolutní. Avšak ani tito bohové, vůle, duch a hmota, nemohli tvořit sami: musela k nim přistoupiti „snaha“. To je soustava indická! Líší se velmi od obou uvedených kosmogonií. Vysvětlíme si to snadno z povahy Inda, který nehledá bohů ve vodě, v moři, nýbrž ve svém nitru, a který dobře zná a oceňuje moc vůle, sílu ducha, hmotu-tělo a výsledek snahy. Tyto čtyři vznešené prvky, bez nichž je existence a tudíž i vznik člověka nemožný, pře-

náší pak na vznik všehomíra. Jeho kosmogonie je abstraktně pojata, a můžeme říci, je ušlechtilá. — Uvedený zpěv Rig Wegy končí slovy, slovy tak divnými, jak jen snad Indovi hloubavému z propasti duše mohou vzlétnouti k vánkům prozrazení: „Kdo zná, kdo může říci, kdo ví, jak povstal svět? Nebylo bohů ještě v dobách těch; kdo pět může o tom, čeho nikdo neviděl? Počátek světů jaký byl, to může říci prabůh pouze. Neboť on stvořil svět. Anebo snad ani on tak neučinil, možná že tedy ani on neví, jak stvořen svět.“

Další část kosmogonie indické je obsažena ve zpěvu 190. Dle něho, z touhy ducha svořiti svět, povstaly zákony přírodní a zákon přirozený. Stvoření pak samo nedálo se chaoticky, nýbrž zákonitě. Se zákonem přirozeným přišla na svět pravda. — Pak stvořeno bylo moře a z rozvlněného moře povstal čas. (Periodicita přílivu a odlivu je zde personifikována v čas). Tak událo se stvoření světa, jak se domnívali a v písni Rig Wegy zapsaly staří Indové.

K těmto básním, opěvujícím taje a zázraky prvního stvoření, přimykají se dosti těsně dvě řecké zmínky o kosmogonii. První nalezneme ve 246. verši XIV. knihy Homerovy Illiady, kde básník praví, že původcem bohů byl Ókeanos (oceán). Uvážíme-li, že slovo ókeanos pochází od staroindického Ogha-augha, což znamená vlnící se vodu, uvidíme, že zřejmě i tu vystupuje pojem pramaterie a jejího pohybu, života. Druhou zvěst podává nám Hesiod (700 př. Kr.) ve spise „Erga kai hémerai“ (díla a dni). Praví tam, že nejprve povstal chaos. Pak vznikla země, sídlo bohů, totiž Olymp a Tartar. Obsazování země bohy přičítalo se prátouze, Erótovi. Působením Eróta na Chaos vznikl Erebos (hrůza) a Nyx (noc). Pak povstal Aithér (vzduch) Hémerá (den). — Pro nás nejzajímavější je osvětliti si prvek, dosud z jiných kosmogonií neznámý, totiž Chaos. Aristofanés a Aristotelés považují jej za prostor, podobně Plútarchos za temný prostor. Co je k tomu vedlo? Snad řešení otázky, co bylo dříve, zda prostor či hmota? Avšak: je prostor bez hmoty prostorem? A je hmota bez prostoru hmotou? Myslím, že při uvažování o stvoření těchto dvou věcí musíme nechat stranou jakoukoli časovou posloupnost a počítati pouze se současností vzniku obou, s čímž se též setkáme při výkladu prvního verše Genese. Filosof Zenón považuje Chaos za vodu. Jiní čtou na uvedeném místě Hesiodova spisu místo Chaos „Kaos“, (Řecké chí = χ, kapa = Κ), a odvozují je od slovesa kaió, hořím. Kaos byl by pak oheň. Lukas podává tento výklad: abstrahujme ode všeho, co bylo stvořeno: zbude nám Chaos. Výklad ten zdá se mi poněkud naivní. Což nebyl podle Hesioda i Chaos stvořen?

Nové myšlenky nalézáme u ionských přírodopytčů-filosofů, kteří se snažili tvoření všech věcí převést na jediný všeobecný princip, na jedinou pralátku. Položili si dvojí otázku: v čem pralátka pozůstává, a jakými změnami z ní všechny věci povstávají. Thalés milétský (zemř. r. 550 př. Kr.) považoval za prahmotu vodu, Anaximandes jakousi látku, kvalitativně neurčenou, Anaximenés vzduch, Herakleitos oheň. Empedoklés (444 př. Kr.) odvozuje vše ze čtyř elementů: ze země, vody, vzduchu a ohně. Jeho systému se přidržel Platón (zemř. 347 př. Kr.) a doplnil jej pátým elementem, totiž etherem, sahajícím od sfér stálic až ke dráze našeho měsíce, Aristotelés (zemř. 322 př. Kr.). Jejich výklady byli směrodatné pro myšlení lidstva téměř po dva tisíce let.

Osamoceně mezi řeckými filosofy stojí Démokritos (naroz. asi r. 420 př. Kr.), zakladatel mechanické teorie povstání světa. Tvrdil, že na počátku byly atomy, které byly nadány vahou a přímočaře se pohybovaly. Vzájemným narážením na sebe dostaly se do vířivého pohybu, z něhož vznikl svět. — Nelze upříti domněnce Demokritově původnosti, rovněž se sluší podotknouti, že i nejnovější kinetická teorie hmoty operuje s hmotnými atomy volně pohyblivými (zvláště u plynů). Ale nutno upozorniti, že se svým výkladem přiblížil Démokrit extrému materialistického názoru na vznik všehomíra. Předpokládá totiž věčně jsoucí, pohybem oživené hmotné částčky, z nichž se vnitřní jejich silou vyvinul svět. Jeho teorie má vedle toho značné obtíže; už to tvrzení, že narážením atomů, přímočaře se pohybujících, vznikne pohyb rotační, je nadmíru nepravděpodobné. (Dvě koule po nárazu, pohybovaly-li se přímočaře, pohybují se přímočaře dál, ovšem v jiném směru. A pak bychom vznik pohybu vířivého musili pozorovati u plynů, neboť plyn, jak již bylo poznamenáno, je analogie souboru Démokritových atomů).

Abych proti extrému, k němuž dospěl Démokritos, postavil extrém druhý, opačný, zmíním se ještě o tom, jak Platón si vznik světa představoval. Jeho světový obraz je úplně ovládnán „duší světa“, která jako „druhý bůh“ hmotu světa ze vnitř oživuje a podle věčných vzorů-idejí božích upravuje. Tento názor, oduševňující a zbožňující přírodu,

stojí na témže stupni mythologisujícího myšlení, jako fantastický hylozoismus starých pohanů. —

Těmito posledními dvěma systémy, totiž Démokritovým a Platónovým, jsou nejzřejměji reprezentovány dva směry, podstatně různé, totiž názor materialistický a idealistický. Všechny staré kosmogonie dají se do jedné z těchto dvou tříd zahrnouti. Společná jejich známka — jak je u každé kosmogonie nutno — je ta, že jsou založeny na předpokladech, týkajících se prahmoty. Příčiny této existence kosmogonie neřeší — a nerozřeší. —

Laskavý čtenář odpustí, že na chvíli výklad přeruším. Chci totiž s ním vykonati malý myšlenkový pokus, abych mu ukázal nutnost předpokladů v myšlení lidském. Odmysli si tvorstvo, odmysli rostlinstvo, odmysli si rozdíly mezi mořem a souší, mezi nížinou a horami, odmysli si střídání světla a tmy, odmysli si všecku hmotu, odmysli si prostor, umíš-li to; a co ti zbude? Tma. A odmysli si tu tmu? Dokážeš to? Vidiš, že duch lidský se předpokladů nezbaví. A abych speciálně k našemu problému užil slov prof. Lásky: „Kosmogonie zůstane vždycky básní. Snahou badání je však, aby byla básní vědecky ukázněnou.“

Vrátím se k tematiku; ukáži stručně tuto snahu badání a vědy, a vyložím, k jakým výsledkům dospěla.

Nejprve je nutno všimnouti si základních předpokladů, na nichž vědecká kosmogonie staví. Jsou tři: 1. Ve vesmíru působí od počátku stále tytéž síly, a struktura prostoru je stále táž. 2. Historie povstání světů je úplně obsažena v dnešním světě. 3. Platí zákon evoluce, vývoj pak neděje se katastrofálně, nýbrž klidně.

Nejdůležitější je postulát první. Neb bez něho nebyli bychom oprávněni přenést teorii gravitace na doby vznikání světů, nemohli bychom tedy na tehdejší děje aplikovati výsledky matematického zpracování mechaniky a jiných odvětví fysiky.

Druhý předpoklad praví, že historie povstání světů je napsána písmem hlubokým, že z velké části tajemným, nečitelným, na obloze. Nutno uvést, že pro vznikání hvězd z mlhovin přímého důkazu, daného výsledky pozorování dosud nemáme. Uvádím výrok Newcomb-ův: „Spektrální analýze nemá dosud možnosti potvrditi názory Herschlovy, které spočívají jen na čistě vnějším vzhledu mlhovin, neboť jasného spektra mlhovin dosud jsme nezískali.“ Avšak u sluncí je možno podle spektrálních typů H. G. Vogela vytvořiti stupnici stárí stálic, která nás vede od horkého modravého Síría přes méně teplé žluté hvězdy až k vychladlým rudým hvězdám (Aldebaran) a k tmavým sluncím, které vidí jen matematické oko v astronomii neviditelná.

(Pokračování.)

F. X. Věk:

Před branami.

Znovu mění kulturní obzor světový tvářnost. Zdálo se, že rudý oheň rozvratu a nevěry nabude převahy. Ale nestalo se. Základní tón úchvatného zrození křesťanské osvěty opět zaznívá v souladu s nadpřirozenou hudbou vesmíru. Plameny bílé záře vyšlehují nad obzor — dělí rudé moře — zatlačují je do náležitých mezí a živou mluvou ohlašují nové zápolení duchů — před branami nové doby. Kdo zvítězí, určí spolu ráz epochy!

Synthesí znamení blížíciho se příboje, jenž ohrožuje křesťanský světový názor, jsou — do nedávna vítězný socialismus, nebezpečí bolševického komunismu v širokých vrstvách lidu a nevěrecký nihilismus v řadách inteligence. Vše směřuje ke sřícení starých kulturních řádů. Byli jsme svědky shroucení německých a rakouských říší a ruského círství v době válečné, což bylo nutností, aby se brány nové doby mohly otevřít dokořán. Vlny poválečného náporu oněch složek materialismu (apokalyptičtí jezdcí!) vzepnuly se ještě výše — chtěly strhnouti do propasti i kulturu náboženskou — měla padnouti a býti odsouzena i církev katolická!

A co vidíme? Stojí neporušená — ve skvělejším lesku, neboť smyto bylo suché listí. A nejen to: Směr profichůdný již dospěl svého vrcholu — upadá — za to katolicismus je na postupu — mravní jeho význam se opět uplatňuje a uznává.

Jak jest u nás? S počátku se zdál rozvrat ve světě duchovním býti úplný, vliv zástupců křesťanské morálky nepatrný — veškeré náboženské cítění vydáno po-směchu. A dnes?

Zůstavme stranou poměry v občanském životě, jež se v určitém směru zlepšily, a všimněme si poměrů týkajících se nás — katolického studentstva.

Jestliže jsme po převratu pracovali tiše, nebylo to na škodu. Dnes, když naše hnutí mohutní, zdvihá se v t. zv. pokrokovém studentstvu poplach. Stav jeho duševní nálady lze vystihnouti známým výkřikem: „Hannibal ante portas!“

Klasické přirovnání přijímáme potud, pokud osvětluje názorně dokonalé zděšení „p o k r o k o v é h o“ studentstva nad naším vzrůstem!

Katoličtí studenti a studentky! Není-li to pro nás zadostiučiněním — za všecken smích a potupu na školách, na universitě, v časopisech a jinde, když k vůli nám, kteří jsme přece „nepatrným hloučkem zatemněnců“, se zakládá před prázdninami 1923 Unie „p o k r o k o v é h o“ studentstva (politická, ale nikoli česko-slovenská!!) obzvláště proti nám?!

A přiznáme se ještě k jedné věci:

Stojíme skutečně před branami „pokroku“, ne jako prosící o milost, ale jako žádající o rovnoprávnost s ostatním studentstvem a o svobodu (nikoli o nadřizenost, jak na schůzích Unie bylo tvrzeno), jsouce si vědomi své kulturní síly, jež prýští z věčného pramene nauky Kristovy!

Vy, kteří s tlukoucím srdcem očekáváte nový školní rok, před jehož branami takorba stojíte, nevědouce, co se skrývá za nimi, kteří víru v srdci nosíte, buďte si vždy vědomi této rovnocennosti a nedejte se zastrašiti, až budou proti vám útočiti více než kdy jindy! Věcným, důstojným způsobem vyvraťte každé osočování.

Jděte od druhu k druhu, od přítelkyně k přítelkyni, již nejsou zcela lhostejní k náboženství, získávejte je, dejte jim „litro“ nebo „Život“, nechť poznají naše snahy a cíle! To bude nejlepší odpověď a nejlepším útokem i obranou!

Bylo uvedeno, že žádáme za rovnoprávnost a za svobodu!

Před novoyorským přístavem — před branou Severní Ameriky — strmí obrovská kovová socha ženy, jež vztýčuje v pravé ruce k oblakům — pochodeň, která je též majákem pro blížící se loďstvo v noci. Socha má znázorniti svobodu severo-amerických států, třímající pochodeň moderní osvěty. Avšak v zemi není tolik demokratické svobody a osvěty, jak si leckdo myslí.

V naší amerikanisující republice nemáme takové sochy svobody!

Chceme proto vztýčiti pravý symbol svobody ducha ve svobodné vlasti před branami pravého pokroku, aby byl ukazovatelem bloudícím — a vlastně již stavíme!

Stavíme sochu krásnější — živou — z hořících srdcí nadšené mládeže, jejíž mladé ruce třímají pochodeň — Eucharistie!

Zde tajemství našich úspěchů! — Klečíc před branami svatostánku, očekáváme Toho, jenž jest naším životem — naší studánkou pravdy. A přijímajíce svátostného Spasitele, přijímáme onu Eucharistickou záři, jejíž bílé plameny pronikají celým naším bytím, jež klade srdce na mladé ruce, aby bylo obětováno...

Mládeži! Hle, jaký cíl! Velký, vznešený — ale vyžadující mnoho sebezapření a mnoho příprav! Proto spěchej denně tam, kde napiješ se z čistého, nezkaleného pramene, abys byla posílněna v životním boji — k eucharistickému Kristu, abys připravena byla na duševní Marathon a zůstala vítěznou, neboť stojíš před branami nové, velké doby — a před branami věčnosti!

A. D.:

Naším studentkám.

Kolegyně! Začátek školního roku znamená pro většinu našich SSS zahájení činnosti spolkové; a tu snad bude vhodno — bez všech dlouhých, nadšených úvodů — podati několik námětů k příští práci.

Všeobecně se nám, studentkám, vytýká nesamostatnost. Tato výtka však platí v první řadě nikoliv dívčím SSS, nýbrž spíše kolegyním, jež jsou v SSS. společně se studenty.

Jest samozřejmé, že pro malý počet kolegyň není možno zřizovati zvláštní výchovný kroužek. Ale nalezne-li se alespoň 10 katolických studentek, tedy může docela dobře existovati samostatné dívčí SSS a může i při tak malém počtu členek vykonati velký kus práce. Jest těžko hádati, z jakých důvodů setrvávají tyto kolegyně ve Sdruženích společných, ačkoliv jim bylo rozdělení tolik doporučováno. Jistě i ony samy jsou si vědomy, jednak že k výchově studentek jest třeba jiných prostředků než k výchově kolegů, jednak že se mohou daleko lépe uplatniti ve vlastním kroužku.

Kromě toho se takto vystavují výtkám kolegyň našemu hnutí nepříznivých, že jsou členkami SSS spíše pro své pobavení než pro vážnou práci. Bylo by dobře, kdyby studentky ze společných Sdružení na toto odpověděly, když ne přímo v Ženské hlídce, tedy alespoň ženské sekci do Ústředí. Jejich mlčení k této věci bylo by třeba považovati za doklad jejich nesamostatnosti nebo netečnosti.

Práce ve vlastním SSS jest ovšem mnohem obtížnější, poněvadž kolegyně musí samy sestavovati program schůzí, míti referáty a nesmí se v ničem spoléhati na studenty. Proto jest třeba, aby všechny členky byly podle možnosti činny a nedomnívaly se, že zvolením výboru přestává jejich další práce. Jen tím se pak stává, že se jim spolková činnost nezamlouvá, přednášky jich nezajímají, o nějaké debatě po nich nemůže býti ani řeči. A přece jest debata velmi důležitá, poněvadž je důkazem, že členky skutečně o tom, co v přednášce slyšely, myslí. Jest proto třeba, aby všechny členky byly dle svých individuálních schopností činny, alespoň tím, že budou přinášeti náměty, jež výbor pak zpracuje. To se týká zejména přednášek na schůzích. Má-li je přednáška zajímati, tedy nejlépe když samy řeknou, o čem by si přály slyšeti. Tím se stane činnost spolková činností celého SSS a nikoliv pouze výboru, příp. předsedkyně.

Velmi důležitou jest pro nás i otázka, jak pracovati s mladšími členkami. Jest jisto, že musíme získávati studentky z nejnižších tříd, na něž ještě nebylo tolik působeno. Ve vyšších třídách již mnoho nezískáme. Pro tyto nejmladší jest ovšem velmi těžko nalézti vhodného agitačního prostředku. Zde musí působiti vlídným slovem a dobrým příkladem kolegyně z nejvyšších tříd, jež se mohou těmto nejmenším snadno státi autoritou. Jest samozřejmé, že pro ně musí býti zřízen zvláštní odbor, jednak že by jich činnost, tak jak mi jí rozumíme, nezajímala, jednak že mnohé z otázek, o nichž lze mezi studentkami debatovati, se pro ně nehodí. Nejlépe, ujmou-li se vedení tohoto odboru kolegyně z učitelských ústavů. Mohou zde nabýti nepatrných sice, ale přece cenných zkušeností pro své příští povolání. Bylo by velmi dobře, kdyby některá z nich zpracovala toto thema pro Ženskou hlídku.

Neméně důležitou jest i výchova sociální. Většina kolegyň si snad pod tímto pojmem představuje jen namahavou činnost v charitativních spolcích. Poukazují kolegyně na článek „O sociální práci“^{*)}, kde naleznou cenné náměty, jak pracovati sociálně. Při dobré vůli bude je možno jistě uskutečniti v každém SSS. Kromě toho mohou členky působiti i v charitativních spolcích, pokud jim to studium a činnost v SSS dovoluje, na př. vypomoci při sbírkách a pod.

V dív. SSS nesmí býti podceňována ani práce hmotná. Tím snad nemyslím pouze háčkování, vyšívání a pod., nýbrž i jiné práce, až dosud dívkami zanedbávané, na př. vázání knih a pod.

Uvedla jsem na tomto místě několik námětů, jež ovšem jest třeba propracovati. Kolegyně nechť debatují o nich na schůzích a výsledky sdělí ženské sekci do Ústředí, která je případně uveřejní v Ženské hlídce jako jejich článek. Ženské sekci zasílejte i pravidelné měsíční zprávy o činnosti, jí otevřeně napište i svá přání, dotazy, náměty, stížnosti. Byla by zbytečná práce, kdyby kolegyně dle rčení: „papír mnoho snese“ vyličily činnost svoji lépe než jak skutečně vypadá. — Podporujeme všechny podniky hnutí, agitujeme pro Mikulášský dar a pro „litro“. Toto nejen odebírejme, nýbrž také čtíme, a to i rubriky organizační; jinak nám nejsou ani ty nejlepší články nic platny. Právě tak ani ženská sekce svou činností nic nezmuže, nebude-li na druhé straně dobré vůle. Proto s pomocí Boží do nové práce! Dokažme, že opravdu nejsme tak nesamostatnými tvory, za jaké býváme považováni. Nedbejme toho, že namnoze i samy studentky nebudou s námi v mnohém směru souhlasiti, zejména budou-li nuceny samostatně přemýšleti a pracovati.

^{*)} 3. č. min. roč. „litra“.

APOLOGETICKÉ ÚVAHY

F. X. Brors S. J.:

Dějiny církve Kristovy.

Výňatky z apologetické příručky „Klipp und klar“ — Stručně a jasně — az „Časové abecedy“ slaskavým svolením autorovým přeložil a poznámkami opatřil F. X. Věk.

ÚVODEM.

V tomto ročníku chceme uveřejňovati důležitá místa z církevních dějin od P. Brorse, jež jsou psány formou apologetickou, ale stručnou a jasnou, neboť vyhovují dnešní kritisující mládeži a spolu upoutávají. Pokud možno, budou uvedeny i jiné prameny a důležitá místa citována, aby si také každý mohl utvořit úsudek sám. Z větších spisů sem příslušných jmenujeme: Lehrbuch der Kirchengeschichte 1906 od Al. Knöpflera, univ. prof. dr. theol. et phil. v Mnichově; Sammlung kirchengeschichtlicher Kritiken, Texte und Quellen auf apolog. Grundlage (Kirchengeschichtl. Apologie) od dr. Theod. Deimela, Freiburg i/Breisgau 1910; Lebensanschauungen alter u neuer Denker od prof. dr. Sawicki-ho, Paderborn 1923 (u Ferd. Schöningha); Dějiny národu českého — napsal František Palacký (nový otisk původního vydání — 1921); spisy theol. dra. K. Lva Reháka — na další, zejm. české prameny, poukážeme v textu.

Články uvádějí na pravou míru nesprávné a nepravdivé názory na církevní dějiny, jež jsou zvláště zkresleny v některých čs. učebnicích dějepisných, čítankách a jinde. (Bude příležitostně na ně upozorněno.)

Jest našim přáním, aby v apologet. kroužcích bylo členstvem věnováno otázkám církevně historickým více pozornosti; snad se stanou v leckterém kroužku církve dějiny v této formě trvalou vzpruhou činnosti a pramenem nových myšlenek! Snad pomohou i zakládati apol. kroužky!

Starověk (1.—8. století po Kristu).

Sv. Petr.

Byl sv. Petr v Římě?

Sv. Petr byl biskupem římským a ukřižován na místě, kde je vybudován Vatikán. Jest tedy římský biskup skutečně pravým následovníkem Petrovým.

Již protest. církevní historik Gieseler praví, že jest „stranickou polemikou“, chtějí-li někteří protestanté zapíratí přítomnost Petrovu v Římě. Téhož mínění jest Harnack: „Mučednická smrt Petrova v Římě byla kdysi popírána jednak pro tendenčně protestantské, jednak pro tendenčně kritické předsudky, ... že to však byl omyl, je pro každého dnešního badatele, není-li za slepen, nabiledni.“ Bystrý posudek! Kam nyní zařaditi „Kolínské noviny (Kölnische Zeitung)“: mezi tendenční stoupence nebo mezi „zaslepence“, když ještě 1908 v čís. 1270 píší: „že vědecká kritika považuje vypravování o pobytu Petrově v Římě za legendu“?

P. Kneller tvrdí a dokazuje, že žádná starověká událost není lépe ověřena: 1. Především bylo pro celou křesťanskou společnost velmi důležité věděti, kde Petr a Pavel byli pohřbeni. 2. Žádné jiné město ani místo v celém světě však se nehonosí hrobem Petrovým nežli Řím. Stejně se jiné místo nehonosí hrobem Kristovým nežli Jerusalemem. O hrob Panny Marie se pře Jerusalemem s Efesem, o hrob Petrův není sporu. 3. Sv. Dionysius alexandrijský (247), Tertullian († 240), sv. Irenaeus († 202) a kněz Caius (okolo 202—218) píší o mučednické smrti a ukřižování sv. Petra na místě vatikánském v Římě. (Uvedená svědectví jsou pak plně potvrzena archeologickými nálezy, především na místě umučení sv. Petra, v obvodu vatikánském [Torrighio, Le sacre grotte vaticane; Grisar, Geschichte Roms und der Päpste I., 210 sl. a Anal. rom. I. 274 sl. i j]) Že Petr zemřel v Římě — není článkem víry. Tím jest pouze, že sv. Petr bude míti vždy následovníka. Jelikož však římský biskup nemá spoluucházeče (v tomto následování), může býti opravdu pouze jen on jediným následovníkem Petrovým. Zda-li se nyní konečně racionalisté vzdají boje proti Římu jakožto pohřebišti Petrovu? Nedávno podniknutý útok Bauerův (Viedeň) se též nezdařil. (Srv. Stimmen der Zeit, sv. 95 215.)

Pozn. Ve svém článku, nadepsaném „Die Legende von dem Martyrium des Petrus und Paulus in Rom“ (Wiener Studien, Zeitschrift für klassische Philologie 1917-Heft 2), se snaží univer. prof. Bauer z výpovědi výše jmenovaných svědků — filosofickými a filologickými kombinacemi — duchaplně vykonstruovati důkaz, že apoštolové Petr a Pavel nebyli v Římě umučeni! Az takové hyperhypothesy vyvozuje překvapující důsledek: „Tím jest vyvrácen primát římského biskupa — základní pilíř mocenského postavení církve římské“!! To bylo tištěno 1917. — Dnes je mocenské postavení římské církve ještě silnější a vyvrácena je domněnka Bauerova — E. Böninghausem S. J.! Ironie osudu! — Jakoby primát závisel na

mučednictví sv. Petra anebo dokonce na jeho pobytu v Římě! Každá církevní věroučná kniha o tom podává jasné poučení!

Pronásledování křesťanů.

Proč byli křesťané římskými císaři pronásledováni?

Pro křesťanské náboženství! „Tedy nikoli, aby zachráněn byl stát?“ Ovšem. to též. Římské imperium bylo skutečným pohanským státem. Státním náboženstvím byl polytheismus (mnohobožství), úzce spjatý se státním zřízením. Římané měli císaře za národní modlu a rovněž mu prokazovali božskou úctu (obětováním kadidla). A tomuto státu a jeho císařům byli křesťané nebezpeční.

Zdráhali se prokazovati císaři božskou úctu — a tím se dopouštěli „velezrady“. Neúčastnili se státních náboženských slavností — což na ně vrhalo stín „podezření“. Tajně se shromažďovali — a to je činilo ještě podezřelejšími. A vrcholem všeho: Veřejně označovali modloslužbu státního náboženství za velký zločin!

Takto se nenadále střetli se státními zákony a úřady. Byli pronásledováni jako zločinci a velezrádci — ale pro svou víru.

Křesťanství samo o sobě bylo v Římě pronásledováno. Císaři, kteří se v tomto směru zvlášť vyznamenali, nestali se snad ochránci říše, nýbrž pronásledovateli křesťanů. Snadno mohli poznati, že křesťané se nevzpírali státní vrchnosti, ale že bojovali proti modloslužebnictví a k tomu byli oprávněni.

Pozn. 1.: Přes tyto jasné úvahy, s kterými se možno shledati i na jiných místech v literatuře, dočítáme se znovu a znovu nesprávných názorů na tuto zvláštní a nadpřirozenou sílu křesťanství vykazující dobu.

Na př. čteme v Kádnerových Dějinách pedagogiky (1923, v Praze): I. 158: „Jen náboženská snášenlivost Římanů a politická neprozíravost většiny římských císařů a ovšem také okolnost, že hnutí prvotně docela nepatrné a lokálně omezené nelišilo se na pohled od židovství, může nám vysvětliti, že se nechápalo včas, jaké nebezpečnoství státní myšlence římské přináší nová víra. Křesťanství proto šíří se s počátku sice zvolna, ale přece jistě a nerušeně.“ Na str. 156 však je psáno: „A právě tato kosmopolitická idea humanity (!) to byla, již křesťanství děkuje za své rozšíření a za to, že nezahynulo v proudech mučednické krve.“ Ze tomu tak bylo hned s počátku, že myšlenka vykoupení se nešířila nerušeně a měla býti udušena proudy mučednické krve, o tom svědčí nejen pronásledování židy, ale též doba císaře Nerona.

Viz me posudky Tacitovy (Annales 15, 44.): Aby pověstem učinil přítrž, svedl Nero vinu (zapálení Říma) na t. zv. křesťany, jež lid nenáviděl pro nešlechtný (!) život, a pronásledoval je nejvybranějšími tresty... Byli tedy nejdříve někteří dopadeni, kteří se přiznali [ke křesťanství], poté podle jejich přiznání usvědčeno nesmírné množství (multitudo ingens), ne tak z paličství jako ze všeobecné nenávisť (odio humani generis). A ke smrti se družil ještě posměch, tím že byli zašíváni do zvířecí kůže a rozsápání psy anebo že byli přibíjeni na kříž neb [v lehkých oděvech] zapalování a za soumraku jako pochodně [na osvětlení noční temnoty v císařských zahradách] spálení.“

— Stejně svědčí o pronásledování křesťanů od počátku: Suetonius (píše kolem r. 130 — Nero 16, Claudius 25) a Plinius Mladší (Epistulae 10, 97. císaři Trajanovi). Epiktet mluví o pohrdání smrtí u křesťanů — stejně lékař Galenus (Kol 160). a Tertullian (Kol 160—240 Apologeticum c. 50.) pronáší památná slova: Semen est sanguis christianorum! Semen em jest krev křesťanů!

Prameny takové jsou zajisté srozumitelné každému oktavánovi! Tudíž — proč jich nepoužívá určitá část vědeckých pracovníků na prospěch vědy???

Slyšme konečně posudek protestanta Ranke-ho (Weltgeschichte III. 530 sl.):

„Lze je [pronásledování] se zřením na pouhou politiku chápati, ale, přece byla věru poublouzněním a ukrutností, neboť Řím nebyl právě celým světem. — Křesťanství však bylo náboženstvím pro svět, stejně tak pro sousední národy jako pro Římany. A ukrutnost záležela v tom, že věřící, kteří pro jiný přečin nemohli býti obžalováni, byli pro víru usmrceni. Křesťanská cnost se stala sama zločinem.“

Pozn. 2. Podle Pavla Orosia, španělského kněze († do r. 418), a sv. Augustina (De civitate Dei 18, 52) se čítá obyčejně deset velkých pronásledování. Sv. Augustin je přirovnal 10 egyptským soužením: Za Nerona, (64—68 též umučen sv. Petr a usmrčen mečem sv. Pavel), Domitiana, Marca Aurelia, Trajana, Septima Severa, Maximina, Decia a Galla, Valeriana, Aureliana, Diokletiana (největší). Byly ukončeny 313 milánským tolerančním ediktem.

Celkový počet usmrčených býval dříve odhadnut příliš vysoko, jelikož nebyly římské poměry tak známé. Ale na jisto můžeme v Itálii počítati s desetitisíci — jenom v církevním „Martyrologiu“ je vyjmenováno třináct tisíc mučedníků, již byli kanonisováni — na tehdejší poměry ohromná číslice. Za 300 letého pronásledování usmrceno západní části říše asi na 100.000. V ostatních zemích nelze prozatím stanoviti určitý počet — ale jistě byl multitudo ingens.

Pozn. 3. Říká se, že Římané byli tolerantními vůči vyznavačům jiných náboženských systémů — ale jenom tehdy, vzdávala-li se císaři božská úcta a uznával-li se Jupiter za nejvyššího boha. Těmto ustanovením se křesťané podrobiti nemohli.

Budha (asi kolem 580-477 př. Kr.)

Jest opravdu mnoho podobnosti mezi Buddhou a Kristem?

Kde blouznivci Budhovi mluví o podobnostech, zdůrazňují na podiv nejmenší podobnosti. — Zákon přírody byl přece vryt do srdce i starým Indům! Bylo by podivné, kdyby po této stránce nebylo podobnosti.

Tito zamilovaní však mlčí úmyslně o nepodobnostech, sprostotách, o oněch temných stránkách a zahanbujících předpisech, jež nerady jsou jmenovány. „Tvrdím, že buddhismus i v nejranějších dobách obsahoval zárodky hniloby, rozvratu a smrti.“ (Sir Monier Williams, Buddhismus 541 sl. výborný znalec podstaty indické filosofie).

„Ale životní osudy obou (Budhy a Krista) jsou přece jenom neobyčejně podobné!“ — Převzalo tedy křesťanství tyto podobnosti z buddhismu a nebo naopak?

P. Dahlmann skoro již dokázal vážnými důvody, že Budha se podobá Kristu až v 1. stol. po Kristu, když vnikla vědomost o Spasiteli ze Syrie do Indie! (Dahlmann: Indische Fahrten — Indické výpravy — II. 99 sl.) Tedy jenom správně domyslet!

Ohromný rozdíl však zůstává: V buddhismu padlý člověk se snaží osvo-

boditi sám — což je nemožností! — To dovedeme chápati! Buddhismus jest pýcha, křesťanství pokora!

Pozn. 1. Berlínský denník „Berliner Tageblatt“ (27. 2. 1902) poznamenal s netajenou škodolibostí k této otázce, že podobnost mezi Kristem a Buddhou je až k polekání! Němci mají pěkné přísloví: „Wer zuletzt lacht, lacht am besten!“ (Kdo se směje naposledy, ten se směje nejlip!)

Pozn. 2. P. Dahlmann se vyjádřil v „Časové abecedě (Brors)“ o věrohodnosti záznamů buddhistických: „Historické prameny t. j. písemné doklady — vydávající spolehlivé svědectví o životě Budhově — nejsou v době před Kristem. Vše je legendou, lépe mythem (báji).“

Pozn. 3. Dovedeme si nyní vysvětliti, proč byl indický básník Rabindranath Tagore tak nadšeně vítán liberální společností, proč nyní se všude objevují jeho básnická díla. Nutno však upozorniti, že Tagore nehlasá původní indické filosofii (pohanskou, prosáklou pravým buddhistickým pesimismem, ale že jest stoupencem podřadnějšího směru v Indii, hlásícího se radostně k životu a světu bez pesimismu. (Sawicki: Životní názory starověkých a novověkých myslitelů, I. 4). Jak vznikla tato spíše „evropská“ filosofie?

Snad je novým květem působení universit založených po vzoru evropském v 60tých letech minulého století. Ale je možnost ještě jiná: že jest zbytkem z dob, kdy v Indii vzkvétaly křesťanské obce — z dob Františka Xaverského! Snad kořeny její sahají do křesťanského starověku, kdy v Indii apoštoloval sv. Tomáš! Dahlmannova práce dokazuje rozhodný vliv křesťanství na buddhismus. (Pokračování).

Z R N K A.

Život je jako výstup ve velké světové divadelní hře. Probíhá mezi kolébkou a hrobem, ale cíl je za hrobem. Padne opona a začne věčná pravda života.

Křesťanství hlásá odříkání, ale šíří radost; moderní svět hlásá radost, ale šíří bol a hnus ze života.

Je li kde ve světě radost, lož v srdci čistém!

*

Ideály moderní doby jsou bludné ideály, a proto veškerá touha po nich tak žalostně končí.

A. Ušeničnik: „Kniha o životě“.

STUDENTSKÁ MUSA

UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

Janoš Světlý:

PŘÍSAHA.

Nechť sebe víc nás lidé haní,
my pevnou víru v srdcích máme
a stydět' nebudem se za ni —
to slavně všichni přísaháme.
Nechť jen si mluví o pokroku,
jenž nad nevěrou drží štít, —
my věrně, Kriste, po tvém boku
vždy neochvějně chceme jít'
a vždy se hlásit k Tvému šiku
a věrně hledět v Tvoji líc,
ba v rozhodném i okamžiku
též smrti jíti směle vstříc.
A nezničí nás nikdo věru
a nezdrtí náš pevný cíl.
My rovně půjdem ve svém směru,
jejž každý sobě vytýčl,
a neuhnem' se se své cesty
a k cíli půjdem denně blíž
a hrdě v předu budem' nésti
ten povržený Kristův kříž.
My trpělivě snášet budem'
svých protivníků lýtý vztek,
vždyť duše jich jest otrávena bludem'
a s touhou čeká na náš lék.
My otevřem' všem nitro svoje
a s křížem půjdem mezi lid
a lásku vnesem' místo boje
a místo svárů svatý klid.

My hlásat budem bez ustání
již počátek snad lepších dob —
však nečekáme na uznání —
spíš nevděk lidských zlob.
Leč sneseme je všichni tiše
a hledět budem' na svůj cíl
a umdlíme-li, u Ježíše
my čerpat budem' nových sil. —
Nuž vzhůru, bratří, k dřevu kříže,
jsem' apoštolé nových met,
v něm spojíme se všichni blíže
a Kristu vrátíme zas svět.
Nuž vzhůru, bratří, ku přísaze,
že pevně na svém budem stát.
A ty, náš Kriste, této snaze
rač milostivě požehnat'!
My půjdem hrdě, bez ostychu,
jak bojovníci svatých čet, —
byl třeba jenom plno smíchu
měl pro nás celý tento svět...
A v strastech pohled k tvému kříži
nás všechny, Kriste, v jedno sblíží,
nás všechny, Kriste, v jedno spojí
ten velký důkaz lásky Tvojí,
za níž i život rádi dáme:

„My věrnost, věrnost přísaháme!“

C. Slávek:

VÝPRAVY K SLUNCI.

My všichni, kteří bloudíme ulicemi města a maříme čas na promenádách nebo nad knihami ulétáme do neznámých sfér, nebo po celý život stojíme u strojů, my všichni jsme na výpravě k světlu, k Slunci.

Cesta vede nocí. Spatříme světlo, ale hned za našimi zády objeví se Stín, dlouhý a temný, tížící, obsahuje centrum strachu a bázně; ale čím více se blížíme k Světlu, tím stává se kratší a mizí, až staneme pod Světlem.

Jdeme k Světlu hrdi a vzpřímeni, mlčky, s úsměvem na rtech, v duši cílíme tíhu vážnosti okamžiku, v kterém se stotožňují věky, ale přece se smějeme. Zvykli jsme si úsměv lhát. A kdyby nebylo nic k smíchu, budeme se přece smát, protože smáli jsme se už dřív a dlouho...

... Až staneme pod Světlem, podáme si ruce a řekneme: bratře, příteli, cizí člověče, mám vás rád! Podíváme se zpět na miliony Stínů na obzoru, na Stíny těch, kteří jdou, ale nedojdou, zdvihneme do výše na rukou srdce, náš symbol, symbol lásky. Padneme si na prsa, budeme plakat radostí a štěstím.

Té chvíle oživnou všechna kamenná srdce, zachvějí se blízkostí světla, změknou

pro každý cit. V podstatě ale nebude srdcí, budou jen city, horké a žhavé city. Nebude rozdílů duší, nebude žen ani mužů, my všichni budeme hodnotami . . .

Tam setkáme se s bratřími, kteří žili tisíce a více let před námi, s bratřími, kteří přijdou za námi; a všichni si podáme ruce, ať budou nás miliony, nebo budeme tři, splyneme v jediný zástup, který bude mít srdce, jediné Srdce, rety naše se zachvějí bouřlivým echem klenbami: Buď pozdraven každý čistého srdce, volného srdce .

Budeme novými bytostmi, budeme žít znova, budeme vzdáleni Stínu na vždy . . .
To budeme už u Světla .

Josef Trojan :

HLEDÁNÍ PÓLU.

Silnice daleká. Protože přšelo, zůstaly na ní černé kalužiny. Velmi přšelo. A v lesku kalužin jdou osamělí chodci v havelocích, duše jim zkřehly a mají v nich kaluže.

Ta cesta jde od jihu na sever a na pólu stojí Kristus Pán. Je to ještě dlouhá cesta. A poledník si vybeř, který chceš !

A cesta je rozmoklá; dej pozor, možná, že ji ztratíš ! Je ještě daleko k severní záři.¹

Snad už tam někdo dojel. Měl tři lodi. Ta první se jmenovala Naděje, ta druhá Víra a ta třetí Láska. A na té poslední jel sám člověk. A objevil pól. Sníh ho nemrazil, ale hřál, a on tam zarazil praporek, rudý praporek, hodil do sněhu své srdce, aby tam zakořenilo.

Jistě byl šťastný v Kristově náruči.

F. X. Věk :

ŽIVOT.

Hrستka myšlenek.

Na břehu hluboké řeky stojím.
Žízeň svou nadějí vračkou kojím

— nejistoty.

Vlna za vlnou se valem valí.
Budoucnost v temné se mračno halí
— bez jistoty !

Skloním-li k proudu se, snáším muka .
Nejistota, zda a co chopí ruka

— Tantalova . . .

Uchvátím prázdno neb krásy perlu,
žebráckou mošnu či trpkou berlu ?
— Marná slova !

Děcko si pohrává na výsluní.
Bezcitně — tajemně za ním duní
— příval času.

V příboje divoké muže svírá —
hřímavý chechtot — a stařec zírání —
— v hroby jasu !

Nad hrobem zakvílí vzlykot hrany.
Hroudy naň házejí s každé strany

— již ho není.

Do řeky padají stíny dlouhé —
reflexe záhrobní — zbývá pouhé
— pomodlení.

Na rty chci tisknouti s křížem spjaté
ranami poseť tělo svaté

— Mesiáše.

Jistoty nemám. Ukřižovaný,
zda není polibek dnes Ti daný
— od Jidáše !

K obloze pohlížím smutným zrakem.
Řeka tam splývá již se soumrakem
— hloubku měřím.

Tam že se vlévá kdes' do bran ráje ?
Zvadne-li život, že přec' uzraje ?
P a n e, v ě ř í m !

Zdá se jen, život že řekou chladnou,
na břehu květy že často vadnou :

Jako hloží —

skrytým je žalem i číší blaha,
hvězdící na nebi, která padá
— v lůno Boží !

VZPOMÍNKA.

Anči Suchardové věnováno.

V jejích očích modraly se chrpy v rozkvětu, rty rozkvétaly nadechlým úsměvem a líce dvěma krásnými růžemi.

Květ lilie v prvním rozpuku mládí — — —

Jaro zkvetlo v lučinách a stráně zajásaly zpěvy ptačími. Vše plesalo, vše pučelo, kvetlo a hovořilo tepnami nového života, jenž zaváněl dechem růží a třpytil se krůpějemi padlé rosy.

Bílé hrozny květů střemchy visely do stříbra vzduchu, jež hořelo plamenem modré barvy slziček.

Střemcha! Kolik sladkých tajů pjalo se k tomu květu, kolik světlých chvil a krásných vzpomínek, jež vykvetly za vlahých večerů v Jarmilčině zasněné myslí. Nebe — jehož modrem těžká opona prozářená blesky hvězd — vyjasněné stříbrem bledé luno, ticho, tajemnem dýšící a hořící plamenem jejích dívčích snů, úbělová bledost květů, jež leskly se jako křišťálové perličky do temna večera a konečně štíhlá, svěží postava Jarmilčina: obrázek dýšící lepotou idyl.

Bylo cos duchového v její kráse, cos tajemného, něžného, co průzračným přísvitem zářilo z jemných linií jejího těla, jež prohýbalo se výkřiky mládí.

Její oko hovořilo pokorou odevzdání, zářící ohni polibků, na něž červánky vrhají svůj růžový nádech. Čisté a krásné hovořilo tajemnem neútočných pohledů, čistých jak studánka v lese. Ruměnná tvářinka občas skryla se do stínu tmavých kadeří, nepokojných jak vánek za večera, jenž brouzdá se rosou skropenou travou.

Byla tajemná, uměvavá, plachá jak srnka, co za ranného přísvitu naslouchá vyprávění starých jedlí, pějících písně o zašlých časech. Vyběhne do smaragdu skropených travin, proběhne se slzami rosy a rozezpívá se písničkou mládí. Větrík zpívá v korunách stromů, kdes ptáče zapípalo a její srdéčko hoří plaménky lásky.

Pohádka jejího života rozvila se vlnobitím její vroucí duše, čisté a útlé jak křišťálový květ, vyrostlý na loukách pokorou prosící duše, nezkalená a vyprávějící pohledy zvroucnělých očí — — —

Vzpomínka! —

Růžovým nádechem rozkvetly v hlubinách mé duše, a zahořely plamenem, sršícím jiskry zjasněných chvil. Věncem zvroucnělých pohledem kvítků ovinuly se kol mé hlavy a mám je tolik rád. Tlumochí mi sladký pozdrav čehosi krásného, co bylo, minulo, co však přece žije a letem svých křídel dotýká se mé hlavy.

Vzpomínky!

Když smuten jsem, mne konejší, jak píseň, jež v okno mi tryská večerem a ke mně se tulí usměvavá. Cítím její polibky, vroucí a horké, dech její horký mne hřeje svým ohněm, když s večerem přijde opět ke mně. A proto vzpomínám — — —

Tak jsem ji poznal, kvetly jiřiny a v záhoncích rděly se astry, listí zvonilo posledními akordy života a odumírající květy sytily vzduch líbeznou vůní — — —

Soumrak chvěl se nad krajem opředěným stříbrnou tkaninou prvních mlh, v nichž zářila svěží čerstvostí své pružné postavy v okna mé duše, věncena zelení zahrad. Její krásná tvář dýchala svěžím životem a oko mluvilo o nevinné čistotě duše.

Zadívala se do modrých soumrakem korun, v nichž šeptalo listí o věčném trvání, očima zlíbala kraj, jenž pěl jí píseň o štěstí, co v studánkách klečí hluboko v lesích.

Byl večer nádherný.

Břízky u potoka šuměly, zvoníce listím, jetelina voněla, a poslední kvítka šeptala mohutný chorál lásky.

V jejích očích zahořela touha a rty zahrál úsměv, čistý a něžný, jenž mluvil čistou radostí šťastného mládí. —

Poupě jejího života rozkvetlo v nádhernou růži — — —

Vzpomínka!

Vypráví mi o slunci, nádherných květech, pje mi písně prozářených samot, o dobrých lidech a šťastném mládí. Potkal jsem ji na kursu života, když jaro jí jásal o v srdci a z očí zářila čistota dětství.

Vyrostla jako květinka v zahrádce mé duše a neváhám sdělit se o ni s vámi, dobrými lidmi.

A nebýti dobrých lidí, kde bychom byli ?

Vyprávěla mi o úsměvech samot, tklivých a luzných, jež srnkou vloudí se v duši a vběhnou hluboko v srdce, vyprávěla o svém žití, pokory květ čistý, jenž v duši mi vykvetl z nocí hlubokých jako samoty duše . . .

Al. Keltnerová:

LETNÍ POLE.

Ořeška už z dále voní
kolem dokola
z rohu pole pod jabloní. —
Slunce plápolá . .

Do široka — do daleka
všechno v zeleni — —
polní cesta — květů řeka —
nikde stavení. —

V modru nebe vzduch se kmitá —
třepe — tetelí — — —
vůně země čerstvá — sytá
plní neděli!

Trylky sladké v nebi — dole —
zvoní od rána — —
vždyť si vyšle každé pole
svého skřivana!

Al. Keltnerová:

VEČERY.

Miluji večery tiché, když soumrak se zachmuří modrý,
do dlouhých ulic, ba delších, než oko můž' dosáhnout konce,
delších, než člověka cíl, jenž na lodku života used'.
Miluji večery teskné, když vítr tak lahodně vane,
jak by chtěl rozehnat soumrak ten podřimlý, měkký — ten sladký!

Tytéž to večery krásné a kouzelné života chvíle,
jak byly před dávným časem, když s touhou a radostným vznětem
mohla jsem říci své duši, že jeden z těch modravých stínů,
kolem se šinoucích zlehka, jest drahého přítele mého.

Miluji večery klidné a teplé a vlahé a sladké —
všechny ty kmitavé stíny a všechny ty vzpomínky mírné,
rozmluvy vlastního srdce a dávného přítele z dětství!

Š. Kašmidov:

KDYŽ BOUŘE RVE . . .

Když bouře rve
se stromů listí, květ
a víchor divý prohání
se po divoké pláni,
za lkání žalných běd,
rád toulám se.

Když blesk svítí
v cestu lité sani
bouři, nad staré topoly,
rád bloudím v lesích, po poli
v krutém odříkání.
Bouřlivák jsem.

Když noc halí
ve plášť svůj vrchy, les
a mrakem bleskne luny tvář,
dub přijme boží svatozář,
křišťálem vzplane vřes,
toulávám se.

Když ráno se
probouzí ze snění
potok i vánek chladivý,
a skřivan vzlétne nad nivy,
vždy cvrčků ladění
vítá mne s dnem.

VÁLKA BILIONŮ.

Novella.

KAPITOLA PRVÁ,

která není docela zbytečná.

„Tedy vy jste pravil, profesore . . .

„Ano, že na jeden čtvereční centimetr vejde se jich padesát, tudíž na jeden čtvereční metr pět set tisíc; dvě stě dvacet pět bilionů našich hrdinných vojáků by stálo, aby nadělalo z lidstva jen velkou hromadu bílých kostí, jestliže počítáme, že na jeden čtvereční metr stiskli by se čtyři lidé;“ a malý mužíček, který byl nazván profesorem, se odporně zachychotal.

„A pravíte, že našemu čackému obyvatelstvu nehrozí žádné nebezpečí?“

„Obava vaše, pane vládní zplnomocněnce, je naprosto zbytečná. Intelligence naší armády převyšuje daleko inteligenci lidskou. Kdyby tito bojovníci měli lidská těla a ve stejném poměru jako nyní veliké mozky, dávno stali by se pány světa.“

„A vaše výzkumy vás nezklamou?“ dorážel již skoro odporně vládní zplnomocněnec.

„Naprosto ne. Můj vynález této vojenské síly stojí na tak pevných základech jako Newtonův gravitační zákon a jako zákon o pohybu těles nebeských a snad ještě pevnějších, protože důkazy o jeho pravdivosti jsou takoruka hmatatelné, ač“ — a vyschlé tváře profesorovy stáhly se opět k odpornému smíchu, odkrývající zároveň pahýly jeho zubů, — „ač bych nikomu neradil, aby osobně se o důkazu přesvědčil.“

„A ještě jednu otázku, profesore, mi dovoďte. Víte, že základem každého státu více méně je jistě — otázka finanční, a tak, ač naše vláda vždy, pokud to v jejich silách bylo, podporovala s plným porozuměním a zájmem veškerá vojenská zabezpečení svých práv, přece vydání, která by přesahovala příliš meze rozpočtové . . . Vy přece porozumíte, milý profesore!“

Milý profesor vytáhl poněkud svůj vyschlý, žilnatý krk z tvrdého límce, sraštil obočí, popotřhl svalstvem pravé tváře a odmítavě mával rukou:

„Věřte, že žádný stát nikdy neměl menšího vydání na vojenství než bude mít naše drahá Germanie s biliony slepě oddaných mých vojáků. Postavte pro ně kasárna, poukažte mi nepatrnou sumu na jejich výživu — a i té se milerád v době války vzdám, vždyť těla našich protivníků budou výbornou a velmi výživnou potravou pro ně;“ v hrdle profesorově to labužnický zachrochtalo — „veškerou obsluhu obstarám výhradně sám, rovněž i potřebný výcvik. Pokud se týče válečné výzbroje —“

„Jak, válečná výzbroj?!“

A odulá tvář vládního zplnomocněnce se stáhla v komické masky neočekávaného překvapení.

„Ale ovšem, pořádný voják potřebuje i pořádnou výzbroj, aby mohl bojovat. Ovšem, ujišťuji vás, že náklady s ní spojené jsou vůči užitku, jež z věci nám poplyne, pranepatrné. Podrobný rozpočet vám mohu okamžitě předložit,“ dodal chvatně profesor, vyskočiv ze svého křesla.

Teď teprve bylo možno pozorovat jeho nepatrnou postavu, která od ohromných a neforemných bot a pokřivených nohou, jež kryly úzké, dole zvonovitě rozšířené a zvarhanělé kalhoty, až po široký kabát, od krku odstávající, zmíněný již límec, umaštěnou vázanku, vpadlé tváře, silně zvráskovatělé, orlí nos, jehož špička stále se chvěla, drobné, černé oči a široké obočí, což obojí bylo marně zakrýváno brýlemi s velkou košičnou obrubou, jež snažily se dodávat jeho tváři ctihodnějšího vzhledu, a až po vysoké, do předu — právě jako špičatá brada — vybíhající čelo a řídké vlasy, hladce do zadu sčesané — vzbuzovala nepříjemný dojem naprosto nesympatického člověka.

Udělal několik rychlých kroků po své pracovně, v níž výše uvedená rozmluva se dala, a ze zásuvky pracovního stolku, stojícího u okna, vyňal jedním hmatem svazek listin, jež právě s touž rychlostí donesl vládnímu zplnomocněnci, pohodlně se rozvalujícím v křesle.

A opět tak rychle ostrou a sykavou řečí jal se vysvětlovati svému tlustému hostovi jednotlivé položky v rozpočtu. Tvář vládního zplnomocněnce začala se vyjas-

ňovati, protože položky skutečně nebyly veliké a celková úhrnná suma byla docela snesitelná. Pojednou se však zarazil:

„Pozoruji, že zapomněl jste na jednu položku, a zajisté že ne nepatrnou.“

Tvář profesora zkroutila se ve veliký otazník.

„Totiž neudal jste sumu honoráře, nebo odměny, či čestného daru, nebo nazvete si to jak chcete, pochopíte, nemíním vás nikterak urazit, který za své zásluhy požadujete!“

Otazník v profesorově tváři se vyrovnal, aby se ihned všechny jeho rysy prodloužily v dlouhý vykřičník rozhodného odmítnutí:

„Nikdy,“ pravil s gestem, jež činilo si neprávem nárok na gigantičnost, „nikdy, pravím! neboť se domnívám a je mým nejpevnějším přesvědčením, že službu velikému ideálu není možno zaplatiti. Ta je nezištná a proto veliká! Celý život jsem o svém díle pracoval, své nejlepší síly pro něj utratil (a profesor si mimoděk pohladil svou křivolakou lebku), nemám přátel, nezávisím na životě, ale sloužím jen jedné velké myšlence, myšlence, která se nazývá: Vláda nad lidmi!

Nám, Germánům, patří vláda světa a my se jí musíme zmocnit! Nepatří nám než malá část Evropy. Evropa musí být celá naše! A celý svět musí být náš! To je prozatím náš svatý a veliký úkol! A abych úkol tento splnil, o to jsem pečoval, seč jsem byl, po celý svůj život!“

A profesor pokusil se o sympatické gesto celým tělem, bohužel nezdařené.

„Gratuluji k vašemu národnímu zápalu. Věřte, že snaha vaše nezapadne a jistě — teď použil pan vládní zplnomocněnec starého, otrápaného šlágru — až vděčný národ bude stavět svým zasloužilým synům pomníky, budete vy na prvním místě, je muž pomník postaven bude!“

Shrbená postava profesora se teď poněkud napřímila, a zdálo se, že profesor už v mysli si maluje, jak k těm imaginárním pomníkům stojí modelem.

„Tedy nemáte žádných výhrad?“

„Ne.“

„Jistě ne?“

„Nikoli!“

„Spěchám nyní (a vládní zplnomocněnec, nepatrně zafuněv, zdvihal se obtížně, pomalu, s potřebnou vážností a chcete-li, i s určitou grácií, z křesla), abych sdělil vládě výsledek svého vyjednávání a zařídil vše ostatní.“

Profesor sebou pojednou nepatrně trhl a rychle ještě pravil:

„Pokud se týče mobilizačního plánu, dodám jej v nejbližších dnech. Zvláštních vydání nezpůsobí a i jinak je velmi snadný a spolehlivý. Bude-li dodržen, tedy —“

„Buďte bez obav, vše bude provedeno do nejmenších detailů.“

„Pak je vše v nejlepším pořádku. Ve třech měsících bude výcvik ukončen a pak —“

„Ať žije, profesore, naše Germanie!“

„Ať žije ona a ať žije také nová a lepší epocha dějinná, vytvořená malými, ale zdatnými mými vojáky, kteří bezpodmínečně zdecimují každého nepřítele!“

„Na shledanou, milý profesore!“

Profesor se rychle zlomil v půli, přijal hluboce skloněn podávanou pravici, pak se opět vymrštil a doprovodil vládního zplnomocněnce Grossa ke dveřím.

Dveře opatrně za ním zavřel a jaksi pomaleji vracel se doprostřed své pracovny. Zdálo se, že se narovnává, jeho obočí se zvyšovalo a nabývalo podoby dvou černých, širokých oblouků, jež uprostřed zbíhaly se v ostrou špici. Jeho nos na chvíli zpevněl a kolem úst utvořily se dva jidášské posměšné tahy, které marně se pokoušely o grimasu poctivého úsměvu, jeho ruce, dosud volně podle těla spuštěné, se rychle sevřely v pěsti a vymrštily se do výše s prsty opět široce roztáženými.

Jasný a úsečný jeho chechtot zasyčel pokojem.

A zdálo se, že v něm přebývá Satan.

(Pokračování příště.)

BŠB:

VOLÁNÍ MLÁDÍ.

Helence Bicanové.

K slunci volám,
k slunci pláči.
Slunce žádám,
slunce prosím
o paprsek světla jenom,
o paprsek tepla — žáru.
Chladno je mi tady Bože!
Zima čiší ze všech koutů!
Schoulen sedím nepohnutě.
Na oči mi padá mlha,
zornice se zamžívají.
Slzy velké — dýmantové
v chladu mrznou — umírají.
Tma je tady!
Nikde světla!
I ta hvězda spadla shora
ve tmu kamsi, s druhou sestrou.
A to byly hvězdy moje,
které svítití mi měly
na ztemnělé žití dráze.

Přec však shasly ...
Zas je tma a zima všade.
Slunce jak by neslyšelo,
jak by schválně, nevychází.
Marně volám — marně pláči
po spasení — po životě.
Marně prosím o dech tepla,
marně odháním pryč stíny.
Slábnu rychle ve imě chladné.
Nemohu již zakřiknouti
studenou a tmou, jež kolem.
Nemohu již zavolati
na život, jenž pádí prudce
jako řeka při povodni.
Marně volám v agonii.
Marně zhublé ruce spínám.
— — — — —

Zima je mi, Bože, zima!
— — — — —

Pavel Kalla:

NÁVRAT.

Se rty si hraje mi zahořklý úsměv
a myslím, že už jinak ani hledět neumím.
Nemám rád banálních lidí
a přece se s nimi stýkám.
Miluji silné
a přece jsem slaboch.
Bláhová písnička hloupého chlapce
nezmůže mnoho,
nezmůže nic,
a přece si zpívám.

Vracím se domů.
Je neděle večer.
Zapadající slunce
roztavilo ve Vltavě vodu
v tekutou měď.
Flašinet je málo poetický nástroj,
ale někdy ti zahraje po chuti:
 A já sám a sám
 jdu
 a
 nevím kam.

Th. Berthold:

PO ŠKOLE!

Ze souboru povídek „Z tercie a kvarty“*) pro studentskou drobotinu přeložil František Alt.

Pan ředitel reálného gymnasia v X. byl oddaným milovníkem květin. Proto také zaměnil kousíček pole před školou za květinový ráj, kde vévodily pelargonie a fuksie, obzvláštní libůstka ředitelova. Než — květiny se též množí. A milé pelargonie a fuksie se o to zvlášť přičinily. Kam teď s nimi? Vyházet je — se zdálo jeho soucitnému srdci ukrutenstvím. I připadlo mu, aby jimi okrášlil dvaatřicet oken školní budovy. Na každém okenním prkénku seřadil průměrně šest rozmilých květin v objemných květináčích — přesně podle pravítka — summa summarum 192 (slovy stodevadesát dva).

Zjistivše božskou vědou („matikou“) číslo 192, neostýchejme se odhadnouti celkový počet na 200 květináčů — neboť: kdo by chtěl popřít, že zářící pelargonie a zvonkovité fuksie měly sem tam odnože? Toť pro botanika zřejmé. Bohužel pány školáky v X. málo poutala vznešená botanika, zejména odpuzovala ty, již zůstávali po škole pro nechápání nauky o tyčinkách a jiných nezbytnostech. Tato lumina pan ředitel právě zvolil ochránci, živiteli a služebníky svých zbožňovaných květin. Že sám nestačil zalévat dvěstě žíznivých květin, je na bílé dni.

*) Pozn. Soubor těchto povídek pro studentskou mládež vyšel v „Kamerad-Bibliothek“ (Přítel knihovny), Stuttgart.

Když tedy lenoši odevzdávali v odpoledních hodinách trestní úkoly do obávaných rukou ředitelových, zaslechli po otcovském napomenutí vždy týž rozkaz: „Kropiti!“ A hle — tytéž mrštné ručičky, jež byly vypisovaly před chvilkou „gramatikální“ pravitary z Cornelia Nepota nebo padesát veršů z Ovidiových Metamorfos, chopily se kropicích konví a stáčely husí víno!

Ježto pan ředitel nebyl všudypřítomen, bujela mezi pšenicí plevel — a mezi květinami — všelijaká neplecha. Takového přečinu proti ustálenému světovému pořádku se dopustili kdysi v úterý odpoledne také „triumviři“ Pavel Bílý, Jeník Rybka a Karlíček Strkáčekovic, všichni tři nadějní kvartáni meškající v druhém poschodí odlehlé části školní budovy a ozbrojeni konvicemi.

Pavel, nenávidějící učení jako Šavel křesťany, zaléval ohnivě červenou smuteční fuksii, miláčka majitelova. Jeník, velký pokušitel, dal Strkáčkovi znamení, aby strčil Bílého do lokte. Karlíček si nedal dvakrát říci a vykonal, co mu „lucifer“ naznačil. Neštěstí bylo hotové!

Kropicí trubka se totiž nárazem opřela o kmen smuteční fuksie, načež se květináč převrhl ven a s hromovým lomozem letěl do hloubky.

Hned na to se ozvalo ohlušující řinčení.

Našinci mechanicky vystrčili hlavy oknem a uzřeli plody své setby. Těžký květináč byl projel skleněnou střechou sousedního fotografického atelieru, zanechav ohromnou díru — černou — šklebící se na smrtelně bledé hříšníky jako jícen Vesuvu na modré italské nebe.

Ó přenešťastný osude! Smuteční fuksie ředitelova zničena, skleněná střecha atelieru rozdrčena — jaké důsledky mohly z toho vzejít! Hněv dvou mužů a spravedlivé výčitky byly jistým ovocem lehkomylnosti.

Avšak: „Toť kletbou zlého činu, že — byv zrozen — stále plodí zlo!“

Neuplynuly ani čtyři vteřiny do moře času po „uhození“, když všichni tři zpozorovali poněkud znetvořený květináč, letící mírným obloukem z atelieru na vedlejší louku, kde starší žena z lidu bělila prádlo. Jakoby to bylo vyměřené — dráha letícího neštěstí ukončena prostřed bílého ubrusu, květináč se rozkrapl a černou, vodou prosáklou zemi chrлил na bělostnou tkaninu.

Hned žena se stala — podle Schillera — „hyenou“. Zvedala zařaté pěstě k mládencům — byla viděla, jak tito shodili fuksii — a z ohrady blýskavých zubů se řítilo takové množství čestných titulů a prokletí, že trojlístek zaraženě ustupoval do pozadí. Strkáček si zastesk: „I ty, Brute!“ Neboť tato žena doplnila trojici „poškozců“ a jistě bude žádati náhrady. Kdo vyhraje? Curiatové nebo Horatiové?

Nuže — mládenci nebyli z nejhoupějších. Ženu a fotografa možno upokojiti penězi; ale ředitele?! Rozhodně musil mít jinou květinu — a sice ihned, aby mezery nepozoroval.

V tu chvíli přikročeno k činu. Krotký Jeník našel někde pod schody prázdný květináč a nesl ho triumfálním pochodem na místo činu, což spolutrpitele uvítali tlumeným výkřikem „Sláva!“

Ale kde vzít květinu a nekrást? Strkáček měl nápad. Viděl v poledne ve výkladní skříni protějšního domku zelenou rostlinu. Přátelům spasnou myšlenku prozradil a po půlminutové finanční poradě pádil rovnou pro sazenici.

Vrátiv se vítězně se získaným exemplářem v ruce, vyprávěl druhům, že prodavačka ani peněz nechtěla! Podivný exemplář byl zasazen, pečlivě zalit a postaven „v řad“. Potom „mušketýři“ zmizeli, jako by se nebylo chumelilo. Nepochybně asi byli uspokojili fotografa a pradelnu všemocným mamonem, neb tito mlčeli a pan ředitel se rovněž o ničem nedozvěděl a také zatím netušil, kterou „šlechetnou“ rostlinou byl obohacen.

Minuly týdny klopotné práce mezi dovádívou mládeží, nežli navštívil odlehlé dějiště zahradnických pokusů našich šibalů.

Bylo krásné červnové odpoledne, když se rozhodl vykonati obchůzku po školní budově a prohlédnouti květiny v oknech, zda-li se jim nedostává vody. Zvláštní shodou okolností doprovázel ho z příčin „neumění ve škole“ triumvirát Bílý — Rybka — Strkáček. Nesli na důkaz čestné hodnosti „polévačů“ kropicí konve a kropili podle ředitelova rozkazu.

Když se blížili osudnému oknu, na nic zlého si nepomyslili; dávno svůj zločin byli zapomněli. Pan ředitel přistoupil blíže, kochaje se pohledem ve zvonkovitých fuksích,

ale poděšen odskočil. Vždyť se mezi jeho miláčky vylihlo kukačino vejce: tlustá kulatá hlávka zelí!

„Jak se sem dostala?“ tázal se nanejvýše udiven svých průvodců.

Všem třem vinníkům sklesla hlava na prsa.

„Přiznejte se,“ pobízel dobrácky pan ředitel, „chci vám trest prominouti.“

Triumviři se tedy ze všeho kajícíně vyznali, co tehdy po škole spáchali.

Pan ředitel však smutně potřásl hlavou. „Hlávku zelí,“ pravil, „rostlinu docela sprostého rodu — hlávku zelí máte za fuchsii lugubris speciosa Richardi! Ano, ano — to se stává, když nic nevíme — o botanice!“

Anna Marešová:

ZVONY A SRDCE.

Zasněným krajem, lesem i hájem,
zní zvonů našich tklivý hlas. —
Zasněným krajem, lesem i hájem,
zní srdce mého tichý pláč. —

Ó, zněte zvony tím svým tklivým hlasem,
ó, zní mé srdce tím svým tichým pláčem!
Až přestanou zvony znít — kraj bude tich,
jen srdce moje bude pláčem znít, ach znít!

Až krásný večer májový na kraj se zahledí,
a tichý vánek listím začerčí,
tu zvony tklivým hlasem budou bít,
a srdce tichým pláčem přestane snad znít

Až jaro s létem krajem proběhnou,
pak přijde podzim se zimou.
Zda budou naše zvony zase bít
a srdce moje pláčem znít!

J. Pelikán:

DOPIS STUDENTA JANA IGNÁCE ČERMÁKA Z R. 1672).

Roku minulého uveřejněn byl již jeden Čermákův dopis, nyní po nalezení druhého, uvádím jej také jako doplněk. Jak z dopisu vysvitá, mladý studiosus asi o studium mnoho nestál, až výhrůžka otceva jej přinutila. Ale měl chuděrka zlého bytného, asi zámečníka, který dostav práci na věži a nemaje ve svém domě dosti místa, hleděl na úkor studenta ubytovat v jeho pokoji své tovaryše. Věc se stupňovala, až na míru, jakou otci v dopise vypisuje.

Urozený a můj nejmilejší pane otče!

Nejmilejšímu panu otci oznamuji, že zase školy frekventuji, kdež gradum, dá Pán Bůh, na druhý týden vezmu a satisfacti nejmilejšímu panu otci učiním, kdež nepochybují, že dobrý dostanu, poněvadž profesor psal, že jsem dosti dobře na examine obstál, čehož také mně bude povinen dobrý gradum dáti. Dáleji nejmilejšího pana otce poslušně prosím, že mně odpustí, že jsem jej rozhněval, kdež připovídám, že víceji toho neučiním. Co se pak dotýče hospodáře, já sobě satisfacti hledati budu, neb on nemluvil pravdu panu otci, že ho chtěl pro mně z domu pán vystrčiti, čehož pajmamin bratr jest vědom, neb před ním pravil pán toho domu, že mu nic neříkal, a ode mně že žádných povyků nikdy neslyšel, on pak mne ne jakožto straníka (a dosti by bylo, abych u něho za pachatele byl, aneb aby to svému chlapci učinil, aspoň by se někdo o něj zastal) než jako nějakého zločince z domu vystrčil, mne cujoniroval, voslů, kluků, jináč nadával, čehož příčina žádná jiná nebyla, jak posel byl při tom, chtěl, abych psaní četl. Přišel nahoru; já jsem mu odpověděl, že již vím, co v něm stojí. On pak hned, abych mu šel z domu, neb že mne se schodů shodí, já pak k poslu ty formalia pravil: „Posle, poněvadž mne nechce v domě trpěti, pojdte, vemte mi peřiny a doneste mi je k pajmaminému bratru; já se tam zatím budu zdržovati, až gradum vezmu, neb dokud jinde stravou zaopatřen nebudu.“ On pak přiběhl nahoru, hned mne za ruku popadl a třikrát na mne napřáhl, chtěl mne bít. Já pak, že jsem mu hrozil, tím se excusiruje. Je pravda, že jsem mu hrozil, ale takto že jej dobře dostanu, totiž že jej obžaluji při ouřadě a ne jak on míní, neb kdybych byl něco takového byl praetendiroval, mohl jsem, když jsem měl příčinu, což sobě zle vykládati nemůže. Dáleji po gradum sobě satisfacti hledati budu. S tím nejmilejšího pana otce poslušný syn zůstávám až do smrti. Pro nic jiného mne neodbyl než pro tovaryše, tak jak se domnívám a tudy příčinu hledal neb dostal dílo na věži a pro něj v domě místa neměl. A já taky u takovýho mechanika býti sobě nežádám, neb neumí studenty respectovat.

Joann Ig. Čermák.

*) Archiv v Jindř. Hradci, VIII. Fβ.

ORGANISAČNÍ.

Směrnice drobné práce v SSS.

V tomto roce připravuje pokrokové studentstvo velkou agitaci na středních školách. Je nutno, abychom my činnosti v našich sdruženích i na veřejnosti a ve škole čelili jejich vlivu a semkli tak naše katol. studenty, kterých je dost a které je nutno uvědomovati. Proto nebude zajisté na škodu, podáme-li některik praktických pokynů drobné práce.

Především je nutno, aby naši studenti na začátku roku provedli agitaci mezi studentstvem na svém ústavě. Agitace nechť má ráz osobní, od jednotlivce k jednotlivci! Snažme se zachytit studentstvo nejnižších tříd a dovedme je do schůzí našich sdružení!

Abyste i těm nejmladším život u nás líbil, snad bude namnoze dobré oddělit mladší od starších; jen měsíční schůze mohly by býti společné. Pěstujeme s nimi tělovýchovu ve vhodné formě pod vedením zkušeného cvičitele! Věnujme se rozumnému sportu (lehká atletika, koupání, plavání, bruslení, saňkování, lyžaření, vycházky, hry v přírodě); v tomto hledíme vždy shody s místní jednotou „Orla“! V místnostech spolkových ať jsou k užívání pěkné hry (šach, dáma, mlýnek, ovce a vlk)! Pěstujte zpěv, hudbu, pořádajte besídky, občas i přátelský večer! Nezapomínejte spolkové čítárny! Zvláštní pozornost věnujte našemu studentskému tisku („Jitro“, příp. „Život“) a určete pro každý ústav kolportéry! Poměr mezi členstvem budiž nejprátelštější, zvláště mezi nejstaršími a nejmladšími! Pomáhejte si ve studiu! Vůbec budiž náš spolkový život oduševnělý, provanutý láskou a přátelstvím! Dávejme pozor na přijímání nových členů, dodržujeme předepsanou čekatelskou lhůtu, aby se mezi nás nedostaly rozvratné živly!

Zvýšenou péči věnujme životu náboženskému! Naším heslem budiž praktický katolicismus! Členové navštěvujte vyučování náboženství, nedělní služby Boží! Přistupujme korporativně ke sv. svátostem a zvláště usilujme o zavedení pravidelného, měsíčního sv. přijímání v první pátek nebo na první neděli v měsíci! Zaveďte spolkovou pouť na nejbližší poutní místo, pokuste se o aloisiánskou adoraci! Důležitým, časovým otázkám náboženským věnujte občas přednášku! S duchovním rádcem udržujte stálý styk; vyžádejte si udání dne i hodiny, kdy by byl ochoten podat rady, vysvětlení a pod.

Chování katol. studenta budiž vzorné při všech příležitostech! Snad neuškodí občas přednáška ze společenského katechismu! Spolkový život budiž pravidelný; týká se to schůzí výboru, schůzí členských, přednáškových! Střídejte témata přednášek! Kontrolujte návštěvu schůzí; zapisujte řádně protokoly! Ustředí podávejte pravidelné měsíční zprávy! Všichni funkcionáři plňte své povinnosti! K zabezpečení spolkové pokladny zřídte dramatický odbor! V poslední době lákání jsou naši studenti do spolků, jako je Ymca, Ywca, Obrodné hnutí atd. Varujeme! Tendence těchto organizací v každém ohledu je zřejmá! Pod rouškou snášlivosti, bratrství, za levnou stravu a jiné hmotné výhody mají býti poněkud studenti zpracováni v jejich duchu protestantském. Varujeme i před tak zv. neustrannými studentskými časopisy!

V otázkách školských jděte ruku v ruce s místním odborem Matice cyrilomethodějské! Hleďte pro sebe získati příznivce, kteří by hmotně podpořovali ruch spolkový! —ráb—

Naše prázdniny. Naše činnost a podniky prázdninové lelošního roku řadí se důstojně ke všem minulým; ba můžeme říci, že vnitřní cenou daleko předčí všechny minulé. Vždyť je věnovalo naše studentstvo té nejdůležitější podstatě své bytosti, své duši! Pamětlivo jsouc božského slova: „Co platno člověku, kdyby celý svět získal a na své duši škodu utrpěl“, sjelo se ve dnech červencových do Čes. Budějovic, počátkem srpna na posvátný Velehrad a při sjezdu katolíků do Hradce Králové, aby odloučeno od ruchu světského přiblížilo se k svému Pánu, — aby se podívalo, co dosud vykonalo pro spásu své duše, aby poznalo, čeho mu ještě činí třeba, aby vykonalo duchovní cvičení. To nebyla „vnější pompa, ani nemožně malý pracovní program“, jak o tom píše — jhk — ve Stud. věstníku. To je dílo, jehož dnešní „pokrokový“ svět pochopiti nemůže a nepochopí, pokud pečovati bude jen o tu stránku tělesnou, o své zemské bytí. A přece toho tolik náš věk a také naše česká intelegence potřebovala. Jen tak můžeme dosáhnouti nápravy našeho českého veřejného života. Půl šestého sta katol. studentů a studentek, kteří konali o prázdninách duchovní cvičení, ukazuje národu cestu, po níž se má bráti.

Na Velehradě sjeli se 3.—5. srpna naši *bohoslovci*, aby tam načerpali nového zápalu k činnosti v našem národě. Sjezd zahájen byl 3. srpna večer průvodem od Cyrilky a potom kázáním prof. Jeze T. J. Po pobožnosti zahájeno vlastní sjezdování. V sobotu po mši sv. konány 2 odborné přednášky, P. Ocetek: „Dům boží kamenný, chrám Ducha svatého a kněz“, doc. P. Staněk: „Kněz ve škole“ Odpoledne promluvil o charitativním působení kněze P. Blaha. Večer doplnil přednášku promítáním obrazů z naší charity. Nedělní jejich sjezdování týkalo se již i katol. studentstva, které před tím konalo již své exercicie (112 studentek, 88 akademiků), anebo které se zatím zatím sjelo k val. hromadě a exerciciím středoškolského studentstva. O školských problémech dneška promluvil na svém kázání Dr. Tauber, slavnou mši sv. sloužil kanovník Světlík. Odpoledne konala se porada duchovních rádců SSS. O 3. hod. na schůzi bohoslovecko-studentské promluvil dr. Skoupý o nedostatku kněžského dorostu, kol. PhC. Macourek o laickém apostolátu. O 5. hod. dojemnou adorační promluvu při eucharistické pobožnosti měl Dr. Cínek. Po ní uspořádán studentský eucharistický průvod na zámeckém nádvoří. Pro každého studenta jistě chvíle nezapomenutelná. 400 studentů a studentek vyznává tu veřejně své „Credo“ Večer na pěvecké akademii ve Slovan. sále ukázali naši bohoslovci za řízení B. Vaňka, že dovedou své vzdělání doplniti také estheticky a umělecky. Akademii byla zakončena slavnost bohoslovecká.

Studentstvo pokračovalo v pondělí ve svém sjezdování. Dopoledne a částečně i odpoledne vyplnila pracovní konference a valná hromada (referát níže), po níž se odebralo studentstvo v průvodě do chrámu Páně, kde zakončena studentská pouť a exercicie. Akademici rozjížděli se domů, rovněž tak studentky, na 200 studentů středoškolských

začínalo své exercicie, přišli pro posilu duše. — I oni rozešli se s radostným vědomím, že vykonali mnoho pro sebe i pro národ. — jfch —

Valná hromada Ústředí katol. studentstva konala se letos 6. srpna na Velehradě u příležitosti sjezdu bohoslovců a studentských exercicií. Valné hromadě předcházela říšská pracovní konference, která schválila nejprve resoluce vzešlé z krajinských porad a zpracované výborem Ústředí. Za velmi živé, místy až ostré debaty, že bylo třeba napomínati ke klidnému jednání, projednána dosavadní forma zatímního zemského sekretariátu, jehož činnost od ustavení schválena. Konference se po rušné debatě usnesla, dáti ke schválení valné hromadě, aby dosavadní forma jeho byla zrušena a aby obnoveny byly agitační odbory, které existovaly při akad. spolcích v Praze a v Brně, které by v hlavních rysech činnost zemských sekretariátů přejaly. Platí to hlavně pro Moravu. Tím projednán vlastně hlavní úkol pracovní konference, a konference skončena. V 11 hodin zahájil ve Slovanském sále kol. předseda Kettner valnou hromadu za účasti 112 delegátů SSS, spolků akademických a bohoslovců a za velké účasti studentstva a hostí. Po uvítání a přečtení pozdravných připsů od ndpp. arcibiskupa dra Stojana, arcibiskupa dra Kordače, biskupů dra Kleina a dra Kašpara, ministra dra Šrámka, Ústředí Orla a j. zaslán pozdravný telegram chorému ndp. arcibiskupu dru Stojanovi. Přečten protokol a podány zprávy funkcionářů. Důkladná byla zejména zpráva sekretáře, v níž podán obraz stavu organizace a její činnosti. S potěšením a uspokojením nutno konstatovati, že byla vskutku velmi obsáhlá a že pracovali jistě všichni seč síly stačily. Zprávu pokladní za nepřítomnou sl. pokladní podal rovněž sekretář. Další debatu vyvolala zpráva o rozdělení Mikul. daru. Schválen návrh, aby ke zlepšení finanční situace Ústředí členský příspěvek, který dosud byl 1 Kč, byl zvýšen na 2 Kč ročně. Všichni jednomyslně byli pro to, aby studentstvo svou agitací a podniky postaralo se příští rok o zajištění větší finanční hotovosti, kterou by byly nejdůležitější podniky organizace kryty. Schváleny všechny zprávy funkcionářů, resoluce navržené pracovní konferencí přijaty. V 1 hodinu schůze přerušena, aby se opět o 2. hod. pokračovalo. Zpráva o zemském sekretariátu vzata z pořadu. Po navrženém absolutoriu přistoupeno k volbě nového výboru, do něhož zvoleni: předsedou kol. JUS. Ant. Drobný, I. místopředsedou MUC. Šob, II. místopředsedou JUS. Cibulec, ústředním tajemníkem P. A. Čulík, II. tajemníkem J. Trojan, členy výboru: Kotek, Vysloužil, Laub, Seibot. Doslovem skončil nový předseda valnou hromadu. — Valná hromada ukázala, že zájem o hnutí u studentstva našeho skutečně stále stoupá. Nebylo by však jistě správným jednáním, a nebylo by hnutí našemu na prospěch, kdyby ztratila naše SSS důvěru k svému zvolenému Ústředí a kdyby práci jeho také nepodporovala. Nedovede si mnohý ani představit, co práce musí členové během roku vykonati. Když pracují, jistě vždy přitom myslí na prospěch hnutí! Proto bylo by také nesprávným chtít vedlejšími cestami prorazit své názory. Tím ztěžuje se jen práce vedoucích. Valná hromada je institucí, kde může každý veřejně projevit své názory, kde je může i hájiti, proto také nejotevřeněji jedná, kdo u ní hledá opory a od ní žádá rozhodnutí. Ustavili jsme si jedinou instituci, která vše má vésti, nuže, jednejme také dle toho!

Resoluce konf. říšské schválená valnou hromadou. Říšská konference svo-

laná na Velehrad 6. srpna 1923 v důsledku schválení resoluce příbramské pracovní konference o krajinských spolcích akademických, souhlasí s myšlenkou seskupovati akademiky určitého kraje ke drobné práci mezi studenty středoškolskými. Ustavení Zemského sekretariátu, jehož zásada se schvaluje, ponechává se dalšímu vývoji. Zřízení přípravný výbor Z. S. se zrušuje a akademickým spolkům se ukládá, aby utvořily agitační odbory.

Resoluce valné hromady. 1. Valná hromada Ústředí katolického studentstva čs. za přítomnosti zástupců katol. studentstva slovenského, shromážděného na Velehradě dne 6. srpna t. r., jsouc pevně přesvědčeno, že není důvodu, aby se měnil organizační statut nadace Strakovy, na níž tato opětně uplatňuje svůj nesporný nárok, ukládá výboru Ústředí, aby stanovisko toto tlumočil ministerské radě naší republiky, již návrh změny statutu byl předložen, dále aby podal obsírná memoranda zástupcům ve vládě: straně lidové, národně demokratické a agrární.

2. Valná hromada přikazuje příštímu výboru podniknouti rozsáhlou finanční akci (daň, dary), a podle jejího výsledku přiděliti určitou položku „Životu“ a kalendáři, o jejíž výši rozhodne sám výbor.

(O sjezdu katol. studentstva v Hradci Král. a v Č. Budějovicích pro naprostý nedostatek místa přineseme referát příště).

Literární kroužky v SSS. Byla o nich zmínka na pracovních konferencích, byly zahrnuty do resoluce. Na val. hromadě nebylo kdy o nich se zmínovati. Upozorňujeme na ně tedy ještě nyní, na počátku školního roku. (Resoluce v 10. čísle Jitra str. 213). Zřizujte je všude, kde je alespoň několik dospělejších studentů. Najděte si vhodnou osobu, která by kroužek řídila. Můžete tam mnoho vykonati pro své vzdělání literární. Úkolem kroužků by bylo vésti studenty k zájmu o literaturu, raditi jim při jejich počátcích a pokusech spisovatelských a básnických. Orgánem, kde by své práce uveřejňovali, je Jitro. Práci takovou by přečetl v kroužku některý kolega (může býti jiný než sám její skladatel, aby tak zůstalo jméno neznámo, čehož si vždy začátečníci přejí), a potom by byla podávána kritika, respekt. rady. Mnoho by tím získalo i Jitro, které by pak všem studentům stalo se tím bližším a také milejším. Kroužky vzaly by si na starost také dopisování do Jitra o všech věcech a zajímavostech ze student. života. Nemeškejte tedy, a zakládejte kroužky a zvelebujte Jitro! —jfch—

Akademická konference sv. Vincence z Pauly. Před samým rozchodem na prázdniny utvořena za pomoci vdp. Msgra V. Davídka shora jmenovaná konference, mající za účel pracovati na sociálním poli péčí o nemocné, nutné rodiny, podporovali je vedle posily nábožensko-mravní i hmotně, a pokleslé získávali zase k důstojnému životu. Přihlásilo se na 30 členů. Starostou zvolen PhC. Josef Pelikán, místopředsedou PhC. Jan Pecháč, jednatelem PhC. Josef Troup, pokladníkem JUC. Jaroslav Bedřich. Hned při prvé schůzi přednášel o programu a účelu bývalý Vincencián dr. David. Druhá schůze věnována programu prázdninového, jak doma i v okolí šířiti zásady křesťanské charity. Program přednesl starosta PhC. J. Pelikán a v cíle debatě přineseny pak další náměty. Obvyklé modlitby konal s členy ochotně ředitel Arnoštovy kolleje vdp. Msgr. V. Davídek. Časem i čtenáře „Jitra“ hodláme seznámiti s ideou a významem křesťanské charity.

Z Kroměříže. (Zpráva zasláná do 10. čísla minulého ročníku.) Na prahu prázdnin, ohlížíme

se po životě našeho SSS. v uplynulém školním roce. Předchozí rok vyvrcholil zdařilou jubilejní oslavou, o níž podána zpráva v 1. čísle IV. roč. „Jitra.“ Zajisté si pomyslí tehdy mnohý účastník: Zdali pak si uchovají členové SSS. ono jaré nadšení, jež se dnes zrcadí na každé tváři? — Období zimní lze nazvat pro naše SSS celkem pozeňnaným. Prostorná spolková místnost v arc. zámku, nám propůjčená dobrotou ndp. arcibiskupa dr. Stojana, vítala co neděli značný počet členstva, jež si přišlo se zájmem poslechnout poučné a poutavé přednášky, jež s nevšední ochotou pro členy Sdružení konali o svých cestách vdp. vikář Kašpar a prof. Z. Jockl, o církevním umění prof. A. Janda, o alkoholismu a tuberkulóze dr. Hrachovina, lékař zdejšího ústavu choromyslných; všechny tyto přednášky byly se světelnými obrazy. Nemenší pozornost věnovali členové srdečným slovům svého duchovního rádce, prof. K. Zetka, jakož i přednáškám svých kolegů. — Zvláště mile hřeje vzpomínka na slavnost vánočního stromku. Hudební čísla programu, pečlivě řízená vdp. prof. K. Rochlem, procítěné recitace vhodných básní a štědré pohostění čajem a zákusky péčí našich obětavých členek, to vše budilo v přítomných opravdovou vánoční náladu, jež se ještě stupňovala za řeči vdp. senátora a probošta Fr. Valouška, vzácného příznivce našeho SSS., jenž občas mezi nás zavítá, aby nás poučil a povzbudil. Slavnost pocítili svou návštěvou kromě jiných milých hostů vdpp. profesori náb. při zdejších středních školách. — Z ostatního života v našem SSS. nelze se nezmíniti o činnosti našeho dramatického odboru, jenž připravil svým příznivcům ušlechtilou zábavu Klicperovou hrou „Rohovín Čtverrohý,“ dále o pěstitelství hudby a zpěvu za ochotné spolupráce prof. K. Rochla, o učení těsnotpisu československému za návodu známého přítele studentů, prof. dr. Klapetka. Se zálibou pěstovány též hry, zvláště hra v šachy; šachisty byl pořádán malý šachový turnaj. — Na léto přestěhovali jsme se do nové spolkové místnosti, účelně upravené, v t. zv. kapitulním domě. Účast na schůzích bývala v letních měsících trochu slabší, vždyť letní doba bývá zpravidla spolkovému životu méně příznivá. Byl učiněn pokus rozdělit členstvo na dvě oddělení, vyšší a nižší, aby mohli členové sledovat přednášky s větším zájmem a užitek. — Pokud se týká náboženského života, byli členové upozorňováni na častější přijetí sv. svátostí, zvláště před prvním pátkem v měsíci, vybídnutí k účasti na májových pobožnostech a význačnějších církevních slavnostech, nabádání k horlivému plnění všech náboženských povinností. Na konec šk. roku chystáme důstojnou oslavu svátku sv. Aloisa. — O rozkvět spolku se neúnavně přičiňoval horlivý jeho předseda i obětavý místopředseda se všemi ostatními členy výboru. — Kéž žehná další činnosti našeho SSS dobrý Bůh!

Sdružení jihočeských katol. akademiků rozhodlo se k uctění památky velezasloužilého českobudějovického biskupa Valeriána Jirsíka vydati Jirsíkův Almanach, by tak uvedena byla ve známost jeho krásná činnost jako kněze, vlastence a lidumila. Aby Almanach byl co možno úplný a všestranný, žádá všechny jihočeské přátele a kolegy, by laskavě veškeré publikace, obrazy a j. Jirsíkovy a o Jirsíkovi oznámili neb zaslali na adresu: PhC Josef Pelikán, Praha-II., Voršílská č. 1.

Spravedlnost vítězí. Jsou ještě v dobré paměti bouřlivé události, které vyvolali pokrokoví studenti, když katol. studentsko pražské, rozhořčeno jsouc postupem pokrokových kolegů při uvítání generalissima Foche a uraženo tím ve svém vla-

steneckém citění, protestovalo proti tomuto „dnání na schůzi na Slovanském ostrově v Praze. Při pokrokoví kolegové chtěli nám schůzi rozbít. Ale bohudík pražská policie dovedla přivést k platnosti ochranu občanské svobody a veškerým chystaným příkořím učinila rázem konec. Z popudu demonstrantů byla podána na ministra vnitra interpelace, kterou tento zodpověděl takto:

Hlavní příčinou vzniku politování hodných událostí v dotazu uvedených bylo nedorozumění o tom, byla-li schůze katolického studentského dne 1. června schůzí veřejnou, všeobecně přístupnou, nebo obmezenou na osoby určité skupiny. Podle oznámení podaného úřadu jednalo se „o veřejný projev katolického studentského československého za národní a státní myšlenku ve studentsku československém a respektování práv katolického studentského“. Když pořadatelské mělo obavy, že průběh schůze bude rušen, použilo práva, jež poskytuje § 5 zákona ze dne 12. srpna 1921, č. 309 Sb. z. a n., pořadatelským shromáždění na určitou skupinu osob obmezených a ustanovilo, že nemají býti připuštěni účastníci ke skupině svolavatelů nenáležející; žádalo proto úřady o ochranu, opírajíc svoji žádost o skutečnost, že bylo studentsko vyzýváno zvláštními letáky k hromadné účasti na schůzi, „aby tam protestovalo proti nízkým útokům klerikálního studentského“.

Tuto ochranu poskytnouti bylo povinností bezpečnostních úřadů a orgány jejich snažily se domluvami a vysvětlováním přesvědčiti studentsko, které hluchně domáhalo se přístupu do schůze, že nemůže takovým způsobem rušit klid a pořádek. Když někteří vznětliví jednotlivci pokoušeli se vyzývat studenty k neústupnosti a když hluchý protest měnil se ve spílání policii, bylo učiněno opatření, aby všichni, kdo do schůze nemohli býti připuštěni byli z budovy odstraněni. Když pak vzrušení nabývalo velmi značných rozměrů a rozšiřovalo se po celém Slovanském ostrově, byly povykující skupiny z ostrova odstraněny. Pokud bylo možno zjistiti, dalo se vyklizení za stálého napomínání se strany policejních orgánů bez úmyslu komukoli ublížiti. Mužstvo stráže bylo postaveno ve sražené řadě podél průčelí budovy a vytvořením řetězu tím, že jednotliví strážníci drželi se za ruce, vytlačovalo zvolna zástup demonstrantů. Při tom byli někteří zatlačeni k trávníku, kdež přes ochranný drát klopýtli a upadli; pošlapán však nebyl nikdo. Pro neuposlechnutí výzvy k rozchodu a pro různé urážlivé výkřiky proti strážím zadrženi 4 mladíci, z nichž 3 byli ihned po zjištění propuštěni a jeden předveden na policejní komisařství a po zjištění rovněž propuštěn.

Demonstrující studentsko uspořádalo na to tábor na nádvoří techniky a rozhodlo se průvodem v sevřených řadách táhnouti k policejnímu ředitelství, kde zástup asi 700 osob provolával hluchně hanbu, písal a spísal policii. Poněvadž bylo z pronášených výkřiků patrné, že zástup obmýšlí táhnouti na Slovanský ostrov, bylo povinností bezpečnostní stráže tomu zabrániti, aby se předešlo novým výtržnostem. Veliteli stráže bylo proto uloženo, aby průvod dále nepřipustil. Objevení policejní stráže vyvolalo mezi demonstranty hluchý odpor, projevovaný výkřiky „pacholci, vrahové policejní, lumpové, černé včely“ a podobné.

Když vzdor napomínání ozval se ze zástupu povol „ku předu, přes ně“, vyvinul se ze zadních řad demonstrantů tak silný tlak, že nemohla stráž svými těly mu odolati a — nechíc připustiti zmaření úředního výkonu a vidouc pozvedané hole, — použila v jednotlivých případech i obušků. Všeobecný rozkaz k použití zbraně dán nebyl.

Stráž bezpečnosti může podle § 4 zákona ze dne 13. července 1922, č. 230. Sb. z. a n. použít zbraně, šelíř předepsané opatrnosti, zejména v případě nutné obrany, aby odvrácen byl násilný útok, jenž na člena sboru byl učiněn, nebo nelze-li překonat odpor, směřující k zmaření služebního výkonu.

Nelze popřít, že při přesném výkladu tohoto zákonného ustanovení bylo při těchto demonstracích použito zbraně, t. j. služebního obušku, odůvodněno. Přes to však neváhám prohlásit, že má této zbraně býti užíváno s rozvahou a proti mládeži s přiměřeným pochopením pro vznětlivost mládí. Učiním opatření, aby zakročování stráže dalo se omezitelně a s náležitou úměrností k rozsahu a vážnosti toho kterého případu. Při tom pokládám za nutno zdůraznit, že bezpečnostní stráž při konání své zodpovědné a mnohdy těžké služby měla by nalézati u všeho rozvážného občanstva plného porozumění a podpory. Také u nás musí se vžít přesvědčení, že strážce zákona a pořádku nutno při úředním jeho výkonu poslechnouti, ale že je možno do jeho jednání si stěžovati.

Stížnosti a výtky, jež při tomto případě byly předneseny, jsou přísně vyšetřovány, a neváhám dáti ujištění, že proti vinníkům bude náležitě zakročeno.

Jan Malypetr, v. r.

Odpověď korektní, ale jasná.

Katolické studentstvo a Svaz „pokrok“ stud. čs. Ač neradi, přece věnujeme v tomto čísle delší pozornost našim „přátelům“ ve Svazu. Je přece nutno poděkovati za pozornost, již nám po dobu prázdnin v tisku a na schůzích věnovali. Dělal dosud hrdiny, nechtěli o katolickém studentstvu sduženém v Ústředí k. st. ani slyšeti, nyní však věnují těm 111 katol. studentům v Praze a 120 v Brně (jak oni píší, ač ovšem sami tomu nevěří; Studentský věstník č. 17.-18. ze dne 20. července) pozornost, že ji skutečně ani ta „hrsika“ nezaslouží. Mají již i zvláštního referenta p. -jkh-, který se snaží co „nejpříznivěji“ popsat naši činnost. Jaké bezcharakternosti se může dopustiti t. zv. pokrokový student, o tom svědčí všechny jeho referáty v Stud. věstníku (orgánu Ú. Svazu), které předčí svoji ubohostí daleko Volnou myšlenku a podobné žurnály. Nestojí za to, zmiňovati se o jeho výpodech ducha, když líčí naše sjezdy prázdninové, uvádíme to však proto, aby k a ž d ý s t u d e n t mohl nestranně posouditi. „Vnější pompou a hmotnými výhodami tarizejského almužnictví“ má prý býti získáno několik nových studentů do Ústředí katol. studentstva, „odboru to lidové strany“. Již mnohokrát jsme ukázali na to, že naši členové nedostávají podpor, jimiž kupují páni ze Svazu své duše (což by rádi přičítali nám), neboť nemáme svých příznivců mezi židovskými velkokapitalisty, nepodporuje nás vláda milionovými obnosy jako je tomu u Svazu. Své sjezdy si hradíme ze svých osobně nasbíraných úspor. Nedostáváme almužen, nežebáme o ně jako Ú. Svaz čs. a jeho instituce. Není při našich sjezdech vnější pompy, je na nich však viděti to nadšení, tu radost z práce, které bychom na podnikách „pokrok“ studentstva marně hledali. Nepořádali jsme ještě ani jednoho banketu jako to činí Ú. Sv. stud. čs. A to dodává našim sjezdům lesku, který nám naši „přátelé“ závidí. — Katolické studenty do Ústředí získávají podporami a pompou nemusíme. Přivádí je k nám jejich přesvědčení. Nechytáme na mensu, do společenských síní, na kavárnu a buffety. Také ne do studentských kolejí! Naopak musíme je upozorňovati vždy jen na pronásledování a nenávisť, která je jako katol. stud. čeká. Nemáme bohužel dosud tolik kolejí, abychom tam všechno studentstvo, které se k nám hrdě hlásí, mohli uby-

tovat. V těchto svých kolejích si všichni poctivě zaopatření platí. Není nikdo vydržován za 50-100 Kč, jak tomu v institucích vašich. Jak k tomu ve Stud. věstníku přišli, že Ústředí je odborem lidové strany, to dobře víme. Vždyť není neznámo, že Svaz „pokrok“ studentstva čsl. za nynějšího vedení jest jen odbočkou čs. strany socialistické, (resp. komunistické), a „dle sebe soudím tebe“, platí u něho. Divíme se jen studentstvu jiných názorů, že trvá ve vleku těchto pánů. S politikou nemá naše hnutí nic společného. Nejsme jako Ú. svaz stud. čs., který o své nepolitickosti mluví při každém kroku, jedná však jediné v intencích jedné strany. Víme, co si představují representanti Svazu pod heslem: „Nejlépe pro stát a národ pracuje ten, kdo pracuje pro určitý výsek celkového počtu příslušníků státních“. (Stud. věstník 2. VII. 1923).

„Sjezdů (katol. studentstva) je hojné množství: pracovní program nemožně malý“, píše dále -jkh-. „Jest již s podivením, že se nazývají pracovními.“ Ano, milí kolegové, nevykřikujeme do světa ohromné programy s obsahově prázdnými hesly, jak to vidíme u vás, pracujeme však intensivně ne slovy, ale skutky. (Pokračování.)

Unie „pokrokového“ studentstva. Vždy jsme se divili tomu, že národně-demokratické studentstvo, ač odsuzovalo dlouho činnost Svazu, ač protestovalo proti jednání Svazu v případě Fochově, a ačkoliv tak činilo i jinde, přece stále ochotně slouží a oddává se vleku socialistického dnes Svazu. A když založilo totéž socialisticko-komunistické studentstvo „Unii“, aby tím nejen čelilo tomu nenáviděnému „klerikalismu“, ale aby tím ukázalo, jak si představuje práci národní, aby tím nepřímo i protestovalo proti policii a orgánům, které plnily jen svoji povinnost, bylo to opět národně-demokratické studentstvo, které se do Unie hlásilo (víme, že ne všechno, mnozí a mnozí odsuzovali jednání těch, kdož zvou se rádi pokrokovými). Možno, že byli i někteří, kteří provolávali slávu komunistickým poslancům v technice! Nevíme, jak se to srovnává s národním programem národně-demokratického studentstva. Je to však jejich věc. Jak se však „Unie“ k nim zachovala, o tom píší „Národní Listy“ následovně: „Unie“ poslední, 3. číslo listu pokrokového studentstva, zabývá se ve více jak polovině článků stanoviskem svým k národně-demokratickým studentům, kteří při založení „Unie“ přihlásili se za členy, a resumuje takto: „Účast nár. dem. v „Unii“ je jistě kompromis, ale nikoli kompromis „Unie“. Hlásili se nár. dem. mezi onu část studentstva, kterou V. Dyk nazval zpitomělou, proč bychom je vyhazovali? Hledá-li takový student, který po převratu spolu s dr. Herbenem a podobnými vysloužilci ze staré gardy sedl dru. Kramářovi na vše-národní vějičku, tribunu, kde by mohl projevit svůj odpor proti nacionální lůze, bylo by nepolitické jim tuto tribunu neposkytnouti.“ To jsou slova jistě velmi ušlechtilá, ještě jasněji však zní dopis z Chrudimi, který dokazuje, že kapitál nár. dem. je nebezpečnější pro pokrok, než klerikálové, a končí: „Aby měla „Unie“ smysl, musí se bránit proti tomu, aby jejími členy byli příslušníci reakční Mladé generace. Uprímně social. myslícím studentům nezbývá, než docílit toho, aby členové Mladé generace z „Unie“ odešli.“ A komu ani tato výpověď nestačí, a ještě věří, že „Unie“ má snad jiný cíl, než vydávat list, který by měl za úkol rozeštvati studentstvo, ten doví se dále, že „dnes není „Unie“ nic víc a nic méně, než pokus social. studentstva vést studentské massy politicky a kulturně.“ — Necháváme bez poznámek.

Míra dovršena — Unie rozbita. Ještě takřka neuschl inkoust na předcházející lokálce, a už ji musíme doplniti. Nár. demokratické studentstvo konečně rozhoupalo se k rozhodné odpovědi na potřebné jednání Unie, a to tím, že prostě z Unie vystoupilo. Ve článku „Míra dovršena“ („N. L.“ 30. VIII.) odůvodňuje to takto (přinášíme zkráceně): „Celá dosavadní práce Unie jest vyznačena bezpříkladným nevěcným a paušálním obviňováním národní demokracie a jejích příslušníků. Výsledek práce Unie pokrokového studentstva jest dle toho patrný. Což jest možno zničit klerikalismus novým klerikalismem? Jaké v tom plus, nahradíme-li dogma dogmatem? Studentstvo jest myslícím článkem společnosti. Nesmí býti massou. Nikdy nebude u studentstva jednotného politického názoru. Ne názor — ale způsob politické práce může býti, ne-li zcela jednotný, tedy obdobný. To by ale vyžadovalo krajního sebezapření každého z nás. My jsme je přinesli — ale nenašli jsme pochopení na druhé straně — a dnes — míra trpělivosti naší jest dovršena — dovršena jest i míra naší důvěry ve zdárnou a účelnou činnost Unie pokrokového studentstva, poněvadž opustila původní svůj mravní program, v nějž jsme věřili, a dala se do služeb několika politickým skupinám. Odcházíme dnes z Unie pokrokového studentstva, zklamání — a oloupení o víru v spolupráci, ale odcházíme u vědomí, že přinesli jsme vše, co jsme společně práci přinést mohli. Dále půjdeme sami. Voláme pak ke všem, kdo s námi šli do Unie pokrokového studentstva, aby z Unie vystoupili, neboť míra naše jest už dovršena.“ — Odchodem národně-demokratického studentstva odchází z pokrokové Unie ten poněkud ještě slušný živel, který v ní snad byl, a zůstávají tam nadále jen pánové sice velkých slov, ale velmi malých schopností ke skutkům. Bylo-li zde pro nás nějaké nebezpečí, tedy tímto skutkem naprosto padá, protože šlágr je zbraň, která se láme při nejmenším doleku. —trn—

Sjezd katolické inteligence bude se konati na den sv. Václava v Praze. Bude zahájen 27. září slavnostním představením Vrchlického „Bratru“, které sehraje dramatický odbor čs. strany lidové na Štáhlavě. V pátek, 28. září, o 8. hod. bude sloužiti ndp. biskup Dr. A. Podlaha mši sv. u sv. Víta, o deváté bude následovati vlastní sjezdové jednání s referáty prof. Dra. Škrabala, Dra. Jandy a Dra. A. Podlahy. Dosavadní přípravy a přihlášky poskytují naději na slibný výsledek.

Dramatické odbory SSS upozorňujeme na výhodné půjčování divadelních knih, jež zavedl katol. nakladatelství a knihkupectví „Globus“ v Kroměříži. Divadelní knihy půjčují se za levný poplatek. Na příklad: Spolek chce sehnat Mršlíkovu „Maryšu“ a potřebuje 10 knih. Vypůjčením knih ušetří 40 Kč, poněvadž za půjčení zaplatí jen 20 Kč. Tak možno vypůjčiti jakékoliv divadelní knihy po 1 expl. na výběr na dobu 10 dnů a divadelní knihy k jedné hře v žádaném počtu výtisků na dobu 30 dnů za poplatek: Knihy v ceně do 1 Kč půjčují se za poplatek 30 hal., v ceně do 2 Kč za 60 hal., v ceně do 8 Kč za 90 hal., v ceně do 4 Kč za 1'20 Kč, v ceně do 5 Kč za 1'50, do 6 Kč za 1'80 Kč, v ceně do 7 Kč za 2'10 Kč. Při první objednávce zaplatí spolek nakladatelství zálohu Kč 50.—, která při súčtování se spolku vrátí. Knihy půjčené musí být vráceny přesně v určenou dobu a nesmí být vráceny umazány, poškrťány a roztrhány. Poškozené neb ztracené knihy odečtou se spolku ze složené zálohy.

Sjezd katol. studentstva slovenského konal se 1.—3. července v Praze. Účasti 800 organizovaných studentů a hostů. Za ústředí katol. stud. čs. v Praze přítomni byli předs. kol. Keltner, taj. P. Čulík a kol. Dorazil.

Kongres „Pax Romana“, sdružující v sobě organizace katol. studentstva všech států, konán bude uprostřed měsíce září v Salzburku. Místo zvoleno pro výhodnou polohu uprostřed Evropy. Ústředí katol. stud. v Praze jmenovalo již delegaci.

„Studentský Věstník“ (orgán Svazu) se diví tomu, že „Čech“ jeví uspokojení nad tím, že na vysokých školách českých v Praze studuje jen 575 židů. (Na německých však je jich mračno.) Na hrubý ton, jímž je lokálka v Stud. věstníku psána, jsme zvyklí. Viděti z něho zase nestrannost a politickou zaujatost pracovníků ze Svazu proti katolíkům a lid. straně, kteří jsou jim trnem v oku. My však se divíme naopak klidnosti „Čecha“. Vždyť 575 židů na praž. vys. školách je přece jen trochu mnoho, a při jejich „národním zápalu a přesvědčení“, a při jejich „národní práci“ mohou býti našemu národu přece jen hodně nebezpeční. Vždyť viděti tu českou národní opravdovost z toho, kolik je jich na vys. školách německých. Má-li Svaz k židům sympatie, my a vůbec katolíci čeští je nemají; na to si musí již páni ze Svazu zvyknouti.

P O V Š E C H N Ý.

Největší slavista Vatroslav Jagić zemřel o prázdninách ve Vídni, kde byl profesorem slovanské filologie na tamní universitě. Není téměř problému ve slovanské filologii, jímž by se nebyl zabýval. V mnohém ohledu postavil ji teprve on na pevné základy. Velkou pozornost věnoval našim věrosvědkům sv. Cyrilu a Methodovi, kteří mají pro slovanskou filologii tak veliký význam. A když podotýkáme, že zemřel jako zbožný katolík, činíme to jen proto, abychom ukázali, zda je možno, aby mohl býti veliký člověk, učenec věřícím křesťanem.

Stolice polského jazyka a literatury na Karlově universitě v Praze bude po prázdninách obsazena. Za profesora pro ni povolán jest dr. Marjan Szybowski, kustod universitní biblioteky a mimoř. profesor jagelonské university v Krakově. Zase tím učiněn krok k cíli, aby se stala Praha středem slavistického bádání. Rektorem Karlovy university v Praze zvolen pro příští rok prof. slovanské filologie prof. dr. Frant. Pastrnek.

Čilejší zájem s české strany jeví se o „Papežský institut biblický“ v Římě. Ve velkolepé, moderně zařízené a odborně vedené knihovně při tomto institutu byla doposud velmi slabě zastoupena biblická díla česká. V poslední době vyzval Dr. Kutal katolické kruhy, aby českou literaturu v knihovně doplnily. Mimo dra. Kutala pracují v Římě vědecky profesori Šanda a Vajs. Ozvalo se několik hlasů, aby co nejdříve na státní útraty bylo rozšířeno české oddělení v knihovně vatikánské, která je největší a nejdůležitější na světě. Knihovna je vyhledávána předními učenci všech národů a proto je v zájmu naší republiky, aby se co nelépe v očích kulturního světa reprezentovala. (Nový národ).

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK V.

V PRAZE, V ŘÍJNU 1923.

ČÍSLO 2.

Trn:

Massa.

Hučí jezy, valí se spousty vod věčným během věků. Život je ohromná, mohutně se valící řeka. Chcete-li se udržet v něm hodně dlouho, pak vám radím, abyste pluli po proudu. Je zde ohromná jistota z pravděpodobnosti a posteriori, že se vám nic nestane.

Je sice pravda, že s proudem nese se špína, ale je zde s druhé strany zase naděje, že až s dostatek se té špíny napijete, dostanete se na povrch vody a snad se vám podaří, že vás jednoho dne lůza ponese na svých bedrech.

Ovšem ta možnost, která zde je, totiž, že právě kroky téže lůzy, jež vás nedávno oslavovala, budou dunět po vašem zapomenutém, bezvýznamném hrobě, zde stále zůstává.

Kdo šel vždy s proudem, musí riskovat, že jednou konečně shnije docela bezvýznamně v bahně, usazeném na dně řeky Života. A jsou lidé, kteří vůči špíně pocíťují nepřekonatelný odpor.

A mají pravdu.

„Len z bojov, bôlov, silných potrasení sa rodí život, sláva, veľeba,“ tak to povídá Sládkovič. Tož, jak jinak!

Každý člověk měl ve svém životě vršiček, kdy o sobě myslel, že je Cassecouem, Garibaldim, mladým a statečným bubeníkem d' Amiciho a čímkoliv chcete, kdy cítil v sobě sílu zmocnit se celého světa, kdy se domníval býti druhým Napoleonem.

Ovšem ty doby přepadnou duši lidskou v ranném mládí a tak obyčejně celá ta hrdinnost vybíjí se dřevěnými šavlemi a bubínky s pouti.

Ale je v tom krása. Krása revolučnosti. Být něčím! Jaké je to veliké slovo V tom se hlásí jasná mysl člověka. Touha po životě.

To všechno se brzy zlomí. Stanete se šosáky. Měšťáky, jimž největším problémem je, zdali pivovary zdrazí své výrobky a budou-li mít po večeři syrečky dostatečně proleželé. A protože je to u nás, budete mírně pokrokoví, tak aby se nikomu neškodilo (všechno spraví konvenční úsměv), aby obchod neutrpěl a hlavně aby byl klid.

Necítíte smutek? Smutek zklamáných snů? „Žijeme s výmysly“ napsal F. X. Šalda. Snad má pravdu. Ale stejně má pravdu druhý básník, který volá, že svoje sny zabíjíme tím, že je uskutečňujeme.

K té druhé části, totiž k realizaci snů, se mnoho lidí nedostalo. A spaní je prozaím u nás věc velmi rozšířená. Stačí přečíst si kterýkoliv pokrokový plátek a nabudete přesvědčení, že moudrosti podobného druhu se rodí jistě jen v polospánku, ne-li docela uprostřed bodrého chrápání.

My bychom měli být zabíječi snů. Všichni jsme si podali ruce k pochodu Života „na výpravě k světlu, k Slunci...“, jak napsal kol. Slávek. A máme velké sny. Sny o bílém bratrství, sny o křesťanském životě, sny o vítězství Kristově. A snahou naší jest je realizovat.

Naše sny jsou kameny na dně řeky. Kvádry. A my je vztyčujeme. Ale řeka má silný spád.

Řeko, my nechceme, abys tudy tekla, je tam už mnoho bahna a mnoho shnilých mrtvol! Chceme tvůj tok obrátit na tu stranu, kde je čistý písek!

A řeka začíná ječet. Ještě jste neslyšeli řvát lůzu, neslyšeli jste zpívat massy? To je řev řvavé řeky. Ječení řeky, které se někdo postavil v cestu.

Tím někým chceme být my.

Proti proudu, proti masse jdeme. Neseme ve svých očích prapory, revolučnost mládí v nich volá, ideály a konstruktivní vůle v nich zpívají. Šlapeme po dnešku, zdvihli jsme na ramena zítřek! V tom je naše hrdost, že jsme se dovedli vysmát ulici do očí!

Proti všem! Sami! Mladí! Silní! Radostní!

Jdeme! Bojujeme! A ve dlaních, vysoko k nebi vztýčených, neseme, neseme, neseme

Vítězství!!!

Mikulášský dar.

Počíná nový správní rok, jenž přináší s sebou nové těžké úkoly. Poslední valná hromada dokázala, že naše organizace roste a mohutní. Tím však rostou i její potřeby.

Agenda sekretariátu jest rok od roku rozsáhlejší. Vedle úkolů organizačních jsou zde i úkoly sociální. (Ať připomeneme jen péči o řádné ubytování studentů a jejich podporu, poněvadž většinou jsou to synové chudých rodičů). To vše vyžaduje velkých finančních nákladů a obětí.

Avšak Ústředí nemá po ruce žádných milionových fondů, ani není podporováno všemožně od vlády jako Svaz. Tomu jsou k dispozici četné ústavy státní, státní podpory vlády i svazů samosprávných. Naš student ovšem odtamtud mnoho očekávat nemůže. Žádají od něho za to vše jeho přesvědčení, jeho duši. Chtějí mu za to vzít nejvyšší odkaz, jež mu dala jeho matička na cestu: Víru.

Hledá tedy katolický student podporu přirozeně u svých. Jak by však mohlo Ústředí pomoci, kdyby nemělo po ruce řádných dostatečných prostředků?

Vedle toho financuje Ústředí i náš tisk, jímž můžeme proniknouti i do krajů, kde dosud našeho hnutí neznají. Jest to naše „Jitro“. Jest to dále „Život“, jediná revue naší inteligence. Konečně i „Kalendář katolických studentů“. Mimo to vydává Ústředí i příležitostné publikace, letáky, brožury. To vše vyžaduje tisícových obnosů.

Konečně právě tento rok bude museti hnutí naše odraziti silný nápor pokrokové veřejnosti.

Jenom krátce vypočetl jsem hlavní úkoly Ústředí. Úkoly, jež nebudou moci býti provedeny, nebude-li Ústředí vládnouti dostatečnými prostředky.

Jako až dosud spoléhá se na naši katolickou veřejnost, náš katolický lid, který dosud obětavě pomohl. Jistě že nezklame i tentokráte. Akce Mikulášského daru, kterou v brzkou Ústředí zahájí, musí letošního roku vykázati výsledek alespoň takový, jako v letech minulých.

Nastane opět našim sdružením povinnost, starati se všemožně o plný zdar akce.

Kolegové! Pamatujte, že pracujete pro svoje hnutí! Všechny zájmy ostatní musí stranou! Veškerá práce a péče budiž věnována zdaru sbírky.

Rozvrh práce i její provádění závisí na místních poměrech. Jest tedy na funkcionářích spolku, aby akci účelně řídili.

První starostí bude, zařídití kostelní sbírky, i sbírky mezi našimi příznivci. Nesmí býti člena, jenž by se této povinnosti vyhýbal. Ten nepatří do naší organizace. Nemá pro ni zájmu, nemá pro ni tedy ani pochopení.

Výbor spolku požádá farní úřady o stanovení data kostelních sbírek, jejichž svolení nejd. konsistoří Ústředí v čas oznámí. Každý člen obdrží legitimaci, jež ho opravňuje k vybírání. Výsledek sbírky vyzvedne pak některý člen výboru. Každý člen obdrží sběrací arch a jeho povinností bude, aby získal co možno nejvíce.

Mimo to každé sdružení uspořádá divadlo, neb akademii ve prospěch M. d. Výsledek odevzdá potom Ústředí.

Požádejte také spřízněné organizace o podporu. Jistě Vám vypomohou. Obraťte se také na místní rady katolíků, aby upozornily na naši akci a vysvětlily jim její účel.

Stejně požádejte i důstojné pány, aby s kazatelen oznámili sbírku a poučili lid o jejím významu!

Neztraťte ni jediné chvíli, ani příležitosti! Čím lepší výsledek akce, tím větší možnost práce! Tím umožníte intensivnější podporu našich studentů a upevnění našeho tisku! Nezapomeňte, že na V á s záleží rozkvět naší organizace! Dokažte, že i vzdor nepřízní vládnoucích činitelů, katolický student se nezalekne, že má pevnou vůli zvítězit a že také přes všechnen vzdor a nepřízeň mnohých zvítězí!

A konečně přineste i sami malou oběť pro svoji organizaci. Zřekněte se některých svých zábav a peněz, jež byste na ně věnovali, darujte organizaci. Nechť v každém S. S. S. utvoří se malý takový fond! Ať nastane mezi sdruženími ušlechtilé zápolení. Vždyť malé ty obnosy úhrnám přec jen znamenají velkou sumu a pro V á s i tichou radost vykonané oběti a dobrého jejího užitku.

Nu ž e č i l e k d í l u !

J. Krlín:

Svatý Tomáš Aquinský.

Celý katolický svět oslavuje v těchto dnech šestistaleté výročí jednoho z největších doktorů, kteří zdobí církev, svatého Tomáše Aquinského. Před šestistý lety byl prohlášen za svatého, padesát let po své smrti, kněz dominikánského řádu, Tomáš, jehož dílo i život zasluhovaly té veliké cti. Jeho Summa theologická byla o sněmu tridentském položena na oltář vedle Bible a vyznamenána tak nad všechna díla lidského ducha. A kolik duchů se již sytilo a nasytilo chlebem, který skýtá všem, kdož touží po živné stravě!

Svatý Tomáš se narodil r. 1225 na hradu Rocca Seca nedaleko slavného kláštera benediktinského na Monte Casino. Jeho otec, šlechtic, byl veřejným přívržencem německých císařů, s nimiž zápasil proti moci papežské. Mniši mocného kláštera hájili věrně práv papežových a není tudíž divu, že i proti nim se obrátil hněv císařův. Konečně po těžkých bitvách došlo mezi oběma stranami ke smíru a mladý Tomáš i jako záruka i aby v budoucnosti byl klášter „ve spolehlivých rukou“ byl dán do kláštera, aby se později stal jeho opatem. Ale Prozřetelnost usoudila jinak. Ve třinácti letech opouští klášter a odchází do Neapole, kde studuje svobodné umění. Tam též vstoupil do řádu dominikánského r. 1244 a ještě téhož roku vydává se na cestu do Paříže na vyšší studia. Ale o jeho vstoupení do řádu zvěděla matka a bratři, kteří byli tím rozhořčeni, že se vydali se žoldnéři za Tomášem, chytili ho a přivedli na otcovský hrad. Žádali ho, aby upustil od svého úmyslu, ale marně. I uvěznili ho v hradní věži, kde zvítězil slavně nad pokušením, kterým měl býti odrazen od svého úmyslu. Po roce podařilo se mu uprchnouti a v zimě 1245 doštl Paříž, kde studoval pod vedením nejslavnějšího tehdy mistra, Alberta Velikého tři roky filosofii a teologii. Tomáš si tak zamiloval svého učitele, že ho následoval i do Kolína, kam byl poslán Albert V., aby tam založil nové dominikánské vysoké učení. V Kolíně se zdržel ještě čtyři léta pilně studuje. V těch šesti až sedmi letech pilného studia osvojil si mladý řeholník veliké encyklopedické vzdělání svého mistra, kterého dobře využil v Paříži, kde od r. 1252 vykládal Bibli a Sentence Petra Lombardského, až do r. 1257, kdy byl povýšen na doktora theologie. Jako mistr učil další tři léta na universitě pařížské, po nichž byl povolán do Říma, odtud opět do Paříže a poslední dvě léta učí na učilišti v Neapoli. Na vyzvání papeže Řehoře X. opouští Neapol, aby se účastnil všeobecného koncilu v Lyoně, kam již nedospěl. Na cestě se roznemohl a podlehl své nemoci r. 1274 v cisterciánském klášteře ve Fossanuova, kdež byl i pochován.

V životě svatého Tomáše nejsme svědky nějakých velikých převratů. Je to život kněze opravdu svatého, zasvěcený cele práci pro spásu duší. Zachraňoval je i kázáním i ve zpovědnici, ale hlavně svou činností profesora theologie a filosofie a svým mohutným dílem. Vzdělání svatého Tomáše jest ohromné a obsahuje vše, co bylo až do jeho doby vynalezeno v myšlenkovém světě. Divíme se věru, jak bylo lidsky možno jednomu člověku napsati v krátké době dvacetipět let dílo tak ohromné? Napsal sv. Tomáš šestnáct komentářů filosofických děl, z nichž třináct vykládá díla

Aristotelova. Jeho velikých děl filosofických a theologických jest osm, z nichž hlavně třeba jmenovati Summu theologickou o čtyřech částech, která nebyla dosud nikým předstížena. A bylo by třeba jmenovati ještě menší jeho filosofická díla a t. zv. Otázky, které nejsou méněcenné, ač ne tak obsažné. Není tudíž divno, že papež Pius XI. vyzývá veškerý křesťanský svět, aby oslavil důstojně jubileum toho, jemuž za tolik vděčí, a že vydal za tím účelem zvláštní encykliku, ve které klade sv. Tomáše za největšího vůdce všem, kdož studují filosofii a theologii. A jako J. Sv. Pius XI. i generál dominikánského řádu, který se honosí býti otcem sv. Tomáše, L. Theissling, ve zvláštním listu vynáší ctnosti a přednosti velikéh syna svatého Dominika. Uvedeme podle něho několika slovy, čemu nás učí „andělský doktor“, jak jest sv. Tomáš zván.

Ve sv. Tomáši se spojuje čistota, výbornost nauky a neporušenost životní. Čistým byl od svého mládí a svatým a proto mu bylo odměnou za tu čistotu již zde na zemi vidění Boha. Již v mládí se povznášela jeho duše k jedinému Bohu a zachovala s milostí Boží úplné panenství. Proto v něm nenarazila věda božská na překážky a může říci s prorokem: „S moudroslí jsem obdržel všechna dobra a nesmírná moudrost jest v mých rukou.“ (Moudr. VII, 2.)

Ke svatosti života se druží u svatého Tomáše svatost nauky. Vlastnosti obou jsou: vytrvalost, jasnost a užitečnost. Vytrvalost, neboť hledal moudrost od svého dětství a hledal ji celou svou bytostí a to tak, že zasloužil, aby mu Kristus řekl: „Dobře jsi o mne psal, Tomáši.“ Jasnou jest jeho nauka, jasným jest i podání její. A studujeme-li filosofii, ihned poznáme, jak jeho dílo prospělo lidstvu, a jak mu prospívá i v době moderní, která je tolik rozbita.

Svatý Tomáš říkával Reginaldovi, že vše, co ví, nevďečí tak svému úsilí, jako vnuknutí božskému. Důvěrné spojení s Bohem povzneslo jeho ducha až k vrcholům rozjímání. V mlčení a modlitbě rozjímal o Bohu a proto mu bylo tolik dáno. Když toužil pochopiti temná místa Písma, připojoval k modlitbě půst. Generál dominikánů i J. Sv. Pius XI. doporučují sv. Tomáše k napodobování studující mládeži: „Ať jest vzorem mládeži, která navštěvuje katolické školy, on, který dříve, než se stal mistrem, byl výborným žákem, a který si nejen uchoval čistotu svého ducha, nýbrž i svého těla, zvítěziv milostí Boží v nejnebezpečnějším zápasu, a jenž po celý svůj život uchránil své duše před poskvrněním. Proto byl obohacen božskou moudroslí, která nevstupuje do duše špatné a nepřebývá v těle, které jest otrokem hříchu.“ (Kniha Moudrosti, 1, 14)

Xaver Kroff:

Student a politika.

Našemu studentstvu jest předhazována od odpůrců výtka, že jest jen odnoží politické strany. Výtka ta jest však zcela bezpředmětná, chápeme-li rozdíl mezi katolickým a lidovým. Oba pojmy se sice navzájem doplňují, ale nikterak se nekryjí a to platí i o našem studentstvu. Katolické studentstvo, ačkoliv z něho vyšel onen kvas nového aktivnějšího života náboženského, i vůdcové onoho hnutí, jež chce uplatnění křesťanských zásad provésti i ve veřejném životě, zůstávalo a zůstane však mimo kolbiště veřejného politického života.

Náš program v prvé řadě kulturně sociální a stavovský jest programem katolické renaissance, jest širším než program té neb oné politické skupiny. Nedovede-li si dnes ještě někdo, ať odpůrce, či ten, kdo se domnívá, že jest našim přítelem, uvědomiti, že katolicismus jest širší než vše ostatní, nemůžeme si pomoci, leč naše studentstvo zůstane jen katolickým.

Katolické! Slovo tak mnohými nenáviděné i obávané. A přece toť celý program. Býti katolickými studenty! V tom smyslu možno mluvit o naší politice, politice výbojné a útočné, bratrské i nesmiřitelné, neboť jde o záchranu a přetvoření duší. Chceme dáti našemu studentstvu i celému národu chleba, ne však onoho hmotného, nýbrž chleba Života, pravého chápání katolicismu a jeho použití, chceme dáti zákony staré a věčné Pravdy, chceme nastolit Vládce duší a srdcí, chceme uspořádati celou společnost, jako společnost dítek Božích a věrných synů jediné a obecné Církve. Toť širší a trvalejší než všechny programy politické.

Tomuto programu katolické studentstvo nikdy a nijak nezařadilo. Byli jsme a zůstaneme jen katolickými studenty. Toť naše povinnost, ale i chloubka. Dnes již prohlásiti se za katolíka znamená něco čestného a charakterního. Netřeba se za to stydět. A katolicismus to bude, z něhož vyrostou nejlepší synové národa. To vědomí a vůle máme.

Ještě dnes jest nám přezdíváno „klerikálních“ studentů. Ani té nadávky, jež je nedůstojná inteligenta, se nebojíme. Nejsme si vědomi ničeho z toho, čemu se tak přezdívá. To padá spíše na druhou stranu, prohlašuje-li pokrokové studentstvo, že neuráží citů náboženských, využívá-li nadání, jež jsou určeny v obrovské své většině jen studentstvu katolickému, a při tom vede boj proti Římu. Tím bezvýznamější jest tato přezdívka, když naše studentská organizace jest nepolitická.

Toto jest adresováno všem těm odpůrcům zavilým i přátelům liknavým. Nalezli jste již něco, čím byste prokázali, že organizace katol. studentstva jest politická, že jest složkou té či oné politické strany, že má zastoupení ve výkonném výboru politické strany, že ji někdy doporučovala, nebo naopak byla jí podporována či udržována? A jste-li čestní a chcete býti opravdovými a poctivými, jednejte podle toho. Odpůrce nepřesvědčíme, u nich rozhoduje nenávisť, a nejsou sami poctiví, nevěří v to u jiných, budou podezřívati a stíhati i dále. Ti však, kdo jdou dosud v bázi a ostychu vedle nás, měli by konečně prohlédnouti.

Bývaly doby, kdy český student byl v čele politických hnutí. Bylo toho třeba, aby český život úplně nezabíhnel. Dnes však, kdy národ samostatný a osvobozený bude potřebovati ne snad jen vůdců, ale obětavých pracovníků, úředníků, profesorů, kněží a vědců, nelze českému studentstvu politisovati. A z oněch skupin, které tak přece činí, nemůže vzejíti nic velikého. Mládí, a tím spíše mladou inteligenci jest třeba vychováti na něčem pevnějším a trvalejším, než jsou politické programy.

Proto katolické studentstvo chce budovati na nerozborných zásadách, jež přetrvaly a osvědčily se po věky. Chce získávati duše, přetvořovati srdce. V tom tkví smysl veškeré naší práce, zde spočívá šťastná budoucnost národa. Nebude-li národ opravdu katolickým, marné jsou všechny ostatní sebe ušlechtilejší snahy. Veškerá práce bude marna, nebude-li spojena s opravdovou apoštolskou prací. Jen to jediné a přece tak obrovské, chceme.

Vůle ani energie nám neschází. Kdož tyto mají, mají již půl vítězství. A o celé vítězství, vítězství křesťanské myšlenky, obrodu katolicismu v českém národě, jenž je a zůstane katolickým, se přičiníme.

Jar. S i m e r s k ý :

Mythologie, věda a víra o vzniku a vývoji kosmu.*)

(Pokračování.)

O postulátu třetím není nutno se zvlášť zmiňovati, neb je to vlastně jen jakási pracovní hypotéza. Přece však napíši několik vět o existenci postulátů ve vědě vůbec a o jejich významu pro vědu. Přijímání postulátů rozhodně není pro vědu zahanbující; to plyne z definice účelu vědy, speciálně vědy přírodní, která by se dala vysloviti asi takto: „Účelem vědy přírodní jest sestrojiti na základě poznatků, vzatých z empirie, eventuálně i z pracovních hypotéz, zjednodušené obrazy jevů přírodních tak, aby logickomatematické důsledky této konstrukce byly zároveň ideálními obrazy důsledků jevů skutečných.“ Bez postulátů stavěli bychom se věčně na stanovisko „ignoramus“. Profesor Nölke ve spise „Das Problem der Entwicklung unseres Planetensystems“ praví vystižně: Velice si věc usnadníme, když přijmeme, že celé uspořádání a zákonitost světa, jak se jeví dnes, jest už od počátku. To nepovídá více než že „Bůh stvořil svět tak jak je.“ — Věda pak má za úkol na základě přijatých (rozumných a nutných) postulátů sledovati další etapy přirozeného vývoje a vysvětlovati je.

Nuže, přeletíme dobu středověku, který v kosmogonii neučinil vůbec pokroku,

*) Pozn. Abychom předešli nedorozuměním, upozorňujeme, že čl. podává většinou myšlenky prof. dra Lásky a jeho názory, a že není to stanovisko všude ve shodě s učením církve katol. Co praví o vzniku světa bible, uvedeno bude na konci.

nebo lpěl na myšlence ztrnulé neproměnlivosti všehomíra, a zastavme se v červánkách příštího vyjasnění v těchto záhadách. Těmi červánky možno plným právem nazvat Galileiho (1642) a Keplera (1630), objevitel známých tří zákonů pohybu planet. Kepler je však též průkopníkem myšlenky gravitačního zákona, vysloveného Isaakem Newtonem (1643—1727). Zákon ten je eminentní důležitosti pro všechny astronomické úvahy; každá kosmogonie, která je ve sporu s ním, nutně padá. Kepler představoval si věc tak, že spojitá dostředivá síla, jejíž sídlo je v centrálním slunci, je síla magnetická, nárazy pak, které musí být planetě uděleny ve směru tečny její dráhy kol slunce, aby se tato dráha mohla vytvořit, vysvětloval si mocnými silovými víry kol slunce. Tyto výklady odporují sice principům mechaniky, ale přece byly svého času uznávány za správné, hlavně zásluhou Descartesovou.

Geniálními objevy těchto tří mužů, Galileiho, Keplera a Newtona nabyla moderní fyzika možnosti probádat dosti podrobně náš sluneční systém, což mělo pro kosmogonii význam dalekosáhlý, neboť se lidský duch tím seznámil s účelem a chodem aspoň jednoho kolečka v onom ohromném hodinovém stroji kosmu.

Pomocí těchto objevů dospěl k novým, překvapujícím — ovšem ne úplně správným — závěrům Angličan Thomas Wright z Durhamu (naroz. r. 1711). Byl vyučen hodinářství, oddal se však později námořnictví. Avšak volné své chvíle na palubě houpavé lodi věnoval studiu stavby všehomíra a výsledky své práce uveřejnil ve spise „Nové hypotézy o všemíru“ r. 1740. Sluší se uvést, že právě v této knize objevila se poprvé domněnka, která dlouho potom ovládala mínění astronomů, že totiž mléčná dráha má podobu čočky, v jejímž přibližně středu je naše sluneční soustava. Wright soudil dále, že podobných systémů mléčných drah existuje víc, což hájí i dnešní věda, majíc hlavně oporu ve výsledcích spektrální analýzy světla velké mlhoviny v Andromedě.

Z francouzských badatelů na poli kosmogonie v nové době dlužno jmenovati Buffona, který r. 1745 vydal slavný spis „L'histoire naturel“, v němž s plnou poctivostí nezaujatého vědce je si vědom hypotetičnosti kosmogonických úvah. Jeho kniha pohнула mladého tehdy Immanuela Kanta (1724—1804) k tomu, aby se též on pokusil o řešení těchto záhad, které naplňují ducha lidského tolikerým obdivem. Roku 1755 uveřejnil totiž Kant spis s názvem: „Allgemeine Naturgeschichte und Theorie des Himmels oder Versuch von der Verfassung und dem mechanischen Ursprung des ganzen Weltgebäudes nach Newtonschen Grundsätzen“.

Než vyložím stručnými několika větami obsah Kantových domněnek a závěrů, a než se pokusím o kritický jejich rozbor, uvedu na svou omluvu — kdybych snad někde přestřelil —, že jsem Kantův uvedený spis v originále nečetl, a že o jeho obsahu jsem se dověděl jen z úvah a kritik autorů jiných. Připomenu-li však, že ony „úvahy a kritiky“ jsou prací jak badatelů francouzských, tak českých i německých, doufám, že laskavý čtenář uzná pravděpodobnost správnosti mých dalších výkladů — V jmenované knize řeší Kant problém našeho slunečního systému a problém vznikání a vývoje všehomíra vůbec. Jeho názor o mlhovinách, které pokládal za součásti naší mléčné dráhy, není podle moderních objevů správný. Rozněž jeho výklad o vzniku systému mléčné dráhy je nejasný. Praví totiž, že tento velký systém vznikl podobně jako náš systém sluneční — proti tomu bych konečně nic nenamítal, neb věta ta vlastně nic neříká — a odůvodňuje to způsobem mně pochopitelným: (cituji větu z knihy J. Pohle-a „Der Sternenhimmel“) „Zdaž by (v jiném případě) nebyly musely všechny stálice podle Newtonova gravitačního zákona seskupiti se společně v jediný chomáč, kdyby odpudivá síla nebyla hvězdy odvracela od přímého pádu a nebyla je tak přinutila k oběhu kolem jednoho nebo několika centrálních sluncí?“ — Proč s takovým důrazem mluví o síle odpudivé a zaváděti ji jako nový, nezbytný pojem? Vždyť přece u pohybu je její existence věcí přirozenou, samozřejmou. Kam se poděl princip akce a reakce? A dále: je nutno předpokládati (jak jsem již dříve uvedl), že vývoj kosmu se neděje katastrofálně, jinými slovy, že pokračuje přes samé rovnovážné stavy celého systému — všehomíra, jichž změny jsou způsobovány změnou jednoho druhu energie v jiný. Buď se tedy stálice v našem mléčném systému nikdy nemohly do podobné vzájemné polohy (z níž by všechny musely letět na jedno místo prostoru) dostat, a pak Kantův výklad nemá předmětu; nebo se tam dostaly, a pak podle předchozí poznámky to byl stav rovnovážný, který rozhodně by nepřipustil pokračování svého vývoje v podobě pádu všech stálic. Kantův předpoklad je tedy nemožný a výklad rovněž.

(Příště dále.)

APOLOGETICKÉ ÚVAHY

F. X. Vě k :

SV. VÁCLAV.*)

(921—929)

Boj á c n ý č i s t á t e č n ý ?

Odpůrci myšlenky svatováclavské rádi namítají proti sv. Václavu, že byl zbabělým poddaným Němců a spíše bojácným mnichem nežli rázným křesťanským vládařem. Prý tomu také nasvědčují posudky německé, na př. prof. Haucka (Kirchengesch. Deutschlands III. 196): „Padl téměř více jako mučedník své přichylnosti k Německu než své křesťanské víry“.

Prof. Kalousek toto tvrzení a j. odmítá v „Obraně knížete Václava Svatého“ (Praha 1901) str. 121 sl: „Jedna pěkná postava v dějinách českých má tím býti zošklivena, jedna vynikající osobnost v národě českém, jeho svatý představitel, má býti snižen.“ Úsudek svůj podepírá čtyřmi důvody:

1. Ani Gumpold [biskup mantovský za císaře Otty II. (973-83) nespolehlivý životopisec sv. Václava; psal latinsky nepochybně podle podání bavorských kněží] a legendisté jemu podobní sami nikde nepřičítají Václavovi žádné zbabělosti ve věcech světských spíš naopak. [Dalimil, Křišťan, Kosmas a j. vypravují příběh o válce s Radislavem Zlickým a Gumpold (PDC I. 156 Prameny dějin českých) klade sv. Václavu do úst slova „řídil jsem zemi a chránil podle možnosti vlast proti síle nepřátel“.]

2. Pokud vypravování Gumpoldovo, na jehož základě hořejší úsudek (o zbabělosti) byl zosnován, můžeme kontrolovati staroslovanskými legendami, ono protíví se historické pravdě. [Staroslov. leg. jsou. Vostovická (životopis sv. Václava, psaný jazykem církevně slovanským, ač poruštělým, se stopami nářečí českého — a nalezený 1827 Vostokovem na Rusi v rukopis. sborníku Rumjancevského musea) — vznikla před r. 967, krátké slovanské čtení o přenesení sv. Václava ke dni 4. března a krátké slovanské čtení ke dni 28. září.]

3. Nižádný příběh nebo skutek Václavův nám povědomý nesvědčí o zbabělosti, ale nejeden svědčí o opravdové statečnosti. (Podle hodnověrné Vostokovské legendy vrhl Boleslava k zemi, když byl jím napaden.)

4. Způsob úcty sv. Václava, která vznikla brzy po jeho smrti, pokud ústním podáním více se vědělo o jeho povaze, než nyní se dovidáme ze spisů, nedopouští domnívat se, že by tento kníže byl zbabělcem čili opak toho, co v něm dříve

ctěno.“ [Důkazem toho: obrazy v rukopisných dílech, na pečetech, denárech, dukátech — prapore s podobou sv. Václava — pasování na rytířství svatováclavské (při korunovací královské, nikoli řád) — kostely sv. Václava — ve svátek jeho bojováno — Čechové si představovali sv. Václava vždy ve zbroji, z níž zachovány: přilbice, kroužkový pancíř (drátěná košile) a meč — píseň svatováclavská (v Anglii je zase rozšířena píseň: Good King Wenceslaus: Dobrý král Václav) — volba za patrona zemského!]

Úsilí knížete sv. Václava, aby Čechům vštípil křesťanství, líčí Palacký (Dějiny 57): „O náboženství dbal svatý Václav netoliko za příčinou pravé a zdravé politiky, ale i za puzením srdce a celé duše své. Dav ve všech městech stavěli kostely, ozdobil a nadal je hojně, a povolal k nim kněží ze všech zemí křesťanských; na hradě pak pražském položil základ ke kostelu sv. Víta (v podobě románské rotundy) . . . Protož, aby zniknul všech pomluv od nich (dvořanů a českých pánů — pro snahy církevní), obětoval čas noční k vykonávání skutků křesťanské pokory a nábožnosti, jichž věk tehdejší požadoval.“

Právem tedy „dávní předkové naši ctili ve svatém Václavu nikoli sebetrapičské odříkání světa, ale cnosti zbožného a při tom statečného panovníka.“ Možno připojiti, že kníže sv. Václav vynikal nad tehdejší panovníky nejen svou pobožnou povahou, ale i vzácným vzděláním, znaje mimo mateřskou řeč jazyk staroslověnský, kterému se počal učití řízením sv. Ludmily, latinu, řečtinu a němčinu. Humanitní snahy projevil tím, že odstranil hnusný trest smrti šibenicí, které se do dnešlecko užívá.

Ovšem pokrokáři zůstane vždy hádanou muž-světce, pojící pokoru srdce se statečností myslí, jenž by mohl býti vzorem vladařům na trůnech i presidentských křeslech.

Proč se podrobil německé nadvládě?

*) Vzhledem k akutnosti thematic, uveřejňujeme tento článek, již nyní — jako doplněk k církevním dějinám v Č. S. R.

Ze státnické moudrosti, maje zření k zahubení severních Luticů, Bodrců a jiných

pokrevenců Sasy. O jeho státnické prozřivosti svědčí osudy Boleslava I., Břetislava I. a krále Přemysla II. Nevzdal se bez boje. [Latinský pokračovatel kronikáře Reginona praví: „L. P. 928 král Jindřich (919—936) vtrhl nepřátelsky na Čechy a pomocí boží je přesilou přemohl“. Cont. Regin. MG. SS. I. 616 k roku 928] Letopisy solnohradské XI. str. 771 zaznamenávají: „Král Jindřich a vévoda Arnulf Čechy přemohou.“

Zavraždili sv. Václava pro víru?

Podle úsudku Kalouskova „nebyl zabit pro víru, ale slušně možno přijmouti, že vrahové jeho [Boleslav a šlechtici jeho rádcové; vraždu provedli Boleslav, Čsta, Tira a Gnevysal brali sobě Václavovy skutky pochodící z víry křesťanské za příčinu, kterou chtěli omluviti svůj zločin před vlastním svědomím i před výčitkami jiných lidí“.

Palacký — protestant — však míní (Dějiny 58 sl.): „Václav pobožný a spravedlivý utrpěvši konečně z a s v o u h o r l i v o s t o n á b o ž e n s t v í, považován a vyhlášen jest od veškerého lidu hned po smrti své za mučedníka svatého.“

Univ. prof. dr. theol. Stejskal nám k této otázce píše: „O příčině mučednictví církve nerozhodla, když Kliment X. zavedl Officium o sv. Václavu ad libitum a Benedikt XIII. je pro celou církev povýšil na svátek polodvojný; úcta dědice českého byla tím ovšem úředně schválena.“

Podmínkou mučednictví není násilná smrt, nýbrž pohnutka, příčina této smrti. Sv. Václav byl skutečně umučen pro své ctnosti vynikající či v širším smyslu pro víru. Vavřinec z Monte Cassina [Itálie] (P D Č I. 174) uvádí za příčinu, že náš světec nezval vznešených pánů k hodům a podporoval raději chudé, napomínal bratra Boleslava pro mladické činy, hrozil velmožům tresty pro život proslopášný a vraždy, proto korunován byl vavřínem mučednickým, jelikož pro pravdu, která Kristus jest, smrt ochotně podstoupil (178). Legenda Crescente (vypravování o kní-

žeti Václavu, počínající slovy: Crescente fide christiana „Když vzrůstala víra křesťanská“) líčí stesky pánů, že od kněží je Václav pokažen a vede život mnišský (184); hrozili mu, aby se od pravé víry odvrátil (185); když se to nepodařilo, poštlali Boleslava — a i kněží sv. Václava byli pronásledováni (187). Podobně i Kristian (Křišťan) vyd. 1921 str. 22-24, 33-34, praví, že kněží byli vyhnáni, že stěží který z nich zůstal ve své vlasti. Ač Boleslav spíše ze ctižádosti po vládě první ránu zasadil, přece ostatní vlastně utratili sv. Václava. Byl tedy umučen vlastně pro své ctnosti křesťanské a v pravdě mučedníkem v pravém smyslu slova nazýván býti musí.“

Pozn. 1. Jest pozoruhodno, že československé dukáty (vydané péčí † dra Rašina) nesou obraz sv. Václava. První osvobozenecká legie (sbor starodružiníků v Kyjevě) nazývala se původně svatováclavskou, teprve později byla nazvána plukem M. J. Husi.

Pozn. 2. Poučení o životě světcově nalezneme též ve „Struč. dějinách církevních — pro čs. mládež“ V. Olivy (Družstvo Vlast, Praha 1920; cena Kč 1.60) a zvláště v pečlivém vydání Křišťanovy legendy: Život a umučení sv. Václava a báby jeho sv. Ludmily (s úvodem univ. prof. dra Jos. Pekaře vydal p. Kuncíř, knihkupectví, Praha-I. 1921. Pravdivá podstata této legendy je dokázána oproti nesprávnému mínění Josefa Dobrovského (1753—1829). — Spor bratrů je krásně vyřešen Jaroslava Vrchlického pětidílným dramatem: Bratři. — Poslední objev pozůstatků a hrob sv. Václava (1911) popsal a spis vzácnými fotografickými snímky obohatil dr. Ant. Podlaha (knihkupectví Franci, Praha-I. 1911). — Jemné provedení obrazu sv. Václava od V. Pavlíka (50×70 cm v osmi jasných barvách, cena 15 Kč) vydalo Sdružení katol. mládeže, Praha-II., Salmova 8. Pro svou uměleckou hodnotu by tento obraz sv. Václava neměl chyběti v žádné české rodině, zvláště když se blíží tisící výročí mučednické smrti zemského patrona! — Doporučujeme pěkný nástin svatováclavského kultu v „Čítance Svatováclavské“, sestavil prof. Jul. Košnář; Cyrillo-Methodějské knihkupectví a naklad. V. Kotrba-II., 1912). Vyjímáme z čítanky ukončení článku F. S. Bílého: Sv. Václav v chrámu sv. Petra v Římě:

„Tam ve Vatikáně snoubí se obě (úcta k sv. Petru a sv. Václavu) v jeden celek českému katolíku předrahý: oltář sv. Václava nedaleko oltáře sv. Petra — oba pod jedinou klenbou, jež vévodí celému světu!“

Hypnotismus a katolická mravouka.

Po státním převratě, kdy mnoho lidí nechápalo, v čem záleží svoboda a po svém si ji vykládalo, vyrojilo se dosti lidí, kteří chtěli laciným způsobem a dobře se užítí, tyjíce z lehkomyšlnosti neb nevědomosti lidí. — Jedním takovým způsobem

byl hypnotismus, — Po městech a městečkách vylepna láková návěští zvoucí vábně na produkce hypnotiseurovy. Lidé válkou znervosnělí — předráždění — po neobyčejném toužící, v zástupech se hrnuli na takováto představení. A ta zmohla se

tak, že okr. správy politické přihlížejíce k § 343. o. z. tr. a k neblahým zjevům, které se přiházely při produkcích — zakazovaly takovéto představení. A to vším právem. Jak má souditi katolický křesťan, zvláště inteligent o hypnotismu?

Zjevy hypnotismu provázející byly již dávno známy, ač jméno jest novější. První historickou zprávu o zjevech hypnotických a vědeckém jich pozorování nalézáme u Paraulsa (1493-1541). Později ve století 18. zajímali se o magnetismus živočišný (domnívali se, že jen magnelem lze ho vzbuditi) i jesuité Kircher a Hell a dovozovali, že lze tohoto užívatí jako léčebného prostředku. Magnetismem živočišným léčil vídeňský lékař Mesmer (1734-1815), který byl velikým propagátorem hypnotismu zvláště v Paříži (dle něho zván i mesmerismem). Nynější název zjevů těch hypnotismus pochází od angl. lékaře Braida (braidismus). Jeho vědeckým badáním přišlo se k poznání, že klamné jsou výklady o podstatě zjevů až dosud hlásané. — Příčinou zjevů není žádné fluidum nevažitelné, žádný magnet živočišný — nýbrž zvláštní dosud nevysvětlitelný stav nervový, spánkem se jevící — dočasná uměle vyvolaná porucha nervstva, jejíž následky však i dále trvati mohou. Tedy zjev čistě přirozený. Zjevy hypnotismu provázející jsou dvojí: spánek a suggestce. Do spánku bývá hypnotisovaný různým způsobem uváděn. Hypnotisovaný obyčejně nedá se probuditi jiným, leč hypnotiseurem. Není-li jím probuzen po nějakém čase, sám se probouzí. Během spánku může rozmlouvat s hypnotiseurem jako ve stavu bdělém. Po probuzení však neví nic o tom, co za spánku se dělo.

Suggestce — jest vliv, který hypnotiseur má

na hypnotisovaného. V tom stavu úplně závisí na vůli a rozkazech hypnotisujícího, a to nejen po dobu spánku, nýbrž i po spánku i za dlouhou dobu vykoná, co ve spánku mu bylo poručeno vykonati. Během spánku však nic jiného nevnímá — toliko vidí a slyší hypnotiseura. Jej slepě poslouchá. Koná i to, co nikdy ve stavu bdělém — užívaje svých duševních polencí, by nevykonal.

Z uvedeného patrně, že hypnotismus je zakázán a zakázán býti musí, poněvadž škodí tělesně i psychicky.

Dle svědectví lékařů vždy škodí zdraví. Zkušenost učí, že má hrozné následky škodlivé. Škodí tělu, poněvadž ničí soustavu nervovou. Škodí psychicky, poněvadž působí blouznivost i šílenství. Ba mnohého dohnal k sebevraždě.

I se zřením k mravnosti není dovolen z velmi závažných důvodů. Nikdy není dovoleno bez závažného důvodu násilným způsobem zbaviti se užívání rozumu. Není dovoleno zcela — bez vlastní rozvahy jednati dle vůle někoho jiného. V tomto stavu může i hypnotisující vsugerovati hypnotisovanému zločin, který on pak vykoná ve stavu bdělém. Konečně i tajemství možno tímto způsobem vyzvěděti. Jediné lékaři k zamezení většího zla po zralé úvaze jest dovoleno se souhlasem pacienta hypnosy užití k účelu léčebnému. Moderní lékaři na podkladě dlouhé práce soudí, že naděje kladené v hypnotismus zklamaly, neboť hypnotismem léčené nervové choroby lze zmírniti jen částečně a na krátký čas, nikdy však zcela odstraniti. Užitek tedy menší je nebo se vyrovná škodě. — To také bylo důvodem, že i jednotlivé státy přísně zakázaly hypnotismus. Tolik o hypnotismu k informaci, o níž jsme byli požádáni.

STUDENTSKÁ MUSA

UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

Josef Trojan:

VĚČNÝ ZPĚV.

A kdybych šťastným byl a přeslavným
a všechna bohatství sobě měl poddána,
— já Kristu, králi chudáků,
bych nikdy nepřestal zpívatí Hosanna.

A kdybych neměl nic, byl žebrákem
jen nuzným, a čest má byla ve psí prodána,
— já Kristu, králi žebráků,
bych nikdy nepřestal zpívatí Hosanna.

A kdybych mladým byl jak květina
je v poli, jež květ svůj zvedá teprv od rána,
— já Kristu, králi mrzáků,
bych nikdy nepřestal zpívatí Hosanna.

A kdybych starcem byl jak továrny
kdes' komín zvetšělý a léta svá měl sčítána,
— já Kristu, králi otroků,
bych nikdy nepřestal zpívatí Hosanna.

A kdybych někde bídě zahynul
— snad srdce zlomené a prsa zbodaná —
— já Kristu, králi zničených,
bych přece naposled zazpíval Hosanna.

A. F. Slavec:

PROČ?!

Proč nebezpečí hrozí doufající duši na všech stranách v nejtišších dobách tmavých uliček, když sepjaty touhy ohromným řetězem síly a vůle chtějí zobjímati v divokém rytmu vesmírný Kosmos krásných duší čistých a těl?

Proč v okamžicích nejblaženějších, když doufá duše, že nejskrytější zdroje zá-
zračných vod jí budou otevřeny a přístupny, v cestu ke kýženému ideálu subtilních
ilusí vstává se ohromná mračna jepičích životů nepatrných srdcí?

Proč hlubiny, ve které v nejradostnějších chvílích hrouží se, aby se řásla s beder
pel, tížící asketické tělo a nutící ducha k brisní stagnaci, se mlhami nejkrutějšími
zastrou, by nejnepřístupnějšími pro její toužící a věčně prahnoucí zraky se staly?

Proč zákony věčně se opakujícími v nekonečně dlouhé růžence bezesných nocí
se vrací na rty duše: Proč?! Proč?!

František Kříž:

VZPOMÍNKY.

Když vzpomínky táhnou bolavou hlavou,
když víří kol tebe jako roj vil,
když vracíš se maní v zašlé již chvíle,
jak vrátil bys z moře řeku zpět dravou,
u jejích pak břehů znovu zas sníl,
tu zdá se ti být dvakrát vše milé.

A vzpomínky táhnou mlhy jak krajem,
když v podzimních mracích ženou se v dál,
by přikryly lesy šedavým hávem:
když pronikneš tiše těchto mlh tajem,
tu zdá se ti, jak bys kouzlo z nich sňal,
a octneš se v jaře jásavém, smavém...

Vy podzimní mlhy našeho žití,
jež zabloudí tiše v zasněžený kraj
a zakryjí pláň polí i lesů,
vy vzpomínky naše na jarní kvítí,
na zapadlou lásku, na zašlý ráj,
vy povzbudte duši k novému plesu!

Josef Trojan:

VÁLKA BILIONŮ.

Novella.

(Pokračování.)

KAPITOLA DRUHÁ,

ve které pan Tadeáš Thick ml. udělal dobrý obchod a jež rozhoduje
o poslední válce světa.

Krajina té části země, o které chci mluvit, neoplývá právě velkou úrodností, ano,
nalezneme zde i místa, která bychom se stanoviska utilitaristického nazvali docela
zbytečnými. Jen lesů je dost.

Takové místo měl ve svém majetku, který zdědil po svém velezasloužilém
otci, jistě vám všem dobře známém obchodníkovi, panu Tadeáši Thickovi, pan Ta-
deáš Thick ml., a protože i on byl chvalně známý a při tom i dobrý obchodník, ne-
rozpákoval se nikterak porušit rodinné tradice a rozhodl se po náležité úvaze tohoto
nepotřebného majetku se zbavit.

A tak ho nalézáme jednoho krásného dne ve vládním domě okresního města,
právě v půl desáté ráno, an s vážně naladěnou tváří očekává udeření desáté, kdy
měla započít dražba jeho pozemku, oznámená již dávno před tímto dnem ve všech
denních listech.

Koupěchtiví se právě nehrnuli. Bylo by přece jen pošetilostí převést ve svůj
majetek kus mrtvého kapitálu, který by nepřinesl ani desetinu procenta výmězku.

A tak když kdesi v ulici odbila desátá hodina, chystal se notář odložit dražbu na dobu pozdější.

V tom ozvalo se před domem zahučení automobilové trubky, a po malé chvíli vevalil se do dveří kus masa, pečlivě zabalený v erárním plášti, ve kterém by náš čtenář po nedlouhém rozvažování poznal návštěvníka profesora Reichssohna, vládního zplnomocněnce pana Grossa.

Notář zapomněl překvapením zavřít ústa a dobrý pan Thick si honem začal čistit nos. Pak jako na povel oba se současně uklonili a notář rychle začal dražbu.

Vyvolal základní sumu, a pak Thick se div nepohlavkoval lítostí a zároveň hanbou před svými dobrými předky, že určil tak malou sumu, a aby to jen poněkud napravil, rychle přihodil několik marek.

Ale v zápětí oba, notář i Thick, podruhé ztrnuli v úžasu. Vládní zplnomocněnec s nevšední rychlostí otevřel svá bachratá ústa a vyřkl dvojnásobnou hodnotu obnosu dosud vyvolaného.

Ovšem pan notář rychle nabyl opět své duchapřítomnosti a takřka ve třech vteřinách třikráte kleplo kladívko o stolek, a celá neplodná půda páně Thickova přešla v majetek státu.

Nezbytné formality byly rychle odbyty, páni se sobě nemotorně uklonili, za chvíli zahučelo auto pod okny, a pan vládní zplnomocněnec Gross právě tak rychle zmizel jako se byl objevil.

Dobrého Thicka už dávno opustila jeho lítost a hanba. A v duchu se domníval, že předkové jeho jistě na něho nyní pohlízejí s úctou, protože s t a k o v ý m obratem přece rodinné jmění rozmnožovat nedovedli. A při tom byl vykonán vlastenecký čin, neboť půdu koupil stát, jistě k účelům nejvyšší vlasteneckým.

Koupě tato nevzrušila jen naše dva milé známé, ale stala se v několika skoro okamžicích předmětem zájmu celého provinciálního města a v brzku i státu, a netrvalo to konečně dlouho a o koupi této dověděl se i celý kontinent.

Stanovisko posuzovací ovšem řídilo se tím kterým posuzovačem. A protože vodítkem veřejného mínění bývá denní tisk, nebude nevhodným, uvedeme-li posudky některých čelných deníků. Tak byla to místní

G r ü n e F a h n e, která, jakožto zástupce zemědělců, přinesla oslavný úvodník, v němž s povděkem kvitovala, že vláda konečně uznala stanovisko, na němž a za nímž stojí jako ucelený kádr jednolitě massy a jako jeden muž celá strana, již deník má čest zastupovat, to jest stanovisko, že se stanoviska státního bude nejlépe stát postaviti na stanovisko zemědělské, to jest, že prostě a stručně řečeno, stát patrně zakoupil půdu k tomu, aby na státní útraty zde zavedl státní polní hospodářství.

Proti tomu ostře a se vši vehemencí postavil se zástupce továrníků a těžkých miliardářů E r s t e M i l l i a r d e, který se vši jistotou prohlásil, že vláda konečně nahlédla, že jediným správným rozřešením situace je zakládat továrny. Továrny na všechno! Průmysl vítězí! Ať žijí stroje! Ať žije strojná výroba! Ať žije průmyslový stát! Ať žije kapitál, poctivě z průmyslu nastrádaný! tak volal se zápalem redaktor tohoto seriousního listu.

Avšak i kdybychom připustili pravděpodobnost domněnek těchto dvou listů, musíme rozhořčeně odmítnout nekvalifikovaný útok, který podnikl na vládu opoziční list

R o t e r K a m p f, jenž docela s bezcharakterností, právě jen takovým listům vrozenou, a jizlivostí, nemající hned tak příkladu, se ptal, co asi vládě prokázal pan Thick dobrého, že mu pomohla zbavit se majetku tak bezcenného s takovým ohromným výdělkem. Nemáme slov, abychom odsoudili tento nízký způsob politického boje, protože domnívat se o kterékoli vládě kteréhokoliv státu na světě, že by byla schopna protežovati za určité výhody některého občana státu, je prostě drzostí prvního řádu. Kdybychom měli možnost projevit své mínění v denních listech, pak bychom zvolali: „Ruce pryč! Činy vlády jsou čisté; pánové umlkněte!“ Ale takto bohužel musíme se jen nečinně dívat, jak vláda beztravně je napadána.

Než nebudeme se míchat jakožto nestranní účastníci této historie do politických zápletek tohoto zpolitizovaného století, pomineme všechny ostatní úsudky veřejnosti a jen si ještě všimneme toho, co napsaly listy zahraniční.

Ty ovšem dívaly se na říši stále jako na výbojnou zemi evropskou a tak z koupě majetku páně Thickova usoudily — že vláda německá bude stavět nová kasárna.

A jak poznáme, nemýlily se.

Vrátíme se nyní s milým a zajiště trpělivým čtenářem k panu Grossovi, jehož opustili jsme právě v okamžiku, když vstoupil do státního automobilu N^{ro} III 814. Kdybychom byli bývali v tom okamžiku seděli vedle šoféra, mohli bychom zaslechnouti krátký rozkaz pana vládního zplnomocněnce. Rozkaz ten zněl:

„Do vládního paláce v hlavním městě.“

Z výfukové trubky auta vyrazil mrak kouře, auto se nehlučně rozjelo a rychlostí 150 km za hodinu letělo směrem určeným. Cesta tato pro nás není zajímavá a tak z licence spisovatelské předběhneme auto a vloudíme se nepozorováni do vládní budovy.

Vkročili jsme do zasedací síně a už přede dveřmi uvítal nás značný ruch, a kdyby nešlo o osobnosti tak vážené, řekli bychom rámus.

Dnes brzy ráno sešla se ministerská rada. Kolem zeleného stolu sedí tito reprezentanti státu a jeho pečliví ochráncové. Před každým leží jakýsi spisek, v němž tu a tam se některý pán prohrábne.

„Jasně a stručně řečeno: Jsme dnes největší velmocí světa, neboť máme železnou a nepřemožitelnou armádu. Armádu tím nebezpečnější, že vše, nač přijde — podle pokynů — zničí. Armáda slepě poslušnou. Armádu bezvadně fungující. Armádu, jejíž válečné operace lze přesně měřit s chronometrem v ruce. Armádu, která skoro nic nestojí. Armádu, jež znamená vyvrcholení disciplíny!“ tak končil právě nadšený svůj proslav pan ministerský předseda.

Souhlasné mručení proběhlo místností. Pak nastalo ticho, mrtvé ticho, ale ne takové ticho, které stahuje krk a při němž mrazí v zádech, ale ticho, které se dostavuje po dobrém obědě nebo po řeči, k níž už není možno ničeho doplnit. Tento klid byl jen nepatrně rušen panem ministrem války Bagrem, který v patriotickém posvátném nadšení vyklepával všemi prsty pravé ruky na stole nejnovější generálmarš. Ale jak říkám, to nikomu nepřekáželo, naopak bylo tím dobře vystiženo ovzduší války, kdy kroky milionů hrdinně v taktu ohrásají zemí.

Pojednou zdvihl hlavu v rohu sedící staříčkový kmet, který skoro už sem ani nepatřil, a přihlásiv se o slovo, potichu pravil:

„Pánové, je pravda, že plán, který právě nyní byl nám předložen — a ukázal na spisek — je ohromným posílením našeho národního uvědomění, a snad i zárukou vítězství jeho, ale přece se mi — a myslím, že nejsem snad sám — trochu svírá srdce, když pomyslím, že ve jménu téže myšlenky budeme vraždit národy jiné, které mají stejný svatý zápal pro svou vlast, a to vraždit bez pardonu, bez výjimky, naprosto. Jsem stařec již a nemám vlastně už skoro zájmu na životě, ale přece to pomyslení, že proto, abychom pomohli matkám svého národa, aby jejich synové měli o kousek větší moc, budeme vraždit matky národů jiných — a matka je pojem posvátný všude a u každého národa — že proto budeme vraždit nevinné děti, které jsou přece stejně hezké a stejně milé jako naše děti, že proto zabijeme tisíce mladých mužů, kteří přece také chtějí žít, že povraždíme tisíce dívek, jichž nevinný úsměv je nejkrásnějším květem světa, nikoliv pánové, ale při tom chvěje se mi srdce, to srdce, které přece také lidsky cítí — a lidsky milovalo, v těle. Ve jménu čeho, řekněte mi, chcete vraždit! Jaké máte právo k tomu, abyste zabili tvory vám na roveň postavené? Ó, pánové —“ v tom hlučný hlas zvonce přerušil rozechvěný hlas starce se stříbrným vlasem. Ministerský předseda to byl, který přerušil jeho řeč. Jeho obočí se naježilo, ruka energicky mávala zvoncem a ze surově stažených úst vyjela mu slova:

„Beřu vám slovo, pane, a z hloubi duše se stydím, že taková slova zde mohla býti řečena! Jaký zájem nás vede! Zájem nejvyšší! Vlast! Germania! Možnost rozšíření hranic! To je naše snaha. Neustaneme dříve, dokud nepodmaníme svět. Německo musí být vládcem světa! Všecko ostatní je bluff. Toho si musí každý poctivý Němec být vědom. A ten, který soudí jinak, je zrádcem společné věci nás všech a nezasluhuje než aby byl odkopnut. Vy, doktore Andersene, jemuž z vůle národa bylo svěřeno ministerské křeslo, tuto vůli jste urazil. Nezasluhujete si té cti býti ministrem naší říše. A my, věrní synové svého národa, nechceme míti zrádce ve svém středu! Jediná vůle nás všech nyní jest: Podejte bez odkladu demisi! Zradil jste národ! Nejsme více před vámi bezpečni: Odejděte!“

Zraky všech ministrů zabodly se do starce, jenž seděl po celou dobu, kdy ministr-premier řval své vyznání, s hlavou schýlenou. Při posledních slovech se vztýčil a mírným, vážným krokem odcházel ke dveřím.

A právě je chtěl otevřít, když se před ním rozevřely a v nich se objevil sluha, jenž ohlásil nového příchozího. Dr. Andersen poněkud urychlil krok a zmizel ve dveřích.

Zraky všech ministrů fixovaly dveře.

Sotva dr. Andersen zmizel, objevila se v nich obrovitá postava — pana Grossa. Bylo právě půl jedenácté. Automobil Nro III 814 jel rekordně.

Situace, která právě byla vyličena, byla snad jedinou, která kdy v dějinách lidstva se udála. Takový konflikt, jenž skončil hrubou urážkou a odchodem člena vlády z ministerské rady, byl skoro neuvěřitelný. A právě proto byl pravdivý.

Po vstupu pana Grossa chvíli bylo ticho, jež uzavíralo předešlý výstup.

Ministerský předseda cosi rychle črtal na čtvrtku papíru. Zazvonil a když vešel sluha, napsané mu odevzdal se slovy :

„Tajné oddělení státní policie.“

Sluha s úklonou odešel. Ministerský předseda ujal se opět slova :

„Pánové, dovoluji si představit vám pana Grossa, jehož jsem zplnomocnil k vyjednání všech potřebných záležitostí našeho vojska (pan Gross se uklonil; znáte přece už nemotorné poklony pana Grossa?) ; pane, informujte nás.“

Pan vládní zplnomocněnec nepatrně zafuněl a začal. Nebudu členáře unavovat dlouhými jeho výklady, které pomalu a obsáhle vycházely z jeho úst. Podával podrobný výklad k mobilisačnímu plánu vojska dra Reichssohna (to byl ten spisek, který ležel před ministry), vysvětloval jednotlivé položky. S radostí konstatoval, že byl koupen pro stát v dražbě pozemek pana Thicka, který je přímo ideálním místem pro stavbu speciálních kasáren pro profesorovo vojsko a skončil zaručením, že v době nejbližší v dohodě s profesorem Reichssohnem všechny přípravy budou skončeny. Tajnost mobilisace je zaručena. Není vůbec možno, aby agenti cizích mocností něco zvěděli. Překvapení pro svět bude absolutní.

Jeho řeč všechny fascinovala. A když domluvil, ministerský předseda, jsa nejvýše rozohněn tuchou budoucích úspěchů, bezodkladně dal hlasovati o návrhu, aby všem mocnostem v Evropě (prozaím!) byly poslány noty, jimiž jsou vyzvány, aby do 24 hodin uznaly svrchovanost německé říše. V případě odpovědi odmítavé nastává stav válečný.

Ruce všech ministrů jako na povel zvedly se vzhůru a chvíli zůstaly trčet ve vzduchu.

Byl to okamžik historický.

Poslední válka světa!

Neboť nebylo pochyby, že poslední, protože vítězství v tomto boji bude naprosté.

Válka nejhrůznější! Válka nejkrásnější! Válka vítězná! — —

Předseda rozechvěným hlasem konstatoval jednomyslnost a s přáním mnoha zdaru dalším úkonům vlády skončil zasedání.

*

Text not byl znám již do večera. A příštího večera ovšem přišly odpovědi zamítavé.

Válka byla rozhodnuta.

*

V ruchu této záležitosti zůstala celkem bez povšimnutí zpráva, jež jinak by bývala zajímala kde koho. Zněla — a sázeli to všude petitem mezi denními zprávami :

Včera v poledne tajemným způsobem zmizel dr. Andersen, ministr sociální péče. Když předčasně odešel z ministerské rady, byl spatřen jak kráčí z vládní budovy ulicí v pravo. Pojednou přistoupili k němu dva muži a, jak se zdá, násilím přinutili jej vstoupiti do automobilu, jehož číslo nepodařilo se zjistiti. Ministr od té doby se pohřešuje. Po pachatelích se pátrá.

(Pokračování příště.)

LETNÍ VEČER.

Již vyhasl západem ohnivý les,
a v obláčkách kouře si ustýlá ves
v své zeleni k spánku;
jen po cestě huší se batolí pruh
a pasáků volání, povozů ruch
zní v lehounkém vánku.

Tma snáší se na vody zamžený lesk
a z rybníku stoupají páry jak stesk
po toužebné luně.
Tu nad smělé zahrady měsíc se zdvih'
a ozářil šedou pláň požatých lích
a zrcadlo tůně.

V tiš večera táhle se rozepěl zvon —
dní v minulost zašlému hluboký tón
zpěv labutí zpívá.
Zvon dozněl již. Měsíce stříbrná zář
se rozlévá nade vsí a jeho tvář
v kraj spící se dívá.

Al. Keltnerová:

CHARLES BAUDELAIREOVI.

Jsou bídné časy, horší snad než kdysi,
kdy Vy jste hleděl svojí trpkou prací,
svou fantasií, hrůzně sladkou visí
v tom lidském houfu vznítit reformaci.

Snad nikdo u Vás nezřel slzu v řase —
nač tolik citu světu odhaliti?
A zač by stálo pak to naše žití?

Ty dnešní ženy mají stejnou láci,
jak měly Vaše lásky — lačné dámy —
ač svět je proklet — lidé ubožáci
dál tihnou s všemi svými chimérami.

Svět klam je sám — a klam je v lidské masse —
a není ještě štěstí — co se třpytí — — —
proč chtěl jste tedy najít „život v kráse“?

F. O.

POD VRBOU.

„No už aj Katuška ide“ — zvolala tetka Pagačová, dívajúc sa prez potôček, ktorý tiekol pred nimi.

Nad dedinou bdieľo poludnie horúcej júlovej nedeľe. Papršky slnka však márne sa namáhaly premocť, preniknúť širokú korunu vrby, ktorá stála pred tetky Pagačovej. Zvíťazil tieň a usadil sa pekne pod vrbou. V tom príjemnom chládku sedela tetka Pagačová, susedka Nováková a potom tetka Telepaková, susedka z dolnej strany. Boly tri. Ale ako by mohla tu chybieť tetka Katuška, naproti zo dvora? Ačpráve ona nemá také pohodlie a odpočinek, ako jej kamarátky. Za nich pracujú doma nevesty. Ostatne je nedeľa a obed už šťastlivo sa minul. Prečo že by si nepohovorily, nepovedaly, čo je nového! Neď toľko nového sa stane a stalo sa prez týždeň.

„No či ste videly, či ste počuly to všetko“ — vyzradzovala Katuška rýchlo, sotva prekročila potôček. Bolo vidieť na nej, že sotva sa vedela dočkať toho, aby povedala novinu. Nie všedná vec! A znie tak neveriteľne.

„Čo že, čo sa stalo?“ dívaly sa, ako vyjavené, všetká tri naraz, nechápajúc kde, na čo sa vzťahujú poplašné zprávy tetky Katušky. Veď sú tuná, bydlia v dedine. A zriedka sa stalo niečo, o čom by tetka Pagačová a s ňou jej susedky neboly vedely čo najskôr. A tu novina. Čo je to len?

V duchu preberajú letmo udalosti minulého týždňa; hľadajú, čo zas sa mohlo stať?! Zastavia sa tu tam, ale všetko málovýznamné, málodôležité. Vtedy nevedia. Tetka Pagačová, roztrpčená potriasala hlavou na znamenie, že sa jej nepodarilo najstíť nič tak rozhodujúceho. Ako by sklamaná hľadá dolu, veď či to musí byť práve Katuška, ktorá jej odňala čerstvú zprávu a tak pred nosom. Veď tým prišla o prvenstvo! Ale netrpezlivosť bola dovršená.

„Tak už s tým von! vykriky všetké tri naraz, vo výrazoch ich tváří, usadila sa, do najvyššej miery vystupňovaná zvedavosť.

„Ale Ondro Polomský,“ začína Katuška.

„Čo? Ondro z podhrušky?“ skočila jej do reči Pagačová, „čo s ním?“

„No, prišiel domov,“ pokračovala ďalej, aby pomohla rozhaliť závoj tajnosti.

„Ktorý? Ten nezvestný?“ vyzvedala Telepaková, vzpomínajúc, že Ondro Polomských išiel do vojny a niečo o ňom chýru — slychu.

„No, ten, ten,“ ubezpečovala ich Katuška — „videla som ho. Išiel s Hančou Bujnovskou hore dedinou.“ dodávala, skúmajúc, ako pôsobí zvesť, že Ondro išiel s Hančou!

„I veď len maj rozum! S Hančou?“ zvolala Nováková, celá bez sebe. „S tou tam od mosta?“ spytovala sa ďalej, lebo nijak nechcela tomu uveriť. Azda tomu dobre nerozumela, alebo ho Katuška zamenila s niekym!

„Videla a poznala vám,“ vykládala ďalej — „už mal na sebe domáce šaty a šiel s Hančou k nim! Nechcela som veriť svojim vlastným očiam. Ale vyletím z izby von atedy som ho istotne poznala. Veru je to on. Zahnuli vám k Polomským,“ dotvrdzovala Katuška celá udýchaná.

Tri susedky boli celé rozčulené. Zpráva že Ondro sa vrátil domov bola, ako pohádka neuveriteľná. A hneď ide s Hančou?! Okamih neboly schopné slova. Tetka Pagačová poďívala sa na pravo na levo, čo asi povedia na to ony, keď ona je tak prekvapená.

„A kedy že to, kedy išiel? Dnes, včera? Ale ľudkovia veď ja neviem o ničom nič!“ žalovala tetka Pagačová ostatným.

„No, dnes predpoludňom. Ľudia už boli v kostole. Ja vám dnes musela zostať doma, bo mali prísť k nám naši z Pol'anoviec. A tu vám vidím kohosi ísť hore. Poďívala som sa a tu koho vidím, ako Ondru s Hančou! Nedalo mi to pokoja, myslím si, či sa nemýlim? Vyšla som vám von s dívam sa, poznávam, až keď zahýbali do dvora k nim, som ho poznala. Ale verte nijako mi to neišlo do hlavy! Nemohla som sa dočkať, kedy vám to budem môcť povedať! Ja letiela hneď k tebe, Marienko,“ obrátila sa k Pagačovej — „ale u vás bolo zavreto. Myslím si, dobre on prišiel, ale ako ide hneď s dcerou toho špiona? Keby to tak videl jeho otec! Bude že to komedia!“ dodávala ľahko Katuška a hľadala si sadnúť.

„Áá, až teraz viem pochopiť, prečo sá Hanča nechcela vydať,“ rozjímala Telepaková, „prečo neišla za Dolinkového Janka? Tak ona čakala za Ondrom!“ narovнала sa pyšnejšie, bo tomu už rozumie. „A vidíte,“ pokračovala ďalej, „myslelo sa, že z toho nebude nič, aby Ondro bral si niekedy dceru, najväčšieho nepriateľa svojho otca“.

„Však jeho mať, im to priala, len otec bol písal z Ameriky pred vojnou, že neuzná ho za syna, ak bude chodiť za ňou,“ vysvetľovala spokojne Nováková, súc zasvätená — tak trochu — do tajnosti rodiny Polomských.

„Bože, čo len to bude,“ kajala sa nad tým Katuška.

Ondro Polomský bol jediným synom u svojho otca. Rástol však bez otca už od malučkosti, bo otec jeho musel utiecť do Ameriky pre svoje slovenské presvedčenie. Odobieral noviny v slovenskom duchu písané a mal dôverné styky s národovci zo Západu.

Raz bol kdesi na dôvernej porade týchto národovcov. To však stalo se mu osudným. Nedalo sa aj pred tým, že je „pansláv“ ale nemali úrady proti nemu priamych dôkazov a nechali ho na pokoji. Teraz po porade vyzradil ho starý Bujnovský, Hančin otec. Prišli žandári a odviekli Polomského do žalára. Vyslobodil sa, prchal za more, nechajúc rodinu svojmu osudu. Ale žena jeho s chlapcom ani len potom nemali pokoja. Samé vyšetovanie, domovné prehliadky byly na dennom poriadku. Prišla vojna. Ale každý, aj Ondro musel narukovať. Z počiatku písal, ale potom nič, akoby sa bol ztratil. Nebolo ho ani medzi živými ani medzi zajatými. Cez vojnu zomriel starý Bujnovský a ľud vidiel v tom prst Boží, za to, že vyhnal Polomského do cudziny. Bolo po vojne, vojaci vracali sa domov, len Ondro neprichádzal. Vrátil sa už aj ten, a ten, o ktorých nebolo slychu, tak isto, ako o Ondrovi. Jeho matka, bola presvedčena, že padol. Len Hanča verila, že príjde. Veru prišiel až teraz, a to tak nenauzajky.

„Či sa len smieri s tým, starý jeho otec,“ pochybovala Nováková. Predvčerom bola som u nich, práve čítali tam dopis z Ameriky. Polomský písal, že príde čo nevidieť.“

„Hm, teraz do toho zase Ondro,“ dodávala na to Katuška, „o ktorom sa myslelo že je medzi zabitými, a hneď ide k Bujnovským...!“

„Veru, čo na to povie on, ale čo na to povedia ľudia,“ riekla starostlivo tetka Pagačová, už trochu kl'udnejšia. V tom zaznel hlas zvona, volajúceho k odpoľudnejšej pobožnosti. Pojedni už sa ubierali pomaly hore ku kostolu. Tetkám sa ešte vždy dobre sedelo. Uvažovali ďalej o každej eventualite, ktorá môže prekvapiť mladých a s nimi celú dedinu. Kde tu boli dodatky, už či o rodine Polomských, alebo Bujnovských. Už všetko prebrali, ale nechcelo sa im od seba! Zpravu, že Ondro je tu, majú, ale vidieť ho... Ano vidieť, by ho chceli!

„No tak, verite, či neverite, hen idú,“ prerušila jednotvárnosť dohasínajúceho rozhovoru Katuška — ukazujúc kore dedinou. Od Polomských vyšla Ondrova mať s matkou Hančinou, za nimi Ondra s Hančou.

„Ah, ľudkovia...“, vykrikla prekvapena tetka Pagačová „nože poďme sa prichystať tiež, azda ich uvidíme z blízka!“ a obrátila sa do dvora.

Tetky sa rozprchli, každá domov. Pod vrbou lavičky prázdne, nastalo ticho, iná zmena neni, iba tieň sa pošnul ďalej, aby nevidiel svojho nepriateľa, slnko. A vrba?! Zapisala najnovší rozhovor od slova do slova, ako niekedy zapisovala udalosti svetovej vojny. Veru boli tu mnohokrát rušné okamžiky, koľkokrát porazili tuhá Nemci Rusov? a koľko mierov bolo tu uzavreno predčasne. Dnes zase pribudla, ku skoro zabudnutým udalostiam dediny, udalosť nová.

Bedřich Prokeš:

KAPLIČKA.

Na návsi v stínu lípovém
stojí ta naše kaplička,
leť má již mnoho, přemnoho,
posud však zpěvu plničká.

Na střechě plno ptáčátek
dovádí v hlučném reji,
až se ty stěny prozedlé
radoslí tiše smějí.

Lípy zas květů bělavých
strásají na ni dosti,
až se jí líce zaskvěje
jak slunko blažeností.

Tak, ač již stará velmi je
ta naše milá kaplička,
přec' posud zpěvu, květů též
je jarem, letem plničká.

Jozef:

V CUDZINE.

Rád by som hory, k vám,
keď sa večer smieva.
Zajde deň nad lesom
mesiac sa usmieva.

Vrátiť sa, poďívať,
či háj ešte spieva?
A doma mamička,
čože len robieva?

Otecko na poli
trápi sa iste sám.
Ťaľičku! Chciem, neviem
ako ti pomôcť mám?

Ďaleko som zašiel.
Cudzina! Hej, cnie sa.
Cudzí svet, cudzí hlas,
spieva tu ináč sa.

Dedinko v dolinke,
mám rád tvoje dvory.
Pridem ja, vrátim sa
objať naše hory.

Simplex:

PSANÍ MATČINO.

Jsi ještě týž jak dřív, pln neviny,
kdy ve slzách jsi se bral z otčiny,
pln zbožnosti, jež jsem Ti v srdce vsila.
a Tobě za vůdce na nebi vyprosila?

Jsi ještě týž, v své řeči přímý, prost,
jak's ke mně býval, zda andělskou máš cinosť,
zda skromnost, pokora Tě zdobí stále,
zda hluch jsi k hanám, hluchý k chvále?

Jsi stále týž? Teď nechci odpověď!
Až vrátíš se, mi v oči pěkně hled.
Zrak matčin v oku Tvém si vyčte hbitě,
zda zůstal's nevinné a hodné dítě

HNÍZDO V KEŘI BEZOVÉM.

Pohádkový příběh *) — přeložil a pro malé a velké děti upravil František Alt.

Byl jednou jeden malý šedý myšák — Hryzálek, tak nepatrný jako pravý myší mládeneček a šedivější nežli vlněné rukavice strýčka Vojtěcha, jež ostýchavě vystrkovaly konečky z levé kapsy jeho zimníku, když v neděli chodíval na návštěvu s ohromným kornoutem cukroví — v kapse pravé.

Ocásek mu vzadu jen tak švihal vzduchem (totiž myšákovi) — pro délku a veselou mysl.

Neopomenul myšáček si poskočiti v tanci, pískal a zpíval celý boží den: „Proč bychom se netěšili.“ a bujností třeba kočičku zatahal, když spala, za chlupatou kožešinku.

Žil v opravdové myší díře, kterou si byl sám vydrápal venku na dvoře — hned za stodolou, aby měl blíže do „obilního ústavu“. To se ví, že si vybral vždy nejchutnější a největší zlatá zrnka, a tolik sena a slámy si natahal do svého mládeneckého pelechu, co jen srdce ráčilo. Měl se dobře od rána do večera a v noci se mu zdálo o samých skvostných salámech, jitrnicích, zkrátka — měl nejtučnější vidiny a škvarky mu téměř padaly do pusíčky — bohužel, v tomto okamžiku se vždy probudil.

V létě, když stodola byla prázdná, zaběhl do polí a napěchoval se, až už nemohl a bříško projevilo výhrůžný protest: „Teď dost!“

Příbytek si měkce vystlal peřím. Poblíž vchodu mu rostl krásný červený šerík a slunce zdarma vyhrálo světličku i kožich.

„Teď mi snad již nic nechybí,“ pomyslí si Hryzálek; ale přece se mu něčeho nedostávalo.

Seděl jednou za krásného jarního jitra velmi spokojen před domácími dveřmi, ocásek si dáváje opalovati sluníčkem, a rypáček sešpoulil aby si labužnický zapískal, když pojednou slyšel okouzující cvrlikání v šeríku nad sebou a viděl hnízdečko a v něm seděl slaviček a zpíval.

Netrvalo to ani jedno myší písknutí — a již přiletěl sameček. To bylo skákání, hvízdání a radování, že myšáčkovi srdce změklo a počalo dokonce vzdychati a toužiti — jakoby po sladké smetaně anebo medu.

Tu zpozoroval, že slavičí dvojice žije tisíckrát lépe, než on o samotě, byl i v nejkrásnější myší dírci.

Dal se z pochopitelných důvodů do putování a do námluv a našel si myší paničku — jmenovala se Mýška — jež mu měla osladiti život jako samička slavičkovi v keři bezovém.

Vybral si ji ze sedlákovy spižírny, byl si vzpomněl na své tučné sny — kde rodiče nevěsty — Myšánkovic — měli ode dávna zařízenou domácnost a dobré živobylí; neboť ve spižírně byl nadbytek bílého špeku, dlouhých buřtů, cukru, nejsladší smetany a lahůdek všeho druhu.

Podle toho vystrojili u Myšánků svatbu; bylo jídla a pití, pískotu a tanců, lesku i slávy dost a dost!

Nevěsta přispěla do ženichova pokladu v pravdě „mastnou a mlsnou“ výbavou. Inventář obsahoval: pět škvarků, sedm salámových slupek, jedenáct lískových oříšků, dvě velké nástěnné malby — úplně čokoládové, tři pérové vějíře (zbytek ještě z tanečních hodin ale nebyla to pštrosí péra, nýbrž kačerova) a konečně dvě bílé metličky — originální, zhotovené z kocourových vousů, jež mu byla Mýška v hrdinném boji urvala. Metličky byly určeny pro budoucí neposlušný dorost.

Prožívali nyní oba radovánky, jedli ze zásob a byli veselé nálady. Mýšce se také docela líbilo v nové domácnosti. Ale pomalu se jí přece to neb ono nezdálo, neboť od malička bývala mamčiným mazlíčkem a doma nejmladší, které se ve všem povolilo. Čenichala proto nosánkem co nejokázaleji a jím do všeho šárala, zdali se něco nenajde, co by jí nebylo po chuti.

„Mužíčku,“ pravila, „máš strašně malý a úzký dům, stěží se v něm otočím. Kožíšek si zde úplně odřu — a přece byl tak hladký a měkký jako aksamit a hedvábí! Ó — kdybych přece byla zůstala v naší spižírně!“

*) Uveřejněno v Auerbachově kalendáři 1918.

A jindy zase bědovala: „Poslyš, muži, jak mohu důstojně žít jen ze zrní? Mně je ze všeho už nanic; samé obilí ráno, večer, včera, zítra — a přece jsem zvyklá na cukr a mléko. Ó, kdybych byla jenom zůstala ve spížírně!“

Myšák se zalekl a chlácholil: „Můj cukroušku! Bonbónku — baculátko! Vše pro tebe udělám — jenom se nermuť. Hle, máme vždy co jísti a pít, teplou sedničku, do které nemůže ani vítr ani déšť, a nad námi nádherně vonící šerík a slunce a slavičí zpěvy! Slyš! Jak zpívají a jsou veselí!“

„Ano,“ zapískla ženuška a závistivě se dívala okénkem na zpívající ptactvo, „kdo se má dobře jako oni, ten bědovat nebude! Což jsem méně nežli tací péroví panáčci?! Nenarodila jsem se ve spížírně a nejsem zrovna tak hezká a nezpívám stejně sladce a unyle jako kterákoli slavičí slečinka? Muži, udělej mi hnízdo v šeríku!“

Myšáček se nejdříve poškrábal za pravým uchem, a když byl hotov, za levým.

„Ale, ženo,“ řekl skoro zajíkávě, „to přece tak nejde, jak si myslíš: což pak jsem pták? Vždyť se stane neštěstí, když se do toho pustíme!“

Avšak cokoli namítal, prose neb varuje, ona zůstala umíněnou a skoro hrozivě vypískla: „Vystav mi hnízdo v keři bezovém — hned!“ a nožičkou dupala až hrůza.

Hryzálek si tudíž povzdychl, a ježto byl dobrákem od kosti a snažil si doma zachovati mír a bezpečí, dal se do práce, aby zvláštní přání splnil . . .

Květy bezové otevíraly překvapením kalíšky ještě více a slavičí rod oněměl údivem, když po dokončení stavby uprostřed větví šeríku se přistěhovala rodina Hryzálkova s celým komfortem a všemi potravinami.

Aby měli co nejvěší pohodlí, vycpali si pan Hryzálek a paní celé hnízdo peřím, senem, listím a mechem. Poslední škvarek vyvěsili v předu a poslední zbytek salámu vzadu — a to byla jaksi jejich visítka, jež znamenala: Pozor! Zde bydlejí vznešení lidé!

„Hle,“ pravila Mýška — a řekla to hodně nahlas, aby ji každý slyšel — zvláště, slavičí, „nyní jsem se dostala tam, kam patřím. Každému přejme, co mu náleží — a teď si zazpívám.“

„Fíp — fíp — fyp — fyp — fí — í — í — íp!“ pěla líbezně, ale to bylo vše co uměla.

A pak se dostavila noc.

A v noci se procházel vítr. Koukal a houkal po dvoře, a když viděl, co se bláznivého přihodilo, skoro smíchy umíral — nad „myší dírou“ v keři bezovém a nad pěvkyní, která se snažila zpívat jako slavičí.

„Hů — hů — huj!“ zafoukal vítr, až se keř nakláněl přes sousední ohradu dvora a větve uvedl do rychlého houpání. Myší hnízdo se téměř roztrhalo — a ráno byla na ně smutná podívaná.

„To byla noc!“ bědovala Mýška, když zasedli k snídani. „Podívej se jen na můj kožíšek, jak je drsný a rozrucný!“

„Óch, óch — a naše hnízdo!“ naříkal myšák. „Nutno je vyspravit a to bude práce!“

„To je tvá věc,“ mínila Mýška, „mám co dělat se sebou.“ A sedla si na silnou větev, kde sluníčko nejvíce hrálo, fintila se a zpívala: „Fíp — fíp“ po celý den.

Druhá noc byla ještě horší.

Šel totiž déšť na procházku, a když nahlédl do dvora a spatřil podivné hnízdo i slyšel pískání, jež se mělo podobati slavičímu klokotu, nevěděl smíchy kudy kam, zakuckal se a vyprskl tolik dešťových krůpějí, že se šeríku padaly jako vodopád a polovičku myšího hnízda odplavily.

„Muži, to ti byla zase noc!“ hořekovala panička k ránu. „Skoro bych se byla utopila!“

„Óch, óch — a naše krásné hnízdo!“ si postěžoval mužíček. „Musíme stavěti znovu.“ — „Tak si jen stav,“ lhostejně odpověděla Mýška, „já se půjdu usušit na sluníčko; jsem naskrz promočena.“

Šla tedy a zpívala: „Fíp — fíp“ a ztrápený a zmoklý myšáček stavěl.

Avšak třetí noc byla přímo zběsilá. — Šel na procházku kocour. Slyšel pískot — plížil se — skrčil se a — skočil! Rovnou do hnízda se zasekla děsná jeho pracka, rozdrtila celé hnízdo, že seno, mech a peří litaly na všechny strany.

Slavičí zděšeně vyletěli — a myši utíkaly, jak ještě nikdy za svého mladého života. Jakoby zázrakem unikly zkáze; ale myška měla povážlivá škrábnutí po celém těle a myšák jenom — polovic ocásku!

„Mužíčku,“ ozvala se druhý den nesměle Mýška, když opět seděli ve staré díře

a trochu se byli ze strachu vzpamatovali, „teď toho mám opravdu dost. Zůstaňme ve skutečné myši díře, jak se sluší a patří na pravé myši. Už nechci ani slyšet o hnízdu v šejřiku a o zpěvu slavičím; chci býti myši — a ničím jiným,“ dodala resolutně.

I rozveselil se Hryzálek, že nemusí znovu lézt po krkolomné cestě v keři bezovém — přesto, že chyběla polovička myšího odznaku. Byl proto v náladě a výskal, skákaje s Mýškou kolem dokola světnice: „Proč by — chom se né — e — tě — e — ši — i — li — i . . .!“ A panička zapískla: „Fíp — fíp!“ a myšáčkovi to znělo v oušku líbezněji než všechen slavičí klokoť dohromady; neboť věděl, že ženuška byla spokojena — a to je v ž d y c i n k y to hlavní — jak u lidí, tak u myší!

Janko Květenský:

BEZ NADPISU.

Co mám všechno? Svědomí mám
a svou duši. Co jiného?
Nevidím, ach, od té chvíle,
co v své nitro nahlédl jsem.

Či teď jinak vidíme vše?
Sluníčko ty moje dobré,
celé jsi mně potemnělo,
obloha se zachmuřila.

Živote můj! Probouzíš se?
Žraky tvoje spánek tíží,
světlí snové poletují
nad tvým čelem bělostným.

STUDENT V DÍLNĚ

ŘÍDÍ SSS(m) V PRAZE.

Otevírajíce po roční přestávce opět tuto jistě zajímavou rubriku v našem „litru“, chceme pokračovati ve vytčeném programu — totiž poskytnouti studentovi příležitost poznati práci, oceniti a pochopiti náležitě její význam a naučiti ho cílit sociálně s dělníky práce. Chceme podati našim studentům i studentkám opět nové, praktické pokyny pro práci v dílně. Chceme se všemi sděliti své hojné a nové zkušenosti, jichž jsme po více jak roční praxi nabyli.

Nehodláme se však omeziti pouze na probírání

statí, týkajících se speciálně práce knihařské, nýbrž budeme též buditi zájem pro drobný, umělecký průmysl.

Časem stává se člověk zkušenější a tak také my jsme v mnohém případě získali cenných poznatků, které přispějí k účelnějšímu postupu v knihvazačství.

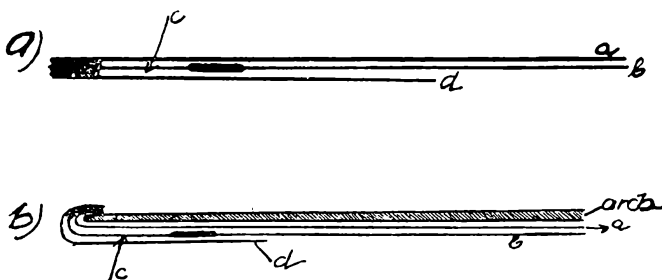
Považujeme tudíž za vhodné zmíniti se nejprve krátce o nových „reformách“ při vázání a na konec pojednáme obšírněji o nových pracích knihařských, o nichž dosud v „litru“ se nepsalo.

PRAKTICKÉ DODATKY.

Až dosud byli jsme zvyklí lepiti předsádku přímo na desku s malou papírovou záložkou. Záleží-li nám však na tom, aby vazba knihy byla trvanlivá, (neboť zvláště předsádka v místě, kde přechází na desky, se snadno při častém používání trhá) používáme plátěné vložky. — Pro zřetelnost naznačíme postup od počátku.

Předsádka nechť je přirůznuta přesně podle velikosti knihy, aby zbytečně nepřekážela při práci a neroztrhala se. Ta část předsádky (a), která se přilepí k archu, je stejné výšky jako arch sám, avšak na šířce jí přidáme o půl cm, kdežto druhá (b), tedy menší polovice předsádky, určená k přilepení na desku jest o onen půl cm sice užší, ale nalepením na plátěnou vložku (c) se její šířka opět zvětší. (Onen plátěný proužek řezejme vždy po délce plátna a nikoli po nití. Rovněž volme

u této plátěné vložky tutéž barvu, jakou bude mít hřbet.) Nyní na zvláštní papírový proužek (d), který není nezbytný, přilepíme plátěnou záložku (c) lícem nahoru, pak

Obr. 1. Slepená (a) a zahnutá (b) předsádka.

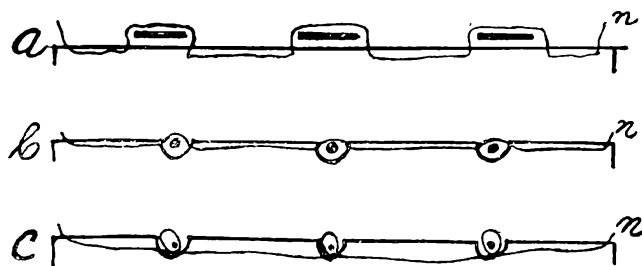
užší předsádku (b) asi 5 mm od kraje a širší (a) opět zároveň s okrajem. Po pečlivém přihlazení kostkou přeložíme a vložíme do lisu. (Viz obr. 1.) Kresleno přehnaně. Silně vytčená místa značí místo slepení.

*

Často, rozevřeme-li knihu, spatříme předsádkou pronikatí motouz čili nitě, což je přirozeně na úkor dobrého vzhledu knihy. Vadu tuto odstraníme tím, že propíchneme arch (krajní) jehlou poněkud se strany či vespod a to vždy do záložky, aby nit nebyla viditelná v předsádce.

*

Kromě obvyklého způsobu šití existují ještě jiné druhy, jež, jak obr. 2. ukazuje, spočívají v ob-

Obr. 2. Schema různého šití.

táčení (nití) napjatých tkaniček (a), motouzů (b) a sňůrek (c). Ve všech těchto případech dlužno zdůraznití náležité utahování.

*

Po odříznutí knihy přistoupíme k zhotovení ořízky, jejímž nejjednodušším typem jest ořízka stříkaná, k níž potřebujeme sítky a ostrého kartáčku. Při tom je nejlépe, volíme-li tentýž tón barvy, jakou budou mítí desky. — Zajímavější jest dvojbarevná stříkaná ořízka, kterou zhotovíme takto:

Ořízka knihy (v lisu), již chceme připravit, nechť leží vodorovně. Na ni nastrouháme nožem křidu v širokých listcích a pak teprve přes sítku nasťikáme barvy. Jedná-li se o dvojbarevnou ořízku (stříkanou), nastrouháme na první ořízku opět křidu a druhou barvou postříkáme. Křidu však sprášíme tehdy, až barva uschla.

Nyní však tato stříkaná ořízka vyšla z módy a proto hotoví se jednobarevné ořízky. Proces je tu poněkud usnadněn tím, že ořízku barvou (nejlépe anilinovou) prostě štětečkem obarvíme. Aby byla taková ořízka trvanlivější, nutno ji vyhladit. Když jsme dříve zbarvenou ořízku přetřeli navoskováným plátnem, přejíždíme ji zvláštním achátovým hladíčem, čímž se ořízka náležitě vyleští. Abychom dosáhli pevného a rovného hřbetu u knihy, pak knihu v lisu náležitě očistíme, hřbet její přetřeme řídké kličem, přilepíme naň organitin (stačí též papír), přihladíme rukou nebo kostkou, přetřeme opět škrobem a necháme v lisu delší dobu schnouti.

Chceme-li dosáhnouti pěkného, kulatého hřbetu, použijeme t. ř. „hřbetníku“, pásku z tvrdé a ohebné lepenky nebo kartonu, jehož šířka se řídí silou hřbetu (t. j. vzdáleností obou krajních archů). Délka jeho jest pak rovna výšce desek. Při tom jest nejdůležitější, abychom hřbetník ke hřbetu knihy náležitě připevnili. Proto vypomáháme si při tom pevným papírem, na nějž hřbetník, pěkně zakulacený, přilepíme. Pomocí tohoto papíru nasadíme hřbetník na hřbet tak, aby nepřevyšoval knihu. Onen pomocný papír, naklizený, pak kostkou přihladíme ke knize, při čemž musíme dbáti toho, abychom „drážku“, t. j. rýhu, která značnou měrou přispívá k zvýšení krásného vzhledu knihy, nepoškodili. (Příště dále.)

Veškeré dotazy adresujte na SSS(m) Praha-II., Voršilská 1. Přiložte známku na odpověď!

R · O Z · H · L · E · D

ORGANISAČNÍ

Krajinský sjezd katol. studentstva z jižních Čech konal se ve dnech 21. až 23. července v Čes. Budějovicích. Předcházely mu exercicie, jichž zúčastnilo se na 50 našich studentů. V sobotu večer na uvítanou sehrálo místní sdružení katol. ochotníků „Julius Zeyer“ v Besedě známou Šamberkovu veselohru „Jedenácté přikázání“ s úspěchem. V neděli ráno, po mši sv., již celebroidl msgre Dr. Brenner v zastoupení J. M. pana biskupa, odebrali se sjezdoví účastníci do ústavu sv. Josefa, kde za četné účasti zahájil nadšeným proslovem o 10. hod. sjezd kol. JUC Horka, předseda SSS. a SJKA. Předsedou zvolen kol. MUC Fr. Dedek. Byl přečten pozdravný přípis Dra Šuberta a proneseny pozdravy: jménem katol. rodičů a přátel křesťan. výchovy p. Wagenknecht, za ÚKSČS. P. Čulík, za ústřední výbor SKM Karel Nera, za SSS. v Brandýse prof. Seifert, za „Moravana“ kol. Kubička, za ČLA. kol. PhC Panocha, za apol. kroužek bohoslovců v Čes. Budějovicích kol.

ThC. Šít, za sekretariát mládeže taj. Tošner, za Ústřední výbor organizací a spolků katol. v Č. Budějovicích red. Vedral, za Svaz křesť. učitelstva p. Ureš, za SSS v Praze kol. Trojan, za SSS v Karlíně kol. Šámal. Potom ujal se slova kol. RnC Vošahlík, jenž krásně promluvil o poměru studenta k náboženství, vlasti a Slovanstvu. Po referátu rozvinula se čilá debata, jednak o námětech, v řeči obsažených, jednak i o zjevech naší doby, již zúčastnili se dp. Čulík, prof. Seifert, dp. Reban, kol. Trojan, red. Formánek, Škaloud, Cuhra a referent. V polední přestávce konala o 2. hodině schůzi Učitelská sekce, na níž mluvil kol. Novák, posl. Roudnický, prof. Ježek, Msgre dr. Karel Slavík, a současně také SJKA, kde promluvíli: o poměru mládeže a studentů tajemník Tošner, o Orelstvu a studentstvu univ. prof. Dr. Budař, a o mládeži dělnické taj. Kliment. Odpolední jednání bylo zahájeno referátem kolegy PhC. Troupa o organizační činnosti v bu

doucnosti, v němž prakticky řečník řešil problémy stud. organizací katol. na českém jihu. Debaty zúčastnil se prof. Seifert, kol. Seibot, Trojan a Inž. Granát. V posledním, velmi citově založeném referátu ukázala krásně kol. JUC. Huttrová, jak se uplatní studentky v naší organizaci. Několik poznámek přičinil prof. Seifert, jinak ovšem jako obyčejně nebyla debata žádná. Po té byl tento zdařilý sjezd skončen. Večer byl uspořádán přátelský večírek a příštího dne výlet jednak do Zlaté koruny a na Krumlov, jednak na Hlubokou. -trn-

Sjezd katol. studentstva v Hradci Králové (18-20. srpna t. r.). Byl to triumfální pochod východočeských katolíků na Hradec — nedělní průvod, a jistě v každém vznikají zvláštní a v životě řídké pocity, kdykoliv si na ono moře nadšení, ony tři dny, v Hradci Kr. ztrávené, vzpomene. Kristus, jeho sv. církev, Řím — ne Řím pohanský, který musí námi býti souzen a odsouzen — ale Řím křesťanský, jeho idee lásky, autority a svornosti vítězily v těch dnech na ulicích a ve veřejných místnostech hradeckých. Kdo nebyl zámyslně slepý, mohl jasně viděti přeplněné chrámy, mohl se kochati v oddanosti, s jakou vycházeli katolíci čeští vsříci svému biskupu a vyššímu i nižšímu kněžstvu. Každý jistě viděl, že ten lid není vášnivě zaujat proti sobě třídními rozdíly a přece stýkaly se tam největší protivy. Ruku v ruce kráčel venkov s obyvateli měst, dělník s inteligencí a čestné místo v průvodu uhájilo si i naše katol. studentstvo. Skupina, čítající dle zprávy na 160 duší, většinou s třemi bílými SSS, důstojně reprezentovala naše hnutí studentské a byla pádnou odpovědí různým posměškům a dohadům pokrokových kolegů a pánů. A mohlo jich býti více, leč dovolení, aby studenti okrojování šli se studentstvem ostatním, přišlo příliš pozdě. Než přes to průvod měl ukázati, že zde studentstvo katol. je, a dokázal to! Avšak studentstvo nepřišlo do Hradce jen manifestovat — to bylo jen částí programu — byly tu exercicie — slavnostní schůze — pracovní schůze, opět — exercicie. Proto už v úterý večer sešli se studenti do útulné kaple bisk. Borromaea, aby tu za vedení svého obětavého a laskavého „tatička“, p. kan. Jana Černého, duchov. rádce SSS, prožilo několik slastných chvil duchovních cvičení. Kéž je mu odměnou výsledek jeho práce nadšení, s jakým v sobotu ráno 50 studentů přistoupilo ke stolu Páně! Týž den dopoledne přijeli ostatní účastníci sjezdu a odpoledne o 2 hod. shromáždilo se ve dvoraně Adalbertina 200 studentů a na 100 hostů, z řad pracovníků a příznivců studentských. Předseda hradeckého SSS MUC J. Šob, uvítal přítomné a po zvolení předsednictva (Kol. Ing. C. Al. Janáček, předs., Jos. Hájek, Hradec, I. místopř., K. Tomíček, Jilemnice, II. místopř., kolegyně B. Černá, Chrudim, III. místopř., kolegové: Doležal z Pardubic, Sameš z Kolína a Bělský z Jihlavy zapisovatelé,) předal vedení schůze předsedovi. Kolega Janáček srdečnými slovy uvítal přítomné, a přečetl pozdravné připsy České Ligy Akademické z Prahy a spolku katol. akademiků „Moravan“ z Brna. Za sjezd katolíků pozdravil studenty předseda přípravy komit. sen. Dr. Reyl. Pak kol. RNC. J. Simerský promluvil k shromážděným o „Úkolech katol. studentstva na náboženském a národním poli“. Můžeme ovšem na tomto místě uvést jen několik myšlenek, na něž celá krásná řeč byla tak bohatá: Katol. studentstvo a inteligence vůbec musí býti národem tím, čím jsou vlastní naší pohraniční hory. Proto potřebí upevnit v každém z nás ty tři mohutnosti duševní, od nichž vše závisí: rozum, cit a vůli. Rozum hlavně vzděláváme

ve školách. Kdo chodí do školy jen pro matur. vysvědčení, ten sebe ubíjí, kolegům se protiví a učitele svého nemiluje. A katol. studentu prvním příkazem musí býti úcta k profesoru, i když není stejného život. názoru. Leč řekne snad někdo: „Profesor je rád, že vydělává peníze.“ Tak může mluvit jen sobec zkaženého mládí. Profesor učí jen výhradně z pohnutek ideálních, neboť jinak by si dovedl vydělati živobytí lépe a snadněji. Proto katolický student musí první ve škole uplatňovati přikázání lásky a vděčnosti. — Ježto formální vzdělání dneš. škol nestačí, je nutno vzdělávati se současně a všemožně hledati poučení, ať už v soustavné četbě, v exhortách, odborech, apologet. a hlavně na exerciciích. O těch musí platiti slova: *Intra totus, mane solus, egredere alius!* — Musíme pěstovati i vůli, což znamená poznávati sebe a své přednosti a nedostatky. Pojem chci dobře žíti, znamená pro nás varovati se poklesku. Nežijme rychle, aby tělo i duše současně se mohly vyvíjeti. Budeme však zušlechťovati cit, neboť člověk bez citu je stroj v továrně nebo balvan, hrozcí spadnutí. Jako ucelený inteligent bude náš student míti i pravou lásku k vlasti. Proto bude se zajímati o dějiny své vlasti a jednou stane se řádným občanem. V mládí se však musí politice vyhýbati a býti činným spíše ve spolicích kulturních. Pak budeme horami, které nebudou se musiti báti kritiky svých chráněnců. Již během řeči srdečně všemi uvítán p. biskup Kašpar, přihlásil se nyní k pozdravu. Pravil: „Je třeba bojovníků a k nim semusíme vzdělat. Pěstujme apologii a častým svatým přijímáním upravme svůj život dle božs. Srdce Páně.“ S nadšením byla přijata slova p. místopředsedy posl. sněmovny p. M. Hrubana: Patřím k minulosti a patřím přece mezi vás. Proč? Vy mládí musíte stavět ne minulosti, chcete-li v přítomnosti vykonati něco pevného pro budoucnost! I v historii je to tak a přece dnes se celé pultisicetiletí našich dějin odhazuje a pomíjí. My proto musíme studovati historii a vyzvednouti ty krásné doby země české za Přemyslovců a Karla IV., kdy slunko víry křesťanské zářilo nezkaleno nad naším národem, čili musíme stavět na minulosti. Říká-li se dnes po prof. Masarykovi: Rozhodnouti se pro reformaci či pro protireformaci, říkám já: „My musíme se rozhodnouti pro předreformaci“. Další pozdravy pronesli p. poslanec Rýpar z Ostravska, Msgre J. Černý, dp. Klement za ústřední výbor Sdružení katol. mládeže a dr. Konečný. —

Na to předseda poděkoval všem za zdařilé jednání a schůzi rozpustil. Večer členové hradeckého Studentského Sociálního Sdružení (odbor pěvecký) připravili všem hostům a účastníkům sjezdu uměleck. ou pěveckou akademii s recitacemi, sbory, které obětavě nacvičil přes všechny prázdninové nesnáze p. dr. Svoboda. O nedělním průvodu byla učiněna už zmínka. Studentstvo súčasnilo se pak i ostat. jednání a podniků ať už na náměstí, či odpoledne na sletišti a večer při slavnostních schůzích. V pondělí dopoledne bylo naše místo v Boromeu na sekci „Křesťanská výchova“ a odpoledne ve 2. hod. byl sjezd zakončen slavnostní schůzí studentstva. Jak referát kolegy MUC. J. Šoba „Prohloubení organizační sítě v našem hnutí“ naznačuje, byla spíše pracovní než ideová a studentstvo i přátelé jeho odnášeli si z ní jistě mnoho námětů do svých působišť. K obsažené před ášce přispěl svými náměty i p. biskup Kašpar. Do studentského jednání byl zařazen i referát p. Dr. J. Nováka. „Povinnosti katol. studentstva a inteligence“. Rozebral v něm myšlenkové směry předválečné i poválečné a ukázal posluchačům

červánky nové doby. Jsou to názory a ideje naše, které dnes vítězí pomalu sice, ale jistě v čelných listech a revuích, do nedávna ostře protikřesťanských. Ideu jsme vyhráli, jest jen třeba, aby intelligence stála na stráž a v pravém okamžiku byla připravena. Poněvadž intelligence udává vždy ton, musí naše katol. vzdělané kruhy jíti příkladem napřed. Proto pracujte a pište! Pro nedostatek času muselo býti jednání skončeno. Kol. Janáček poděkoval ještě jednou všem účastníkům sjezdu a jednání skončil. Po sjezdu začaly hned exercicie pro studentky a mládež divčí. Sjezd náš počínal a končil exerciciemi. Studentstvo tím znovu dokumentovalo, co je podstatou našeho hnutí. A dokud tento křesťanský idealismus bude sidliti v našich srdcích, nebojíme se budoucnosti. H—ek.

SSS (m) v Praze. Uplynulý správní rok 1922-23 byl pro naše sdružení ve znamení vnitřní krise. Jest to přirozené, že po takovém rozmachu poslední doby, jevicím se ve značném počtu členstva, musilo následovati ochabnutí. Novému výboru připadla těžká úloha: udržeti sdružení na stejné výši. Nové členy nejvíce lákala dílna, kdežto účast na členských schůzích se stále menšila. K vůli obsáhnutí značné agendy obnoven důvěrnický aparát. Ale když po delším fungování pro nedůslednost z obou stran zklamal, rozhodl se výbor přikročiti k redukování členstva, neboť mnoho bylo povolaných, ale málo vyvolených.

Brzy po zahájení školního roku společným „Vení Sancte“ a sv. přijímáním loučili jsme se se svým neúnavným duchovním rádcem dp. prof. C. Ježem T. J., který byl povolán na theologickou fakultu. Bolesť naše byla tím větší, poněvadž jsme v něm ztráceli otcovského rádce i šťastného rozhodčího v dobách důležitých. „Nechť dobro a prospěch spolku jest a zůstane vaší přední snahou“ volal, louče se, k dojatým členům. — Sdružení naše zajisté zůstane prof. Ježovi vděčno za vše, čím přispěl ke konsolidaci a zmožnění našeho SSS. Nový duchovní rádce, dp. Vladyka, kráčet ve šlépějích svého předchůdce a pomáhal nám radou a skulky při vši naší práci. Největší zájem o SSS se přirozeně nejvíce projevoval v odborech, jež znamenitě prosperovaly. V odboru apologetickém prodebatovány akutní náboženské otázky dneška, čímž vykonán další kus práce orientační, tím spíše, jelikož tyto přednášky byly přístupny všemu členstvu. Stejně odbor dramatický v sobě sdružoval nadšené cítěle Thalie, kteří se přičinili o zdařilé provedení Stechova „Deskového statku“, Macháčkových „Ženichů“ a Svobodovy „Boušinské samoty.“ Odměnou jim byl úspěch dokumentovaný příznivou kritikou. Největší pozornosti se ovšem těšila dílna, která v mnohém získala nových a praktických poznatků. Idea Cyrilometodějská byla nám zdrojem četných přednášek, pořádaných SCO. Co se ostatní činnosti spolkové týče, bylo nutno vzhledem k hrozícímu nebezpečí z vnějška svolati II. mimoř. valnou hromadu, na níž učiněn náběh k vydávání zvl. věstníku pro členy pražských SSS. K uskutečnění návrhu nedošlo. Program schůzí vyplněn přednáškami nábož., sociál., organ. a zpeštěn recitacními a hudebními čísly členů — ukázkami plodné práce odboru dramatického. Neočekávaná smrt Heydukova dala podnět k pietní oslavné schůzi. A když pak se přiblížila hodina, kdy jsme měli podati účet ze svého vládařství, odebrali jsme se do St. Boleslavi, abychom své nebeské Matičce poděkovali a ji o novou sílu k další práci a boji poprosili. A tak posílnění a obrnění, s klidným vědomím vykonané práce, jsme přistoupili k VI. valné hromadě, z níž

vyšel nový výbor s předs. kol. J. Trojanem, místopř. kol. B. Bacílkem, jednat. kol. F. Smažíkem, pokl. kol. F. Vovsem a zapis. kol. K. Trískou. — Před sebou vidíme dobrý kus vykonané práce, ale daleko větší nás ještě čeká. Než jsme ozbrojeni novými, mnohdy lrpce nabytými zkušenostmi. Avšak právě vědomí toho, co nás očekává a pak naděje v pomoc boží nám budou zářnými vůdci v dobách dobrých i zlých. Tríska.

SSS ve Valaš. Meziříčí. (Zpráva za správní rok 1922-23.) — Bohaté náměty, s nimiž se uplatnilo členstvo na loňské valné hromadě, docházejí poznenáhlu sice, ale za to jistě, své realisace. Knihovna, jež byla až doposud naším ideálem, byla doplněna novými knihami a uvedena v činnost 21. březnem t. r. a prosperuje velmi pěkně. Půjčuje se každou neděli nejen studentům, ale i členům „našeho“ spolku katolických. Průměrně vydá se týdně nyní v letním období až 40 až 50 knih. Čítárnu pro nepřekonatelné překážky nebylo ještě možno uvést do chodu, ale nepustíme již jejího uskutečnění se zřetele. Letošního roku ustaven byl také divadelní kroužek, sestavený hlavně z členů nejmladších, který několikrát sehrál pro žactvo a dorost místní jednoty „Orla“ zdařilé loutkové divadlo. Přednáškových besídek, na nichž probírány otázky z nejrozličnějších oborů, bylo v minulém správním období 27, výborových schůzí 12. Stud. bohoslužby navštěvovalo členstvo v hojném počtu, v čas velikonoční hromadně se účastnilo orelských duchovních cvičení, zakončených přijetím sv. svátostí. Na Sylvestra uspořádán byl zábavný večírek, jehož výtěžek připadnul na zvelebení spolkové knihovny. Jinak velmi čile uplatňovali se naši členové v divadel. odboru, hudebním kroužku a vzdělávacích besídkách místního „Orla“. Pro „Mikulášský dar“ podniknutá akce selkala se s dobrým výsledkem a vynesla celkově 1230 Kč. Svátek patrona mládeže sv. Aloisia uctilo Sdružení zvláštní přednáškou a společným sv. přijímáním. Školní rok zakončen byl hromadnou pouťí na sv. Hostýn. Prázdninových velehradských slavností stud. účastnilo se 14 členů. Čitelnou ránu utrpěl v březnu spolek odjezdem svého zakladatele a dosavadního duchovního rádce, obětavého dp. P. Frant. Jemelky, který byl vyslán k americkým bratřím za oceán pokračovati na misijním díle s P. Jaškou. Jeho místo po dobu nepřítomnosti zaujal dp. P. Klímek, který s toutéž obětavostí jako jeho předchůdce chopil se ideového vedení spolkového. Kéž s jeho přispěním a pochopením všeho našeho členstva, činnost naše ještě vzroste!

—ec.

S S S. v Prostějově. Práce prostějovského S. S. S. v minulém roce věnována byla jednak prohloubení nábož. života členů, jednak rozšíření organizační sítě na Prostějovsku. Po valné hromadě, kde v čelo Sdružení postaven kol. Eug. Lázníčka, pořádan byl večírek na rozloučenou s akademiky. Zimní období věnováno bylo přednáškám, které konal jmenovitě dp. Dr. Michalský, jenž s otcovskou péčí dbal o náboženský život a povznesení členstva. Na jeho podnět založena Mariánská stud. Družina, která slibuje mnoho. Dramatický odbor vystoupil na veřejnost třikrát. V březnu pak, péčí Dra. Michalského, uspořádána veřejná přednáška arménského kněze, Dr. Hamašpa Oskiona, na téma „Pod tureckým jármem.“ Knihovna za minulý rok velice vzrostla, neboť počet knih dosahuje již čísla 500. Členské schůze konány každých čtrnáct dní. Celkový počet schůzí akademických a středošk. muž. a žen. jest: členských 26. výb. 19. Na pracovní konferenci přerovskou vyslána byla pětičlenná delegace. Sdružení

sdrzuje v sobě středoškol. kroužek muž., v jehož čele po valné hromadě stojí kol. Grulich, a kroužek ženský, který vede kol. Brandýsová. Mimo to patří k Sdružení Vých. a vzděl. kroužek v Kostelci. Ke sv. přijímání přistoupili členové třikrát do roka. Též konány exercicie. Ke konci roku prodělalo Sdružení vnitřní krizi, která však na valné hromadě dne 1. září 1923 rozřešena ve prospěch spolku. Nově zvolený výbor zní: před. kol. JUC. Fr. Láznicka, místopředseda IngC. Ovečka, jedn. RNC. Kvítek, pokl. PhC Vyslouzil a členem výboru JUC. Hájek. Velké zásluhy má o Sdružení dp. konsistorní rada P. Říha, který skutečně otcovsky staral se o spolek a vždy přispěl nám svou radou. Proto plným právem náleží mu název členů „otec Říha“. Prostějovské Sdružení stojí na horké půdě, těžko odolává překážkám, které jsou mnohdy z neporozumění kladeny i s naší strany. Než to nás neodstraší, neboť máme stále na mysli náš veliký a krásný program, to jest obrodu celého našeho národa v duchu křesťanském a vždy budeme se řídit slovy básníka Karla Dostála-Lutinova:

„Proti větrům, mrakům,
proti havranům,
proti vrahům, drakům,
proti tyranům
vlaj, korouhvi má!
Lola.

S. S. S. mužské Čes. Budějovice.

Dne 8. září 1923 se konala IV. řádná valná hromada S. S. S. muž. Z hostů byli přítomni zvláště J. M. ndp. biskup Šimon Bárta, p. advokát Dr. Dlouhý, prefekt student. semináře dp. Reban a tajemník p. Vedral. Přítomno bylo 60 členů. Valnou hromadu zahájil předseda SSS kol. J. U. C. Horka, který uvítav hosty, udělil slovo jednateři kol. Vedralovi, jenž přednesl jednateřskou zprávu za poslední správní rok. Konáno celkem 14 schůzí výborových, 18 členských. Přednášel duchovní rádce prof. bohosloveckého semináře vdp. Dr. Roubal, dále kolegové: Horka, Seibot, Vedral, Pešek. Členů je 57 z gymnasia a reál. gymn. (23 z tříd vyšších), 11 z učitel. úst., 7 z reálky, 2 senioři. Celkem 77. Pojednal o naší knihovně, jež má přes 700 svazků, z nich asi 400 vázaných. Promlouvá dále o snaze naší „vše obnovit v Kristu“ a dochází tím plného souhlasu hostů i členstva. Na to přednesena zpráva pokladní kol. Peškem. Příjem činil okrouhle 900 Kč, vydání asi 500 Kč. Celkové jmění se páčí na 400 Kč. Obě zprávy byly schváleny a výboru uděleno absolutorium. Potom srdečně promluvil ndp. biskup, klada zvláštní důraz na náboženskou výchovu v SSS. Po něm nám dali praktické pokyny do budoucnosti a pro živol spolkový p. Dr. Dlouhý a dp. Reban. Když kol. Horka jako odstupující předseda poděkoval členům výboru a všemu členstvu za pomoc po celý správní rok, provedeny byly volby. Předsedou zvolen kol. J. U. St. Seibot K. I. jednatelem: Vedral E., II. jednatelem Mayer J., I. pokladníkem Pešek R., II. pokladníkem Volena J., I. knihovníkem Kačer J., II. knihovníkem Jech V., členy výboru: Pexa R., Müller J., Šourek V., revisory účtů: JUC Šámal a JUC Šírek. Kol. Seibot pak nastínil stručně program SSS pro tento správní rok, valnou hromadu po dvouhodinném trvání skončil. Kéž Bůh i v tomto roce žehná naší práci! M. H.

Katolické studentstvo a Svaz „pokrok.“ studentstva čs. (Dokončení.) A teď teprve ten *hlavní bod* (lépe by bylo říci bota): „Ústředím katol. studentstva byla postavena zásada: „Vzdělání jen příslušníkům strany lidové.“ Zdá se, že -jkh- chodí řečníci na schůze komunistů; tam jsou zvyklí na podobné silné dávky humoru. Ze však jich užívá i studentstvo pokrokové, tomu se přece divíme. Naopak my víme, že by bylo velikým hříchem, nepopřít zvláště podobným lidem jako je pan -jkh- vzdělání. Vždyť ho nejvýše potřebuje. Naše studentstvo je hodně již pokročilejší, a není mu ho již tak třeba.

Pisatel prohlašuje na konci: „A tak kolej Arnošta z Pardubic a Sušilova nedostanou zase subvence přes úpěnlivé hořekování . . ., poněvadž zamítají každého, kdo není puncovaným lidovcem.“ Příteli, věřme, že bys nedal ani haléře a že bys nejraději ze samé nepolitickosti a nestrannosti utopil všechno katol. studentstvo ve lžici vody; vláda republiky československé bude však mít jiné názory na právo. Předpisovat si od studentstva snad také nedá. K „hořekování“ mám jen tu poznámku, že byl to Ústřední Svaz „pokrokového“ stud. čs., který před nedávnem ještě *hořekoval a nařikal a sléžoval si*, že vláda neudělí mu k dispozici dostatečných podpor, že je pronásledováno „pokrok.“ studentstvo atd.

Vždyť sám *nařikáš si* v tomtož věstníku o něco dále, kde píšeš o „klerikální stud. koleji „Sušil“ v Brně“, že bude přece otevřena. „Klerikální kolej staví se z peněz klerikálních magnátů“, dovoluješ si tvrdit. Vyžádej si seznam upisovatelů akcii, a uvidíš, že jsou to *chudí dělníci, řemeslníci, venkovští kaplani* a vesměs *vrstvy nemajetné*, které svým pracně vydělaným penízem přispívají. To jsou ti *klerikální magnáti*. Před těmi bys musel ovšem smeknouti, ač jsou to lidé, kteří nemohou se chlubit takovým „vzděláním“, jaké máš ty. *Myslíš, že ti platí za klerikální duše?* Otáz se jich! A co ti odpoví? „*Abý se nám naše děti nezkažily od toho dnešního „pokrokového“ studentstva, proto upisujeme. Abý si dovedly zachovati a vážiti přesvědčení svých otců a matek, aby šířily ideály náboženské a národní, které to dnešní studentstvo zahrabalo*“, tak by ti odpověděli. Zastydíš se někdy?

Kde je důslednost? V 10. čísle „Studentské revue“ (1922) volalo „pokrokové“ studentstvo ministerstvo vyučování a národ. osvěty proti našim sdružením, která prý existují přes § 22 výnosu Šustova, jímž se zakazuje podobné sdružování středoškolského studentstva. Nevěděli ovšem p. kolegové ze Svazu, že naše studentské organizace, pokud existují, vyhovují všem předpisům, a že není možno proti nim zakročovat. Nevšímali jsme si již jejich útoků dalších. Nazvali jsme je jen zbabělostí. Právem však mohli bychom poukázat na jmenovaný paragraf nyní my, a žádati ministerstvo, aby zakročilo; když snaží se naši „pokrokoví“ kolegové zřizovat spolky středoškolských studentů, i z nižších tříd, ať již jako odbočky akad. krajinských spolků či jako spolky samostatné, poněvadž dovolení k tomu dosud nemají. Ale nečiníme toho. Divíme se jen důslednosti a „ohebnosti“ charakteru.

P O V Š E C H N Ý

Státní jazyk na školách. Dle prováděcích nařízení min. školství a národní osvěty k zákonu o vyučování jazyku státnímu zavádí se

po prázdninách na všech školách středních povinné vyučování českoslovenštině, a sice pro 1. třídu a pak postupně výše. Ve třídách vyšších

má se učit jazyku státnímu rovněž již tento rok nezávazně.

Drahota knih v Polsku. Belletristická kniha normálního rozsahu stojí dnes v Polsku 120 až 280 tisíc marek, učebnice nebo kniha vědecká 380–900 tisíc. A při tom všem proti ostatním předmetům denní potřeby jsou knihy v Polsku ještě velmi laciné!

Academia, časopis katol. studentů lucemburských ve svém přehledu v č. 3. IX. roč. přináší krátký článěk z pera red. Feydera „Čechoslovensko a Polsko“, z něhož — v překladu — citujeme: „Před nějakou dobou Sdružení katol. stud. lucemburského navázalo styky s organizací katol. stud. těchto dvou sympatických národností; a ti z našich členů, kteří jednoho dne by se obrátili do zemí slovanských, našli by jistě vynikajícího příjeli v Praze a ve Varšavě. V Čechách vzpomínka na knížata rodu Lucemburského jest stále živá; neboť oni způsobili, že Praha, velkolepě položená v údolí Vltavy a na sousedních pahorcích, jest jedním z nejkrásnějších měst Evropy. Alma Mater, založená Karlem IV., je vždy hrda a šťastna, že přijme lucemburské studenty.“

III. Mezinárodní sjezd katolické mládeže konal se ve dnech 23.—26. srpna t. r. v Innsbrucku. Súčastnil se ho 91 delegát a zastoupeny byly země: Anglie, Francie, Španělsko, Portugalsko, Itálie, Švýcarsko, Holandsko, Belgie (flámská i valonská delegace), Lucembursko, Rakousko, Polsko, Československo (česká i německá delegace), Mexiko, Uruguay, Kanada, Čína a Japonsko. Svatý Otec zaslal vlastnoruční dopis, jímž zve katol. mládež na rok 1925 do Říma. Pozoruhodné byly náměty referátů: „Sdružení katol. mládeže a zahraniční misie“ (Španěl Torre de Rodas), „Spoluúčast Sdružení katol. mládeže na výchově lidu“ (Francouz P. Corbillé), „Úcta k P. Marii ve Sdružení katol. mládeže“ (Rakušan Kastel), „Katolická mládež v rámci ostatního katol. hnutí“ (Ital Pericoli). Otázky speciální byly řešeny ve schůzích jednotlivých sekcí: I. „Vzdělání katol. mládeže po stránce liturgické“ (Rakušan P. Zeiss) a „Sdružení katol. mládeže a povolání kněžské“ (Belgicán P. Picard), II. „Boj proti pornografii v tisku i divadlech“ (Němec P. Noppl), III. „Jakých metod užívají nepřátelé v svých spolcích mládeže“ (Angličan P. Martindale) a „Příprava mládeže na život hospodářský a sociální“ (Francouz P. Corbillé), IV. sekce řešila otázky organizační: „Sdružení zapsaná v mezinárodním sekretariátu“ (sekretář Parisi) a „Organisace a činnost mezinárodního sekretariátu“ (Holanďan P. de Grijs). Sekretář Parisi sdělil, že v římském mezinárodním sekretariátu je zapsáno 36 národních spolků mládeže s 4,500.000 členů. Počet jistě slušný. Sjed měl velký význam, což dokázal hlavně zájem tisku: přítomni byli zpravodajové všech velkých evropských listů a korespondenčních kancelářů. L. P.

Spolkový život katolických studentů polských. Až dosud velmi málo věděli naši čtenáři o silné organizaci katolických studentů polských, t. zv. „Odrodzenie“. Jsou to spolky katolických akademiků, kteří hrdě hlásí se k praporu Kristovu a intenzivně pracují proti moderním zásadám atheistickým, které i do Polska si prorazily cestu. Takové spolky jsou ve Varšavě, Krakově, Lublňě, Poznani, Lvově a Vilně. Ba i v Paříži dlící studenti polští utvořili „Odrodzenie“. A pracují s chutí. Poslyšme, co praví jejich výroční

zpráva: Práce vedena jest dvojím směrem. Jednak vzdělávají se studenti vysokoškolské ve svých kroužcích, kde prodebatovali všechny ožehavé otázky náboženské, politické, sociální, filosofické a organizační. Tak ve Varšavě v kroužcích byly referáty: „Duše mládeže akademické“ (studie), „Úkoly polské politiky zahraniční“, „Evangelium a život“, „Náboženské obrození mládeže ve Francii“, „Morální přelom po světové válce“. Podobná témata byla i v ostatních spolcích. Ale mimo sebe vzdělávali akademici i mládež středoškolskou i nestudentskou. Při velkém zaneprázdnění studiemi a vlastní prací organizační našli přece čas i pro své méně šťastné druhy a s radostí jim pomáhali v sebevzdělání. Spolu s tím ve velké míře úkol sociální a připravují tak lepší budoucnost polskému národu, kdy nebude již tolik propastí mezi dělným lidem, ať městským či venkovským, a menšinou inteligence jak bohužel jest po většině až dosud. Dnešní mládež akademická rozlomila poula stavovské povýšenosti, přišla mezi své kolegy řemeslníky, stýká se s nimi, poučuje a vede jejich organizaci. A práce její nese ovoce. Většina mládeže polské organizována jest v katolických sdruženích. Stejně intenzivně pracují i mezi středoškoly. Shromažďují je, poučují a připravují pro budoucí práci, až budou na jejich místě. A při tom všem najdou ještě čas pro práci mezi lidem a v sociálních institucích. Jejich spolkový život jest tedy v mnohém podobný našemu. Ale jedno velké plus oproti nám mají. Skutečné nadšení pro věc a obětavost. Nechci říci, že by tyto vlastnosti nebyly i mezi našim studentstvem. Ale u nich jsou uvědomlejší, nebojácnější. — Na konec mnoho-li členů jest v jejich organizacích. Ve varšavském „Odrodzenie“ jest 260, v Krakově 130, v Poznani 30, v Lublňě 70, ve Lvově 27, ve Vilně 30. Počet členů středoškolských není určitý, kolísá mezi 5—10.000. S kolegy polskými navázalo Ústředí styky roku loňského. Od té doby nastala čilá korespondence a výměna názorů. Těšíme se na příští zprávy, jež jistě budou ještě příznivější.

Katolický student polský přál by si dopisovati se studentem Čechem z Československa. Doporučujeme zejména těm, kdož studují neb se zajímají o Polsko a polštinu. Adresa kolegy z Polska zní: Jan Latyszkiewicz, Zdobunów — Wolyń, ul. Widty 66. Państwowe gimnazjum im. Adama Mickiewicza uczeń kl. VIII.

Dětský svět. Začala škola a tu jsou našim dětem doporučovány mnohé časopisy. Mnohé z nich jsou zřejmě katolickému náboženství nepřátelské. Proto přikročeno bylo před 5 lety k vydávání časopisu pro katolické děti. Časopis tento má název „Dětský svět“. Kdo z Vás má příležitost prohlédnouti dřívější ročníky, sezná, kolik pěkných článků a obrázků v něm bylo sneseno, takže nejen pobavil, ale i vzdělal naše děti. Jen tím lze si vysvětliti, že tento časopis měl mnohem více čtenářů nežli časopisy vydávané tak zvanými pokrokovými učiteli. Rodiče, předplaťte jej svým dětem! Přihlašte adresujte Nakladatelství Čsl. akciové tiskárny v Praze-I., ul. Karoliny Světlé 43. Ročně stojí „Dětský svět“ (10 čísel) Kč 8.—

Kolik odběratelů „Jitra“ již si získal?

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK V.

V PRAZE, V LISTOPADU 1923.

ČÍSLO 3.

Odešel pastýř.

Motto: „Mládeži drahá a milá, neopouštěj dobrého lidu.“

Dr. A. Cyril Stojan (v Almanachu SSS. v Kroměříži 1922.)

Dne 3. října pochovali na Velehradě v královské kapli drahého vůdce a arcipastýře nejdůst. arcibiskupa Dr. Cyrila Ant. Stojana. Nad jeho hrobem truchlí nejen věřící Morava, oplakává jej veškeré Slovanstvo. Všude měl své ctitele, jimž se hluboce do mysli zapsal. Neslyší však již ničeho, odpočívá tam v klidu tichým snem. Klidně spí po těžkých pracích ten, jehož všechny kroky řídila jen láska k Bohu a bližnímu, jenž jako milosrdný Samaritán o každého se staral, každému bez rozdílu jako opravdový apoštol dobra pomáhal. Odešel v něm velký kněz, který byl po celý svůj život zářivým příkladem nejen českému kleru, ale i českému lidu, stejný apoštol víry Kristovy na venkovské faře, jako na půdě parlamentu, kde nejednou ukázal, že je možno býti i tam knězem církvi katolické věrně oddaným, v hájení práv houževnatým a nepoddajným.

Vychladlo jeho dobré srdce, které hořelo jen láskou k Bohu a láskou k národu; obě se navzájem pronikaly, sobě navzájem síly dodávaly, do nových dnů, z práce do práce, jež ponoukaly, až konečně upracován padl na lůžko, umřel jak jen praví apoštolé: umírají.

Ve dvou jménech jest jaksi zhuštěna i všechna jeho apoštolská horlivost: sv. Hostýně a posvátném Velehradě. Obě místa budou zářivým pomníkem nesmrtelných jeho zásluh. Neměl jen úmyslu přivést český národ k Bohu, vytrhnouti ho z náboženské lhostejnosti, — chtěl více — sblížit a spojit Slovaný nábožensky a kulturně ve velkou slovanskou rodinu. Velehrad měl býti východiskem k onomu cíli. Proto tam založil Apoštolát sv. C. a M., tam za tím účelem svolával sjezdy unionistické (r. 1907, 1909, 1911, 1922), navštěvované předními muži všech slovan. národů, sjezdy, jež měly připravovati půdu pro velkou myšlenku unie čili sjednocení Slovanů ve víře. Proto zřídil na Velehradě misijní ústav, na němž studují ti, kteří se chtějí věnovati velkým pracím slovanského sjednocení. Svým soustavným šířením myšlenky cyrilometodějské rozvířil mocné hnutí, které je velkým posláním katolicismu u nás: pracovati v duchu slovan. apoštolů sv. C. a M. o sjednocení Slovanů ve víře, býti prostředníkem mezi katolickým západem a slovanským orthodoxním východem. —

Velké úkoly ještě čekaly jej na stolci Metodějově. Marně se tážeme: „Proč tak brzy, Bože, jsi nám jej vzal, kdy je nám tolik Stojanů potřeba?“ Jedinou odpověď nalézáme v Písmě sv.: „Consummatus in brevi, explevit tempora multa, placita enim erat anima eius“.

Odešel od nás na věčnost, duch jeho však žije s námi. Jeho činy jsou nám jakýmsi sluncem, které nás má vésti po cestě jím započaté, jeho slova jsou semenem, z něhož má jednou vyrůst ovoce. Jeho duch dlí v našem středu a mluví k nám, katolickému studentstvu, jak mluvil, když dlel mezi námi: „Vzdělávejte svého ducha a obohacujte se vědomostmi, abyste byli jednou světlem, útěchou a pomocí svých bližních. K vyššímu jste stvoření, nepoddávejte se hříšné žádosti, ovládněte ji, nejstatečnějšími budete, když

nad sebou zvítězí. Přemilí, všechny cesty dobra a krásna leží před vámi, jste zrozeni k vyššímu obrazu „ad maiora“. Jste syny národa, jemuž Bůh vytkl zvláštní cíl, připravujte se k němu. Shromazďujte si vědomosti, abyste brzy započati mohli. Vaším úkolem jest přispěti ke sblížení a sjednocení národů slovanských ve víře. Zeň na tomto poli, na poli sv. Cyrila a Metoda, je velká, ale dělníků je málo. Přidejte se k jejich řadě, vyvolte si stav, který nám práci tu nejvíce umožní — stav duchovní. Vy jste naší nadějí, vám patří budoucnost, vy jste červánky lepšího příští. K vám mluví hlas našich apoštolů: „Neopouštějte bratrů Slovanů, pomozte církvi v úsilí, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř, abychom všichni jedno byli v Bohu.“

Takový je jeho odkaz studentstvu katolickému. Jinak proto neprojevíme úcty a oddanosti k němu, než když poslechneme jeho hlasu a vstoupíme v jeho šlépěje. Boží požehnání a jeho přimluva budou naší pomocí. -ek.

Václav Pavlík:

Starokřesťanské umění.

Věnuji Stanislavu Bojarovi.

Dvanáct se jich rozešlo, dvanáct chudých rybářů, východ slunce jim hořel v očích, poslání jejich bylo k mnohým a novým staletím. Slova, která nesli, aby byla žhavější, mísili s krví svou a tak kácela se kultura, jež tu byla, bohové ze zlata a kostí se tříštili pod zvukem pokorných slov těchto dvanácti o dlažby.

Lid, který přijal ve své srdce zvěsti rybářů z Galileje, musil ulíkat před pronásledováním do tmavých chodeb katakomb. A zde v tomto přitnutí tvořil se nový život i nové umění.

Dosud byly tu dokonalé formy, řemeslná zručnost, stály tu chrámy v překvapující výstavbě, Římané žili ve svých vilách, bylo tu Forum Romanum, lázně Caracallový a Dioklecianovy, byl tu cirk Maxentiův, triumfální oblouky, divadla, knihovny a nádherná mausolea.

Teď je tu Řím dvojitý. Na jedné straně bohatý život složitých linií s uměním klasických tvarů, na druhé straně život těch, kteří pronásledování utekli se do podzemních pohřebišť, aby zde jejich tvořivost prostě blouznila a někde na desce sarkofagu nebo na stropě tmavé klenby projevila radost své víry.

V katakombách při záři pochodní rodí se úžas křesťanského umění.

Umění křesťanské, s nímž se setkáváme v katakombách, bylo náboženstvím, řekl Raoul Rochette, znamenitý archaeolog.

Církev samozřejmě od prvopočátku byla ctitelkou a pěstitelkou pravého krásna. Ve své kolébce obírala se uměním. K tomu ji vedla i potřeba oltářů, svatého náčiní a liturgických rouch. Církev také jistě uznávala tvůrčí talent jako kladnou sílu v člověku a dávala mu příležitost práce. Je tedy nesprávný názor některých umělců-historiků, že umění a umělců křesťanských v prvních stoletích nebylo.

Umění křesťanské také nebylo přímo závislé na umění klasickém. Jisto je, že nemohlo do rána vyrůst umění úplně nové, obsahově se však mění a jde zcela jinou cestou, než kterou šlo umění pohanské. Přejímá pouze techniku, kresbu, linii, barvu, tedy přejímá jen to, co se neprotiví zákonům křesťanské mravnosti a náboženství, zavrhne pohanský obsah, který nahraňuje ideami a životem čerpaným ze své víry. Duše tohoto umění je ryze křesťanská. Má-li se hovořiti o technice, je také nutno uvážiti, za jakých nepříznivých podmínek první křesťanští umělci pracovali. Na místech těsných v katakombách, bez denního světla, ve vlhku a přece máme v některých částech coemeterií fresky, jež svou cenou se vyrovnají freskám klasickým. Zvláště malované krajiny a dekorativní malby z prvního a ze začátku druhého století mnoho nezadají freskám pompejským.

Umění v katakombách vyjadřovalo své ideje řádu nadpřirozeného ponejvíce symbolickými znaky. Tak umělec s bohatou invencí ryl do desky sarkofagu kotvu, aby žijícím připomínala velikou naději ve věčný život, nebo holubici nesoucí v zobáčku olivovou ratolest, což bylo symbolem křesťanské duše ubírající se na rajské cesty, kde ji čeká život plný radosti. Dosti často byly zobrazovány holubičky jak zobou vinné

hrozny; ty jsou symbolem duše, která se sytí štěstím nebes. Jindy ovečka, symbol odevzdání v pokoře, nebo páv, znak nesmrtelnosti duše a zmrtvýchvstání. Kohout, znak bdělosti. Jelen, obrazem duše žíznící po pramenech rajske rozkoše. Věvec nebo palmová ratolest obrazem vítězství, lilie znak čistoty, loď symbolem lidského života a církve Kristovy. Jeden z nejvýznačnějších symbolů je ryba (Ichthys) znak Ježíše Krista, Syna božího, Spasitele. V katakombách jsou obrazy Dobrého Pastýře, nesoucího na bedrech svých ztracenou ovečku.

Charakter umění starokřesťanského je skorem výhradně symbolický a proto těžko hledáme nějaký složitější obraz historický. Jedině v katakombách sv. Kallista je známka o jakési ilustraci mučednického aktu. Autentických podobizen Spasitele ani v těchto nejstarších památkách umění podzemního nenajdeme.

Kristus byl zobrazován od nejstarších dob velmi rozmanitě. Spatřujeme Jež bud jako děcko nebo bezvousého jinocha nebo v různých jeho úkonech. Jsou to čistě ideální typy Kristovy. Freska křtu Páně, Ježíš ve společnosti apoštolů, proměňuje chléb a ryby, Ježíš v Káni atd. Jsou tu i poprsí Ježíše, na nichž má protáhlou tvář, vous přisřizžený, vlasy rozčísle, oko nebesky výrazné. Výjevy ze života Kristova hustěji objevují se až ve IV. a V stol.

Totěz je i s uměním mariánským. Na freskách a reliefech můžeme sledovat různé chvíle ze života Bohorodičky, jednoduše zaznamenané. Ikonografie svatých Páně jest zastoupena v katakombách jen skromně. Někde tu a tam na medailonech sv. apoš olé Petr a Pavel. Katakomby tedy, ač dnes jsou celkem ruiny, zachovaly nám vřelé dokumenty počátků starokřesťanského umění.

Virou bohatý duch prvních křesťanů dával zde to, co měl nejlepšího a jak nejlépe dovedl. Však přece jenom je tu patrna chudoba a slí něnost s ostýchavostí.

Rok 313., kdy byl vydán Konstantinem Velikým slavný edikt milánský, v němž se uděluje úplná náboženská svoboda, měl značný vliv na křesťanské umění. Přestává nutnost bohoslužeb v katakombách.

Křesťanství se rychle šířilo po celé římské říši a věřícím nestačily prostory velkých domů, které užívali, ani prostory pohanských chrámů, jež převzali ke shromáždění věřících. Stavěly se nové chrámy podle vzoru římských soudních a tržních síní — basiliky.

Chrám křesťanský vyvinul se táhlým postupem tří století. Stavitelé s počátku užívali všech vzorů a zkušeností nabytých při stavbách profanních, tedy zase přijímali z části techniku, však jinak živili danou formu křesťanským obsahem.

Basiliky jsou stavby uzavřené pro velké shromáždění věřících, jejichž pozornost má být svedena k jedinému cíli, k místu oběti nejdražší. Jsou to budovy podélné, troj- nebo pětিলodní; střední loď převyšuje lodi postranní a kryté byly s počátku jen dřevěnou stolicí pestře malovanou, později kasetovaným stropem. Nad pobočními loděmi bývaly někdy galerie čili emporie. Proti vchodu byl polokruhovitý výklenek zvaný apsida, kterou končila hlavní loď, od ní oddělená triumfálním obloukem. V apsidě stálo vyvýšené sedadlo pro biskupa, katedra, po obou stranách pak sedadla pro vyšší duchovenstvo. Před apsidou bylo sanctuarium o několik stupňů nad podlahou zvýšené, kde stál oltář pod baldachinem. Poblíž oltáře umístěna sedadla pro starší a vážené z obce.

V hlavní lodi před oltářem bylo hrazené místo pro kůr nebo presbyterium pro nižší duchovenstvo, po obou stranách vyvýšené ambony, t. j. místa, odkud se lidu četlo evangelium.

U vchodu po celé šířce basiliky byla založena předsíň (narthex) určená pro kajícíky. Později vsunuta mezi apsidu a loď ještě loď příčná tak, že chrám měl podobu kříže. Do nejstarších basilik se vcházelo od strany východní, teprve od r. 420 byl oltář položen na východ a vcházelo se od západu. Průčelím vedly do chrámu tři až pět vchodů. Před průčelím bylo t. zv. atrium, totiž čtvercové nádvoří, kolem něhož bývaly sloupové chodby a v jehož středu byla studna. Někdy sázely se tam i stromy. Do atria vcházelo se z ulice přístřeškem, portikem, jenž spočíval na dvou až čtyřech sloupech. Věží s počátku starokřesťanský chrám neměl. To jsou asi podstatné rysy basiliky, která byla nanejvýš jednoduchá, jasná, důstojná, monumentální, a vešel-li věřící, byl přímo veden dlouhým sloupořadím k oltáři. Vnějšek basilik byl velmi prostý, bez ozdob, jednotvárné plochy z cihlového zdiva byly jen rušeny polokruhovitými okny. Vnitřek byl také slavnostně vážný, majestátní a působí svojí hloubkou. V tichém

šeru apsidy je zobrazován Spasitel mezi svými věrnými, v zářící mosaice. Podobně bývá zdoben triumfální oblouk a stěny nad arkádami až po okna hlavní lodi. Kristus je velebný mezi svými apoštoly, vážné jsou starozákonní výjevy, tiché jsou scény ze života Bohorodičky.

Na místo symboliky počíná široké vyprávění složené z pestrých kamenů a skleněných čípků. Nejvíce basilik se zachovalo v Římě, S. Maria Maggiore, S. Lorenzo, S. Sabina, S. Agnese, S. Maria in Cosmedin, S. Klemento, nejnádhernější sv. Pavla.

Vedle basilik vyskytují se již v nejstarších dobách stavby, jež mají tvar centrální, založený od středu v podobě kruhu, čtverce, osmiuhelníku. Systému toho se nejvíce užívalo při stavbě baptisterií, ve kterých se udílel slavnostně sv. křest katechumenům. Mimo Řím zachovaly se basiliky i v jiných městech, hlavně v Ravenně. Jsou to basiliky sv. Jana Evang., S. Apollinare in Classe a S. Apollinare nuovo. Tyto vynikají zvláštní samostatností. Poprvé užito k celkové arch. tektuře věží od chrámů oddělených.

V Ravenně vznikla díla báječné krásy. Mosaiky ve své svítivosti nelomených barev jsou strhující. Vysoko nad divákem jdou postavy v nebeských liniích a síla barev je příliš mocna než aby neuchvátila a úzký prostor duše jeho nezahřála.

Umění starokřesťanské, byť nese z počátku formální známky antické, je umění nové. Je to především umění duchovní, které soustřeďuje v sobě všechny vnitřní síly, kterými samo sebe hodnotí. Jest apoteosou. Již v těchto začátcích můžeme sledovat pravdu, která mu skýtá radost. Prostlínké ty znaky z katakomb i pracná inkrustace jest jedním novým dýcháním, rozechvěním velkého citu věčnosti. Je tu klid a přece žároviště. Je tu umění, jež je spojkou mezi Bohem a lidstvem, a je tu umění, které je obrazem božství. Duše se napájela rosou nebeskou a ruce její ztělesnily krásu, jež jest Dobrem.

Byl tu dán veliký základ pro cesty slávy, kterými se bralo umění románské ke žhavým vrcholům gotickým a to je zase kapitola jiná.

T r n :

O r a d o s t i m l á d í.

Štěstí, zdraví, pokoj svatý
přeji vám,
písničku svoji vám zazpívám.

To není píseň vymyšlená,
to je jen chudá píseň,
co jiné radosti nemá,
nežli že zpívá,
že zpívá
o veliké lásce a o naději
těm,
kterým je nejsmutněji.

Nic nedbejte,
ale tu píseň poslouchajte,
že přijde jedenkrát
překrásný čas
a už neumře, co měl každý z nás rád,
a nebude bolesti
a smrti.

To je prostá písnička, kterou socialistický básník Kalista dal v čelo první sbírky svých básní „Ráj srdce“. Naivní oči, široce otevřené, s prostým úsměvem dívky, která vám darovala skromný, luční kvítek, hledí na vás z té první stránky.

Kdybyste nevěděli, že je socialistou, snad byste tomu nevěřili. A z této básně by to nikdo neuhodl. Vždyť končí tak křesťansky, tak důvěřivě. Skoro věřím, že tu písničku budete mít rádi.

Mládí má často smutné oči. Nedívá se tak prostě na život. O každý kamének zakopne, každý lísteček je poraní, se všech stran je mačkáno, všechno tak smutně bolí. Fráňa Šrámek, básník materialistického pojetí, je českým bardem takového mládí.

Mládí zde pláče a kvílí, protože život je tvrdý, všechno mu vzal, o sny je obral, jen holé a prázdné ruce mladých stromečků žalobně se zdvihají k nebi.

A nelze to popřít. Každý má ve své duši bolavé místo, na které nerad sahá, protože mnoho bolí, po špičkách kolem něho chodí, jen aby nebolelo. Snad i smutní lidé chodí po světě, kteří mají pro svůj smutek důvody. Ale těch není tak mnoho. A ani ti nemají celý svůj život nad ním plakat.

Život je těžký. A nemusili byste ani říci život. Lépe říci práce. Život je práce. Člověk nepracující umírá.

Mládí je naděje. Naděje do dálky. Věřte, že život se vám podaří. Tedy věřte ve šťastnou práci. V to, že tam, zítra, pozítří, a snad už blízko, blizoučko je velká věc. Vaše věc. Věc vaší práce.

A to je váš životní běh. Běh za nadějí. Když jste si dovedli uvědomit své zrození, pak věřte v další etapu životní, a když už něčím jste, pak poznáte vyšší cíl a vaše naděje pnou se dál a výš, k naději nejvyšší, k boží naději. Myslím, že to je štěstí života: Nesplněné naděje. Tucha budoucnosti.

Důvěřujeme. Malujeme si budoucnost. Kdyby lidé na počátku neměli naděje, nebyli bychom se zrodili. A když už nevěříte v budoucnost, pak vám není pomoci. Položili jste se na koleje, díváte se dozadu, a nejbližší vlak vás přejede. Člověk bez naděje je mi nepochopitelný. Snad vůbec neexistuje.

Vy všichni mnoho si slibujete do budoucnosti. Jste nadáni důvěřivostí. A všichni katoličtí křesťané. Jsme staviteli. A naše plány jsou ohromné. Veliké a obsáhlé. Největší z těch, jež lidské stvoření pochopí.

Stavíme člověka.

Nebo, chcete-li, strháváme ze starobylé krásné a umělecké stavby moderní omítku, Pavučiny. Nejsme první. Nejsme poslední. Snad ani prostřední. Jenom článek v řetězu, jenom zub pily.

Dlouho už je tomu, kdy se poprvé stavělo. To bylo tehdy, když Bůh vdechl hlíně duši.

Ale stavba sama na sebe hodila špínu. A dlouho zase trvalo, než bylo počato s odstraňováním nánosů.

Kristus člověka očistil. Ale zase tentýž člověk začal na sebe házet kal a od té doby je zde ta námaha, boj mezi staviteli a bourači. A chvílemi jsme vysoko, chvílemi padáme. Práce je těžká. Proto život je těžký. Než ani ta tíha nám neběře radost mládí. Radujeme se ze svého mládí a i ze svého života.

Všechno objímáme. Celou svou práci. Neboť chceme vše přestavět. Celý svět volá po opravě, protože už velmi zvětšel. Renovace je už nejvýše potřebná. Zedníci pracujte!

Hněteme massu. Drtíme ji, abychom postavili novou. Chceme, aby zde bylo lidstvo myslící a cítící, a nejen to, neboť to by bylo málo, chceme, aby zde bylo lidstvo myslící, cítící a věřící s p r á v n ě!

Cítíte váhu myšlenky? Zodpovědnost nepřekonatelná, radost převeliká, práce nesmírná.

Vybudování křesťanského světa.

Vidíte, v tom je naše radost. Máme důvěru v budoucnost, důvěřujeme naději.

Naděje je radost mládí.

A radost je i v tom, že jdeme přede všemi.

Studentstvo bylo vždy pokrokovým živlem. Jsme jím i dnes. A teprve za námi jdou ti ostatní. A mnozí hledají cestu jinou. Přes příkopy, kaňony, bystřiny, travou se plouhají, bahnem se brodí. Přejeme jim, aby našli znamení strážná a nezabloudili v lesích.

Ale nechceme být stavem výsadním! Nebudeme žárliti na to, když nás dohoní. Jsou přece našimi bratry. Pojdte, pojdte! Čekat nemůžeme, ale ruce vám podáme!

Všichni půjdeme spolu! Po cestě nadějí!

Přede všemi, kteří netuší a nechápou!

K metě, a první u cíle!!

Něco o zemětřesení.

Není tomu dlouho, co noviny uveřejňovaly zprávy o velkém zemětřesení v Japonsku. Nevím, jak působily zprávy ty mezi lidem ve velkém městě, ale na venkově bodří naši lidé trnuli strachem, zda ta nebezpečná katastrofa nezasáhne i naše kraje. Hlášeny statisíce mrtvol, hlavní město Japonska, Tokio, lehlo popelem a pod. Leckterému z nás, i mladším kolegům a kolegyním, vrtalo mozem, co asi je příčinou zemětřesení a co vlastně zemětřesení je?

Předem řekněme si, že zemětřesení jest otřes půdy, a to otřes přirozený, který může člověk sám pozorovati nebo pomocí přístrojů, zvláště za tím účelem zhotovených — seismografů. Původ otřesu půdy dlužno hledati v hloubi pod povrchem zemským.

Místo, odkud popud pochází, nazýváme *h y p o c e n t r e m*. Z hypocentra popud otřesu šíří se na všechny strany. Čím větší vzdálenost od epicentra (místa na povrchu země nad hypocentrem) tím nárazy jsou slabší, pohyb zuckusorický, vyskakující, nazvaný od vyskakujících předmětův, přechází v p o h y b v l n ě v ý — u n d u l a t o r n í.

Otřes z hypocentra přechází horninami na povrch zemský. Pohyb jest co do síly a co do rychlosti různý. Dle toho rozeznáváme pohyb bradyseismický a tachyseismický.

Bradyseismický pohyb jest takový, který probíhá volně a mění toliko niveau povrchové; tachyseismický zase probíhá rychleji a možno zde rozeznávati opět dva druhy pohybu. Měřítkem jest zde síla toho pohybu. Předně jsou to záchvěvy mikro-seismické a za druhé makroseismické nebo též při nejsilnějších otřesech megaseismické.

Co jest příčinou jmenovaných pohybů?

Pohyb bradyseismický má příčiny mimozemské. Z mnohých jmenuji jen některé: střídání teploty, přitažlivost slunce a měsíce etc.

Pohyb tachyseismický: a) mikro-seismické záchvěvy bývají následkem vnězemských (vliv činnosti lidské) i vnitrozemských (poruchy v lithosféře) příčin. Pozorovatelný jsou jen jemnými přístroji. b) makroseismické záchvěvy, již samým člověkem pozorované, jsou následkem poruch vnitrozemských a bývají mnohdy silny, že díla zrozená dovedností lidskou v krátké době mění se v pouhé hromady kamení.

Tím bych asi vyčerpал vše, co by bylo předeslati dříve, než si řekneme více o zemětřesení.

Zemětřesení podle příčiny rozeznáváme trojí 1. sopečná, 2. řítivá, 3. dislokační.

Sopečná zemětřesení, jak sám název ukazuje, předpokládají výbuchy sopečné a povstávají explosí par, jež působí nárazy, nebo sborcením stěn kráterových. Tato zemětřesení nabývají značné síly, ale trvají jen krátce, takže zasahují jen malý prostor v okolí sopky samé. Známy jest výbuch Vesuvu 1906, spojený se zemětřesením, jehož otřesy byly znatelný v Neapoli, ale jen nejsilnější. Jindy mluvíme také o kryptovulkánických zemětřeseních, u nichž předpokládá se, že příčinou pohybu kůry zemské jest pohyb magmatu.

Řítivá zemětřesení jsou ta, která vznikají zřícením prostor, vzniklých v hlubinách ať cestou přirozenou (vyluhování), ať rukou lidskou. Často jsou pozorovatelný v místech, kde se doluje, na př. v uhelných dolech. Bývají často skoro jen zjevem místním, poněvadž bývají otřesy rozlohy malé.

Značné síly a dlouho trvající bývají zemětřesení dislokační — tektonická, která souvisejí přímo se složením zemské kůry a s horotvornými pochody. Zabírají značnou rozlohu povrchu zemského. Nejsilnější zemětřesení bývají na zlomových pásech a poblíže moří. Při zemětřeseních dislokačních nebývá hypocentrum v jediném bodě.

Zemětřesení ať sopečná, ať řítivá, ať dislokační, mají za následek deformaci povrchu zemského. Ovšem v malém měřítku a v malé prostore. Dle toho dělíme změny: na změny krátkého trvání, na náhlé a krátké, na nenáhlé a chronické.

Všude na povrchu zemském nejsou stejně zemětřesení rozšířena, nýbrž v jedněch krajinách bývají častá, v druhých řidká, ba mnohdy i neznámá.

Nejvíce zemětřesení postihuje jižní Evropu, Persii, Malou Asii, Arabii, Himalaje, zejména pak pobřeží Tichého oceánu, Jižní Ameriky, Japonsko, Řecko a Itálii.

Nejvíce touto metlou stíženo jest Japonsko, kde denně znamenány jsou více méně slabší otřesy, z nich katastrofálních bylo od r. 415 po Kr. na 223.

Pro zajímavost uvedu zde některá data o zemětřesení a co v té které době a zemi za škody udělalo.

V Japonsku: nejsilnější 30. XII. 1730 v provinciích Oclavaioš, Yeddo a Boshu, zahynulo 137.000 lidí; 28. X. 1891. v Mino a Ovari, 25.000 lidí; 15. VI. 1896 v Kamaishi, 27.000 lidí a letos v nedávné době, zjištěno asi

Řecko: za 5 let napočítáno 3187 případů, z nich nejsilnější 4. II. 1867 v Kefalonii a Korintu, zničeno 2642 domů a zabito 224 lidí.

Itálie: zde průměrně ročně 34 makroseismických, 700 mikroseismických. 5. II. 1783 v Kalabrii 400 měst zničeno, 100.000 lidí; 28. VII. 1883 na ostrově Ischii 2278 domů, 2350 lidí, 28. XII. 1908 v Messině a v Kalabrii 70.000 lidí; nejsilnější ve střední Itálii 13. I. 1915 v okolí Avezzana.

To by byla asi ta největší a světová zemětřesení. Do r. 1900 napočteno vůbec všech zemětřesení 131.292, z čehož na rok připadá 3.830. Z celého počtu na Evropu připadá do r. 1900 69.315 zemětřesení.

Ke konci zmínil bych se ještě o zvláštním zjevu přírody, totiž mořetřesení, jež má původ na dně mořském. Vyskytuje se ve všech oblastech, nejsou omezeno na okolí sopek činných nebo vyhaslých, ačkoliv značná část případů bývá ve spojení se sopečnou činností.

Jako u zemětřesení nárazy šíří se vrstvami zemskými, tak u mořetřesení nárazy sdělují se vrstvami vodními, šíříce se po značném prostranství, při čemž hladina mořská uveče se ve vlnivý pohyb. Mořetřesení bývají pociťována loďmi, což jeví se asi tak, jako když loď najede na dno; někdy při silnějších nárazech vymrští se lodi do výše, ale hned se řítí dolů. Někdy se též stane, že loď bývá v plavbě na dobu 4—5 minut zastavena, ale zřídka se tento případ přihodí.

Hladina mořská nebývá otřesem zasažena, zůstává v klidu, ale někdy vzedme se hladina v náhlé a vysoké vlny, které zejména poblíž pobřeží mění mořetřesení v zemětřesení tím, že sdělují vlny nárazy pevnině, vzniknou ohromné vlny, které převalují se na pobřeží, jež zatopí. Tento zjev bývá zhoubný a jest několik případů jeho znamenáno.

V Již. Americe 28. X. 1746 města Limu a Callao postižena byla těmito otřesy, při čemž vznikly vlny 28 m vysoké, jež 4 lodi vnesly na pevninu.

Při známém zemětřesení lisabonském 1. XI. 1755 dokončila zhouby zemětřesení třikrát vrátivší se vlna 12,5 m vysoká.

5. II. 1783 v Kalabrii při zemětřesení vnikla vlna 32 km do pevniny a odplavila na 25.000 obyvatel.

Mohl bych zde uvést ještě více dokladů, které zaznamenává dr. Počta a Sixt ve svých dílech, odkud jsem tato data také čerpal, ale myslím, že uvedené stačí k poučení kolegů, kteří ještě snad o zemětřesení nečtli ani nestudovali.

Jar. Simer ský:

Mythologie, věda a víra o vzniku a vývoji kosmu.

(Pokračování.)

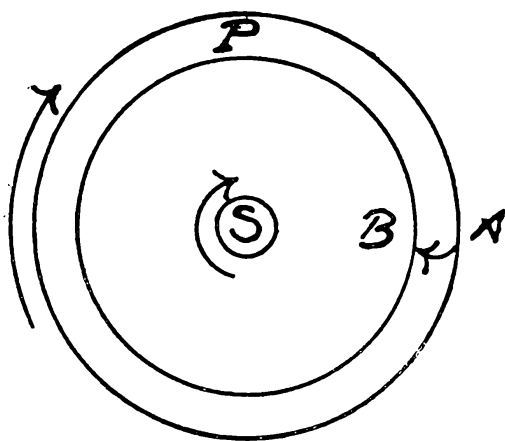
Při úvaze o vzniku slunečního systému vyšel Kant z těchto dvou poznatků: 1. Oběžnice i měsíce pohybují se vesměs v téže směru kolem slunce, které rovněž v tomto směru rotuje. Všechny oběžnice krouží kol slunce více méně v téže jedné rovině. 2. Prostor mezi sluncem a oběžnicemi je bez hmoty. — Nemůžeme ovšem Kanta odsoudit proto, že oba tyto jeho předpoklady nejsou správné; (směr pohybu není u všech planet týž, jak moderní badání ukázala, a roviny pohybu také nejsou totožné, ba mnohdy spolu svírají úhel dosti značný), nutno však podotknouti, že z nesprávných předpokladů nemohou přesnou cestou dedukce vyplynouti výsledky správné. Největší nemožností celého systému Kantova zdá se mi jeho domněnka o pramaterii naší sluneční soustavy (a tedy i celého kosmu podle jedné these jeho dříve uvedené) a o vzniku jejího rotačního pohybu. Kant totiž usoudil jakýmsi záhadným myšlenkovým pochodem z fakta o bezhmotnosti prostoru mezi stálicemi, že původně celý prostor až k hranicím slunečního systému byl naplněn spojitě rozloženou hmotou, kterou

si představoval jako kosmický prach se středovým zhuštěním. Jednotlivé částčky měly dvojí pohyb: předně pohyb směrem k centru, způsobený gravitací, dále pohyb nepravidelný, náhodný, způsobený odpudivou silou jednotlivých částček. Těmito postranními úchylkami měnil se kolmý pád zvolna v pohyb kruhový! Teoretická mechanika však učí, že v uzavřeném systému součet všech rotačních momentů pouhou změnou polohy vnitřních jeho částí není schopen ani zvětšení, ani zmenšení! Jinými slovy: pouhou změnou místa jednotlivých částček, způsobenou odpudivou silou, nemohla by nikdy rotace systému vzniknout. Tedy Kantův předpoklad o druhu a pohybu prahmoty je úplně nemožný. Je to základní chyba jeho systému. Myslím, že si byl Kant tohoto nedostatku vědom (ač tehdy ještě uvedená věta o zachování součtu rotačních momentů uzavřeného systému nebyla známa), neboť aby mohl geneticky odvodit vznik Saturnových měsíců a prstenců, předpokládal, že Saturn už předem byl nadán rotačním pohybem.

Proč se tedy Kantova soustava stala tak známou a uznávanou, když v ní jsou takové zásadní nedostatky a chyby? Zásahu o to má anglický astronom Herschel, jehož předkové byli čeští emigranti. Ten sestrojil zrcadlový dalekohled a jím objevil mlhoviny. (Hlavní v souhvězdí Psa a Andromedy.) A protože Kant též předpokládal mlhoviny, první povrchní uvažování a srovnávání hnalo vodu na jeho mlýn. Ale hlavní zásluhu o to, že Kantova kosmogonie neupadla v zapomnutí, má slavný francouzský astronom Pierre Simon Laplace (zemř. r. 1827). Kantova soustava byla totiž pro vnější podobnosti, hlavně pro podobné vysvětlování vzniku prstenců Saturnových, spojována se soustavou Laplaceovou a tak se udržela v paměti. A měla-li o to také zásluhu osobnost Kantova, byla to ještě osobnost Kanta-filozofa, nikoli však Kanta-fysika. „Kantova hypotéza kosmogonická není hodna jeho jména“, tak shrnul Kantův význam v astronomii profesor české university Karlovy, jehož jména netřeba uvádět.

Kosmogonie Laplaceova vychází z předpokladu, že na počátku existovala žhavá plynová koule, která rotovala kol jedné své osy. Protože okolní prostor měl teplotu absolutní nuly, koule chladla a proto se zmenšovala. To mělo za následek zvětšení rotační rychlosti, a protože koule nebyla pevná, začala se stále víc a více projevovat síla centrifugální, která podle zákonů mechaniky je největší na rovníku. Z koule stával se sploštělý rotační elipsoid. Centrifugální síla působila stále větší a větší nadtěhu na rovníku, až se konečně vytvořil plynový prstenec, volně pohyblivý v rovině rovníku. Ten se trhal v kusy, z nichž větší doháněly menší, kroužící v téže dráze, a sbalovaly se s nimi do jedné koule. Tento proces se opakoval. Posléze se utvořil Merkur, a zbytek plynu zhuštil se v dnešní slunce. Co se takto dalo ve velkém, odehrávalo se v malém u jednotlivých planet při vzniku měsíců. Tyto pradávky věky sbalování se prstenců v planety přežily jen prstence Saturnovy, stávše se tak tichými svědky tehdejšího života kosmu.

Budiž uveden ještě způsob, jakým Laplace vysvětloval to, že všechny planety rotují kol své osy v téměř smyslu jako slunce (že obíhají kol slunce ve směru jeho rotace, je samozřejmé). Laplace předpokládal, že odtržený prstenec *P* rotuje jako celek, ovšem v témže smyslu jako slunce. Tedy na

Obr. 1.

vnější straně *A* je větší lineární rychlost než na vnitřní straně *B*, a proto sbalující se planeta dostává rotaci vyznačenou v obrázku č. 1., která je souhlasná s rotací slunce.

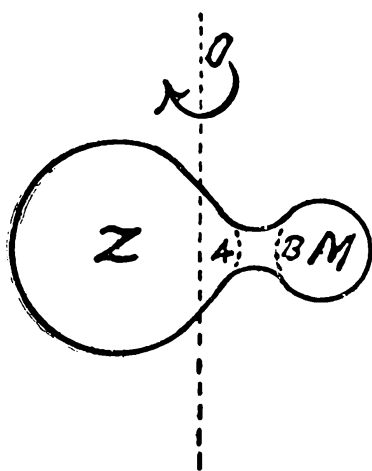
Tato teorie, úžasně jednotná a jednoduchá, platila do polovice minulého století za dogma. Avšak nové, namnoze paradoxní objevy v naší sluneční soustavě, dále zpracování mechanické teorie tepla (thermodynamika) a kinetické teorie plynů, a konečně objevení důležitého zákona o zachování energie, nakupily mnoho zbraní proti vývodům Laplaceovým. Nemožnost tvoření se planety z prstence dokázali Faye a Newcomb. Objasnili totiž, že za daných okolností by musel vzniknout z prstence plochý kotouč, a nikoli koule. Mathematik Roche dokázal sice možnost

tvoření se koule z prstence, ale jen pro rotující homogenní plyn. Ale homogenitu Laplace nepředpokládá a snad ani nemůže předpokládati. Zdá se, že otázku tu

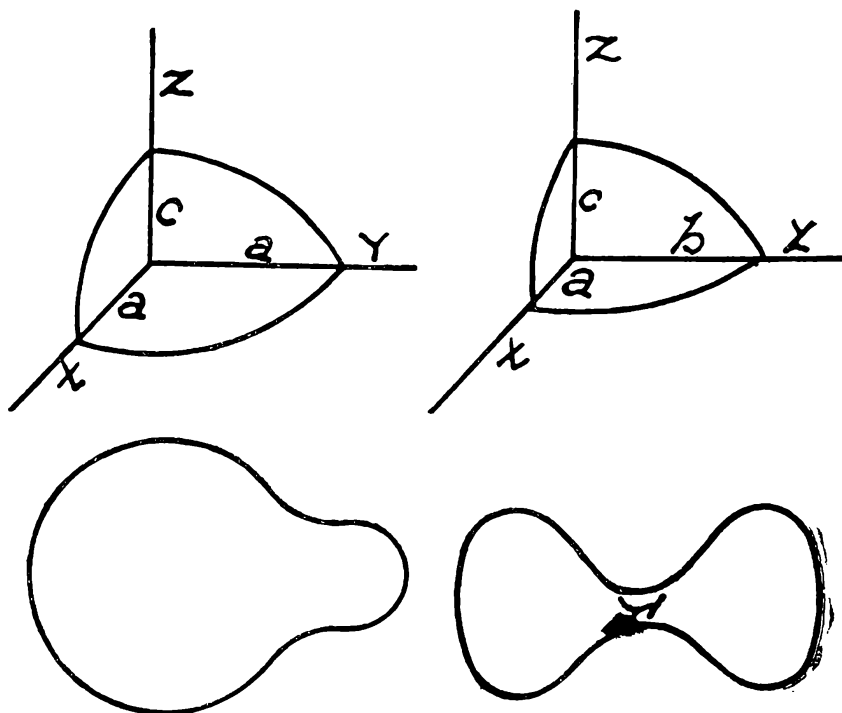
definitivně rozřešil Poincaré a Darwin (syn známého přírodopisce). Jejich vývody platí pro rovnovážné tvary ve stavu tekutém. Dokázali, že tekutá, rotující hmota nabude nejprve tvaru elipsoidu rotačního, (v obr. 2. je schematicky znázorněna jedna jeho osmina; poloosa jeho v ose X rovná se poloose v Y , poloosa třetí c , ležící v rotační ose Z , je menší), pak elipsoidu trojosého, (naznačeného v obr. 3., kde $a \neq b \neq c$), nato nabývá tvaru hrušky (obr. 4.), pak tvaru přesýpacích hodin (obr. 5.), a při rotaci ještě rychlejší tenký krček K se přetrhne a nastane oddělení obou rotujících těles.

Poznamenávám, že sám prof. Darwin prohlásil, že nemusely všechny planety tímto způsobem vzniknout, podotýká však, že proces ten, jehož možnost matematicky dokázal, je jistě jedním způsobem zrození dvojhvězd, planet a měsíců. Není tím tedy snad poražena teorie Laplaceových prstenců, nýbrž je znovu zdůrazněno, že kosmogonie, má-li být objektivní, nesmí nikdy říci: „Svět povstal takto, a ne jinak,“ nýbrž může nanejvýš ukázat, že „Takto svět povstati mohl, a pravděpodobně povstal“.

Vývody Darwinovými lze však také velmi pěkně a jednoduše vysvětliti tu záhadu, že náš měsíc, Luna, obrací k nám stále tutéž stranu (což odporuje představám Laplaceovým). Když totiž Země a Měsíc byla ještě jediná, celistvá hmota, tvaru hruškovitého (obr. 6.), rotovala tato hmota kol osy O v uvedeném směru. Protože místa A a B před rozdělením hmoty byla spojena, nutně po rozdělení zůstala stále obrácena k sobě.

Obr. 6.

Obr. 2. (nahore). Obr. 4.

Obr. 3. (nahore). Obr. 5.*

Jiné vysvětlení záhady pohybu Luny tkví v studiích téhož prof. Darwina „O přílivu a odlivu“ (r. 1902). Tam je ukázáno, že příliv a odliv má podstatný vliv na dobu oběhu planet a měsíců. Sledováním této myšlenky až do nejdávnější minulosti dospěl Darwin k představě, že naše Luna kdysi byla Zemi tak blízko, že se jí téměř dotýkala, a že obě tato tělesa jako jeden systém obíhala kolem sebe ve třech až pěti hodinách. Účinkem tření za přílivu a odlivu vzdálil se Měsíc během věků až na dnešní své místo a doba oběhu se změnila na dnešní stav. Něco podobného nastalo u planety Masta, jehož doba oběhu vlivem příboje na slunci stala se pomalejší než doba oběhu jeho měsíce Phoba.

Touto teorií „přílivu a odlivu“ dala by se snad vysvětliti velká nesrovnalost teorie Laplaceovy, o níž jsem se ještě nezmínil. Uvedl jsem (obr. 1.), jak Laplace vysvětloval souhlasnost rotace planet s rotací slunce. Pozdější fysikové však dokázali, že podle předpokladů Laplaceových by planety musely rotovat ve smyslu právě opačném! Není možno totiž usuzovat, že by (obr. 1.) prstenec P rotoval jako celek se stejnou úhlovou rychlostí ve všech svých průřezích; naopak — podle Keplerova zákona — musí míti vnitřní částčky B volně pohyblivého plynu větší rotaci než částčky v místě A . Tedy

*) Písmeno K (obr. 5.) je chybně otištěno převráceně.

nutně planeta, která by se z takovéhoho prstence sbalila, musela by rotovati opačným směrem, než jak je v obrázku naznačeno. — A jak to souhlasí s pozorováním? „Planety rotují v témže smyslu jako slunce, pouze Uran a pravděpodobně i Neptun rotují opačně!“ Tedy matematickým důsledkům fyzikálních představ vyhovují pouze dvě nejvzdálenější planety našeho systému, ostatní jsou s nimi v přísném sporu! A to právě dalo by se vysvětliti (snad!) teorií přílivu a odlivu, jak ukázal v Paříži C. Wolf. Ten totiž objasnil, že není nemyslitelné, že by účinek přílivu a odlivu, který podle předchozího má vliv na dobu oběhu, způsobil poněkud zvláštní rotace planet, která byla původně opačného smyslu než rotace slunce, a že by dokonce tento směr úplně změnil. — Darwinovou teorií dá se dále vysvětlit sklon ekliptiky, výstřednost a sklon Luny a j., ovšem strmost drah měsíců Uranových a Neptunových se jí vysvětliti nedá.

Byla tedy teorie Laplaceova s doplňky a opravami Darwinovými přijatelná. Ale jak odpověděla ironie všehomíru těmto snahám přemýšlejícího člověka? Dala r. 1898 W. Pickeringovi objeviti devátý měsíc Saturnův a r. 1905 Perrine-ovi šestý a sedmý měsíc Jupiterův. S úžasem pozorovali astronomové, že tyto dva měsíce rotují v opačném smyslu než jejich ostatních pět kolegů! Jak odstraniti tuto záhadu? Tvzením, že tyto dva poslední měsíce původně náležely planetě jiné a že během doby byly Jupiterem upoutány? Není tedy divu, že nejnovější kosmogonie opouští teorii Laplaceovu a hledá cesty jiné.

Mezi objevitele nových cest, které by vedly k vysvětlení vzniku kosma, nutno především jmenovati jesuitu Karla Brauna (zemř. 1907), který odmítl Laplaceovu teorii prstenců a nahradil ji touto hypothesou: Na počátku byl celý prostor vyplněn nesmírně jemnou plynovou hmotou. V ní vznikaly uzly zhuštěné hmoty a z nich vznikala (vlivem přitažlivosti) slunce. Neustálým pohybem hmota se dělila na menší celky a ty excentrickými nárazy dostávaly se do rotačního pohybu. Při těchto nárazech ona hmota, z níž později vznikl náš systém mléčné dráhy, nabyla spirálovitého tvaru. Dalším vývojem vznikalo v každém „mléčném systému“ to, co původně v celém vesmíru: vznikaly menší celky hmoty, z nichž se vyvinuly sluneční systémy. Rodící se planety byly podrobeny trojímu silovému působení: předně síle přitažlivé k slunci, dále síle centrifugální a konečně aerostatickému nárazu hmot okolních. Původně byly planety mnohem dál od slunce než jsou dnes. Když však chladnutím houstly a zmenšovaly objem, zmenšoval se vliv okolních hmot a nabývala převahy přitažlivá síla slunce, jejímž vlivem planety blížily se slunci, dokud se této síle přitažlivé nevyrovnala síla odpudivá. Planety tedy cestovaly spirálovitě kol slunce. Na cestě přibíraly hmotu, která se rozprostírala až k slunci a směrem k němu houstla. Přirozeně tato hmota kladla planetě odpor. A protože ten odpor nebyl všude stejný, (neb závisel na hustotě hmoty, již přibývalo směrem k slunci), dostávaly se zvolna planety do rotace (její směr byl týž, jako je směr rotace slunce). — Pro planetu Neptuna musel však Braun užiti — nedůsledně — Laplaceových prstenců, a pro nepravidelnosti systému Uranova vysvětlení neměl. — Tato teorie není sice dokonalá a hotová, ale přece nemůže se proti ní uvádět tolik námitek, jako proti představě Laplaceově. A to jistě je pokrok. —

Někteří astronomové dneška nejen že opouštějí Laplaceovu teorii prstenců, ale zamítají dokonce i jeho hypothesu o pralátce světové, nahrazující plynové mlhoviny nespojitými shluky meteoritů. O této teorii, vybudované hlavně astrofysikem Lockyerem, nebudu se zmiňovati, uvedu jen, že výsledky badání geologického ukázaly, že naše země rozhodně nemohla vzniknout z kousku hmoty, jež by se zvětšovala neustálým „bombardováním meteorů“, naopak dokázaly, že počet pádů meteorů na naši zemi v nejstarších dobách byl řádově stejný jako dnes.

Tím ovšem netvrdím, že teorie meteoritů nemá vůbec rozumného odůvodnění. Vždyť i nejnovější přírodopytci, jako Arrhenius (1907), snaží se o její reformování a postavení na pevnější základy. —

Ke konci — nemám totiž možnosti ani potřebných vědomostí, abych mohl svoje thema sledovati až do dnešních dnů, jež celé myšlení fyzikální staví na úplně nové základy — podám ještě obsah studie Moultonovy a Chamberlinovy „Vývoj slunečního systému“, která má proto velkou důležitost a vědeckou cenu, že pracuje pouze s materiálem, který na nebi skutečně vidíme, že užívá předpokladů rozumných, nutných a možných, a že netvrdí víc, než může matematicky z nich odvoditi.

Podrobné zkoumání tvaru mlhovin ukázalo, že většinou mají mlhoviny podobu spirály. Je tedy pravděpodobno, že i náš sluneční systém z podobné mlhoviny —

spirály vznikl. Jak mohla však taková spirála vzniknout? Matematicky lze dokázat, že když se dvě slunce na své pouti prostorem světovým sblíží, že se v jistém okamžiku (ve vzdálenosti 2·5 poloměru) na jejich povrchu vlivem příbojů zruší tíže. Vzniknou příboje, mocné výbuchy plynu, proudy v zenitu i nadiru, které ono slunce změní v mocnou spirálovitou mlhovinu, která končí dvěma nebo několika větvemi, namířenými na opačné strany. Směr pohybu plynové hmoty v eliptických drahách je určen směrem, který má ono cizí slunce, pohybující se mimo v hyperbolické dráze. Tyto eliptické dráhy vyznačují pohyb příštích planet. Rovina těchto drah je dána rovinou, v níž se obě slunce pohybovala. Planety musely vzniknout proto, že je nemyslitelné, aby onen rozvířený plyn byl všude stejně hustý. Nutně povstala masivnější jádra, která k sobě přitáhla hmoty nejbližšího svého okolí. Tato jádra nebyla ovšem stejná, neb vznikala diskontinuitními výbuchy plynu. Z větších tvořily se planety, z menších měsíce. — Přesnými, matematickými důvody vyložili oba autorové, proč větší planety se pohybují v rovinách, které jsou méně odchýleny od oné uvedené základní roviny souměrnosti, než roviny drah planet malých a měsíců, vysvětlili záhadu 6. a 7. měsíce Jupiterova a 9. měsíce Saturnova.

Připomenu ještě, že Chamberlin jmenuje ona jádra, z nichž planety a měsíce vznikly, „planetesimals“, a že podle těchto planetesimálů byla tato důmyslná, moderní vědecká teorie nazvána „planetesimální“. —

Ovšem zdali tato teorie bude i dobám příštím vyhovovati, nemůže nikdo říci, neb odhalení nového nějakého fakta ze života kosmu může i ji, ač je tak promyšlena a matematicky propracována, vyvrátiti. Bádající člověk musí být velice skromný, neb toho, co ví, je málo, toho, co nezná, je však velmi mnoho. — A snad je to pro nás štěstím! Göthe praví: „Das schönste Glück des denkenden Menschen ist, das Erforschliche erforscht zu haben, und das Unerforschliche ruhig zu verehren.“ —

Když jsme prohlédli ono oddělení dílny myslícího lidstva, které by se dalo označiti názvem „Výroba kosmogonických hypotéz“, když jsme uviděli materiál a stroje (hmotné i nehmotné), jimiž v něm pracovali staří myslitelé antičtí i badatelé moderní, musíme vedle projevení úcty a obdivu těm, kdož úkolem životním si určili zpytovat život třpytivých hvězd i bílých mlhovin, uznati společný, ovšem přirozený nedostatek všech výsledků jejich práce, všech kosmogonií: nemožnost vysvětlení vzniku hmoty — pralátky. Na tuto záhadu věda odpověděti nemůže. Ale proto — podotýkám to důrazně — žádný rozumný člověk ji nemůže odsouditi, neb věda ani v tomto případě nestaví svoje systémy na nějakém pojmu, nýbrž na faktu o existenci hmoty. Vědě nevádí, že vznik hmoty je záhadou: existence její je jistotou — a to dostačí. A — přesně vzato — luštění problému vzniku věcí nespadá do oboru fysiky, nýbrž do oboru filosofie.

(Příště dále.)

APOLOGETICKÉ ÚVAHY

F. X. Brors S. J.:

Dějiny církve Kristovy.

Výňatky z apologetické příručky „Klapp und klar“ — Stručně a jasně — a z „Časové abecedy“ slaskavým svolením autorovým přeložil a poznámkami opatřil F. X. Věk.

(Pokračování.)

Sv. Pavel.

Proč odporoval svatý Pavel
sv. Petrovi.

Příběh se udál takto :

V Antiochii se byla utvořila ihned po smrti
sv. Štěpána (v r. 37.) židovsko-křesťanská obec.

Nepochybně byl sv. Petr jejím zakladatelem. Později, když byl první pohan — Cornelius — obrácen na víru sv. Petrem, kázalo se v Antiochii slovo Boží též „Řekům“ t. j. pohanům; a ustavila se zejména za vedení Barnabášova a Pavlova vynikající pohansko-křesťanská obec. Petr ji navštívil (Gal. 2, 11) a jedl s „pohanskými“ křesťany, aby ukázal, že jsou na roveň postaveni s „židovskými“

křesťany. Ale když někteří židovští křesťané přicestovali z Jerusalema, jedli Petr a Barnabáš toliko s žid. křesťany. Proti tomu vystoupil sv. Pavel s veškerou rozhodností a káral sv. Petra veřejně pro jeho chování (Gal. 2, 11–21).

Není-li toto Pavlovo vystupování důkazem proti primátu sv. Petra? Ani z daleka! Neboť: 1. Petr a Pavel byli téhož mínění v tom, že nespasí „Příkazy“ Starého Zákona, nýbrž „Věru“ v Krista. (Gal. 2, 16). 2. Petr i Pavel nepovažovali již dodržování „příkazu“ za povinnost, na př. obřizky a jídelní předpisy, ale přece ještě za dovolené. „Tohoto (Timothea) si Pavel přál za společníka, i přijal ho a obřezal k vůli židům, kteří se nacházeli v oněch končinách. Věděli totiž všichni, že otec jeho byl pohanem.“ (Skutky apošt. 16, 3). 3. Bylo tedy nutno rozhodovati podle příkazu moudrosti, jak se zachová i na jednotlivých místech.

Sv. Petr, chtěje z té duše zachrániti Israel, se domníval, že k vůli žid. křesťanům v Antiochii netřeba jísti společně s pohan. křesťany, sv. Pavel však považoval tuto zvyklost v Antiochii za pochybenou a za veřejné pohoršení pohan. křesťanů. Proto vystoupil proti Petrovi. To mu bylo dovoleno jako apoštolovi, jako bratru apoštolů. Tím se však nijak nepovýšil nad Petra a primátu jeho nepopíral. Zda-li Petr jednal neprozíravě? Než — nijak se neprohřešil proti víře.

V církvi vždy bylo zvyklostí, že vynikající mužové se opovážili ve věcech disciplíny vytykáti papeži nesrovnalosti i kárali ho. Ve věcech kázně papež není neomylným.

Konstantin Veliký.

Byl Konstantin Veliký svatým?

Katolická církev ho neprohlásila svatým, řecká církev ano a slaví jeho svátek 21. května. Konstantin byl bez odporu vynikajícím zjevem, mezníkem mezi starověkem a středověkem. Též přívlastek „Veliký“ si zasloužil. Avšak svatým bychom ho zváti nechtěli.

Otec jeho, císař Konstantius I., je znám svou dobrotou, spravedlností a náklonností ke křesťanské nauce. Matka — sv. Helena — teprv svým synem (312) byla získána pro křesťanství.

Když zemřel r. 306 Konstantius v Yorku v Britanii, vyhlášen Konstantin vojskem za císaře; za nedlouho překonal porážky a porazil proticísaře Maxentia r. 312 u mulvijského mostu. Spolu s císařem Liciniem pak vydal r. 313 proslulý „Milánský toleranční edikt“, kterým byla křesťanům zajištěna rovnoprávnost. Před bitvou měl vidění (na nebi se objevil kříž a kolem zářivý nápis: V tomto znamení zvítězíš), jež jest věštnou událostí (Wilpert). Od té doby byl věřícím nakloněn a poilačoval pohanství — opatrně sice, ale rázně. Zdali za těchto obzvláštních nesnází překročil meze dovolené snášlivosti, nemůže se tak snadno říci. Vedl křesťanstvo k vítězství bez olřesení říše.

Konstantin byl rázným, udatným, chytřým, mravným a zbožným císařem, který se jako křesťanský císař stal světu velkým požehnáním. Snad zasahoval příliš do církevních záležitostí.

Dal se pokřtiti až na konci života — podle tehdejšího velice rozšířeného zvyku, aby očištěněji přišel do nebe. Své politické protivníky (Maximiniana a Licinia) dal popravit, k čemuž byl „morálně oprávněn“. (Církevní příručka). Oba byli spiklenci. Také zabil svého syna a manželku. Tento čin zůstane skvrnou na jeho čestném štítu, i když mu manželka prý byla nevěrnou. Zemřel r. 337.

Pozn. 1.: Nebude snad na škodu, připojíme-li některé poznámky protestantských dějepisců o poměru velikého vladaře ke křesťanství. — Protestant Weber (Weltgeschichte IV. 530 sl.) soudí takto: „Jestliže se jeho křesťanství (Konstantinovo) nezbařilo nikdy úplně pohan. zásad, přece na konci svého života pociťoval vnitřní sympatie k přesvědčujícím jeho pravdám, k duchovním a mravním jeho statkům a vybudováním organizace křesťanské církve vytyčil lidskému duševnímu životu nové cíle.“ (Ovšem, že věroučný charakter vývoje zůstává tentýž).

V citovaných již „Světových dějinách“ od Rankeho (Weltgeschichte III. 532 sl.) se dočítáme: „Přísně vzato nesmíme říci, že použil křesťanů proto, aby došel svého cíle a stejně nesmíme tvrditi, že křesťané ho postavili v čelo, aby došli splnění své služby; byl to společný postup dvou záměrů.“

Pozn. 2: Námitka, že katolická církev prohlásila svatými všechna knížata, již se o ni zvlášť zasloužila, je zde vyvrácena. Tak jako každá společnost vyznamenává zasloužilé členy, tak také křesťanská církev vykazala Konstantinovi čestné místo ve svých dějinách, ale svatým přece není. Nestačí k svatosti jenom vykonati velké činy!

Čest jest zrcadlo, jehož lesklavou plochu i sebe menší dechnutí tak zakalí, že se nikdy více očistiti nedá. Stírej, jak chceš, a kdybys poskvrnu i setřel, jednou tady byla, a na to místo bude svět prstem tak dlouho ukazovat, dokud se jeho paměť nerozpadne v popel.

J. K. Tyl: Bankrotář.

STUDENTSKÁ MUSA

UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

Václav Pavlík:

U M Ě N Í.

Srdce naše by chtělo vidět bolest tvého východu!

Tvá slova jsou sladká a tichá.

Jsi tajemství a jsi zvěstí tajemného. Umění, kdo jsi?

Můj Bože, vidíš jak jsem nejistotou svírán a bolest prázdnoty se mi chvěje na líci.

I stalo se jednou, když Tys přibližoval se k Jerichu, že jeden slepý seděl u cesty a volal: „Pane, ať vidím.“ Tys řekl, aby viděl.

Můj Bože, i já chci vidět. Chci vidět radost i žal, jak střídavě kolem mně běží. Polní květ u cesty, hvězdu, kterou sám Jsi vetknul v nebe své i s odrazem v moři, zrození mládí, dítě jak malé v kolébce se směje a pláče. Chci vidět, můj dobrý Pane, všechno Tvé kolem sebe. Zelené loubí hustých a tmavých lesů, na stromě hnízdo ptáka, kus půdy vždy vlhké a černé, na níž jsem rostl, a hroudu, z níž Tebou jsme stvořeni. Pastýře, jak na lukách širých a volných své bílé beránky pase. Chci vidět duši, lesknoucí se v slze milenky, duši večer tichnoucí krajiny lesknoucí se v slze rosy, duši nesmírných výšin lesknoucích se v slzách deště.

Zvonici našeho chrámu zaprášenou tajemstvím chrámové lodi s hlasem třikrát sladkým: ráno, v poledne a večer.

Pane, chci vidět všechno kolem sebe a budu vidět Tebe.

Tvoji slávu, jež je Tvou krásou.

Slávu Tvých nejmenších a nejprostších. A Ty odpustíš mi, že ptal jsem se po umění...

Že nevěděl jsem, že kolem dýchá, v nejprostších a nejmenších zpívá.

Že je plodem vroucnosti, která leží v srdci Tvůrce.

Že je všechna ušlechtilost a posvěcení. Mnohá bolest a mnoho sebezapomínání. Večerní modlitbou i modlitbou ranní, soumraku a svítání.

Že je myšlenkovým vyhnáním, osamělostí chrámového ticha s velmi rudým plamenem.

Že je jenom jedno, jako Ty Bože. Ať jeho slovo vidím nebo slyším.

Že je důkazem víry ve věčný život.

Že je naším odkazem ze ztraceného ráje. Svatý, Svatý, Svatý, plná jsou Tvé slávy nebe i země.

U M Ě N Í T V O J E

a umění naše? Zpěv nadšení, zpěv chvály a díky v pokoře, modlitbou k Tobě, jenž Jsi dal počátek.

Tys, můj Bože, tak dobrý.

(Z meditací prostého srdce.)

Mirko Svojan:

MADONNA.

(Rispetti.)

Zory keď rudé blesky zablúdia mi v tiché zákútie,
kde skveje obraz Madonny sa bož kej majestátne,
k Nej upieram vždy v trudných chvíľach oči inovatné
a vtedy splaší mraky slzavého oka vzplanutie...

Ten dojímavý pohľad nebomodrých očí vniká
do stemnelých spár srdca, keď plam v duši divne bliká.

A horúci ten pohľad nehy v mysli neschádza mi.
Ja nosím v srdci Madonny ten obraz celovaný...

K. B.:

VZKÁZÁNÍ V PODZIMU.

(Helence.)

Je konec . . .

Záplava Hradčan zpívala píseň zmírajících květů a poslední paprsky zpívaly s nimi.

Májové sny rozbily se jako váza naplněná myrhou a zbyla po nich jen hořká vůně. Těžce se věří Opilý vzduchem ocúnů potácím se ve víru hlučných ulic. Přemýšlím . . .

Když kvetly narcisy, nevěřil bych býval, že s posledními výrony růží zemře mi také pohádka mládí. Je konec

Vzpomínky pouze zbývají mi, vzpomínky bílé — vzpomínky smutné. Je nedělí nic a neomezuje je prostor, ani čas, ani výška hvězd.

Zrádné hlubiny lidského žití strhly s sebou mé všecko a mně nezůstalo nic . . . Nic! Prázdnost je kolem a akordy hluché jen vibrují z podzimních vláken babího léta, jež poletují mi vstříc.

Sešeřelou nocí táhly modravé iluze a čekání života plodů. Ve zranění přišel však mráz a spálil „mé všecko“ a jíním pokryl naděje; mlhu neprorazilo slunce. Nastal sychravý, podzimní čas. A mělo být přec krásně Nevzkázala milá mi nic a vzkázala mi přec, že necítí již vůně střemchy prudké, že nyní je jeseň již, s níž přišlo bledé umírání. Že růže jdou již spat a s nimi že odchází „mé všecko“. Žlutavé listí bělokoré břízy rozepělo se s vlnícím étherem, a vůkol chvělo se pastoraře s refrénem: Je konec již.

Do rozplývavé nálady zapadá vhodně melancholie písničky, již hrají drobné prsty na klavír a zpívá dívčí hlas: . . . „Že je to klam, jak život sám, i jeho radost a smích . . .“

Tož vzkázání přišlo.

Poslední s Bohem běží po lukách a rozorané líchy zadýchají. Zeď bělavých par stoupajíc vzhůru, volá ho za sluncem, jež k západu se parabolou kloní. Hvězda, bělejší leknínu, padá směrem, kde usínají mi usměvavé dny. Ta nese též mé poslední s Bohem z křižovatky žití, kde jsme se na krátko setkali.

Nastalo již loučení!

Miroslav Skalák:

S T A N.

Vy si dnes chlapci stavíte stany,
abyste mohli se před deštěm skrýt,
před zimou schovat.

Já si též chlapci
vystavím dneska veliký stan
a do něj podivnou věc si dám:
své srdce, chlapci.

Bolesti na ně už pršely osmnáct let,
oči je bodaly osmnáct let,
slova je řezala osmnáct let.

A dneska v noci už spokojen budu spát,
nebudu vzpomínat,
žalovat,
Boha se ptát . . .

Hlavu si položím na kámen,
travou a květy se přikryji,
o pěkných věcech dnes budu snít.

Dobrou noc, chlapci, dobrou . .
dneska už pod stanem budu spát.

E. E. Ml.:

KDYŽ LISTI PADÁ . . .

Já v lesní spleti rád tak dlím,
když němým tichem večerním
již listí padá k zemi zas
a spleť tu stojí beze krás

Podzimní píseň zpívá les,
o zašlém štěstí šepťá vřes,
své slzy roní stinný háj
pro vonný, kouzlem snící máj.

Stříbrných vlnek divý rej
vidívám večer nejraděj
a tu vše líbat chtěl bych jen,
jak jsem tím kouzlem opojen

VÁLKA BILIONŮ.

Novella.

(Pokračování.)

KAPITOLA TŘETÍ,

jejíž prvá část sestavena jest ze zpráv Evropské Korrespondenční Tiskové Kanceláře Pro Světové Zajímavosti a druhá seznámí nás poněkud nudně s třemi přáteli, kteří lidstvu, čtenářstvu a hlavně ději této povídky mnoho dobrého prokáží.

Z Paříže ETKKPSZ. — Dnes po prohlášení noty německé vlády nastaly v městě velké nepokoje, jež čelily hlavně proti zpupnému tónu jejímu. Policie byla nucena zjednatí pořádek. Lid volá po válce, jež bude konečně jednou spravedlivou odplatou pro tuto morovou ránu Evropy. V nejbližších hodinách vyhlášena bude mobilisace a v několika dnech vojsko bude transportováno k hranicím německým.

Z Londýna ETKKPSZ. (Prohlášení zaslané dennímu tisku vládou). Tíhou osudu přinucen národ anglický jako jeden celek povstává k hájení nezadatelných práv svobody každého národa. Vyzýváme Angličany, aby nabídli svých služeb vlasti, jež je očekává.

Z Říma ETKKPSZ. — Nepopsatelný jásot panuje po ulicích římských. Tisíce lidí v slavnostních průvodech procházejí městem, zpívajíce starobylé Garibaldinské písně. Uivořila se nová mocná strana politická, jež vzala si do programu úsilovný boj proti Německu, podporování národního průmyslu a různých jiných krásných věcí. Oficiálním odznakem je fialová košile, zeleně proužkovaná, a miniaturní stříbrná vidlička. Předáci strany, zvl. pak její vůdce p. Benito Caprapopordini, doufají, že v brzkou dobu strhnou většinu národa, protože lid italský ve své nezkaženosti kulturou evropskou nadchne se dosud pro vše krásné a ušlechtilé. Válka proti Německu — jak se v oficiálních kruzích tvrdí — bude krátká a zajisté vítězná.

Z Cařihradu ETKKPSZ. — Vzhledem k událostem německým vláda turecká zaujala vyčkávací stanovisko.

Z Moskvy ETKKPSZ.—KTK. — Vláda vydala slavnostní manifest, jímž se prohlašuje, že dosavadní poměry zůstanou nezměněny, že lid zkrácen nebude. Proletariát je na vítězném postupu. — Několik výtržníků, kteří pokoušeli se vyvolatí projevy namířené proti Německu, bylo zadrženo policií a ihned zastřeleno.

Z Vídně ETKKPSZ. — Ve Vídni panuje klid. Byly vydány jen slavnostní nové bankovky.

Z Varšavy ETKKPSZ. — Události v Německu jsou zde živě přetřásány. Některými kruhy je jakožto nejlepší vyřešení situace navrhován plebiscit všeho evropského obyvatelstva. Vláda stojí neochvějně za spřátelenou Francií. Mobilisace už byla vyslána.

Z Drážďan ETKKPSZ. — Čin vlády všeobecně překvapil. Přesto je lid německý nadšen. Konány jsou slavnostní tábory lidu, lampionové průvody a sbírky ve prospěch Červeného Kříže. — Na hlavním náměstí berlínském (odkud nás dosud nedošla zpráva) konán byl slavnostní akt smíření komunistické a socialistické strany. Proletariát stojí za vládou.

Z Prahy ETKKPSZ. (Zpráva o den pozdější). Spojená vojska evropských mocností vtrhla několika proudy do Německa. Není kladeno překážek. Záměry Německa jsou nepochopitelné, neboť ač válka byla vyhlášena a nepřítel vtrhl do země, není mu činěno žádných překážek.

Z Paříže ETKKPSZ. (Tisk. kanc. min. války.). (Zpráva ještě pozdější). Válka je v proudu. Válečné operace naší čacké armády jsou nadobycíj zdařilé. Všechny překážky hladce překonáváme.

* *

Je to smutný večer. Večer ve vojenském táboře. Okolo všude tma, jen velké a praskající plameny strážných ohňů šlehají do dálky.

A smutné je i ráno, kdy nevyspalý musíš vstát, abys táhl dál proti lidem, kteří ti sice nic neudělali, ale kteří přece jsou tvými nepřáteli.

Bolestné jitro smutného probuzení! Vojáku mladý, vezmi si pušku, do řady se postav a buď poslušný! Jdi do boje! Vid', smutno ti je u srdce? Duše tě bolí!

Ale tentokráte pro spravedlivou věc půjdeš bojovat! Proti rozpínavosti žravého nacionalismu, proti pangermánským snům vrhneš se v boj! Padneš nebo se vrátíš! Nevíš, co tě čeká. A možná, že ani bojovat nebudeš. Je to divná válka. Pořád jdete ku předu, vojáci, nikdo vám nebrání. Jako záplava už překročujete pomalu hranice Německa. A jste to vojáci krásní! Se všech stran Evropy: Francouzi, Angličané, Švédové, Poláci, Čechové, Slováci, Srbové, Chorvati, Italové a všichni, všichni, celá Evropa se tu sešla.

Vy, vojáci, jste jen předvoj. Jdete napřed, abyste poznali situaci. Vojáci mladí, bojujte! Za své děti, za své ženy, za své rodiče! Snad je to první válka, jež má své

spravedlivé opodstatnění. Ó, zdrťte je, kteří neznají než vlastní sobeckost, násilí, hrabivost, loupež!

Smělí jste, vojáci, udatní! A byť byli jste i antimilitaristy — a jistě by nikdo se neodvážil proti tomu ničeho namítati — zde jste na svém místě! Tak jako nyní, byste musili se vrhnout proti každému, a kdyby to byl i váš vlastní národ, pakli by utlačil svobodu druhého!

Vojáci moji, vojáci mladí! Bojujte, prosím, ve jménu všech dobrých lidí vás prosím, bojujte proti násilí, proti zlu, proti lži! Bojujte tak, jako byste bojovali s ďáblem! Vždyť je to jistě válka poslední. Válka, jejímž vykoupením bude mír!

Za vaši krev, vojáci, za vaši, mír si vykoupíme! My všichni, lidé zlí, dobří, vaši rodiče, vaše ženy, vaše děti, vaši dobří známí!

Sláva vám, vojáci, sláva vám! Abyste brzy zvítězili a šťastní domů se navrátili!

*

Nad táborem vyskočilo slunéčko. Už je den. Dlouhé řady polních stanů v rovných řadách táhnou se po pošlapaných polích. Napjaté plochy stanových pláten bíle odrážejí paprsky sluneční. Cvrček kdesi zpívá.

V dálce povstává město. Z mlh červené a modré střechy září, tvrdá kresba stěn ukazuje pravidelné obdélníky oken. Dvě ruce, vztyčené uprostřed k nebi, jsou věže kostela. Skoro se zdá, že šum města je slyšet až sem. Ale jinak se nic neděje.

Bude dnes krásný den.

Okolo tábora teče řeka. Jak je krásná v ranní záři! Čistá, bílá a modrá. A studená — kdybyste věděli, jak je studená! Ale konečně, zeptejte se tohoto vojáčka, ten to bude vědět. Každé jitro se v ní koupe. Vid', vojáčku?

To je, milí přátelé, voják z Čech. Z Prahy přišel. Vy všichni znáte Prahu. Ale on ji jistě má mnohem raději než vy všichni. A přece rád šel na vojnu. Protože věděl, že ta vojna je spravedlivá. A spravedlnost, to je velká věc. Takto byl sazečem. A to nám ho už doporučí. Sazeči jsou z míry dobří lidé. Vždycky klidní a můžete povídat a psát sebe větší hlouposti, jimi to nehne. Tož, to je náš první přítel. Dovolte, abych Vám jej představil:

„Pan Václav Zejda, sazeč, 32letý, dosud svobodný. Mluví česky, francouzsky a německy.“

Pan Zejda bydlí ve staně s bývalým redaktorem kteréśi francouzské revue, panem Armandem Gibotem, jehož sympatickou tvář, poněkud hubenou a lemovanou kaštanovým vousem, spatříme v malé chvíli. Melancholie, která zírá z jeho očí, má své hlubší důvody. Pan Gibot je nadaný spisovatel a člověk s něžnou, takřka dívčí duší. Ale to už je tak světa běh, že k rovnému se přidá křivé a něžnou včelku že přislápne nemotorná tlapa obtloustlého medvěda. Kde se vzalo, tu se vzalo několik obmezených pitomců, štrébrů a lidí, kteří byli svou vlastní velikostí omráčeni, a ti všichni, u vědomí své vlastní povýšenosti, začali mlátit do jeho díla, hlava, nehlava, až jej vyštvali. Takových lidí je na světě dost. A dáte-li dobrý pozor, na každém nároží je potkáte. Jsou kretensky ustrojeni, pod levým loktem nesou nějakou knihu — obyčejně cizojazyčnou, opatřenou hodně šavnatou obálkou, — které sice nerozumějí, ale jež přece zdatně posiluje jejich sebevědomí, vlasy mají učesány do zadu, vzadu po případě je krk vyholen a obratně nasazený skřípec doplňuje jejich kritický zjev. Ale nemusí tak vždycky vypadat. To je jenom jeden typ. Vypadají třeba docela prostě a vyzradí je jenom drzé oči. Tak, až potkáte takového člověka, dejte pozor, aby vám neublížil, neboť jeho jed je velmi účinný. Pan Gibot jím alespoň byl velmi uštknut, a tak teď válka, jež pomohla mu k útěku z okolí dobrých přítelíčků, byla mu vysvobozením.

Třetím přítelem, kterého ještě uvedeme popisem, nadužívající tak nemírně blavolnosti spanilých čtenárek a milých čtenářů, je mladý a energický inženýr (je to zvláštní: aby inženýr za něco stál, musí být mladý a energický) William Ruth, rodem Angličan, vynálezce a idealista. Má modré oči, klenuté čelo, tmavé vlasy atd., vypadá prostě tak, jako hrdina kteréhokoli románu, jenž nešťastně začíná a šťastně končí. Protože však nemíníme psát romány, ale chceme zůstat pouhými reportéry, líčící věci tak, jak se skutečně staly, nemůžeme nikterak zaručiti čtenářstvu, že by pan Ruth měl hrát jakoukoliv hrdinnou úlohu.

Táborem náhle zavířila polnice. Stany se rozvlnily. Ranní křik roznesl se po tá-

boře. Snídaně a všechny formality sice bezvýznamné, ale přece velmi potřebné, byly brzy vykonány.

Pak nastal zase obvyklý život táborový. Nebudeme ještě dnes vyrušovat našich třech přátel. Dostí na tom, že jsme se s nimi seznámili.

Přejeme vám dnes šťastného porizení, pánové Zejdo, Gibote, Ruthe! Abyste měli šťastný den. A buďte hodně veselí. Jaký pak voják, když smutně zírání svět!

Bude dnes krásný den.

(Příště dále).

Alois Z. Mírský:

SMUTEČNÍ DEN

Mou duší táhne cos, jak něha dálných krás
a liše, sám jdu krajem zadumán —
Tak sám a sám jdu a vzpomínám
srdce, jež smulkem mi zemřelo v lese
pod modrými číškami zvonků
a v slzičkách,
co modrými plaménky zahořely lesem,
nové zrodilo se.
A dnes tiše vzpomínám
jak s večerem domů vracel jsem se sám
vůni klasů rozechvělých, jež hořely zráním,
s pokorným srdcem,

co v pokoře zrodilo se,
by uzrálo soumrakem v mystický květ,
jež děvčátko v prsa si zatkl
v smuteční den.
Krajina byla stříbrně bílá
a v polích chvěl se žitní pel,
kdež nad pramenem javor zašuměl
a vítr lesem šleh!

Zarostlou stezkou v balvanech
v pokoře domů jsem srdce si nes!

Al. Keltnerová:

PRVNÍ ČLOVĚK.

Až bizzardní se zdál ten věčný stín,
jenž nad vodami světa trůnil tklivý,
kde v šesti dnech Bůh konal Svoje divy
co trojjediný: Otec, Duch i Syn.

A bylo světlo! Jak řek' Hospodín,
na obloze se azur zaskvěl snivý
„Zplod' země byliny a květy nivy,
a slunce vzejdi na oblohy klín!“

I vzešlo! Nic už světu nechybělo,
však Bůh přec snes' se ve prach dílných cest
a zhněl z něho první lidské tělo

Tak vdech' mu duši jako první křest . .
Však náhle v hněvu vznesl mocné čelo,
neb člověk z prachu k Bohu vztáh' svou pěst!

DOPIS Z PRAHY.

Milý Jaroslave!

Děkuji Ti za dopis, který mne tolik potěšil a zároveň tolik tklivých vzpomínek v duši vyvolal. Pět let ztrávila naše rodina u Vás na Moravě. A po celých těch pět let — od primy až do loňské kvinty — trvalo naše přátelství. Ba víc — byli jsme bratry. —

Žnova vzpomínám na bolestné rozloučení, které na sklonku srpna bylo vyvoláno náhlým přesazením otcovým do Prahy. Opravdu, jak píšeš, nelze zapomenout . . . I já se těším na shledanou o Vánocích. —

Věřím Ti, že's nemohl dosud psát, když pomyslím, jak se asi věnuješ i letos našemu sdružení a agitaci mezi mladšími. — Ani já nemohl Ti dosud více psát než onen krátký pozdrav po našem přesídlení. Tážeš se, jak žiji v novém prostředí, jaké je tu v Praze katolické hnutí mezi studentstvem, jaká je sexta našeho gymnasia pražského a vyslovuješ známé pochybnosti a obavy o Praze.

A přece není to v hlavním městě republiky naší tak zlé, jak jsme si to spolu tam v dáli na Moravě představovali. Tož v jednotlivých třídách jest nás katolíků 75—80%. Pravda, dobrovolného kursu ve vyšších třídách není. Není také zvláštního zájmu o náboženství a jeho projevy. Zde v Praze vládne dnes jen sport a zase sport. Není ani ve vyšších třídách mnoho členů našeho Sociálního Studentského Sdružení. Za to však v nižších jest nadšení a chuti dost. Pan katecheta jest oblíben a zahrnován důvěrou.

„Jitro“ se odebírá a čte v mnoha exemplářích. Mnozí však v něm postrádají rubriky sportovní a rádi by více článků zábavných ze studentského ovzduší.

V Ústředí ve Voršilské ul., které jsem brzy vyhledal, jest jako v úle. Jen to mne překvapilo náramně, že v budově, která patří katolickým studentům, jsou umístěny kanceláře soudní, jakoby nebylo na tom dost, že kolej Strakova založená katolíkem pro katolické studenty, slouží za centrum studentstva pokrokářského! Ale o těchto trapných věcech až podruhé —

Co se naší sexty týče, není v ní vášnivých nevěrců ani jinověrců. Ve „Věstníku“, který malý literární její kroužek vydává, jest sice dekadence a pesimismu dost, ale přímého útočení proti katolicismu nikoliv.

Po mém příchodu na počátku roku připadal jsem si ovšem uprostřed cizích tváří svých nových spolužáků jako cizinec či jako nezvaný host. Skoro jako ztracený. Ale hned druhého dne dalo mi dobré nebe nového přítele. Je to primus třídy, výborný latinář, Karel Vladyka, který se mne ujal.

Ad vocem té latiny. Náš historik, vulgo „mrtvola“, veliký odpůrce školy Gollovy a Pekařovy, líčil nám v poslední hodině zlost Aeneáše Sylvia na nebožtíka Žižku. Cituje z jeho české kroniky „monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum“ dodal jedovatě: „Hle, taková zlá slova vymýšlí a chrlí ze sebe papež Pius II. nad naším mrtvým Žižkou“... Karlík skromně se hlásí a k potěše mnohých, kteří nemohou „mrtvoly“ ani cítit, upozorňuje: „Prosím, pane profesore, to je jen citát z Vergilovy Aeneidy“. —

Můj nový přítel jest veselé povahy jako Ty, samý vtip, ale nevinný. „Kolik stojí v Praze elektrika ráno a kolik večer?“ ptal se mne hned po našem seznámení. A hned na to: „Kolik je třeba jitřníček od země k slunci?“ Máš-li chuť, pokus se o rozluštění, mohu ti podobných hádanek poslat podruhé třeba celou kopu.

A jak si umí Karlík dobírat literáty z „Věstníku“! Postaví se na podium do futuristické pózy a spustí: „Osude, mně novou nalej číš!“ Anebo deklamuje: „Smějte se, naháci, u řeky, brzy vám zbledne tvář, jak ocunu sinalý květ“...

Vliv jeho na třídu je veliký, má přímo rozhodčí hlas. Zvláštní kouzlo, nevyslovitelný půvab vydechuje z jeho čisté tváře a z celé jeho osoby. Špatného, dvojsmyslného vtipu nestrpí. Ani se toho před ním nikdo neodváží. Tak všem imponuje

Mimo školské studium zná několik moderních jazyků, hudbu i sport. Jsem jím, snad mi promineš, od prvního okamžiku přímo okouzlen. Byl mi hádankou, když jsem slyšel, že jest ze zámožné rodiny, syn známého pražského lékaře. Hleděl jsem nenápadně zvědět, zda je členem Sociálního Studentského Sdružení. V Ústředí jsem se marně na něho ptal.

Později sám mi řekl upřímně, že není v žádném spolku katolickém, ale věřící. Rodiče však nábožensky lhostejní, přímo protikatolicky založení. Má obtíže, chce-li plnit náboženské povinnosti, ale — dodal se zvláštním úsměvem — jde to přece!

O tom jsem se také právě dnes přesvědčil! Šel jsem časně z rána s matinkou do jednoho z těch krásných klášterních chrámů pražských, abych oslavil svatým přijímáním své narozeniny, k nimž mi tak láskyplně, můj dobrý, blahopřeješ. Bylo o půl 6 hod. Šero chrámové bylo stěží překonáno dvěma žárovkami. Zabrán do přípravy k svátostné hostině, nepozoroval jsem ničeho a nikoho. Ale v okamžiku, kdy jsem přiklekal k mříži oltářní, zdálo se mi, že po pravé straně klečí kdosi známý. Malinko se otočím a skutečně — můj nový přítel, Karlík Vladyka, klečí vedle mne, pokorný a krásný jako seraf. Neměl jsem klidu až do 10. hodiny, kdy konečně v temném koutě chodby během přestávky otevřel mi nitro. Tak jako dnes, přijímá denně —

A co rodiče? Jsou ve své ložnici a netuší ničeho, že on opouští ráno svůj pokojík a spěchá do chrámu. A co služebné? Jsou, díky Bohu, samy zbožné a nic nepovědí. A tak již několik let to praktikuje. Nejčastěji přijímá na úmysl obrácení rodičů. Také dává sloužit mši svatou za ně u pražského Jezulátka. Nevím-li ještě o něm a budu-li chtít, dovede mne tam. Stane-li se, že ráno přece jen nemůže — jsou-li již třeba rodiče vzhůru — je šťasten, má-li okénko buď němčiny, na níž nechodí, či tělocviků, od něhož je osvobozen. Pak jde ke stolu Páně, třeba po 10. hod. i později.

Rozumí se, že denní svaté přijímání je pro něho spojeno, zvláště v zimě, s nesčetnými obtížemi, ale zároveň největším, vrcholným štěstím...

Můj drahý Jaroslave, snad mi ani nechceš věřit, co Ti právě píši. Takový div milosti že by kvetl v tom velkoměstském Babyloně, jakým je dnes Praha, v tom prostředí nevěry a smyslnosti? A přece jest tomu tak, ba jsem přesvědčen, že daleko

více je mi ještě utajeno a ještě mnoho skryté hrdinnosti v Praze najdu, o níž se nám na Moravě ani nezdálo, o níž jsme čítali jen z historie prvních dob křesťanských.

A proto doufám, že i Praze vzejde den velikého obrození katolického, a nejen Praze, ale celému husitskému království, jak jsme Čechům říkali a že se uskuteční, co praví Fořtel ve svém románu „Pád Světové Komuny“, že totiž v Čechách udrží se katolicismus naposled, nejdéle, až do konce věků. —

Musím však již ukončit. Matinka se objevuje ve dveřích a napomíná, že už je jedenáct a nutno jít spat.

Nuže, buď, Jaroslave, zdrav, pozdravuj všechny drahé, vzpomeň na mne ve svých modlitbách a brzy hodně piš!

Tvůj Jiří.

Janoš Světlý:

SEN O ŽENĚ.

Tak smutná kolem dál jde světem
s tím božským jasem ve své tváři,
kol rtů jí bolný úsměv hraje
a z očí trpká bolest září.

Na nadrech jejích rudá růže,
— však její stvol je ostěn samý —
a nohou jejích úběl krásný
je poset krve — drahokamy
a v očích jejích safírových
se perly — slzy mihotají

„Ó Kráso, Bolem ověncená,
ó rci, co rajský zjev Tvůj tají?
Ó řekni mi, proč žal tě chvátí,
proč krvácí Tvá Duše velká?“
A stříbrným to zazní hlasem:
„Já Žena jsem — toť Trpitelka!“

V. Litvinský:

PODZIMNÍ PÍSEŇ.

Teskné jest a smutné —
voláním tichým zvučí.
S větrem v dáli letí
a v srdci touhou hlučí.

V křovinách šelestí,
divnou hudbou hraje:
pohádkou o štěstí —
prchlou v jiné kraje. — —

Jar. Dyjský:

ZA TAŽNÝMI PTÁKY.

Vy nesčetní pěvci
vonících květů a klasů,
vy tažní ptáci!
Můj slyšte vy stesk a nesmírnou touhu
po ševelu sprch, po lehounkých vancích,
po slunečním jasu, májových nocích.

Chtěl s vámi bych v země
květů a úsměvů plouti,
vy tažní ptáci!

Chtěl v slunných bych dnech váš poslouchat jásoť,
když za ranní rosy pějele pozdrav,
když s večerem díky pějete Bohu.

Ó vraťte se brzy
do smutných zahrad a hájů,
vy tažní ptáci!
Své střásejte trilky do květných sadů,
své střásejte písně do mladých srdcí!

ŘÍDÍ SSS(m) V PRAZE.

Škrobové papíry.

Každý, řekli bychom, knihař-amatér měl by si osvojit znalost výroby škrobových (potahových) papírů, neboť tím stává se samostatným a nemusí kupovat poměrně drahé „potahy“ u knihaře, tím spíše, poněvadž výroba jich je velmi jednoduchá a levná.

Avšak dříve, než přistoupíme k vlastnímu popisu postupu práce, považujeme za nutné zmínit se o potřebném nářadí. A není toho mnoho. — Zakoupíme si (práškové) anilinové barvy různých odstínů, pak široký, ale plochý štětec a na konec t. ř. lakýrnické hřebeny několikrát hustoty. Těch však nulně nepotřebujeme, ale můžeme si je, chceme-li jich už používat, sami zhotovit ze dřeva nebo linolea.

Při práci si pak počínáme takto: Uvaříme si pšeničný škrob a rozdělíme ho do několika už připravených $\frac{1}{4}$ litrových nádobek. Do nich nasypeme něco málo anilinové barvy, do každého kelímku jinou a mícháme štětcem tak dlouho, dokud se barva ve škrobu stejnoměrně nerozmísila. Míchání dvou barev za tím účelem, abychom dosáhli nového tónu, jest zbytečné, poněvadž při nalírání můžeme tak učinit. Škrob však budiž vždy hustý, neboť rysujeme-li pak ještě ornamenty, nerozplývají se. Když jsme si takto připravili barvy, přejíždíme oním plochým štětcem napjatý (balící) bílý papír po drsné straně po celé jeho délce, při čemž se nemusíme báti nasadit štětcem jinou barvu na totéž místo, které jsme před tím už jinou barvou přetřeli. Vhodným totiž mísením barev zvyšujeme pěkný vzhled „potahu“.

Chceme-li ozdobit papír ornamenty, musíme si pospíšet pokud jest škrob ještě tvárný a podatný. Nebudeme tu však popisovat různé ornamenty, ať už kruhové či sousředné neb vlnkovité, neboť přenecháme to vkusu a fantazii jednotlivců. Upozorňujeme jen na to, aby nikdo při kreslení ornamentů příliš netlačil na hřeben, neboť by tím papír, vlhkým škrobem beztak už rozrušený a změkklý, rozedřel.

Takto připravené „potahy“ volné (nenapjaté) necháme důkladně schnouti až dva dni. Pak jich teprve můžeme použít k potahování desek.

Zvláště krásné jsou mramorované škrobové papíry, jsou-li ovšem pečlivě provedeny. Postup práce jest v podstatě stejný. Jakmile však papír obarvíme, přeložíme jej na polovici a dlaní lehce kroužice hladíme papír, čímž dosáhneme u „potahu“ jakéhosi mramorového vzhledu. K zvýšení vzhledu můžeme ještě „za syrova“, t. j. pokud jest škrob schopný dalšího zpracování, přiložit na papír růži nebo jiné květiny, též lišejníky a mech, jichž krásný otisk přispívá k zvýšení dojmu. Do detailů nelze tu ovšem práci s otisky popisovat, neboť každý po delší praxi získává sám potřebných zkušeností.

Ornamenty pomocí hřebenů provádíme pouze na jedno- i vícebarevných škrobových papírech; na mramorových nikoliv. Jednoduché a při tom někdy dosti vkusné jsou ornamenty kreslené prstem (nikdy však nehtem!) nebo dlátkovitě seříznutým dřívkem (plochým), jehož šíře se při-

rozeně řídí šířkou ornamentu, který chceme kreslit. Hotový „potah“ necháme stejně dlouho schnouti.

Vazba do kůže.

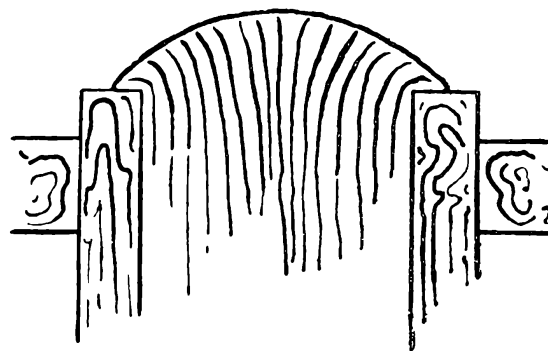
Zvláště pěknou ozdobou každé studentské knihovničky jsou knihy vkusně svázané do kůže. Ovšem taková vazba vyžaduje velké pečlivosti a přesnosti. Nechceme však naše pilné studenty-knhaře nijak odradovat od této jistě vděčné práce a proto si o tomto druhu vazby důkladně povíme.

Vazba do kůže jest dvojí: buďto polokožená nebo celokožená. My se budeme nejprve zabývat postupem při prvním druhu a pak promluvíme o celokožené vazbě. Zároveň pilnému čtenáři při každé příležitosti osvětlíme „odborné“ názvy, s nimiž se budeme během líčení setkávat.

Tedy

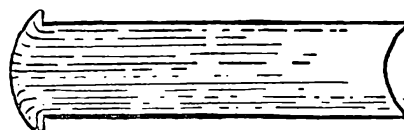
vazba polokožená.

Vazba polokožená právě tak jako vazba celokožená vyžaduje pevného šití. Jest už ustáleným zvykem šít knihu, již hodláme svázat do kůže, šití na 4 motouzy. Dále zachováváme stejný postup jako kdybychom šili knihu pro obyčejnou vazbu. Po sešití naklízíme hřbet, pak seřízneme a zakulatíme ořízku. Nyní však naklepáváme v lisu knihu tak dlouho, až se krajní archy dotýkají prkna lisu (viz obraz 3.), neboť jen tak dosáhneme správné

Obr. 3.

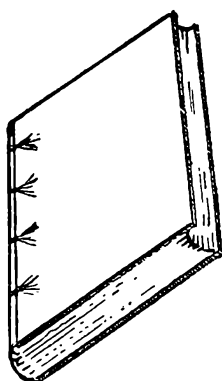
„drážky“ t. j. oné rýhy, do níž zasazujeme pak desky. Po vynětí knihy z lisu musí „drážka“, jak obr. 4. ukazuje, býti rovná. Provázky (motouzy) po

Obr. 4.

sešití roztrpíme a přilepíme pak na desku, která u vazby polo- i celokožené nemá příliš přesahovat okraje knihy. (Viz obraz 5!) ale vždy na vnější stranu její.

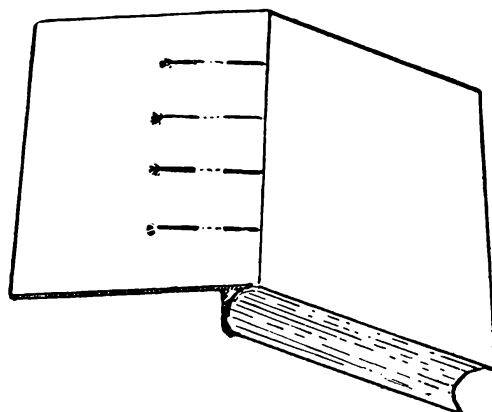
Jiný způsob upevňování motouzů jest protahování jich deskou. Při tom si počínáme takto: Roztřepeň motouz na konci maličko za-

Obr. 5.

vlhčíme kličem a sploštíme, aby se mohl pak snadněji protahovati. Desku (t. j. přířiznutou lepenku) přiložíme ke knize a na místech, kde motouz bude přecházeti z knihy na desku, si označíme tužkou a podle délky motouzu učiníme průseky do lepenky tak, aby tyto otvory pro

motouz šly rovnoběžně s hořejším neb dolejšími okrajem lepenky. (Viz obraz 6.) Těmito průseky pak motouz protáhneme a když jsme jej náležitě

Obr. 6.

utáhly, konec jeho navlhčíme kličem a kosítkou k desce přihladíme. Takto „zasazenou“ knihu (t. j. knihu s upevněnými deskami) vložíme do lisu. (Příště pokračování.)

Veškeré dotazy adresujte na SSS(m) v Praze II., Voršilská 1. Přiložte známku na odpověď!

R · O · Z · H · L · E · D

ORGANISAČNÍ.

Výbor Ústředí katol. stud. čs. klade si za čest poačkovati co nejvřeleji vdp. prof. Dr. JEŽOVI za velkomyslnou pomoc, kterou prokázal našemu hnutí tím, že umožnil nám, abychom mohli 500 exemplářů jeho důležitého díla „Osobní Bůh a náboženství“ zdarma rozestlati po našich sdruženích pro jejich knihovny a nemajetné kolegy.

*Bůh Vám žehnej za péči o naše hnutí.
Za Ústředí katolického studentstva československého v Praze*

*Jos. Trojan v. r.
tajemník.*

*Ant. Drobný v. r.
předseda.*

Protokol I. výborové schůze Ústředí ze dne 1. října 1923 v Praze. Schůzi zahájil předseda kol. Drobný a po uvítání pp. hostů udělil slovo P. Cyrilu Ježovi S. J., jenž především referoval o své knize „Osobní Bůh a náboženství“, které rozdána bude nejstarším, nemajetným členům jednotlivých SSS. Rovněž přítomen byl dp. Antonín Čulík, někdejší tajemník Ústředí, přeložený právě letos do Slaného; dával ještě některé instrukce o agendě a navrhl zřízení sekcí. Na to referoval kol. MUC. Kuncek o „Agitačním odboru“, jenž provozovati bude drobnou práci mezi kol. středních škol. Detailní návrh na jeho organizaci a působnost podají stávající akademické spolky: ČLA a Moravan, jakož

organ. sekce při Ústředí. Dr. Plocek informoval o sjezdu „Pax Romana“ v Solnohradě a vytyčoval hlavní směrnice této organizace, vykládaje spolu poměr Ústředí k této mezinárodní instituci. — Doporučuje odebírat časopis „Pax Romana“. Na místo resignovavšího dp. Čulíka koplován byl do výboru náhradník Frant. Dybal. Ke konci sekretář Ústředí kol. Trojan podal zprávu jednatelskou, načež po projednání některých konečných návrhů schůze ukončena. K. S.

První pracovní konference katol. kandidátů a kandidátek učitelství, sdružených v „Odborové sekci učitelské“ při Ústředí katol. studentska čs., konaná ve dnech sjezdu katol. učitelů českých z Moravy a Slezska 9. 13. července t. r. v Kroměříži. Po skončeném středním sjezdování sešli se ve velkém počtu v aule arcibiskup. gymnasia katoličtí kandidáti a kandidátky učitelství ke svému poradám. Zastupovali ústavy soukromé i státní. Pracovní konference účastnilo se i katol. učitelstvo se svým předsedou nadučitelem Bartošem. Po zahájení kol. X. Ginterem ujal se slova kol. Jos. Novák ze Sv. Jana pod Skalou. Účastníky seznámil s prvními počátky „Učit. sekce“, s účelem, cílem a prvními jejími úkoly. Poukazoval na špatné poměry na učitelských ustavech katolických a prosil povolané činitele, aby pokud jim možno, tyto odstranili. Zvláště aby byli na úslavy ty přijímání opravdoví naši studenti a studentky a internáty aby se řádně staraly o svěřené chovance. Prvním takovým činitelem jsou katol. učitelé organizovaní a ti snad neodmítnou, kde třeba bude, pomoci svému dorostu. Dále dává návrhy na formu organizační a přimlouvá se za spojení všech spolků katolického

učitelstva do jednoho čistě odborového, nezávislého na politické straně. Všude na ústavech, kde jsou katol. kandidáti a kandidátky nechť založeny jsou SSS. kandidátů a v těch nechť je vedle všestudentských otázek prohlubována otázka naše; v nich připravovati se musíme na své budoucí povolání a působení ve veřejnosti. Musíme se vzdělávat politicky s ohledem na postavení katol. učitele, zasvětit se do spolkové a osvětové práce mezi lidem tak, aby každý, jakmile vyjde z ústavu hned mohl vyvíjeti činnost. Musíme býti v nejúžším styku s katol. učiteli, zúčastňovati se jejich schůzí, zváti je do svých SSS. a kroužků. Po referátě přihlásil se k slovu pan poslanec Rýpar. Upozorňuje na různé formality, práci naši vítá za lidový klub poslanců a slibuje pomoc ode všech. Debata musela se odložit na čtvrtek, jelikož bylo ještě mnoho k projednávání a večer dáván byl film „Život sv. Františka z Assisi“. Ve čtvrtek o 1. hod. odpo. sešli se opět delegáti, aby za účasti mnoha katol. učitelů dokončili jednání. Cíle debaty, která se rozvinula okolo včerejšího referátu, účastnili se kol. Novák, učitel Vařeka, učitel Vácha, kol. Ginter, učitel Kuncek, učitel Zámberský, učitel Holas a učitel Praxl, načež schválena byla resoluce následujícího znění: Katoličtí kandidáti a kandidátky učitelství, shromáždění na své první pracovní konferenci v Kroměříži při sjezdu katol. učitelstva českého z Moravy a Slezska dne 12. července 1923, usnášejí se na této resoluci: 1. a) Žádáme, aby ředitelství katolických učitel. ústavů plně podporovaly odborové hnutí katolických kandidátů a kandidátek učitelství a odstranili vše, co mu stojí v cestě, v rozvoji na těchto ústavech. Na ústavy katolické přijímání budtež chovanci a chovanky opravdového přesvědčení katolického. b) Výchova na těchto ústavech děj se ve smyslu křesťanském tak, aby odpovídala potřebě doby a potřebě budoucího povolání chovanců. c) Internáty katolických učitelských ústavů starejšej se řádně o své chovance. 2. Katolické organizované učitelstvo budíž ve stálém styku jak s vedením učitelského dorostu, tak s kandidáty na ústavech soukromých i státních. — Pracovní konferenci končí kol. Novák těmito slovy: „Kolegové, kolegyně, propagujte naši myšlenku doma na ústavech, zůstaňte věrni odkazu Cyrila a Metoda a ve jménu těchto slovanských apoštolů rozejděte se po naší vlasti. A vy, katol. učitelé, buďte jisti, že sdružujeme se proto, abychom, až vy bojem vysílíte, prapor Kristův, pod nímž se sdružujete, převzali a s ním šli do boje za svobodu katolické školy, katolického lidu a lepší budoucnosti našeho národa!“ Slova tato byla přijata s náležitým porozuměním a tak v nadšeném sjednání pracovní konference. — Z celého jednání jsme viděli, že dorost náš je si vědom svého budoucího poslání v národě. Můžeme naň býti hrdi a bez obav můžeme hleděti do budoucnosti — vždyť máme mládež plnou nadšení. — Sjezdování ukončili kand. v hotelu „Central“, kde se sešli, aby se osobně poznali. Mluvil dp. Ad. Vašek, Dr. Štancl, br. Desiderius, kand. Novák, kand. Ginter a dp. Kvapil, farář z Písku. — Po malé zábavě rozjeli se všichni k domovům.

SSS. dív. v Praze. (Zpráva za uplynulý správní rok 1922-23.) Činnost našeho SSS. byla zahájena valnou hromadou, konanou počátkem října 1922. Předsedkyní byla zvolena opět kol. JÚSt. Drápalíková, ostatními členkami výboru kol. Kohlmünzerová, Fišmistrová, Trísková a Horňofová. Počet členek je nyní 26. Během roku několik přistoupilo, zato zase několik z SSS. odešlo. Ale těch

nelitujeme. Bylo již často správně zdůrazněno, že nezáleží na počtu členstva, jako spíše na jeho kvalitě. Dobrá věc roste vždy pomalu, za to na pevných základech. Všechny členky řádně docházely na schůze členské i jednotlivých odborů, jež konaly se ve školní třídě kláštera ct. sester Voršilek. Z odborů největší pozornost byla věnována náboženskému. Schůze se konaly jednou týdně za vedení dp. prof. Skopce, obětavého duchovního rádce našeho SSS. Látka byla probírána jednak systematicky, jednak bylo hovořeno o časových otázkách. Velmi důležité bylo i sv. přijímání, společné vždy prvou neděli v měsíci a třídní exerce v době velkonoční. K náboženské činnosti možno připočísti i účast na pouti do St. Boleslavě a na duchov. cvičeních velehradských, adoraci v den sv. Aloje a Veni Sancte na počátku škol. roku — 7 činností vzdělávací dlužno uvéstí přednášky na členských schůzích, jichž volba a obstarávání působilo největší nesnáze, poněvadž bylo těžko naléztí téma, jehož zpracování by zajímalo studentky z gymnasia slejně jako z učitel. ústavu, obchod. akademie a pod. Téměř všechny členky odebírají „Jitro“ a kromě toho mnoho časopisů našich ilicizích, zejména francouzských, jež si mezi sebou půjčují. Knihovna bude doplněna až v nastávajícím správním roce. — Velmi rády docházely členky do schůzek odboru pěveckého a tělocvičného. Ukázky své činnosti předvedly oba kroužky v lednu na akademii všech pražských SSS. Z veřejných podniků zaslouží zmínky zejména též spoluúčinkování na Štechově „Deskovém statku“ a Svobodově „Boušínské samotě“, sehrané společně s SSSm. v Praze. K pobavení a zároveň i poučení členek sloužily vycházky, pořádané akademickým výborem SSS, jichž se členky hojně účastnily. Tyto vycházky byly konány jednak na historicky památná místa Prahy, jednak do dobročinných ústavů, na něž se při této příležitosti pamatovalo dary. Členky vy-pomohly i při sbírkách na dostavění dómu svato-vítského, na Mikulášský dar, na kolej katolických akademiček a pod. Po prázdninách byla zahájena korespondence s francouzskými katol. studentkami v Paříži a v Bordeaux. — Toť stručný přehled naší činnosti. Je pravda, mnohé plány přes veškeré úsilí se nám nepodařilo uskutečniti, avšak přesto máme vědomí, že jsme poctivě vykonaly, co bylo v přítomné době možno. Do příštího správního roku jdeme s vědomím, že nás v něm čeká mnoho práce, leč my se jí neobáváme. Důvěra v Nejvyššího, který neodpírá své pomoci těm, kteří pro něho pracují, dá nám nové síly k překonání všech překážek, jež se snad našim snahám postaví v cestu.

Sociální Studentské Sdružení

v Sušici. Dne 15. září 1923 konalo SSS. v Sušici svou IV. valnou hromadu. Zahájila a hosty uvítala kol. Šmrhová. Přítomno bylo 16 kolegů; z hostů vdp. vikář Motl, dp. katecheta Malý, dp. Klabouch a JUC. Horka za S. J. K. A. Přednesena zpráva jednatelem kol. jednatelem Vořubou. Členů je 25, z nich 2 vystoupili a 2 noví se přihlásili. Účast na členských schůzích 11—19 členů. Výborových schůzí 6, členských 16. Jednou měsíčně koná se výborová schůze SSS. a Skupiny katol. mládeže zdejší dohromady. Členstvo účastnilo se průvodu na vrch a do kostela Andělů Strážných, sjezdu a studentských exercicií v Českých Budějovicích. 2 členové vyslání na krajinskou konferenci v Příbramě, jeden na Velehrad. Hudební kroužek letos pro nedostatek místnosti a potřebného klavíru nefungoval. Knihovna má celkem 186 čísel, z nich

92 poučné a 45 speciálně pro mladé. Čítárna, jež byla nucena z kláštera se vystěhovat, má přes 35 druhů různých časopisů a několik set ročníků starších. Po schválení zprávy jednatele přednesena kol. Vysokou zpráva pokladní. Celkový příjem za letošní rok činil 516 Kč, výdej 300 Kč (k tomu připočítán loňský schodek 45 Kč), takže pokladní hotovost činí 167 Kč. Na to konány volby na nový správní rok. Kandidátka výboru i kandidátka kol. Vysoké byly odvolány a prošla jednohlasně kandidátka kol. Horky, delegáta za Sdružení jihočeských katol. akademiků. Do nového výboru zvoleni tudíž kol. ArchC. Cuhra Jar. předsedou, kol. Votruba R. místopřed., kol. Šmrhová jednatelkou, kol. Vysoká pokladníkem, kol. Kvíčala II. jednatelkou, kol. Kolář náhradníkem výboru. Revisory účtů zvoleni kol. IngC. Hovorka St. a kol. Šperl. Kol. Cuhra přejímá předsednictví, děkuje za projevenou důvěru a několika slovy nastiňuje příští program SSS. Na to ujímá se slova vdp. vikář Motl, jenž přednáší o sv. Václavu, patronu českém. Srovnává sv. Václava a katol. studenty, klade jež za vzor nám, králce nastiňuje tehdejší poměry v Čechách a končí nástinem rozšíření úcty k němu po celém katolickém světě. Potom vyřízeny ještě některé věci formálního rázu a kol. Cuhra končí přáním všeho dobra od Pána Boha valnou hromadu. Kéž Pán Bůh posilní, zvláště uvnitř, onen malý hlouček katolických studentů v Sušici!

Ing. C. Jaroslav Holinka z Kostelce zaslal 20. 8. Ústředí důležitý dopis bez udání bližší adresy. Prosíme, aby nám laskavě bližší adresu sdělil.

P O V Š E C H N Ý.

Listopad. A zase odešlo — krásné, drahé, horké léto jako tisíce jiných patří již jen vzpomínkám. Je to tak smutné, tak dumavě melancholické. Stromy, jež ještě včera hýřily šavnatou zelení, dnes rudnou krvavě, to slunce, které ještě včera nás líbalo svými zlatými paprsky, dnes už jen teskně nás hladí, a větrík, jenž včera ještě radostně si pohrával s rozčebranými vlasy, dnes změnil se v urputný vítr. Pod jeho dechem smutně sklání své hlavičky květinčky, a jdeš-li parkem, jenž v létě zpříjemňoval Ti dny, prožité ve špinavém velkoměstě, odevšad na Tebe číší chlad a jen krvavé listí Ti posílá smutné pozdravy. Ptactva, jež tak rád v létě slycháš, už neuzříš. Jen v ulicích tu a tam spatříš vrabce, chudáka opelichaného, a snad i kosa neb sýkorku. — A člověk, pán přírody, se zachvívá pod prvními pozdravy, které posílá mu studená zima. Úzkostlivě se halí do svého šatu, a zdá se, jakoby lidé nevraživě a neradi jen chodili ulicemi velkoměsta. — Snad má podzim svou poesii. Když tak podzimní slunce pozlatí hnědé lány polí, jež odpočívají po vydání své úrody a když zdá se jakoby vítr hrál v korunách stromů jemnou a tichou píseň usínajícího života, musí to být krásné. Je to jistě krása, ale jako to listí podzimní — krvavá krása... Usínající život — toť podzim. Slunce jen tiše září a řeka klidně plyne a listí padá, krvavé listí — a kdyby ten vítr co chvíli nešlehal je tvář — jistě by všechno smrtelně usínalo. Člověk má také svůj podzim. Když po jaru svého mládí a po létě, jež mělo vydat plod jeho práce, přijde podzim, tu již jen tiše sklízí... Sklízí to, co sil. A když špatně sil, pak bude ten podzim hodně krvavý. A zima, krutá, vládnoucí zima bude drsnou, drtivou, rdousící paní, oh, zlou paní...

Za + Aloisem Rotreklem. Těžce se loučíme s nadějným životem, slza vkrádá se do oka, srdce mluví a my vzpomínáme těch chvil, které jsme zažili se zesnulým. Nazývali jsme ho dobrákem. Studoval v B., kdež uvědomoval studenty a tak získal srdce těch nejmenších. Radost zářila mu z oka, když mohl promluvit se sobě rovným, rád chodíval po okolních vesničkách, kdež pomáhal ve cvičení. Zákon milostivosti byl vtisknut na jazyku jeho a oko pohlíželo vždy s dobrotou. Cvičil velmi rád, přednášky konal a proto s těžkým srdcem odcházel na Slovensko, kam ho volalo životní povolání a láska k lidu. Chtěl být učitelem. Doufal, že v tomto povolání bude moci nejvíce prospěti národu a státi se nositelem čisté, křesťanské osvěty. Na podzim odešel a vrátil se na jaře. Doufal, že po těžké práci se zotaví, ale zákeřná plicní nemoc uvrhla ho na lůžko, aby dokonala své dílo. V září nás opustil, aby nás čekal tam na věčnosti. Ušnul sladce v náručí a objetí Spasitele. Dívali jsme se na jeho čerstvě nakupený rov, položili jsme na něj věnec drobných modliteb, — ale to nestačí. On k nám ještě z hrobu vztahoval ruce a prosil nás, abychom neopouštěli té síť, s níž on rád lovil. Neboť: „Vědění, práce a myšlení volají nás dosud a čekají u pílířů našich dveří, aby nás vedly, chceme-li, svoji okřídlenou mocí a řídily svými neuniknutelnými očima po cestách, kterých nezná žádný pták a jež nespátrilo oko supa.“ Zanechal nedooranou brázdu a proto všichni, kteří jste jeho odchovanci, brázdu doorejte a s uctivostí vzpomínejte svého vychovatele a náčelníka. Vždy na hřbitově o Dušičkách a každé neděle se pomodlete za jeho duši, kterou Bůh obdarí vítěznou palmou. Pracovali jsme společně a shledáme se opět, budeme-li v intencích jeho pokračovati a vzpomínati slov Sládkových: „Jen tiše, tiše jdete kolem, je velkým bolem, velkým žalem ten svatý mír zde vykoupen!“ Bud s Bohem, ty zbožná duše! A. Větrnický, boh.

Mezinárodní mírový kongres ve Freiburgu (Švýcarsko) Stalo se to iniciativou p. poslance Marca Saugniéra, že r. 1921 uskutečněn první mezinárodní demokratický kongres pro mír (Congrès démocratique international pour la Paix), na němž bylo zastoupeno 21 národů a ustavena mezinárodní úřadovna práce. (Bureau international du travail). Na kongresu, který poprvé sešel se v Paříži, ve společných shromážděních setkali se zástupci bývalých válečných států Rakouska, Německa, Uher se zástupci Francie, Anglie, Itálie, Belgie, Polska atd., velmi srdečně přetřásali otázky míru mezinárodního a utvrdili se v myšlence společného míru a pokoje. Následujícího roku sešli se zástupci národů, k nimž se připojili zástupci čtyř nově vzniknuvších států, ve Vídni, kde byli přijati velmi vřele kruhy jak oficiálními, tak i církevními. Letošního roku konal se od 4. do 10. srpna třetí mezinárodní demokratický kongres ve Freiburgu. Již jeho předsedové slíbili projednání aktuálních otázek. Na denním pořádku byly zvláště otázka nacionalismu a odzbrojení. Rozpravy pak podali pánové: Dr. Ehlen (Německo), Sir Dickinson, člen královské anglické rady (Anglie), Mgr. Gieswein, poslanec (Maďarsko), Moneva y Gryol, profesor university v Zaragoze (Španělsko), Grouchi, bývalý státní podsekretář (Itálie), plukovník Lamouche a generální tajemník mezinárodní úřadovny práce Hoog (Francie). Veřejné porady byly každý večer od 4. do 8. srpna a hlavním shromážděním ve velkém sále městské radnice Freiburské ukončen kongres řečí p. poslance pařížského M. Sangniéra. Promluvil též zástupci všech účastnících států. V neděli dne

5. srpna celebroid v katedrále ndp. arcibiskup mši svatou, po níž promluvil saský princ Dr. Max o Kristu jako zdroji míru. Ve čtvrtek 9. srpna byla sloužena zádušní mše svatá za všechny ve válce padlé. — Comité International d'Action démocratique 34 boulevard Raspail Paris 7ème.

Sjezd Pax Romana konal se v posledních dnech měsíce září v Solnohradě za hojně účasti delegátů. Pax Romana, mezinárodní sdružení organisací katol. studentstva (jež jsou i v jiných zemích často silnější než naše, protože důležitost zvláštních student. organisací je v cizině poněkud lépe chápána než u nás), jest dnes již sdružením důležitým. Za CSR zúčastnili se 2 zástupci.

Obrázky. Zakladatelé našeho hnutí studentského měli na mysli vedle velikého úkolu „Omnia in Christo restaurare“ také ještě úkol jiný, neméně důležitý, totiž opravit a zlepšit naše věci již trvající. Je to prohloubení a zvrácení našeho duchovního života a odstraňování všech poskvrn, které zde jsou. O poutích vidáte, jak poulníci kupují u obchodních stánků rozmanité věci, zvláště obrázky Svatých, by jimi podělili doma své drahé a dali jim něco v upomínku. A nemusím zapírat, že tyto obrázky nebývají často nejkrásnější, ba naopak, mnohý přímo až uráží jemnější estetický cit, neboť obchodníci ti a ani výrobci obrázků nejsou vždy lidé nábožensky založení, ale „obchodníci“ a obrázky samy také umělecké ceny podivné. Nutno na toto upozornit, nutno postarat se o to, by lidu dány byly věci ceny umělecké, obrázky značící již svým vzhledem, svým výrazem a provedením, myšlenkou náboženskou, aby dovedly upoutat. Leží přede mnou celá série obrázků českých sv. patronů, vydaných péčí vldp. biskupa dra. Ant. Podlahy. A vezměte kterýkoliv z nich, ať je to sv. Václav, sv. Ludmila, sv. Vojtěch, či kterýkoliv jiný, upoutá vaši mysl svým uměleckým provedením a zamyslíte se nad nimi. Zde neprocuje žádný postranní zájem, zde vidíte lásku k věci a péči o ní. Přiberte si k nim umělecké pohlednice na chrám sv. Víta a sv. Jiří v Praze a porovnávejte je s moderními také „uměleckými“ pohlednicemi a jsem jist, že nebudete na rozpacích, komu dáti přednost. *Zde jest také naše pole!* J. P.

Poznámka redakce: Doporučujeme našim SSS. obrázky i pohlednice k hojnému rozšiřování. Objednejte — nejlépe hromadně — v „Dědictví sv. Jana Nepomuckého“, Praha-IV. 35.

D Í V Č Í H L Í D K A.

Katolické studentky francouzské. Ve Francii jsou studentské katol. organizace mnohem vyspělejší našich. Přede dvěma lety přibyla k Federaci katol. studentů i Federace sdružení katol. studentek, jež jest úplně samostatná. Kdežto u nás katol. akademičky pro nepatrný počet nemají vlastní organizace, ve Francii jsou organizovány pouze vysokoškolské studentky a jen u některých sdružení jsou odbory středoškolské. Příčiny tohoto zjevu dlužno hledati v tom, že katol. školy mohou navštěvovati katol. koleje, kdež jsou před škodlivými vlivy bezpečnější než naše středoškolské studentky. Sdružení studentek jsou téměř při všech universitách (v Paříži jsou při „Institut catholique“ a při Sorboně) a jsou spojeny Federací (Fédération française des Associations d'Etudiantes catholiques). Každé sdružení má svou vlastní, třeba od ostatních velmi odlišnou organizaci. Federace udržuje spojení mezi jednotlivými

organisacemi jednak vydáváním ústředního časopisu, jednak svoláváním sjezdu. Ten se koná každoročně, vždy v jiném městě. — Letos se konal v dubnu v Aix, příští bude 11. května 1924 v Lyonu. — Ústřední časopis vychází 4krát ročně jako „Bulletin des étudiantes catholiques des universités françaises“, kromě toho jednotlivá sdružení mívají vlastní Bulletin. Činnost franc. studentek se vztahuje především na jejich vlastní vzdělání náboženské a rozumné; tomu slouží časté přednášky. Činnost sociální projevují hlavně tím, že některé z nich pořádají v „Syndicat catholique féminine d'ouvrières et employées“ kursy pro dělnice a dívky různě zaměstnané. A konečně, naše francouzské kolegyně se také baví; pořádají pro sebe vycházky, večírky a čaje, jež přispívají ke vzájemnému se poznání. O jejich dobré organizaci svědčí i letošní kongres katol. studentek v Aix. Byl to druhý sjezd v době trvání Federace. Súčasně delegátky všech sdružení poslaly telegram sv. Otci, jenž jim velmi laskavě odpověděl. Na tomto sjezdu byly doplněny stanovy Federace a ustaven centrální časopis. Tam také ukázaly studentky svou samostatnost, když prohlásily, že jsou ochotny k spolupráci se studenty, ale že se nechťejí spojovati s nimi zvláštním výboem. Bylo by žádoucí, aby i naše studentky se rozhodly podle vzoru francouzských kolegyň pracovati vážně a samostatně ve svých sdruženích. Samostatnost je snad vlastností, jež našim katol. studentkám chybí. Pokrokové kolegyně projevují mnohem více energie, bohužel, zase způsobem, jenž se nám, katol. studentkám nemůže zamlouvat. Souhlasím s názorem, že studentka, již vzhledem k tomu, jaké postavení bude v budoucnosti zaujímat, ať jako úřednice, advokátka, profesorka či lékařka, musí býti jinak vychovávána než dívka, jež nestuduje. Musí si osvojit vlastnosti, jež až do nedávna byly vlastními spíše mužům než ženám vlivem jejich rozdílného postavení; ale nikdy si nesmí osvojit takové chování, jemuž se snad u studenta nepodivujeme, jež však u studentky přece jen zaráží. Naše katolické studentky musí vytvořit typ studentky energické, přímé, samostatné, nekompromisní, ale při tom přece v pravdě jemného, ušlechtilého srdce a ducha. K tomu mají být vychovávány v SSS. za vedení zkušeného duchovního rádce a inteligentní, schopné předsedkyně. Kolegyně! Zamysleme se nad organizací katol. studentek francouzských, přirovnáme je k naší a uvidíme, co nám chybí, jaký kus práce nás čeká. Přiznejme se, že jsme teprve v počátcích, že jsme dosud nevytvořily své vlastní, naší individualitě odpovídající organizace. Ale my ji musíme v budoucnosti vytvořit, nechceme-li stále jen žít! Dejme se do práce, budujme k ní alespoň základy, pevné, bezpečné, na nichž budou pokračovati ty, jež přijdou po nás. Začneme ihned ve svých SSS i ve výchovných kroužcích, začneme každá od sebe samé! Zahajme spolupráci všech českých katol. studentek! Až dosud jsme ničeho nevykonaly, protože jsme nebyly sjednoceny; začneme pravidelnou korespondenci mezi jednotlivými dívčími SSS., sdělujme si své zkušenosti, dojmy, poznatky, vypomáhejme si případně radou, pomocí, třeba i finanční. SSS. dívčí v Praze (dívčí SSS., Ústředí kat. stud., Voršilská 1, Praha-II.) prvé se přihlašuje k této spolupráci i k součinnosti s ženskou sekci. Na ostatních záleží, aby nezůstalo ve své snaze samotno.

Anděla Fischerová (SSS. dívčí v Praze).

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK V.

V PRAZE, V PROSINCI 1923.

ČÍSLO 4.

Emanuel Kettner:

Vánoce českého národa.

(Meditace věřící duše.)

Přijďte, milé svátky,
zavítejte k nám;
po bok svaté Matky
kleknem k jesličkám. — — —

Několik jen dní dělí nás od oné tajemné, posvátné noci, kdy radostný zvuk hlasů našich za zpěvu písně tak prosté a přece tak majestátní „Narodil se Kristus Pán“ bude tlumočiti Bohu horoucí vděčnost, prochvívající každým záhybem duše naší, za rosu milosti, již zalila Láska Boží prahnoucí srdce lidská, když „Slovo tělem učiněno jest.“ Jen několik dní uplyne, a naše ždání, vložené v obsah prvých veršů shora uvedených, stane se skutkem, a my s duší roztouženou klečeti budeme před jesličkami s Božskou Málí v radost sladkou pohříženou, celující v čílko její Božské Dítka; podávající v jeho útlé ručky tré květů, natrhaných na lučinách a v hájích srdcí našich: fialku pokory, lilii čistoty srdce s ohnivě planoucí růží lásky k Němu. A zase nitro naše tonouti bude v záplavě světél týčž citů dětské radosti a svatých nadšení jako v dobách prvního mládí. A není divu, že vždy znova a znova tytéž záchvěvy duše mysl naši naplňují.

Ale mně, když v duchu vidím se již klečeti u jesliček, při všem tom radostném nadšení též hořká slza se v oko vkrádá. Je to slza bolu a lítosti, slza, jež při vzpomínce na český náš národ se vloudila ve zrak, slza, jež právě pro vroucí lásku k tomuto národu zpod víček skanula. Nechť mi laskavý čtenář promine, jestliže tuto slzu, jež v oku se zrodila a k srdci padá, nechám poněkud rozlítí se v obsahu těchto řádků.

Vidím v představě své u jesliček miliony a miliony ze všech možných národů celého světa všech stavů a všech věků, chudé žebráky i mocné panovníky, lidi prosté i učence na slovo vzaté, děti s jiskřicím zrakem i starce s víčky ke hrobu se sklánějícími, zříme tam i nevzdělané černochoy: všichni ti podávají tomu Božskému Robátku srdce láskou zažehnutá — zřítelnice moje hledají mezi těmi miliony také český národ u jesliček; je tam — bohudíky — též, ale stojí — bohužel — jen u dvíří toho chléva — to není jeho pokora — a ten srdce dar, jež český národ podává Tvůrci celého světa, nevyšlehuje plameny lásky, nýbrž — a proto rosí se mé oko — tuhne v led. Zatím co celí národové vždy víc a více, blíž a blíže k těm jesličkám s utajeným dechem přistupují, český člověk v celých zástupech vždy dál a dál odstupuje od Bohočlověka s ledem v srdci, ať nedím, na rtech s tvrdým kamením urážlivých slov Toho, který také za český národ strádal od mrazivých jeslí v nivách betlemských až na tvrdý kříž na vrcholcích Golgoty.

A přece i o českém národě platí slova Písma Sv.: „V tom se ukázala láska Boží k nám, že Syna svého jednorozeného poslal Bůh na svět, abychom živi

byli skrze něho.“ Český národ měl ovšem též své vánoce. To před jedenácti stoletími, kdy sv. Cyril a Method „získali Kristu láskou národ celý.“ Na Velehradě — tam je český Betlém, tam stály první naše jesle křesťanství. Tenkrát splnila se na českém národě slova evangelistova: „Pohleďte a pozdvihněte hlav svých, neboť se přibližuje vykoupení vaše“ (Luk. 21, 28.) Co měl český národ krásného v minulosti, své umění, svůj zpěv, svého ducha, to vše kladl k nohám a k oslavě Toho, který v jeslích dřímá. — — —

Přečtěme nyní na perutích myšlenek několik staletí a položíme si otázku, jaký je dnes poměr českého národa k jesličkám a k Tomu, který v nich odpočívá, rozpínaje své ručky, aby svou láskou i náš národ objal. Národ náš, zapomíná na slova apoštola „abychom živi byli skrze něho,“ utíkal a utíká i dnes více či méně ke své vlastní škodě od jeslí Betlemských. Byly doby takřka ještě včera, kdy se zdálo, že uteče celý. A není ovšem divu! Vždyť vždy v té chvíli — a bylo to v minulosti častokráte, třebaš různým způsobem se tak dalo, — kdy Neposkvrněná Panna podávala do rukou našeho národa ze své náruče „plod života svého“ jako bělostný květ milostí Ducha Svatého vyrostlý, právě v té chvíli, pravím, našli se Herodesové dvacátého století, kteří si umínili ostrými meči ať skutků či slov zabít v našem národě to Božské Dítě. A aby se jim jejich katanské dílo dařilo, odstranili bídácky nejprve Matku jeho, uvrhše kletbu na náš národ pro stržení sloupu mariánského. A pak jako Herodes vraždil nevinnátka, brali děti českých matek téměř z jejich náručí a vraždili je, berouce z jeslí jejich duši Božské Robátko. Z Betléma českého národa chtěli vyhladit veškeru stopu po Bohočlověku a vyhnat jej i sluhy jeho do Egypta ciziny. Nic na věci nemění, zda ti moderní Herodové byli ve školních škárnách či na universitních katedrách, zda na ulici či v úřadech či na trůnech, zda j dášsky předstírali, že se „chtějí poklonit Božskému Dítěti“ či nikoliv. Lásku Božskou z jeslí vyhnali a položili tam lidské nedochůdce humanity. Boha milovati zakazovali a chtěli — bláhoví a slepí — lásku k bližnímu šířit v srdcích českých. A ti chtějí se radovati čistou radostí vánoční? Oni, kteří utlým dětem dávali pracovatí úlohy na thema „Vánoce bez křesťanství!“ — Ti, kdož nevázaným veselím v tanečních síních připravovali se na příchod Spásy světa! — Nemožno. Leč vždy však a za všech dob našli se — bohudík — i v našem národě — a nebyli to jen prostí lidé, byli to i velikáni ducha — ti, kteří před jesličkami prosili za odpuštění svých zbloudilých bratří a sester. Nepřiznati toto, byl by pessimismus. Jul. Zeyer napsal ve svém listě sl. Marii Kalašové na Štědrý den: „Je mi v tuto chvíli tak slavnostně. Ani smutek žádný necítím jen lásku a touhu. Lásku ke všemu a touhu po Bohu a Kristu! Kdyby to, co nyní cítím, ve mně stále bylo, věděl bych, co je štěstí, pravé, jediné štěstí!“ A tuto touhu po Bohu a Kristu cítí náš národ dnes více než kdy jindy. Proto se vrací po letech zase k jesličkám.

Národe náš! Za několik dní budou Ti zase jesle hlásati lásku, jíž tě miloval Bůh! Nevyhýbej se pohledu na tu Lásku, nezacpávej uší svých před ní! Neodvracuj zraku svého, až od jeslíček též na kříž zabloudí! V jeslích pro tebe pláče Boží Láska slzami dítěte, aby pro tě na kříži slzami krve plakala. Odoláš těm slzám?

Abys neodolal, na ten úmysl budeme za-tebe prosit před jesličkami my, kteří zářící hvězdou svaté víry puzeni, králové a královny, jdeme k Novorozenému, abychom mu obětovali zlato, kadidlo a myrhu — lásku, naději a víru.

Jar. Simer ský:

Mythologie, věda a víra o vzniku a vývoji kosmu.

(Dokončení.)

A jaké světlo nám filosofie dává k objasnění této záhady? V podstatě dává vysvětlení dvoje: 1. hmota je věčná, 2. hmota není věčná, tedy vznikla, byla stvořena.

Nemám v úmyslu v tomto pojednání polemizovat s oním prvním vysvětlením, jak jsem to ostatně naznačil už jeho titulem. Neboť jsem přesvědčen, že čtenáři „Jitra“ vědí o tom, že tato otázka od lidí povolaných luštěna a rozluštěna byla, že vědí, jak byla rozluštěna a že tedy jistě při uvedené alternativě přijímají vysvětlení k druhé.

Tím přecházím k třetí části svého pojednání, totiž k výkladu toho, co o vzniku a vývoji kosmu učí víra. Kosmogonie tato je obsažena v prvních osmnácti verších Genese. I ona staví na existenci prahmoty. Předpokládá však o ní, že byla stvořena Bohem. Tento předpoklad, toto tvrzení je rozumné, neodporující správnému myšlení nepředpojatě soudícího člověka; tento předpoklad je nutný, nemáme-li se uchýlit k hypothesám složitějším a nepochopitelnějším o absolutní, věčné existenci hmoty. Při této příležitosti zmíním se několika slovy o tom, co o podstatě hmoty soudí nejnovější fysika. Z předpokladů, které Einsteina a ostatní badatele vedly k založení a vybudování známé teorie relativnosti, plyne jako důsledek překvapující věc, že totiž hmota je úměrna energii. (Konstanta úměrnosti pak je číslo nepojmenované.) To znamená jinými slovy, že hmota a energie je totéž. Souborem dvou pojmů „nebe a země“ nutno si mysliti vše, co na světě existovalo, ovšem odvisle od Boha. Výkladů jednotlivých slov, t. j. slova „nebe“ a „země“ jest několik. Slovem „nebe“ — ovšem hmotné nebe — rozumí člověk vesmír mimo zemi. Pak tedy pojmy „nebe a země“ je skutečně vyjádřen vesmír celý. Jiný výklad je ten, že slovu „nebe“ připišeme pojem prostoru, slovu „země“ pak pojem hmoty. Tento druhý výklad zdá se mi rozhodně lepší, neboť — jak i z dalších veršů Genese plyne — nebyl první akt tvůrčí stvoření upraveného světa, nýbrž stvoření hmotného a prostorového podkladu pro jeho vývoj. Přidržíme-li se tedy tohoto výkladu, řekneme, že 1. v. Genese znamená: „Na počátku stvořil Bůh hmotu a prostor.“

Genese pak pokračuje druhým veršem: „Země pak byla pustá a prázdná a duch boží vznášel se nad vodami.“ Jinými slovy: Hmota byla beztvará, pustá, tekutá, a tvořící Bůh na ní uplatňoval svoji činnost. Aby se však z takové hmoty mohl vesmír vytvářeti dál, bylo třeba, aby se hmota „rozzářila“ energií. Ono vnitřní rozzáření, oživení hmoty, je v 3. v. Genese vyličeeno slovy: „I řekl Bůh: Budiž světlo! A učiněno je světlo.“

Byla tedy v tom období tvoření hmota rozestřena v prostoru a oživena světlem energie. I byl čas, aby se hmota koncentrovala a trhala v menší celky, podklady to příštích mléčných systémů. Protože energie byla upoutána na hmotu, znamenalo koncentrování hmoty i koncentrování energie. A po skončeném procesu kondensace a dělení hmoty, vznikl mezi jednotlivými kusy hmoty prázdný, tmavý prostor. — Tento fysikální proces líčí 4. v. Genese takto: „I viděl Bůh světlo, že bylo dobré. A oddělil světlo od tmy.“ A tak dle 5. v. G. uplynula první epocha tvoření.

Druhá epocha znamenala další koncentraci a dělení oněch hmot mléčných soustav v menší kusy, základy soustav slunečních. Kolem vzniklých jader, vyznačených větší hustotou a přitažlivostí, kupily se hmoty okolní, a uprostřed nich vznikla tím prázdnota — „obloha“. Genese o tom vypravuje ve verších 6. 8. 7.: „Řekl Bůh: Buď obloha uprostřed vod! A oddělil vody od vod. I učinil Bůh oblohu a oddělil vody, kteréž byly pod oblohou od těch, které byly nad oblohou. — A stal se večer a jitro, den druhý.“ Podotýkám, že slovu „vody“ dali jsme zde důsledně pojem tekuté hmoty, jako dříve. —

A nyní nastalo tvoření planet. O jeho způsobu Genese nemluví; vypráví pouze, jak to na povrchu planety — speciálně naší Země — vypadalo po jejím vzniku: beztvárnost přešla chladnutím a pohybem ve tvar kulovitý, pokrytý vodou, mořem. Moře pak se stahovalo do určitých oblastí a vznikala tím pevnina, která se zvolna uzpůsobovala k rození bylin. — V 9. až 14. v. G. je to vyličeeno tímto způsobem: „Řekl pak Bůh: shromážděte se vody, jež pod nebem jsou, v místo jedno, a ukaž se sucho. I stalo se. A nazval Bůh sucho zemí a shromáždění vody nazval mořem. A viděl Bůh, že to bylo dobré. I řekl: Vydej země bylinu zelenou a činící sémě v dřevo plodné, nesoucí ovoce podle pokolení svého, jehož by sémě v něm samém bylo na zemi. I stalo se tak — — —“ Atmosféra, obklopující zemi, byla však ještě hojně nasycena plyny a parami, takže pro tvora, který by byl tehdy na ní žil, by nebylo slunce ani hvězd. Ty se tedy „objevily“ až v dalším, čtvrtém období tvoření. A objevení slunce a hvězd dalo onomu hypotetickému tvorovi zemskému možnost měřiti čas. Čas není totiž nic absolutního. Závisí na pohybu. — Slova, jimiž o této čtvrté době tvoření mluví Genese, jsou obsažena ve verších 16.—18. „Učinil Bůh dvě světla veliká: světlo větší, aby panovalo nade dnem, a světlo menší, aby panovalo nad nocí, i hvězdy. A postavil je

na obloze nebeské, aby svítila nad zemí. A panovala nade dnem a nocí a dělila světlo a tmu. A viděl Bůh, že to bylo dobré.“

*
*

Tím jsem vyložil svůj pokus o výklad Genese na základě moderních představ vědeckých kosmogonií. Sporu jsme při tom nenalezli, což nás ovšem nepřekvapuje — víme proč.

Poznali jsme tedy, jak národové i jednotlivci soudili o vzniku věcí, o stvoření onoho vnějšího světa, krásného, hlubokého kosmu, a jak tyto lidské představy nejsou ničím jiným než výkladem několika krátkých vět Genese, tkaných z krásných, velkých slov. —

A budiž mi dovoleno, abych v zakončení odpověděl na otázku, jaký význam má mítí pro myslícího člověka pozorování a zkoumání všehomíra. Vesmír má ho nadchnouti krásou svého uspořádání, má ho okouzlití poesíí svého ladu, má ho uchvátiti velkoleposť své jednoty a harmonie, a pohnouti k tomu, aby se snažil podobnou krásu, lad a harmonii vnést i do své duše, do onoho svého světa vnitřního, aby se v něm za jasů radostného chvění i v zadumání klidu ozývala píseň vznětů čistých.

Poznámka. K tomuto pokusu o výklad genese upozorňuje redakce, že slova „přemýšleje, jak by svět stvořil“ v 1. čísle ř. 13. zdola dostala se tam omylem. Nechť je čtenáři laskavě škrtnou.

Václav Feřt:

B e t l e m.

Betlem — jesličky! Ta slova vlévají ještě dnes radost do mého srdce a v myslí budí milé vzpomínky. — Vzpomínám, jak jsem se radoval, když jsem si mohl koupiti „za krejcar“ nebo za dva ovečkami a pastýři pomalovaný arch; vystříhoval jsem neumělou rukou jednotlivé figurky, podlepoval tvrdým papírem a před Štědrým dnem stavěl na prkénko do zeleného mechu. O, vězte, tehdy jsem trávil u toho prostého Betlema celé hodiny a s pastýři klaněl jsem se Ježíškovi v jesličkách. — Snad i vy jste stavěli Betlem, a nyní vzpomínáte na ty šťastné chvíle dětství. Chci vám ukázat, jak povstal krásný zvyk stavěti „jesličky“.

Betlem je místem, kde stály kdysi skutečné jesle, v nichž odpočívalo božské dítě — Ježíšek. Pravíť sv. Lukáš: „I porodila (P. Maria) syna svého prvorozeného a obvinula jej plénkami a položila ho v jeslích, poněvadž neměli místa v hospodě“. Chlév, v němž se Spasitel narodil, jest jeskyně asi 12 metrů dlouhá a 4 metry široká. Stěny její jsou nyní obloženy mramorem, osvětlena jest mnohými lampami. V té jeskyni stály jesličky se Spasitelem, když se přišli pastýřové pokloniti svému Pánu.

Původní jesličky byly přeneseny asi r. 642 do Říma. Pět zbytků prkének těch jeslí chová se dosud v stříbrné schránce v římském kostele Sct. Maria Maggiore. Ve Svatou noc nosí kanovníci toho chrámu schránku po kostele v průvodu kardinálů, knížat a tisíců věřících. — Avšak i jeskyně, v níž se narodilo Světlo světa, chtěl mítí Řím na blízku. A proto papežové zřizovali imitace jeskyně betlemské v kostelích římských. Takové jeskyně s jeslemi byly napodobovány i v jiných zemích.

Tedy z východu šířila se úcta k jeslím v Římě a po celé Itálii. Zvláště od r. 1223, když slavil sv. František z Assisi známou vánoční slavnost, rozšířila se velmi úcta k narozenému Spasiteli i zvyk stavěti jesličky. V lese Greccio v Umbrii postavil v posvátné noci prosté jesle se senem, u nichž stáli vůl a osel. Lid hrnul se se všech stran k tomu místu a lesem hlaholily zpěvy vánoční. Po mši svaté kázal svatý František lidu o lásce boží. Od toho času stavěli Františkáni ve svých klášterech jesle. Vedle Františkánů i Dominikáni šířili úctu k jesličkám; zvyk stavěti jesličky rozšířil se v Itálii tak, že nebylo domu, nebylo rodiny, kde nestavěli jesliček.

Z Itálii rozšířil se ten zvyk do jiných zemí. Do Čech dostal se dosti pozdě. Jsou to na prvním místě jesličkové archy, které k nám přicházely z Německa a nemají

ceny umělecké. Povšimnutí zaslouží umělecké archy mistra Aleše, o nichž pojednává další stať. — Nyní již po celých Čechách rozšířilo se stavění „Betlema“. V době vánoční staví se snad v každém kostele „jesličky“. I v chudé chatrči prostý papírový Betlem postavený v mechu těší srdce dětská a hřeje je v době ledového záší, béd a trudů. — — —

Dr. Jan Sajíc:

Svrchovaná naděje.

(Apoštolát ochotnického divadla.)

Katolické hnutí dnešní doby srovnávám nejraději s dobou národního obrození před sto lety, i co do poměrů i co do statečnosti. Analogie shledávám nejen v situaci a vnějších jevech, nýbrž i v postupu a v poměru k budoucnosti. Tu i tam předchází období útlaku. Pojem inferiority při vyslovení jména „vlastenec“ v dobách předbřeznových má dnes analogii v nazírání na lidi, kteří vyznávají k a t o l i c i s m. Tu i tam vyvstává proti všeobecnému proudu, jehož takřka jedinou pružinou jest pohodlná a markou osvícenství označená patentovanost, nová síla, která vyvěrá ze zřidel dávných kultur, a dožaduje se práva na život, ačkoli humanitě dnešní právě jako osvícenské humanitě tehdejší neslouží ke cti povýšenost, uzavřená jinému názoru duševnímu, povýšenost ve jménu pokroku. Sám fakt, že jistá, a to podstatná část národa, s jejímž duševním bohatstvím je spojena kulturní výše nejslavnější minulosti, že ona část musí se pracně domáhati práva na život tam, kde založila kdysi rozkvět, ze kterého se dospělo až k říjnu roku 1918, sám tento fakt je zdrcující kritikou životních hodnot dnešní pokrokovosti a humanitářství. Ale je to fakt, musíme s ním počítati a musíme jej přivésti časem sami ad absurdum — v zájmu celého národa a jeho pověsti za hranicemi.

O trudné přítomnosti jsme všichni jednoho mínění. Známe její slabiny, víme, že se změní dříve či později. Jinými slovy: máme na mysli budoucnost. Budoucnost — mládí! Mládí — studentstvo! Přirozené povědomí dává nám cítiti, že přítomnost žádá silných mužů, budoucnost zdravé a m l a d é mládeže. A mládež žádá si vůdce. V rozhraní let, prožív dobu kvasu i zrání, hledám vůdce ve studentstvu. Zvláště proto, že v době obrozené mám pro své hledání skvělý doklad. Zním jej tak dobře sám, jako jej zná celá naše studentská obec.

Uvažuji-li o možnostech, jaké má studentstvo před sebou, dotýkám-li se živé práce, kterou se zabývá studentstvo v dnešních poměrech a dnešní mentalitě, zastavuji se nezbytně u složky nikoli bezvýznamné — u studentského divadla ochotnického. O snáhách, cílech a poslání ochotnického divadla v minulosti i přítomnosti bylo napsáno a pověděno tolik, že by znamenalo téměř nositi dříví do lesa, kdybych znova chtěl opisovati vlastními slovy všechny známé pravdy a myšlenky.

V našem hnutí celkovém nabývá divadelní život nové tváře, chce býti souřadný s ostatními zjevy: politikou, sociální reformou, vědou, literaturou, uměním výtvarným atd. atd. A plným právem. Chceme-li mluvit o vysokých cílech celého hnutí, musíme tyto vysoké cíle tušiti a viděti ve všem, co podnikáme. My, kdož se zabýváme divadlem teoreticky či prakticky, nesmíme vypadnouti ze své úlohy. A vypadli bychom z ní, kdybychom v otázce divadla ochotnického slevili něco z toho, čeho nechce a nemůže sleviti ze svého počínání politika, věda, umění slovesné a výtvarné, Orel a jiné naše složky. Nemůžeme žádati na lidech, kterým boj o život nedovolil dostoupiti jisté výše vědění a uměleckého cítění, aby naráz pochopili, že pohodlí a zábava není cílem života, že život je dílem duše, nikoli souhrnem prchavých okamžiků, ve kterých jednou převládá smích a po druhé sentimentalita bez vyšších hodnot. U studentstva samozřejmě předpokládám vrozený nebo vypěstěný cit pro stránku uměleckou našich divadel. Dotýkám se tu více stránky lidovýchovné. Chci-li míti celek vědomý důstojnosti života, chci-li pocílovati, že vývoj můj a druhů může se díti za vlivu chápavého zastupu lidí, kteří vyznávají úhrnem též světový názor jako já, že můj vývoj vnitřní není naopak bez vlivu na účastníky, musím znáti odpovědnost celé své práce a musím si vychovati celé rozsáhlé prostředí, jehož jsem částí a jež je metafysicky částí mou. Zkušenost mne učí den ze dne — za cenu některých trpkostí s druhé strany a za

cenu bolestných pocitů se strany mé, — že pochopení pro věci vskutku krásné a vznešené u nás není tak vžitě, jak by mělo býti a jak bychom si rádi namluvili. Příčinu vidím v tom, že není nebojácné odvahy pohlédnouti pravdě do očí, pochopiti omyl a nastoupiti cestu novou, radostnější, na které vše by dýchalo myšlenkou, krásou a dobrem. Kdo má býti živým svědomím křivd, které se páchaly vědomě či nevědomky na vkusu lidu, na jeho duševních statcích a tím i na hodnotách věčných? Podle mého názoru ten, kdo je do jisté míry nadán skutečnými výsadami. A to je studentstvo. Co je výsadou studentstva? Ne to, že studuje, ale to, že může a má konati takové věci, které mají důvod ve výjimečném postavení studentstva v řádu společenském. Tím se vyznamenávalo studentstvo v dobách národního obrození před sto lety po stránce národní. Tím se musí vyznamenati dnešní studentstvo katolické po stránce životních hodnot a kladů. Já (a za nedlouho všichni ostatní) chci viděti ve studentstvu vzor, příklad práce nejen pilné, nýbrž i vynikající v každém směru. Není pochybnosti o tom, že v oboru divadelním najdou se mezi studentstvem a těmi, které studentstvo dovede seskupiti kolem sebe, činné síly herecké, jež po svém mohou vytvořiti velké věci. Nadějí našeho divadelnictví však jest sdružení studentské, které bude míti repertoir. Ne náhoda, ale vědomé studium a rozsáhlá znalost povede tento repertoir, který bude míti tolik vnitřní svěžesti a síly, aby napájel svým obsahem a cenou vše, co souvisí s pěstěním divadla v katolickém obrození. A tato znalost bude míti zároveň tolik statečnosti, aby dovedla poznati nebezpečí mělkosti, aby mohla odraziti útoky zbahnělé pohodlnosti, třeba z vlastních řad, aby podala ruce všem stejně silným v boji za myšlenku a umění. Studentské divadlo těchto vlastností a předpokladů bude oporou nám všem, kdož jsme dosud nuceni podávati lidu občas věci ne sice špatné, ale jistě ne tolik významné a tak hodnotné, jak bychom chtěli. Mládí — a to je mi souznačné s pojmem studentstva — má právo na výboj v duchových oblastech, má dokonce povinnost nejen hledati, nýbrž i vynalézati nové orientace, nikoli poddávati se tak či onak ustrnulé přítomnosti, bez ohledu na budoucnost nebo beze zřetele na silnou minulost. Ve výboji duchovém je tajemství statečnosti. Lpěti na pohodlí znamená umíněnost. Spěchati v před za ideály osvobození z područí nešťastného návyku a mělké zábavy, býti se za trvalé a výsostně krásné formy kladného života i v oboru divadelním — toť statečnost sama. Vidíte analogii s národním obrozením? V ní je naše velká, svrchovaná naděje.

Václav Feřt:

Jesličky M. Aleše.

Když jsem byl ještě malým chlapcem, dal mně pan farář papírový Betlem k vystřihování. Na arších většího formátu přeslabikoval jsem nadpisy: M Aleš: Betlem. Ačkoliv jsem neuměl dosti oceniti to umělecké dílo, přece již tehdy zalíbila se mně pestrost jednotlivých figurek. Avšak nevážil jsem si bohužel příliš toho pěkného dárku. Dostí úhledně jsem si je vystřihával a i v létě v zahradě do písku postavil, ačkoli bylo do vánoc ještě daleko. Tak ztratily se mi mnohé figurky a Betlem upadl v moře zapomnutí. — —

Když mi bylo čtrnáct let, dostal jsem opět tyto jesličky. Začal jsem totiž dosti pěkně vyřezávati lupenkářskou pilkou. Pro nedostatek vzorků k vyřezávání vzpomněl jsem si na Alešův Betlem. Koupil jsem si jej a dal se do práce. Kopíroval jsem jednotlivé figury na dřevo, potom jsem je vyřezával a maloval. Tato dvouprázdninová práce se mně zdařila a proto jsem sestavil figurky na prkno, udělal skály a cesty. Brzy vykouzlil jsem pěkný český Betlem. — — Rozhovořil jsem se o sobě, ačkoliv jsem chtěl jen popsatí Alešův Betlem a vyličiti jeho ráznost.

Farář K. Procházka ve své knize O Betlemech píše o jesličkách Alešových takto: „Nade všechny dosud jmenované archy jesličkové vyznamenávají se umělecké archy jesličkové, jež počtem tří komponoval mistr Aleš v r. 1902, k nimž později přistoupil téhož umělce arch čtvrtý.“ A opravdu! Myslím, že neviděl jsem lepších papírových jeslí nad tyto. Ve stáji s doškovou střechou jest svatá rodina. Na jedné straně klečí starý muž v kroji chodském, po druhé jest viděti klanící se mudrce v kroji středo-

věkých, bohatých králů. Kontrast k nim tvoří jednoduchý šat tří Slováků hrajících uprostřed stáda ovcí malému Ježíškovi na různé hudební nástroje. Po straně vidíme krásné koně, ryze české, bujné koně od Netolic. Zastoupeny jsou tam národní typy ze všech koutů naší vlasti. Tam stojí statný šohaj z Hané, tu v krásný kroj hanácký oděné švarné děvče. Zde ubírá se pantáta z jižních Čech s dvěma vánočkami, jinde stará babička s nůši na zádech spěchá k Jezulátku. Nechybí ani myslivec s psem, ani dudák, ani ponocný. Vidíme tam také kominíka, řezníka, pekaře, veselého hostinského vedle vážného poustevníka. Ba i starý „policajt“ má tam své místo! Tam nese chlapec rybu, jinde pase děvče slepici. — A ti všichni spěchají k Ježíškovi, aby se mu poklonili a složili dárky k jeho nohám. V dáli vypínají se věže městečka Bellema, které jest stavěno v středověké gotice; nedaleko stojí také český topol, jsou tam i „boží muka,“ větrný mlýn a česká chalupa. — — —

Sestavil jsem si tento Betlem tak, jak si jej v mysli oživuji. Vypadal tak pěkně! — Zajímavé snad bude zmíniti se o tom, co píše o tom Betlemu jeho tvůrce, mistr Aleš. „Bylo mně pět let, když mě napadlo udělati si Betlem. Ale před tím urobil jsem si rozmarnou hračku. Malého Mojžíška jsem si vymaloval, vystříhl jsem to, vzal jsem ořechovou skořápku, Mojžíška jsem do ní položil a odnesl jsem na louži před chalupu. — Když jsem robil — píše Aleš — pro „Dědictví Komenského“ Betlem, poslal jsem listy malým, chudým klučikům. Hoši zůstali jako zařezaní, figurky očima zrovna nakusovali, stáli jako z kamene, a najednou jeden z nich povídá: „To si necháme až do smrti!“ „A když mě to povídali, všechno se ve mně rozesmálo, já si zamnul ruce, chodil po světnici, na svůj Betlem jsem se několikrát podíval a měl jsem velikou, čistou, pravou radost. . . .“ (Květy I. str. 81—88 roč. 1905 „Ze vzpomínek Mikuláše Aleše.“)

Ku konci si dovoluji učiniti malou poznámku. Když vyšly Alešovy jesličky z tiskárny, dostal je každý za 1 korunu. V r. 1914—15 stoupla jejich cena na 3 koruny! Nyní, když vzešla nám hvězda svobody, obdržíte 4 archy Alešových jesliček k vystřihování za — — 8 korun 50 haléřů!! Co by tomu řekl Aleš, kdyby vstal z tichého hrobu?

Jesle u kapucínů v Praze.

Památné jsou jesle v kostele kapucínském na Hradčanech. Těší se u Pražanů veliké oblibě. Dle pověsti pracoval na těchto jeslích jeden z bratří Kapucínů asi před 150 lety po dobu 10 let. Tak, jak jsou nyní, upravil je v roce 1902 známý, obětavý pražský katolík, magistrátní úředník Josef Adam. Opravil beránka, který mečí ne pěkně, a ostatní figurky tak, že nepozbyly starožitnického rázu. Všech figurek je třiačtyřicet. Při opravě figurky Panny Marie našel v kouscích papíru datum kalendáře z r. 1725. Jiných důkazů v stáří figurek nenalezl.

Avšak již dříve byly opravovány. Asi před 40 lety opraveny byly za obnos 600 zlatých. Opravovány prý byly poprvé po 100 letech. V klobouku jedné figurky byl nalezen nápis: „Bis du nach Betlehem kommst, grüsse mir.“ Jesle jsou věru zajímavé. Mají délku šest metrů. Přední figurky jsou v životní velikosti. Vzadu je dřevěný chlív s Jezulátkem, Pannou Marií, sv. Josefem, s volkem a oslíkem. Nad chlívem je hvězda, na levo od ní nápis: „Gloria in excelsis Deo!“ Velmi se mi líbil beránek, který mečí. Mechanika jeho je taková: Hlava jest upevněna na struně, která vede do oratoře, kde při pohladění beránka některý přítomný zatáhne strunu, při čemž beránek zamečí. Pozadí je vyplněno květinami a palmami.

Když jsem tyto jesle před několika lety navštívil, zanechaly v mém nitru příjemný dojem.

Smýšlení jest nejsvětější, nejsvobodnější dědictví každého člověka, které se mu nížádnou mocí tohoto světa odejmouti nemůže.

K. Havlíček: Epištoly Kutnohorské.

O socialismu.

Dějiny lidstva nejsou v podstatě nic jiného, než syntésí jistých period, které se k sobě mají jako příčina a účinek. To neznamena, že předcházející perioda svou vlastní silou vynucuje si průběh dalších událostí, jakoby v ní spočíval tvůrčí zárodek pozdějšího vývoje; nýbrž, že pozorovatel prostě shledává: jsou-li ve společnosti lidské dané předpoklady, tvořící o sobě jistou periodu, nastane určitý výsledek, čili další perioda lidského vývoje. A to, co tyto podmínky stmeluje v příčiny a vynucuje účinky, jež opět stávají se příčinami následujících účinků, jest zákon od přirozenosti člověku vrozený, nutkající jej k dosažení vznešených představ pravdy, práva a spravedlnosti. To jest základní nit, táhnoucí se dějinami lidstva. Z hlediska speciální analytiky stává se otázka složitější. Buď tato touha lidská najde půdu v reálném podkladu skutečnosti — pak roste, stávajíc se vlastní příčinou vývojovou, nebo nikoliv, a zajde. Nevěříme totiž všeobecně v thesi, že „pravda vítězí.“ Pravda sama o sobě v ústech podvodníků nebo nemyslicích mas může býti zajisté jen pouhou frází; k vítězství pravdy jest nutně potřebí lidí dobré vůle, kteří výlučně jsou jejími hodnotícími subjekty. Objektivně může býti zase jejich základní kritérium v principu buď správné nebo pochybné, a to ať již pro vadnost základních premis či logického postupu. V posledním případě idea ztroskotá, periodu, kterou vytvořila, vystřídává nové období.

Chci pojednat o periodě, kterou právě všichni prožíváme, a která se vyznačuje myšlenkou přerodu lidské společnosti na podkladě sespolečenštění všech staťků a provedení naprosté rovnosti — o socialismu. Vzal jsem si za úkol, vyložit tu stručně jeho pojem, příčiny, ze kterých vyrůstá, poukázat na první symptomy vývojové jakož i na nesprávnost jeho theoretických předpokladů.

Chťel jsem v úvodě naznačiti, že domněnka, jakoby socialismus byl výplodem utopisírujících hlav či výsledek zisťnosti nesvědomitých agitátorů, využívajících příznivé situace, nemůže být správná. Podstata musí sahati daleko hlouběji. Socialismus, jak již jméno naznačuje, zabývá se společností, zvláště její úpravou. Jest známo z kulturních dějin, že vzájemné vztahy sociální mezi lidmi byly dříve velmi jednoduché. Státy (byly-li jaké) byly převážnou většinou povahy agrární. Život lidský vyznačoval se soběstatečným hospodářstvím domácnostním; blahobyt a práce všech byly přirozenými podmínkami úplně zabezpečeny, neboť půdy bylo tehdy nadbytek. Přirozeno, že za takovýchto hospodářských poměrů a takovéto intensity relace společenské o nějaké otázce sociální nelze celkem mluvit.

Tu a tam ojediněle objevuje se však zvláštní společenská úprava, která se značně podobá realizaci programu moderního socialismu. Pöhlmann uvádí ve svém spisu „Geschichte des antiken Kommunismus und Sozialismus,“ že již kolem r. 1300 př. Kr. byl zaveden na Krétě jakýsi druh komunismu, který v základě napodobil později Lykurgos ve Spartě. Ale i zde nutno mluvit dle Pöhlmannova o komunálním životě ve smyslu velmi striktním. Naši zastánci komunismu dávají se často nadchnouti starověkým hnutím otroků v Italii (Spartacus). Než neprávem: vzpoura ta neměla za účel změnit formu společnosti, nýbrž osvobodit otroky z nesnesitelného jha tyranů. Celkem možno říci, že starověk pro nás v tomto ohledu nepadá na váhu.

Avšak přirozeným vzrůstem obyvatelstva půda poznenáhlu byla zabírána, lidstvo rozbíjí uzavřený život domácnostní, provozuje obchod, nastává specialisace prací, zakládají se řemesla a staví města. Společenské vztahy se komplikují, ale stále ještě udržují se ve sféře soukromoprávní vlivem malé poměrně kvantitativní populační, patriarchálních tradic a jednoduché formy ve výrobě hospodářských staťků. Dnes na př. obchod všeobecně jest pokládán za akt sociální, poněvadž týká se veškerenstva. V periodě, o níž jest řeč, nebylo téměř zprostředkovatelů mezi výrobcem a konsumentem, neboť onen pracoval pravidelně jen přímo na zakázku tohoto. Obchod tedy týkal se výlučně producenta a spotřebitele. Další příznačný zjev, který byl jedním z hlavních podnětů, jež daly vzrůst budoucímu hnutí socialistickému, jest otázka salariátu (námezdní poměr mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem). Takový učeň nebo tovaryš ve středověku měli zpravidla naději, že stanou se jednou samostatnými mistry a že budou pak pracovat pro sebe a svou rodinu. Problému nezaměstnanosti v našem

smyslu naši předkové neznali. Nebylo tedy příčiny, proč by se poměr mezi mistry a tovaryši vymykal z rámce soukromoprávního. To byl středověk.

Byly však i zde výjimky. V životě prvních křesťanských obcí pozorujeme nesporně známky moderního komunismu. Ovšem byl to komunismus mnohem vyšší, který vyrůstal z pravé, obětivé lásky k bližnímu a z bezmezné pokory k Bohu. A právě z tohoto předpokladu vznikl onen velký rozdíl mezi komunismem antickým a křesťanským, totiž rovnost ve smyslu negace otroctví. A jestliže moderní komunisté dokazují na tomto křesťanském socialismu proveditelnost svých zásad, pak ať nezapomínají na ethický podklad křesťanského komunismu, kterého jim, materialistům se nedostává. Ale i komuny prvních vyznavačů Kristových zanikly a nehledíme-li k některým pokusům náboženských výstředních sekt, j. Apostoliků, Albigenských, Adamitů a j., dále pak několika t. zv. „státních románů,“ jichž řadu zahajuje Tomáš Morus svým zajímavým dílem „De optimo rei publicae statu, deque insula utopia,“ jest socialism středověku neznámým.

Dějiny novověku vyznačují se velikými převraty jak na poli duševním, tak hmotném. První jest charakterisováno rozmachem filosofie a velkou revolucí, bijící v schátralý režim politického absolutismu sugestivními hesly svobody a rovnosti; v druhém pak směru netušený rozvoj věd technických způsobuje pravý chaos. Politický rozmach, získávání stále a stále nových průmyslových a obchodních odbytišť, zejména v koloniích, úžasné zdokonalení světové komunikace využitím parní síly, komunikace, která trhá dosud poměrně úzký okruh působnosti průmyslu (dříve manufakturového) a obchodu, řadou geometrickou vzrůstající počet populace a tím i potřeb: to vše jest nyní podněcováno a samo zároveň k životu přivádí podnikatelskou horečku průmyslovou. Továrny, vypravené strojovým zařízením, činící lidskou práci takřka zbytečnou, rostou jako houby po dešti. Sta a tisíce lidí, jichž práce přeměnou ručního průmyslu v moderní závody stala se bezpředmětnou, ocítají se neúprosně na dlažbě, odsouzení jsouce k živoření. A státy — staví se na půdu hospodářského liberalismu, t. j. směru, který hlásá, že hospodářská činnost jednotlivcova, motivovaná výhradně osobním prospěchem, nutně vede k harmonii zájmů celku i individuí. Stát prý, nebude-li se plést do poměru mezi výrobcem a spotřebitelem (nyní se vyrábí ne pro určitého zákazníka, nýbrž ve velkém pro individuálně neznámé forum), zaměstnancem a zaměstnavatelem, posílí tak nejdokonaleji osobní zdatnost všech, kteří dohromady jsouce silní, musí vytvořit mohutný celek. To znamenalo na př., že pracovní podmínky byly vyjednávány přímo mezi dělníkem a továrníkem. A protože kapitalista mohl sledovat neobmezeně svůj „l'intérêt bien entendu,“ jest přirozeno, že obsah smlouvy nebyl zrovna pro zaměstnaného nejpriznivější. Než tento „dobře pochopený prospěch soukromý“ šel dále: zaměstnavatel viděl, že jest možno opatřit si lacinější pracovní síly; najímal tedy ženy a děti, které pracovaly denně 12—16 hod. Že za takovýchto poměrů duševní stránka dělné třídy byla zanedbávána, že úplný rozvrat rodinný nebyl dalek, jest na jev. Tu již nelze říci, že společnosti do toho nic není, vede-li se dobře či špatně větší její části. V otázce dělnické vzniká tedy problém všennárodní, všestátní, všelidský. Oproti dřívějším svobodným měšťanům, t. j. mistrům a tovaryšům cechovním vynořuje se tu masa dělníků, proletariát, který jsa vydán na pospas egoismu službodárců, bez ochrany se strany státu, společnosti, jest odsouzen navždy zůstat v poměru námezdním. Situace neudržitelná, reakce patrně silná musila se dostavit.

Změny sociální, způsobené těmito převraty hospodářsko-politickými staly se přirozeně vhodnou látkou k řešení na poli literárním: otázka sociální počala se předem řešit theoreticky. Tuto periodu úvah výstižně rozdělil Engels („Entwicklung des Sozialismus“) na dvě období: a) socialismus utopický, b) socialismus vědecký.

Jest příznačno, že první hlasatelé reformy sociálních vyskytují se u národů západních. Přirozeně: otázky sociální byly tam vzhledem k vyvinutým hospodářským poměrům a jejich nezbytným stínům nejpalčivější. Tomáš Morus byl Angličan a v Anglii tehdy budovali textilní továrny a cítili tíhu latifundií. Campanella (napsal „Civitas solis“) pocházel z Itálie, země starého průmyslu. Ve Francii byl to Babeuf, který první přenášel ideu rovnosti na pole hospodářské, což jej přivedlo na popraviště. Jeho krajan Saint Simon vytyčuje práci jako jediný pramen blahobytu a dělnickou třídu jako jeho nositelku. Enfantin dovodil z toho první důsledek, že jest tedy nespravedливо, aby ti co nepracují (kapitalisté), měli se lépe než dělník. Fourier hlásá právo na práci a pro každého. Angličan Robert Owen a Francouz Cabet snaží se

uskutečnití své plány v praxi; onen zakládá humánní instituce, zřizuje komunistické kolonie (první r. 1824 v New Harmony, stát Indiana), tento proslavuje se románem „Voyage en Icarie“ (r. 1840) a uvádí v život dosti vzornou kolonii svých přívrženců v Texasu. Než pokusy obou mužů se neujaly.

Jest nesprávné, dokazují-li někteří odpůrci socialismu na těchto pokusech neudržetelnost zásad socialistických. Zcela právem jim odvěti protivníci, že „nový společenský řád nedá se založiti, jako pokus v malém, v kapitalistickém prostředí, nýbrž že musí být výsledkem historických sil a hospodářských nutností“ (Proletkult, roč. II., č. 32.).

Pojem státního socialismu první přesněji formuluje Louis Blanc, kdežto Proudhon stává se otcem francouzského anarchismu a autorem známé fráze „La propriété c'est le vol.“ Všechny tyto muže dosud vyjmenované řadíme mezi ideology socialistické: chtějí napravit vady současného řádu společenského, zacházeli do nemožných, směšných abstrakcí, neohlížejíce se naprosto na skutečnost, vyhýbajíce se úplně jakékoliv systematickosti (snad právě proto, že byli většinou Francouzy.) Pro pozdější vývoj socialismu nemají celkem většího praktického významu.

Těžiště dalšího období — vědeckého socialismu — které docela dobře vystihuje nedostatky předchůdců jeho, přenáší se do Německa. Přejít mezi oběma periodami tvoří Rodbertus a Lassalle, vlastními zakladateli vědeckého socialismu jsou Marx a jeho přítel Engels.

Marx jest skutečně první, jenž všechny ty nejasné snahy a nedomyšlené plány pevně soustavně spojil, postavil na vědecký podklad a dal jim určitý směr. Svým materialistickým pojetím dějin a teorií o nadhodnotě založil rozsáhlý systém, který, přes rozmanité změny, jež prodělal během pozdějších dob, v podstatě tvoří ideový podklad většiny socialistických stran. Marx jest duší, pilířem socialismu, k němu vzhlíží všichni socialisté jako k Bohu a jeho „Kapital“ nahraňuje jim Evangelium. Vzhledem k enormní důležitosti zjevu Marxova pro socialismus bude nutno, stručně rozebrati zde hlavní zásady jeho učení.

I. Materialistické pojetí dějin. 1. Theorie věčného vývoje.

Nic není trvalé, jest věčný vývoj, věčná změna. Každý klad vzbudí protiklad, s nímž po vyrovnání vytvořiv jednotu, dá jako nový klad podnět k novému protikladu a tak do nekonečna. Dle toho žádný pojem právní, náboženský, mravní a sociální není stálý, nezměnitelný; pouze v matematice připouští Marx výjimky. Podstatu tohoto názoru přelal z Heglovy filosofie (Heglova dialektika).

Nepřijatelnost tohoto názoru pro katolíka jest patrna. Jím se rozbíjí pojem věčného, absolutního, neměnného se Boha, pojmy nebe, dobra atd. Ale i se stanoviska čistě rozumového jest tato theorie absurdní. Velice bystře kritizuje ji Cathrein („Der Socialismus“). Táže se, odkud vědí, že pojem vývoje existoval nebo že bude existovati, odkud vědí, že změní se náboženství, manželství atd., když ani nevědí, zda budou lidé a jaké budou mít pojmy. „Odkud mají tento povšechný, pro všechny časy a vždy stejně platný zákon?“ Arci pro vědy matematické připouští se výjimka. Ale může se namítnout: vždyť základní pojmy této disciplíny jako podstata, kolikost, jakost, rovnost, vztah atd., nebo základy matematického myšlení, jako, že dvě veličiny, které se rovnají třetí, jsou si rovny atd., matematika si vypůjčuje od filosofie. Kdyby tyto soudy marxisté neuznali za správné, pak potírají nejen náboženství, filosofii a matematiku, ale i svůj „vědecký socialismus“.

I. 2. Monismus materialistický Dualismus hmoty a ducha jest zdánlivý; existuje pouze hmota a život duševní vysvětluje se prostě chemickým procesem, pohybem atomů. Marx v tomto směru jeví se nám zcela dítětem své doby. Tehdy v první polovici minulého století materialismus převládal ve vědeckém myšlení. Vyvracet jej nepokládáme za nutné: moderní věda dává nám za pravdu.

I. 3. Důsledky, které Marx z této theorie vyvozuje, jsou arcí závažné. Uvažuje: hmotno, podmňující kulturní vývoj lidstva, jeví se ve formě hospodářských podmínek, přesněji v organizaci výroby a směny hospodářských statků. Sám praví v „Kapitálu“ „Způsob výroby života materiálního ovládá všeobecně rozvoj života sociálního, politického a intelektuálního.“ To jest sociální modus stále měnící se hmoty, jeho podružným korelátém jest kultura.

Tuto doktrínu nutno vždy chápat v nerozlučném spojení s monismem materialistickým. Protože these, že „vše, co nacházíme u lidí na víře, ideálech a světovém názoru, jest

výplodem okolností, ve kterých žijí“ (Sombart), jest specifická konkretisace materialistického monismu na poli sociologie, bude se stanoviska systematického nejen neodůvodněno odlučování této dedukce od theorie materialistické, ale i nebezpečno z hlediska důkazového: uvádí-li se od theoretických odpůrců marxismu jako protidůvod jeho pojetí dějin na př. křížácké války, papežství, křesťanství a podobné zjevy v dějinách lidstva, které nebyly přímo uvedeny v život hospodářskými motivy, vyplývá to z nedostatečného pojetí Marxových názorů, kterému přirozeně může býti namítnuto, že zmíněné idee, které daly ráz určitému období, samy jsou přímým derivátem hmotných, hospodářských poměrů. Vidíme tedy, že vlastní podstata a význam materialistického pojetí dějin tkví výlučně v materialistickém monismu, že každý pokus interpretovat tuto nauku na podkladě reálného izolování jednotlivých prvků jejich, vyvozených analytickou systematikou, musí selhat a že konečně vyvrátiti monismus tak, jak jej hlásal Feuerbach (od něho jej převzal Marx), nejen anuluje uvedenou dedukci, nýbrž všechny ostatní části Marxova učení, o nichž se ihned zmíníme.

Neudržitelnost tohoto jednostranného dogmatu Marxova byli si vědomi též někteří socialisté. Kautsky na př. v známé revue „Die neue Zeit“ snaží se zmírniti jeho původní princip, uznáváje hmotu a ducha jako dva rovnoběžné činitele ve vývoji lidstva, do jisté míry na sobě nezávislé. Přiznává: „Duch hýbe společností, ale ne jako pán hospodářských poměrů, nýbrž jako jejich sluha. Tyto dávají duchu úkoly, které jest mu čas po čase luštití. A proto ony také určují výsledky, ke kterým duch za daných historických podmínek dospěti může a musí“

Další okolnost, na kterou nutno upozorniti při rozboru tohoto místa: Kulturní rozkvět lidstva určují příznivé nebo nepříznivé podmínky hospodářské? Kdyby Marx a jeho přívrženci ustali na pouhém tvrzení, že hospodářské předpoklady jsou hybnou silou kulturního vývoje, nedalo by se mu nic jiného vytýkati než materialismus. Ale praví-li výslovně, že „hospodářské podrobení pod přivlastňovatele prostředků výrobních, t. j. pramenů životních, jest základem poroby ve všech jejích podobách,“ tedy pozitivně řečeno, že dobré životní podmínky zbavují člověka na př. bídy duševní, pak právem můžeme poukázati s Grubrem (Národohospodářská theorie I.), že „nezřídka býval hmotný blahobyt národa provázen jeho úpadkem kulturním a mravním“.

Materialistické pojetí dějin znamená ve své podstatě popření jakéhokoliv ideálu, jakéhokoliv náboženství; pojem duše, vznešenosti, spravedlnosti atd. nejsou než fikcemi, reflexy materiálního stavu. Engels sebevědomě volá: „Idealismus vypuzen ze svého posledního útočiště, z pojmání dějin, zaveden názor materialistický a udána cesta, na které by se vědomí lidí vykládalo z jejich bytí a ne bytí z jejich vědomí“ („E. Dührings Umwälzung der Wissenschaft“)

II. Druhým základním pilířem Marxovy nauky jest theorie hodnoty a nadhodnoty. Stručně vyložena zní takto: každá věc má dvojí hodnotu, a) užitnou, b) směnnou. Prvá záleží v relaci předmětu k subjektu vzhledem k ukojení jeho potřeb, druhá v poměru, v jakém dvě věci různého druhu lze navzájem vyměnit. To jest dosud všeobecně uznávané. Ale Marx jde dále. Táže se, co určuje směnnou hodnotu? A přemítá: jestliže 1 q pšenice rovná se x množství železa, přes různost kvality a kvantity obou tovarů jest zde něco třetí, co jest výrazem identického ekvivalentu k oběma objektům; a to jest práce. To tedy, co dle Marxe podmiňuje směnnou hodnotu, jest množství práce zpředmětněné („vergegenständlicht“) v hospodářském statku. Dokazuje to hlavně faktem, že vzduch, voda a jiná t. zv. „volné statky,“ ač mají ohromnou hodnotu užitnou, nevyznačují se žádnou hodnotou směnnou a to právě z toho důvodu, že v nich není zmaterialisováno žádné kvantum práce.

Dle Marxe jest práce rovněž trhově věc a má rovněž dvojí hodnotu. Jednak směnnou, která se rovná hodnotě, již jest třeba k vydržení pracovní síly. Efekt této pracovní síly má ale ještě hodnotu užitnou, která daleko převyšuje hodnotu prvou. Vzniká tedy difference mezi oběma hodnotami, která připadá ve prospěch kapitalisty. Neboť musí-li dělník k vyvážení denní mzdy pracovat řekněme 6 hodin („nutná doba pracovní,“ za kterou vydělá zaměstnavateli to, co mu tento dal ve formě mzdy), pak po dobu zbývajících 2 nebo 4 hodin denní práce vyrábí pouze pro podnikatele. Producent (t. j. u socialistů vždy dělník, na rozdíl od těch, kdož nepracují — kapitalistů) zcizuje směnnou hodnotu své pracovní schopnosti, kdežto kapitalista kupuje její hodnotu užitnou. Přisvojováním si rozdílu, mezi nimi vznikajícího, nabývá podnikatel

nadhodnotu. „Nadhodnota jest podstatně bez ekvivalentu přivlastněná hodnota nebo zmaterialisování nezaplacené práce“ („Das Kapital“).

Hromaděním nadhodnot vzniká kapitál. Jiné vystižné definice kapitálu jsou: „nadhodnotou rodící se hodnota,“ nebo „souhrn výrobních prostředků, nalézajících se v soukromé držbě, určených k dosažení nadhodnoty“. Číselně vyjádřeno: a) před výrobním procesem $K = s + p$, b) po něm $K_1 = s + p + n$, při čemž s = stálý kapitál, sloužící k udržování výrobních statků; sám jest neproduktivní; p = kapitál proměnný, t. j. suma hradící mzdové výlohy, která právě zcela ve smyslu theorie nadhodnotní vykazuje aktiva ve způsobě nadhodnot = n . (Příště dokončení.)

APOLOGETICKÉ ÚVAHY

F. X. Brors S. J.:

Dějiny církve Kristovy.

Výňatky z apologetické příručky „Klipp und klar“ — Stručně a jasně — a z „Časové abecedy“ slaskavým svolením autorovým přeložil a poznámkami opatřil F. X. Věk.
(Pokračování.)

S v á t k y.

Co znamenají svátky církve katolické?

Jsou živoucí okrasou obzvláště víry. Svátky Páně, svátky mariánské a svatých jsou a mají býti obnovením duševního života v duchu církevním.

Svatky jsou popudem a příležitostí, aby co nejpilněji byly přijímány s v a t ě s v á t o s t i.

Působí nejmohutněji na křesťanskou mysl: Též srdce i oko žádá osvězení. Proto se církev snaží, aby její svátky byly svěceny co nejvznešeněji. Tím dává jenom na jevo znalost lidu i jeho duše a pochopení pro potřeby duše a pro estetické požitky lidové.

Svatky teprve povznášejí náladu lidí, vyrvou je z mamonářství a nutí je milým způsobem, aby důvěřovali v Boha a odpočívali v klidu a radosti boží. Práce továrenské a polní mají tu přestati.

Sociálně myslící člověk váží si

velice svátků — nechce, aby lidé každý den byli přikováni ke stroji. O svátcích nechť se lidé zvlášť pokládají za dítky boží. Nejsou přece otroky práce!

Nebude-li povolen člověku církevní svátek, vynutí si světský bez modlitby a bez Boha.

Svatky — rovněž neděle — jsou v životě pozemském jasem slunečním. Nechť není jich příliš mnoho, ale také nikoli příliš málo.

Žáci mají své prázdniny; úředníci svou dovolenou. I pracující lid ve městě a na venkově si zasluhuje sem tam krásný svátek; toho mu opravdu můžeme dopřát. Každé náboženství má své slavnosti, ale žádné nemá tak bohatě a vroucně vytvářeného systému svátečních dob jako katolická církev. (Církevní příručka.)

P. Hlučinský:

MISIE SV. FRANTIŠKA XAV. V EVROPĚ.

Na 3. prosince připadá svátek sv. Františka Xaverského, apoštola Indie a dalekého Východu. Misionářoval poměrně

krátkou dobu desíti let od r. 1540 do r. 1552, ale sám pokřtil více než 40.000 pohanů. Chystaje se na cestu do Číny, kterou

chtěl získati Kristu, zemřel 3. prosince 1552, o samotě na ostrově Sancio. Sedmdesát let po své smrti byl povýšen na oltář, byl svatořečen zároveň se svým otcem duchovním a zakladatelem Tovaryšstva Ježíšova, s Ignácem z Loyoly. Bylo to 12. března r. 1622.

Minulého roku konalo se třísté výročí tohoto svatořečení. V našich krajích minulo tiše, zato v románských zemích tím hlučněji. Rok 1922/23 lze míti za misijní rok věhlasného apoštola indického v jižní Evropě, zvláště ve Španělsku, Francii a Italii. V těchto zemích koná misii sám apoštol. „Jak to?“ tážete se udiveně. „Ci vstal z mrtvých?“ To právě ne, ale pravice světcova, která tenkrát žehnávala a uzdravovala, vozí se tohoto roku po městech a městečkách. Nepřehledné zástupy putují k uctění této sv. ruky a hledají u světce pomoci.

Nejokázalejší slavnosti konaly se arci na rodném zámku Xavier v Navaře. Konán průvod za průvodem, pořádaly se noční adorace Nejsv. Svátosti, lidé houfně přistupovali k sv. svátostem. Dne 23. září 1922 zavítal do Xavieru také král španělský s ministerským předsedou. V hlavním pak městě Madridě se sv. ruka vozila na královském voze, v Pampeloně zase byla poctěna vojenskou poctou, jaká se vzdává nejvyššímu veliteli vojsk. Za dne vystavovaly se sv. ostatky v kostelích k veřejnému uctění a líbání, na noc putovaly do klášterů, kde konány celoroční čestné strážce.

Bůh na přímluvu velkého světce uštěďruje mnoho milostí, činí divy a zázraky, které jsou úředně dokazovány. Kolik povolání kněžských, kolik nadšení pro misie zámořské budila přítomnost pravice světcovy u studentů, je nám vzdáleným pozorovatelům, těžko říci!

Ale jistě se nemýlíme, že oslavený apoštol — putující nyní po městech evropských — má totéž přání, které hned v prvním listě z Indie poslal do Evropy. Čtete a opět čtete, uvažujete o zápalu apoštolského srdce, které by chtělo získati pro Krista celý svět, zvláště pak nadané, ale bojácné duše mladistvé.

„Jestliže nejneužitečnější člověk“ píše „k tak velikému dílu je povolán, pak je to k velkému zahanbení těch, kteří by z povolání svého velké věci podniknouti měli, ale je to také k povzbuzení duší bojácných, vidí-li, že já, prach a popel

i nejubožší stvoření ze všech, dávám svědectví o nedostatku dělníků Páně v Indii! Jak rád byl bych doživotně sluhou těch, kteří jsou ochotni skropiti potem svým tuto vinici Páně!“

Skropil vinici Páně svým vlastním potem a stal se vůdcem tisíců a tisíců misio-nářů, kteří v jeho šlepějích šli na daleký Východ za dělníky Páně.

Jako mladý profesor filosofie v Paříži — tenkrát ještě jsa nadšen pouze pro slavné jméno ve světě vědeckém — byl získán žákem, Ignácem z Loyoly, pro službu B. apoštolskou. Dojemná je řeč, kterou se Dr. František Xav. dal přesvědčiti. „Don Francisco!“ rozhovořil se Ignác „není-li po smrti života jiného, který bychom očekávali, pak dobře činíte, přilnete li k tomuto světu; já však jsem bláhový, pohrdám-li jím. Než je-li život pozemský toliko přípravou k věčnému, uvažte pomíjelnost a věčnost! Domníváte se snad, že čest a sláva, kterou tolik ceníte, bude časem cennější! Uvažte, nebeská sláva je vám určena, a nikdo vám nesmí brániti, abyste jí nezískal, ani vás o ni nikdo neoloupí, dosáhnete-li jí.

Nechte slepých, kteří se chytají a drží kde které opory. Kdo však má zdravé oči a patří k nebesům, nemá jich upřiti na tuto zemi, aby tak zapomněl na nebe. Vizte, že mocní a slavní lidé opustili všechny statky, který jim na čas byly popopřány. Nikdo nic s sebou nevzal: ani otroka ani kmentu, který by označoval moc a důstojnost jeho na tomto světě.

Don Francisco! nechci omeziti obzor vašeho ducha; naopak si přeji jej rozšířiti, neboť dosavadní považuji za malý a úzký, pokud se totiž uzavírá touto časností, a zase za nízký, nepovznese-li se nad hmotu. Srdce vaše se nespokojí časností, nebude ani v hojnosti všeho dočasného úplně blaženo. Sudte tedy, máte-li dosti o d v a h y, co je lepší říci d n e s : „Quid prodest? co mi to prospěje, co mi prospěje bohatství a čest světa?“ — nebo n ě k d y j i n d y musiti říci: „Quid profuit? co mi to prospělo? Co mi přinesla věda, co mi prospěl lesk zlata?“

Dr. František uvážil a rozhodl se výlučně pro službu Boží. Ctižádost po slávě světské, sobě vrozenou, obrátil na slávu Boží a k spáse duší. Tak se stal apoštolem Indie a Japonska, naposled také Evropy.

STUDENTSKÁ MUSA

UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

František Xaver Věk:

HLAHOLY ZVONU.

Vánoční meditace.

V klenutém dómu se k výšinám na tisíc vypíná sloupů.
Toť tisíc modliteb — bázní i nadějí! V Mariin plášť
skrývají chvějící vrcholky — vina přec hlodala dávno
v základech žití — i prosí, by hříchu již zvrácena zášť.

Zpod klenby vytryskne tlumeně adventní: „Spasitel přijde!“
Tesnotou chrámovou prochvívá bělostný, kýžený jas.
Z jejího lůna pak vyrůstá lilie na stonku touhy —
kalíšek čistotný zvonem jest: Vyzvání vyčkaný čas!

Zvoní a zvoní jak tisíce zvonů, a ozvěnu budí.
Od sloupu ke sloupu hlaholí: „V oběť jest dán!“
Pro lidstvo pokorné v hlubinách klečící hlaholy zvonu
znějí však radostně: „Narodil — narodil Kristus se Pán!“

V. Litvínský:

ŠTĚDRÝ VEČER.

Jen tehdy vejde do srdce našeho čisté kouzlo
štědrého večera, když si uvědomíme, že sami
jsme byli příčinou štěstí druhého.

Byl štědrý večer.

Úlicemi velkoměsta hlučným rytmem proudil život. Zářící světla jako matné sluneční koule pronikavým jasnem prorážela šedou hradbu mlhy, která chmurným závojem zahalovala město.

Hlukem ulic nesl se nezvykle radostný hlahol a šumot temných lidských postav, které se rychle ulicemi míhaly.

Ve vlhkém vzduchu chvěl se ostrý dech mrazu a jako žhoucí oheň usedal do zjasněných tváří chodců.

Pod jeho ostrým dechem přestávala srdce lidská radostně bušiti a proto každý s největším spěchem — s nedočkavostí v zrácích — spěchal k ozářeným krbům a ve střed svých drahých. —

Největší hluk a život byl však na jedné z hlavních tříd města, kde se soustřeďoval u velkého obchodu.

Zástup lidí tísnil se u ozářených výkladních skříní a lačnými zraky pohlcoval předměty v nich vystavované.

Ještě větší však množství prodlévalo uvnitř v krámě, kde příručí nepostačoval k obsluze kupujících.

U dveří krámu stál žebrák. Byl invalida. Oděn nuzně smutně hleděl v rozjařený dav. Rty trpce svíral a jen chvíli tiše ozvala se z nich nevтіravá prosba.

Čekal. —

Ale stále jenom čekal. —

Uvnitř zatím hovor i zábava proudily stále stejně. A když někdo vyšel z ozářených dveří krámu, sotvaže spatřil ubožákův zjev, spěšně přešel kolem. —

Snad aby si nepokazil dobrou náladu ve štědrý den pohledem na bídu druhého.

Tak spěchal každý domů. A v očích všech zářila předtucha slastných chvil. —

Žebrák stále čekal, ačkoliv se již stěží držel na nohou. Také on měl před očima své milé, kteří čekají, až se vrátí, aby alespoň ohřátí se mohli na štědrý den.

A proto čekal na soucit a štědrost druhých. Čekal štědrost lásky lidských srdcí. Byl štědrý večer. — — —

J. Světlý.

DĚTSKÁ MODLITBA.

Ježíšku předrahý,
Ježíšku milý,
nakloň svou hlavinku
ke mně na chvíli,
nakloň svou hlavinku,
pohlédni s nebe . . .
Nikoho nemám rád
tolik co Tebe.

Pro Tebe, Ježíšku,
všecko bych snesl,
abych tím spíše pak
v náručí Ti klesl,
abych Ti zceloval
kadeře hlavy,
abys byl navždy můj,
Ježíšku smavý!

Jen jedno, Ježíšku.
v bolest mne hřízí,
když já Tě, Chudinko,
vidím na kříži . . .
A vždy mne výčitka
v srdéčku zebe,
že měli zabít spíš
mne místo — Tebe.

Al. Keltnerová:

MODLITBA.

Ježíšku malý — maličký,
zasměj se z oblak svých výše,
požehnej vše, co k slávě Tvé
pučí tu, kvete, dýše!

My se tu Tebou těšíme,
svět celý že hřeješ v dlani
Chceš-li, i život složíme,
za jedno pousmání — — —
Ježíšku malý — maličký —
za Tvoje pousmání!

Pulcher:

D A R.

Ježíšku malý,
nebeské robě,
k nám jsi zavítal
v půlnoční době.

V půlnoční době
ve skvělém jase —
sestoupils na zem
v prosličké kráse.

Andělé Tobě
k chvále zpívali,
pastýři Tebe
první vítali.

Svatí tři králi
dary Ti nesli,
na svá kolena
před Tebou klesli.

Tobě, Ježíšku,
malý dar mám —
srdéčko svoje
darem Ti dám.

Tyranství vyvine se jen vždy z podlosti chudých a slabších.

Vrchlický: V uchu Dionysiově.

VÁLKA BILIONŮ.

Novella.

(Pokračování.)

KAPITOLA ČTVRTÁ,

jež není leč pokračováním třetí. Masakr černými mraky. Do vody, do vody! Kdo je to? Tajemný zápach. Mrtvý bubeník.

Protože slunce mile hrálo a služba vojenská nikterak nevyžaduje všeho volného času, Zejda, Gibot a Ruth sešli se klidně k dopolednímu pozdravu. Pomalu a s vážností lidí, pro které už snad byl vykopán hrob, poodešli z tábora, pokud předpisy bylo dovoleno, k řece.

Zejde projevoval již od rána velmi napínavý zájem pro úlohy Apolloniova problému, které v potu tváře inž. Ruth mu vysvětloval, a počmáral proto už kde který papír, jenž tajil se v jeho hlubokých škapsách. Armand Gibot oba přátele pozoroval tím milým a klidným pohledem zasněného melancholika, který je tak sympatický všem lidem, již mají zájem pro studium očí dobrých lidí.

V této zvláštní sice, ale pro nás naprosto nezajímavé rozmluvě došli až k řece. Vál z ní příjemný chlad a zlomené paprsky sluneční oslňovaly oči.

Před nimi skláněl se mírný luh, který na tomto místě právě nebyl porostlý křovím, ač toto táhlo se v husté hradbě po obou stranách řeky.

Usedli. A jejich khaki oblek splynul skoro s barvou země. Křepkost rána je zaplavila. Krajina rovná do daleka se rozproširovala kolem nich, profata jsouc jenom řekou a silnicí, jež tudy nedaleko vedla k městu, na něž měli jsme již čest upozorniti.

„A tím docházíme k rozřešení poslední úlohy Apolloniova problému,“ skončil svou přednášku inženýr Ruth, napsav před tím zlomkovou čáru čísla, jež bylo výsledkem počtu, přesně proti znaménkům rovnosti.

Inženýr usmál se lakonicky, Zejda radostně a pan Gibot resignovaně. Potom vzal Ruth papírek s výpočty, pomalu a s pečlivostí jej roztrhal a útržky hodil do řeky.

Pomalu plynuly, opodál zatočily se ve víru a v záhybu zmizely.

„Kterážto věc poučuje nás nesmírně o pomíjivosti všech věcí,“ filosoficky prohodil náš milý sazeč.

„A přece je v tom štěstí. Štěstí lehkomyšlnosti. Plynouti a nevědět kam. Filosofie lidí nejšťastnějších,“ rozhovořil se snad poprvé od rána redaktor Gibot, „takové papírky potkáte při každém kroku. Je to filosofie všech, kdož se nestarají o zítřek a žijí jen dni. Je to filosofie švadlenek, které, když stroj jim dozpíval svou píseň, jdou a zpívají svému milému to, čemu celý dlouhý den naslouchaly; filosofie učedníka, který zapomněl myslit; filosofie dělníka, který má rád svoji ženu a své děti. Být takovým papírkem je šťastný život. Papírkem, klidně plynoucím po vodě...“ a modrýma očima jako by sledoval mizející útržky.

Najednou všichni tři jako na povel vyskočili ze země. Břeský hlas bubnu je vyrušil. To mladý bubeník v táboře bubnoval. Stál na jakémsi kamenu, vzpřímená jeho postava hrdě se vztyčovala, čelo ověšené kudrnami, zářilo ve slunečních paprscích a v rukou mu jen, jen kmitaly paličky, tlukoucí do bubnu. V táboře nastalo vzrušení. Vojáci vybíhali ze stanů a nerozhodně přibíhali k hochovi. Co znamenal ten hluk a bubnování?

Brzy byla seznána příčina. Zraky všech obrátily se na obzor, kde před chvíli vystal malý mráček, jenž však se vřichledně zvětšoval, rozšiřuje svou hnědošedou plochu na všechny strany. A brzy začal se rýsovat ještě přesněji. Byla to tři velká klubka, která se ponenáhlu od sebe oddělovala, až utvořila tři samostatné bloky. A jakoby jim křídla narostla, velký úsek oblohy zakrývala a bezmála dosáhla už zenitu. Co to bylo? Byla to snad bouře? Nebo otravné plyny? Tajemná létadla? Málo slyšitelný bzukot dolehl k sluchu vojáků. Všech zmocnilo se pochopitelné rozechvění.

V tom ostrý vzduch prořízl vzduch i rachotící buben. Bylo to zaječení automobilové trubky. Černý automobil zahýbal směrem k táboru po klikaté silnici, vedoucí od města. Šílenou rychlostí řítilo se auto vpřed, zanechávajíc za sebou mraky prachu a kouře. A děsnou přímo rychlostí řítilo se do tábora, však ani zde se nezastavilo. Pro-

letělo táborem a již hnalo se dále směrem k řece, k místu, kde stáli naši tři přátelé. A za ním v davu hnali se všichni vojáci z tábora. Leč auto ponechalo je všechny za sebou. Naši známí byli překvapeni. V nekrytém autu stál u volantu člověk s vlajícími vlasy, jednou rukou držel volant, druhou zběsile mával a ukazoval k řece a křičel cosi jako smyslu zbavený. A vojáci, jak se zdá, poslouchali jeho pokynů.

Mraky zatím zčernaly, spojily se v ohromný masiv, jenž úplně skoro zakryl oblohu a jako těžký, pohřební příkrov snášel se k zemi. Všecko bylo pokryto táhlým šuměním. A dusnem atmosféry prorývaly jen falsetové výkřiky vojáků, křik člověka v automobilu a bubnování mladého muže, jenž stál sám jediný uprostřed tábora, ze vši síly tloukl do bubnu, nedbaje neznámého nebezpečí, skrytého v černé záplavě. Duté a přece ostré úhozy paliček roznášely hluk po krajině, zvuky to, jež za daných okolností zněly děsně pochmurně.

Než v tom již přiřítlo se auto k řece, mladý muž v automobilu naklonil se směrem k třem přátelům, ze vši síly zakřičel: „Do vody, do vody!“ a v tom již auto mohutným a nádherným přemetem sneslo se do řeky.

Neváhali. Instinktem puzei vrhli se za ním. Několika tempy je dostihli. Auto se překotilo a mladý muž podával jim chvatně tři kaučukové trubice, jež byly zřejmě z čehosi utrženy. „Dejte do úst a potopte se! Neptejte se. Vše později vysvětlím!“ energicky poručil a již se nahnul, zachytiv se potopené části automobilu, zmizel pod vodou, a jen kaučuková trubice, již měl v ústech, vyčnívala nad povrch. Zejde bez odkladu poslechl. Taktéž Gibot. Ruth ohlédl se po táboru. Černé mraky už byly u země. Vypadaly jako převalující se nesmírné množství sazí. Vše zakryly už: Město, tábor i utíkající vojáky. Jako lavina valily se k řece. Děsný řev šíleně se bojících vojáků ořítasal vzduchem. Jako dýka projel inženýrovi všemi kostmi. Rychle vložil trubici do úst, sehnul se a potopil do studené vody.

Ve vodě podařilo se mu stisknout poněkud chvějící se rukou redaktora Gibota, jenž taktéž přidržoval se ruky Zejdovy. Pokud bylo možno ve vodě hledět, spatřovali opodál černý stín jejich neznámého zachránce, jenž nervosně přejížděl plochou dlaní povrch sedadla překocného automobilu.

Inženýr pomalu nabýval klidu. Voda jej příjemně chladila po celém těle a nutila jej k vážnějším úvahám. Jaká byla příčina tohoto děsného masakru? Odkud se vzaly tyto patrně smrtonosné mraky? A jaké budou jejich následky? Co stalo se s táborem? Co s městem? A jaký bude osud těch dobrých hochů, jichž pokřik před chvílí projel mu kostmi? Nežijí už snad?

Myšlenky podobného rázu probíhaly asi také hlavami obou jeho přátel. Všichni hledali rozluštění. A všichni dospěli k témuž výsledku.

Kdo je ten mladý muž, jenž varoval — bohužel už pozdě vojsko? Jak se sem dostal? Proč vydal se na tak nebezpečnou výpravu? Proč dříve už nesdělil spojeneckým armádám, jaké nebezpečí čeká je na válečném tažení? Nebo je to snad pohroma rázu přírodního, již možno je zjistiti jen v krátké době před účinkem?

A všichni otočili své zraky k mladému muži, jenž opodál byl skrčen pod vodou. Pokud bylo možno ve vodě rozeznati, byl vzrostlé postavy, dobrého skoro dětského ještě obličej s velkýma očima, světlolasý. Ruce jeho nervosně sebou potrhovaly, jako by se nemohl již dočkat věcí příštích.

Zejsda stal se již netrpělivým. Uplynula již jistě plná hodina a pobyt ve vodě nebyl zrovna nejpříjemnějším. Opatrně zachytil se automobilu a chtěl se vzpřímit. V tom ucítil na zádech čísi ruku. Ohlédl se a spatřil veliké, planoucí oči neznámého zachránce, jež doplněny jsou gestem ruky, mu energicky naznačovaly, aby vrátil se opět do bývalé polohy. Bezděky uposlechl.

Tak v nudném čekání setrvali hodně dlouho. Voda z jasné zeleně pomalu přecházela v klidnější šedý tón, jenž nepříjemně studil. Uplynuly dvě, tři, pět, sedm hodin? Nevěděli. Doba měla jen jedno vymezení: dlouho.

Konečně neznámý mladík sebou hnul, narovnal se a postavil. S radostným pocitem učinili totéž naši známí. Jejich oči, které již odvykly dennímu světlu, byly jako oslepeny. Teprve po několika okamžicích jasně mohli zpět spatřiti klidně tekoucí, šedozelenou řeku, jejíž rovný a hladký proud plynul a snášel se po širokém řečišti do dálky. Rovina táhnoucí se na všechny strany cihlově zčervenala, nebe na východě sytě modré, na západě oslnivě žluté a karmínově červené, loučilo se s tmavým, rudým

sluncem, jež bylo proříznuto dvěma věžemi městské katedrály. Zraky přátel pomalu svezly se na předměty bližší

Malým výsekem křovin hledaly tábor. Ale slunce je oslepovalo. Pan Gibot podal levou ruku Zejdovi a pravou Ruthovi a tak, jsouce spojeni za ruce a následování známým neznámým, brodili se ke břehu.

Po mracích černých sazí nebylo již ani stopy.

Inženýr Ruth obratným skokem vymrštil se na břeh. Než jakmile se pevně postavil na nohy, strnul hrozným úžasem.

Byla to děsná podívaná. Tam, kde před několika hodinami byl ještě veselý tábor, tam, kde nedávno zvučela polnice a kde zpívali dobří hoši z celého světa dobrosrdečné odrhovačky z předměstí velkoměst, tam, kde vše kypělo životem a kde bylo plno nadšení, síly a opravdového zápalu pro myšlenku, kde hodní vousáči vzpomínali na baculaté ručičky svých bebátek a na zářící oči svých prostých žen, kde dobří hoši malovali si obrazy šedivých hlav ustaraných matek, které mají nejsladší úsměv na světě, a obrázky něžných tváří dívčích, tam, v tom místě nadějí, ležela teď hrozná věc. Krvavé moře to bylo. Hrůzná, strašlivá podívaná! Krev, krvavá krev. Děsný šarlat. Ze země trčely kůly, zbylé z pobořených a potrhaných stanů, a po zemi všude byla nerovná, hrbolatá, krvavá vrstva. Lidské maso. Roztrhané, rozervané. Nic, nic než kusy masa. Mrtvoly, mrtvoly, mrtvoly! Hřbitov nepochovaných. Smrtelné lůžko nejhroznější. Výsměch života. Neslyšitelný skřek smrti. Šla tudy válka. Šla a rozmačkala všechno živé ve svých kostnatých pařátech. Hrůzo smrti! Děsná, strašná, krvavá!!

Inženýr vytřeštil oči. Ti všichni mrtvi! Ti jeho přátelé, kterým ještě ráno podával ruku, s kterými se smál, s kterými žil, ti všichni už dožili! Nedovedl si uvědomit tohoto hrozného faktu. A jen jako ve snách podal ruku Zejdovi a Gibotovi, kteří skokem ocitli se u něho, zároveň i s mladým mužem, a všichni, právě jako on, ztrnuli v hrůze. A teprve po chvíli mátožným krokem hnuli se vpřed, a jakoby se strachem, blížili se k táboru, vlastně k zbytkům tábora.

Zejda otrásl se pojednou hrůzou. Proti němu ze zkrvavené trávy trčela lidská ruka s roztrhaným masem a obnaženými kostmi. Lidské prsty, křečovitě roztažené, mířily mu přímo do obličeje. A pod rukou v trávě objevilo se cosi mokravě krvavého, jakýsi balík masa, lidská mrtvola, z jejíž lebky, jakoby skalpované, zíraly na všechny čtyři muže děsné, prázdné a zakrvácené oční důlky.

A tak, jak šli dále, nové a děsnější obrazy objevily se jejich zbáblivělým zrakům. Zde kostra člověka, jenž v běhu padl na zemi a v hrůzných bolestech se svinul v kotouč, tam voják opřený o strom, jenž jakoby kýval hlavou na rozloučenou, tady, zrovna před nimi, kupa lidských kostí a lidského masa, politá krví, z níž jako by se ještě kouřilo.

Musili sejít s cesty, jež byla úplně pokryta mrtvými vojáky. Čím blíže k táboru, tím počet mrtvých rostl. Jak děsně zde řádila smrt!

Přišli do středu tábora. Stali se otrlejšími. Jejich čivy zvykly si na hrůzu smrti. Zejdova chřípě se neklidně zachvěla. S odporem dýchali všichni mdlý a tíživý zápach ssedlé krve. Ale ještě něco jiného táhlo se vzduchem.

„Ta krev ohavně zapáchá, ale ještě cosi jiného je do toho přimícháno,“ první přerušil ticho Zejda.

„Jako by někde pod zemí rostly lesy. Skoro šumění stromů je slyšet,“ poznamenal Gibot.

„HCOOH,“ suše poznamenal inženýr Ruth.

Nic víc k tomu nepodotkli. Ale byl to podivný zápach. — Jiný zjev připoutal jejich smysly. V jejich mysli vyvstal obraz začátku této katastrofy: Jak černé mraky vyvstávaly na obloze, slunce ještě svítilo, řeka klidně tekla. A jak uprostřed tábora na omšelém kamenu stál mladý hoch a bubnoval, co měl síly.

A všichni se zahleděli ke kamenu. Byl to smutný pohled. Za kamenem stál polo-zbořený stan, a na něm pololeže, polostoje byl dobrý bubeník. V rukou, které zpařovatěly, držel ještě paličky, i buben měl na řemenu kolem těla uvázaný, jen všecko se začínalo černat ssedlou krví.

Všem třem přátelům se slzami oči zalily. Byl to dobrý hoch. Nemluvili s ním nikdy, snad se ani neznali, ale jeho veselá tvář byla vždy velmi přitažlivá. Jak vesele mával paličkami, když vojákům do pochodu bubnoval! A ani pohled na trubače, kteří s graciézností jen sobě vrozenou dovedli trubky přikládat k ústům, nebyl tak milý

jako na tohoto hocha. Odkud byl? Nevěděli. Snad hoch z předměstí. Veselý gamin. Sympatický darebák. Dítě ulice, která mu dala svou veselost, hladkost a bezstarostnost. S radostí pral se s životem. Objímal jej. A jak žil, zemřel. S paličkami v ruce, nedbale rozkročen na balvanu, bubnoval si pochod smrti. Neutíkal s ostatními. Možná, že věděl, že by to bylo málo platno. Snad to bylo jen gesto. Celý jeho krátký život byl vyplněn gesty, ale gesty jiných lidí, kteří mu poroučeli. Leč poslední gesto si reservoval pro sebe. Jsou lidé, jichž život je apoteosou gesta, ale kteří to na konec přece zkaží. Jiní mají zkažený celý život, jen smrt jejich je velká. A některým nepodaří se ani jedno ani druhé. On vyhrál svou smrt. A skoro jeho smutná postava jako by si toho byla vědoma. Hlava nachýlena dozadu, zbytky vlasů, slepené krví, rozčepýřeny trčely do vzduchu, černé díry v očích jako by křičely do světa, a ruce jako by dosud bubnovaly.

Naši přátelé tiše zastavili se před ním. A v západu slunce, když pomalu dlouhé stíny kladly se na zemi, mlčky hleděli k němu. Do potrháných pláten stanových opřel se vítr. Šuměl a zpíval.

Píseň usmiřující, píseň spánku spravedlivých. Neboť ti, kteří nevinně umírají, spravedliví jsou. Neboť ti, kteří trpí, odměnění budou, protože mnoho bolesti snesli.

Vojáku statečný! Hochu z předměstí! Mezi tisíci jsi se narodil, v masce jsi zemřel. A přece jsi byl víc. Protože jsi chtěl zachránit všechny ostatní a na sebe jsi zapomněl. Že jsi jich nezachránil, nebylo tvou vinou. A proto ten obdiv tobě, proto ta úcta. Celé tvé mládí k tomu mířilo, celým životem jsi k tomuto cíli šel. Nevěděl jsi o tom, zcela jistě ne, proto jsi na to nemyslel a nikdy o tom nemluvil. Ale když přišla chvíle, pak jsi se probudil a dělal to, cos dovedl. Bylo to snad směšné: Bubnovat na smrt, bubnem ji zahánět! Ale byla v tom tvá vůle. Úmysl je vše, čin je jen doplněk.

Ruth, Gibot, Zejda tiše sklonili hlavy. Slunce zapadlo, večer šel po polích. Gibot sevřel oční víčka a semkl rty, Zejda pohyboval ústy tak, jako když tichý hospodář se nad posečenými klasy modlí, a i Ruthův obličej sešedivěl. Tiši byli, protože večer je chvíle modlitby.

Pojednou vzlyk, násilně z prsou vyrvaný, je přerušil. Ohlédli se za sebe.

Mladý muž, který je zachránil, ruce na obličej, bolestně pokřiven stál za nimi, křečovitě vzlykal a štkal.

(Příště dále.)

Mirko Svojan:

VZDYCHAJÚCIM.

(Balata.)

Venujem O. J. Matzenauerovi.

Lkať, — ó, lkať s vami chcem, vy ubiedené duše,
čias penou preplnených požit horký žitia blen,
viť srdcu z tŕnia korunu, keď z očí prchá sen
a obnažíť hrud' ranám smrtonosnej kuše

Keď zatieni vás biedne fantom kýsi l'úty
a vpije parazitu žierny bodec v temená,
keď slon váš rozochveje ladné struny varyta,
sa ozve kvil'ba, sfaby ťaly hebké prúty
do srdca útlocitného. A vtedy zomdlená
sa hlava dvíha, srdce tepe, v rytmoch zakmitá
plam oka, ústa lkajú, srdce ako ruža zavitá
v kri z tŕnia väzí. — Chcem, by tlkot srdca zvírený
sa vnáral v záchvevy srdc vašich bez vsej ozveny —
Lkať, — ó, lkať s vami chcem. vy ubiedené duše!...

O TĚCH JATERNICÍCH.

Bylo to v zimní odpoledne. Ulice, střechy domů, vše nebylo ničím jiným než bílým závojem sněhu, který se v slunci třpytil, jakoby poset perlami a diamanty. I ty naše lesy byly bílé, bílé jako právě pole a všude ticho, mrtvo, klid.

Hodiny na kostelní věži si odbily čtyři. V té chvíli také chodbami gymnasia zazněl zvonek. Okamžik a z budovy se vyrojily zástupy studentů. Se smíchem na rtech, s knihami pod pažďí spěchali hoši domů.

Tři sextáni za veselého hovoru zabočili do Železné ulice a vešli do staršího domu. Starostlivá bytná je uvítala a zvěstovala radost velikou jednomu z nich — Methodovi — kteráž byla i ostatním: Ejhle, maminka si vzpomněla na milého Methoda ve strachu, aby jí neumřel hladem. Poslala mu balíček. Obsah: „něco od zabíjačky.“

Všichni milerádi odhodili knihy. Method spěchal do kuchyně, aby se podíval do útroby zásilky a jeho věrní druhové ho provázeli, aby se s ním potěšili. Zvláště Cyril, synek požehnané Hané, doufal, že balíček skrývá nějakou jaterničku, které tak rád doma jidal. Že kamarád Method, člověk se srdcem ze zlata, se s nimi rozdělí, věděl jistě. Vždyť oni, tři synové Moravěnky, od primy sdíleli spolu strasti i radosti studentského života a dělili se často o zásilku, kterou oblažila jednoho či druhého láska mateřská.

Vzali tedy útokem balík a brzy námaha a pot jejich byl bohatě odměněn. — Na promaštěném papíře ležely klidně vedle sebe jaterničky a kousek pečeně. Sliny se jim sbíhaly v ústech. V duchu se vypravil každý do rodné vsi, k milým rodičům a vzpomínal na šťastné chvíle — —

Vzpomínky přerušil hlas Methodův: „Tak, hoši, s chutí do toho!“ A kamarádi se nedali prosit. I paní bytnou pozvali — a hodovali. Teprve když se najedli, všiml si Method dopisu vedle pečinky. Vzal jej, zbytek zásilky si dal paní bytné k uschování a začal čísti. — Cyril s Jankem ve vši spokojenosti dojídali výborné jaterničky a velebili štedrost Methodovu, který zatím nad listem povážlivě kroutil hlavou. „To není z domova,“ projelo mu hlavou. „Již to oslovení! — Milý pane studente! — Naši mi nikdy takto nepsali. To je opravdu divné!“ — A četl dále. Podivení v jeho tváři rostlo, tahy v obličeji se měnily. Až konečně zvolal: „To jsme tomu dali!“ Potom s povzdechem se obrátil k svým kolegům a četl dopis hlasitě:

„Milý pane studente!

Srdečně Vás pozdravujeme. Víte, že v městě vojákuje náš syn, Janek Žitný. Zabíjeli jsme a chtěli jsme mu udělat radost a poslat mu něco od zabíjačky. Protože jsme se však báli, že mu to vojáci v kasárnách rozeberou, poslali jsme balík na „Vaši adresu.“ — Nikdo ze šťastných nepromluvil. Method pokračoval: „Prosíme Vás, buďte tak hodný a našemu Jankovi balíček do kasáren doneste. —“ Method dále nečetl. —

Hrůza! Byly by marné úvahy o krátkosti a vratkosti lidského štěstí. Zde je nutně zapotřebí velikého spásného činu! Ale co dělat? Dobrá rada drahá. Polovina, dobrá polovina zásilky byla pryč, zapadla do lačných žaludků jako kapka do moře.

Nechtěli svého krajana okrástí, připravit o dobro, které mu maminka poslala, aby zapomněl na bolesti vojenského života. —

Zabalili tedy zbytek a Method mu jej donesl, omluvil sebe i druhy a slíbil, že mu druhou polovinu později nahradí

A když jednou přišel balík z domova, v němž se skrývalo „kouzlo zabíjačky,“ dali stranou několik jaterniček pro vojáka — krajana.

A život plynul klidně dál, jen když přišel z domova balíček, bylo vždy záhodno dříve hledati dopis, kámen možného úrazu.

BALADA O VĚTVIČCE.

Z. V.

Uprostřed města, které tolik miluješ a nenávidíš přec,
kde krví svou vykoupíš i sebe menší věc,
aby hlad ti nevskočil na ramena,
v dnešní den veliká krása byla světu postavena.

Dvacátého čtvrtého prosince dneska jest
a proto musí na všech stolech ve městě kvést
vánoční stromečky. Svíčky a mnoho tretů je na něm viděti.
a kdo je bohatý, přidá i pod strom trety pro děti,
a kdo je chudý, aspoň do svého srdce si je uschová
a to není také radost jenom nějaká taková!

U vdovy Anny, jež dětí měla malých pět,
si dnes veselý smích na stůl sed',
do malého stromku, jenž o málo větší než nejmenší potomek byl,
do toho se usměvavý skryl.

Ta větvička, co u stromku je v nejvyšší řadě na pravo nejvíce
— ale, děťátko moje, dejte přec pozor na svíce! —
velikou radost už od rána měla.

Celá až radostí trnula a jásotem se chvěla,
když stromek z trhu přinesla vdova Anna,
hned za šera — byloť to hodně časně z rána! —
a když potom jak pečlivá matka jej pěkně ustrojila,
cukroví, řetězy připjala a svíčky připevnila.
Jaká to byla hrozně krásná krása,
a větvička celý, celičký den nad tou slávou ještě jásá!

Jenom jedna věc kdyby ji nezlobila:
svíčka totiž, kterou paní pod ní na větev připojila,
se naklonila v tu stranu, kde větvička naše je s radostí svojí,
a teď, jak tak na křivo ošklivě stojí,
plamen svůj na ni namířila
a hledí, jen jak by ji hodně popálila.
Tak už to trvá hodně dlouhý čas
a prokletá svíčka naklání se blíže zase a zas
a pálí větvičku, oh pálí, pálí!
„Pomozte, lidé dobří,“ — větvičce bolestí již všechny jehličky vstaly,
„vždyť zahynu a komu pak bych se potom líbila,
kdyby ohavná svíčka mou krásu takhle zabila?“

Větvička křičí, co síly má a jak to umí,
leč křiku takovému žádný člověk ani nerozumí,
a kdyby i rozuměti třeba mohl,
možná by ani nepomohl.

Kdo nic nemá, toho upálí za živa,
a marně se takový oheň slzami zalívá,
a konečně takový žebrák, aby potěšil jiné.
rád pro radost jiného někdy sám bídne zhyne.

To si ta větvička také asi myslila,
a tak, jak ta svíce pod ní ohnivě svítila,
doleji a doleji jehličky její i s ní klesaly,
až z ní zbyl popel zčernalý.

A když poslední jehlička zaplála,
větvička ubohá zvolala :

„Málo jsem viděla, žila jsem málo,
leč přece i za to děkuji, neboť to za to stálo !
Svůj život chudáka, život bezcenný,
— neboť život nuzného tak jako tak je už předem ztracený —
za radost pěti malých dětí jsem obětovala,
za to, aby svíčka nezhasla, ale více ještě zaplála,
za to umírám, proto jsem spálena docela,
aby ona dál vesele hořela!“
— — — — —

A já si myslím, že my chudáci, kteří se stěží životem těžkým pletem,
zemřeli bychom rádi, jako ta větvička, pro radost pěti chudým dětem !

H. B.:

S R D C E.

(Helence.)

Milá má, malé mám srdce,
srdce mám malé, plné ran.
A bolí . . .
Cítíte, jak buší prudce ?
Kdosi šel kolem a poutnickou holí
udeřil srdce mé malé.
Udeřil — odešel.
Zůstal jsem opět sám .
Cítíte, jak buší prudce ?
To jeho smutek bouřlivě se hlásí,
to jeho rány znovu otvírá.
Kdo mi je zhojí ?

J. Pospíšil:

JAK STRÉČEK RÓBAL VEKLÁDALE O ŠPERETISTÁCH.

Stréček Róbal majó véměnek z hanáckyho gronto, a to už vi istě každé, že dosti velké; deť gronte na Hané a nátož teprová véměne! Véměnkář — poloviční barón; nic nedělá, enom chodí z hospode do hospode, trósi svoje rozume a poslóchá novi věce.

A tak taky naši stréček Róbal; rád si posedijó v hospodě a tam vedó dovijaky dišpotáte běžny, ba i očeny.

Jednó taky přešle z hospode dom dosti pozdě; šak spat se mu ešče nechtělo, proto posadile se ke stolu a zapálete fajku. Tetka už bele v Hajanovicách. Po chvíle verošele šak stréčka z přeměšleňó a ptale se: „Co pak, staré, noviho je ve světě? Lebo ste dnes nevekládale o světě?“

Streček pozdvihnó hlavo a spostijó: „Ja, slešiš, dnes vekládale tam o zlých dochách!“

Tetka se zatřásle strachem, počale se žehnať a proseť, abe stréček dál nevekládale. Ale přeci po chvíle zvědavostó nemohle se zdržeť a ptájó se stréčka, zasi už přeměšleiciho:

„Nátož co pak pěknýho přeci to belo? Povidé, staré!“

„Esle už se teda nebudeš báť, tož ti to povím. Tam kdese až na vrcho v Čechách só hore a te hore se menojo Krákonošsky, a tož v těch horách pré se ledi sendo k nekerymo sósedovi, zasedno ke stolo a včel pré citojo zly doche. Dež pré stul se začne hébať, tož je to známkó, že zlé doch už je převolané. A dež pré ho majó ve stole, tož se ho ptajó na dovijaky věce a on im odpovídá,“ vekládale stréček očene.

„A hde je zlé doch v tem stole skované? V šopléko?“ ptale se tetka.

„To já nevím, ale meslíim taky, že bode v šófleti; deť hde inde be bel,“ odpověděle stréček.

„No a jakó řečó k nim mlovi ten zlé doch? Talejánsko alebo latinskó?“ tázale se tetka.

„Na to sem se taky nezoptal, ale meslel bech, že latinskó, deť panáčci taky zaklénajó zly doche latinskó,“ rozumovale stréček.

„A tož pravda, dež stul se začne kévať, tak zlé doch je v nich?“ vezvidale tetka

„Nátož povídám, on začne sebó hébať a kévať a potem hrbó...“ nedopověděle stréček, nebo v tom to na okno „hrr, hrr“ a tabola „břink“, „břink“ z okna litala. Tetka se žehnajó a vzévajó všecke svaty a strachem padajó do mdlob, a stréček? Ten jedném skokem otikajó přes dvorek k mladém. Te probodijó a vekládajó im, že zlé doch už tam maťko bere a kážó im, abe honem vzale svćenó vodo a šle ho zažehnať. Meze tém, co zeť běží ke starém, stréček celé strachem se třesa jak oseka o mladých se chólíj do kótka.

Zeť přende ve věměně k lóžko a ovidí tetko ve mdlobách, šak ve setnice ani živé doše. Vezme teda vodo v hrnko a počne tetko omévať. — Tetka se procitno a hledíjó chvilo do okna jako vejevená. Za chvilo, dež na često se vzpamatojó se tážó: „A kde pak je ten zlé doch? Nepřešil si pro mně? Lebo odnesl staryho? Hde só?“

„Máte if hned k nám, tatinek zkazojó, že tu dnes spať nebodó, až pré zétra se to všeko vekropi a okóři kadidlem,“ věřizovala mladá.

Nic teda nezbévalo, než nocovať o mladých. —

Ráno stréček stópnó do dveře a ida okolevá, ptám se: „No stréčko, jak ste se vespale? Na červeno?“

„Ale di, senko, ani se nepté. Vekládal sem staré, přenda z hospode, o těch zlých dochách a tu hdosek nám zařískal na okno, až tabule litale a me sme obá se polekale, že už idó zly doši pro nás. Tetka ze stracho je nemocná a tak mosím přeměšleť, co bech ovařel i k obědo.“

Nechal sem stréčka přeměšleť o obědě a šil sem, letoje sviho nerozvážniho skotko, své cestó dál.

Za tédeň tetka se ozdravile a stréček zas jedno za dlóhé čas si zašle do hospode na hlt. Dež pak k večero sme se všeci sešle, tož dle ómlove začale sme klášť roke vedle sebe na stul, abe se dotékale.

Stréček hledíj na nás v ptajó se: „Co pak chcete dělať?“

„E sme v sezeňó a hodeme citovať zly doche,“ odpověděle sme. Jak stréček oslešele o zlých dochách, nemeškale se, vzale čepico a otikale dom. A tak to dělale decké, dež se stane enom zminka o zlých dochách. Nechco pré s něma přejiť v žádně blešši stek.

Miloslav:

V B O J.

S zlomeným mečem
přes puklý štít
klesl jsem v boji.
Smím ještě žít?

Přítel mne zradil,
opustil druh —
Padlých jen kolem
žalostný kruh.

Vzhůru jsem pozdvih'
hasnouceí hled — — —
Ne, zemřít nesmíš,
v boj znova, v před!

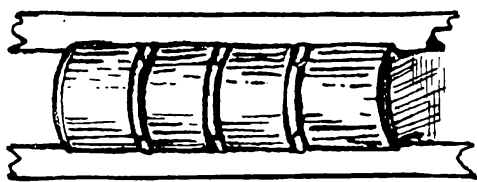

ŘÍDÍ SSS(m) V PRAZE.

Vazba kožená.

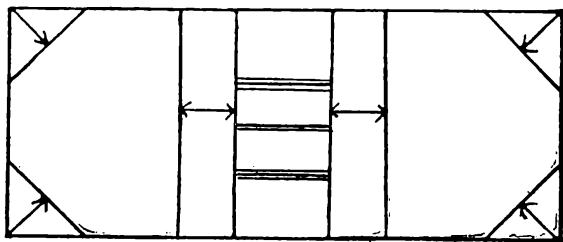
(Pokračování.)

Nyní třeba připravit náležitě hřbet. — Nejprve přesytíme hřbet kličem či škrobem a necháme klič na hřbetě rozmočiti, načež klič seškrabeme buďto kostkou nebo tupou stranou nože a hřbet jemným papírem očistíme. — Při tomto procesu se snadno dopouštíme chyby, již potom nelze obyčejně napravit. Klič totiž při neopatrném natírání proniká při hřbetě do ořízky, slepuje ji a špiní. Proto, abychom se toho vyvarovali, nasadíme štětec kličem nebo škrobem nasáklý doprostřed hřbetu a přetíráme jej od středu k okrajům — na čistý hřbet pak připevníme „hřbetník“. — Odřízneme si z tenké lepenky proužek, jehož délka i šířka přesně se shoduje s délkou a šířkou hřbetu. Na proužku si naznačíme tužkou místa, kde na hřbetě pronikají motouzy z archů (t. j. v místech hlavních zářezů). Nyní připravíme si úzké proužky silné lepenky (nebo z kůže, již mohou nahrazovati řeménky) a upevníme je pečlivě na naznačená místa na „hřbetníku“. To jsou t. ř. vazby, jež musí býti velmi dobře upevněny. Nejlépe se tak stane, necháme-li je důkladně přischnouti. Pak teprve, když pevně „sedí“, zavlažíme opět hřbet kličem a přilepíme naň jen po okrajích (!) „hřbetník“. Nejlépe se nám to podaří tehdy, přilepíme-li nejdříve třeba levý okraj „hřbetníku“ na hřbet a když je upevněn, přilepíme pravý jeho kraj, takže uprostřed jest „hřbetník“ volný. Když „hřbetník“ přischl, vyjmeme knihu z lisu a vylepíme vnitřní stranu desek čtvrtkovým papírem, načež knihu opět vložíme na čas do lisu a konce „vazů“ šikmo seřízneme ostrým nožem. (Obráz 7. podává schéma knihy se „hřbetníkem“ a „vazů“ v lisu).

Obr. 7.

Když jsme pak vyňali knihu z lisu, zhotovíme kožený hřbet a rohy. K tomu účelu připravíme si kus kůže, jejíž délka jest přirozeně delší (as o 5 cm) než výška hřbetu a šířka závisí na tom, jak chceme míti kožený hřbet široký. Avšak obvykle volíme šířku hřbetu podle délky či šířky rohů (Viz obr. 8!) —

Obr. 8.

Nejprve natře se hřbet a desky v místech, kde je třeba, aby kůže přilnula (t. j. při hřbetu) hojně škrobem a pak kůži, kterou jsme také škrobem namazali, přitiskneme na hřbet (vlastně na „hřbetník“) tak, aby na obou koncích stejně přes hřbet přechývala. Nyní ji dlaněmi pevně (!) přitáhneme, při čemž držíme knihu hřbetem od sebe. „Vazy“ pomocí čisté kostky nebo jemných kleštěček upravíme a když jsme přebývajících kůží zahruli dovnitř nahoře i dole u hřbetu, vložíme knihu mezi papírem do lisu. Nahoře i dole můžeme vložit, dříve než zahrneme kůži, tak dlouhý kousek motouzu nebo řeménku, jak je hřbet (a tudíž i „hřbetník“) široký. Celý tento postup vyžaduje pečlivé práce. Zvláště dlužno dbáti toho, aby kůže přilnula dobře v místech, kde přechází z „hřbetníku“ na desku, pak aby byla náležitě přihlazena na hřbetě. Při práci s kůží dbejme čistoty rukou a vůbec všech pomůcek, jichž při tom užíváme. Obzvláště trpí kůže vlhkem. Po nějakém čase knihu, k níž jsme takto zhotovili hřbet, vyjmeme z lisu a otupíme pilníkem rohy lepenky, potáhneme je kůží. Druhého dne teprve přelepíme desky potahem a vložíme do lisu. Posléze vlepíme předsádku, jež musí býti přirozeně podle knihy či desek přiriznuta.

Vazba celokožená

vykazuje skoro stejný postup, jaký shledáváme u vazby polokožené. Rozdíl jest v podstatě ten, že potahy nahrazuje kůže. Postup práce jest dvojí. Buďto volíme stejnou cestu, jakou jsme se dostali k vazbě polokožené anebo napodobíme postup, jaký jest při vazbě celoplátěno. V tomto případě vyřízneme si takový kus kůže, aby jeho velikost byla o něco větší než velikost rozevřené knihy. Když jsme si kůži přichystali, natřeme nejprve škrobem hřbet, pak kůži a pomocí dlaní ji opět přitáhneme těsně ke hřbetu, aby vynikly na něm zřetelně „vazy“, při čemž si opět vypomáháme klišťkami nebo čistou kosticí (ale opatrně!). Stejně si počínáme při zakládání přechýlající kůže přes okraje desek. Navlhčíme je totiž škrobem, levou rukou přehneme a přitáhneme a na konec kostkou přihladíme. Při úpravě žlábků hřbetního nemusíme se obávatí použití kostky, ovšem ne ostré, abychom kůži nepoškodili. Poněvadž kůže založená na vnitřní i vnější straně desky, působí pod předsádkou nebo potahem, zvláště je-li nerovně řezána, nepěkným dojmem, tenčíme ji pomocí ostrých plochých a širokých nožů.

Tenčení kůže provádíme na tvrdém prkně nebo lépe mramorové (či kamenné) desce. Při tom držíme kůži rubem nahoru v levé ruce, kdežto nožem v druhé ruce, hodně ke kůži skloněným kůži tenčíme. Přirozeně takové zpracovávání kůže vyžaduje zručnosti a delší praxe. Jinak se snadno stane, že kůži zbytečně a na škodu rozřezáme,

Mnohem pohodlnější způsob vazby celokožené spočívá v tom, že si nejprve uděláme desky v celku, potáhneme je kůží a když jsme je nechali den důkladně schnouti, vsadíme do nich opatrně knihu. V tomto případě ovšem jsou „vazy“ zbytečné i nemožné. — Předsádku však do kožených vazeb vle-

pujeme tehdy, když je kniha úplně hotová. — Na konec můžeme kostkou, ne příliš ostrou, vyrýti do kůže jemné ozdobné rýhy nebo obrazce. Ořízku u takových knih, jež chceme vložit do kožených desek, pořizujeme dříve, než potáhneme desky koží. — Zbývalo by snad ještě zmíniti se o zlatých či stříbrných nápisech na deskách resp. na hřbetě. Avšak poněvadž neměli jsme dosud příležitost této vymoženosti použiti, pomlčujeme o ní, tím spíše, poněvadž vyšla brožúrka, o postupu této práce pojednávající (nákladem uměleckého závodu Mrázek, Jindřišská ul.). Máme však za to, že poměrně drahý nápis zlatený plně nahradí vkusný, třeba ornamentovaný štítek nesoucí jméno autorovo a název knihy. Pak takový štítek lepíme do pravého hořejšího rohu přední desky nebo do jejího středu. Avšak ani toho není třeba, neboť pěkně provedená vazba samá již chválí svého tvůrce.

Tím končíme tuto stať o vazbě knih. Čtělť jsme podati stručné návody k práci knihařské a získali pro ní porozumění a zájmu. Doufáme, že naše články vykonaly plně svou povinnost a splnili naděje, jež jsme v ně kladli zahajující tuto stať. Přejeme si, abyste všichni v této práci vytrvali a těm, kteří by se nechťeli spokojiti s našimi stručnými články, doporučujeme dobrou knihu psanou pro knihaře, knihu Bradáčovu o „vazbě knih“ (vyšlo u Laichtra 20 Kč), která i nám často ukázala nové směry v práci.

T. K.

*

Veškeré dotazy adresujte na SSS(m) Praha-II., Voršilská 1. Přiložte známku na odpověď!

R · O · Z · H · L · E · D

ORGANISAČNÍ

Zasílejte pravidelně jednateL, zprávy do Ústředí!!

Závažná usnesení 2., 3. a 4. výborové schůze Ústředí katol. stud. čs. — SSS. jsou povinna zvali duch. rádce na výborové schůze. — Předsedou sekce sociální jmenován kol. Zvoníček, sekce zahraniční kol. Sova, dívčí kol. Drapáliková, organizační kol. Frydrych, finanční kol. Vošahlik, osvětové a školské dp. Brandt, náboženské kol. Laub. — SSS. doporučuje se odebírali „Pax Romana“. — Schváleno zakoupení psacího stroje pro sekretariát. — SSS. budou upomenuta, aby zaplatila režijní poplatek za darované šatstvo z Holandska. — K 28. říjnu zaslán p. presidentu blahopřejný telegram. Kancelář presidenta republiky jménem p. presidenta poděkovala. — Na základě usnesení val. hromady zřízen byl při S. K. A. Moravanu agit. odbor pro Moravu. Pro snazší práci byla Morava rozdělena na 9 krajů. Předsedou tohoto agit. odb. je kol. Fr. Kosatík. Č. L. A. taktéž byla vyzvána k zřízení agit. odboru pro Čechy. — Členskou daň 2 Kč je povinno platiti každé SSS (vlastně jednotliví členové) za každé nationale, zasláné sekretariátu bez ohledu na to, zda jest vyžadována legitimace či nikoliv. — Pokud se týče SJKA, jež dožadovalo se práv akademického spolku, rozhodnuto, aby na základě usnesení valné hromady bylo postaveno na roveň akad. SSS. — Kol. Čaha vrátil 500 Kč, jež byly mu vyplaceny na sjezd do Lovaně. Na jeho žádost darovány byly Akad. mar. družině v Brně. — V záležitosti Strakovy akademie intervenovali kol. Drobný a Šob, uvedeni Drem Novákem, u p. ministra Dolanského, jenž slíbil svou pomoc. — Do čestné rady koleje Arnošta z Pardubic vysláni za Ústředí kol. Frydrych a Šob, do správní a čestné rady koleje „Sušil“ v Brně kol. Votoupal, do Sdružení vysokoškolských studentů pro Svaz národů kol. Dr. Plocek, do Říšského poradního sboru kat. intelligence kol. Drobný a do výboru Sdružení katol. mládeže v Čechách kol. Trojan. — Výzva Ústředí katol. stud. slovenského

v Bratislavě, aby Ústředí k. st. čs. změnilo název „československého studentstva“, byla předána sekci organizační. — Pokud jsou členy SSS také členové Sokola, je nutno, aby toto bylo na nacionalích těchto členů výslovně poznamenáno. — Schválen návrh kol. Frydrycha, na zřízení redakčního kroužku v této sestavě: redaktorem částí vzdělávací je kol. Jos. Frydrych, Studentské musy kol. Franti. Bibus, dílny (jež bude rozšířena i na jiné obory podle zájmu a přání čtenářstva) kol. K. Triska, rozhledu organizačního kol. J. Trojan, všeobecného kol. A. Králíček, dívčí hlídky kol. A. Drapáliková, hádanek kol. E. Cibulec.

-irn-

Zemská konference SSS na Moravě. Ústředí katol. studentstva svolalo na den 21. října delegáty katol. student. spolků z Moravy a Slezska do Brna, aby zde byl založen agit. odbor při S. K. A. „Moravan“. Schůze zahájena předsedou Ú. K. S. Referent kol. Kuncek podává základní směrnice práce agit. odboru. Poukazuje na tradiční poslání agit. odborů při Č. L. A. v Praze, které přispěly k rozvoji katol. hnutí. Stěžejní myšlenka agit. odboru je drobná a osobní práce akademiků v SSS. Osobní styk podá nám přesný obraz o vnitřním životě v SSS. a tak přispěje k rozšíření a prohloubení naší organizace. Úkolem agit. odboru je tedy organizace práce. Práce odboru bude: 1. Doplnění organizační sítě (t. j. založení SSS, kde ještě nejsou.) 2. Udržování pravidelné spolkové činnosti. V referátu rozřešena otázka finanční, kdež zdůrazněno, že při velkých podnicích, týkajících se celé Moravy, Ú. K. S. vyjde laskavě vstříc, a jinak poukázáno na značné finanč. výhody agit. odboru. Poměr k S. K. A. „Moravanu“ určen stanovami a k jednotlivcům SSS budiž poměr bratrský. Po věcné debatě přikročeno k rozdělení krajů a jmenování delegátů. I. Brno, zástupce S. K. A. Moravan II. Olomouc, zástupce kraje kol. Kosatík. (Sem patří: Olomouc, Zábřeh, Litovel, Řepčín.) III. Příbor (Mor. Ostrava, Opava, Místek) — kol. Kellner. IV. Valaš. Meziříčí (Přerov, Hranice, Lipník) — kol. Adámek. V. Kroměříž (Kroměříž, seminář, Holešov) — kol. Šimoník. VI. Prostějov (Kostelec, Vyškov, Jevíčko, Boskovice) — kol. E. Láznicka. VII. Uh. Hradiště (župa slovácká) — kol.

Dudeček. VIII. Nové Město (Tišnov, Bučovice, Hustopeč) — kol. Janeček. IX. Třebíč. Rozdělení krajů i delegáti schváleni. Kol. R. Sochorec děkuje vzácné přízni p. šefredaktora „Dne“, který slíbil, že ve „Dni“ bude otevřena tribuna a věnována výhradně stud. hnutí. S přáním aby všichni delegáti odnesli si do domácích svých SSS novou sílu a nadšení k utužení a rozšíření naší organizace, ukončil předsedající poradou.

K literárním kroužkům Žádali jsme naše sdružení již několikrát, aby zřizovala literární odbory při SSS. Doba, která rodí každým okamžikem nové činy, nutí každého, aby byl připraven, má-li jí být práv. Vření a bezradnost, jež staly se vládkyněmi v literárním tvoření dneška, a na druhé straně extrémy, jež tříští se v nedostatku sil, pobízejí nás ku práci. Jsouce nositeli idee, musíme být i staviteli. Nebudte přece liknavými! Utvořte literární kroužky, v nichž budete poznávat vývoj české literatury současné, v nichž můžete a — pokud jste toho schopni — vlastně musíte se propracovávat k formě básnické. „Litro“ je Vám otevřeno. A „litro“ bude vám v tom občas i články pomáhat. — Zasílejte také zprávy o Sdruženích (ovšem krátké), pokud je místo, rádi je uveřejníme! Sdělte Ústředí jména těch, které jste tím pověřili! -trn-

SSS v Pardubicích. Náš život se od poslední zprávy v „Litru“ o našem kroužku celkem nezměnil. Scházíme se pravidelně v sobotu odpoledne, při čemž čteme povídky a básně různých spisovatelů, bavíme se různými hrami, jež máme v místnosti k dispozici, z nichž zvláště šachy těší se velké přízni. Mnozí kolegové před vlastní schůzí pilně vázali knihy své i ze spolkové knihovny. Rozvoji knihárny však brání silně to, že nemáme vlastní místnosti. Největší péče byla věnována přednáškám, jež byly voleny z nejrůznějších oborů. Přednášení chápají se čile i kolegové nejmladší, kteří mnohdy podávají výkony skutečně zasluhující pochvaly. Temata některých přednášek: O sv. Ludmile, Sv. Václav, Sv. Jan Nepomucký, Povaha Jana Lucemburského, Bílá Hora, Dějiny hry v šachy, Vývoj železnic, O pralesové rezervaci na Šumavě, O pěvcích našeho okolí, Význam orelského sletu v Brně 1922, Památost Brna, Cesta Německem, Drážďany a Berlín, Idea Cyrillomethodějská, Utrpení Ježiše Krista (cyklus duchovních promluv v postě), Pohledy do života studentova (cyklus promluv dp. prof. Havla, duchov. rádce), Exercicie, Moje dojmy z prázdninových exercicií v Hradci Králové (přednášel sekundán). O víře, Jak vychováváme ze sebe charakter, Zdeněk Fibich, O básnictví, Důležitost a význam četby, Adolf Heyduk, O národních písních. — Do Prahy byl vyslán na zemskou konferenci 1 delegát. Na začátku loňských prázdnin vykonána byla s p. prof. Adamem pouť k Matce Boží na Chlumeck u Luže. Informační schůze v Kolíně se účastnili 2 kolegové. Sjezdu na Velehradě přítomen 1 delegát. Více kolegů účastnilo se exercicií a sjezdu v Hradci Králové. Umožněno to bylo chudším kolegům poskytnutím příspěvku z exerciciího fondu, který nám založil obětavý dp. prof. Adam, který tak rozřešil otázku projednávanou na informační schůzi v Kolíně. Po prázdninách byla svolána valná hromada a nový výbor v čele s kol. Duškem ujal se vedení našeho kroužku, který, ač právě početně příliš nevyniká, snaží se přece dle sil svých prováděti heslo: „Omnia restaurare in Christo“. Nemůžeme se ovšem honositi veřejnými podniky, avšak snažíme se, abychom to vyvážili horlivou činností vnitřní, kterou zamýšlíme letos ještě více prohloubiti. -jd-

Dívčí SSS. v Chrudimi. (Zpráva za správní rok 1922—23.) Naše činnost v minulém roce vykazovala hlavně složku náboženskou. V postní době vzaly jsme si za povinnost být denně účastny drahé oběti mše sv. Kromě společných sv. přijímání chodily jsme k sv. hostině měsíčně, týdně, ba ještě častěji. Prohloubení duchovního života umožňuje nám Mar. Družina, neboť téměř všechny členky byly vždy přítomny každé 14denní exhortě jejího ředitele. Všechny jsme vstoupily do „Mešního svazu“. — Do našeho programu jest dále pojata činnost organizační a k ní se družící činnost vzdělávací. Výbor se sešel 16krát, členských schůzí i s valnou hromadou bylo 10. Při každé schůzi měla některá členka přednášku, nepočítaje v to přednášky věnované oslavě Heydukově a Vrchlického. Nebylo schůze, na které by k nám nepromluvil náš obětavý duchovní rádce dp. Zelinka, ve kterém jsme letos ztratily nejen otcovského rádce, ale i rc. zhodčího v dobách důležitých. Sdružení naše zajisté mu zůstane věčno za vše, čím přispěl k našemu zmohutnění. Laskavostí a ochotou ctih. sester máme vlastní místnost, milou čítárnu, kde nalézáme časopisy a brožury náboženské, pedagogické, studentské, deníky, týdeníky a historické knihy. — I tělovýchovná akce orelská měla ohlas v našich řadách. Solvaže jsme se vrátily po prázdninách do malého ústavu, již 24 členek unášel vlak k nedaleké Chrastě, kde na slavnosti Mariánské Družiny předvedly symbolická prostoná cvičení sletová. Kromě spoluúčinkování při akademii zdejší tělocvičné jednoty „Orla“ pořádaly jsme samostatný „Zeyerův“ večírek. — Přehledneme-li naši činnost, vidíme, že jsme vykonaly již velký kus práce a přejeme si, abychom i letos pokračovaly s chutí a uvědoměním podle vytčených směrnic.

Z moravsko-slovácké župy. IV. valná hromada župního výboru SSS. slováckých byla konána na Velehradě, 6. srpna 1923. — Program: Zahájení, čtení protokolu, zprávy funkcionářů, volba nového výboru a volné návrhy. — Župní předseda Agr. Ing. C. Al. Sochorec zahájil valnou hromadu o čtvrt na 4 a uvítal všechny přítomné krátkým proslovem. Zprávy funkcionářů byly stručné a věcné. Jednatelská zpráva podaná kol. Svozilem ukázala, jak mohutně pokročila SSS. na Slovácku. Směřovala-li loni všechna činnost ke sletu Orla, věnovala se nyní sdružení vnitřní práci a náboženskému prohloubení členů. Župní výbor sešel se pětkrát. Žup. věstníkem byly „Slovácké noviny“. Jednatel podle možnosti dojížděl do všech SSS., konal přednášky, a kde SSS. není, připravil půdu pro založení. Mile působila na každého žup. statistika pečlivě zpracovaná kol. Svozilem: Loni sdružovala župa 78 členů, 19 členek, letos 192 členů, 34 členek. Pořádáno 32 schůzí výborových, 44 členských a 57 přednáškových. Knihovny obsahují 395 svazků (Uh. Brod a Uh. Hradiště „město“ a „klášter“). Čítárnu má pouze SSS. Uh. Hradiště „město“ (25 časopisů), Cyrillomethodějský odbor v župě jest jeden (Uh. Hradiště „město“), tělocvičných 4. Odebíráno 105 čísel Litra, 21 Života a 16 Musea. Mohlo být číslo větší. Na mikulášský dar sebráno 3.031,60 Kč. Co do finančního stavu, byl příjem 4.856,34 Kč a vydání 3.883,70 Kč; SSS. jsou tedy vesměs aktivní. Sehrána 2 divadla, uspořádány 4 besídky. Vlastní místnost má 5 sdružení. Soudě podle zpráv, všechny jeví snahu ušlechtilého závodění na poli spolkové činnosti. — Při volbě navržený předseda ThC. Antal. Šuránek přijat bouřlivým potleskem. Do výboru zvoleni: Místopř. Frant. Zajíc (Uh. Brod), jednatel kol.

Svozil (Uh. Hrad. „město“), pokl. Fil. Zapletalová (Uh. Hrad. „divčí“), zapisovatel JUC. Sudešek (Uh. Hrad. „akad.“), revisoři A. Thonhoferová a JUC. J. Škrabal, členy výboru: Agr. IngC. Al. Sochorec, Jos. Kasan (Uh. Hrad. „klášter“), Rajm. Křivánek (Uh. Hrad. „město“) A. Štefaníková (Strážnice), Hřebačka (Břeclava) — Nový předseda ujav se své funkce, děkuje starému výboru za práci a končí schůzi. Většina účastníků účastní se stud. exercicií, by před svátostným Spasitelem načerpala nové síly k práci a nadšení pro ideu studentsva. O. S. Novoulický.

P O V Š E C H N Ý.

Všem, jichž se to týká. Bylo nám vráceno několik čísel litra, teprve teď po vydání 3. čísla. A bylo to učiněno hlavně kněžími. Nepíší těchto řádků proto, abych prosil za další odebrání. Toho není litru třeba. Třeba však zmíniti se, proč se tak stalo, a vysvětliti. — Před nedávnem byli jsme svědky polemiky dra. Krlína v Životě s drem. Kratochvilem a s Msgrem Paulym. Nebyl naším úkolem v Jitře, zabývali se polemikami (netýkali-li se našeho studentského života) a snad jsme k tomu ještě i mladí. Mohli bychom jen odsouditi způsob, kterým se polemiky ty nesly. — V našem případě jde hlavně o polemiku druhou. V důsledku článku, uveřejněného od Dr. J. H. v časopisu katol. duchovenstva a otisknutého pak ve Dnu, vráceno bylo litro zpět, čímž řečeno, „katol. studenty podporovati nebudeme.“ Pisatel nevěděl si, co obviněním svým způsobil. Nařknouli katol. studenty z uvedených nečností nebylo těžko, hůře však bude, nařknouli odvolati, resp. srovnati si to ve svědomí. A měl-li si snad autor článku co vyrovnávati s Drem. Krlínem, měl si to vyřídit skutečně s ním, ať již v tisku či jinak, a neměl tak téměř poštvati katol. veřejnost proti katolickému studentstvu, s nímž dr. Krlín nemá vlastně ničeho společného, poněvadž před 2 lety ještě jako student z Č. L. A. a tím z hnutí vystoupil, té doby členem organizace katol. studentstva nebyl a není. A polemika v Životě jest tedy jeho věcí, kterou si musí také sám obhájit. — My jen konstatujeme, že nebylo správným, obviniti studentstvo z něčeho, čeho jsme nedokázali, že nebylo však také správným jednání těch, kteří v důsledku obvinění časopis vrátili, a chtějí snad hnutí katol. studentstva úplně ignorovati. Třeba však poděkovati duchovním rádcům SSS, kteří stojí dále věrní katol. studentstvu a podporují ho v jeho práci a snahách. Katol. studentstvo je si vědomo svých povinností, je si vědomo též úkolu, který ho čeká, a bude s nimi pracovati vždy v těchto intencích, byť ho sáhala nepřítel i z řad katol. veřejnosti. Jest však přesvědčeno, že ho katol. veřejnost nezklame a nepopustí, a že ukáže zejména při sbírce Mikul. daru, že katol. studentstvo je skutečně studentstvem jejím.

Pokrokové studentstvo v komunistickém objetí. Dne 27. listopadu t. r. konal mezinárodní výbor socialistického studentstva v Praze na Sřeleckém ostrově schůzi, kde protestoval proti pomalému realizování resoluce revolučního Národního shromáždění (Strakova akademie) a proti přílišnému favorisování emigrantického studentstva na úkor českého. První řečník Dr. Kostečka referoval o boji o Strakovu Akademii. Podle něho studentstvo pokrokové spolu s p. ministrem Dr. Benešem a Srbou opravilo usnesení min. rady, dle kterého celé druhé po-

schodí mělo připadnouti min. zahraničí. Takovýmto nekorrektním jednáním obou ministrů dostalo se Akademickému domu, kde hlavní slovo má komunista Fialka, 15 místností Strakovy Akademie. Doufáme, že minister. rada nedá si líbiti divné jednání obou pánů ministrů a vyvodí z toho patřičné důsledky. Dr. Kostečka považuje sbírky na stud. sociální účely mezi naší veřejností za žebrotu, českého studentstva nedůstojnou. Takto mluví pokrokový pracovník ve Svazu, zatím co kat. studentstvo jest jedině na tyto „žebračky“ (dle Dr. Kostečky) odkázáno. Studenti Pospíšil vyzýval vládu, aby podporovala jen emigrantské studenty, kteří jsou ruskými státními občany, jinými slovy, kteří jsou komunisty. Komunistický poslanec Haken radoval se, že akademická mládež staví se do jedné fronty s komunistickým proletariátem a zval studenty, by i oni připravovali revoluční cestou pád nynějšího shnilého společenského řádu. Posl. Hakenovi připraveny byly velké ovace. Po zapění hymny práce schůze skončena. Ač pokrokové studentstvo staví se do řad protistátních, přece najdou se u nás ještě ministři, kteří je favorisují. -ad-

Československá republika měří 140.037.19 km². Z plochy té jako orná půda je obděláváno 59.029 km² (42.05%), luk je 13.853 km² (9.87%), zahrad 1467.76 km² (1.05%), vinic 170.1 km² (0.12%), pastvin 12.047.84 km² (8.58%), lesů 46.559.76 km² (33.17%), rybníků, jezer a bažin 784 km² (0.56%), zastavěné a j. plochy 6461.55 km² (4.6%). Orné půdy je poměrně nejvíce na Moravě (51.85%, z její plochy), vinic na Podkarp. Rusi (0.23%) a na Moravě (0.22%), lesů na Podk. Rusi (48.91%), ve Slezsku (34.96%), na Slovensku (34.12% ze zemské jejich plochy).

Jubileum Jeslíček. Letos je tomu 700 let, co postavil sv. František z Assisi památné své Jesle v lese v Grecciu, v Umbrii, při čemž dojemně slaveno Narození Páně. Od té doby šířily se jesličky po celém světě. V Praze uspořádána bude proto jesličková výstava v sále Klementina.

Vánoce u Jihoslovanů. U pravoslavných Jihoslovanů předchází svátkům vánočním šestinedelní, velmi přísný půst. Na venkově žije se jen brambory a kukuřičným chlebem, neboť v postě jest zakázáno i požívání mléka a vajec. O štědrém dni jdou rodiče s dětmi do lesa pro vánoční stromek Podlaha jest po tři dny posypána řezankou, která připomíná, že se Spasitel narodil ve chlévě. Při štedrovečerní večeři jedí hojně ovoce; hlavním však jídlem jest pečené sele. Srbové slaví vánoce hlučně, vypalují četné ohňostroje.

„Dvanáct orelských písní“ prof. Dra. R. Štvaný vyšlo nákladem Ústřední rady Orla v Brně. Jsou tu zhudebněny i některé básně našeho příspívatele kol. Jar. Dyjského. Odporujeme.

O betlemech. Napsal K. Procházka. Nákladem Cyr. Method. knihkupectví G. Francla v Praze-I., Melantrichova ul. Cena Kč 6.80. — Tato kulturně historická studie pojednává o jesličkách v Itálii, Francii, Španělech, Anglii, Irsku, Německu, v zemích alpských, v Dalmacii, Bosně a Hercegovině, v Uhrách, Polsku a jiných zemích evropských. Zvláště široce líčí betlémy v zemích československých. Tato bohatě ilustrovaná kniha vřele byla přijata kritikou univers. profesora Dra. Č. Zíbrta v „Českém Lidu“ a gymn. řed. Fr. Vykoukala v Národop. sborníku. Jmenovaná monografie zvláště letos se stane hledanou, ježto bude vítaným průvodcem na Jesličkové výstavě, jež za tou příčinou, že před 700 lety sv. František z Assisi v Grecciu postavil památné své jesle, bude se ko-

nati v prosinci v ohromném sále Klementina v Praze. — Pro nízkou cenu knihu tu vždy cennou lehce lze opatřit do knihoven školních, spolkových i jednotlivcům.

Frant. X. Kerer: **Don Bosco**. Přeložil L. P. Vydala Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrby v Praze. 87 str. Cena Kč 4.—. Don Bosco, jedna z největších postav 19. století, došel konečně vydáním Kotrbovým v české literatuře ocenění, jehož dostalo se mu jinde již dávno. Čtete životopis jednoho z největších vychovatelů a dobrodinců opuštěné mládeže a nemůžete se ubránit úžasu nad ohromností díla, jež takřka z ničeho dovedl zbudovati jediný člověk. A v díle řádě „Salesiánských pomocníků“ a díle „Ke kněžství pozdě povolanych synů Mariiných“ práce tohoto světce a paedagoga pronikla již do všech úhlů světa. V životopise jeho najdete i klíč k porozumění těchto mimořádných úspěchů. Byla to nejen veliká zbožnost a důvěra v Boha a Jeho Matku, ale zvláště láska, charita, již velký světec byl cele proniknut. Bosco zanechal přes sto knih, jež rozšířeny jsou v milionech exemplářů. Zajímavý a podrobný životopis Boscův, obsažený v knížce „Don Bosco“ přispěje k tomu, aby humanitní činnosti salesiánské staly se účastny i české opuštěné děti. Přejeme knížce nejširšího rozšíření.

Redakce a administrace.

DÍVČÍ HLÍDKA.

Nárky a stesky na malou čílost dívek vůbec jsou tak časté, že si jich ty právě, jichž se především a jediné týkají, už ani nevšímají a neuvažují, jsou-li oprávněny a pokud a jak, kruhy širší pak jich nechápou, vždyť se naučily viděti v dívkách jen „tiché puťičky“, jež musí „seděti v koutku“ a „býti hodné“, aby byly vyhledány.

Je pravda, že činnost dívek neproniká na veřejnost tak mnoho a tak často, jako zasahují do ní projevy tábora druhého, ale to nese s sebou odlišný ráz a zvláštní povaha práce dívcí, či chcete-li ženské. Je tichá a klidná, rozsévá klid a pokoj, štěstí a lásku, takový mír a jas, jaký vládne v duši, v srdci, v mysli, v celé bytosti té, jež ji tvoří. Ale ovšem, takové ženy se nerodí, ty nutno vychováti, vésti cestou Pravdy k Životu. A toho úkolu se podjala naše SSS, jež všechna a přece každé zvlášť krácejí k jednomu cíli: vydali české katolické studované ženy. Přes to, že o této drobné a pokojné činnosti dívcích sdružení veřejnost neví nebo ji jen tuší, nepochybují kruhy povolané, ba jsou přesvědčeny, že jejich žeň bude bohatá. Ale hlavní zásadou a mocnou brzdou veškerého dívčího snažení jest, že se neubírá vyšlapanými cestami, protože jich není. Katolické studentky u nás s lítostí pozorují, že nemají vůdkyn, které by jim s radostí a láskou podaly pomocnou ruku a byly jim prospěšny radou i skutkem, které samy prošly touž cestou, kterou ony se nyní ubírají, které seznaly úskalí, jež hrozí roztržiti studentskou dívčí organizaci, ale vědí též, jak se jim vyhnouti a na ně nenaraziti. Snad v příštím roce v tomto ohledu alespoň něco dokáže dívčí sekce při Ústředí katol. stud., vyjde-li kolegyním s opravdovým porozuměním vstříc. Ale ovšem nestačí, aby všechny podněty vycházely od ní, katol. stu-

denky musí se samy dovolávat její pomoci a rady. Proto členky SSS, navazte čilý styk se ženskou sekcí a sdělte s ní především, co děláte, jak pracujete a kam ještě byste chtěly svou činnost přenést a jak ji rozšířiti, a buďte přesvědčeny, že dojdete porozumění a pochopení, povzbuzení i ocenění, jen směle vypovězte, nejen co se Vám daří a v čem pracujete úspěšně, nýbrž především a hlavně, co Vás tíží a v čem vaše snažení ztroskotává a rozbíjí se. Činnost můžete a máte rozvinout všestrannou — národ vám podává program vašich sdružení — ale nevíte snad, jak se pustiti na to pole, na němž jste doposud nepracovaly. Nepochybují, že snaživých dívek katolických máme v řadách studentských dosti, ale myslím, že se bojí, aby jejich činnost nezpůsobila hřmotu a taji ji tak úzkostlivě, že ji lze sotva tušiti. To je chvályhodno jen potud ovšem, pokud o ní nedebatují a nedokazují jí slovy, ale popsati ji a přiznati se k ní u těch, jež mohou a doveoou ji oceniti, že jejich povinností, a řekla bych svatou povinností, protože i ony jsou hodny mzdy za poctivou práci. Hela.

Kolegyním! Podávám několik námětů k činnosti dívcích SSS. První podmínkou zdatu je úplná jejich samostatnost a neodvislost od mužských SSS. Zde neplatí žádná námitka! Vždyť výchova nese se úplně jiným směrem než u hochů. — K tomu ovšem třeba oddělených místností spolkových, kde by se členky mohly scházeti nejen k přednáškám a schůzím, ale i v jinou dobu. Tam mohou si pohovořiti o všem, co je zajímá, tam mohou raditi starší mladším kolegyním, mohou tak mezi sebou pěstovati přátelský styk. Zřídte si dle možnosti čítárnu. Zase ovšem jinou než u kolegů, vždyť přece pro to, co zajímá studenty, nemusejí mít též smysl dívky. Těm je třeba časopisů, které vyhovují jejich individualitě. Spolková místnost nechť je útlukem pro kolegyně přespolečné, které tam najdou ve volných chvílích osvěžení. A je v tom i kus práce sociální!

Nezbytnou podmínkou je k prospěchu SSS zkušený duchovní rádce, jehož rad třeba vždy dbáti. — Přednášky nechť volí si kolegyně samy. Nechť neuvalují vše na výbor. Tu je nutná spolupráce. Při schůzích a přednáškách nechť odpadnou zbytečné formality. Debata je svědectvím, že členky o věci přemýšlejí. Vedle kulturních přednášek třeba přednášek náboženských. Ty musí býti doplňovány prakticky. Kde nepřistupuje SSS korporativně k sv. svátostem, nechť tak čini kolegyně samy, a to co nejčastěji. Jen tak vypěstíme pevné charaktery. Podala jsem náměty z našeho SSS. Nechť kolegyně o nich uvažují, a nechť napíší nám něco o životě ve svých SSS. Jen zkušenostmi o různých SSS a poznáním a prací se zdokonalíme!

Fil. Zapletalová,

(SSS dívčí v Uherském Hradišti.)

Kolik odběratelů
„JITRA“ již jsi nám **získal?**

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK V.

V PRAZE, V LEDNU 1924.

ČÍSLO 5.

Š. A.:

Co nám schází?

(Úvaha do nového roku.)

Doba naše — zevně zářící vrchol lesku a pokroku — a uvnitř bezdná propast bludu a hříchu. Kdo vnikne v útroby doby, v níž ctnost se krčí v koutku, bezuzdnost však a nepravost ozářená magickým světlem vzdělanosti převzala úlohu královny?

Tam stojí lidstvo, zapomněvší na svůj pravý cíl, v moderním XX. století. Může však dojít cíle a úspěchu, bude-li pokračovati na dráze, již započalo a na níž důsledně pokračuje? K velikým skutkům třeba lidí zdravých, celých mužů. Člověk XX. století není však člověkem zdravým, nýbrž mrzákem. A kde jest příčina? Lidstvo přilnulo namnoze ke hmotě. Chtějí se zbaviti duše, chtějí se zbaviti i všeho, co vede výše, zůstávají však vězeti v prachu zemském, — ve hmotě. Hmotou jsou sami, hmotou je celý svět, píseň hmoty vane celým zemským okrskem. Credo hmoty vniklo namnoze i do síní, zasvěcených vědě a víře, a tam plní a prudkostí mrazu spaluje vše, co zasel omlazující dešť svatého nadšení. Vyznavači hmoty hledí povaliti a pošlapati přesvědčení celých století, přesvědčení velikých mužů jak na poli víry, tak i vědy o jsoucnosti Boží a o existenci duše. Máme se na ně dívatí tupým, bezstarostným zrakem, s rukama založenýma, nebo máme jim snad ještě pomáhati svou sobeckostí a nečinností?

Mladý duch nesmí se dáti strhnouti netečností. Jeť nutno obrátiti zraky ke konečnému cíli a potom i na cestu, na níž zříti lze bodláčí i růže. Slunce pravdy ukazuje, kudy se ubíratí. Byť i strhoval hrozný vichr k zemi, duch zmužilý, třebas dolů sražený, pozdvihne opět oči a bude hledati silnější ruky, která by ho uchopila a vedla přes všechny překážky a podporovala ho v únavě. Blažen, kdo našel pomocnou ruku, neboť vznese se jako orel k výšinám.

Veliká a těžká to však úloha! Víra, věda a lid jsou naším odkazem. Svatá povinnost nám káže prospěti jim, chrániti je, bojovati za ně. Proto třeba státi každému se zbraní v ruce v rozjitřeném světě. Zbraní nejlepší bude věda, která zaháněti bude výmysly liché pavědy. Jest třeba kypřiti půdu v srdcích lidských a vsévati tam sítě spásy. Spása lidu je spásou a naším vítězstvím, proto obrana církve musí býti naší obranou. Skutky velikých mužů minulosti, obrovské myšlenky přítomnosti jsou vůdčí hvězdou, která má vésti k spáse. Naše pokolení má napravit chyby, jichž dopouštěli se naši předchůdci, nestarajíce se mnoho o ideový vývin souvěký, nepoužívajíce vhodných prostředků k obraně a k rozšíření víry. A když hledáme ruky silné, již bychom se uchopili, když chceme jíti jistě za svými ideály, jest nutno, abychom se spojili v pevný celek, abychom srostli láskou a jednotou snah, abychom tak pronikli celek i jednotlivce nadšením pro svatou věc, abychom odhodili prospěch vlastní „já“. Když celý svět se honí za ziskem, když Bohu svému — vlastnímu prospěchu, hmotě — obětuje vše co má, ideály, duši, štěstí bližního, zůstaňme my jako pevná hráz, o níž by se roztráštilo sobectví, staňme se v pravdě šikem Kristovým, jímž jsme býti chtěli,

jenž pracovati bude za jedním cílem, královstvím božím. A tato pevná, ukázněná jednota nám schází, prodchnutá láskou a obětavostí.

Až láska a obětavost bratrská zahřeje svým teplem duši naši i našeho lidu, pak rašeti bude život nadějný, život nový, pak s odvahou můžeme se pustiti do každého víru života. Vždyť čekati nás bude otevřená náruč přátel, bratrů duchem, v níž nepocítíme nárazů zhoubného vichru nepřátelství. Tak spasen může býti národ modlitbou a prací.

Dr. V. Plocek:

Pax Romana.

V úterý večer 18. září 1923 zahájen byl předsedou přípravného komitétu drem Zehenthofrem III. kongres Pax Romana v Salcburku. Jak zdůraznil předsedající, sešli se delegáti katolických ústředních spolků na půdě historicky důležitého Salcburku, v přirozeném středisku různých národů, aby pracovali na svém programu bez ohledu na národní příslušnost ve znamení jednotícího katolicismu. Asi 50 delegátů bylo přítomno a nejen Evropa ve svých zástupcích z Anglie, Francie, Belgie, Holandska, Italie, Švýcarska, Československa, Německa, Rakouska, Maďarska, Polska a Litvy, nýbrž i zástupcové z Ameriky přicházejí spolupracovat pro obnovu pravého míru.

Sjezd poctili návštěvou J. M. arcibiskup salcburský, dr. Rieder, zemský hejtman Renn, starosta města Salcburku Josef Press, ministr dr. Ramek, děkan bohoslovecké fakulty dr. Schmid, baron de Will a četní jiní.

Po provedené volbě předsednictva ujímá se slova na projevenou žádost kníže arcib. dr. Rieder. Promluvil vážná slova, mluvil otcovsky, shromáždění se netají pohnutím. Co je mír — dává si otázku laskavý pastýř a odpovídá si: Klid ve spravedlivém řádu. Klidu, toho třeba jednotlivci a na jeho lásce a smyslu pro spravedlnost buduje se mír složek vyšších. A jako je možný vnitřní klid jedince, tak možný i mír národů — mír, jež dovede uskutečnit jediné společnost vznesených pravd Kristových, pax romana. Dojemně pokračuje pak latinsky: venio, ut vos salutem et benedictionem episcopalem, dem a za pohnutí klečícím účastníkům udílí požehnání. Mladý zemský hejtman salcburský zdraví kongres a vidí úmysl v tom, že naše klidná práce pro pravý mír vyhlédla za místo svého jednání město klidu.

Sjezd zdraví dále starosta a přesvědčuje, že rozrušený mír navrátiti může naše hluboká práce, mající oporu v jediném Bohu, víře a jednotě jazyka.

V pozdravných přípisech duševní účast slibují kardinál Burn a kardinál Piffel, tlumočen též pozdrav biskupa lausanského.

Všecka upřímná slova zde pronesená plní nadšením a dávají směr dalšímu praktickému sjezdování. Sám jsem uvažoval na cestě do Salcburku, nebude-li Pax Romana jednou spolkem pro spolek, není-li v jeho programu mnoho utopistického. A mimoděk, když generální sekretář staví před metu konečnou mety bližší, spíše dosažitelné, podléhám jeho nadšení a vidím již splněny předražené tyto mety: posílení rozvoje myšlenkového našich katolických akademických spolků a povznesení jeho duchovního života. Již v těchto dvou melách jistá známka míru. V tom okamžiku mi bylo líto, že myšlenkové ideje Pax Romana jsme věnovali málo pozornosti v našem hnutí studentském, že jsme ideje nedali k dispozici co nejširšímu okruhu pracovníků ducha. A očima přívětivějšíma v duchu přijímám nyní i otázku „Sdružení studentské pro Společnost Národů“, neboť každý sebemenší krok, každá na první pohled neplodná debata jest vážným posílením „utopie“ míru. Kristus obrodil svět, a Jeho jménem má a bude míti Jeho Církev a v úzké spolupráci s Ní jdoucí instituce míti dost síly, aby vtiskly dnešní navzájem zneprátené době jiný, mírumilovný ráz.

Látka byla přidělena třem komisím, finanční, sociální (Auxilium studiosorum) a propagační. Do poledne příštích dvou dní vyhrazeny plenární schůzím.

Posílení sv. svátostí, počali jsme ve středu ve vlastním jednání.

Po vzájemném představení delegátů přečten pozdravný příspěvek kancléře Seipela; pak přikročeno ke zprávě generálního sekretáře Tschuora. Zpráva týkala se dosavadního postupu k uskutečňování ideje Pax Romana. Podává zprávu o Auxiliu studiosorum, míní, že rozvinouti tuto akci na vzdálené kraje budeme moci, až sami sebe zajistíme. Podává praktické výsledky sociální péče. Poukazuje na důležitost reorganizace „stálé komise“ při sekretariátu. Promlouvá dále o publikacích. Pax Romana, ročenka, která bude obsahovati seznam katolických universit, organizací, jež jsou členy Pax Romana, jednotlivých spolků, publikací, jež jsou národními Svazy nebo jich členy vydávány. Cíle debaty ke zprávě sekretariátu zúčastnili se Lallour, Francie, dr. Palmieri, Italie, P. Poleyt, Hradec, Klentch, Německo, Abbé Gremau, Belgie, sl. dr. Görisen, Německo, De Merre, Freiburg. Debata dotýkala se všeobecné stránky referátu, ponechávajíc podrobnější řešení komisím.

Nežli se přikročilo ke zprávám delegátů, navržen pozdravný telegram Svatému Otci. Zprávy podali všichni delegáti. Za Československo stanoveni byli dle dřívější dohody delegáti dva: našeho Ústředí a za studentstvo německé; poněvadž pak byl přítomen delegát maďarského studentstva z Bratislavy, vznikla otázka platnosti delegace. Projevil jsem podiv nad tím, že by měl býti přibrán ještě třetí delegát. Poněvadž pak kongres ponechal nám osobní dohodu, nezabývá se otázkou zásadní a poněvadž se nepřítomností německého delegáta počet nezvyšoval, ustoupil jsem od námitek. Budiž však tuto poznamenáno, že zájem a činnost maďarského studentstva o otázky Pax Romana je daleko čilejší, než u nás. A nepříjemně se mne dotklo, když delegát dr. Daninger vyzdvihoval účast pěti studentů z Bratislavy a když dále sliboval ochotně dobrovolné zvýšení členského poplatku. Píši tato slova otevřeně

do našich studentských řad, abych vzbudil větší ostražitost a z ní vyplývající větší zájem o práci Pax Romana.

Můj referát navazoval na pražský kongres 1920; osvětlil jsem činnost Cyrilometodějské Ligy, činnost organisovaných členů Ústředí, vnitřní život, práci inteligence s poukazem na její druhý kongres a na práci mezi mládeží. Veřejně jsem zdůraznil, že se Svazem pokrokového studentstva spojení nemáme, že spolupráce s ním jest nemožná, a požádal jsem o opatrnost, poukávav na případ holandské zásilky. O rozmluvu pak o holandském daru mne požádal M. Feber z Haagu a dr. Brom.

Pozdě odpoledne zakončovali jsme dopolední program, abychom po půl druhé hodině přestávky započali práci v komisích. Československo přiděleno bylo do komise finanční a propagační. Vyjednal jsem si drem Daningrem účast v komisi propagační, požádav ho o referát z komise finanční. O třetí hodině jsme začali v komisi propagační za předsednictví dra Broma a o 7. hodině jsme bohatou práci zakončovali. Není divu, sedmi bodů programu není lehké se zbýti. Projednávala se otázka publikací, propagační, misijní, zemských sekretářů a korespondence, permanentní komise, poměru k jiným mezinárodním institucím a příštího kongresu. V komisi zasedal dr. Brom, de Merre, Belgie, dr. Rudolf, Vídeň, p. Rémond, Francie, dr. Görissen, Německo, p. Creneau, Belgie, dr. Palmieri, Itálie, dr. Rusznák Maďarsko, p. Levandovič, Polsko, a já za Československo.

Návrhy, jež bylo usneseno předložiti plénu ke schválení jsou: a) jest povinností členů Pax Romana pracovati na posílení tohoto a neplýtvati svými silami ve prospěch jiné organisace mezinárodní; ve příčině spolupráce s C. I. E. (Confederation International des Etudiants) ponechává se členům, kteří s touto v poměru již jsou, volná ruka. Pax Romana omezí se na výměnu publikací s jinými institucemi mezinárodními. Členové budou upozorněni, aby přísně sřížili, by jménem studentstva speciálně katolického nemluvil samozvanec. Usnesení o poměru nevztahuje se na komisi pro duševní spolupráci při Společnosti národů. (V tomto bodu uplatnil jsem naše zájmy, poukávav na nevýhody, jež by nám spolupráce s C. I. E. přinášela za nevyřešeného poměru k pokrokovému Svazu a poukávav naopak na nutnost spolupráce se Sdružením pro Společnost národů.)

b) Ustanoví se v místě sekretariátu placená úřední síla pro technické vedení a uloží se komisi permanentní, aby se scházela každé tři měsíce; členové této komise s hlasem rozhodujícím budou přesně stanoveni a jsou osobně zodpovědni za účast v komisi, či za vyslání vhodného náhradníka.

c) Komise zůstává při vydávání Pax Romana se zajištěním včasnosti a pravidelnosti ročenky a speciálních publikací, které též z finančních důvodů doporučuje. Publikace zasilány budou národním Svazům, které je pak přiloží ke svým publikacím a posílají se o jich rozšíření. Pax Romana vyjednávatí bude s národními Svazy o počtu publikací. (V tomto bodu uplatňoval jsem, aby vydávání publikací nezatěžovalo finančně organisace, aby Pax Romana zasílané publikace byly poctivě uschovány a aby byly postupem času v Pax Romana publikovány seznamy katolických studentských spolků a jich publikací.)

d) Národní Svazy budou požádány za jmenování zemských sekretářů, kteří si zvolí potřebné korespondenty. V Německu, kde není centrální organisace, bude tímto sekretářem dr. Brüll. (Maďarští studenti přáli si vytvořiti ze zemských sekretariátů právnické osoby, proti čemuž zaujala komise odmítavé stanovisko.)

e) S americkou studentskou misijní organizací se bude vyjednávatí, aby spojila své síly s Pax Romana.

f) Národním Svazům uloží se propagační dni, týdny a večery Pax Romana.

g) Příští kongres bude v Budapešti (návrh podala Angličanka a schválení se mu dostalo s jistými obavami; návrh ukazuje na horečnou práci maďarských studentů a na nás bude, abychom se na tento kongres, který bude v roce 1924, důkladně vyzbrojili).

h) V r. 1925 uspořádána bude pout do Říma, spojená s kongresem.

Ve středu po mši svaté zahájeno zase jednání. Generální sekretář Tschuor přednáší svůj referát: Rozvoj katolické myšlenky mezi studentstvem vysokoškolským. V Pax Romana vidí pro studentstvo přirozený most, na kterém se možno sejíti. Idea katolicismu nás spojí. Nechceme slov, musíme se snažiti naléztí pravdu a podle pravdy žítí. Obroda lidstva v Kristu musí vzejíti z universitní kathedry, neboť tam byl Kristus pošlapán. Katolický student, Pax Romana, musí zdůrazniti čin, musí uváděti v soulad myšlení a vůli. Pax Romana bude pečovat o zakládání nových katolických universit, stávající pak podporovati. Nepustí nikdy se zřetele obsazování stolic náboženských. S praktickým životem souvisí otázka duchovních rádců, exercicií, azad. bohoslužeb, výměny katolických profesorů. Referát shrnuje pak v následující resoluci, již kongres schvaluje.

III. kongres Pax Romana ukládá předsednictvu vejíti ve styk se zástupci katolických vysokých škol, s nimiž by pojednali:

- a) o povznesení návštěvy katolických universit,
- b) o finanční pomoci studentstvu na nich,
- c) o zřízení národních katolických universit,
- d) o zavedení speciálních kursů
- e) a o výměně profesorů.

Kongres projevuje uspokojení nad zřízením katolické university v Nimwegách, jakož i nad uspokojivým postupem při zřizování university v Salcburku.

Z debaty, jež se po referátě rozpředla, vyšly náměty, vydati publikaci o vysokých školách katolických a usneseno uložiti zemským sekretářům, aby podali zprávy do Freiburgu. Dosavadní katolické university jsou: Freiburg, Milán, Lovaň, Institut catholique, Paris, Lille, Angers, Kolín, Lublin, některé v Anglii a čelné v Americe.

Druhým bodem bylo schvalování resolucí komisemi připravených. Poněvadž komise finanční příliš černala, přejdu ihned ke komisi „Auxilium studiosorum“. Schválená resoluce, že korespondent, který se v každé zemi zřídí, bude stálým zodpovědným referentem pro věci sociální. K jeho ustanovení se přikročí do dvou měsíců. Komise permanentní a korespondent zajistí žadatelům nákup knih, výměnu

tiskovin a vědeckých publikací. Podniknou se kroky o pomoc Jižní Ameriky. Korespondenti mají povinnost podávat pololetně zprávu. Pro zemské sekretáře a studijní cesty se zajistí diplomatické pasy. Olázka ruské pomoci se svěří permanentní komisi.

Rovněž schváleny resoluce komise propagační ve znění již uvedeném. Tím splněno naše poslání a kol 1 hodiny odpolední mohlo se přikročit k volbám. Předsedou pro příští rok zvolen Tschuor, místopředsedou dr. Palmieri, jmenování generálního tajemníka ponecháno předsedovi v dohodě s lausanským biskupem. Komise permanentní složena takto: Mr. Gremeau (Švýcarsko), Mr. Remond (Francie), p. Greber (Holandsko) a p. Slaba (Rakousko). Celé jednání vedeno bylo ve svornosti a lásce. Rozjeli se všichni s pevným úmyslem, pracovat za vytýčenými ideály. V Budapešti nechť můžeme ukázat, co vykonali jsme v tom směru u nás.

R. J.

Nad všemi ohni a vodami . .

(Subjektivní výklad Březinovy básně ze sbírky „Stavitelé chrámu“.)

„Svět lidí smutný jest a žalostný! V něm láska stejně jako nenávist nás vede v moře slz.“ (Zeyer.)

Nic pomíjejícího nemůže nás na tomto světě uspokojiti, mysl naše touží po věcech vyšších, cennějších — ad maiora nati sumus.

Proto i předmětem nadějí našich nejsou věci pomíjející, neboť ony jsou povzneseny nad všechny věci pozemské, vznášejíce se ve světě ideálním, „mezi tajemstvím země a světů.“

Hrozí jim sice také nebezpečí zříti se do kalu pozemského, avšak nedopustí tomu vznešený cíl jejich, věčné jaro ideálů. Tam jsou domovem, tam stkví se v plné kráse.

Nezžirají je plameny vášní lidských, tyto jsou jim sídlem uprostřed růží. Jest ovšem obtížno vznést k těmto světům; brání tomu černé mraky, množství nepřátel, kteří, předstírajíce zbožnost a nevinnost, chtějí je k zemi připoutati. Nepovolí . . . Proderou se mraky — otvory blesků a spěšně vzlétají k výšinám. Unavené sedají některé na hvězdy jako vlaštovky na stožáry lodní — umdlené duše — jiné doletují paláce, cíle všech, z něhož k nim hlaholí chorály vítězů, odhalující „poklady ukryté staletí v hlubinách skal“.

Nedopřáno jim však připojiti se k těmto svatým vítězům, ježto šat země nespádl jim s eterních údů, a nezazvonil paprsky přelomenými.

S lítostí vracejí se k zemi a blaho jejich dřívější poznáváme jen z radosti, které jim z dřívějšího opojení zůstává, jako úsměv na zářící tváři spícího, jenž náhle procitlý na sen svůj zapomíná.

Než neochabují. Opět a opět vznášejí se ke končinám tajemným a budují tam svůj chrám za zpěvu radostných písní, jichž ohlas i k nám dochází:

„Jest tolik divů ve vesmíru, a přece, jak krásná mezi vším harmonie!

Slunce, zdroj života, tajemný vzrůst rostlinstva, hluboké moře, věčná střída tmy a světla, nevyzpytatelné srdce lidské, nedozírné systémy světů . . . to vše upomíná nás na onen tajemný přechod k světům, tak toužebně očekávaný.“

Zpěv tento, v němž záchvěvy vznícených duší jejich se jako třepotání křídel andělských jeví, budí v nás slast a touhu, v triumfu vystoupiti do bran paláce svatých vítězů.

Vilém Rytina:

O socialismu.

(Dokončení.)

Theorie o nadhodnotě vyplývá z nauky o hodnotě; s ní tedy i padá. Jak svrchu řečeno, práce podmiňuje směnnou hodnotu všech věcí (dle Marxe). Dva tovary, obsahující stejné kvantum práce, se sobě rovnají. Hodnoťme tedy dle toho dva šperky, stejně zpracované, jeden ze zlata, druhý ze stříbra. V důsledcích Marxova učení jsou

oba stejné hodnoty, poněvadž u obou bylo potřebí k jejich vyrobení stejně mnoho práce. Na tomto jednoduchém případě vidíme neudržitelnost nauky v hodnotě. To, co přece určuje směnnou hodnotu věci, jest nabídka, podmíněná množstvím předmětu, který jest hodnocen a poptávkou, která zase jest všeobecně výrazem potřeby a užitečnosti pro konsumenta. Není bez zajímavosti, že k tomuto závěru dospěl již Aristoteles ve své Ethice. V latinském překladu Lambinově zní výstižně ona slova: „Unum quiddam esse oportet, quod omnia cetera metiatur. Hoc autem re quidem vera est usus seu indigentia, quae omnia continet“. A největší filosof křesťanský sv. Tomáš Aquinský vykládá ono místo: „sed rebus praetia imponuntur secundum quod homines indigent iis ad usum suum“.

Jak patrně, chyba, které se dopustil Marx v tomto směru vzniká z naprostého a nepřirozeného oddělování obou hodnot v tom smyslu jak sám praví: „Ve směnném poměru tovarů jeví se směnná hodnota zboží něčím zcela nezávislým na jejich užitné hodnotě“. („Das Kapital“).

Vyvrácením theorie o hodnotě zvrací se důsledně nauka v nadhodnotě. Ona jeví se neudržitelná však ještě z jiného hlediska. Dle Marxe totiž mzda producentova, t. j. směnná hodnota pracovního efektu denního jest určena hodnotou statků, nutných k ukojení jeho denních potřeb. Rozváděli jsme shora při tom šířeji pojem „nutné doby pracovní“. Zcela právem namítá tu Cathrein: „Odkud pak ví Marx, že každý námezdný dělník propůjčuje tovarům nejen tolik směnné hodnoty, kolik k obživě pro sebe a rodinu potřebuje, nýbrž i přebytek, který si kapitalista jako nadhodnotu přivlastňuje?“ Výměr mzdy ve vztahu k její výši dokonale vystihuje italský theoretický odpůrce Marxových nauk Sav. Merlino, tvrdě, že dělník prodává svou pracovní schopnost ne za to, co stojí její vydržování, nýbrž nejméně za obnos, který by vydělal bez kooperace s kapitálem. Mzda může klesnouti nebo stoupnouti nezávisle na existenčních potřebách zaměstnaného dle toho, zda práce bez kapitálu ničeho nedocílí nebo zda námezdník dovede se učiniti nepostradatelným pro kapitál, ať už nedostatkem nabídky práce, či svou zvláštní schopností.

Z vyložených právě základů vyvozuje potom Marx a jeho přívrženci smělé proctví o osudu budoucího lidstva. Dovolává se při tom statistické empirie, dopouští se však při tom nesprávných generalisací, zapomínaje na jiné možné opravné prostředky, kterými vládne organisovaná společnost. — Nadhodnoty budou se stále hromadit, vzniknou jistá střediska kapitalistická (theorie v akumulaci čili hromadění kapitálu), která, když byla ubila menší podniky, vzájemnou konkurencí budou se ničit. Boj tento bude provázen všeobecnými hospodářskými krisemi (theorie o krisích), jež budou mít nezbytně v zápětí hmotné strádání dělných tříd (theorie o zbědačení). V kritickém okamžiku, když na zápasišti kapitálu zbylo již jen několik boháčů, povstane rázem utiskovaný, trpící proletariát a chopí se pevnou rukou otěží vlády, zmocně se veškerých výrobních prostředků. Lidstvo tu prodělá dvě fáze. V prvním (přechodném) období budou sice výrobní statky v kolektivním vlastnictví pospolitosti, ale každému producentovi připadne plný obnos jeho práce, ovšem po odražení režijních výloh. Ve vyšší fázi existují individuální práce bezprostředně jako součást celku“ („Das Kapital“). Tehdy ovládne všechny takový mocný cit nezištné solidarity, že se uskuteční dávný sen socialistů: „Každý dle svých schopností, každému dle jeho potřeb“. (Marx „Zur Kritik des sozial-demokratischen Parteiprogramms“).

Rekli jsme prve, že vyvrácením theorie nadhodnoty a materialistické pojetí dějin padají i ostatní vývody. Máme však v tomto případě po ruce ještě speciální, empirické, zvl. statistické protidůkazy.

A. Theorie o akumulaci kapitálu a) v oboru průmyslu: statistika průmyslových bilancí vykazuje sice jakési koncentrování závodů, ale na druhé straně nesmí se zapomínati, že většina těchto podniků nabývá povahu akciovou, t. j., že základní jmění oproti dřívějšímu se rozdělilo na větší počet majitelů. Z centralisace závodů vůbec pak nelze soudit na centralisaci jmění. Ostatně t. zv. „zákon přibývacího a ubývacího výtěžku“ staví Marxově theorii určité meze a to argumentem, že v některých výdělečných podnicích ubývá poměrně výnosnosti s jejich vzrůstem.

b) V zemědělství: Žádný theoretický protidůkaz nemůže tu věru činiti většího nároku na vítězství, jako zákony o rozdělování velkostatků. Ohromné latifundie mizí a řada občanských pracovitých rodin nachází nový zdroj obživy na jednotlivých parcelách. Ale že i bez zásahu legislativy Marxova theorie v tomto oboru jest neudržitelná, sám

doznal Vollmar (vůdce „mírného“ křídla německé strany soc. dem.) na Frankfurtském sjezdu strany (r. 1894): „Velkostatky v zemědělství docházejí převahy pouze v těžení extensivním, hospodářský vývoj s rostoucí intesitou hospodaření směřuje ke zmenšení podniků“. Ježto pak hospodářský vývoj, jak známo, v kulturních zemích má tendenci k hospodářství intenzivnímu, znamenal by vzrůst velkostatků rozmach hospodaření extensivního a tudíž jistou recidivu primitivnějších poměrů kulturních, což jistě ukazuje na absurdnost názoru Marxova. Americký farmář za nynějších podmínek nemohl by s úspěchem soutěžit s obilím evropským, kdyby mu právě hospodaření extensivní, vyžadující poměrně malý náklad, nezajišťovalo vítězství. Ale přijde zajisté doba, kdy i v Americe budou obdělávati půdu racionelněji intenzivněji a pak farmáři nepochybně budou míti takové postavení v světovém trhu, jako naši velkostatkáři. Ohledně nich praví Wagner: „Kde nespolutpůsobí zcela zvláštní příčiny povahy politické a právní, nelze při nejmenším možno mluvit o nějaké všeobecné ekonomicko-technické převaze velkozávodů nad podniky malými („Grundriss der politischen Ökonomie“).

B. Problém theorie zbědačení jest v podstatě řešen státy rozumnými reformami sociálními, t. zv. dělnickým zákonodárstvím, jako pojištěním sociálním, státními podporami v nezaměstnanosti, potom různými institucemi humanitními jako jsou chorobince, chudobince a pod.

Abychom konkrétně mluvili, u nás jest to především osmihodinová pracovní doba, omezující přepětí fysických sil dělníkových a umožňující mu žít všestranněji, zejména v ohledu duchovém (zák. z r. 1918/91 sb. z. a n.), zákon o závodních výborech (r. 1921/330 sb. z. a n.), jímž se zavádí v jistém smyslu demokratisace výroby, zákon o rozhodčích soudech mzdových (r. 1921/110 sb. z. a n.), vládní nařízení o výpovědní lhůtě po dobu hospodářské krise, (r. 1922/304 sb. z. a n.), jímž se omezuje dosavadní volnost zaměstnavatelů vypovídat dělníky, zákony o živnostenské inspekci (zejm. z r. 1921/47 sb. z. a n.), kterými se zajišťuje provádění zákonu na ochranu práce a potom dvě největší vymoženosti sociálního zákonodárství: zákony o podporách v nezaměstnanosti (r. 1918/63 sb. z. a n., r. 1922/482 sb. z. a n.), kterými se čelí bídě dělnictva v dobách vážnoucí výroby a zákon o sociálním pojištění (pojištění pro případ nemoci tvoří již nyní součást našeho posilovacího práva), obsahující pojištění nemocenské, invalidní a starobní, který jako osnova byl vládou nedávno doručen sněmovně a nepochybně bude uzákoněn.

Na těchto případech možno zřejmě viděti, jak stát, mající dobrou vůli, může čeliti bez jakýchkoliv násilných převratů lísni svých občanů.

C. Theorií o krisích představoval si Marx a Engels jistě, více méně pravidelně se opakující okamžiky, vyznačující se naprostým ochromením výroby. Tvrzení toto není odůvodněno žádnou všeobecnou zkušeností. Sám soc. dem. Kon. Schmidt na základě empirie uznává, že předvídané katastrofy se nedostavily a že „kapitalismus ukázal nepředvídanou schopnost přizpůsobiti se poměrům nejrozmanitějším“ (Vorwärts 1898, č. 43.). Možno říci, že nastávají-li krise hospodářské, jest to buď z nesvědomitosti podvodníků (zaviněný úpadek), nebo příčinu dlužno spatřovati v jiné katastrofě j. válce, zemětřesení a pod., tedy v podmínkách, které by se jistě vyskytovaly i ve společnostech socialistických.

Vyložili j me co nejstručněji hlavní zásady Marxovy, které označujeme jedním slovem marxismus. Jest to jádro, základna (byl i poněkud v moderní době modifikovaná), ze které vycházejí téměř všechny socialistické strany. Marx jest inspirátorem všech těch pozdějších snah, směřujících k přetvoření lidské společnosti na theoretickém podkladě, jaký mu on právě dal a které označujeme terminem socialismus. Jest to zvl. soustava národohospodářská, jež chce zavést nezcizitelné společné vlastnictví (ať již obcí, či státu, či jinakého útvaru společenského) a rozdělování hospodářských produktů na základě rovnosti.

Uvádějí se ještě jiná pojetí, jako H. von Scheela, který označuje socialismus jako filosofii strádajících tříd, nebo E. de Laveleye, který nazývá socialismem „každé učení, jež předně k větší rovnosti v sociálním postavení všech směřuje a pak tuto reformu skrze stát nebo zákonodárství provést chce“, při čemž, jak bude ihned patrné, první výměr jest příliš subjektivní a jednostranný, druhý neobyčejně široký.

Směrnice socialismu, tak jak je formuloval Marx, přirozeně nemohly být použity na celý svět; bránily tomu jednak různost historického, kulturního vývoje té či oné země, odlišné často poměry, variace v temperamentu, podmíněná rasou, podnebím atd. Vyví-

nulo se tedy světové hnutí socialistické, ale vyrůstající z nejrozmanitějších 'podmínek' jevílo všemožné odstíny. Zde mluvíme o formách socialismu.

Možno je dělit z několikaletých hledisek:

I. Dle toho, komu připadnou výrobní statky hospodářské, rozeznáváme

a) Socialismus obecní (Gemeindesozialismus). Obec má tu tvořiti samostatnou jednotku hospodářskou, nezávislou na jakékoliv ústřední vyšší moci (jako stát). V tomto směru obsažen jest prvek, který z celého socialismu, jakožto elementu výlučně kolektivistického, vyznačuje se v jistém smyslu (arci omezeném) individualismem a autonomií. Metoda jeho přívrženců jest revoluční. Hlavní představitelé jsou Rusové Bakunin a Krapotkin. Přívrženci jejich jsou známí také pode jménem komunističtí anarchisté. Význam a činnost jejich pro socialisaci lidstva vystižena jest těmito slovy: „Věřili v sílu myšlenek jako všichni idealisté, nemohli však, ani nedovedli zjednat rozhodující tělo v masové organizaci proletářské. — Čekali revoluci od zlepšeného lidstva“ (Proletkult II. roč., č. 31.). Značná část moderních anarchistů přešla do tábora marxistických komunistů.

b) Státní socialismus. Tento pojem dlouho nemohl se vykristalisovati. Vollmar na př. chápal jej v tom smyslu, že stát není pouze organizací politickou, nýbrž že moc jeho vztahuje se v plném rozsahu i na pole hospodářské, takže mu přísluší nejen právo závazně upravovati poměr mezi dělníky a podnikateli, nýbrž i převod libovolných částí výrobních statků pod vlastnické vedení státní. (Uveřej. v „Revue bleue“). Na berlínském sjezdu strany soc. dem. (1892) bylo mu odpověděno: „Tak zvaný státní socialismus, pokud na sestátnění k účelům fiskálním pomýšlí, chce na místo soukromých kapitalistů postaviti stát a opatřiti jej mocí, aby pracujícím lidu dvojnásobně jeho hospodářského vyssávání a politického otroctví vložil na šíji.“ I bývá označován často státní socialismus jako státní kapitalismus. (Liebknecht). — Nejnověji rozumíme tímto termínem technikem snahy usilující o postátnění nejdůležitějších oborů hospodářských, pronikavou úpravu soukromohospodářské soustavy se zřetelem k procesu distribučnímu a souhlasná s tím opatření sociálně- a finančně-politická (Adolf Wagner.) Z Francouzů nejtypičtější vymezení podává Louis Blanc (v „Nouveau monde“, 15./IX. 1849), v Anglii nejnovější program vypracovala londýnská Fabianská společnost. Kritiku jeho podává Merlino slovy: „Stát byl by universálním kapitalistou: ostatně kapitalistou dle jména, neboť skutečnými kapitalisty byli by ti, kdož by stát řídili“ („Podstata a formy socialismu“ II. d).

c) Společenský socialismus (Gesellschaftsozialismus), směr, který zastává nynější oficiální sociální demokracie. Výrobní statky budou náležeti ani obci ani státu, nýbrž lidské společnosti — zcela v intencích marxismu. Budoucí společnost, nestarajíc se o moc legislativní, soudní a správní v našem smyslu, bude řízena ústřední hospodářskou komisí, opatřenou pouze hospodářskou mocí. Jest arci otázka, bylo-li by možno prakticky sloučit tak různorodé národy a rasy v jednu velikou organizaci; kdo stíhal by zločince, když by zde nebylo kompetentní instituce atd. Jest jisto, že pouze hospodářské organizace v tak ohromné pospolitosti jako jest celé lidstvo, by úplně nestačila.

II. Jiné dělidlo vznikne, hledíme-li k rozsahu, v jakém hospodářské statky mají býti převedeny na společnost:

a) socialismus extrémní, jenž chce všechny statky jak užitečné tak výrobní vindikovati pro kolektivitu, zavádějí společnou výrobu, společnou distribuci (společný stůl, ložnice, nemocnice atd.). Byl ideálem zejména starších komunistů a různých náboženských sekt.

b) socialismus mírnější, který má na zřeteli pouze prostředky výrobní. Sám pak se dělí dle toho, zda pouze všechny, či část těchto statků má býti vyvlastněno (expropriováno) na

α) socialismus totální, β) socialismus partikulární. Do posledního směru náleží zejména β') socialismus státní, který vybírá k vyvlastnění pouze ty statky, které, za daných okolností jsou spravovány státem, by nejvíce mohly být zůžitkovány, — β'') socialismus agrární, popírající pouze soukromé vlastnictví k pozemkům (zum Grund und Boden), tvrdě, že primární titulní práva vlastnického k půdě, t. j. okupace, neopravňuje nikoho se stanoviska vyšší spravedlnosti k vylučování ostatních z jeho užívání. Hlavním theoretikem tohoto proudu jest Američan Henry George („The Land Question“) a Belgičan Lavelaye („De la propriété et de ses formes primitives“).

III. Nejdůležitější jest arci rozdělení, které přihlíží k methodám, čili k volbě prostředků jednotlivých socialistických skupin:

a) Nejčteněji jest zastoupen směr, kotvící na myšlence evoluční: že nový řád společenský musí se nutně, zcela přirozenou cestou (naturnotwendig) dostaviti bez jakéhokoliv násilného zasahování. Jinak k dosažení společného cíle chápe se strana všech prostředků, které jí řád kapitalistický poskytuje, jak patrně z programu Erfurtského (1891): „Boj dělnické třídy proti kapitalistickému vyssávání jest nutně politický. Třída dělnická nemůže vésti své boje hospodářské a vyvíjeti svoji organizaci ekonomickou bez práv politických. Nemůže provésti přechod prostředků výrobních v držbu celku, aniž obdržela moc politickou.“ Na stanovisku celého toho směru bazíruje celý „komunistický manifest“ (Marx, Engels), Gothažský (1875) a zmíněný již Erfurtský program (1891); Vídeňský sjezd sociální demokracie (1901) vyznačuje přesně roli proletariátu v této proměně společenské: „— — proletariát nechť si uvědomí, že musí tento vývoj podporovat a urychlit.“ Směr tento zkřížoval známý revisionista Bernstein („Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie.“)

b) Druhý tábor podržuje sice také formu parlamentarismu, ale požaduje k tomu socialistický způsob hospodářský (Wirtschaftsweise). Vyslovují myšlenku revoluce jako nutného předpokladu k uskutečnění svých plánů, ježto buržoasie nikdy dobrovolně se nevzdá svých nároků na soukromé vlastnictví. A jak si představují tento společenský přerod vystihuje jejich oficiální program („Was will die Sozialdemokratie?“): „Socialistický stát nebude kupovat závody, nýbrž prostě prohlásí vlastníky za vyvlastněny, t. j. vezme (wegnehmen) jim jejich majetek.“ K tomuto proudu hlásí se v Rakousku zejména „Die deutsche soc.-dem. Arbeiterpartei in Oesterreich“, v Německu „Die Mehrheitssozialisten“ a „Die Unabhängige soz.-dem. Partei Deutschlands.“

c) Syndikalisté vyskytují se zvláště ve Francii. Parlamentarismu zavrhuje jako přežitou formu. Chťejí zakládati syndikáty (Gewerkschaften), které jsou jim nežli cílem, spíše prostředkem, totožným v podstatě s anarchisty. Schvalují rozumné násilí, hlavně všeobecné stávky a jsou zásadními antimilitaristy.

d) Co do počtu jedni z nejsilnějších a zároveň nejradikálnějších jsou marxističtí komunisté (v Rusku bolševici, v Německu Spartakovci atd.). O methodě: „Jsme pro revoluci a diktaturu proletariátu, protože víme, že nic očekávati nemůže od etických činitelů, které by k společné výrobě socialistické společnosti donutily třídy na život a na smrt znepřátelené (Proletkult, roč. II. č. 25.). Klasický případ praktického užití této metody jest ruská diktatura sovětská, „komunistické puče“ v Německu atd. Podstata jejich programu jest vyslovena v Bucharinově brožuře „Komunistický program“: Nejvyšším orgánem „Republiky rad“ jest „Kongres rad.“ Ten skládá se ze zástupců Rad zemských, guberniálních, městských, venkovských a továrních. Podniky spravují skrze „závodní rady“ dělníci dotyčných oborů pracovních. Povinnost pracovní jest všeobecná. Aby rozdělení produktů dělo se plánovitě a spravedlivě, jest zavedeno obligatorní členství „konsumní komuny.“ Veškerá tendence směřuje k radikálnímu vytlačení náboženství z veřejného života.

Zbývá nám promluvit na konec několika slovy o socialistických internacionálách. Pojmově jsou to mezinárodní sdružení socialistických stran, které chťí v pevném vzájemném souručenství účinněji zasáhnouti v přerod lidské společnosti tak, jak to hlásá jejich program a to v měřítku světovém, internacionálním. Prvním autorem myšlenky takto konstruované, byl Marx a jeho slova „Proletáři všech zemí spojte se!“ („Das kommunistische Manifest“) nalezla ozvěny v socialistech celé Evropy. Pod jeho vlivem vytvořila se I. internacionála (1864) v Londýně. Ukázalo se však, že myšlenka nebyla ještě zralá. Brzy po ustavení nastaly vnitřní rozpory, sesilované často osobními spory (zejména mezi Marxem a Bakuninem); vynořoval se problém národnostní a silná oposice proti centralistickému tónu rušila jednotný postup. Tento vývoj vedl nutně k pádu I. internacionály (1872). Idea světového sdružení proletariátu tím zanikla. R. 1891 formuluje se v Bruselu II. internacionála, která znamená podstatně vítězství oposice I. Londýnské internacionály; bylať orientována více autonomisticky, nystříhavši se tak opatrně chyb své předchůdkyně. Činnost této organizace vykazuje a v poli sociálním jisté pozitivní výsledky. Než světová válka přerušila život její; pokračováním poněkud modifikovaným jest Hamburská internacionála (1923). Radikální socialistické živly, nespokojeny jsouce s mírnějším postupem zejména západních

soudruhů (Anglie, Amerika) sdružili se v III. komunistické internacionále (1917), v jejímž čele stojí ruští bolševici. Tento směr nabývá u nás půdy.

Vylíčil jsem, pokud mi místem a časem bylo dovoleno, podstatu a nynější stav hnutí socialistického. Jest to hnutí ve své podstatě kolektivistické; zájem celku (ovšem hospodářský) absorbuje despoticky interese individuální, má býti lidstvu novým evangeliem, modlou, vším. Socialism svými principy vylučuje úplně pojem svobody: neboť ve společnosti, kde jedinec bude míti pouze tolik práv a závazků, kolik mu jich tato společnost přiřkne, o nějakém sebeurčení nemůže být řeči. V tomto ohledu chápe přirozenou povahu lidskou příliš jednostranně: tak jako liberalism extrémním aplikováním Darwinovy theorie boje všech proti všem a vítězství silných nad slabými viděl v člověku pouze individuum, socialism ignorováním této stránky činí člověka otrokem společnosti tím, že mu vykazuje určité místo určitého kolečka v mechanismu lidské society. Zapomíná úplně, že lidé žijí dvojím životem: vnitřním (individuálním) a vnějším (společenským) a že tedy každý pokus o nový řád musí přihlížeti současně k těmto oběma základním stránkám lidské duše. (Podrobněji jsem to dokázal v „Novém národě“, roč. I., č. 7.)

Špatně by chápal socialism ten, kdo by v něm spatřoval živel politický; jest nutno zdůrazniti, že jest hnutím především hospodářským (viz na př. systém Gothajského programu), teprve v druhé řadě mluví se o politice, rodině, škole atd. A přirozený důsledek tohoto vyzdvihování materiálního života jest naprostá negace prvků etických. Náboženství jest vyhazováno na dlažbu. Engels praví: „Všeliké náboženství není než fantastickým odleskem v hlavách lidí, odrazem fantastickým oněch mocností, jež ovládají jejich denní bytí, odrazem, v němž moci pozemské přijímají na sebe podobu mocností nadzemských.“ Gothajský a Erfurtský program (II. 6.), prohlašující náboženství za věc soukromou, žádají o odluku církve od státu (srov. Syllabus, thes. 55.: „Ecclesia a statu, statusque ab ecclesia seiungendus est“). Usiluje o odstranění náboženské výchovy ve škole (laicisace školství). Náboženství zlehčuje v očích mas: „Požadavkem skutečného štěstí lidu jest zrušení náboženství, jakožto ilusorního štěstí“ (Marx). Náboženské city pokládány jsou za nebezpečné opium (Proletkult, roč. II., č. 22.) a přímo se prohlašuje, že „nemůžeme a nesmíme strpěti, aby jediný člen komunistické strany byl příslušníkem jakékoliv církve, neboť náboženství a marxismus se vylučují“ (Ibid. č. 24). Velice případně podotýká Cathrein: „Jeho (socialismu) desaterem jsou práva lidská, jeho bolem jest demokratický lidový stát, jeho cílem a účelem pozemský požitek všech členů, jeho kultem výroba.“ (Der Sozialismus.). Seslabením *raisonu* rodiny uhasíná i hřejivé teplo krbu rodinného. Odnímá jí předně podklad náboženský a odstraňuje podstatu této instituce — *bonum prolis* (výchovu dětí) a *bonum fidei* (doživotní věrnost manželskou) — nahrazujíc ji státním zaopatřením mládeže a „volnou láskou.“ V rodině, základu to lidské spořádané společnosti, spatřuje pouze „dílnu na děti.“ Také cit národní, který býval tak mocným zdrojem mnohých velkých, krásných činů našich předků, v systému socialistickém takřka živoří (viz Gothajský program). Vůbec socialismus odvádí všeliké myšlení a jednání člověčenstva od statků ideálních a táhne je k užším hmotným požitkům.

Theoretikové jejich dopouštějí se týchž chyb při vědeckém pracování, jako liberalisté: za premisy postaví se jisté předpoklady, které buď platí jen pro určitá období vývojová či určité prostředí, nebo jichž oprávněnost vůbec není dokazatelná (na př. „Lassallův železný zákon mzdový,“ který buduje na nesprávné presumpci, že číslice porodnosti přibývá se vzrůstajícím blahobytem materiálním). Přehlízejí dále, že případné stíny nynějšího stavu společnosti naší nejsou snad, jak oni se domnívají, důsledky jeho povahy, nýbrž že berou svůj základ v egoismu a lenosti lidí, že tyto vlastnosti budou i ve společnosti socialistické se projevovat, že rozdíly v osobních schopnostech, v pohlaví atd. žádnou normou se neodstraní a že mravnost se nevynulí ani tím nejlepším zákonodárstvím. „Žalujete na nynější řád společenský a obviňujete zatím stinnou podstatu lidské přirozenosti,“ pravil nedávno v anglickém parlamentu jistý státník předsedovi Labour Party.

Socialismus reprezentuje ve svém jádru touhu po uskutečnění idey spravedlnosti a pravdy pojatou marxisticky a nadán přítomnou aktuálností sociálních problémů vtiskuje pečeť současné periodě vývojové (viz úvod). Náš článek pokusil se dokázati nesprávnost jejího kritéria. A protože pevně věříme, že, byť i ne nyní, přijde doba,

kdy většina lidí projeví zdravější a upřímnější smysl pro pravdu, právo a spravedlnost, domníváme se viděti v rozumném korektivu vývoje sociálních poměrů novou směrnicí příští periody. Přechod ze staré do budoucí bude vybojován ne mocí policejní, nýbrž zbraněmi ducha. Jsme přesvědčeni, že setrvá-li proletariát na půdě náboženské a budou-li hospodářský rozvoj provázeti spravedlivé a prozíravé reformy společenské, že hlad a vášně rozpoutaných mas, olupovaných o víru ve vyšší život a božskou spravedlnost, zbavovaných demagogicky mravní odpovědnosti před lidmi a Bohem, hledajících své vybití v nesmyslném reformování společnosti lidské, ustane, pramen socialismu vyschne a celé to hnutí až na nepatrné výjimky několika ideologů stane se historickou reminiscencí.

K. Stránský:

České drama historické.

Drama historické je z nejpočetnějších druhů české dramatické tvorby vůbec. Stojí u kolébky nové české poesie; ač stále je k němu saháno, přes to dodnes leckterou velikou dobu naší minulosti nemáme žádným způsobem zpracovánu. Minulost našeho národa, která obsahuje jistě dosli dramatického živlu, stala se nevyčerpatelnou studnicí, z které jsou brány motivy po celé desítky let a dle ducha a vkusu doby různě zpracovány.

Idea našeho obrození má svůj původ v kruhu učenců, a jistě by nedosáhla svého cíle, kdyby se za ni nepostavily nejširší massy národa. Nadchnouti národ pro ony veliké ideje obrozenské nemohly zajisté učené gramatiky, nýbrž mohlo se tak státi pouze takovým druhem literární tvorby, který by byl širokým lidovým vrstvám nejpřístupnějším. Proto užili buditelé k tomuto velikému dílu prostředku nad jiné působivého, totiž dramatu.

Drama, těšící se tehdy veliké oblibě, vštípilo v srdce lidu nejen lásku k rodnému jazyku, nýbrž i — poněvadž bylo výhradně dějinné — vzpružilo pokleslou národní hrdost tím, že naučilo národ znáti jeho slavnou minulost. Situace pro počátky českého dramatu historického byla velmi zlá. Poesie počíná se vlastně učit mluvit. A začátky viděti i jinde, neboť není ještě nikde základů, na nichž by bylo lze budovati.

U jiných národů pracuje se pilně na odkazích, které zanechali Racin, Corneille, Molière a k životu znovu vzbuzený Shakespeare, u nás však je dramatická tradice „tabula rasa“ Tento nedostatek dramatické výchovy těžce a dlouho ležel na celém vývoji naší literatury a bránil každé snaze po svérázném českém dramati. Bylo nám třeba mnoho se učit od cizí poesie a poněvadž bylo nutno doháněti vývoj, ke kterému dospěli ostatní národové, nezbylo času ani síly, aby vzniklo dílo nezávislé na cizí předloze. Národ dávno již žije vlastním životem, ostatní druhy básnické vyrovnávají již mezeru vzniklou literárním spánkem, jen dramatická literatura a hlavně drama historické stojí v začarovaném kruhu romantické rytířskosti s tendencí vlasteneckou. I česká veselohra počíná se pomalu vybavovati z cizí závislosti, pouze drama historické nenalézá své vlastní cesty, která by je vedla k produktu ryze českému. Kult Shakespeara, započatý v sousedním Německu Lessingem a dovršený Schillerem, působil přirozeně i na naše drama. Na vzorech velikého Brita tříbí a prohlubuje se vkus a zdokonaluje se forma, která dosáhla vysokého stupně v novém směru, který se připínal na západní kulturu, na historická dramata V. Huga a jeho vrstevníků. Produkce dramatická té doby je velice četná. Saháno je nejen k naší historii, nýbrž, jak kosmopolitický zájem doby velel, i do minulosti všech národů; z dramatu antického je oživena forma a motivace, Shakespeare nyní hluboce chápán, ne pouze jen napodobován.

Pokrok této doby jeví spíše ve formální dokonalosti než v novém, filosoficky pojatém vztahu k nějaké dějinné době a smyslu pro veliké hybné síly dějinné. Zeyer i Vrchlický byli příliš kosmopolity, než aby dovedli pochopiti duši našeho národa a tím méně ducha českých dějin. Vzal-li autor té doby látku z českých dějin, pak to bylo proto, že charakter jeho stěžejní-osoby podobal se charakteru, vytvořenému některým klassikem aneb Shakespearem. Všimněme si na př. Vrchlického „Bratrů“ aneb „Drahomíry“. Boj barbarského pohanství s křesťanstvím, které muselo zvítězit pro svoji ideovou velikost je pominut a nalezáme pouze konflikt dvou charakterů.

Zodpovědnost k historické pravdě, kterou vnesl na sebe realismus, nutila básníka, aby než přistoupí k látce historické, hluboce se nad dobou zamyslel a to nejen nad jejím vnějším rámcem, nýbrž s příkazem, který vnesl do dramatu Ibsen, i psychologického a filosofického rozboru všech složek, ze kterých se skládá ten nebo onen dějinný projev. V době té není žeň dramatu historického čtená. Sem nemůžeme čítati historická dramata Jiráskova. Neboť, ač mají někdy historický kolorit, jsou mrtva, nedramatická, v celku udržována jen vnějším dobovým poutem, bez vnitřní nutné soudružnosti. Teprve moderní doba, doba dneška, pokud se dramatem historickým zabývá, dospívá žádoucí výše, kam již dospělo drama přítomného života, které bylo skoro výhradní tvorbou realismu a naturalismu na úkor dramatu naší minulosti, s kterou jsme nikterak ještě nedoúčtovali.

Veliká vyspělost dramatu přítomnosti vnucuje otázku, proč ohlížíme se po ideách včerejška, když ideje dnešní, postavené na vyšší kulturní basi, jsou nesené duchem vyspělejších a směřují k cíli, který je vlivem výše doby hodnotnější. Vždyť i tragika doby, hrozný masakr lidstva světové války, děsivostí svou převyšuje hekatomby krve kterékoli války jiné. A přece pohlédneme v minulost, zamysleme se nad celou vývojovou řadou lidského konání a poznáme, že život lidstva je velikým nepřetržitým řetězem článků do sebe zapadajících a navzájem se doplňujících. Plody, které dnes živí trhají, vyrostly ze semene zasetého dávno již mrtvými. Heroové minulosti bojovali za touž ideu, pro kterou dnes my zdviháme zbraně, a právě v tomto rozdílu formy boje je pouze rozdíl mezi tím co je a co minulo. Prvek přítomnosti nalezneme v každém velikém minulém ději. Ukázati vztah, ve kterém je idea dneška k ideji minulosti v podstatě totožné, to může býti přijato za kritickou pro moderní drama historické.

Je nevyhnutelně třeba, aby mezi hledištěm a jevištěm byla souvislost, aby přihlížející ve své duši svým vlastním způsobem prožívali problémy a konflikty, vyjadřované herci. Není-li této souvislosti, pak cítíme, že to, co před námi se projednává, není naší věcí, a zájem o to — jako o věci nás se netýkající — přirozeně padá. Tak by ovšem drama nedosáhlo svého pravého úkolu, by přinutilo diváka, aby se zaměstnával touž ideou, tímž problémem, touž meditací, která tísnila duši autorovu a nutila ho, aby přenesl své duševní pochody a plány na papír. Drama, jehož motiv jest vzat ze současného života, — a je hoden, aby byl dramaticky zpracován — nemusí míti obav, že by přešlo přes nás, aniž bychom na ně nereagovali. Právě tak tomu je u dramatu, které se zabývá řešením otázky co bude, neboť k věcem příštím upírá se naše mysl stále.

Mnohem nesnadnější úkol má drama, jehož děj spadá do minula, totiž drama historické. Veliká mezera časová může často vytvořiti nepřeklenutelnou propast, na jejíž druhé straně je vše cizí, studené, pro kvas a var dnešního života ničeho neposkytující. Antické drama, aby přiblížilo ony dávné doby heroické hellenskému divákovi — doby Aischilovy, Sofokleovy a Euripidovy — postavilo na jeviště chor, který byl zosobněnou duší diváků, kteří pak majíce možnost vyjadřovati svoje cítění ústy chóru, srostli s ideou dramatu nerozlučitelně a prožívali stejně živelně ony duševní pochody, které se odehrávaly v nitru autorově při tvorbě. Byl-li takovým pojítkem v antickém dramatu chor, je v moderním dramatu historickém nutno, aby se básník zmocnil v příslušné látce dějinné oně základní složky, která je důležitým činitelem i v našem životě, tu aby vyzdvihl a tím spojil kulturní poslání člověka minulosti s člověkem dnešním. Tohoto požadavku musí si být vědom každý dnešní básník, který sahá po dějinné látce.

Výsledky našeho historického dramatu po stránce kvantitativní jsou veliké. Kvalitativně však velikých dramát historických u nás není mnoho. Zdálo by se, že je již těžko nalézt v našich dějinách při tak velkém počtu zpracovaných dramát vhodný a dosud nezpracovaný motiv, přes to však je to půda, ve které je zaseto málo dobrých zrn a která čeká jen na dobrého hospodáře, který by dovedl z ní vytěžit mnoho dobrého k užtku i k chloubě národa.

APOLOGETICKÉ ÚVAHY

F. X. Brors S. J.:

Dějiny církve Kristovy.

Výňatky z apologetické příručky „Klapp und klar“ — Stručně a jasně — a z „Časové abecedy“ slaskavým svolením autorovým přeložil a poznámkami opatřil F. X. Věk
(Pokračování.)

Arianismus.

Byl prý pouhým odstínem ve víře — proč tedy onen hrozný boj proti arianismu?

Tak mluví Ad. Harnack (něm. církevní historik); běželo prý jenom o „maličkost“ v boji mezi církví a arianismem.

„Pro jakýsi odstín bylo vypovězeno bratrské souručenství a tisíce byli haněni, zatraceni, pozavíráni a zabíjeni. Jest to smutná historie.“ (Harnack: Wesen des Christentums — Str. 79).

Ano — bylo to smutné. Arianismus totiž tvrdí: Kristus jest Bohu Otci podoben („homioios“), církev učí: Jest mu roven („homousios“). Ad. Harnack nazývá tento rozdíl „nuaucou“. Církev jej považuje za nekonečný. Zda Kristus je Bohem anebo jenom člověkem (ale Bohu podoben — jako my máme býti Bohu podobni) jest ohromný rozdíl — i přes autoritu Harnackovu.

Zde může mluvit o „odstínu“ jenom ten, který božství Kristovo popírá.

Sám Harnack praví, že sv. „Athanasius se přel o formuli, zdali je Logos-Kristus jedné podstaty s Bohem Otcem, tak houževnatě, jakoby šlo o život nebo smrt křesťanského náboženství.“ (Tamtéž str. 145).

Církev bojovala ve 4. a 5. stol. s arianismem o svůj život. — Arius (kněz v Cařihradě, kol. 270—336) byl církví nazván kacířem a z ní vyloučen. To nebylo hanou, nýbrž právem a povinností církve. Je bohužel hroznou pravdou, že arianští císařové uvrhli tisíce katolíků do žalářů a povraždili je. Za to se můžeme poděkovati arianismu. Církev musila krvácti.

Julian Apostata.

Co chtěl Julian Odpadlík?

Chtěl hynoucí pohanství znovu vzkřísiti a dopomoci mu nadvlády.

S Konstantinem Velikým († 337) dosedlo křesťanství i na císařský trůn. Synovec Konstantinův zase, Julian, byl však od mládí nakloněn pohanství. Již sv. Řehoř Nazianský, který studoval s Julianem v Athenách, hlasitě varoval: „Jaké nebezpečí si říše vychovává ve svém lůně!“

Julian se svými úmysly — ještě r. 361 šel na křesťanskou bohoslužbu. V též rok se stal samovládcem v celém císařství. „Romantik na trůně“ se nyní zjevně přidal k dosti silné straně pohanské a veřejně odpadl od víry. Křesťanství jako státní náboženství odstranil a zavedl jakýsi pohanický novoplatonismus s hierarchií, klerem, kázáním, společnou modlitbou, exkomunikací a charitou — co církev. Julian byl ovšem nejvyšším knězem — pontifex maximus — jako staří pohanští císařové.

Aby udržel křesťany v nesvornosti, povolal arianským císařem Konstantinem vyhnané biskupy (Athanasius) zpět. Vůči židům se ukázal ochotným, snaže se znovu vybudovati chrám jerusalemský ze vzdoru proti proroctví Božímu. Pokus žalostně ztroskotal, pravděpodobně pro velký zázrak. Za jeho vlády byli křesťané mučeni, a kati nebyli potrestáni.

Avšak již 363 padl císař v boji s Peršany. Výrok „Galilejský, zvítězil jsi“, jež prý vyslovil umíraje, není historicky ověřen.

Kraus praví o Julianovi: „Byl podivnou směsí při ozených ctnostech a deklamátorské ješitnosti, mužné ráznosti a mystické snivosti, nepochybené geniality a naprosté nejasnosti o podstatě a požadavcích své doby.“ Julian byl posledním vzplanutím umírajícího pohanství.

CYRILO-METODĚJSKÝ VĚSTNÍK STUDENTSKÝ

(PŘÍLOHA „JITRA“.)

Jednatelská zpráva valné hromady Cyrilo-met. Ligy Stud. dne 3. prosince 1923.

Dne 3. prosince konala se valná hromada C. M. L. S. za účasti delegátů všech sekcí, jakož i vzácných hostů a pracovníků jako: dra. Hanuše, dra. Čiháka, msgra. Davidka, prof. Pechnitze a dra. Hronka.

Po pozdravných projevech delegátů přednesl jednatel Macůrek zprávu za uplynulý rok.

Vodítkem veškeré činnosti výboru, který za poměrů poněkud rozrušených přejímal vedení C. M. L. S., byla snaha pracovati pro myšlenku cyrilo-metodějskou nejen ve styku se všemi organisacemi, zastoupenými v C. M. L., nýbrž rozšířiti zastoupení i na organisace jiné.

Výbor usiloval sblížovati vzájemnou spolupráci veškeré věřící studentstvo ať katolické, či uniatské nebo pravoslavné na základech kulturně náboženských a snažil se též rozšiřovati ideje cyrilo-met. mezi lid.

Dne 3. prosince 1922 přihlásil se za člena C. M. L. „Spolek ruských studentů při C. M. L.“ Fakt tento nemohl výbor C. M. L. než co nejsrdečněji uvítati, poněvadž jen za spolupráce s pravoslavnými lze dojíti cíle, jaký si vytkla Liga.

Nyní jsou zastoupeny v našem spolku:

1. Ústředí katol. studentstva čs.
2. Ústředí katol. stud. slov.
3. Jugoslav. katol. dačka (djačka) Liga u Zagrebu.
4. Klub slov. katol. studentů v Paříži.
5. Ukrajinská Akad. Hromada v Praze.
6. Klub slov. stud. filosofie v Innsbrucku.
7. „Serbówka“ — spolek lužických bohoslovců v Praze.
8. Spolek ruských studentů při C. M. L.

Nejsou zastoupeni dosud Poláci, Bulhaři a Srbové.

Výbor se snažil navázati styky s Poláky, obrátil se na P. Urbana T. J. v Krakově, aby nás informoval o názoru polského studentstva na cyrilo-met. ideu. po př. aby nám získal polské stud. organisace. Akce však skončila s nezdarem. Polské studentstvo vyhýbá se spolupráce s námi v nesprávném domnění, že idea cyrilomet. slouží propagaci pravoslaví. Jednáno s polskými delegáty na sjezdu slovenského studentstva v Bratislavě — ale stejně bezúspěšně.

Tyto dosavadní nezdary nemusí však zrazovati od dalších pokusů, naopak mají býti pobídkou k další práci.

V důsledku přijetí ruské sekce pravosl. studentů za členy C. M. L. nucen byl výbor změnit dosavadní stanovy, jež budou dány k schválení valné hromadě.

Všechna tíha práce spočívala na výboru C. M. L., který se snažil řešiti všechny úkoly na výborových schůzích, jichž bylo celkem 19. Členská schůze byla jen jedna dne 19. IV., na níž promluvil dr. Hronek. Po debatě o otázce utlačování uniátů a pravoslavných v Polsku usnesla se členská schůze na resoluci:

„C. M. L. S. prosí Sv. Otce, aby působil laskavě na polské katol. duchovenstvo, aby upustilo od nátlaku na pravoslavné a uniáty i katolíky nepolské národnosti, poddaných polského státu, neboť násilí toto jest největší překážkou šíření unie cyrilo-met. sjednocení všeho slov. křesťanství.“

Resoluce tato zaslána nunciaturou Sv. Otci, měla býti přednesena na unionist. sjezdu na Velehradě. Poněvadž k němu pro nemoc našeho nejdůst. protektora p. arcib. Stojana nedošlo, přednesl ji dr. Hronek na sjezdu Apoštolátu v Olomouci 14. XI. t. r.

Poměrně daleko větší pozornost věnovala C. M. L. veřejnosti, aby ji informovala

o svém programu: Ač toto není vlastním úkolem Ligy, bylo to přece nutným předpokladem vlastní její činnosti.

Spolek pracoval tento rok v úzké součinnosti s delegáty „Apoštolátu“ v Praze, p. prof. Pechuškou a drem. Čihákem, kteří obětavě radou i podporou spolupůsobili, za což jim vzdán budiž nejvřelejší dík s prosbou o další spolupráci.

V únoru pořádala Liga přednášku O. Bonna na téma „Ukrajina“.

Dne 5./III. uspořádala v Sladkovského sále v Obecním domu slavnostní večer slovenský. Za četné účasti obecnstva z nejvyšších vrstev zahájil večer dr. Hronek, načež promluvil nejdůst. biskup dr. Podlaha o „Spojení Slovanů na poli náboženském“.

Misionář O. Bonne vylíčil pak nábož. poměry v Rusku, na Ukrajině a ve vých. Haliči, načež připojili své pozdravy delegáti jednotlivých sekcí. Večer zakončen zpěvem Cyrilské Jednoty.

V květnu měl výbor C. M. L. S. uspořádati akademii, byla však odložena na svátek sv. Josafata.

Dne 25./IV. uspořádala Liga informativní schůzi v Hradci Král., kde promluvil dr. Konečný a delegát C. M. L. S.

Dne 27./V.účastnila se C. M. L. pouti do Staré Boleslavi.

Velkou pozornost věnoval výbor oslavám sv. Cyrila a Metoděje. Požádal předem jednak konsistoře, aby vybídly farní úřady ku konání přednášek ve dnech 1.—7. července.

Tatáž žádost byla zaslána i za hranice, zejména do Jugoslaviie, kde zvláště p. biskup Jeglič naši výzvu nadšeně přijal s podotknutím, že podobná věc se v Jugoslavii děje.

Musím vyslovit díky nejd. dru. Grivci, který s neobyčejným zájmem sleduje naši činnost a různě nás podporuje.

Křesťansko-sociální svaz v Lublani požádal dra. Grivce, aby napsal inform. spis o sv. Cyrilu a Metoději. Ten jej uveřejnil a nařídil všem podřízeným spolkům, aby konaly na den sv. Cyrila a Metoda oslavy s přednáškami.

Dne 5./VII. oslavila C. M. L. svátek sv. věrozvěstů slavností ve velkém sále na Žofíně. Promluvil dr. Hronek, prof. Pechuška a p. Málek. Zpěvy přednesla Cyrilská Jednota.

Dne 29./IX. zemřel náš protektor nejdůst. arcib. dr. A. C. Stojan. Památce jeho budiž věčná paměť! Na jeho pohřeb vyslala Liga dva delegáty. Dne 2./XI. sloužil na prosbu C. M. L. p. arcib. Kordač v Týnském kostele slavnostní rekviem.

Dne 8./XI. uspořádali jsme na počest svému velkému vůdci pietní večer, na němž promluvil dr. Hruban. Zpěvy přednesl pěvecký kroužek České Ligy Akad. a Cyrilská Jednota, jimž vzdáváme srdečné díky.

Dne 15./XI. oslaveno bylo ve velkém sále na Žofíně jubileum třístého výročí smrti sv. Josafata, mučedníka za unii. O životě i významu světcově promluvil kol. Klimovič.

Velkou péči věnoval výbor uniat. bohoslužbám na Skalce. Podařilo se mu zásluhou p. biskupa Njaradiho získati do Prahy uniat. kněze O. Bonna. Slíbená podpora pro onoho kněze s mnoha stran, ale neposkytnuta. Výbor se snažil podporovati jej i finančně. Zaslal žádost o podporu na kongregaci Bona fide a kongregaci orient. v Římě. Výsledek dosud neznám. Nijakým způsobem nemohli jsme zajistit existenci O. Bonna, který proto odjel do Ameriky.

Výbor doufá, že opět pomocí p. biskupa Njaradiho se mu podaří obsadit uprázdněné místo uniatského duchovního.

Výbor utvořil zvláštní komisi, která má připravovati zřízení nábož. obce uniatské v Praze (zvolen dr. Parkanyi, kol. Majdukevič, Maslenko a Flenko), abychom získali tím způsobem zajištění existence budoucího duchovního od státu a tím definitivně získal pro pražské uniáty stálého duchovního pastýře. Výbor doufá, že pomocí nového našeho p. nuncia Msgr. Marmaggiho, kterého navštívili zástupci C. M. L., započne se znovu obětavá činnost Ligy pro vznešenou myšlenku cyrilo-metodějskou.

A kdybych směl naznačiti další směrnice novému výboru C. M. L. S., načrtal bych je asi takto:

1. Bude nutno udržovati užší styk se slov. sekcemi, nejen delegáty, nýbrž i členstvem.
2. Získati další slov. organizace.
3. Pracovati v užším styku se spolky zahraničními.
4. Vydávati informační články v našich revuích v různých jazycích slov. a zasílati články do zahraničních revuů.

5. Pěstiti úzkou součinnost s „Apoštolátem sv. Cyrila a Metoda“.
6. Scházeti se na slov. stud. sjezdech.
7. vychovati si v našich S. S. S. v cyrilo-met. kroužcích nové pracovníky.
8. Pečovati o uniat. bohoslužby na Škalce.

To vše chtěli jsme vykonati i letos. Ale kdo pozná, jak obtížná je práce v C. M. L., jak často málo je pochopení pro ideje sv. Apoštolů slov., dovede oceniti správně všechny úspěchy a činnost C. M. L. S. v tomto roce, ač všeho není dosaženo. Dvě osoby jsme ztratili v tomto roce. První leží v dalekém Clevelandu — P. Jašek, druhý v tichém hrobě na Velehradě.

Velké úkoly čekaly ještě oba.

Marně se tážeme Boha, proč tak brzy nám oba vzal, kdy tolik podobných individuí je zapotřebí. Nenalézáme odpovědi, skláníme se před vůlí Nejvyššího. Nepochopitelné jsou cesty Páně.

Marně se ohlížíme po náhradě.

Odešli oba dva. Jen velké ideje nám po nich zůstaly, skutky jejich však budou nám ukazovateli, sluncem, které má nás vésti po započaté cestě. Slova sv. Cyrila „Neopouštěj drahých Moravanů“ — můžeme říci Slovanů vůbec, jež byla vodítkem i našich v Pánu zesnulých, budou nám stálou pobídkou k další práci na poli ideje cyrilo-met.

Kar as:

Ideje vodilje rada Č. M. L.

Na Slovanskom se ostrvu na Vltavi svaki čas pomiče hitra sjena, gubeći se u osvjetljenim dvoranama. Tu se skupiše pretstavnici gotovo svih slavenskih naroda slaveći 300 — godišnjicu smrti apostola za ujedinjenje Slavena s Rimom.

A skupio ih i zgodan momenat i zanimiva ličnost.

Životno naimedjelovanje i mučenička smrt sv. Jozafata je putokazom ujedinjenja bratskih plemena.

Na više mjesta govori historja o pokušajima združivanja pojedinih slavenskih grana, počevši od doba sv. Ćirila i Metodija. Snovalo se u glavnome o političkom približanju. No te se težuje izjaloviše. Politikom se dokle ne mogosmo i ne ćemo združiti. A prošlost opominje i potsjeća mlade slavenske pregaoce na propast izumrlih plemena.

Valja graditi na nabožnom i kulturnom temelju, i oni će ići u borbi za ujedinjenje pravoslavni sa braćom katolicima rimskog i grčkoga obreda.

A to se i provadja.

Već i ruski studenti stupaju pod zastavom Č. M. L. (Ćirilo-metodske Studentske Lige.)

Još nam preostaje da raspalimo iskra razumjevanja kod Srba, Bugara i Poljaka. I već se ta iskra raspaljuje.

U Beogradu složeno društvo sv. Ćirila i Metodija, a za govorom tih prvoboraca Slavenstva postati će uz Božju pomoć most zbliženja slavenskih studenata istočne i zapadne crkve.

Enciklika Njeg. Svetosti pape Pija XI. je dokaz, kokvu nadu polažu posljedni rimski pape u ujedinjenje Slavena. Odraz brizi papinskoj za to ujedinjenje zrcali u osobi g. nuncija Msgra. Fr. Marmaggi u Pragu.

Njegove su riječi: „Vidim, mlada braćo, na slavenskom istoku, danas još bijednom i zapuštenom ustrajnu pobožnost, žar nabožnog osvjedočenja . . .“

To je sud visokog crkvenog dostojanstvenika, a mi možemo s pouzdanom nadom uskliknuti: Uskrsunče Slavenstva se bliža!

Sv. Josafat, apoštol unie.

(Dokončení.)

V této chvíli jmenuje jej metropolita kyjevský arcibiskupem polockým. I tam pokračuje ve své blahodárné činnosti. Unie se šíří nejen v městě, nýbrž i na venkově Obětavý Josafat klesí si všude cestu. Jeho ohnivé slovo získává i nejurputnější. „Otče kaďte nám ještě dále“, volaly často zástupy. Metropolita kyjevský Josef Rutský o něm praví: „Po veškeré této diecesi (polocké) neb aspoň po městech jejich viděl všude rozkol, ale s pomocí Boží dobyl si srdcí i myslí, že sotva zbylo jakési znamení neb jakási jiskra rozkolu.“ A jiní současníci praví: „Lze říci, že Josafat obrátil Polocké město skrz na skrz. Za arcibiskupa Gedeona (předch. Jos.) byli jsme vlastně všichni rozkolní; Josafat nás obrátil cele k unii“. Z diecese polocké obnovuje unii i po celé metropoli kyjevské.

Avšak rozkolníci, ač se jejich počet menší, neustávají v útocích. Spojení jsouce v bratrstvech, získávají na svou stranu kozáky, zvláště když se v jejich čelo dostává rozkolník Konaševič Sahajdačný. Rozkolné hnutí u kozáků se sesiluje zvláště za návštěvy jerusalemského patriarchy Theofana v Moskvě a Kyjevě. Tento domlouvá hejtmanovi kozáků, aby se věrně se svým lidem držel pravoslavné církve řecké. Vysvěcuje sedm jemu vhodných mužů na biskupy, jež staví jako vzdorobiskupy proti biskupům uniatským (neboť tito drželi ve svých rukách téměř všechny stolce biskupské). Nejhorlivějšího ze všech Meletia Smatryckého ustanovuje za arcibiskupa polockého. Opravdu velkého odpůrce vidí Josafat proti sobě. — Zatím rozšiřují vzdorobiskupové zvláštními posly zprávy, že noví biskupové jsou ustanoveni od cařihrad. patriarchy, že uniatsí jsou veřelci, kteří věřícím chtějí vzít staroslověnskou bohoslužbu a nahradit ji latinskou, že nezbývá než je vyhnati a zmocniti se stoličnických chrámů.

Těmito hesly dává se získati nedávno unii získané obyvatelstvo. Uniatské chrámy v Polocku i Vitebsku se pomalu vyprazdňují, jako by unie tam ani nebylo, jen část duchovenstva zůstává věrna svému arcibiskupovi. Josafat se namáhá zachrániti aspoň nerozhodné, spěchá do Vitebska, odtud do Mohileva, zpět do Polocka, aby svou osobou zadržel rostoucí opoziční hnutí, nedbaje nikde na nebezpečí, jež hrozí jeho životu. Únavnou prací celého roku 1621 vydobývá si Josafat nejednu ztracenou posici, ale nepřátelé neochabují v útocích. Rozšiřují rozkolníci heslo, že Josafat stůj co stůj, třebas i násilím, odstraněn býti musí. Často na ulicích napaden slovními urážkami i kamením, chtěje uklidniti a získati sfanatizovaný dav. „Zemru za posvátnou unii, v poslušnosti k apoštolské stolici“, říkával, „jsem připraven i život svůj obětovati za jednotu katolické církve. Užitečné jest, aby jeden člověk umřel za lid, aby celý národ nezahynul“.

Zatím docházejí z Vitebska stále smutnější zprávy; měšťané se bouří proti unii a svému arcibiskupovi Josafatovi. Nyní již nedá se zdržeti, nedbá výstrah, odchází do rozbouřeného města. Chtějí jej doprovázeti, odmítá se slovy: „Jediný Bůh bude mým štítem“. Utrhačně vítají jej ve Vitebsku, neohroženě však chodí mezi nejradikálnější rozkolníky, za všechnu lásku a něhu klidí jen nenávisť; ozývají se již slova: „Zabme latiníka, skolme papežence“. Připravují útok na arcibiskupovu residenci, dochází k němu 12. listopadu 1623. Když se snaží uklidniti útočící popuzený lid, vrhají se na něho, a arcibiskup klesá zasažen mnohými sečnými i střelnými zbraněmi mrtev k zemi. Dav nemá na své oběti dosti; vláčí ji vítězoslavně ulicemi, až ji konečně chladná Dvina pohltila.

Tak skončil velký apoštol Bílé Rusi, apoštol unie, již všemi silami ducha propagoval, neužívaje při tom ani sebe menšího násilí. Zemřel za svatou věc, pykaje při tom za chyby jiných. Ale krev jeho nadarmo netekla, vyplnilo se i zde: „Sanquis Martyrum semen Christianorum“. Dříve jemu nepřátelští rozkolníci přijímají později unii, r. 1692 činí tak celé biskupství přemyšlské a r. 1700 biskupství lvovské. — Bude tomu letos*) 300 let, co mučednický zemřel. Uniatské chrámy se odějí nádherou, rozezvučí zpěvem a modlitbami k velkému světcí sv. Josafatu. Oslavy jeho nadchnou snad opět mnohé k pokračování velkého díla, jež započali sv. Cyril a Methoděj a pro něž položil svatý Josafat svůj život. Dá Bůh, že vyvstanou i u nás noví nadšení a vytrvalí apoštolé unie.

K bližšímu poučení doporučuji: E. Likowski, Unia Brzeska (1596); Al. Anépin, St. Josaphat, archêveque de Polock et l'eglise greque unie en Pologne; J. Pelesz, Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom.

-ek.

) Článek byl určen do přílohy, v listopadu čísle. Pozn. red.

STUDENTSKÁ MUSA

UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

Al. Keltnerová:

KOMÁŘÍ UTOPIE.

Do večera bílá lampa mi svítí
vybledlým světlem —
do temna noci však postačí zcela
osvítit zlomené ideály...
A lampa mrká — mžiká — —
se stropu komár se hbitě k ní blíží,
křídly třepotá — — a za světlem se žene...
Ubohý tvore! Jak mnoho se podobáš lidem!
Lampa mrká, mžiká — —
komár ji obletuje.
Ó komáří utopie!
Odlétá „mikros“, však rychlým zas letem
se navrací zpátky!
— — — — —
Zaprskla lampa — zamrkla —
to jak se komár k ní přiblížil —
a jak mu spálila křídla i tělo — —
Červíčku tvorstva!
Proč s lidstvem ses rovnat chtěl právě
v tom, co jest největší slabostí jeho?

Al. Keltnerová:

ROZUM A LÁSKA.

Dvě mysterní bytosti, které projevovaly své extrémní poslání na první pohled, sešly se náhodou na jedné silnici před branami města.

První měla velké oči, plné údivu, pokory a tajemné oddanosti, čelo měla bílé a nevinné, jako horský potok.

Vtělená Gracie.

Druhá měla příliš vzdorný pohled a mohutné tělo. Její zřejmá pýcha nedovolovala mi, abych si ji déle prohlížela.

Posléz bylo možno rozeznati, že jsou to Láska a Rozum.

„Hej, ty bledá upejpalko!“ zvolal Rozum, „jak ty se ještě opovažuješ jíti se mnou touže cestou? Nevíš, že svět odevzdal ti již dávno své ultimatum?“

A bledá bytost, s očima plnýma stesku, ještě udiveněji pohlédla na svého soka.

„Není možno!“ zvolala, „já, pravá hodnota lidského života, která povznáším duše a přátelství-li posvětim, není světějšího svazku mezi lidmi!“

Než ihned sklonila znovu svůj pohled, plný konvenčního smutku před novou ranou nepřítelé.

„Hahaha! Snadný to paradox. Zatím jak sterilní jest tvá ctnostná existence! Chceš li však, počkej zde se mnou, uvidíme, kdo z nás je více hoden autority těchto tam, poznamenal Rozum, ledabyly máchnuv rukou na stranu, kde se město hemžilo lidmi. Bylo tam viděti dělníky, hlídače, boháče, chudasy, ano i mistry — umělce, jichž akademická Musa legitimní hodnosti polosedíc na jich bedrech, neustále je štvála za jakousi bezcennou ceťkou, kterou všichni nazývali „popularitou“. — — —

A čekalo se, ale ne dlouho. Brány města se otevřely, lidé v zástupu spěchali silnicí, kde obě bytosti čekaly na svůj úděl.

Došli.

Rozum, jsa ujištěn o svém vítězství kategorické slávy, vyšel jim vstříc, aby přijal plášť, korunu a žezlo.

„Rozum! Rozum! Rozum! Naše sláva, naše síla, naše spása, naše náboženství!!!“ Tak provolávaly davy.

Ticho.

Lid s Rozumem vracel se do města.

O strom opřena štkala opuštěná Láska.

Největší bolest jest bolest nad bezvýsledným životem.

Když se dosyta naštkala, dala se na cestu, patrně do druhého města, aby se tam dočkala téže slávy a vděku.

V dálce ztrácí se již dav — zlatá koruna na hlavě Rozumu hoří v poledním slunci — — —

A přede mnou bledá — smutná a truchlící Láska, paradoxní bytůstka, která jsouc mocí vše pokořující, všemi jest ponížena. —

Jde — pláče — vzdychá — a já jdu za ní.

Za ní jdu, za svou smutnou, nešťastnou Láskou.

Míro Svojan:

KED' VARYTO Z RUKY PADÁ .

Na varyto sa sošlé chabá ruka pevca skláňa,
— keď dušou ml'kvou besne kýsi dāmon bōl'u zmieta
a sladkých nádejí kvet v blūdnu neurčitost' vzlieta —
by vyliat horkosť v matné šero ružového rána

za kvíl'by šumnej, zorou znachovelej Meluzíny .
A osmahlá ta ruka zvol'na v veľché struny siaha,
by rozptýlila v šerné diale plachých zhubcov blaha
a vrúcnou piesňou zaplašila ťažké chmáry viny

Do stonného strún hlasu, keď sa prvý zpoza hory
lúč slnka zlatý prediera cez šumné olší listie,
sa vnorí kovový zvuk nadšeného baritonu.

Však náhle v mori nemých citov, v rudých bleskoch zory
na hrud' sa vzliadne ruka kostlivca a zvuky čisté
mrú v diali varyto z rúk padá s posledným lkom tónu

Karel Ort:

TY, BOŽE, DAL'S MI.

Ty, Bože, dal's mi srdce chudé
a tolik čisté lásky v něm —
a nemám přec tak často ani —
kde ztišit smutek, boí a stén.

Ty, Bože, dal's mi srdce chudé,
v něm čisté, velké slávy plam —
a co mi v žití — v žití zbude —
jen bojem tím jít sám a sám.

Ty, Bože, dal's mi srdce chudé,
v něm čisté, svaté lásky sen —
však věčně jít tím musím žitím —
tak věčně — věčně opuštěn.

Ty, Bože, dal's mi srdce chudé,
v něm čisté, svaté lásky vznět —
a ze všeho, co jen mi zbude —
sám jako žít i dotrpět.

C E S T A.

Je to kolem dokola veselá historie se smutným koncem, ale uvnitř je to veliká bolest. Nejvíce mne však mrzí, že středem toho bolestného růžence událostí, kolem něhož se vše točí v těsném spjetí, byla — maminčina bota. Ale proč bych zbytečně meditoval, popíši vám věc, jak se sběhla, od začátku až do konce. Budu si myslet, že píše domácí komposici. Jako s tou jsem byl vždy brzo hotov, i zde tak učiním, pouze z ohledu na sebe a na svou bolest, která mne hryže, když si vzpomenu, že...

Tož tato veselá historie se smutným koncem začíná jak všechny povídky a romány začínávají: Situace byla takováto, klimatické atd. kondice takovéto, ten pravil toto a ona mu odpověděla

Začnu:

„Mamíííí, — je už kaféééé To je dobááá . . .

„Mlčíš! Vždyť máš oči ještě zaklíženy a s postele cesty nenajdeš. Vstaň jak se patří a pak dostaneš jíst. Je to hrůza s tím klukem, ještě neudělal kříž a už se shání po jídle. Kdyby byl tatínek doma, pověděl by ti něco.“

Tak jsem vstával na Starý rok, začínaje konec 365ti souvislých dnů v nedočkávané touze po dnech, kdy budu moci říci, že ty kalhoty, za které jsem zůstal předečím viset u Vodvárků na plotě, jsem roztrhal už loni, loni, to už je dávno —.

„Hbitě vstaň a ustroj se! Půjdeš mi ke strýčkovi do Kyšperka pro botu. Sám s ní nejde a já bych naposledy nemohla na Nový rok ani do kostela. Ale to ti povídám, ať se mi s ní do večera vrátíš, ne, abys tam zůstal přes noc. — Tatínek říkal, že můžeš jít pěšky a nazpátek jet vlakem. Tady máš v kapesníku 12 krejcarů na cestu, dva krejcarý jsem ti přidala, abys u strýčka zbytečně neškemral. Bylo by ti to podobno.“

Na půl hodiny jsem ujížděl per pedes apostolorum ke Kyšperku. Mrzlo až šindele se střech litaly, ale mně bylo tak krásně v očekávání brzkého příští, kdy pojedu vlakem zpět, tak někdy po poledni; však on mi strýček poví, kdy jede vlak k nám. U strýčka se mi líbilo vždycky. Přirozeně, že jsem si ihned vzpomněl na tetiččiny poutecké koláče o sv. Janě, na něž nás maminka každý rok všechny čtyři zavedla, na půdu, kde jsme potom v radostném svazku příbuzenském spali v seně a přibýli-li strýčkovi učedníci, bylo nás tak kolem šestnácti a smutno nám nikdy nebylo — a na všechno, co jen umí kyšperecká pouť.

Sel jsem teď do onoho Kyšperka. Kdo ho zná, ví, že na podměstí bydlel můj milovaný strýček — dej mu Pán Bůh věčnou slávu — Teď už chudinka mne nikdy nezve k verpánku, není ho tuto, ale byly časy, kdy jsem se těšil z jeho lásky. Všechny boty jsme dávali spravovat jemu. Někdo si myslel, že snad proto, abychom mu přispěli v živnosti. Ale Bůh uchovej. Příčina jiná. Moje boty a mých sourozenců by se nikdy u cizího nedočkaly té trpělivosti jako u strýčka. Avšak to vše je vedlejší.

Zafukal jsem, otevřel dveře a pozdravil: „Strýčku, maminka mne posílá pro tu botu, co jí máte spravit, aby prý mohla jít na Nový rok do kostela a pěkně vás všechny s tatínkem pozdravuje. Já pojedu nazpátek vlakem“

„Inu, to jsi hodný, Františku, že jsi se na nás přišel podívat“

Svoje poslání jsem tedy šťastně zastával. Ale strýček i tetička pozorovali, že se mi dnes u nich dosti nelíbí. Stále a stále jsem měnil svoje stanoviště, koukal na hodiny a všem vypravoval, že dnes pojedu vlakem domů, sám, bez maminky a že to také sám dokážu.

Pak mi bylo velice slavnostně, když jsem se svým bratránkem utíkal 2 hodiny před odjezdem vlaku na nádraží, abych nezmeškal. Maminčinu botu jsem statečně tiskl pod paždí a hřál se šátkem, do něhož mi ji tetička zavázala. Nezapomněl jsem ani pamatovati si pěkné pozdravení domů a ruku v kapse cinkal jsem si třemi pěťáčky, strýčkovým dárkem.

To byla hrůza, co jsem se načekal! Nikdy neměl vlak takového zpoždění, jako právě teď, kdy já jel vlakem domů, sám — —

„K Dolní Dobruči, Hnátnici vstupovat!“

Vím zcela jasně, že nevím, jak jsem přeskočil zábradlí na peroně.

I na přítomnost rozmilého bratránka jsem zapomněl. A neslyšel jsem, jak za mnou volá — —

Pískání, zatroubení a jeli jsme. Honem k okénku. Teď uvidím kyšperecký zámek, pak strýčkovu chalupu, jeho laskavou tvář, potom několik bezvýznamných předmětů, jako jsou rotnecká červená skála, hnátnické kopce a jejich stromy — a pak už budu doma.

Ale co to? — Kam to jedeme, kam se zahýbáme? — — Pro Boha, tamhle je trať k nám a my jedeme jinam, my jedeme k Žamberku! Máme jet k nám! Několik kapek studeného potu a pak hrozný, zoufalý pláč neznající konce ani přirovnání. A vše, co následovalo, bylo hrozně, hrozně smutné. Konduktér se škrabal za uchem a nevěda ničeho chytřejšího, hlasitě si sěžoval, že je to vrch nesvědomitosti, pustí-li máma do světa takového kluka, jakým jsem já. — To už jsem „řval“ znamenitě.

„Nebreč! Odkud jsi?“

„Z — — —!“

„A kam jedeš?“

„Já nevím, ale chtěl jsem jet domů.“

„Proč pak jsi tedy vstupoval do tohoto vlaku a ne do druhého?“

„Tvrdím ještě dnes, že to bylo od onoho pána nutnou dávkou hrubosti, když mi takto vysvětlil, proč nejedu k domovu.“

„Ale co teď?“

Cítili jsme, že na odstranění této otázky nestačil konduktérův jízdní řád se všemi svými paragrafy, ani dobrá vůle spolucestujícího a že ji mohla rozřešit pouze naše zvěřinářka, jedoucí do Žamberka k nákupu, která mne vzala s sebou (za což jí tímto děkuji) a pod její záštitou jsem konečně v 11 hodin v noci stanul opět na kyšpereckém nádraží, abych ve 12 hodin jel tentokrát už do opravdy domů.

Tu hodinu čekání bylo možno v čekárně spát; přesvědčil jsem se o tom sám. Spal jsem klidně mezi zajíci a koroptvemi a zvěřinářka čekala. Snad abychom si nespoleli vlaky.

Bylo to už na Nový rok, kdy jsem klusal v měsíční noci ušlapanou cestou k domovu v srdci s velikou touhou po odpočinku a přijetí mamčině.

„Václave, někdo tluče, jdi otevřít! Kdo pak to jen je?“ — Byly dvě hodiny v noci.

„Kdo je to?“

„Já“ —

„I pro Pána Boha! Co pak, hochu, že jdeš tak pozdě, snad jsi nešel pěšky?“

Bylo tedy nutno vypravovat, jak a co. — —

„A kde máš botu?“

Zůstala v Kyšperku v čekárně — — —

Fr. P š t i n a :

H O N Z A.

Náš Honza spal.
Však zase vstal
a mnul si obě oči . .
„Je venku vítr skučící,
buď raděj' v teplé světnici,
svět se teď divně točí!“

Tak tála děl,
když uviděl,
že Honza slézá s pece.
Leč Honza tátu poslouchat?
Co muselo by se to stát,
vždyť je to Honza přece!

Jaký to jen
měl dneska sen?
Jej všichni poslouchali:
i Petr, Matěj, Tadeáš
i Pavel, Štěpán, Kleofáš,
— a říkali mu: králi! —

A Honza král
se usmíval
pak kluky sehnal po vsi
a jako král
též kraloval
na šítu slámy ovsí.

Svá ústa pak
král velký jak
olevřít hloubal má-li,
však poddaným co říci chtěl,
v své slávě Honza zapomněl
a kluci se mu smáli

Na slámě tam
pak zůstal sám,
zrak obrátil svůj k nebi
a myšlenka — jaký to div,
to nestalo se, co je živ —
se zrodila mu v lebi:

Dřív vždycky tich
teď hlavu zdvih'
a Honza slovem skoupý
„již nevěřím,“ se rozhorlil,
„Bůh kdyby vůbec jaký byl
— já nebyl bych tak hloupý! — —“

VÁLKA BILIONŮ.

Novella.

(Pokračování.)

KAPITOLA PÁTA,

která přináší trochu světla, ale přece ne mnoho, a v níž učiní naši přátelé rozhodnutí, jež by se za daných okolností mohlo státi i osudným.

„Nezachránil! Nezachránil!“ vzlykalo to v ústech jinochových. Gibot k němu přiskočil a s něhou položil mu pravici na šíji.

„Proč pláčete, dobrý hochu? Není přece vaší vinou, že tito ubožáci tak tragicky dožili. Udělal jste, co bylo ve vaší moci. Vám náleží zásluha, že jsme my tři zůstali na živu a my vám z té duše děkujeme. Náš život vám náleží, ač . . .“ a se slabým úsměvným trhnutím retů podíval se na zdeformované postavy sebe a svých přátel v zmáčených šatech „... má-li teď jakou cenu. I námi bolestně oťrásl tento děsný masakr. Ne snad proto, že zemřeli — smrt konečně není tak velikým neštěstím — ale protože doma jich čekají a už marně budou čekat oddaná srdce. Stalo se. Nedá se nic více odčinit. Nezbývá než se upokojiti a naplniti své nitro vědomím dobré snahy. Neboť ten“ — Gibot vzpomenuš Musseta — „kdo dává, co má a kdo činí, co může, není povinen dělati více.“

Vzlyknutí, přece však už poněkud mírnější, bylo mu odpovědí.

K hochovi s druhé strany přikročil Ruth:

„Přestaňte už přece plakat. Nu, ano, je to smutné, velmi smutné, ale takto nikam nedojdeme. Leží před námi záhada. A vy jste klíčem. Stal se zde hrozný čin. Vy jste věděl, že se stane, chtěl jste mu zabránit. Tudíž znáte příčinu. My nikoli. Vysvětlete nám ji laskavě. Dříve ovšem dovolte, abych vám sebe a své druhy představil —“ a inženýr učinil, jak byl řekl.

Byl to dost groteskní pohled. Mladý muž, jemuž z očí a z celého výrazu zírala bolest, tři přátelé v řadě proti němu, jichž těla obalená přilnulými mokkými šaty fantasticky osvětloval právě vyšlý měsíc, který co chvíli zacházel za mraky.

„Ano,“ navázal opět hovor Zejda, „prosím, vysvětlete nám tuto děsnou pohromu a řekněte zároveň, čemu a komu máme děkovati za své nenadálé zachránění.“

Hoch se již utišil, jeho oči poněkud zjasněly, pohlédl svým bystrým zrakem na všechny tři přátele a . . .

„Jmenuji se Kamil Andersen,“ začal přidušeně vyprávěti, „snad jste to jméno někdy slyšeli. Můj otec jest, vlastně musím říci byl ministrem sociální péče v německé říši. Och“ — zafal hoch zuby — „prokletá Germanie! Ještě před vydáním potupné noty německé vlády evropským státům přišel kdysi domů z ministerské rady velmi roztrpčen. Mluvil nejasně o nekalých plánech vládních, o nějakých, skoro zázračných silách, jimiž bude říše vládnouti a rozhodl se, že se postaví vší silou na odpor jakémukoliv znásilňování. Osudného dne skutečně odešel s tím pevným úmyslem do ministerské rady — a už se nevrátil“ — oči mladého Andersena při smutné vzpomínce se opět zalily slzami. „Ve večerních listech dočetl jsem se o tajemném únosu svého otce. Intervenoval jsem u ministerského předsedy. Byla mi dána odpověď vyhýbavá. Zašel jsem na policii, i tam více méně krčii rameny. Rozhodl jsem se sám stopovati tajemný automobil. Dozvěděl jsem se, kterými ulicemi projížděl a po dlouhém pátrání, když mezitím zvěděl jsem bližší podrobnosti o roztržce mezi otcem a ministerským předsedou, dospěl jsem k určitému výsledku. Při otcově odchodu z ministerské rady poslal ministerský předseda dopis tajné policii. Za chvíli na to poslal druhý dopis profesoru Reichssohnovi, jehož otec mi již před tím byl označil jako původce toho tajemného zločinného válečného plánu. Byla zde patrně jistá souvislost mezi otcovým únosem, dvěma dopisy, jejíž oprávněnost nad to byla zvyšována okolností, že automobil jel do té části města, kde profesor v té době bydlil. Hned jsem se k němu vypravil, abych utišil svou trapnou nejistotu. Ohlásil jsem se mu a když mne nechtěl přijat, bezmála násilím jsem se k němu vedral. Byl jsem skoro šílený. Odstrčil jsem sluhu a vnikl do jeho pracovny, kde však nebyl. Spozoroval

jsem malá dvířka, která právě proti mně byla otevřena. Jakési pazvuky a světlo odtud vycházející řekly mi, že tam je cíl mého hledání. Když již jsem chtěl vkročit, světlo pojednou zhaslo, zvuky ustaly a v otvoru tom objevil se mně dosud neznámý profesor, mající vzhled tatmana. „Kde je můj otec dr. Andersen?!“ zařval jsem na něj. To se ho však nikterak nedotklo. Skočil jsem k němu a vši silou mrštil jsem jím na židli a počal jsem ho škrtnout. Ale ani to ho nevyrušilo z nálady. Poněkud si vyprostil krk z mého škrtivého objetí a klidně s cynismem šilence, jenž má jen jednu utkvělou představu, již žije a dýchá, stočil své bodavé oči pod brýlemi k oknu a klidně zasípal: „Kdybyste mne teď zabil, nic to platno není. Podívejte se na nebe. Zkáza leť! Musili by se proměnit v moře, aby jí unikli!“ Pustiv ho, přiskočil jsem k oknu. Nad domem vznášelo se mračno, jež tvořilo pruh, táhnoucí se jedním a týmž směrem a velkou rychlostí, jakoby puzeo tajemnou silou, odlétalo. Pojednou mně profesor poklepal na rameno a hrdě procedil skrze zuby: „Moje vojsko, chlapečku! Dnes poprvé vyrukuje — ještě z mé domácnosti, aby si vybojovalo první bitvu.“ — Pochopil jsem ihned nebezpečí, jež hrozilo neznámému vojsku, pro něž byla tato zkáza určena. Zároveň jsem usoudil, že jestliže se mému otci až dosud ničeho nestalo, není ani teď v bezprostředním nebezpečí, a bylo-li mu ublíženo, pak již nikterak pohromě nezabráním. Jediné pomstíti jsem se mohl. Ale v tomto okamžiku přednější než pomsta byla pomoc ohroženým. Ovládl jsem poněkud své rozrušení a zdánlivě klidně jsem se ho otázel: „Kam pluje to vaše vojsko?“ A profesor jsa si jist vítězstvím, jmenoval mi jméno tohoto města — a Kamil Andersen ukázal směrem, kde ve večerních stínech probleskovala světla nedalekého města. „Neřekl jsem již ani slova, vyrazil jsem ze dveří, rozrazil jsem kordon asi tří sluhů, které si přivedl na pomoc ten, jenž mi byl zbraňoval vstoupiti. Seběhl jsem se schodů a vyběhl před dům. Poslední cíp mraků už pomalu mizel zdiveným zrakům obyvatelstva a na mně nyní bylo je dohoniti a i předhonit. Ale jak? Pojednou právě přede mnou zastavil automobil, z něhož vystoupil jakýsi tlustý muž, oblečený v uniformu a rychle vstoupil do profesora domu. Za ním zanesl do domu šofér jakési desky s papíry, patrně plány. Napadla mne bláznivá myšlenka, již jsem v zápětí realizoval. Bleskurychle otevřel jsem dvířka auta, skočil do něj, stiskl jsem startér a auto se rozjelo. Bylo štěstí, že umím řídit auto. Nasadil jsem nejvyšší rychlost a nejsa nikým pronásledován, brzy opustil jsem město. Přemýšlel jsem o způsobu záchrany. Naznačil mi jej sám profesor Reichssohn větou: „Musili by se proměnit v moře, aby zkáza unikli!“ Neznal jsem — a dosud neznám — podstatu vojska jeho, ale patrně záchrana proti němu tkvěla ve vodě. Toho jsem také chtěl použít. Cestu jsem zhruba znal a tak dorazil jsem až sem, ovšem bohužel skoro pozdě. Nezbývá, než abych se teď s nepořízenou vrátil a dále pátral po svém nebohém otci.“ — Kamil Andersen domluvil a sklonil smutně hlavu...

Přátelé se na sebe podívali a zraky všech vyjadřovaly touž lito a účastenství s bolem jejich zachránce. Byl tak zvláštní tento hoch. Výraz jeho tváře se měnil takřka každou minutu. Jak energicky dovedl jim poručiti, aby skočili do vody, jak potom se zase v pláči rychle zhroutil, jak za řeči se měnil výraz jeho tváře téměř každou vteřinou a jak nyní smutně sklopil oči! A najednou všichni pocítili povinnost a nutnost neopustiti tohoto dobrého mladého muže, nýbrž připojiti se k němu a za svůj zachráněný život zachrániti život jeho otce. Neváhali se mu nabídnouti

„Můžeme-li vám pomoci, pak vám pomůžeme,“ skončil za ně řeč Zejda. A Gibot k tomu propověděl své obvyklé „Bon“.

Andersen přijal jejich nabídku. A tak před nimi teď ležela velká budoucnost. Velká svou neznámostí. Jak byl tento den plodný událostmi! A tento kraj, po němž se nyní rozhlíželi, co vše dnes zažil! Krev a smrt byla přikryta stříbrnou vrstvou měsíční a modrem noci. Rozhlíželi se kolem. Pohled na řeku, pohled za řeku, na tábor, na bubeníka a poslední na město. Jakoby tajemnou silou okna města a zazářila. Město se dívalo svýma očima. Očima, pro které je třeba těžce pracovati pro něž se třeba umírá. Proč svítily? Byli tam živí lidé? Patrně zhouba se jich nedotkla. Proč ještě nepřišli na pomoc mrtvým? Pravda, mrtvým už netřeba mnoho pomáhati. Pod hlavu jim dáš kámen, přikryješ je hlinou, jsi-li dobrák, zaslžíš, a nejsi-li, závidíš jim

Má milá noci, proč máš tak černé oči? Řekni, co je za tebou? Jaký že den se z tebe zrodí?

Město! Komu záříš na cestu svými světly? Kam chtějí spěchat od tebe tito poulníci?

Tábore mrtvých? Kdo ti vzdá čest?

Tekoucí řeko? Kam pluješ?

A není to všechno náhoda? Snad mohli najít lepší řešení. Proč jedou s neznámým do neznámých, nepřátelských končin? Kéž by neztroskali.

Bylo nutno začít pracovat. Zima jimi už pomalu prochvívala. Sestoupili proto k řece, nasbírali dříví a Kamil pomocí zapalovače rozdělal oheň. Na jídlo neměl žádný ani pomyslení, jen osušit se chtěli.

Když se tak stalo, přikročili k vytáhnutí automobilu z řeky. Byla to těžká práce. Musili jej nejprve převrátit s boku do normální polohy a pak vytlačit na strmý břeh. Kola bořila se do bahna a písku, a jenom s největší námahou se jim to podařilo. Stroji se nic nestalo, ale celý povoz byl zanešen blátem. Dali se do čištění a po chvíli odrazil se měsíc v lesknoucích se plochách automobilové karoserie jako v zrcadle.

Vrátili se rychle ještě do tábora a ze zbytků ve stanech, jež zůstaly ušetřeny, vybrali si několik věcí, které by mohli potřebovat a nějaké zbraně.

Pak nasedli Gibot a Zejda na zadní sedadlo, Ruth a Kamil k volant. A ještě jednou se rozhlédli. Tichá melancholie na ně uléhala.

Pojednou Andersen přerušil ticho, trhnuv pákou automobilu. Auto se rozjelo. Byli poněkud nadhozeni, když přejížděli škarpu. Vjeli na silnici. Černá tma, jež byla jen dosti nepatrně rozrážena reflektory automobilu, je pomalu pohlcovala.

Město a tábor zmizely v dálce. Auto tiše supalo po silnici, míjejíc rychle telegrafní tyče. Studený vzduch fičel do tváří. Noční chlad prolínal jim šaty. Ale přece nebylo to docela nepříjemno. Jakýsi posvátný klid noci je obesíral. Jen auto tiše vrčelo: Vrrr, vrrrr, vrrrrr! Kamínky odlétaly s cesty a stíny stromů padaly do polí.

Silnice byla rovná jako ulice velkoměsta. Teprve za dlouhou dobu dojížděli k prvnímu záhybu. Andersen zmírnil nepatrně rychlost a chystal se stočit auto. V tom v ohybu mezi stromy zablesklo se ostré světlo a břítké „Stát!“ ozvalo se tichem noci.

(Pokračování.)

Al. Keltnerová:

S V Ě T L A.

Krásný to úkol, být čističem uličních lamp.

Chtěla bych v soumráčných dnech,

když život líně se plazí

jak v okovech —

v město se rozběhnout

a rozžít světla —

v širokých bulvárech,

kde mohutná elektrická zřídla jiskří,

kde diamanty — brokát a zlat

tak sobecky získávají srdce.

Chtěla bych rozžehnout světla

v alejích kakátových,

kde chodí básníci,

aby se kmitalo mezi květy

v tichu a samotě —

v mlčení.

Chtěla bych rozžehnout světlo

v zapadlých uličkách

bídy a ústrků —

kde také bije srdce.

A až by město v zářivých světlech svých vzplálo,

uskutečněná utopie mého žití,

za dik mlčících úst by mi stačila.

STUDENT V DÍLNĚ

Ř

PRAZE.

V minulém čísle dokončili jsme články o vazbě knihy. Nyní chceme poukázat na praktické vytěžení a využití zkušeností, jichž jsme získali při vazbě knihy.

Obor práce knihařovy je velmi rozsáhlý a my budeme se snažit ji co možná celou obsáhnouti.

Rámování obrázků.

Praktický student, obeznámený aspoň trochu s prací knihařskou, nebude si kupovati dřevěných rámečků pro své obrázky, nýbrž bude hledět státi se soběstačným, čili — zhotoví si je sám. Sklo (stejně veliké jako obrázek) přiloží na plátno a od okrajů skla na obě strany (t. j. i pod sklem) přičte půl cm, takže mu vzniknou na plátně 2 obrazce, jejichž rozměry jsou na rozdíl od rozměrů skla jeden o půl cm menší a druhý o půl cm delší. Plátno ohraničené menším obrazcem (t. j. onen kousek plátna pod sklem) vyřízneme a stejně i ustříháme plátno zbývající, které přesahuje druhý (větší) obrazec.

Tak dostaneme čtvercový či obdélníkový pásek zšíří 1 cm. Pak, když jsme vyčistili sklo, nalepíme vnitřně polovinu proužku kličem, přiložíme na ni opatrně sklo tak, aby plátěný proužek přesahoval stejně všude okraje skla, načež obrátíme sklo s přilepeným proužkem proklopíme a plátno kostkou (suchou) přihladíme ke sklu.

Po nějaké chvíli, když plátno pevně přischlo, sklo opět obrátíme, uvnitř vyčistíme, položíme naň obrázek, pak lepenku, která se shoduje ve velikosti s obrázkem a přistoupíme k vlastní „operaci“. Proužky plátna, přebývající od skla, natíráme kličem a přihlazujeme k lepence. Zbývá jen připevnit závěs. Tu volíme vždy pevnou, barevnou šňůrku, kterou přistříháme podle toho, jak ji chceme mít dlouhou a přilepíme ji tak, že její konce přilepíme kličem a přes ně přilepíme ještě kousky plátna z toho důvodu, poněvadž, kdybychom přilepili na šňůrku hned přímo předsádku, jistě by se šňůrka předsádkou protřhla. Proto ji pevněji „zasazujeme“ pomocí oněch kousků plátna, jež pečlivě přihladíme. Na konec přelepíme lepenku předsádkou, která přirozeně nesmí přesahovati zasklený obrázek. — Tím je celá práce skončena. Obrázek, takto zarámovaný, vložíme do lisu (stačí mezi dvě volná prkna), aby se snad kličem prosycená lepenka nezprohýbala a necháme ho tam tak dlouho, až víme bezpečně, že vše uschlo. Potom obrázek ještě jednou u hran přejedeme kostkou, ale nikoli po hraně, neboť by se mohlo stát, že by ostrá hrana skla mohla plátno proříznouti. —

Rámečky.

Jinak může náš student uplatnit své schopnosti knihařské při zhotovování papírových rámečků, jichž může se použití k vyvěšování ustanovení a vyhlášek výboru a také v soukromí mohou se státi praktickými pro týdenní přehled práce, vyvěšení divadelních programů atd. Tedy, jak patrné, lze takového rámečku upotřebiti k různým účelům a proto si o nich něco povíme.

K jich přípravě potřebujeme předně 2 lepenky, jejichž tvar a velikost závisí od jich účelu či naší potřeby a vůle. Jedna deska bude sloužiti za zadní část rámečku, kdežto druhá bude tvořiti jeho předek. Je přirozeno proto, že zadní lepenka nebude prodělávati takových změn jako přední, neboť od okrajů v ní uděláme dírký, jež třebas, aby vypadaly vzhledněji, ovroubíme zvl. plíškem (používají ho též členové cechu obuvnického jako kroužků do obuvi). Tyto otvory poslouží při protahování šňůrky. Důležitější je však práce s přední deskou.

V té si vyřízneme opět libovolně veliký otvor, a nařízneme si 4 plátěné proužky v šířce asi 2½ cm. Polovici jejich (šíře) naklízíme a přilepíme na tu desku, již jsme si zvolili za zadní (tedy ne vyříznutou), na všech čtyřech stranách. Přihladíme proužky kostkou a necháme uschnouti. Nemáme-li jiné práce, použijeme toho času, abychom se posilnili k další práci, jež vyžaduje přesnosti i obratnosti.

Pak si vyřízneme kus předsádky (nebo potahu), jehož rozměry jsme na třech stranách (t. j. vyjma stranu, jež bude „nahore“) zmenšili o půl cm. Bude tedy na obou stranách (po straně) a dole přesahovati plátno předsádku o půl cm od okraje. Nahore však přidáme aspoň 2 cm k záložce. Na to přistoupíme k jádru práce.

Na rozích lepenky uřízneme od přehýbajícího plátna kousek (přibližně rovnostranný trojúhelník), abychom mohli plátno při rozích dobře zpracovati. Když jsme vylepili vnitřní stranu zadní desky bílým papírem, vložíme naň jiný papír, abychom při práci onen bílý papír neušpinili. Pak přesahující proužky plátěné natíráme kličem a přihlazujeme kostkou na přední lepenku (s vyříznutým otvorem). Zvláště na rozích hledíme plátno, co nejvíce můžeme, přitáhnouti, aby pak rohy nevyhlížely silnější oproti hranám rámečku. Nahore (tedy na té straně rámečku, res. zadní jeho desky), přilepíme a přehneme plátno dovnitř (přímo přes zadní lepenku, čímž vznikne při této straně otvor, jímž můžeme do rámečku listy zasunovati, otvor nemusí býti nutně při hořejší straně. Může býti stejně dobře i po straně.

(Pokračování s obrázky příště.)

Veškeré dotazy adresujte na SSS. m., Praha-II., Voršilská 1. Přiložte známku na odpověď!

ORGANISAČNÍ.

Vypsání soutěže. Redakce „Jitra“ vypisuje soutěž na humoresku ze studentského života. Zúčastnit se mohou všichni odběratelé „Jitra“. Největší rozsah 10 tiškových stran v „Jitře“. I. cena stanovena 150 Kč, II. 100 Kč, III 50 Kč. Několik cen budou tvořit cenné knihy. Práce budtež opatřeny značkou, ve zvláštní obálce budiž přiloženo jméno se značkou, která uvedena na práci. Lhůta končí 20. února t. r.

Anketa „Jitra“. Redakce „Jitra“, aby poznala, jakým směrem mělo by se „Jitro“ brát, aby vyhovovalo všem čtenářům, obrací se na všechna SSS a všechny odběratele s žádostí, aby sdělili jí buď na koresp. lístku neb v dopise: Co by si v „Jitře“ přáli ještě mít, co by mělo být rozšířeno, co zúženo, po příp. vynecháno, jaká vnitřní jeho úprava; co se jim z obsahu dosavadního nejvíce zamlouvá a p. Necht' není nikoho z čtenářů, kdo by nepodal svůj úsudek a radu. Všem předem díky! Anketa ukončena bude schůzí 17. února, (v Ústředí katol. studentsiva, Praha-II., Voršílská I.), k níž interesy z Prahy a okolí zveme.

Redakce.

Naše bolest. Za pět let naší organizace mohli a měli jsme poznat všechny své vady a odvrhnout je. Ale bohužel nestalo se tak. Jestliže organizace vzrostla do šířky a snažíme-li se budovat i do hloubky, musíme mít stále a stále na mysli, že organizace je ztělesněním pořádku. Pak-li věříme, že ideu, kterou nosíme v srdcích, přivedeme k větší platnosti tím, že ji zhmotníme v pravidelný útvar spolku, musíme dodržeti všechny důsledky toho. Pak-li organizace, tak pořádek, železný pořádek! A do toho bych si chtěl stěžovat: Že jest v našich SSS příliš mnoho studentskosti, příliš lehkomyšlnosti a jen maloučko, malinko smyslu pro pořádek, účelnost a krásu přehledu. Kolik výborů SSS si udělalo přesný program práce pro celý rok? A udělalo-li si jej, kolik jich dodrželo danou směrnici? Kolik SSS si může na konci správného období s poctivým klidem říci: Za uplynulý rok jsme postoupili o krok kupředu. Vykonali jsme určitý kus práce pro myšlenku. Pozor, neříkám pro spolek, protože „práci pro spolek“ může být také sehrání Skružného veselohry nebo uspořádání zábavného večírku „s bohatým programem“, při němž se zvedá žaludek! Takovou „práci pro spolek“ je také svo-

lávání členských schůzí bez náležitého programu, jež jsou svolány jen proto, aby byly svolány. Takovou „práci pro spolek“ je sáhodlouhé mluvení o nutnosti organizace, o masách, jež jsou blaničkým vojskem atd. atd. Ta práce pro spolek“ často vyčerpává jednotlivce, vyčerpává všechny činné síly spolku a bohužel všechno to není ani plácnutí do vody, protože to není vůbec nic. Jen ztracená energie. Zaměnění prostředku s účelem. Myšlenka! Idea! To jest: Kolik členů činností vašeho SSS si ujasnilo smysl života? Kolik členů jste naučili myslet? A umíte to sami? Vidíte, v tom je pořádek.

Nutnost uvědomiti si účel. A umět se přiblížit k cíli. A neumíte-li to nebo jestliže to nejde, nechte toho! Neztrácejte sílu! — Bude dobře se trochu zamyslet. A přiznat si poctivě chyby. Docela křesťanský. A nestydět se za to. — Jen nepracovat ze dne na den! A teprve, až poznáme účelnost hnutí a účelnost práce, pak přestane bolest, jež se někdy ozve, naše bolest z obavy před bezradností a tápáním.

Jednatelské zprávy. A stále, stále ještě nejsou v pořádku. Pořád v seznamu jich je plno prázdných okének, jež marně čekají na spásnou čárčičku, která by označila, že zpráva z toho a toho sdružení byla zaslána. Chápejte přece, že musíme mít přehled! Myslíte, že to je vaší věcí, jak pracujete u vás ve sdružení? Ne, to je zájem celého hnutí, protože vy k tomu hnutí také patříte. A proto, napravte ihned svou vinu či lépe vinu liknavosti vašeho jednatele!

Zpráva o výborových schůzích Ústředí bude uveřejněna v příštím čísle „Jitra“.

SSS. v Hradci Králové (mužské). Od poslední zprávy o hradeckém sjezdu jsme se poněkud odmlčeli, věnující se intensivní práci vnitřní. Nová doba a nový duch ovládl naše Sdružení a ukládá mu nové úkoly, ale přes to výbor kráčí svou cestou a nezapomíná na osvědčené a dobré zásady staré. Pracuje jako za prvních let na poli náboženském, kulturním i organizačním. Členstvo utvrzováno jest v otázkách náboženských při nedělních exhortách, které jsou vedeny soustavnými a vědeckými promluvami Otců Jezuitů v chrámu Panny Marie. Další složkou našeho duchovního života jest odbor apologetický ve dvou odděleních (pro vyšší a nižší třídy). Přednášky pořádány jsou našim obětavým otcem duchovním dp.kan. Černým, a to dvakrát měsíčně. Nezapomínáme však ani na časté sv. přijímání, jež se pomalu vedle povinných ujímají. Jest jisto, že úkony ty jsou velmi důležité a výbor neustává je svým členům připomínati. Pro lepší přehled v životě duchovním byl zvolen duchovní referent (člen výboru). Musíme ovšem doznati, že jest ještě mnoho věcí, které brzdí život náboženský a které nutně musí ze středu katol. studentstva zmizeti! Doporučuji všem členům větší zájem o duchovní četbu. To by byl asi stručně řečen život vnitřní v našem SSS. O činnosti organizační a o životě veřejném zmíníme se v dalším čísle. -cky.

Z Písku. V neděli 16./XII. 1923 byla svolána pokrokovým studentským schůzí, na níž měl přednášet na thema: „Pokrokové hnutí studentstva“ Dr. Svěrák. Poněvadž byla očekávána hojná ná-

všleřva, pořádala se tato přednáška v jednom z nej-
větších sálů v hotelu „Zlaté Kolo“. Přednáška
konala se místo o 2. hod. pro neúčast hodně po-
zději za účasti asi 50 osob, z kterých 20 nebylo
ze řad studentských. Přednášející místo toho, aby
osvětlil program pokrokového studentstva, útočil
přikře proti nároku studentstva katolického, které
činí kroky, aby Strakova akademie tak jak její
zakladatel určil, byla svému účelu odevzdána. Na
to vypravoval všemožné jiné věci, jenom ne to co
s hnutím pokrokového studentstva souvisí. Mezi
jinými zajímavostmi pak uváděl, že pokrokových
akademiků je 20 000, nepočítaje v to nekonečné
řady stud. středoškolského (To by musil Dr. Svěrák
dlouho čekat, a ještě by se jich nedočkal. P. r.)
Po ukončení řeči vyzval předseda delegáty poli-
tických stran, aby zaujali k řeči své stanovisko.
Však trvalo to celých 5 minut než přihlásil se ke
slovu delegát za legionáře, který napřed radil se
s předsedou leg. co má mluvit. Na to promluvil
za pokrokové učitelstvo uč. Korecký (předseda
Vol. myš.), pak delegát za socialisty a delegát za
komunisty. Reč delegátů jak již samo sebou se
rozumí nesla se slibováním podpory. Jeden akad.
vysvětlil, že Sdr. Jihočes. Akad. (pokrok. akad.)
nevzniklo z trucu proti Práchni. — Sdružení jiho-
českých katol. akademiků pořádalo u nás schůzi
23./XII. Referát o ní jinde. - a -

SSS. v Uh. Brodě. Ochotou pana velko-
statkáře zdejšího panství našli jsme v jeho domě
krásný útulek. Po prázdninách zařídili jsme se
v něm jako doma. Byla to radost pohližeti na stu-
dující drobtinu, která za dohledu starších chopila
se práce. Jedni opášovali, jiní rozvěšovali obrázky
a upevňovali kříž, tam zase připínali elektrické ve-
dení a ti nejmladší rozestavovali lavice, poskytnuté
nám p. městským tajemníkem. Neuplynulo ani ho-
diny, a prostorná, klenutá místnost byla upravena.
Zde shromažďujeme se každou sobotu. Jsou to
pravé hody, když náš milý host a příznivec p. prof.
Ph. Dr. J. Hruban na perutích filosofie povznáší
nás do závratných výšin (cyklus přednášek: Spi-
ritualismus a materialismus), nebo když p. duch.
rádce P. Al. Žáček, kons. rada, vodí nás v duchu
světem, dějinami a náboženstvím, probíraje různé
otázký, jako dodatky k vyučování. Ve svých před-
náškách (o andělech, o sv. Martinu a dějinách
jeho vlasti, o významu slova „rodina“, s vědeckým
rozborem o církevních dějinách Moravy, o moři,
o Jonáši, atd.) spojuje vždy veselé s vážným.
K těmto cenným pracím druží se skrovné pokusy
řečnické jednotlivých členů (o Bílé Hoře, o blaho-
slaveném P. Morus-ovi, o vývoji SSS.). Po schůzi
však nastane vždy velmi živo. V koutku starší ko-
lega louská s primánky němčinu (kdyby ho viděla
Germanie, ta by plesala!); u skříně stojí knihovník
a zapisuje půjčené a vrácené knihy. Jest téměř
vždy vážný, jen když velký náš příznivec p. Sedlár,
újezdský mlynář „Na pile“, daruje nějakou knihu,
zaleskne se jeho oko a rychle ji zaznačí do svých
lejster. Neúnavný pokladník přechází místností vždy
ochoten přijati měsíční poplatek do své pokladny,
kterou hlídá, ne-li lépe, tož jistě jako Cerberus
podsvětí. U prezidiálního stolku sedí rovně jako
svíce kol. zapisovatel a sbírá smetánku slyšených
přednášek do své nádoby, toliž do jednacích pro-
tokolů. Na pozvání dostaví se p. převor zdejšího
kláštera a jako odborník ve vazačství ukazuje nové
cesty a způsoby tohoto řemesla, při čemž ho po-
zoruje na čtyřicet očí s bystrostí, jaké ani Argus
neměl. Není divu, že klepot kladívek vystoupí cres-
cendem až na první poschodí a vyruší panské
úředníky z práce, pročez musí předseda upříliš-

něnou horlivost mírniti. Tak plyne čas rychleji než
voda v naší, někdy divoké Olšavě, a než jsme se
nadáli, jsou Vánoce zde. Po vánočním oddechu
začneme s Boží pomocí opět pracovat na té naší
„národa roli dědičné -aji-

Kalendář katolického studentstva:
Upozorňujeme výbory SSS. na dotazník, jenž byl
před časem poslán na všechna SSS. sekcí Mora-
vana pro vydávání kalendáře. Přečtete jej na
členské schůzi, dotazte se členů po jejich mínění
o formě, obsahu atd. a zodpovězte ve smyslu jejich
odpovědí otázky dotazníku. Účelnost a vhodnost
kalendáře je ve vašich rukou. Proto ihned dotazník
pečlivě vyplňte, odešlete jej a snažte se zároveň
vzbuditi pro něj co největší zájem, aby počet vámi
odebraných exemplářů byl co největší

Z morav.-slov. župy. V minulém čísle
omylem označen za člena žup. výboru místo kol.
Ant. Zusky kol. R. Krivánek. — Za měsíc listopad
hlášena násl. činnost v župě: SSS Uh. Brod; přij.
4 dopisy, odesl. 1, 1 výbor. sch., 3 předn. sch., vy-
dání 163.90 Kč. — SSS Břeclava; přij. 4 dop., ode-
slán 1, 2 výbor. sch., 1 čl. sch., vydání 37 Kč. —
SSS Uh. Hradiště a akadem.; přij. 4 dop., odesl. 3,
1 čl. sch., vydání 3.60 Kč. — SSS Uh. Hradiště
„město“; přij. 13. dop., odesl. 12, 9 čl. sch., příjem
200 Kč, vydání 40 Kč, sehr. 1 div. — SSS Uherské
Hrad. „klášter“; přij. 6 dop., odesl. 2, 1 čl. sch.,
příjem 250 Kč, vydání 124 Kč, uspoř. 1 humor. ve-
čerek — SSS Uh. Hradiště „dívčí“; přij. 9 dopisů,
odesl. 2, 1 čl. sch., příjem 140 Kč, vydání 30 Kč. —
SSS Strážnice; přij. 2 dop., odesl. 2 dop., 1 čl. sch.,
příjem 11.50 Kč, vydání 6.50 Kč. — Župní výbo-
rová schůze byla o vánočních svátcích.

O. S. Novonlický.

Akademické SSS v Praze pořádá ve
prospěch „Mikulášského daru“ v divadelní dvoraně
na Strahově v neděli 20. ledna 1924 Společenský
večer. Sehraha bude salonní veselohra o 4 dějstv.:
„Kornelius Voss“. Napsal Frant. ze Schönthanu.
Režisér František Smažík. Po programu tanec. Ceny
míst: Křeslo Kč 13.—, I. místo Kč 9.10, II. místo
Kč 6.—, k stání Kč 4.80 vč. zem. d. Předprodeje:
Knihkupectví u „Zlatého klasu“, Praha II., Spálená
15; u p. Adama, Strahov; v místnosti SSS v Praze II.,
Vršilská č. 1., přízemí v levo.

P O V Š E C H N Ý.

Karel Dostál Lutínov. V Prostějově
zemřel 29. listopadu m. r. známý nám spisovatel
Karel Dostál Lutínov. Narodil se 22. září r. 1871
v Prostějově. „Novým Životem“, jež sám založil
a jež řídil se Sig. Bouškou stal se středem katol.
školy literární, nazvané „Katolickou Modernou“.
„Nový Život“ měl se státi průkopníkem hesla:
„Nový život v národě, v církvi, v umění, v vědě.“
O jeho básnické a spisovatelské činnosti se ná-
zory velmi různily a různí až dosud. Snad nyní
po jeho smrti bude nestranně posouzena a oce-
něna. V době nejnovější měl pro hnutí katolicismu
u nás význam zejména jako pěvec orelských písní.
Vystoupila-li kdysi proti němu naše Studentská
hlídka, nutno přes to dnes uznati, že Dostál Lutínov
význam má, byť to nebyl vždy význam literární.

*) Kol něho soustředil v skutku řadu vynikajících
spisovatelů a umělců jako: J. Zeyera, R. Svobo-
dovou, Březinu, Jeneweina, Bílka a j.

Účastníkům prostějovské pracovní konference v r. 1922 jistě dobře utkvěl v paměti. Správně o něm píše P. Sig. Bouška v „Hanáckých listech“ (V. 12.): „Měl své chyby, ale vytrpěl za ně mnoho.“ Uznáme i jeho přednosti!

Ze studentského života. V 4. čísle „Jitra“ přinesli jsme zprávu o schůzi Socialistického studentstva v Praze na Střeleckém ostrově. Na obranu emigrantského studentstva postavilo se studentstvo Národně demokratické. Student. odbor Mladé generace čl. nár. demokracie svolal schůzi na 6. prosince o půl 8. hod. večer do místnosti na Střeleckém ostrově. Socialistické a hlavně komunistické (my však rozdíl mezi nimi nevidíme) studentstvo chopilo se metody, kterou chtělo rozbiti naši známou schůzi na Slovanském ostrově (1. června), a obsadilo místnost před započatím schůze. Již při řeči J. M. senátora prof. dra Němce bylo slyšet hrubé poznámky a výkřiky socialistického studentstva, které se měnily co chvíli v řev a hulákání. — Dr. Němec, bývalý rektor university, mohl v pravém světle poznati, kam zašla naše inteligence i vláda, podporujíc tyto živly ohromnými obnosy a nechávajíc katol. studentstvo marně volati po nápravě a po splnění jeho práv. Hluk a rámus stupňoval se za řeči dalších přednášejících. Když domluvili řečníci z řad národně demokratických, bylo o dalším osudu schůze rozhodnuto, neboť bylo jisto, že social. studentstvo, ve velkém množství se schůze zúčastní, opanuje schůzi. Z řeči social. studentstva bylo jasno, že mají již referáty další mezi sebou rozděleny a připraveny. S vědomím přesily mluvil již první jejich referent Sekanina. Když počal napadati předchozí řečníky, a uváděl body, jichž však ve skutečnosti referent před ním nepronesl, nastal hluk mezi přítomnými, který stupňoval se v nadávky, v osobní napadání, došlo ke kontraversím mezi jednotlivými hloučky, vše stupňovalo se v bojovnou náladu. Nezbylo v této vřavě, než schůzi rozpustiti. Socialisticko-komunistická oposice však chtěla ve schůzi pokračovati. Přítomný policejní komisař byl nucen schůzi policejně ukončiti a vyzvati přítomné k rozchodu. Za projevy nevole následovalo provolávání hanby „reakci“ ve vládě, která prý se spojuje s národ. demokracií a s klerikály. Nejsmutnější se vyznamenávaly „soudružky“ studentky, které projevovaly velmi bojovnou náladu. — Národně demokratictí kolegové mohou uvažovati o pokroku, který tam viděli, a snad pak poznají, kam bychom tak dospěli. Doufejme, že tak učiní. — jfch.

Naše armáda čítá 150.000 mužů. Z toho je 91.664 vojáků, 17.686 svobodníků, 12.763 desátníků, 5.105 četařů, 11.665 rotmistrů. Důstojníků je v ní 10.665, z nich 123 podporučíků, 1.162 poručíků, 1.625 nadporučíků, 2.671 kapitánů, 3.265 štábních kapitánů, 585 majorů, 824 podplukovníků, 308 plukovníků a 111 generálů. Důstojníků je, jak z uvedeného vidno, nepoměrně mnoho.

Jak v Americe studenti prodávají svou budoucnost v akcích. Na tento způsob, vydali a prodávati akcie na budoucí kariéru, připadl po prvé zpěvák novoyorské opery, Lauri-Volpi, jenž se ujal mladého italského krajana, nadaného neobyčejným hlasem, ježž bohužel z nedostatku prostředků nemohl dát vycvičit. Ač se všelijak pokoušel, ba, i jako zápasník veřejně vystupoval, nedařilo se mu opatřiti si nutný náklad. I řekl si Signore Lauri-Volpi: Ten mladík má jistě skvělou budoucnost; proč by na ni nevydal akcie? Vložil svou myšlenku předákům novoyorské italské kolonie, a skutečně dáno do oběhu 400 akcií

po 25 dolarech. Akcie ty bude muset budoucí operní hvězda splatiti i se šestiprocentními úroky, až kromě zlata v hrdle bude také mít zlatu v kapse. Akcie prý jdou dobře na obdyt.

(Mor. Orlice 13./XII. 23.)

Dobrou příručkou ve spolkové práci mezi mládeží jest časopis „Hvězda“. Bohatý obsah rozdělen na Uvahy, Přednášky, Rozhledy, Oříšky, Naše knihovna, Naše jeviště. 1. číslo má dvě přílohy: Dětské besídky (věstník pracovníků v dětských besídkách) a Seznam dobrých knih zábavných i poučných. Doporučujeme vřele. Předplatné na „Hvězdu“ 18 Kč ročně, „Dětské besídky“ pro odběratele „Hvězdy“ 6 Kč, samostatné 8 Kč. Administrace v Brně, Starobrněnská 19—21.

I mezi studentstvo? Před nějakým časem oznamovala Volná myšlenka redakcím časopisů, že jim bude dodávati články uvědomovací a potírající „klerikalismus“ u nás. Nevíme, jak se zachovaly denní časopisy. Nebylo alespoň veřejně v žádném uvedeno, že otiskuje článek, zaslaný snad Vol. myšlenkou. Ve Stud. časopisu však přece, jak se zdá, podařilo se jí uchytiti se. Alespoň uveřejňuje následující zprávu: „Studentský odbor ustavil se právě při Volné Myšlence československé a na své ustavující schůzi přijal tyto základní body programu své působnosti: 1. Studentský odbor povede svoje členy k ideálu volného myšlení a bude se snažiti dát jim větší rozhled a vyšší kulturní úroveň. 2. Bude usilovati o čistotu studentského života. 3. Povede svoje členy ku práci lidovýchovné. 4. Bude potírali klerikální agitaci mezi studentstvem. 5. Studentský odbor naváže přátelské styky se všemi pokrokovými studentskými organizacemi a spojí se s nimi, bude-li toho třeba, k důležitým akcím. 6. Bude si všimati kulturních, sociálních i náboženských poměrů ve studentstvu, bude sledovati studentský tisk a sám po případě zasahovati tiskem do veřejných záležitostí. — Studentský odbor bude usilovati, aby v duchu tohoto programu vychoval ze svých členů uvědomělé, inteligentní a sociálně citící lidi (Ze sekretariátu Volné myšlenky). Pozn. red.: Mnozí připisují Volné Myšlence snahy stroze racionalistické, úplnou negaci náboženství, což bychom pokládali za ochuzení života. Tomu odporuje zásada, již V. M. prohlašuje se za „hnulí, které hájí svobodu myšlení v oboru náboženském“. Promyslete tento rozdíl! — Poznámka redakce Stud. časopisu je velmi duchaplná, jenže praví: My soudíme následovně: Jak, to si vyberte! Odpověděti můžete si jak chcete. Budeme-li chyceni, že propagujeme Vol. Myšlenku, budeme křičeti, že to není pravda. Nebude-li nikdo na nás upozorňovati, bude naše poznámka přece snad působiti.

Zemřel Jiří Wolker. Autor dvou svazků veršů „Host do domu“ a „Těžká hodina“ zemřel 3. ledna v Prostějově po těžké a bolestné plicní chorobě. Jsa spoluzakladatelem a členem „Devět-silu“ patřil k nejmladší české generaci básnické a byl jedním z nejslibnějších. Smrt zničila tento slib. Ale přes to není pochyby, že, jak napsal Miroslav Růžka v N. L. 4. t. m., i dva svazky veršů, jež zanechal, zajišťují mu v literatuře poválečných let čestné místo a trvalou památku. — V tisku jest třetí svazek jeho básní, nazvaný „Balady“.

Trn dosavadní satyrický časopis Masarykovy Koleje počne prostředkem měsíce ledna vycházeti jako měsíční humoristický časopis.

Nový studentský časopis. Jak bylo den-

ními listy oznámeno, bude nacionální studentsko vydávati nový studentský časopis. Snaha tato byla horlivě uvítána Národními listy.

REDAKCE A ADMINISTRACE.

Stále nám docházejí dopisy, jež jsou velmi všemožně adresovány. Kolega napíše báseň, krasopisně ji opiše na arch (někdy také ne) a pošle ji administraci „litra“! Kolega administrátor je básní sice nadšen, s chutí si ji zarecituje, ale dál — chudák, dál, co s ní má dělat? Nastane dlouhé předávání a vzniká zbytečná práce. A proto, kolegové, laskavě své literární práce posílejte výhradně redakci a naopak věci, zasílání „litra“ se týkající, zase výhradně jen administraci!

D Í V Č Í H L Í D K A.

Kamila Vinterová:

O čem bych v dívčí hlídce ráda četla.

(Zároveň trochu kritiky o tom, co zde dosud bylo uveřejněno.)

Dívčí hlídka v „litru“ je, pokud jsem pozorovala, určena pro články, týkající se činnosti a programu div. SSS. Jest docela správné, že zde mají býti řešeny otázky katolických studentek nejvíce se týkající. Ale stále přece nebudou kolegyně studovat a pracovat v SSS. Dříve či později vstoupí do života, kde budou uplatňovati to, čemu se na střední škole naučily. Přijdou s nimi i nebezpečí, jichž byly dosud uchráněny. A tu myslím, že by nebylo nevhodné kdyby zde byly občas uveřejňovány články, které by kolegyně informovaly o ženské otázce, o vysokoškolském studiu, o samostatných povoláních, vhodných pro ženu a pod. Víím, že přemnozí nad tím kárně zakrouží hlavou a řeknou, abychom nepletli prozatím studentkám hlavu něčím, co právě nutně nemusí věděti. Ale není třeba, abychom byli tak úzkostlivými. Spíše myslím, že jsou zde určité výhody, které stojí za pokus. Moderní doba přiznala ženám hlasovací právo a namnoze i rovnoprávnost s muži. Ony samy mají porozuměti tomu, co se jim podává a mají toho správně užiti. Naše studentky musí se jednou státi také uvědomělými ženami, ať budou působiti kdekoli; nesmí se dáti zmásti moderními falešnými hesly, jichž se dnes tolik i v táboře ženském ozývá. Nyní ať se učí rozlišovati dobré od špatného. Nechť hodně čtou, debatují a výsledky svých debat ať uveřejní zde, v dívčí hlídce.

Kolegyně! Některé z vás — a snad i většina — nemáte chuti k celé věci, je vám docela cizí. Ale nemá to býti, jde přece o nás samotné. Máme ukázati, že jest nepravdivým tvrzení těch, kteří označují ženu jako tvora méně schopného k vážné

práci. Možná, že snad myslíte: „Proč bych se o to starala, když se vdám?“ Provdáním snad končí u ženy povinnost vzdělávat se a sledovat události současného života?! Nemusíte se pranic obávat, že snad se tím stanete nudnými, protivně učenými tvory, kterým se každý raději vyhne. Znáám kolegyni, která jest velmi inteligentní, studuje dobře a přesto se ráda baví a tančí, vyzná se i v domácích pracích a pod. To všechno záleží jenom na vás. Budete-li uvědomělé a opravdu emancipované, nemusíte nositi vysoké límečky, krátce ostříhané vlasy a skřípec, bez něhož si někdo nedovede studentku, zejména vysokoškolskou, představit. Je pravda, mnohé kolegyně samy se domnívaly, že jejich učenost velmi utrpí, budou-li vypadati pořádně jako jiné dívky, ale přesto všechny ještě nezapoměly že vzdělání zušlechťuje mysl a tím i vkus. Byla by chyba, kdyby si některá vzdělanou ženu představovala jako nějakou táborovou řečnici, nepořádně oblečenou, opakující fráze, které zní již u mužů otřepané a tím více u ženy. To jsou příklady, jak žena vypadati a působiti nemá. —

Někde snad studentkám bude nepříjemný smích a vtipy jejich kolegů. Ale toho ať nedbají a usmějí se tomu. Studenti ještě neviděli kolegyně vážně pracovati, znali jenom zábavu s nimi. Na studentkách záleží, aby si opravdovou práci vynutily u nich jakýsi respekt a uznání. Až se stane spolková činnost u dívek něčím obvyklým, pak přestanou i jejich úsměšky. — Nuže, zase jeden námět: všimati si nejen poměrů v dívčích SSS, ale vůbec ženského hnutí a všeho, co by mohlo kolegyně vzhledem k jejich budoucímu povolání zajímati. Myslím, že náš spolkový život není tak vyspělý, aby poskytoval stále nových námětů. Takovým způsobem bychom došly k opakování dávno známých věcí. Při článcích až dosud uveřejněných bylo chvályhodno, že kolegyně upřímně přiznaly své nedostatky a povzbuzovaly k větší činnosti. Říká se, že poznání nedostatků jest prvním krokem k nápravě. První krok byl již u nás učiněn; jest jen obava, aby nebyl zároveň posledním. Psalo se o prohloubení činnosti, nechyběla ani nadšená slova o sesterské spolupráci, ale — více nic.

Mluvíme o práci, píšeme nadšené úvody — ale nepracujeme o nic více. Všechna krásná předsevzetí zůstávají na papíře a všechno je stále — zdá se tak — při starém. Slova, slova, slova! Co tím chci říci? Že jest třeba nejen psát, ale také pracovat.

A když již píšeme, proč ne také o něčem praktickém? Mohou-li míti studenti svou „Dílnu“, proč by nemohly míti něco podobného i studentky. O náměty není nouze. Nemusí to býti právě recepty na dorty jako v dívčí hlídce jednoho časopisu, ale na př. kapitalky z národopisu, výzdoba bytů a tříd, o vkusu, o pěstování květin, o výšivkách, různých méně známých technikách a p.; zase ne o chránitkách na zeď s všelijak vyšívanými výjevy z Prodané „Rozmysli si . . .“ a „Věrné naše milování . . .“ Přejme již těm Jeníkům a Mařenkám odpočinutí a vyšívajme něco vkusnějšího. — Snad tyto náměty budou našim studentkám bližší a rozeprší se o nich. Bude to jistě užitečnější než stálé opakování nadšených a povzbuzujících slov. Řekly jsme si, že je třeba pracovati — nuže, nepišme již o této nutnosti — a pracujme!

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
K A T O L I C K Ý C H

ROČNÍK V.

V PRAZE, V ÚNORU 1924.

ČÍSLO 6.

Fr. Kubíček, T. J

Za † Ladislavem Fahounem.

V neděli 13. ledna t. r. v 11 hodin dokonat pozemskou pouť nadějný studující práv, jehož jméno je spíato s prvními ročníky Jitra: JUC Ladislav Fahoun. Jeho pozemský život i jeho odchod od nás byl tak příkladný, že nejen pieta k zesnulému vtiskuje mně péro do ruky, ale i láska k mládeži, již může být zesnulý vzorem.

Ladislav narodil se 1. února 1903 v Lounech. Jeho otec Ph. Dr. Ladislav Fahoun byl tam profesorem matematiky a fysiky. Záhy však se s rodinou přestěhoval do Prahy, kde byl profesorem na akademickém gymnasiu až do své smrti 30. srpna 1918. Na tomto gymnasiu začal také Ladislav studovati. Začal, neboť již druhý rok — v září 1914 — když budova akademického gymnasia zabrána byla pro nemocnici, pokračoval ve studiích na arcibiskupském gymnasiu v Bubenči. Tu jsem jej tehdy dostal do druhé třídy. Byl to nadšený, veselý a ušlechtilý hošík, který měl smysl pro vše krásné a dobré, výborné ovoce výchovy rodinné. Nemluvím jen o výborném prospěchu ve studiích, ten se u něho rozuměl sám sebou, ale mile překvapovala jeho vědychtivost a snaživost, která jej vedla k práci mimoškolské. V jeho úlohách bylo viděti pilného čtenáře: pěkný sloh a záhy vlastní pojetí. Jako kvartán měl již vlastní knihovnu a tu stále doplňoval. Když jsme si v kvartě zařídili malou literární akademii, byl Ladislav jejím místopředsedou a nejhrořlivějším pracovníkem. Jednatelská zpráva uvádí jeho čtyři přednášky v jedenácti schůzích. Dvě z nich vepsal do alba akademie a budou jeho pomníkem v archivu ústavním.

Tenkrát mně také svěřil „tajemství“. Dnes je mohu prozradit. Přinesl mně román, který v duchu verneovském skládal již v tercii, nadepsaný „Vítězství šlechtnosti“. Později donesl řadu povídek, pěkných na jeho věk. Četl jsem tehdy — zrovna s otcovskou pýchou — jeho řádky. Jedno místo mně tehdy dojalo, napsal jsem si je na lístek a vložil do brevíře. Jsou to slova, jež vložil do úst hrdinovi povídky: „Dnes lítost stahovala mně hrdlo, tísnila mou hrud, ba bylo to víc: vědomí zodpovědnosti za mé mládí, za to jaro života, abych až sníh pokryje mou hlavu, nemusil litovati“. Věděl jsem, že tu odhalil své vlastní nitro, zralý názor na mládí. — Jeho drahou hlavu nepokryl sice sníh,

„ale šediny jsou člověku moudrost
a věk starý — život neposkvřený“ (Moudr. 4, 8.)

a na zesnulém vidím ta slova dokonale splněna.

Neposkvřený život, ušlechtilost a moudrost, to vycítil záhy každý, kdo se zesnulým přišel do styku. Proto jej všichni ušlechtilí lidé milovali a zkažení báli se v jeho přítomnosti ukázati se špatnými. Sám se to jednou dověděl maně a s dětinnou radostí mně ten případ vyprávěl. A jeho vzácné matce — sama mně to nyní vyprávěla — sdělil jeden ze spolužáků, jak mu byl andělem strážným a vyprostil jej z bahna.

Ušlechtilost mravní zírала ze všech jeho literárních prací. Je jich hezká řádka; uveřejnil první svou báseň v litře (I. ročn., 1920, č. 7.) „Duše“ Přečti ji jen a ucítíš zavanutí ušlechtilého jeho ducha. A v každé snažil se plně vyjádřit myšlenky a city, ale říkával mně že plně je vyjádří přece jen tehdy, když spojí slovo s tónem. Hudba byla jeho láska jako literatura, a spojit to dvojí umění bylo předmětem jeho houževnatého úsilí a práce prázdninové. U klavíru vydržel celé hodiny — než o této hudební stránce může psát odborník.

Vedle toho studoval jazyky. Učil se pilně francouzsky a četl pilně francouzské spisy, zvláště astronomické, jež našel v bibliotéce otcově. Jeho malá astronomická črta v litru (II., 2., str. 20.) prozrazuje sečtělou i po této stránce.

Tak se přiblížil konec gymnasijských studií. To již studoval na malostránském gymnasiu, jak si toho okolnosti vyžádaly. Ale duchem a srdcem zůstal stále na arcibiskupském gymnasiu. Sám mně to nejednou svěřil a zvláště od smrti svého tatínka, kdy se přišel vyplakat ke mně — aby neplakal doma a pláčem svým nezvětšoval bolest své matičky — zvláště od té doby hledal oporu pro svůj vnitřní život u pisatele těchto řádků. Při zkoušce maturitní zastkvělo se jeho rozsáhlé vědění a zralost, že uvedl v podiv předsedu komise. Maturoval ovšem s vyznamenáním.

Po maturě volil práva. Jeho ideálem bylo, dostat se do cizích zemí. Proto pomyslel na dráhu diplomatickou. Před rokem tedy vykonal první státní zkoušku s vyznamenáním a hned první rigorosum s výtečným prospěchem. Pak odjel do Německa pokračovati na universitě v Giessenu. Mám před sebou dopis z Giessenu, v němž mně sděluje svou radost, že se mu „konečně stal skutkem sen: dostat se za hranice.“ „Bydlím tu v hezkém domě,“ píše, „tak čistém jako je celé Giessen, mám pěkný, milý pokojík, pianino i piano k dispozici. Z veliké knihovny mohu si vybrati knihy, noty, co chci — — To dostačí přece, aby o moje blaho bylo dostatečně postaráno . . . Z našeho okna je překrásná vyhlídka na kostel a roztomilé divadlo, jehož střecha je kryta zelenými a červenými taškami. Před ním a zrovna pod okny je několik velkých kaštanů. Těším se již na vůni čistých, bílých květů . . .“ Zda se dočkal? Za nedlouho mně na místo něho odpovídala matinka jeho — Ladislav byl v Giessenu zachvácen chrlením krve. A ona v úzkosti o svého jedináčka počítala chvíle, kdy si jej bude moci dovézt domů do Prahy. Dovezla jej — zas jsem se mohl několikrát vzdělávat na té čisté, ubělové duši — ale pro stále se opakující horečky jela se svým miláčkem do sanatoria na Pleš, aby se od jeho lůžka nehnula. Nemocný trpěl těžce a dlouho a přece své okolí stále jen vzdělával svým ušlechtilým zjevem a jednáním. Počátkem ledna se stav jeho valně zhoršil, začalo ochabovati srdce. Na telefonickou zprávu spěchal jsem k loži nemocného svého přítele. Přivítal mně s radostným úsměvem s umírající tváří. Tiskl mně vřele ruku a když pozoroval, že ho chci těšit, řekl mně: „Důstojný pane, já jsem klidný a mně je tak dobře (právě před tím byl zaopatřen svátostmi umírajících), ale musíte mně potěšit mamičku. Ta mně stále pláče. A dnes tu musíte zůstat. Že tu zůstanete, důstojný pane, dnes do večera?“ Pochopil jsem a slíbil jsem mu to. Byla to láska k matičce a něžná starost o ni. Na sebe nemyslel ani nyní. A vděčnost a láska, ctnosti, které zdobily tuto ušlechtilou duši vždy, zazářily právě v posledních chvílích.

Byl při vědomí do poslední chvíle. Co konal, co mluvil bylo rozmyšlené a pověděno jistě z hlediska věčnosti.

„Pravda, důstojný pane,“ řekl mně, tiskna mně ruku, „že je to krásnější umírat v mládí . . .“

Když jsem mu šeptal Zdravas, šeptal je se mnou, a když jsme přišli k slovům: „pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší“, řekl jasným hlasem: „To je teď.“ Po chvíli pak řekl: „Cítím, jak toho života ubývá“ a na mou poznámku o životě věčném dodal „Ten začíná“.

Dojemné byly jeho projevy vděčnosti v této chvíli k matičce, k ošetřujícím sestrám a ke mně.

Vzal matčinu ruku a horoucně ji líbal, pak zlíbal jí ruku druhou a vlna její hlavu k sobě, líbal ji se slovy: „Ty jsi moje drahá, zlatá mamička.“ Se slzami v očích jenom jsem mohl pozorovati tyto projevy vděčnosti umírajícího syna, který mohl se loučiti s matinkou s vědomím, že ji od smrti otcovy dvojnásobnou láskou miloval. — Co řekl mně samotnému na rozloučenou, bude mně povždy útěchou a vzpruhou při práci pro mládež.

Tu se však přiblížil již konec. Udělil jsem mu poslední absoluci, vzbuzoval jsem s ním tiše akty odevzdanosti do vůle Boží, akty lásky, jež je největší právě v oběti mladého života. A pomaleji a pomaleji bilo — až došlo to mladistvé a přece již tak velké srdce jeho, plné lásky k Pravdě, k Dobru a Krásnu. — Ladislav tiše dokončil. Tělo nemocí ztrávené již nebylo s to, aby poskytovalo dále příbytek velkému duchu jeho. Bouralo se — podle sv. Pavla 2 Kor. 5. 1. — a duch přecházel do budovy nové, věčné, vracel se do rukou Otce, Tvůrce svého, od něhož vyšel. U Něho ve společnosti nejušlechtilejších duchů, k nimž patřil i v pozemském životě svém, nazírá nyní na Pravdu, po níž toužil a prožívá štěstí, které ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo ani na srdce lidské nevstoupilo, které však přichystal Bůh těm, kteří ho milují.

V posledních básních svých „Ze zápisků nemocného“ napsal si jako motto významná slova:

„Hleděl jsem do stínů
a světlo se mně zjasnilo.“

Slova ta jsou nyní plnou pravdou. Ze stínů, do nichž hleděl před smrtí svou — zjasnilo se mu Světlo věčné.

Ve čtvrtek dne 17. t. m. ukládali jsme tělesné pozůstatky drahého zesnulého do hrobu jeho otce. Hojná a upřímná účast ukázala, kolik si získal zvěčnělý, nadějný básník, spisovatel a hudební skladatel upřímných přátel a čtenářů. Všichni jsme odcházeli s hlubokým pohnutím od toho hrobu — pisatel těchto řádků se slzou v oku, ale v srdci s pevnou nadějí na shledanou v království věčné Lásky a s přesvědčením, že se na něm plně osvědčila slova Písma sv.:

„Došel v krátku vrcholu (mravnosti) vyplnil časy mnohé.
Líbil se Bohu duše jeho;
proto rychle jej vyvedl z prostředka nepravosti.“

(Moudr. 4., 13, 14.)

Vlast. Dorazil:

Charakter Zeyerova díla.

„Kdo duši víže k věcem mýjícím, klam trpký
pozná, zví, co jesti bol.“ Sulamit.

Jest osudem básníka romantického, že nad ním snadno moderní kritika pronese nepříznivý soud, že lehce ve své tvorbě bývá namnoze překonán novými hodnotami uměleckými. Není však tomu tak u Julia Zeyera, předního reprezentanta českého novoromantismu. Už proto ne, že jeho romantismus je velikým plus proti romantickému pojetí a výrazu Máchově, Hálkově a j. Před ním týčil se romantický problém s veškerou záhadou své dvojí tváře, zoufalosti a touhy, pessimismu a idealismu, vyhraněných do krajnosti. Tak se nám jeví u Shelleyho, Slowackého, Alfréda de Vigny, Leconte de Lisle, Balzaca i Dostojevského, kteří více méně pociťovali totéž: že je v životě stále méně místa pro velikou ideu, velkou vášně, velký čin, za to stále více ne bolesti, ale slabosti, lhostejnosti a zmatku. Než Zeyer je romantikem vyššího stylu. Jeho romantismus směřuje vši silou k renesanci vyššího a kladnějšího životního typu. Touží dále a hlouběji nad své předchůdce, vytváří nové hodnoty velikosti a mohutnosti, vyhledává nové formy lidského mystéria, zkrátka: Zeyer dovedl obsáhnouti obdivuhodně tyto velké síly srdce, ducha, života, pronikl až k podstatě a osudnosti lásky rozkoše, bolesti, hrůzy a naděje a vyzrál konečně ve visi heroismu a tragiky. Proti realistům kladl na poli uměleckém výše pravdu vnitřní. Ji hledal po celý život, tu jsa jí vzdálen, tu se jí úzce dotýkáje, pravdu na konec bílkovskou, po níž zprvu pátral v dobách dávných všech kultur, v knihách, studiem jazyků, cestami na západ, jih a východ. Při tom oživoval staré báje a pověsti. Jako snivý idealista pevných zásad utíká se často před všední skutečností a povrchností zmaterializovanou dobou do tajemných dálek, nám takřka neznámých světů, aby je zpřítomnil a přizpůsobil modernímu citění.

U Zeyera lze pěkně stopovati myšlenkový vývoj od prvopočátku jeho tvorby. Je

v něm leccos záhadného, avšak též nemálo zajímavého. Jest nesporno, že náš poeta postavil svůj světový názor na vrcholu své životní práce na basi křesťanskou a řekněme přímo, katolickou. Největší přerod spolu i krise duševní jeví se u Zeyera v letech 1880 až 1890. Má za sebou již celou řadu význačných děl a v hlavě plno nových plánů. V té době stávají se středem jeho pozornosti do popředí vystupující zatlačené otázky náboženské. Pohnuté události uplynulého desítiletí se svými následky přesvědčily básníka, že je zcela slabý proti oné síle, jež řídí běh dějin. Vidí nejlépe na vlastním národu, na svém okolí, na sobě, jak je proti osudové síle slabý a nicotný. Dále časové pohromy: nezdary v literatuře, zklamání v přátelích, jichž se dožil, vědomí osamocení, nedostatek rodinného tepla, politické těžkosti v Čechách, nová záplava náboženských pochybností, to vše se na něho přivalilo. To vše mocně dojímalo snivého, trdnou cestou života prošetřilého básníka, jenž hledal pevné mety, aby našel štěstí i pokoj v unavené a stále zmítané duši. Smrt matčina r. 1881. rovněž silně zachvěla jeho bytostí. Není divu, že tyto psychické katastrofy sblížily na čas v zoufalství a nejistotě tápajícího poetu se spiritismem, jako dříve již daly mu poznati kulturu světa budhistického a židovského, čehož odezva je patrna v prvních jeho románových dílech a poesii. Při tom se zahloubal též do mysticismu a zamiloval si asketismus. A právě ono stadium vývojové přispělo u Zeyera nadmíru k jeho náboženskému vyjasnění. Kdo přečetl jeho: „Kroniku o sv. Brandanu“, „Troje paměti Víta Choráze“, vidí ty nápadné sklony básnickovy k lásce metafysické, rajske, která vede k Bohu a odpoutává od lásky mijející, pozemské, kdo zná jeho novely přísně církevní: „Sestra Paskalina“, „Kristina zázračná“ a „Zahrada Mariánská“, ten je pevně přesvědčen, že Julius Zeyer zakotvil u svého přístavu, že jeho tužby nacházejí pravého ukojení a rovnováhy motivové. Stává se nadšeným vyznavačem katolicismu, kultury gotické, symbolismu a odkloňuje se svou náboženskou stránkou od realistických kruhů předních našich básnických reprezentantů. „Katolická moderna“ je mu nejbližší svými cíly a programem. Nezná národního utilitářství a politické zaujatosti. Stal se, jak praví Arne Novák, „ryzým idealistou nábožensky založeným“, stal se služebníkem ve službě Nejvyššího, vyznal cele velikost Kristovu a jako věrný ctitel jeho církve opustil českou vlast.

S. M. Gillet O. P.:

Výchova křesťanského charakteru.

(Z franc. přel. J. S. Bořita).

Přirozená mravnost a křesťanský ideál.

Celý svět, jenž myslí a snaží se zařídit život dle svého myšlení zabývá se otázkou, jak překrucovati morálku a postaviti ji na nové základny, na základny, jež by dle něho více vyhovovaly tužbám a požadavkům moderní duše.

Stačí pouze letmo prohlédnouti si seznam některé filosofické knihovny, abychom se přesvědčili, že v posledním desítiletí jsou díla, jednající o mravně-filosofických otázkách poměrně četnější. Nebylo by třeba této okolnosti příliš si všímati, kdyby tento mravní problém nesestoupil pln palčivé časovosti s výšin čirého badání, kamž se uchylují tvůrci různých systémů, do skutečnosti.

V pravdě všechny záchvěvy vnitřní i vnější, v nichž se dnes potírají jednotlivci i společnosti, pramení z mravních teorií, z prostých rozumových semének. Jsou pouze logickými důsledky, neochvějnými závěry podvrtných hesel, hozených již dávno několika fanatiky vědy, po případě jistými diletanty, velmi zaměstnanými tím, aby různými kličkami ve svých soustavách dali na jevo velikost svého ducha, místo aby poskytli léku zlu všeho druhu, jímž trpí naše pokolení a jež se bolestně dotýká myslí všech.

Naduti pýchou a zbaveni mravního citu nezamyslí se takořka ani na okamžik tyto rozumující amatéři nad žalostným ohlasem, jež mohou míti jejich svůdné idee v prostém a nevědomém lidu, ne samy sebou, ale pro praktické „výhody“, jež domněle přinášejí.

Zapomněli, že některé idee, vržené neprozřetelně do zástupu, jsou jako třaskaviny

a že když jsou vrženy mezi masy, není již v lidské moci zabrániti tomu, aby nevybuchly, nezabily a nezranily tisíce duší.

Leč ještě častěji než tato zaviněná nevědomost jistých vzdělanců jest původcem a šířitelem tohoto mravního stavu vědecký předsudek. Jisté kruhy věří naivně ve všemohoucnost vědy, v její čarovnou sílu obnoviti tvářnost země. Většina mravních teorií vědeckého nátěru, nesestrojených na křesťanském základě, dokazuje jasně toto tvrzení.

Dodám-li, že šplhavci všeho druhu a všech odsínů, politikové se širokým svědomím, chtějíce uchvátiti teplé místočko na výsluní — na účet jimi do kouta odstrčených — nešlítí se pro tento účel — získati si spolupůsobení a váhu masy — zneužití i vědy vůči prostým lidem — uchvátí je smělymi plány načrtanými vlastní ctižádostí — a lhou otevřeně jménem vědy: pak snadno pochopíte, že nastává anarchie v mravnosti. Z anarchie této musíme se co nejdříve vybaviti. — Kdo sije vítr, klidí bouři!

Taková je skutečná situace, již musíme stále míti na paměti, hledáme-li opravdu nápravu. Současná věda mravoučná nesplnila slibů, jež dali její falešní proroci. Zklamala ze stanoviska pravdy, tak i z hlediska štěstí. Neosvítla rozum, aniž potěšila srdce.

Přes svoji mladost a bojovnost — nedovedla nahraditi naší staré katolické morálky, jejíž skoro dvacetistoleté trvání posvětilo neochvějnou moc a sílu výchovnou, jak vzhledem ke společnosti, tak též k jednotlivcům.

Je tudíž jistě velmi závažná příčina, jež by vysvětlila tuto skutečnost. A tuto příčinu chceme nyní hledati, pojednávající o k ř e s ť a n s k é v ý c h o v ě c h a r a k t e r u.

Když mluvíme o mravnosti křesťanské, rozumíme tím vždy mravnost vyšší, jež může zdesateronásobiti naše přirozené síly, ale jež však jest též vzdálena toho, aby zúžila kruh, v němž může se rozvinouti naše lidská činnost, toužící posunouti jeho obvod až do nekonečna. Toť ona pravda, o níž tvrdí theologové, že neničí přirozenosti, ale zdokonaluje ji.

A právě to popírají naši protivníci, hlásající ať tak či onak, že křesťan není celým člověkem, nýbrž jen polovičním, částečným.

Vizte, co hlavně předhazují katolické mravouce! „Je prý to morálka umělá, bez vztahu k lidské přirozenosti, slovem n e m á p r ý r o z u m n ě h o p o d k l a d u. Povinnost, o níž se v ní mluví, spočívá na smlouvě; jest to tedy závazek, jakási dohoda mezi Bohem, jenž dává nám poznati svá nařízení, a člověkem, jenž je plní; jest to vzájemný poměr pojící jednoho s druhým. Ale po povinnosti, opravdu lidské, jež by tryskala z hlubin našeho nitra a byla normou našeho života není zde ani stopy.“

Nuže pátrejme, jak daleko platí tato námitka! Poněvadž vytýká katol. morálce — nepřirozenost, tož dohodněme se nejprve o základě přirozené mravnosti! Srovnáme-li pak mezi sebou tyto dvě morálky, seznáme, že není většího omylu než ten, spatřovati mezi nimi nějaký rozpor. Opak jest pravdou.

Již dávno učinili filosofové pojem d o b r a svorníkem mravní budovy. K dobru všechno směřuje, i lidé, kteří vynakládají veškerou svoji duchaplnost, aby popřeli tak očividnou skutečnost. Život hájí si tu svého práva i před sofistickou.

Dobro jest základem všeho. Jest vzpruhou veškeré činnosti. Nemůžeme ani kroku učiniti ani slova pronésti, ani myšlenky načrtnouti, aniž by se každá žilka nezachvěla pod jeho dotykem.

Tvůrci různých soustav, milovníci paradox mohou se pokoušeti jak chtějí vyhladiti jeho stopu ze svého rozumu a vypustiti je třeba z paměti! A přece nepřekáží dobru. Ono pronikne jejich nitro a koluje proti jejich vůli jako krev v jejich žilách. A za odměnu musí dobro sloužiti ještě za záminku těm, kdož na ně útočí. Treba nám jen sestoupiti ve vlastní nitro, abychom se o tom přesvědčili! Jedná se pouze o to, kam nás má dobro obrátiti; máme-li se vrhnouti na všechna dobra, jež nám svět nabízí, nebo je-li jakési dobro, jež by nám bylo vyhrazeno, pro naši lidskou přirozenost.

Tažte se rozumu! Rozum jest jaksi přirozeným majákem, jenž svítí nám na cestu v mravním světě. V jeho světle spatříte živě, že jest ve vás opravdu něco, jistý způsob bytí a žití, jaký se nenalézá v témže stupni u nižších bytostí, a jenž vás nad ně vyvyšuje.

Kámen letí, kam jím ruka mrštila, řeky tekou svým řečištěm, hvězdy nevědomky opisují své dráhy, i zvíře spěje tam, kam je pud žene. Jen člověk, chce-li žít a pracovat povstává k činu po vlastním úsudku.

A co nalezneme, když před činem — ač-li nechceme se podobati němé tváři — sestoupíme do hlubin svého svědomí a hledáme zde rady? Věc smutnou i potěšující. Nejprve, že jsou v nás dva protivné směry, dvě vládnoucí potřeby, jež sobě navzájem odporují a tisícírá zmitání mezi těmito směry a potřebami, jež nám hrozí mravními mukami, podobnými mukám mučedníků, přivázaných za hlavu i nohy k divokým koním hnaným v protivné strany. Jest v nás dvojí člověk: člověk povinnosti a člověk požitků.

Nekonáme ustavičně dobro, jež milujeme. Pášeme často zlo, jež nenávidíme. Rozum unáší nás k strmým výšinám, smysly táhnou nás dolů. Netruďme se nad tímto poznáním! Nesměli bychom však vůbec ani žít, kdybychom chtěli býti v tomto ohledu úplně necitelní a nedotknutelní. A s druhé strany, historie jest plna výkřiků úzkosti, jež vynutil tento ustavičný boj i na duších nejvznešenějších a nejsvětějších, jež vynaložily veškerou energii, aby našly proti němu lék. Netruchlíme, neboť — a to jest potěšující stránka tohoto zápasu — pozorujeme ihned, že jest v naší moci a naší povinnosti vyjít z něho vítězně a se vztyčeným čelem! Kdyby příroda, jež nám především dala rozum, vůli, svobodu, svědomí, nebyla chtěla, aby hmota, z níž jsme stvořeni, mohla se dotekem s nimi zduchovnit, kdyby nechtěla, aby se stín světlelem ozářil, aby úsilím zmizela nečinnost, zkrátka, aby nižší přirozenost ustoupila v nás člověku — a kdyby nám nedala schopnosti ku zdárnému provedení — byl by ten náš život — nesmyslem. Jsouce si předem jisti porážkou, neměli bychom jiné spásy než odevzdati se převráceným náklonnostem a složití zbraně před bojem.

Leč, bohudíky není tomu tak! Nad tyto výkřiky bolesti, jež mimoděk vynutila síla vášní z ideálních srdcí, vyniká daleko mocnější a plnější volání vítězství. Nad tisíci duší, jež zakolísaly při první srážce a jež bezmocně klesly nemajíce síly ku povstání, vidím míjeti tisícírá zástupy jiných duší pyšných na své rány, jež potvrzují má slova, že nemožno pochybovati o tom, že se přirozenost neklamala a že povinnost, kterou nám ukládá prostřednictvím rozumu, není prázdným slovem ani snem bez podkladu.

Rozum, tento vůdčí duch přírody jest pravým základem mravnosti. To nepravím já, ale Plato, Aristoteles, Spinoza i Kant, jedni z největších synů lidských.

A co říci o filosofech? Celý svět prohlašuje, že rozum má právo položiti mravní základy, velcí i malí, silní i slabí, ti, co mají odvahu podrobiti se jeho požadavkům jako ti, kteří podléhají jeho vlivu, nemohou se však rozhodnouti, aby poslechli jeho nařízení.

Rozum předpisuje mi povinnosti k sobě samému, k bližnímu, k Bohu — rozum chrání mne před neštěstím, bych nesnížil se k němé tváři, ukazuje mi, kde je pravda, kde jest pravé štěstí, káže mi býti spravedlivým k bližním; býti dobrým občanem společnosti a podobati se Bohu svými ctnostmi. A aby námitky, jež by mne napadly, okamžitě mi padly k nohám, představuje se mi jako pravý tlumočník přírody a tím i Boha, přírody — Tvůrce. Mluví jeho jménem a dokazuje mi, že jest bezúčelným mé popírání, poněvadž bych tak zpečetil vlastní záhubu. Zavíral bych oči, aby neviděly a zacpával bych uši, aby neslyšely.

Jsem člověk, třeba, abych jednal jako člověk; jsem bytost rozumná, třeba, abych žil rozumně!

V těchto dvou větách halí se veškerý základ přirozené mravnosti.

K. Stránský:

Scénické umění výtvarné.

Vývojem doby stala se výprava dramatického díla složkou závažně fungující a doplňující dílo v celek v sebe nerozlučitelně zaklíněný. Slova ta týkají se ovšem pouze dnešního názoru na scénu a nemyslím tím nikterak doby t. zv. výpravných her, jako na př. Excelsior, Cesta kolem světa za 80 dní atd. Doby ty bohudík minuly, kdy ubo-

host a naprostou myšlenkovou prázdnotu díla se pokoušela zastříti nádhernost výpravy, chtějíc tak docílit úspěchu svojí efektností.

Dříve, než se pokusím objasnit jednotlivé malířské směry, uplatňující se v divadelním umění, dotknu se letmo zařízení jevišť od dob nejstarších až po dnešní dobu.

Kolébka jeviště stojí u obětního oltáře pohanského boha Dionysia. Je přirozeno, že vývoj dramatu od dialogů a zpěvů satyrských po drama řeckých klasiků Aischyla, Sofokla, Euripida, kladl na místo, kde se děj hrál, stále větší a větší požadavky, a tak se ocitáme před jevištěm řeckým, zachovaným z četných vykopávek. Na vyvýšeném místě stál řecký dům s terasou a obyčejně se třemi vchody. Na prostranství před domem neb na terase recitováno bylo sólisty, vlastními to osobami dramatu. Dole pod zmíněným domem bylo místo, kruhem ohraničené, uprostřed s oltářem, určené pro sbor, v řeckém dramatu velmi důležitý. Římské jeviště bylo podobně zařízení, neboť do Říma byla zanesena nejenom poesie dramatická, nýbrž i divadelní zařízení a z počátku i herci. Později k tomu byly připojeny otáčecí čtyřstěny, na jedné bočné stěně namalován byl sloup a na druhé strom; podle potřeby, jak toho vyžadoval kus, obrátila se stěna směrem k publiku malbou stromu, bylo-li třeba krajiny, malbou sloupu, bylo-li třeba ulice aneb interieuru.

Středověké hry pašijové, pokud byly částmi rituálního úkonu, hrány byly před oltářem Božího hrobu. Později pak bylo hráváno na volném prostranství před kostelem na zvýšeném podiu. Když přestalo drama čerpat svoji látku výhradně z náboženského prostředí a rozšířilo svůj okruh působnosti i na látky současného života a z historie a usídlilo se do krytých místností, či jak tomu častěji bývalo, na dvůr budovy, změnilo se i jeviště podstatně. Bylo to hlavně v Anglii, kde vzniklo jeviště t. zv. Shakespeareovské. Jeviště, vyvýšené podium, bylo rozděleno shrnovací oponou, na dvě části. Drama té doby si vyžadovalo častou změnu místa, a proto, aby si mohl divák představit, kde se děj odehrává, byly dávány vzad jeviště tabulky s nápisy jako na př.: les, světnice Porciina, pustá pláň, žalář atd. Jeviště to dlouho se udrželo a velmi se rozšířilo. Až začátkem 18. věku přišla scéna postavená z kulis, která se udržela ovšem se změnami, které přineslo technické zdokonalení, až po dnešní dobu. Dnes se opouští i toto řešení kulisové scény a zavádí se t. zv. kruhový horizont, který je v principu zadním prospektem (zadní velika opona v celku), který obmýká celý jevištní prostor. Pokud se týče technického zařízení scény, je třeba zmínit se o t. zv. otáčecím jevišti, na jehož kruhové ploše, jsou již od počátku hry postaveny všechny potřebné scény a jen pootočením určité partie do jevištního otvoru lze měnit scény, což značně přispívá ke spádu hry nezdržované úmornými, dlouhými přestávkami a poskytuje možnost pestrosti scény, která by byla jinak pro technické překážky nemožná, musela by býti řešena závěsy a ztrácela by tím na své plastičnosti, důležitém to postulátu dnešní scénické umělecké tvorby.

Malířský realismus první a na dlouhou dobu okupoval jeviště. Realistická scéna je přesná, do nejmenších detailů provedená kopie přírody, sestavená dle dispozic, které dal autor dramatu. Drama a výprava realistická jsou složkami stojícími každá pro sebe, navzájem nikterak na sebe nepůsobíce. Kdyby autor jiného, třeba zcela protichůdného dramatu ustanovil, aby platily tytéž dispozice, udělené autorem prvním, výprava by mohla státi, aniž by byla v nejmenším měněna, ač zřejmě se jedná v dramatu o polech zcela protilehlých. Výprava realistická spočívá na t. zv. dualismu scény a dramatické básně. Tě u impressionismu nacházíme tento dualismus. Malíř impressionista, chápající a zobrazující přírodu tak, jak působila na jeho smysly, má svůj zvláštní vztah k danému obrezu, ale nikoliv k dramatickému dílu samotnému. Zde platí o impressionismu totéž, co řečeno o umění realistickém. Futurismus asi těžko ob stojí na scéně, neboť je příliš planimetrický a nevyhovuje tak jevištnímu zobrazování, které si vyžaduje řešení prostorové.

Nová a důležitá epocha v dějinách umění výtvarného nadešla přijetím expressionismu na scénu. Expressionismus je umění, které neklade nejsvrchovanější požadavek na formu obrazu, nýbrž přihlíží i k obsahové stránce jevu či předmětu, který mu byl dán za úkol zobraziti. Na pomoc k vykonání těžkého úkolu, vyjádření nejjednodušším, ale nejvýraznějším a nejpřiléhavějším způsobem obsah obrazu, bere si náznakovou stylisaci a symbolismus barev. Toto učení není tedy pouhou stafází dramatického díla, nýbrž sugestivností svojí pomáhá dílu zvednouti a diváku živelněji procítiti ony momenty, na kterých tragika díla spočívá. Výtvarný umělec expressionista je tedy sám básníkem,

který ruku v ruce kráčí s básníkem díla dramatického, aby spojeným úsilím dostihli mety, k jejímuž dosažení byl básník dramatický dříve odkázán samojediný.

Nejlépe snad bude porozuměno, proberu-li scénickou výpravu tak, jak by se jevila u realisty, impressionisty a expressionisty názorně na příkladě. Vezměme třeba Vrchlického „Hipodamii“, a sice čtvrtou scénu. Z poznámky Vrchlického se dočteme, že děj se odehrává na pustém, divokém, vysokém, skalnatém, mořském břehu. Umělec realistický vytvořil by nám obraz divokého, jižního břehu, kde bychom mohli spatřiti sebe menší trhlinu, sebe menší výstupek skály, nejmenší vlnu mořskou, bylo-li náhodou ze stanoviště, odkud maloval, viděti krásné jižní moře. Impressionista by si zajel na řecké pobřeží, nechal na sebe působiti zrakový dojem a podal by diváku obraz, který si byl odnesl. Viděl-li náhodou vše tonouti v zeleni, bude převládati i zelená barva. Abychom mohli posoudit výtvar umění expressionisty, je nutno všimnouti se obsahu. Kletba domu Tantalova se stupňuje. Po zabití Oinomaa má se přidružiti nový zločin, zabití svědka, vozataje Myrtila. Scénováno je následovně: v popředí plastické skály s převládajícím tmavým tónem, zadní prospekt úplně černý s velikým, rudým, vycházejícím sluncem. Dusivá, těžká atmosféra zločinu je symbolisována černým, pohřebním tónem. Krev řinoucí se z obětí je symbolisována krvavě rudou barvou slunce. A slunce, co to zde má dělat? Slunce je přece dárce světla, symbol čistoty, a zde na všem leží tíha černého zločinu? Význam rudého, vycházejícího slunce v daném případě spočívá ve vnitřní spojitosti s obsahem díla, že totiž z tohoto zločinu nadejde v budoucnosti očista kletby Tantalovy. Umění to však žádá nejenom dobrého malíře, nýbrž i hlubokého myslitele, básníka s velikou tvůrčí erudicí. Výtka, že expressionismus zabíhá do abstraktních nemožných extrémů není oprávněná, naopak expressionismus se vrací k realitě, a sloučením těchto dvou základních prvků expressionismu a reality přírodní, je jistě cesta, která vede k pravé a dobré metě scénického umění výtvarného.

Federatio universitaria catholica italiana (F. U. C. J.)

Pozorností předsedy federace italského universitního studentstva katolického, Dottore Nello Palmieriho, nyní také místopředsedy Pax Romana dostalo se mi zprávy o studentstvu italském a jeho organizaci. Větší kapitulu bych mohl věnovati této organizaci, kdybych chtěl podrobněji její činnost vypsati, neboť organizace tato má již velkou tradici a (tedy) chlubí se činností nemalou.

Počátek její sahá do 80—90 let minulého století; tedy mnohem dříve, než organizace naše. Zajímavo jest, že důvod jejího počátku jest týž jako vzniku našeho: Zápas s materialismem a positivismem na universitě. — Na rozdíl od nás pak začala se F. U. C. J. omezovati na organizování klubů universitních. Prvý založen 1884 v Pavii za vydatného přispění biskupa Mons. Riboldiho. Po něm další v Římě, Neapoli, Turině, Miláně, Bologni, Padově, Modeně, Pise, Florenci, Messině, Palermě.

R. 1892. byly tyto kluby (sdružení) zorganizovány v F. U. C. J. Když pak započato s vydáváním revue „Vita nova“ v r. 1895., nastala plodnější činnost vědecká. V této publikaci ukládala akademická mládež italská své vědecké prvotiny dokazujíc, v jak krásném souladu může být věda i víra.

V roce 1900. organizuje FUCJ v Římě velký mezinárodní kongres katolických studentů, jemuž zvláštní pozornost projevil sám Sv. Otec. R. 1905. účinně zasahují do života spolkového nynější poslanec Martini a pak Mons. Pini.

F. U. C. J. prodělávala pak myšlenkový boj o vyrovnání pojmů Vlast a Církev u svých členů, kterýžto boj končí vítězstvím ve prospěch Církve. Z doby předválečné znamenává F. U. C. J. kongres v Gênes. Podobně jako u nás, znamenala válka přerušeni veškerého života spolkového. Teprve v lednu 1919. scházejí se zase dřívější členové F. U. C. J. v Římě a vítají se s ujištěním, že válkou ochromený živel spolkový povznesou. A na kongrese v Trentinu roku 1920. jeví se již důsledky toho, ještě dalekosáhlejší pak na kongresu v Raveně, svolaném tam ku počtě Danta Allighieri. Zde druží se ke kongresu nacionálnímu III. internacionální kongres Pax Romana (čítáme-li pražský Kongres Pax Romana v r. 1921. jako první, tedy III.)

Roku 1923. schází se katol. italská akademická generace do Assissi, aby pod ochranou sv. Františka přehlížela své organisace a svou práci.

Dnes čítá F. U. C. J. 10.000 členů. V jejich čele stojí předseda (Dottore Palmieri) a čtyři místopředsedové, zástupci to různých krajů. Vedle těchto je místopředsedkyní též žena, což dává tušiti jich početnost v organisaci. Předseda jmenuje si sekretáře, administratora a referenta vedle sekretáře zahraničního. Orgánem F. U. C. J. jest „Studium“.

-av.

NB. Výměnou podána byla podobná zpráva i o našem studentském hnutí.

APOLOGETICKÉ ÚVAHY

F. X. Brors S. J.:

Dějiny církve Kristovy.

Výňatky z apologetické příručky „Klipp und klar“ — Stručně a jasně — a z „Časové abecedy“ slaskavým svolením autorovým přeložil a poznámkami opatřil F. X. Věk.

(Pokračování.)

Sv. Augustin.

(354—430 po Kr.)

V jakém poměru je sv. Augustin k církvi katolické?

Jest jedním z jejich nejkrásnějších květů a jedním z jejich největších učitelů, ale nikoli jejím mistrem.

Vzbuzuje podivení, co si vymyslel Harnack o vzájemném jejich poměru: „Augustinova zbožnost a teologie znamenají zvláštní znovuvzkříšení zkušenosti a nauky o hříchu a milosti, o vině a ospravedlnění, o božském předurčení a lidské nesvobodě. (?) Zatím, co tato zkušenost a toto učení vymizely v minulých stoletích...“ (Podstata křesťanství str. 160). — Církev se tedy od dob sv. Pavla až po sv. Augustina mýlila! To by se zcela shodovalo s pojetím Harnackovým o katol. církvi — ale nikdy ne s oním sv. Augustinem.

Sv. Augustinovi jest církev po Kristu vším, jest jeho matkou. Od sv. Cypriana, velkého biskupa karthaginského, má výrok: „Kdo církev nemá za matku, nemůže míti Boha za otce“. Věřil v církev nikdy se nemýlící, již se také žádná nauka neztrácí. (v ž. 88, sekt. 2 — č. 14.)

Ještě větším podivením nás naplňují jiná slova Harnackova (str. 162. tamtéž): „Tohoto „Augustina“ přijala, musila přijmouti církev západní v okamžiku, kdy začínala panovati. Byla vůči němu naprosto bezbranná (!); ze své poslední minulosti mu

mohla tak málo postavit v cestu, co by mělo vnitřní hodnotu, že se mu bezvládně vzdala (!)“. Tak soudí Harnack o církvi právě vycházející z katakomb a o slavné době církevních otců: sv. Athanasia, Basilie, Cyrilla z Jerusalema, Chrysostoma, Ambrože a Hieronyma, již všichni krátce před svatým Augustinem († 430) žili a zemřeli. — Kdo v posuzování přepíná, stává se brzy nekritickým kritikem!

Nemožno s Harnackem souhlasiti! Svatý Augustin nebyl a nechtěl býti mistrem církve, nýbrž jejím věrným synem a pomocníkem. V takovém postavení učil moci hříchu a milosti, ale rovněž svobodě člověka v obou případech.

Pozn.: Zvláštní zásluhu si zjednal svatý Augustin o neporušenost církevního učení v boji proti pelagianům, sektě náboženské, založené laickým mnichem Pelagiem kolem r. 400 po Kristu. Učili, že není pravého dědičného hříchu, že křest dětí není nutný, že člověk nepotřebuje vnitřní milosti, aby se stal blaženým — stačí prý učení Kristovo, jež působí samo o sobě — svou milostí (gratia doctrinae). Tento blud vyvrátil sv. Augustin a získal si tak čestný název „doctor gratiae“ (učitel milosti).

Z-s k ý:

Křesťan a jeho pozemské štěstí.

Snad není tak zajímavého, důležitého a kriticky řešitelného problému pro pravého křesťana, jako otázka pozemského

štěstí. Nepřátelé církve tvrdí, že církev ubíjí v člověku touhu po štěstí a radosti a že tvoří v člověku nenávist k tomuto světu, obracejíc ho pouze k mlhavému životu záhrobnímu. Proto více ceněna byla antika, v níž spařovali zdravý životní názor a symbol pravé radosti ze života.

Uvažme, co jest příčinou těchto výtek. Jest to právě učení, že Bůh, bytost nekonečně blažená, určila lidstvo k účasti na této své blaženosti. A právě tento supranaturalismus, toto obrácení zraků k Bohu, staví se často proti přirozené blaženosti. Křesťanství nestaví však nadpřirozené blaženosti proti přirozené, nýbrž nad ni.

První lidé, dokud byli v ráji, byli úplně šťastni a blaženi. Bylo jim pouze zakázáno jísti z jediného stromu — tedy maličkost. Přišel však hřích a s ním ztráta nadpřirozené blaženosti. Lidstvo neztratilo však blaženosti přirozené, nýbrž ponecháno bylo své nedokonalosti, plynoucí z jeho pomíjejícího. A což desatero? Byla jím lidstvu odebrána radost? Nebyla, naopak mnohá přikázání dána byla pouze v zájmu člověka samotného a v zájmu zdraví jeho organismu. Kolik lidských životů zachráněno bylo zachováváním těchto přikázání? Totéž, co měla řecká *σωφροσύνη* na mysli, totéž je cílem přikázání — blaho člověka.

Namítá se často, že sebezapírání odnímá člověku radost ze života. Křesťanství vyžaduje ovšem sebezáporu. Kdo nezapře sebe sama a navezme kříž svůj na sebe, nemůže s Kristem účastnit se věčné radosti. A přece jest tento sebezápor radostný. Křesťanské odříkání vztahuje se nejprve na to, co odporuje přikázání božímu. A tu ještě zbývá křesťanu dosti široké pole radosti v mezích zákona božího. Meze tyto brání, aby radost ze života nebyla zkalena zármutkem. Odříkání vztahuje se však i na něco jiného. Pravému křesťanu vzorem sebezapírání má být Kristus. V kritických chvílích svého života poslechneme rady toho, kdo se zdá naším přítelem. A ve chvílích daleko více důležitých váhali bychom poslechnout rady Toho, jenž za nás život obětoval? Obraz Krista pokorného a odříkavého zachránil již miliony lidí před zhoubou. Kolik lidí z lásky ku Kristu opustilo všechno pohodlí a všechno bohatství, aby jen mohlo žít o samotě se svým Kristem! Tento život odříkání zdá se smutný; jakou cenu má však vnitřní radost a blaho nad tím, že unikli jsme nástrahám tohoto světa a přiblížili se svému Tvůrci? A ti, kteří z lásky ku Kristu položili i svůj život za jeho víru, ti pokládali

svůj čin za neštěstí? Slova apoštolova: „Nechci se chlubit leč v kříži našeho Pána Ježíše Krista“ vyjadřují zřejmě plně onu lásku a štěstí.

Veliké blaho a útěchu nalezne člověk v rodině, ovšem panuje-li v ní láska. Bez lásky jest opravdu šťastný život nemožný. Vzájemnou lásku a tím i štěstí podporuje křesťanství, stanovíc IV. přikázáním nutnost vzájemné lásky a úcty. Jádrem křesťanství je trojí láska: k Bohu, k bližnímu a sobě. V jaké míře tato láska plní naše nitro, v takové míře cítíme se i šťastnými. „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“ toť základ pravého altruismu.

Nikdo, ani největší nepřítel neupře, že milosrdná láska vykonala divy obrovské, že nalila do milionů duší léčivého balsámu, že setřela mnoha a mnoha lidem slzu bolesti a zoufalství. Nejkrásnější příklad milosrdné lásky dal nám Kristus, když řekl: „Cokoliv učiníte jednomu z mých maličkých, mně jste učinili.“

Štěstí a blahobyt nejen jednotlivců, nýbrž celých národů ničí války. Válka toť symbol opaku lásky — nenávisti, toť vítězství zla nad dobrem. Křesťanství válku jako takovou nedovoluje; nanejvýše válku z důvodů obranných připouští. Nikdy však nepřipouští války z pohnutek egoistických.

Život pozemský a tím i jeho radosti jsou pomíjející, nemohou tedy býti absolutní. Větší radost, nepomíjející, čeká ovečky Kristovy na věčnosti. Tehdy nebude žádných trudů a starostí, bude možno patřiti na Toho, jenž dal nám učení lásky.

Mezi křesťany jsou 3 druhy lidí: Lidé, které láká svět svou radostí smyslnou, svým bohatstvím a leskem. Někdy, jako jiskra vzplane v plamen, tak i nitro jejich naplní živá víra, ale brzy vychladnou. Na druhé straně jsou lidé, kteří pravou radost našli ve vroucím splynutí s Bohem. Mezi těmito dvěma druhy jsou křesťané, kteří plní přikázání boží i církevní, kteří vše, co podnikají, činí z lásky ke Kristu. To jsou opravdu šťastní lidé, kteří neřeší obtížných problémů „odkud jsme, nač jsme, co je po smrti“, kteří si však ve svém srdci zachovali čistou víru. Nemají na růžích ustláno, ale vše, co snášejí, trpí s vědomím, že dostane se jim zadostiučinění, odměny daleko větší. Právě v nejchudších chatrčích našich jsou lidé při vši své práci a lopotě nejšťastnější.

Kolik sebevražd již bylo spácháno! A důvod? Nemožnost nalézt klidu a uspokojení bez víry ve vědě. Jen věřící člověk může býti šťasten, neboť jen víra nás spasí.

STUDENTSKÁ MUSA

UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

J. Světlý:

KNĚZ.

(Dp. Fr. Kohoutovi.)

Jeť sloupem ohnivým a vůdcem svého lidu,
jeť zřídlem křišťálným a dárcem míru, klidu
a svatou nádobou, z níž vůně libá dýchá,
jeť hvězdou zářivou, jeť za nočního ticha
k nám svítí čirou tmou a bludné vede k cíli,
jeť duhou smíření, je přechistý květ bílý,
jak leknín překrásný, jak záhon lilií,
když se svým Bohem mluví ve svaté hostii.
Jeť světec — mučedník — kol hlavy aureolu,
jeť velký v slávě své, je velký ve svém bolu,
v své srdce dravcům všem dá bez reptání klovat,
neb knězem být, to znamená se obětovat.

Ad. Fr. Slavec:

BALADA O SLEPCI.

Od jedněch dveří
ke druhým kráčíš —
každému písničku
zpíváš a hráš.
Pohled tě lidský
omotá, změří,
lituje, věří . . . ,
nebo se zčeří,
a ty zas — písničku máš

Havrani černí
na víčka sedli.
Zamkli je . . .
Panenky pohasly, zbledly.
Víš, kdy to bylo?
Nevíš už sám! — — —

Kovárna tehdy hučela temně .
Rachotem, rázy a ranami
chvěla se pod námi,
chvěla se nad námi
země . . .

Oheň tě červenou pentličkou přilákal
k sobě:

Na roštu pekl se
v pitvorné grimasse
plamének třaslavý, bílý.
Rostou mu chapadla,
šíří se ošklivá líc.
očka má červená, zapadlá,
nasáklá škodlivou rzí .

Prsty se prodlužují —
na řádra do očí dosahují

A cosi syčí a pálí,
třeše se celičkový svět.
„Ježíši Kriste — — —!“
— — — — —

Usušte soucitem slzy,
prohlédne brzy!
— — — — —

Blouznivé oči jsi měl —
na sebe sama jsi zapomněl!
Mátoha duše tvé bílá
s ohněm se slila:
pohřbila pohled tvůj v mžiku —
— — — — —

Děti tvé pláčí.
Mají jen tebe.
Světlem se vláčí
a svět je zebe . . .

Podporu dostal's
a za ni koupil's bez cavyků
chléb, hůl a harmoniku
— — — — —

A teď jen: u dveří o soucit prosíš,
o drobet lásky,
která dá chleba
— — — — —

Václav Pavlík:

NA HORÁCH

jsou kopce jak bílé ovečky,
ty také mívají bělostné kudrny,
a ta krása, když slunce je ozáří,
to se mně vždycky zdá,
že v Boží domečky
je ženou pastýři.

Ty cesty do lesů,
myslím si, jsou šňůry hiče,
snad také praskají
večer, v poledne, nebo na úsvitě
přes boky zelených tesů.

Chaloupky v národním kostýmu
s přejemi skáčou o ceny.
Hořec si do kalichu nalil trochu oblohy.

A ty lidi, ty lidičky!
Dívat se již nemohu,
jsou blíže slunci, měsíci a k Bohu.

(Z obrázků na stěnu.)

Václav Pavlík:

NEJKRÁSNĚJŠÍ MILENKA.

Je hora vysoká
daleko schovaná v lesích
a na hoře hrad
překrásný z kamene.

Moje milá tam přebývá
a všechny touhy vzdálené
v síních milostně teskných.

Je tak daleko
a vysoko v lesích

má šaty z oblohy
a ve vlasech nový měsíc.
Oči jak jitro nedělní pohody.

Milenka krásná,
milenka nejkrásnější,
když je daleko a vysoko
a bydlí v hradu z kamene.

Srdce moje touží,
ale není znavené.

V. Litvínský:

POUTNÍK.

(Věnováno Bridíkovi a Božíkovi.)

Byl mrazivý zimní den v posledním roce světové války. Ostrý vítr jako palčivý oheň zžíhal tváře osamělých chodců, kteří bílou krajinou spěchali k teplým domovům. S šedavé oblohy, která jako olověná clona klenula se nad krajem, co chvíli snášely se husté chomáčky sněhové, vířice v divokých vírech. V bílém povlaku kraje tvořily se divým rytmem větru hluboké rýhy a sněhové závěje daly vyčnívatí jenom korunám stromů, které se rýsovaly na nich jako rozložené keře.

Po silnici, téměř nerozeznatelné od ostatní krajiny, ubírala se jakási postava. Zvolna kráčela a když vítr kolem ní se zatočil, zdálo se, jakoby se zapotácela.

Byl to ruský zajatec. Zahalen ve starý vojenský plášť, choulil se, všecek zimou se třesa, do chatrných jeho záhybů. Bylo na něm viděti, že jen s velkou námahou drží se na nohou, na nichž měl staré — provázky svázané — boty. Chvillemi se za-

stavoval, neboť otupělost jeho zdála se hraničiti s mdlobou a jen když krajem projel táhlý skřek havrana, který jako černá skvrna se jevil na bílém příkrovu, nebo když vítr svojí mrazivou ostroší projel jeho chatrným oděvem, jen tehdy rozhlédl se jeho horečkou ztrhaný zrak po kraji, neuvidí-li snad již na blízku toužebně očekávanou vesnici.

Pokaždé však znovu sklopil se s touže beznadějnou bolestí a vojín klopýtal dále zasněženou krajinou.

Zatím nedaleko něho si hrála vesnická mládež. Pro ni nebyla zima obtíží, ale skrývala v sobě netušené půvaby. Výskotu bylo plno i smíchu veselého, obzvláště když někdo z nich zapadl až po krk do závěje.

A žádný z nich nedbal večerní zimy — chýlilo se již k večeru — a jen když vítr si zajel ostřeji do záhybů šatů, dvojnásobnou živostí hleděli jeho nepříjemnosti odstraniti.

Jako černé tečky mihotali se po bílém rouše krajiny a po zasněžené hladině rybníka, který byl položen téměř na samém pokraji vesnice. Na něm odhrnuli sníh, ale ještě s větší oblibou honili se kolem otvoru v ledě vysekaném. A se stoupajícím šerem jakoby rostla u nich živost a odvážlivost.

Leč když hra zdála se býti v neilepším, projel pojednou vzduchem táhlý výkřik a v zápětí na to rozprchla se mládež na všechny strany. — V několika okamžicích nastalo kolem rybníka nezvyklé ticho a jen krátké výkřiky nesly se zimním večerem, působíce svojí trhaností nezvyklým děsem v sešeřelém kraji.

Náhle však v bílém dešti sněhových vloček objevily se temné obrysy a kdosi snažil se rychle dostat se k místu, odkud ozývalo se zoufalé volání v přestávkách čím dále tím větších.

Byl to onen ruský zajatec, který nedaleko odtud byl se ubíral zavátou silnicí. — Pro úplné vyčerpání nebyl by snad déle šel; bylť jako ohlušen. Proto ani nezaslechl výskotu vesnické mládeže, která nedaleko něho prováděla své reje.

Bylť již týden na cestě. Uprchl ze dvora, kam byl přidělen na práci. Nelidské zacházení a krutý stesk po domově způsobily, že se rozhodl pro útěk, třeba že jej mohl připravit o život. — A ač byla zima právě ve svém nejprudším zuření, jedné noci vykradl se zadem ze dvora a zmizel v nedalekém lese.

Prchal rychle, neboť se obával, že stíhatelé půjdou ihned po stopě. Rád byl proto, když po chvíli husté vločky sněhové jaly se posypávati cestu kolem něho.

A druhý den zastihl ho již daleko na cestě. Nepřál si vůbec odpočinku a šel, pokud mu síly stačily. Když pak dostavila se velká únava a on cítil, že by dále nedošel, vyčkav za kterousi vesnicí do tmavé noci, vyzvěděl, kde tu bydlí zajatec a vkradl se k němu do obydlí. Tam si odpočinuv a dostav zásobu jídla i další informace, vydal se znovu na cestu.

Tak dělo se stále. — Někde však se také stalo, že druh jeho, boje se, aby nikdo se nedozvěděl, že přechovával u sebe uprchlíka, odpočinku mu nedopřál a ubožák musel trmácti se tmavou nocí dále.

Tak tomu bylo zvláště v posledních dnech. — Již po dva dny kráčel téměř bez odpočinku, neboť v širé krajině za třeskutého mrazu nemohl zotavení hledati. Proto však také dostavovala se únava, po níž přichází již jenom vysílení.

Když však se zdálo, že vyčerpání jest největší a vojín naprosto uondán opřel se o vyčnívající kmen stromu, u něhož div že neklesl na zemi, zazněl krajem výkřik. Svojí neobvyklostí a jistou příšerností vzbudil pozornost umdleného vojína. — A když výkřiky neustávaly, vojín s posledním napětím sil obrátil se a kvapil ve směru zvuků.

Přiběhnuv až k rybníku, spatřil u otvoru v ledu zamihnuvší se ruce. Hoch, který dříve svou vlastní neopatrností byl spadl do vody, držel se křečovitě ledu. Dlouho však na hladkém ledu nemohl se udržeti a skřehlé ruce jeho již povolovaly, když přichvátavší vojín, uchopiv jej za ně, vytáhl ho z tuhnoucí vody.

Hoch, všecek vyděšen a skřehlý, nemohl se ani vzpamatovati. Vojín, vida jej třesoucího se před sebou, zapomínaje na vlastní bídu, rychle svlékal svůj chatrný kabát, aby jím hochu zahřál.

Ale v tom již ozvaly se hlasy a rychlé kroky a od vesnice přichvátalo sem několik dospělých lidí, kterým rozprchnuvší se mládež onu nešťastnou příhodu oznámila.

Vojín, spatřiv je, ustoupil spěšně do šera až na pokraj rybníka. Otec hochův pak, nezvídaje ani jak hoch dostal se ven z vody, uchopil jej promočeného a spěchal zpět do vesnice.

Okolí rybníka znovu osamělo. — Jen postava vojínova vynořila se opět z pozadí.

Pojednou však se objevila proti ní druhá postava. Vojín překvapeně ustoupil, ale sotva zaslechl první slova, radostně pokročil vpřed. Byl v oné postavě poznal svého krajana.

Tento přichvátal s ostatními lidmi, ale sám jediný spatřil a zároveň i poznal u hochy také druhou postavu. Proto také — když lidé odešli — chvátal mu vstříc

Po několika chvatných slovech obě postavy ubíraly se také směrem k vesnici. Nešly však jako ostatní, ale přeskočivše plot u zahrady, zadem se do vesnice vkradly.

Druhého dne večer, když kraj se opět setměl, vojín pokračoval v cestě. Po odpočinku, načerpav znovu sil, s odvahou krácel vpřed. Podařilo se mu dokonce, že i lepší obuv dostal a nebylo tedy divu, že oči jeho dosti klidně hleděly do noční tmy.

Jda pak již téměř na konci vesnice spatřil v jednom nízkém domku ozářená okna. Mimoděk pokročil vpřed a stanul po straně oken.

Zahleděl se dovnitř. U stolu spatřil seděti staršího muže a ženu a na lůžku ležeti mladého hochy. Leč zahleděv se na hochy pozorněji, překvapeně sebou trhl. Poznal v něm ihned onoho hochy, s nímž se byl setkal minulého dne.

Hoch ležel na lůžku, ale žádných následků z včerejší koupele nebylo na něm viděti. Bylo to pozorovati i na šťastných zracích rodičů, kteří marně dychtili zvědět jeho jméno jeho zachránce.

Vojín vida šťastný tento výjev, naplněn byl nezvyklou radostí. Šťastný úsměv zářil v jeho očích. Blažilof jej vědmí, že sám mohl býti původcem štěstí druhého. Ale i s láskou hleděl na postavu hochovu, neboť jasně cítil, že i on vlastně zachránil život jemu, vyburcovav jej ze strnulosti v zasněžené krajině.

Dlouho hleděl do ozářené světnice a mysl jeho zvolna pod dojmem této chvíle zalétla do velké dálky. Postavila mu na místo hochovo jeho obraz a na místo cizích lidí postavy jeho rodičů.

Vojín snil. Leč úsměv jeho nebyl již radostný, ale provanutý velkou tesklivostí. „Žijí-li dosud rodiče a shledám se s nimi?“

Slzy vstoupily mu do očí a vojín, prudce sebou trhnuv, rázně vykročil zase vpřed.

Světla z chaloupky linula se stále stejně klidně, zbarvující rudě bílý sníh, zatím co ve tmě ztrácely se obrysy temné postavy a co kroky její temně doznávaly.

Po chvíli i světlo zhaslo. Všude nastala tma. Jenom že ve světnici bylo slyšeti klidné oddychování lidí šťastných a v dáli, choule se před nárazy větru, ubíral se po bílé pláni poutník, který nevěděl, kde hlavu složí a zda-li vůbec rodné kraje a druhy uvidí.

Nešťastný syn nešťastné země.

-ž o v s k á :

TEMNO?

Mrtvý

svět jak leží;
čas zasyřen černým závojem
se řítí za svým, za bojem
a nedbá zmatku kolkolem
a běží, běží.

Přec v mé

hrudi sténá
a bouří pocit od mdloby,
vždyť světa suché útroby
jen svědčí blízké pro hroby
ach, kéž je změna!

Temný

zase vstává
a jako černé obludy
se valí spolu s osudy
všech lidí krytých do hrudy
a volá „sláva!“

Duši

světa hryže
červ zloby, pýchy, lakoty,
on pohřížen je v mrákoty,
ni ctností svítu bleskoty,
jen hřích ho víže.

Kraj

výsměch slyší
a mlčky snáší výtku tu,
jež horší, než mít pokutu,
svou vůli k světu příkuť
a slzy tiší.

Ráj

se ti dává
v svém nitru touhou „výš“ vznětem
jen v žití novém, tak svatém.
Staň přece na kopci zlatém
a volej „sláva!“

VZPOMÍNKA.

To bylo naposled, když slunka třpyt
se teplý jemně třás' podzimním krajem;
mně tenkrát zdálo se, že zem je rájem,
když korunami stromů zlata svít
se rozléval a postříbřená nit
tak tiše plula v dál na křídlech vánku,
jenž kolébal svou písni zemi k spánku.

Já tenkrát přál jsem si, by nezašel
již víc ten slunka třpyt, by líbal věčně
tu zemi, jež se usmívala vděčně.
Však zašlo slunce a já nenašel
již země v pohádce, již nesnášel
se v zlato stromů slunný třpyt a země
ta v mlze hleděla tak divně, temně

Dnes v smutném kraji leží zmrzlý sníh
a rozlícený víchř v okno vhání
mně vločky sněhové a víří plání.
Já vzpomínám si, kdy byl kraj tak tich,
jak slunko líbalo zem plnou lích,
jak vánek pohádky své šeptal zemi —
a jsem tak roztoužen, tak divně je mi

K. Stránský:

SMETANA VE VZPOMÍNCE MÉHO OTCE.

Malý sál radnice městečka D. vyšperkován byl zeleným chvojem, věnci, fábory, jež marně se snažily zakrýti chatrnou malbu jeho stěn. Bylo to kolem roku 1880, kdy primitivní plakáty na rozích hlásaly velký koncert místního zpěváckého spolku. Ke koncertu pozván byl náš veliký mistr a tvůrce české hudby Bedřich Smetana, dlící tehdy v rozkošném zátiší myslivny v Jabkenicích, vzdálených asi hodinu od D. Mistr očekávan byl s velikou nedočkavostí všemi místními korporacemi, jichž členové stáli zde v upjatých čamarách a v úzkých, šosatých kabátcích se světlými spodky. Společenský život v těchto dobách na malém městě byl prost dnešních politických třenic a přepjatých názorů. Byla to pravá staročeská upřímnost, jež zářila z očí několika těch nadšenců, kteří, ač rdoušeni rakušáckým jhem politických úřadů a německou správou místního panského cukrovaru, přece hrdě a neohroženě třímali prapor svého češství proti cizáckému tlaku poroby.

Blížila se toužebně očekávaná osmá hodina, když tu v sále nastal šum.

„Jede, už jede“, letělo celým sálem, naplněným do posledního místečka, hlavně krásnými paními a pannami v pestrých úzkých živůtcích a dlouhých širokých sukních plných varhánků, z nichž nesměle vykukovala jen špička něžného lakového střevíčku.

Jako když věřík zaduje v záhon pestrých květů a zakolébá jejich korunkami, způsobilo slůvko „jede“ v pestrém záhonu maloměstských krasavic a jejich vážných matinek krásný obraz vlnícího se záhonu květů. Jak mnohá z těchto hlav dnes jíním posypaná a ušatá mateřstvím, vzpomíná ráda na své nadšení, se kterým vítala našeho velikého mistra.

Přišel skromně v průvodu svého švakra, lesního v Jabkenicích. Leckteré z mladých krásků maloměstských, když viděla malého, obrýlného staříka v čamáře, zakulhala jeho podoba daleko za postavou, vytvořenou v jejich dívčích snech při zvucích jeho skočných polek i tajemných adagií.

Chování jeho bylo tehdy již hodně apatické ke svému okolí. Jen krásné modré oči za silnými skly, jakoby v závoji smutku prozrazovaly obrovskou tragedii, odehrávající se v té geniální hlavě, jež právě v tichém koutku obory jabkenické stvořila tklivé melodie Blaženčiny, v Tajemství a dumné arie Vokovy v Čertově stěně, aby je sama však nikdy neslyšela. Co hrůzné tragiky spočívá v životě tohoto člověka, jemuž urváno bylo to, co mu bylo nejdražším, totiž sluch.

Po uvítacích řečech, po hřímavém volání slávy, uveden byl do křesla uprostřed na čestném místě, kde vydržel po celý program, který zdařilost svou snad může přičítati inspiraci velikého ducha, jenž dýchal týž vzduch s účinkujícími a prožil zde svůj jeden večer života.

Mistr seděl klidně s pochýlenou hlavou netečný i ke svým skladbám, prováděným s takovou láskou, která je hodna i žádoucí obrovitého genia.

Několik let po tomto koncertě dohrána byla tragédie života velkého mistra

v pražském ústavě choromyslných. Zemřel v máji uprostřed rozkvětlých jabloní, jírovců a večerní vůně fial, které tolik miloval.

Nadšenci v D. vzpoměli si tehdy se slzami v očích na svoji vzácnou návštěvu a k uctění této památky uspořádali smuteční akademii.

Týž sál, totéž černým hávem pokryté, prázdné křeslo uprostřed na čestném místě slyšely kouzelné zvuky zmučené duše, která náhodnou svojí návštěvou je posvětila pro věčnost. Melancholie touhy a smutku zírала s očí všech, kteří často obraceli své zraky k černému křeslu, na němž mnohé zaslzené oko vidělo modrookého, šedinami pokrytého starce.

Zmučená duše zbavena tíže těla odlétla k Pánu, opustila ty, kteří ji tak vroucně milovali, ale zanechala jim odkaz, převyšující všechny poklady světa, zanechala jim českou hudbu a lásku k ní.

Al. Keltnerová:

HVĚZDIČKA.

Hvězdičko v nebe hlubinách,
v stříbrném zvonění zvuku,
tak se mi zdá, že z výšin těch
dolů mi podáváš ruku.

A zatím vesmír báječný
mezi nás oči své šerí,
jako ten, jehož zradil svět
a přece věří a věří — —

Hvězdičko, třep se vesele
na nebi v rozmilém zjevu,
aby ten vesmír uviděl,
že víš přec o tom mém zpěvu!

Hvězdičko v nebe hlubinách,
viď, že víš o tom mém zpěvu?

Josef Trojan:

VÁLKA BILIONŮ.

Novella.

(Pokračování.)

KAPITOLA ŠESTÁ,

v níž přátelé jsou rozděleni a cestují na vlastní pěst.

V lesku světél auta našich přátel zazářil dlouhý automobil, přeplněný uniformovanými policisty.

Andersenovi i ostatním třem bylo jasno, že přijdou-li s nimi do styku, bude veta po nich, ať již tito strážníci byli vysláni za Andersenem nebo ne. Utíci! Ale jak? Andersen rychle se vzpřímil a polohlasně ze sebe vyrazil:

„Obrátit nemožno! Objedeme kolem nich!“ Gibot a Zejda sebou trhli. Plán ten byl šílený. Přímo vražedný. Budou zastřeleni jako kočky.

To již Andersen, přidav rychlost, automobil stočil. Octli se tváří v tvář svým nenadálým nepřátelům. Lesk svítilen drze jim křičel do očí.

Projedou?

Svítilcí oči Kamilovy byly upřeny na úzké místo silnice, jež bylo otevřeno mezi strojem policie, který zatím již zastavil, na pravé a telegrafní tyči na levé straně.

Nesměl váhat, vpřed! Přidal ještě rychlosti, uchopil pevně volant, zrakem fasciňuje bílou plochu reflektory automobilu magicky ozářené silnice. V tom ze zadu ucítil dvojitý otřes a skoro současný pád dvou předmětů na silnici.

Nemohl, nesměl se ohlédnout. Jeho auto jako šipka mihlo se kolem vozu policistů, strnulých údivem nad odvážností neznámých smělců. A teprve když už automobil se vyřítíl na silnici za nimi, vzpomněli na svou povinnost. Jako ze sna třasklo několik bezúčelných ran.

A pak už jako by jich nebylo.

Neboť Kamilovo auto projelo. Pro tento okamžik nehrozilo jim velkého nebezpečí, neboť než policisté obrátí auto, budou již hodně daleko. Kamilova tvář — pokud v noční tmě bylo možno rozeznat — poněkud se rozjasnila a on ořel si s čela kapky potu, jež mu v té děsné chvíli vytryskly. Pohlédl na Rutha a srdečně si stiskli ruce.

A zase jeli dál, divoce, šíleně, krásně, odvážně.

Hodinu, dvě.

Víc.

Dlouho.

Tu a tam mihly se domy, stromy, světlo.

Oči upřeny dopředu na silnici, již auto žralo s nevšední rychlostí, myšlenky pak v celém světě. Neboť leťíte-li velkou rychlostí a jde-li vám o život, myslíte na všechny věci na světě a možná že i na ty nejzbytečnější.

Silnice a telegrafní tyče pomalu ztrácely na kráse, neboť noc, jež umí krásně malovat, zrodila svítání a to je šedé jak šest všedních dní v týdnu.

Probouzel se den.

Kamil sebou nepokojně pohnul, neboť auto samovolně počalo jeti pomaleji. Za chvíli se zastavilo. Vyskočil z auta a — vytřeštil oči: Pohlédnuv na zadní sedadla automobilu, shledal, že jsou prázdná: Gibot a Zejda zmizeli . . .

Nová záhada. A teprve teď se upamatoval na ony dva temné pády, jež zaslechl, když projížděl kolem auta policie. Nepochybně, že vyskočili. A přirozeně byli chyceni.

Tak už jsou jen dva . . . Brzy se rozešli.

Kamil svěsil ruce podle těla a samota jej objala. Ruth, jenž byl neméně překvapen, přece neztratil duchapřítomnost a nezapomínaje, proč z auta vyskočil, neměškal zjistiti příčinu poruchy stroje.

Bylo to náramně jednoduché: Došel benzin. Horším bylo pomyšlení, že neměli náhrady. Ruth klidně uzavřel záklopku stroje a přistoupil mlčky ke Kamilovi, učiniv před tím marný pokus najíti cigaretu ve svých polozničených šatech.

Kamil probudil se pomalu ze svého smutku a dosti klidně pravil — a bylo to první slovo, jež pronesli od srážky s policií:

„Půjdeme dále pěšky?“ Ruth neřekl než obvyklé a skoro vulgární:

„All right!“

a nezapomínaje na slušnost a na ohled, který je nutno míti k autu policie, za nimi jedoucím, spolu s Kamilem zatáhl nepotřebný již pro ně a jakoby mrtvý vůz do příkopu.

Pak si zdvihl límec kolem krku, ulomil z nejbližšího stromu silnější větev, ohlédl se po Kamilovi, jenž už čekal, a vykročili.

Sešli se silnice, ježto bylo nebezpečí býti na ní spatřenu policií, jež jistě je stíhala, a polními stezkami dali se ku předu. Andersen se domníval, že zná cestu.

Neměli snahy mysliti na překážky. Bez peněz, bez ochrany, bez jídla. A cíl jejich cesty — hlavní město — byl vzdálen alespoň 300 km.

Osm smutných dní procházeli krajem válčící země. A válku poznali jenom z veselých tváří občanů, kteří jim almužnou dávali jísti.

Radost zářila těm omezencům z očí, protože pro ně nebylo nebezpečí. Tak zcela lidsky to chápali: Jim se nic nestane, zadarmo mohou jásat nad vítězstvím! Jenom ti druzí, tam někde daleko budou pomláceni, štěstí jim bude rozbito. Ale to se jich netýká. Do toho jim konečně také nic není. Leda že budou v denních listech číst, kolik jich na tom a tom bojišti padlo a kolik jich je nezvěstných. Že jsou to lidé a že je to vlastně vražda, na to nemyslí. Blíží košile nežli kabát, není-liž pravda?

A z té zruďné radosti mohli těžiti Andersen i Ruth, ač tomuto se při vlasteneckých projevech potrhých militaristů v civilních šatech obojí divně potrhovalo. Dostali se jakž takž najísti a bylo jim umožněno dojíti až do hlavního města.

Přilížíli se k svému cíli. Město zpupného imperialismu po osmi dnech ukazovalo jim svůj chřtán, z něhož na všechny strany a po celém světě šířila se smrdutá vůně hnusné panovačnosti a nezřízené hipernacionálnosti. Ne, nebudeš to ty, město železa, vojáků a násilí, nebudeš to ty, kterému bychom se poklonili! V moci a bohatství není úcty. Ale v chudobě je láska. A to je ještě víc než úcta.

Dorazili tam, jak již řečeno osmého dne ráno. Bylo s podivem, že nebyli ještě nikde chyceni. Ale ovzduší války uvolnilo kázeň.

Nevešli do vlastního města. Oklikou brali se do předměstí, kde měl byt profesor Reichssohn. Stanuli před domem. Andersen již vztahoval ruku po zvonku, když padl mu do očí arch bílého papíru, na němž zběžně bylo načrtáno:

Profesor Reichssohn
bydlí na staveništi své laboratoře u města R.

Spustil ruku k tělu a zklamaně obrátil se k Ruthovi. Ten byl klidný.

„Věděl jsem“ pravil Kamil, „že profesor si pospíší, ale že by ve 12 dnech již tam postavili obytné stavení...“ a krátce vypověděl Ruthovi, co mu bylo známo o koupi pozemku páně Thickova.

„Nezbývá, než jíti za ním“, mínil po jeho objasnění Ruth.

„Bez peněz a prostředků?“

„Nebude-li váš dům obsazen, můžete se tam zásobiti.“

A již beze slova vydali se k jeho domu, jenž byl o několik ulic dále.

Když zatočili kolem rohu oné ulice, v níž Andersen bydlil, spatřil tento i Ruth u domu lesknouti se bodák vojákův.

„Obsazen,“ suše konstatoval Ruth a touž cestou vraceli se zpátky

*

V zátiší polozbořené dřevěné ohrady, za níž rýsovaly se haldy dřeva, a zaprášeného, možná kdysi košatého stromu obědvali Ruth a Andersen. Bylo to poněkud groteskní, jedli-li tito lidé, zvyklí blahobytnému životu, starý, tvrdý, černý chleba, ale nic lepšího se bohužel za málo peněz nekoupí.

Andersen prodal v pokoutním krámku revolver a tak, úzkostlivě šetříce, mohli si dopřátí dnes obědu, a chcete-li, snídaně a možná i večeře za vlastní peníze.

A byla to vlastně hostina na rozloučenou, neboť se rozhodli oddělit se. Navrhl to Andersen a Ruth, ani mnoho nepřemýšleje, svolil. Teď mu to právě nebylo příliš milé.

Kamil si vymínil, že půjde k Reichssohnovi pátrati po otci a Ruth měl se poohlédnouti po přátelích. Ale když si představil, jak asi pátrání Andersenovo při jeho sanguinistické povaze dopadne, měl tisíc chutí se ho nespustiti.

Než věc byla rozhodnuta.

Dojedli. Vyskočili ze země, rozdělili si rovným dílem peníze, Ruth dal svůj druhý revolver Kamilovi, potřásli si rukou jako staří dobří přátelé, kteří možná se už ne-sejdou, pak se obrátili a každý zmizel za jedním rohem ulice.

Ruth spoléhaje, že nevzbudí podezření, mířil na policii, kde myslil, že se nejvíce dozví. A Andersen vydal se pěšky do laboratoře, či lépe kasáren prof. Reichssohna, aby poznal smutný osud svého otce. . .

(Příště dále).

J. Světlý:

EPIGRAMY.

Buben pokroku.

Ten náš buben bouřně hřímá:
„Pokrokáři, pryč od Říma!
Myslíš, jinak též že zníti může?
Mýlíš se — jeť na něm z oslů kůže.

Vlastenectví.

Co tu bylo kdysi křiku:
„Pracujme pro republiku!
Dneska jsou však nějak zticha —
Pracují pro svoje břicha.

„Koutek přírodovědecký“.*)

S l o v o ú v o d n í.

Lud. Franěk.

Článkem tímto chci našim studentům sdělit, co v této rubrice bude uveřejňováno.

Úkolem mým jest zde podat několik praktických pokynů studentům, kteří se zabývají sbíráním brouků, motýlů, rostlin atd., zkrátka všeho, co příroda jim poskytuje pro jejich sbírky.

Vynasnažím se podat zde návod, jak sbírat materiál, jak sbírku připravit, jak s materiálem nakládat, co jest k preparování zapotřebí a jak preparovati. Před každou skupinou bude krátký popis a anatomie, aby každý sběratel měl jakýsi obrázek o té které skupině. Podobně i u rostlin.

Abychom tomuto úkolu dostáli, jest na každém, kdo tento neškodný sport pěstuje, aby sám hleděl program tohoto koutku zlepšit, a to tím, že sdělí mi vše, co by chtěl vědět a co by se zde dalo ještě uplatnit.

Až pak nastanou měsíce jarní a letní, kdy kyne naděje na kořist našim sběratelům, budu hledět sprostředkovat výměnu mezi našimi studenty, sběrateli z Čech, Moravy a Slovenska. Vím dobře jak každý student rád svému kamarádu se pochlubí tím, co on nemá a co jest vzácnější, a tak i zde. My máme nějakou zvláštnost, na Moravě také, rovněž i na Slovensku, které zase jinde není.

Doufám, že se najde hodně studentů, kteří se toho ujmu a budou chtít vyměňovati. Kterí se chtějí zúčastnit, necht sdělí mi adresy, a další kroky již zařídím sám.

Studenti, kteří fotografují a jsou v tom dosti sběhlí, mohou nám poskytnout obrázky zajímavosti přírodních, buď z jejich domova neb z jiného kraje, abychom tak i náš „Koutek přírodovědecký“ oživil nějakými obrázky.

Tím bych asi nastínil náš program, kterému má náš „Koutek“ dostát. Přeji si, aby interestů bylo co možná nejvíce. Proto k práci!

—:—

Jak upravit sbírky přírodnin.

Největším potěšením studentovým bývá, může-li se svým kolegům pochlubit vzorně upravenou sbírkou ať brouků, ať motýlů, ať rostlin nebo kamenů a pod. Jakmile počne hřejivé slunko svými paprsky probouzet přírodu ze zimního spánku, nastává čilý ruch. Sněhobílé lány mění se v krásné zelené barvy. Země oživne nesčetnými tvory — prvními to zvěstovateli jara.

Mezi ně náleží hmyz. Pestrý motýl oživuje svěže zelené louky, upouštá se na sebe zraky dětí i dospělých. Tu a tam přes cestu proběhne hbitý brouček sháněje potravu.

Všude ruch a spěch

Nastává doba, kdy je třeba, aby si ten, kdo chce sbírat přírodniny, přichystal náčiní.

Ze všeho nejvíce láká hmyz, poněvadž práce preparační tu jsou poměrně nejsnazší, méně u rostlin a nerostů, poněvadž práce s tím spojená je těžší

a vyžaduje mnoho místa a materiálu, zejména u nerostů, chceme-li sbírku mít slušnou.

Touhou studentovou bývá taková sbírka. Chytá motýle, brouky, aby si založil alespoň primitivní sbírku. Mnozí vidí v tom zbytečné ničení tvorstva. Není tomu tak. Mládež učí se tak všimati si přírody, pozoruje její život, a to má velkou cenu. Stává se, že z mladého začátečníka stane se entomolog (= znalec hmyzu). Proč? Byla v něm od mládí buzena touha poznati různé zjevy a taje přírodní.

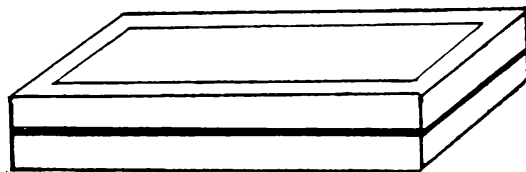
Mnozí přestanou na pouhém začátku z nedostatku trpělivosti a opravdovosti. V tom případě je zbytečná práce a nemá to užitku pražádného, ba možno zde říci, že jest to zbytečné ničení tvorstva.

Proto, kdož nemá trpělivosti a opravdovosti k takové práci, raději s tím nezačínaj!

Dříve než-li přistoupíme k hlavnímu úkolu této části — k vlastní preparaci přírodnin — seznámíme se vším, co sběrateli je nejpotřebnější. Jsou to různé pomůcky, jež obdrží v odborných závodech, nebo si je zřídí sám*).

Jsou to hlavně pincety (proštěpce) měkké a tvrdé, jimiž se uchopuje hmyz, aby se nepoškodil stisknutím, dále ostrá jehla v dřevěném držátku, zahnuté pincety nebo klíšky pro zapichování špendlíků, preparační prkénko, jež možno zhotoviti vlastnoručně (viz obr. 1), špendlíky

Obr.
1.

(Na prkénko přiložíme dvě vrstvy rašeliny a přetáhneme plátnem neb papírem a upevníme k prkénku.)

různé velikosti a tloušťky, lepidlo k nalepování drobného hmyzu, lupy o různém zvětšení (asi 35×), stačí i „lupa tkalcovská“, mikroskop, ovšem pro drahotu málokomu dosažitelný.

To jsou hlavní pomůcky potřebné pro všechny práce. Ostatní, speciálně jen pro tu neb onu preparaci, uvedeme při každé části zvlášť.

K shora uvedenému náčiní dlužno připojiti zmínku o krabicích, do nichž se přírodniny ukládají. Krabice jsou buď dřevěné nebo z lepenky, s přiléhajícím víkem se sklem (sklem opatřené jsou výhodněji); možno koupiti (neb zhotoviti) u kniháře nebo truhláře, a to velikosti libovolné.

Na dno vkládá se vrstva rašeliny nebo plstěná nebo korková zv. suberit. Dříve než vkládáme hmyz do krabice, nutno ji řádně upravit, aby se do sbírky nenasadili cizopasnici.

Plst dává se do horké trouby, pak ji dobře vysušenou nalijeme 1 proc. roztokem sublimátu.

Neurčený hmyz dává se do tzv. dubletních krabic, jež možno zhotoviti z krabic dovnitřkových.

Ku konci zmíním se ještě o nejběžnějším, co má vědět každý sběratel přírodnin. Jsou to: lokality,

*) Koutek přírodovědecký povedeme jako část „Dílny“.
(P. r.)

*) Kdo by chtěl bližší informace, nechť obrátí se na adr. RNŠt. Lud. Franěk, Praha II., Voršilská 1 a přiloží známku na odpověď. Případně i koupí pomůcek obstarám.

určování hmyzu, zařazení do sbírky, výměna a zasílání hmyzu, nepřátelé sbírek, konzervační tekutina, jedová licence a chilínové preparáty.

Zjištění a zaznamenávání lokalit (= nálezišť) má význam pro vědeckou cenu sbírky. Každý kus správně určený je opatřen lístkem s označením, kde a kdy byl uloven. To se děje u druhů vzácnějších, které se vyskytují jen na určitém místě — na př. *Hypera liban tidis* (= nosatec) nachází prý se na jisté části hory Kotouče u Štramberka na Moravě. Doba ulovení doporučuje se u včel, které prý létají (u některých druhů) jistou dobu a pak se neobjeví. (Vzorce lokalit viz v obr. 2. a 3.)

Mar. Hory	Tábor	Horky
J. Trojan	F. Janoušek	Z. Zamrzl

Obr. 2.

Třebíč
10./VI. 1923
V. Krajina

Obr. 3.

Někdy jest potřeba označiti i pohlaví ♂ ♀. Značky ty lze koupiti natištěné. Toto má význam u hmyzu blanokřídlého, méně u brouků.

Potíže činí určování. Entomolog Fabricius praví: „Denominato alterum entomologiae fundamentum“ — určení druhů základ hmyzozpytu. Nemá ceny sbírka, nevíme-li, jak se jmenuje ten který druh. Určování mnohdy začátečníka zarazilo.

Podmínkou je materiál; dobrá kniha s analytickým klíčem, s barevnými ilustracemi práci usnadní. Dále musí každý znát všechny části těla hmyzu, které před každou skupinou připomenou pro úplnost, na základě toho může se zdarem pracovati. Na jedné zkoušce určování nelze ustáti.

Správnou cestou určený hmyz zařadíme do zvláštní krabice a při větším počtu pak do sbírky. Neurčené druhy dáváme do krabice dubletní spolu s druhy pochybně určenými, jež opatříme jménem; opatřeným otazníkem (?).

Způsob zařazení do sbírek závisí na libovůli a případně krasocitu sběratele. Nám postačí jednoduché uspořádání dle třídy, řádů, čeledí, rodů a druhů. System udržujeme takový, jaký má kniha, pomocí již určujeme. Na lístku budíž uvedeno jméno rodové a druhové v jazyce mezinárodním latinsko-řeckém, jež lépe zní než jméno utvořené proti duchu jazyka českého.

Mnohdy naskytá se příležitost výměny specií (druhů) vzácnějších. Výměna děje se po saisoně — na podzim tím, že si sběratelé vymění listiny s druhy, jež mají na výměnu.

Hmyz se zasílá v nízkých krabičkách, že sotva převyšují délku špendlíku. Kusy zapichují se do podložky, přes níž jest vata na ochranu druhých kusů. Hmyz nepreparovaný se zasílá buď v láhvích s rozředěným lihem nebo v želatinových pouzdrech, jež ucpou se vatou a pokryjí přiklopem.

Nenapichování motýlové se posílají v kornoutech papírových se složenými křídly, vajíčka v husím brku vatou uzavřeném, živé housenky v krabičkách s ventilačními otvory, kukly kladou se do bedničky do velkého mechu, preparování motýli jako brouci.

Nepřítelem sbírek jest kožojed obecný (= *Dermites lardarius* L.), rušník musejní (= *Anthrenus museorum*), roztoči pisivky [= *Psocidae* (dva druhy *Troctes divinatorius* Müll. a *Atropos pulsatoria*)].

Prostředkem proti těmto škůdcům sbírek jest častá prohlídka. Napadený exemplář vložíme do silného lihu nebo benzínu, nebo krabici vložíme do trouby, čímž vše se zničí. Lindy používá se sirouhlíku nebo t. zv. desinfekční bedny, o níž se zmíním. Jiným prostředkem je nitrobenzol, kafr, naftalin.

Kromě cizopasníků působí na sbírky plísňe, proto jest pro ně voliti místnost suchou.

Slunce též zhoubně působí na sbírky, hlavně na barvy, proto nevyvěšujeme krabice na stěnu, kam dopadá světlo sluneční.

Mnohdy objeví se na bílém špendlíku měděnka, která zavíná i rozpad těla hmyzu. Takové špendlíky odstraníme a nahradíme černými.

Z prostředků proti škůdcům je zvláštní konzervační tekutina, již zhotoví v lékárně na recept, jak jej uvádí R. Váca ve své knize:

<i>Rp.</i> Accidi arsenicosi	
Kal. carbonici	aa gr 15'—
Aquae destillatae	gr 90'—
Tr. moschi	gr 1'—
M. D. S. Venenum.	

Jak se používá této tekutiny, o tom později.

Mnohý sběratel potřebuje často různých jedů k preparaci. Musí k tomu míti povolení úřední, poněvadž se jinak užívání jedů tresce. Tomu říkáme jedová licence.

Někdy jest zapotřebí rozložiti některý exemplář a zhotoviti mikroskopický preparát. K tomu je zapotřebí: podložního a krycího sklíčka, dvou jehel, skalpellu, nůžek, pincety, misky, reagenční lahvičky, lihového kahanu a silnější lupu, případně mikroskop. O práci se zde zmiňovat pro málo místa nebude. Poučení najde v knize „Technika mikroskopická“, vyšlé u Kobera.

Tím vyčerpalí jsme hlavní poznatky, jež jest zapotřebí si osvojit dříve, než přistoupíme k preparaci hlavní. Ti, kdož by si přáli bližších informací, nechť obrátí se na uvedenou adresu. (Příště dále.)

R · O · Z · H · L · E · D

ORGANISAČNÍ.

Vypsání soutěže. Redakce „Jitra“ vypisuje soutěž na humoresku ze studentského života. Zúčastniti se mohou všichni odběratelé „Jitra“. Největší rozsah 10 tiskových stran v „Jitře“. I. cena stanovena 150 Kč, II. 100 Kč, III. 50 Kč. Několik cen budou tvořiti cenné knihy. Práce budíž opatřeny značkou, ve zvláštní obálce budíž přiloženo jméno se značkou, která uvedena na práci. Lhůta končí 20 února t. r.

Anketa „Jitra“. Redakce „Jitra“, aby poznala, jakým směrem mělo by se „Jitro“

brátí, aby vyhovovalo všem čtenářům, obrací se na všechna SSS a všechny odběratele s žádostí, aby sdělili jí buď na koresp. lístku neb v dopise: Co by si v „Jitře“ přáli ještě mít, co by mělo být rozšířeno, co zúženo, po případě vynecháno, jaká vnitřní jeho úprava; co se jim z obsahu dosavadního nejvíce zamlouvá a p. Necht' není nikoho z čtenářů, kdo by nepodal svůj úsudek a radu. Všem předem díky! Anketa ukončena bude schůzí 17. února, (v Ústředí katol. studentsva, Praha-II., Voršilská 1.), k níž interesenty z Prahy a okolí zveme.

Redakce.

Agitační odbor S. K. A. Moravana chopil se úkolu zemskou konferencí brněnskou jemu uděleného: vypomoci Ústředí v drobné organizační práci na Moravě. V době předvánoční na 3 svých schůzích projednal směrnice pro činnost o Vánocích. Zprávy delegátů (vyjma IX. oblasť) podané na schůzi 15. ledna 1924 shodovaly se v tom, že stav S. S. S. na Moravě je utěšený a že všude je patrna chuť k další práci. Strakova akademie byla předmětem celé řady článků novinářských, veřejných i spolkových schůzí, čímž Morava projevila své pochopení pro spravedlivé požadavky katol. studentsva. Sborně všemi delegáty konstatováno, že provanulí spolkového života duchem Kristovým a zachování dosavadních směrnic je nutným předpokladem toho, aby naše spolky i nadále zůstaly semeníštěm silných individuí, jichž jest třeba k dnešní obrodě lidstva. -kos-

K bojům o Strakovu akademii:

V Novém Městě na Moravě pořádalo dne 26. prosince 1923 akademické S. S. S. veřejnou manifestační schůzi za práva a spravedlivé požadavky katol. akademické mládeže. Po věcném referátě kol. Ant. Drobného, jenž vyzvedl neoprávněné využívání Strakovy akademie pokrokovým svazem čsl. studentsva na úkor studentů katolických, jednomyslně schválena byla četnými přítomnými příslušná resoluce. V ní katol. lid horácký důrazně žádá, aby nadace katolického šlechtice Straky vrácena byla svému účelu — výchově chudé katol. studující mládeži. Zapěním národní hymny byla tato zdařilá schůze zakončena.

Z Valaš. Meziříčí. Akademické SSS svolalo na 6. ledna veřejnou manifestační schůzi za práva katol. studentsva, zejména pak za odevzdání Strakovy akademie jejímu účelu. Na schůzi promluvil dp. kanovník Kavan, poslanec Rýpar a kol. Phil. C. J. Frydrych. Schůze byla čteně navštívena jak obecně všemi vrstev tak i studentsvem. Lid nás ukázal, že má zájem o své studentsvo a jeho požadavky a že chce za jejich splnění bojovat. Jest na nás, abychom zase my mu ukázali, že dovedeme pracovat s ním a proň a abychom splnili tak naděje, které lid v katolické studentsvo klade. — K sporu pokrokového studentsva v „Palackém a v Radhošti“. Ukázalo se při něm pravdivým, co tvrdil referent při debatě na naší manifestační schůzi, že totiž studentsvo pokrokové — totiž jeho národně uvědomělá část — jest skutečně slabé, aby mohlo zjednat nápravu ve svém svazu. Jest to vidno pěkně ze zprávy o řešení zmíněného sporu, uveřejněné ve Stud. věstníku (číslo 37—38). V rozhodnutí Praesidia krajinských spolků v Brně nepraví se nic o dohodě nebo o tom, že nemá se zanášet politika do krajinských spolků, nýbrž mluví se o všech jiných příčinách, jen ne o tom, proč spor vznikl, a poroučí se jen „Radhošti“, aby oznámil svým členům, že uznávaným spolkem zůstává historický Akad. klub „Palacký“ a že tudíž je nutno, aby vstoupili zpět, chtějí-li býti účastní výhod organisování v ÚSCS. Akad. klub „Palacký“ se vyzývá, aby

nečinil obliží při znovuvstoupení dotyčných kolegů, jinak by bylo nutno sáhnouti k nejostřejším prostředkům. Jinak řečeno: Poslouchati musíte ty, kdo poroučejí. A vítr vane náš, nesmíte se tedy proti němu stavěti.

Strakova akademie: Na 3. ledna svolána do Uh. Hradiště župní konference, na níž pojednáno bylo o otázce Strak. akad. a schválena příslušná resoluce. Konference usnesla se uspořádat o Velikonocích pro členy SSS. v župě triduum ve františk. klášteře v Uh. Hradišti.

V Soběslavi konala se dne 30. prosince 1923 schůze, na níž promluvil o Strakově akademii a postavení katolického studentsva Ph. St. Jos. Panocha. Účast katolického lidu byla velmi značná. Po referátě byla jednohlasně přijata resoluce, v níž si shromáždění přeje nápravy nesnesitelných poměrů v otázce postavení katol. studentsva a žádá, aby také S. A. jakožto ústav katolický byl jedine studentstvu katolickému odevzdán.

Protestní schůze ohledně Strakovy akademie v Přerově na Moravě konala se 2. ledna 1924 v 8 hodin večer. Referentem byl kol. Vlast. Dorazil. Ten promluvil důkladně o celé otázce. Dále poukázal s důrazem na jiné nepřístojnosti ve Svazu pokrok. studentsva, který dnes už nesmí býti považován vládními kruhy za reprezentanta čsl. studentsva. Právě jeho protikonfesionní, zvláště protikatolická zášť vynutila si u nás organisace studentsva katolického se svým vlastním Ústředím. Vývody řečníkovy byly přijaty čelně shromážděným obecně nadšeně a navržené resoluce přijaty jednomyslně. Katolická veřejnost si jistě přeje spravedlivého a nestranného řešení a nerada by ztratila dobré pověsti o nestrannosti a spravedlnosti v republice čs., zvláště se strany vlády.

Nové katolické drama. Red. a spis. Alois Čáp napsal divadelní kus „A my jsme ho zabili“ o 3 jednáních. Dne 6. ledna 1924 dávala se premiéra tohoto kusu v Měst. domě v Přerově. Kritika naše vyslovila se o ceně kusu velmi příznivě. Drama je časové, ráz jeho futuristický, dojem silně tragický. -il.

Prostějov. Dne 30. prosince pořádalo Akad. SSS. veřejnou protestní schůzi o Strakově akademii. JUC. Fr. Tomášek z Brna promluvil při ní téma: Československé studentsvo a Strakova akademie. Objasnil, co Strakova akademie jest, kým byla založena, pojednal o závěti hraběte Straky a z právního stanoviska vyvrátil všechny triky, jimiž pokrokové studentsvo chce zviklati platnost závěti. Dáte pak pojednal o dnešním stavu pokrokového studentsva, zvláště jeho reprezentantu „Svazu“ a dovedl, že Svaz není všestudentskou, stavovskou organizací, za jakou se vydává, nýbrž že jest pouze představitelem určité části pokrok. studentsva. Vedle něho stojí tu silná organizace katol. studentsva. Po schůzi přihlásili se k slovu 3 pokrok. studenti, kteří chtěli setřít dojem řeči referenta, avšak marně. Schůze měla význam zejména také tím, že přispěla k propagaci našeho hnutí do širších vrstev. —žil.

Roudnice. „Místní rada katolíků“ svolala na 30. prosince 1923 veřejnou schůzi, na které referoval kol. Ph. St. K. Stránský o poměrech v dnešním studentstvu, o významu a důležitosti hnutí katol. studentstva. Schůze byla také protestem proti jednání povolaných činitelů se Strakovou akademií. Přednáška přijata byla s velikou pozorností. Schůze ukázala, že katolické studentstvo dochází v katol. veřejnosti plného porozumění. Po doslovu předsedajícího p. prof. Kindla odhlasovali shromáždění jednomyslně resoluci, která žádá obnovení právního stavu v otázce Strakovy akademie. Přítomné studentstvo usneslo se po schůzi založit v Roudnici Sociální stud. sdružení, jehož předsedou zvolen kol. Stránský, jednatelem kol. Pokorný, pokladníkem kol. Hatira. Učiněn tedy i u nás průlom do těch „nedobytných“ řad pokroku Podřipska, který se vždy honosil svou nezdolností. Doufáme v boží pomoc při další práci.

Tábor. Kol. Pecháč referoval zde 16. prosince 1923 před četným publikem, mezi nímž bylo viděti i čelné studenty, o našich snahách a práci zejména na poli výchovy studující mládeže a pokusů pak na program (a jeho praktikování) u stud. pokrokového. V referátu byl ostře vytkn poměr vládních činitelů k našemu Ústředí a k pokrokovému Svazu, zejména v poslední době v otázce Strakovy akademie. Proti útisku se strany vládní byla navržena kol. Panochou patřičná resoluce, jejíž jednohlasné přijetí výmluvně svědčí, že katolický lid nezapomíná svého studentstva, nýbrž že solidárně stojí s ním v jedné řadě v boji za spravedlivá jeho práva. —pj—

Jičín. V Jičíně svolána dne 1. ledna 1924 místní organizací čsl. strany lidové schůze, na níž po referátu RNS. B. Rehjy promluvil o Strakově akademii dp. děkan Krátký. Resoluce přijata jednomyslně. Po proslovu dp. katechety Schovance o Mikulášském daru vykonána sbírka ve prospěch Mikulášského daru. Účast na schůzi byla přes nepříznivé počasí hojná.

Železnice. Dne 26. prosince 1923 svolalo místní Sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy schůzi s protestní přednáškou RNS. B. Rehjy proti propůjčování Strakovy akademie Ústřednímu Svazu studentstva čsl. a Akademickému domu. Referent promluvil také o nynějších poměrech v čsl. studentstvu. Po přednášce byla přijata jednomyslně resoluce, kterou se vláda vyzývá k obnovení právního stavu v otázce Strakovy akademie a k spravedlivějšímu jednání vůči Ústředí katolického studentstva a katolickým studentským kolejím. Na konec provedena sbírka ve prospěch Mikulášského daru.

P O V Š E C H N Ý.

Střední školství v republice čs. Po-
dáváme krátký přehled našeho středního školství. Gymnasií je celkem 228. Z toho gymnasií klasi-
ckých 46 (českoslov. 25, němec. 19, maďar. 2).
Reálných gymnasií 111 (čs. 79, něm. 25, maď. 6,
polské 1); reál. gymn. typu děčín. 3. (něm.);
Reformní reál. gymn. 68 (čs. 45, něm. 21, maď. 2);
Reál. máme 75 (čs. 50, něm. 24, maď. 1), Ústavů
učitelských 63 (čs. 46, něm. 14, polský 1, maď. 1,
ruský 1); Odborných ústavů učitelských je 16. Na
těch ústavech studuje celkem 109.479 žáků. Z nich
12.116 na gymnasiích, 37.194 na reál. gymn., na ref.
reál. gymn. 19.845, na reálkách 31.269, na učitel.
ústavech 9055. Dle národnosti je na ústavech
českoslov. 80.943 žáků, na něm. 25.069, na maď.

3.483., na polských 458, na rus. 126 žáků. Dívek
studuje z celkového počtu 29.151 t. j. 26.6%. Žáci
dle náboženství: Z 80.343 žáků na ústavech
českoslov. je 57.346 (71.4%) řím. katol., z 25.069
Němců 18.844 (75.2%), na ústavech maď. z 3.483 je
1.764 (50.7%), pol. 62.7%, rus. 34.1% řím. katolíků.
Židovského vyznání je celkem 10.926 žáků (9.9%).
Profesorů na středních školách je 5.621.

O ženě v soudnictví přednášel vrchní
rada zem. s. St. Bouček na schůzi delegátek Svazu
katolických spolků ženských v Praze. — Počátek
poroty je v Anglii. V 17. st. vznikla t. zv. Malá po-
rota, která se odtud rozšířila jak teritoriálně tak ve
své moci. V 18. st. vniká do soudnictví ve Francii
a po roce 48. i jinde. V Rakousku se omezila jen
na delikty tisku, záhy byla však zrušena, později
obnovena a konečně v r. 83. rozšířena. Nikdy však
nedosáhla té moci jako v Anglii. Úsudky o porotě
se rozcházejí. Mezi právníky a politickými theore-
tiky vládnou odedávna rozpory zásadové, ideové
i politické, a zvítězí-li zastánci porot, vzniká nová
otázka, zda mají býti porotci i ženy? — Jsme prvním
kulturním státem, který vzal do poroty i ženy; a tu
se vyskytují námitky, že ženy prý jak fysicky tak
psychicky se nehodí za porotce. Jsou sice dlouho
trvající, vysilující poroty, ale druhý důvod je jistě
nespravedlivý k ženám. Což nevyrovná právě že-
nina citlivost chladnou úvahu mužů? A řekne-li se,
že cit ženy v porotě zle působí, lze zase tvrditi, že
jsou i muži takového citu, který je na úkor soud-
nímu ličení — zvláště při ohromné rafinovanosti
obžalovaných. — Přednášející vítal ženy v porotě
i v soudnictví z povolání a byl potěšen, když slyšel,
že i členky dívčích SSS se věnují studiu práv.
Zdařilou přednášku zakončil pochvalou žen, „které
si zachovaly náboženské citění a pracují o to, aby
náboženský cit nebyl utlučen a aby výchova ná-
boženská byla podporována“.

M. S.

Pozn. redakce: My bychom však přes to za po-
žadavek, aby byly ženy v porotách, nijak nebojovali.

Rusko. Do dubna 1920 prý bylo od komu-
nistů utraceno 1200 duchovních a 28 biskupů;
počet obětí později silně rostl. Nedávno z tisíce
různých odsouzenců vyvezeno i 400 kněží do Arch-
angelska na pospas hladu a mrazu. Za francouzské
revoluce v době luzovlády popravovali odpůrce
národním bleskem (dělem), národním křtem (tope-
ním v řece Loire) a národním pořizem (guillotinou);
v Rusku toto smutné dílo koná národní mráz a ná-
rodní půst, jež zahubily miliony nešťastných bratří
Rusů. Všichni arcibiskupové a biskupové mimo 8
a 300 duchovních jsou ve vyšetřovací vazbě;
katolický klerus je vybit do 90 %. Náboženství
je ze škol vymýceno. — Sv. Otec v době hladu
živil tam v 700 kuchyních 124.000 lidí denně. — Ve
Vladivostoku zřízeno nové biskupství; — V ústí
řeky Jeniseje byla nalezena velká ložiska uhlí.
V údolí jejím objeveny i silné vrstvy uly. —
Starý kalendář juliánský odstraněn a nahrazen
gregoriánským.

Francie. Francouzové zamýšlejí stavbu vel-
kých podniků dopravních. Má býti prokopán tunel
pod Mont Blankem, jenž by byl nejdelším tunelem
alpským, a stál by miliardu franků. Mnohem daleko-
sáhlejší je plán dráhy transsaharské. Francii náleží
třetina celé Afriky — tedy území, jež se rovná celé Ev-
ropě se 40 miliony obyvatel. Francie se snaží vojens-
kou výchovou barevných poddaných se státi i vojens-
ky soběstačnou. Jde o rychlou a bezpečnou dopravu
sudanských branců širým pásem saharské pouště
do Alžírsko a odtud do francouzských kasáren,
kdež by se podrobili výcviku a navykli tamnímu
podnebí a životu. Karavana potřebovala z Alžíru

do Timbuktú 3 měsíce, zrovna před rokem 5 automobilů plazivého typu projelo Saharou z Tugurtu do Timbuktú za 3 týdny. Až nadozírné moře pisku bude přepjato lesklými koleji, urazí vlak tutéž cestu asi za 4 dni. Trať saharská by byla 3000 km dlouhá, což jest trojnásobná délka naší republiky.

Neměcko. Ruské území, jež právě před rokem začali Francouzové obsazovati, má 5 milionů obyvatel, 1.600 na 1 km². Obrát zboží na drahách v Poruří tvoří třetinu veškeré suchozemské dopravy v Německu. Na Duisburg Ruhrt, největší vnitrozemský přístav světa, připadá jedna čtvrtina vší vodní dopravy v Německu. Svému dokončení se blíží 9 km dlouhá hráz v zálivu dollariském u hranic hollandských, čímž dobude Německo zpět na moři 17 km² orné půdy během 16. století vlnami polhčené.

Italie. Ještě skoro polovici města Pompeji, r. 79. zasypaného, kryje popel a láva. Nedávno byla kopáním odkryta restaurace, v níž byli hosté výbuchem překvapeni při stole s lahvemi vína sklenicemi a penězi.

Pobožnost křížové cesty. Dle původních pramenů napsal Josef Hronek. Obrazy dle originálů prof. L. Feldmana. Nákladem Cyrillo-Metodějského knihkupectví Gustav Franci v Praze 1923. Snížená cena Kč 2.50. — Vynikající malíř nábože ský prof. L. Feldman jest tvůrcem velmi zdařilé křížové cesty, kterou v dokonale reprodukcii podává Cyrillo-Metodějské knihkupectví Franclovo. Jemnou litografií na žlutě tónovaném kartonu neselřen půvab originálu, takže máme za to, že tato křížová cesta dojde veliké obliby. Vhodně volený formát, který snadno možno vložit do modlitebních knížek a nepříliš velký rozsah zvyšují praktičnost publikace, takže doufáme, že i po této stránce pobožnost křížové cesty plně uspokojí. Pro nedopaření při tisku vzniklé (přehození modlitby) byla cena snížena. Při větším odbytu poskytují se slevy. Dr. P

Jan František Hruška: Na Hyjtě. Chodská pohádka. Ilustroval Bohumil Krs. Druhé rozmnožené vydání. Nákladem Československé akciové tiskárny, Praha 1923. — Máme v české literatuře z nejnovější doby málo tak krásně psaných pohádek, jako jsou Hruškovy. Ve své práci řídil se autor příkladem nejlepších našich pohádkářů, kteří sice podávali pohádky co možno tak, jak je z úst lidu slyšeli, zejména co do obrátů a úloví, ale přece je idealisovali a vybrousili v dokonale umělecký tvar. Kniha Hruškova obsahuje kromě motivů pohádkových a legendárních i motivy bájeslovné a bajkové, zkrátka vše, co lid chodský vypravuje pod jménem pohádek. Velmi šťastná jest i výprava knihy. Obrázky Bohumila Krse nejenom že mají prostý a milý chodský ráz, vyhovují dokonale i graficky, takže s knihou organicky splývají, což jest při ilustracích věc vzácná. Pohádky Hruškovy náležejí ke knihám, které děti budou nejenom rády číst, ale k nimž se vrátí ještě jednou až dorostou a pochopí jejich hlubší smysl a krásu. A takové knihy pro mládež jsou nejlepší: Takové, ke kterým se lze vraceti i když dorosteme.

Unie pokrokového studentstva. Vzpomínám na ustavující schůzi Unie. Letáčky a usilovná osobní agitace na všech fakultách dosáhla, že tato schůze, která konala se 4. června minulého roku v sále a na schodišti české techniky, byla skutečně manifestační. Řečníci Dr. Kostečka, Dr. Svěrák a Dr. Hajný byli předmětem ovací a slavili největší triumfy, které kdy může vůdce studentstva dosáhnouti. Všechno pokrokové studentstvo vstoupilo do Unie a troufalo si jedním mávnutím ruky, jedním

gestem rozdrtili tu nenáviděnou „klerikální hydry“. Na tisíce vysokoškoláků přísahalo u Husova pomníku na Staroměstském náměstí, že půjdou věrně ve šlépějích profesora Masaryka a že veškeré úsilí a práci budou věnovati na potření jimi tolik nenáviděného „klerikalismu“, který povážlivě se již zakořeňuje i mezi studentstvem. Unie vznikla z nepochybnosti a jako taková nemohla míti žádného dlouhého trvání. Unie stala se parasitem na rozkvétajícím se stromu českého katolicismu. Snad mohla též katolicismu uškoditi, mohla zastaviti na kratší dobu vzrůst, ale nikdy nemohla býti s to udusiti jej. A zvláště, když jsme poznali blíže reprezentanty tohoto nového pokrokového „hnutí“, museli jsme se útrpně pousmáti a pomyslíti si, že tato instituce nejen že nám neuškodí, nýbrž že ani sama nedožije se dlouhého trvání. Již při zakládání řekl Dr. Hajný zajímavá slova: „Nevíme ještě co chceme.“ To charakterisuje velmi trefně celou činnost Unie. Bezradnost, strach před rozpětím katolicismu, který se tak markantně projevil na ustavující schůzi Unie a jiné slabosti dokazují, že Unie jest pravým obrazem české povrchnosti a bezprogramovosti, i když se Dr. Svěrák snaží pěknými slovy mluvit o ničem. Prvním pozitivním činem Unie bylo vydávání časopisu, který splnil úplně naše předtuchy, Po několika číslech totiž, jak bylo očekáváno, zanikl. Chtějí-li jej letos obnoviti, pak jsme přesvědčeni, že jemu dlouhého věku pánové Dr. Kostečka a Dr. Svěrák do vínku nedali. Unie, která loni organisovala všechny pokrokové živly ve studentstvu, počala se poměrně velmi brzo rozpadávati. První opustili Unii Národní demokraté, kteří se zdáli býti socialisticko-radikálním žvlům ve spolku tuze konservativní. Národní demokraté měli aspoň možnost poznati, jaký jest pokrokový student podle morálky pánů Pospíšila, Sekaniny atd. Agrární studenti chovali se k Unii až do čtvrtka dne 24. ledna t. r. dosti přátelsky. Zdálo se, že mnozí by toužili, aby mezi studentstvem se vytvořila druhá rudo-zelená koalice, která by se pak chopila otěží vlády ve studentských organisacích. K tomu však přes různé náběhy soc. demokratické frakce studentské v časopise „Unii“ nedošlo. Agrární studenti cítí slabost celé této společnosti, která by chtěla ovládnouti celý stud. život, a tak se zařizují samostatně. Nejlepším dokladem toho jest Švehlova kolej. Čtvrteční schůze na malém Zofině učinila pak konec všem možným kombinacím a snad i též všemu dorozumění. Schůze svolaná Unii měla býti protestem proti korupci ve veřejném životě, mezi inteligencí a též i mezi studentstvem. A tato schůze znamená morální konec Unie. Schůze dokumentovala, že Unie jest úplně v rukou komunistických a že vůdcové Dr. Kostečka a Dr. Svěrák nenacházejí již ve spolku žádné opory. Jak bylo již podešknuto, agrární studentstvo ústy Dr. Schovánka dalo Unii poslední s Bohem. Během schůze bylo velmi pěkně pozorováti, že čeští socialisté nejsou členstvu Unie vítáni a soc. dem. frakce studentská se svými vůdci Dr. Svěrákem a Dr. Kostečkou dostala též patřičný nos. Ač výbor Unie navrhl resoluci, kterou velmi doporučoval Dr. Kostečka členstvu ke schválení, byla přece jenom přijata resoluce navržená komunistou Matouškem, bývalým sekretářem Svazu. Tímto projevilo členstvo Unie zřejmou nedůvěru soc. dem. vedení. Svěrák a Kostečka, nebudou-li chtítí zapříti své politické přesvědčení, budou nuceni při nejmenším opustiti vůdčí místa v Unii a tak uspišili zánik tohoto nedochůdce. Ano, páni kolegové, kdo seje vitr, klidí bouří!

-ad-

D Í V Č Í H L Í D K A.

Information de nos SSS. (Sociale Association des étudiantes catholiques) aue étudiantes catholiques françaises.

L'étudiante catholique tchèque aussi se pose fièrement sous le drapeau du Christ, ne se soucie guère de ceux qui ne regardent que la terre, mais dirige ses yeux vers son idéal — le Christ. Chez nous aussi, les lignes croissantes de ses étudiantes et attend beaucoup de leur action dans l'avenir.

Nos étudiantes sont organisées depuis peu de temps; c'est pourquoi leur organisation n'a pas encore acquis la hauteur de celle de France et d'Italie.

Nous travaillons surtout dans nos cercles. C'est d'abord le cercle apologétique, où l'on nous explique tout ce qui concerne notre religion; c'est là aussi où l'on nous aide à former notre caractère. C'est un prêtre qui dirige ce cercle et qui s'intéresse à tout ce que l'association s'est décidée à faire afin que tout bien réfléchi apporte le succès désiré. L'action de ce cercle est cachée, mais d'autant plus efficace. C'est par la Communion mensuelle que nous recevons la force dont nous avons besoin, et la retraite annuelle sert à former notre vie spirituelle et à la rendre plus profonde. Le cercle apologétique a ses conférences toutes les semaines; cela ne semble pas très important de passer là une heure par semaine, mais toutes celles qui viennent avec bonne volonté, acquièrent beaucoup en peu de temps et c'est là, la récompense du sacrifice.

Des conférences, des excursions, des cercles littéraires, des cercles de langue française, des bibliothèques, complètent notre instruction. C'est là où nous nous instruisons dans les conférences, les étudiantes peuvent discuter et demander l'éclaircissement de tout ce qui est obscur pour elles. Puis, elles pratiquent ce qu'elles ont entendu, en visitant les pauvres, les institutions charitables; elles prennent part aux quêtes et prêtent leur aide aux associations de charité.

Nous réussissons principalement parmi les jeunes filles qui ont besoin d'instruction, surtout en matière religieuse, et par là, nous publions nos idéals religieux et patristiques, soit dans les associations ou en dehors d'elles. C'est pourquoi nous nous adressons aux plus jeunes afin qu'elles ne se perdent pas dans la mer de l'athéisme. Nous travaillons pour élever en elles de vraies étudiantes catholiques ferventes dans la foi et dans les études. Nous leur fixons leur programme d'instruction, ne leur refusons pas l'amusement et tâchons de les unir toutes.

Pour nous distraire, nous avons des cercles de chant, des cercles dramatiques; nous cultivons les travaux manuels et la gymnastique.

Par là, on voit toute notre action qui est assez grande, mais n'avait pas jusqu'ici de direction unitive, c'est pourquoi elle était très dispersée.

A présent, „la section des jeunes filles“ s'est fixée; elle doit prendre souci de tous nos SSS. et sera le fond de l'organisation indépendante des étudiantes catholiques en Tchécoslovaquie.

Máňa Jarošová:

Výzdoba bytu.

Dočela jsem právě „Dámskou knížku“ známého německého kritika a essayisty, Dra Felixe Poppenberga. Knižka velmi milá — mne zajímala snad nejvíce kapitola o dámském pokoji. Autor píše o drawing-roomu anglických ladies, o salonech dam francouzských i o moderních pokojích německých paní. — Proti střízlivému, s uměleckým vkusem zařízenému pokoji posledních dob sláví protivou Jean Paulovsky sentimentální světničky některých dam. — Pod jménem dámský pokoj jsou totiž často velmi malicherné, různými drobnostkami přeplněné „loulkové pokojíky“ v nasládlých barvách, nehodící se dobře pro dnešní ženu.

Vybavila se mi ihned představa mnohých našich pokojů, ne ovšem čistě „dámských“ — ve smyslu Poppenbergově, ale pokojů našich středních kruhů, kde vládne často podobný nevкус. Všude plno sádrových sošek, časem rozpráskaných, po případě i slepovaných lepidlem, jehož stopy jest viděti zrovna na nose sošky; vidíte je všude, na pohovce, na skříních, na stolečcích ve společnosti různých památek z cest, jak hlásá dojemné „na památku“ vyryté či vypálené na oněch předmětech, postrádajících namnoze umělecké ceny. Na jiném stolečku vidíte zase stoh pohlednic, vše k volnému nahlédnutí. K tomu patří ovšem slovní doprovod: Tam jsme až byli, to jsme viděli, to se nám tam stalo, atd. A je na vás, abyste se podívovaly každé pohlednici, vyjádřily svůj upřímný obdiv pro to, co vše domácí paní viděla a jak je laskava, že dopřeje i vám, abyste se pokochaly pohledem na všechnu tu krásu. — Jinde jsou pohlednice v pleťeném, do tuha pobronzovaném košíčku. A zase musíte chváliti zručnost domácí paní, která dovede vyrobiti podobné kuriozity. Viděla jsem sama pokoj, vypravený rumunským nábytkem, překrásně ručně inlarovaným, s ručně dělanými rumunskými koberci; vlastně jakési muzeum rumunské. A mezi vši tou krásou — ohavná váša, slepovaná ze starých střepů, vlasenek, jehlic, knoflíků, penízů a j., vyrobená paní domu — A jediná tato věc tak rušila dojem krásného pokoje, že jsem stěží chápala krásu ostatních věcí. — Podobných předmětů najdete v našich domácnostech dost a dost.

Ale jak krásně vypadá pokoj, kde je třeba jen několik kvítků či zelených větviček. Je to ozdoba jistě nejkrásnější a ne drahá. Místo sošek stíhlé i baňaté vázičky — nikdy jich není v pokoji mnoho — na každém výstupku nábytku mohou být — a všude, všude květiny! Jakékoliv květiny, třeba jen kousek zeleně — i v zimě máte ozdobu. Velmi pěkné jsou snítky jehličí, jméli a zvláštní stříbřité rostliny, jejichž jména, jsouc velmi slabá v botanice, bohužel neznám. — Celá světnice se zelení protoplejí, vyjasní, a jak dobře se pracuje či čte v takovém koutku!

Naříkáte asi, kde uplatníti svůj vkus, když máti lpí na každém předmětu a brání se houževnatě každé změně v pokoji.

Vím, že nemá hned každá svůj „drawing-room“, ale místočko pro knihy a stolek pro učení má jistě každá. A prosím: ujaly jste se plně svého vrchnostenského práva, ukázaly jste, jak je možno zkrášliti světnici? — Dovolím si pochybovati. — Ale radím vám z plna srdce: zkuste to s opravnými snahami nejprve ve svém koutku a uvidíte, že za krátko změníte celý byt. (Příští dokončení.)

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK V.

V PRAZE, V BŘEZNU 1924.

ČÍSLO 7.

J. Frydrych:

K našemu programu.

„Sloužilo-li kdysi bohu, církvi a vlasti,
chce dnes „Jitro“ sloužiti vlasti, církvi a lidu.

... mladíci a mladice dodávají si odvahu k jakýmsi
ohromným cílům, jež blíže určití se mi nepodařilo.“

(-Id. Československá Samostatnost, č. 10. Studentstvo.)

Přivírali oči, aby neviděli, zacpávali uši, aby neslyšeli. A když přece poznali, lhau, klamajíce sebe i ty, které chtějí získati, že neviděli a neslyšeli. Ukazujeme proto znovu svůj program všemu studentstvu, které dosud tápá v nejistotě, proklamujeme ho znovu před těmi prvními, aby se mohli přesvědčiti, že je sluch a zrak neklamal, aby mohli stavěti ochranné hráze a „nedobytné pevnosti“ na písku a blátě, na nichž by se mohli brániti před něčím novým, před novými, nám však již dávno známými myšlenkami a směry v našem českém životě.

Vlast máme ve svém programu! Pod tímto bodem našeho programu rozumíme jak svoji rodnou zemi tak náš svobodný stát, zejména pak také náš národ. Zavrhu,eme bez výjimky jakýkoliv kompromis v otázkách prestiže československého národa v našem státě. Opovrhujeme všemi, kteří po této stránce jsou náchylni k ústupkům. Jako studenti vyhlašujeme boj všemu studentstvu a všem studentským organisacím, které by byly ochotny za bídný stranicko-politický neb sociální zisk zaprodati národní hrdost a sebevědomí českého studentstva a českého člověka vůbec. Poněvadž národ stojí téměř stále ještě na prahu svého nového národního žití, chceme vyvinouti veškerou energii k plnému rozvoji čistého národního života. Jen lidé čistých srdcí jsou schopni obětí a nezištné práce. Zvedáme proto ve studentstvu touhu a žízeň po ideálech, pošlapaných moderním „pokrokovým“ Čechem, kterému není již jeho vlast ničím jiným, než prostředkem k materialistickému užívání světa. České studentstvo musí znovu nabýti ideálů, pošlapaných „studentskými vůdci“. Vzděláním může dospěti národ k nejvyššímu stupni v lidské společnosti, proto všestranné a největší možné vzdělání našeho studentstva jest nám prvním prostředkem k práci národní. Jsme a budeme proto nepřáteli plochého a prázdného pokroku, který se stal oblíbeným pozlátkem v českém životě. Český katolický student bude potíratí vše, co otravuje náš národní život, vše, co přinášelo a přináší dosud našemu národu jen rozvrat a neštěstí. Jest to zejména protestantsko-materialistický nápor světový, který zavinil tolik zla a bídy v dějinách našeho národa, a jehož pokračováním, či lépe snad služkami jsou všechny sekty náboženské, k nám z ciziny přinesené, třeba se u nás chlubí názvy „československý, -á“ a pod.*). Pro národní kulturu nevykonaly ničeho, naopak jen ničily, bořily, otravovaly. Jsouce si vědomi, že první kroky kultury k nám vedlo křesťanství ve své církvi

katolické, že nejvýše stál národ dokud žil a řídil se zásadami církve katolické, zavazujeme se, že všemi silami budeme pracovati k obrození národa v jejím duchu, a že národ celý k ní jednou přivedeme.

Tak chceme a budeme plnit svůj program: „Bohu, vlasti“, či snad chtějí-li, „vlasti, církvi“. Vždyť jest tu tak krásný soulad mezi obojím.

Sušilovo: „Církev a vlast — ty v mojí milují sestersky se nadrech . . .

Každá půl, každá má srdce moje celé,

chceme uskutečnit tak v plné míře.

A máme-li ve svém programu práci pro lid, jest to jen doplňkem obou cílů předešlých. Vždyť jsme všichni jen údy té větší rodiny národa a společnosti a dítkami jednoho Boha. Sociální a kulturní práce mezi studentstvem a dále mezi lidem, toť prostředek k dosažení obou cílů předešlých.

Nechceme tedy ničeho nového, chceme jen to, co mělo býti dávno základem našeho národního života. Neměníme každou chvíli svých programů, což snad od nás pisatelé článků v různých časopisech a revuích čekali a čekají, chápeme se však práce jak v ústranní tak i na veřejnosti, nebojíme se neúspěchů, kritiky. Nevoláme do svých řad těch, kteří smýšlejí jinak, nechceme mnohých, ale mnohé. Pravdu měl autor článku v „Samostatnosti“, že sebevědomí je v nás dosti. Myslím však, že také dosti sebekritiky. A proto čekáme, že zalezou kdysi do děr všichni ti, kdož z daleka na nás pokřikovali, aby v nich skončili neužitečný život svůj jak pro národ, tak i pro církev.

K. T o m í č e k :

Význam a dílo B. Smetany.*)

Letos dne 2. března slavíme 100leté výročí narození našeho největšího hudebního skladatele, Bedřicha Smetany.

Smetanovi náleží nesmrtelná zásluha, že jest zakladatelem a tvůrcem národní hudby české. Poznal velice dobře od prvních počátků, jaké poklady ukryty jsou v lidové písni, jak na základě tom lze zbudovati umění velké a svérázné. Neuspokojil se však pouhým napodobením písně lidové, nýbrž tak se vžil do jejího ducha, tak napojil se z čistých těch zdrojů, že i do nejvyšších útvarů hudebních stačil přenést nepadělaný, zřejmě patrný ohlas toho, co hlaholí ve zpěvech těch. Takto chápaje hudbu rázovitě českou proniknut byl zároveň přesvědčením, že umění naše, má-li poskytnouti národu darů trvale cenných, musí býti postaveno na výši, na které stanul pokrok současné hudby světové. Proto přiklonil se k nejnovějším směrům hudby cizí a nedbaje výtek cizáctví, jimiž byl neprávem zahrnován, neohroženě kráčel vlastními cestami k výčtenému cíli.

K řešení převzatých úkolů bylo zapotřebí veliké bystrosti ducha, mohutné tvůrčí síly a všestranného rozhledu po umění. Avšak vrchovatou měrou choval v sobě Smetana všechny tyto vlastnosti, ba měl daleko více, bylť nejušlechtilejším, nade vší nízkost povzneseným, člověkem neskonalé mravní síly a ryzosti. Tak dokonal slavně vznešená poslání: pochopil pravou svéráznost národní a sloučil ji souladně s nejpokročilejšími snahami hudby soudobé. V tom jeho velikost, v tom jeho význam!

Dílo Smetanovo je řetězem důležitých činů uměleckých, vzdělávajících téměř všechna pole umění hudebního. Klavírní skladby, sbory, zpěvohry, díla komorní a symfonická podávají přesvědčivé důkazy o všestrannosti a neobyčejné tvůrčí schopnosti velikého mistra.

Po nějaký čas řídil náš slavný mistr koncerty „Hlaholu“. Pro tento spolek napsal celou řadu velice cenných sborů. (Baladu pro mužské hlasy „Tři jezdci“, dvojsbor „Odrodilec“, „Rolnická“ pro mužský sbor, „Česka píseň“ a „Píseň na moři“ pro smíšený sbor, „Tři ženské sbory“, mužské sbory „Věno“, „Modlitba“ a „Naše píseň.“)

Nejhlouběji ovšem zasáhl v oboru tvorby zpěvoherní, neboť tam vlastně započal a nejpilněji dovršil vítěznou svoji dráhu. Osmero oper jeho („Braniboři v Čechách“, „Prodaná nevěsta“, „Dalibor“, „Libuše“, „Dvě vdovy“, „Hubička“, „Tajemství“)

*) E. Bezecný: Repetitorium dějin hudby. Cvičebnice zpěvu od Vojt. Svobody.

a „Čertova stěna“) jako osmero zlatých pilířů, na nichž klene se a vznášejí chrám dramatického umění českého, jest skvělým pořadím významných činů uměleckých, kde brzy k vážné, brzy ke komické opeře se obrací.

První svou operu „Braniboři v Čechách“ napsal v r. 1863; druhá „Prodaná nevěsta“ vznikla v letech 1863—66. Obě tato díla byla provedena r. 1866. Již v první opeře našel Smetana v lidových scénách šťastně národní tón, v „Prodané nevěstě“, však podařilo se mu vytvořit operu ryze národní, v níž pojí se v okouzující celek humor, něžný cit, samostatná invence a mistrná práce.

Další jeho opera „Dalibor“ vznikla v letech 1866-7 a byla provedena 1868. Bohužel obecnost nepochopila této opery a trvalo drahně let, než umělecký význam této mistrné práce ve vlasti byl doceněn. Ještě dále šel Smetana ve své „Libuši“. Byla poprvé provedena při otevření Národního divadla r. 1881. Orchester veden jest zde polyfonně a mistrně vystihuje náladu.

R. 1873—74 vznikly „Dvě vdovy“. Po prvé provedena tato opera r. 1874. Téhož roku počal Smetana trpět sluchovými halucinacemi a 20. října t. r. ohluchl úplně.

Kolegové! Kdo z Vás jest jen trochu hudebně vzdělán, ví dobře, co znamená pro hudebníka ohluchnutí, že jest to pro něho největší neštěstí. A nyní si představme, že v tomto stavu vytvořil náš mistr ještě mnohá vrcholná díla. Jsou to především tři opery: „Hubička“ r. 1876 (provedena téhož roku), „Tajemství“ 1877-78 (prov. 1878) a „Čertova stěna“ 1881-82 (prov. 1882). Poslední dramatická práce mistrova, romantická zpěvohra „Viola“, zůstala nedokončena.

Z ostatních skladeb Smetanových nutno uvést zvláště dva velebné pomníky ceny nehynoucí, kruh symfonických básní pro velký orchestr nadepsaný „Má vlast“ a smyčcové kvartetto „Z mého života“, jediné dílo Smetanovo, v němž poodhalil nitro své, požaloval si na ono veliké neštěstí svého života — ohluchnutí. „Má vlast“ zahrnuje šestero symfonických básní: Vyšehrad, Vltavu, Šárku, Z českých luhů a hájů, Tábor a Blaník. Jsou to velikolepé obrazy, básněné hudebníkem, tlumočící nejzřetlivější lásku k domovině, vypravující zkazky starodávných bájí o slavné minulosti, o přírodních krásách a půvabech rodného kraje. Tyčí se mohutně jako jeden z nejstrmějších vrcholů umění našeho, jemuž i mezi výtvořky světové literatury hudební málo lze nalézt rovných.

Dále složil ještě poslední orchestrální dílo „Pražský karneval“ a epochání smyčcové kvarteto „Z mého života“. z e moll, rozhodně jeden z nejoriginálnějších výtvořů na poli komorní hudby po Beethovenovi.

V letech 1882-1883 složil Smetana nejkrásnější díla klavírní: Etuda „Na břehu mořském“, „České tance“, a „Čtyři polky“; do této doby spadá také skladba „Z domoviny“ pro klavír a housle a „Večerní písně“ pro zpěv na slova Hálova.

Jeho předešlé k „Libuši“ a k „Prodané nevěstě“, „Symfonické básně“, kvarteto e moll, „České tance“ patří a nejkrásnějším výtvořům světové literatury hudební.

Smetana narodil se v Litomyšli dne 2. března r. 1824 a již v útlém mládí dával na jevo skvělé vlohy hudební. Dostalo se mu pečlivého vychování, ale záhy se studií sešel na dráhu uměleckou. Stal se učitelem klavíru, založil v Praze ústav a spolupůsobil jako virtuos klavírní. V r. 1856 přesídlil do Göteborgu ve Švédsku, aby přijal čestné a výnosné místo ředitele při tamní hudební společnosti. Po letech vrátil se do vlasti. Záhy ocitl se čele hudební obce pražské a po dokonalém úspěchu prvních dvou oper (r. 1866) stal se kapelníkem českého divadla. Než ani klidu ani štěstí neužil v postavení tomto, za to hojně pronásledování, vzbudiv si důslednosti svou četné nepřátele kteří vedli proti němu zarputilý boj. A aby kalich hořkosti a utrpení byl dovršen, jak již bylo podotknuto, ranil jej osud na místě hudebnímu umělci nejcitlivějším, totiž, že ohluchl. Na další zastávání kapelnického úřadu nebylo ovšem ani pomýšlení, ale tvůrčí síla Smetanova na dlouho zůstala neoslabena. Žil na venkově (v Jakbencích u Loučeně), snášejce hrdinsky nesmírné své neštěstí a nalézaje jakousi utěchu v oddanosti přátel a ctitelů, jichž počet nyní valem vzrůstal. Ba i uznání činnosti jeho počalo si raziti dráhu. Konány posléze přípravy k okázalé oslavě šedesátých narozenin mistrových, ale duch jeho neměl již o ničem vědět. Hluběji a hlouběji klesal do děsné noci šílenství, takže smrt, sevřevši jej 12. května 1884 v mrazivém objetí, stala se mu vysvoboditelkou. V posvátnou půdu Vyšehradu uložili jeho tělo k poslednímu odpočinku!

Budiž čest jeho památce!

Quid faciam?

Přešla léta bezstarostného mládí, přichází starost o budoucnost. Život, jenž se až dosud na nás jen usmíval, začíná mluvit vážně: Pro co se rozhodneš?

Život staví každého člověka na rozcestí, aby svobodnou vůlí, kterou mu Bůh dal, rozhodl o svém životě, aby volil mezi dobrem a zlem. Dvě cesty: Jedna úzká, přímá, neschůdná, vedoucí příkře do vrchu, na němž září ve slunci krásný velechrám Kamení a trní viděti na ní zdaleka; nikde stínu před pražícím sluncem, nikde lákavých studánek k občerstvení, jen ten cíl září a mohutně táhne k sobě. A u té cesty stojí prostý nápis: „Kdo chce přijíti za mnou, vezmi kříž svůj a následuj mě!“

A druhá cesta nápadně široká, pohodlná, ale trochu klikatá. Po obou stranách viděti bohaté zahrady, zdaleka slyšeti veselí a jásot. Cíl však této cesty je napsán velmi nejasně a neurčitě: „Užij života, dokud ti patří, raduj se, dokud jsi živ!“ Mnoho lidí vstupuje na tuto cestu, ale kam vede, nikdo z nich neví — — —

U první cesty ukazuje se na cíl, jenž je odměnou za útrapy cestování, u druhé láká pohodlnost chůze. — Rozhodne u mne příklad zbabělců, bojících se obětí cesty první a ohlízejících se na ni se zbabělým úklebkem, či ovládne mě klid a mužnost, s jakou nastupují na ni ti nemnozí, jimž je oběť chlebem a láska vínem, pramenem síly a života? Dovedou mě povzbudit jejich zářící zraky, upřené na cíl cesty této? Dovede i mě siliti to heslo: Vezmi kříž svůj a následuj mě? Dovedu i já chápati oběť, sebezápor, útrapy, jako černý, ale chutný a výživný chléb, jímž sytí odhodlané duše. Ten, jenž celý svůj život prožil v útrapách a bolestech za cizí vinu, jehož království se zřejmě rýsuje na konci této cesty, jež je cestou jeho sv. kněžství? Nuže, quid faciam?

Ó Pane, dej duši mé síly a odhodlanosti, rozněj ji svou láskou a uchop mou ruku, abych volil šťastně, abych užil schopností, jimiž jsi mě obdaril, k nejvyššímu úkolu životnímu, k záchraně duše své i duší jiných ve Tvém svatém kněžství! A až budu klesati únavou na cestě za Tebou, až budu malomyslněti a řezavý smích zbabělců s cesty záhubné až bude viklati mým předsevzetím, postav se přede mne zářný a vítězný, ukaž mi znamení vítězství, svůj zkrvácený kříž, posilni mě z kalicha, z něhož jsi i Ty pil a veď mě ke spáse, k vítězství, k Sobě!

Vladimír Skalický:

Kdo byl pravým idealistou?

V pochmurný den dušičkový kráčel jsem zvolna s věrným přítelem a mladým Rusem, Sergějem Vasiljevičem, jenž se k nám na kousek cesty připojil, blátivou ulicí.

„Trpký je osud ruského národa!“ řekl jsem, když jsme už zas kráčeli sami ke hřbitovu, dívající se za ruským běžencem, jenž pospíchal kamsi do dolejší části města.

„Tak silný národ, a nemůže, či vlastně nechce vyrvatí vlast z rukou krvavých cizáckých tyranů!“ pokračoval jsem v řeči.

„Mýlil bys se, kdybys takto smýšlel,“ odporoval mně druh. „Národ chce, bojuje za svobodu, o tom svědčí miliony mrtvých i běženců, ale nemá vůdců; intelligence jeho byla mu odcizena četnými špatnými naukami, buď internacionálními, buď přemrštěnou filosofií hlásanými. Dopřej mi chvilku sluchu a poznáš pak, že národ ruský je dobrý, nezkažený a vlast vroucně miluje.“

A nečekaje na odpověď, začal: „Byl zasmušilý podzimní den; po obloze honila se olověná oblaka, z nichž padaly velké krůpěje dešťové. To vše působilo ve mně — čekal jsem na vlak — vážnou, ba pochmurnou náladu. Konečně přisupěl vlak; spěšně jsem nastoupil, a již vlekl funicí parovůz své těžké břímě blátivou rovinou k západu, k drahé domovině. Ve voze upoutala mou pozornost skupina tří mužů, horlivě o čemsi hovořících. Dva z nich byli Rusové, jak bylo patrné hned na první pohled; třetí pak, nejmladší z nich, měl všechny známky v zevnějšku, řeči i pohybu, jimiž se vyznačuje

národ „vyvolený.“ První slova, jež jsem zaslechl, pronášel tento mladík, z jehož rychlé řeči či spíše deklamace zaslechl jsem patrně již jen závěr: „Tedy ze všech těchto důvodů a příčin je viděti, což i každý nepodjatý uznati musí, že pouze internacionalismus může odstraniti stálé rozbroje a zápasy mezi národy, jichž konečným výsledkem ostatně musí býti vítězství jediného národa a poroba ostatních, že pouze on přinese všem rovnost, svobodu i blahobyť, po nichž lidstvo dosud marně touží.“

Na jeho slova odpovídal pak učenými obraty školně vzdělaný stoupenec jasno-poljanského „proroka,“ (jak z další řeči bylo zřejmo), tolik zla lidu ruskému způsobivšího. muž velebně vypadající s mohutnou bradou i kníry, asi takto:

„Řekl jste, že jedině komunismus může sjednotiti národy bez zotročení, bez prolití jediné kapky krve. Fakta však dokazují pravý opak. Hnutí vaše nejen nesjednotilo ani toho národa, u něhož jste se zmocnili nadvlády, nýbrž národ rozvrací a do hrozné záhuby vede, při čemž krev nevinná teče ne potoky, ale spíše pravými řekami. Ani stopy není po svobodě, kterou lidstvu hlásáte; místo ní chystáte ovšem nejhorší otroctví.“

Syn vyvoleného národa tvářil se při těchto slovech velmi kysele, chvíli mlčky seděl, a konečně, vida, že má proti sobě člověka v řeči stejně zběhlého, zdvihl se a vyšel do uličky, při čemž mu přešlo přes rty: „Měšťák!“

Sotva se zavřely za ním dveře, ozval se třetí společník, jehož tvář byla znetvořena velkou jízvou na levé tváři a na spánku, v chatrném vojenském plášti, s mochnatkou na hlavě, a řekl rusky: „Charašo vy skazali!“

Vítěz z předešlé půtky, jsa rozjařen výhrou a pochvalou, postupoval dále:

„Podobně vede národ do neštěstí strana nacionální, zaplétá jej do zbytečných válek nepřije svobody jiným názorům, prolévá krev na uchvácení neb udržení moci, nešílí se ani atentátů; aby odstranila jedno zlo, páchá druhé. Všechno to jasně vidíme na poměrech naší širé vlasti.“

„Není tedy dovoleno hájiti zájmy národa, bojovati proti nepřítelům a tyranům našim za svobodu vlasti?“ pronesl jaksi zaraženě druhý.

„Hmotně ne, neb každé prolévání krve je špatné. Rozhodnutí všeho nutno ponechati samovolnému chodu událostí. Zato ve vlastním nitru musíme tím více proti zlu bojovati,“ odvětil hrdě Tolstojovec, jsa si jist plným vítězstvím a domnívaje se, že svou řečí zcela ohromil prostého syna širých stepí svaté matky Rusi. Ten však s tím jaksi nebyl srozuměn, cítil jakýsi úskok; ale nevěda si rady proti soupeřově vychytralosti, rozhlížel se rozpačitě, jakoby čekal odněkud přispění. Viděl jsem, že bych měl pomoci dobru, ale důstojné, velebné vzezření filosofovo jímalo mne jakousi ostýchavostí i bázní. Tu pojednou bradáč, jemuž bylo divno, proč mu tak dlouho soukmenovec jeho nepřisvědčuje, otázal se mne zchytrale, abych svou kladnou odpověď pomohl mu zdolati nedůvěřivost soupeřovu.

„Pravda, že každé prolévání lidské krve je člověku nedůstojné a největší zločin?“

Již jsem chtěl přisvědčiti; v tom jsem však pocítil, že je na mne upřen pár dobrých očí, že nesmím býti spoluvinníkem v boji proti národu, který měl býti obratným trikem zbaven lásky a služeb věrného syna svého, a řekl jsem pevně: „Ne!“

„Neporozuměl jste mi patrně,“ pravil Tolstojovec, jsa v bujné radosti poněkud schlazen.

„Naopak, až příliš dobře!“ já na to.

„Nechápu,“ řekl zas on.

„Vysvětlíte mi, jak se vám to jenom může zdát dobrým neb aspoň indiferentním ničiti lidský život, který je naším největším pokladem na světě?“

„Právě proto, že je život tak vzácný, drahocenný, nutno jej chrániti a hledět aby ho nikdo nebyl zbytečně zbaven.“

„S tím souhlasím.“ přerušil mne v řeči s jakousi výčitkou v hlase, „vždyť právě totéž jsem přece říkal i já sám!“

Já však jsem klidně pokračoval: „Když však někdo ohrožuje život ostatních, nutno ho nějak odstraniti.“

Jeho námitka zněla: „To přece možno zameziti také jinými prostředky než smrtí!“

„Ne vždy; někdy nezbyvá nic jiného než tento poslední prostředek, smutný sice, ale přec jen nutný, aby zkontroloval choutky různých zvrhlých individuí, která musí býti z lidské společnosti odstraněna právě tak, jako je někdy nutno i ruku neb nohu od zdravého těla odříznouti, aby nepřišlo do záhuby celé.“

Druhému, dosud mlčícímu, se asi tato řeč velmi líbila, vždyť viděl obhájenou možnost obětí pro národ, a řekl jako pro sebe: „Moloděc!“

Zatím neúnavný můj soupeř dával se s novou silou v zápas:

„Ale pak přece jenom vzniká jiné zlo; a to zajisté není v pořádku, když místo jednoho zla přijde druhé.“

Na to já: „Očištění národa od zlých živlů, které se snaží podvrátiti jeho blahobyť a sílu, nenazve zajisté nikdo zlem, ba právě naopak nesmírným dobrem. Takové očištění neznamená pro národ ztrátu, nýbrž obrovský zisk. Ale připusťme, že taková očista je aspoň s některého hlediska zlem. Tu se pak musíme dívat na konečný výsledek. Zajisté uznáte, že ze dvou nutných zel jest si vyvoliti menší.“

„Ovšem.“

„Tedy přistupme ke konkrétnímu případu! Nynějšími uchvatiteli svaté mátušky Rusi byly miliony dobrých vlastenců povražděny. To by se zajisté nebylo stalo, kdyby vláda Kerenského a Miljukova byla si bývala vědoma odpovědnosti před celým národem, kdyby byla věděla, že má nejen právo, ale i svatou povinnost hájiti svobody lidu, třeba i prostředky, jež se zdají brutálními, totiž hromadnými popravami. Zajisté by bylo postačilo jen několik případů pro výstrahu, a mohlo býti ušetřeno pěti milionů ruských životů, nesmírného jmění národního, jež bylo zbytečně zničeno, a milionů nešťastného lidu ruského ve vlasti i za hranicí nesčíslných útrap a strastí. A kdyby i bylo bývalo odsouzeno několik tisíc zrádců, ano i popraveno tolikéž milionů nepřátel národa ruského, kolik jeho hrdinů za vlast život položilo, jest vždy lépe, zahyne-li člověk podlý, ničema, než člověk dobrý, vlastenec, i když již nehledíme na ztráty hmotné. Dnešní bědy a neštěstí národa jsou dílem vašeho učitele a „proroka“ a jeho stoupenců, jejichž památka bude snad vším lidem na věky prokleta, neb oni jsou to, kteří vaši inteligenci z jedovatých svých zdrojů naplnili a úhlavním nepřátelům a vrahům našeho národa hrob svobodě kopati pomáhali.“

Stoupenec jasnopoljanského mudrce neodvážil se už nic namítati; ztichl jakoby o něčem přemýšlel. Zatím rozhovořil jsem se s mužem v mochnatce, a abychom snad nevyrušovali druhého, či spíše abychom si mohli volně pohovořiti, vyšli jsme do chodbičky. Čas rychle utíkal, za chvíli již bylo viděti stanici, v které jsem měl přestoupiti. Srdečně jsem se s ním rozloučil, srdečně zavznělo: „Da živjót Rossia! Da živjót naród!“ a již jsem pospíchal k vlaku, který mne měl véztí dále k rodišti. Díval jsem se ještě z okna, když mimo nás jel vlak pražský, a spatřil jsem v okně hrdinu, který mi ještě naposled rukou kýval, což jsem opakoval. Na jeho tváři zela ještě stále hluboká, široká jízva, pro mne však mu již tvář nehyzdila, ba naopak velmi zdobila — vždyť to byla rána utržená v boji za lepší budoucnost dobrého lidu ruského.“

Přítel domluvil, upřeli jsme na sebe zraky — a beze slov porozuměli.

Kdo z těch dvou synů dálného Východu byl opravdovým idealistou? Zda vzdělanec, jenž se nechával řídití slepým chodem událostí, neodvažující se na odpor postaviti hmotě, či prostý muž, který se snažil nejenom z vlivu hmoty vymaniti, nýbrž chtěl vše řídití duchem lásky a vděčnosti k národu a vlasti? Kdo z nich byl idealistou theoretickým, kdo praktickým?

F. X. Brors S. J.:

Výňatky z apologetické příručky „Klipp und klar“ — Stručně a jasně — a z „Časové abecedy“

s laskavým svolením autorovým přeložil a poznámkami opatřil F. X. Věk.

Islam.

Jak vznikl islam?

Podle statistiky Krose-ovy čítá 207 milionů přívrženců, zejména v Jižní Asii a Severní Africe; jen v Britské Indii je na 61 milionů. Založen byl Mohamedem († 632 v Medině).

Mohamed byl zprvu pohanem; poznal

však také — třeba jen povrchně — křesťanství a židovství. Založil své nové náboženství spíše z důvodů politických. Město Mekka (v Arabii — se sv. kamenem „kaaba“) určil za centrální svatyni islamu. Vzdělaný mohamedán shrnul celé své náboženství slovy: Islam žádá jenom uznání jediného

boha a jeho vyslance Mohameda, pak plnění povinností — pětkrát denně se modlití postili se v měsíci ramadan (postní měsíc), darovali čtyřicátý díl svého jmění chudým, a možno-li, putovali do Mekky.

Víra islamská obsahuje celkem šest bodů: Boha, stvoření a anděly, sv. knihu „koran“, proroky, soudní den a predestinaci (předurčení pro nebe anebo pro peklo). Tím se vysvětluje tupé odevzdání mohamedána v neodvratný osud čili „kis-met“.

Mohamed pojal do svého náboženství dva přitažlivé prostředky: Mnohoženství a otroctví. K tomu se ještě druží příslovečná fanatická zaujatost proti křesťanům.

S počátku se šířil islam ohněm i mečem. A také nyní dobývá ještě velkých úspěchů ve Střední Africe. Velice vyhovuje smyslné náklonnosti černochů. Pokřesťanštění Afriky a Jižní Asie jest islam největší překážkou.

Obrazoborství.

Co chtěli obrazoborci?

Měli v úmyslu zničit všechny náboženské obrazy a vyhladit u katolického lidu uctívání obrazů. Než věc měla hlubší kořeny.

Vojenští císaři v Cařihradě, zejména Lev III., přímým Isaurský, považovali se za „císaře a papeže“ (imperator sum et sacerdos). Jako císařský „papež“ chtěl Lev III. také bojovat pro „čistotu“ víry, a proto zakázal uctívání obrazů. Lid a zvláště mniši statečně bránili katolického učení. Tisíce obrazů bylo vojskem zničeno, a téměř celé mnišství na východě vyhubeno. Papež se rovněž zastal rázně uctívání obrazů. Ani to nepomohlo. Císař Lev V., Arméňan,

obnovil boj. V tomto boji o obrazy měla církev více mučedníků, než v kterémkoli náboženském zápoleh na východě. — Konečně se po 120tiletém zápasu na východě učení církve opět uznalo za císařovny Theodory, a bylo prohlášeno r. 787 v Niceji: „Kdo uctívá obraz, uctívá jím znázorněnou osobu.“

Obrazoborství stalo se v Orientě jenom předchůdcem brzy následujícího smutného rozkolu ve východních oblastech

Na západě vyslovil císař Karel Veliký některé menší bludy o uctívání obrazů; ale tyto byly za krátko opraveny a spor vyrovnán papežem Hadrianem.

Husité a viklefisté byli též obrazoborci.

Luther s počátku odporoval uctívání obrazů; obrátil však brzo na jinou, když poznal vandalství Karlstadtovo (bývalého svého přívržence).

Zwingli a Kalvín zuřili oba proti obrazům. Zvláště zhoubně působil po té stránce kalvinismus v Nizozemsku a na dolním Rýně. Prvotřídní umělecká díla byla tam zničena.

Rozumí se samo sebou, že francouzská revoluce ve své zášti proti všemu svatému také nešetřila obrazů.

Pozn. Podobné zjevy se opakují dodnes — snad působením dědičnosti — a přece se moderní společnost honosí vyšší kulturní úrovní nežli byla na př. v době Jiráskova „temna“. Příslušné dokumenty jsou názorně zachyceny v pěkně upravené práci A. Š-a: „Ve jménu demokracie“.

(Vydala Čs. akc. tiskárna v Praze II.)

Z POLSKÝCH AFORISMŮ.

Z vln ta nejvíc hučí, co se má rozbít na písku.

Krasiński.

Chci být raději lvem v neštěstí, než šťastným slimákem. Węsierski.

Mějte naději, neboť naděje přejde z vás na budoucí pokolení a oživí je; jestliže však ve vás umře, tož budoucí pokolení budou z lidí mrtvých.

Słowacki.

Žijeme v epoše, ve které je velká hojnost vloh a velká chudost charakterů.

Jarochowski.

Mysl dobrá je v neštěstí polovičním štěstím.

Pasek.

STUDENTSKÁ MUSA

UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

Al. Keltnerová:

N A J A Ř E.

Šumivá míza prýští kmeny
do mladých snětí — —
kočičky se světlí —
Na kostele zvony zvoní nad polem — hor
nad temeny.

Nové lásky — záměry příštích dnů
srdcem mi letí —
plní mne sladkostí neznámého snu,
jak jarní míza jarní snětí.

Dítětem cítím se v slunečném jase —
v životě v kráse —
Vzkříšení! Sílo nové víry!

Kraj tone širý
v slunci a jasu a žití — — —
a já si nalámu předjarní kvítí —
zelené haluze stromů
a zaběhnu domů!

Fr. Javůrek:

POHÁDKA O PÍSNIČCE.

Byla to krásná písnička — byla to veliká radost. Z rána běhala za svým smíchem v stráních zalitých sluncem a večer sedala při březích stříbrných řek.

Všichni ji měli rádi, že byla radostí — a říkali o ní, že je jak mládí.

Chudá byla, ale měla své modré oči a rudé, rozkvetlé srdce. Chodila po světě a bylo jí doře.

Ale jednou písnička sesmutněla. To bylo večer, kdy se jí měsíc mezi hvězdami smál, že je tak sama. Běžela do lesa a stromy jí říkali, že je jich mnoho a mnoho. Chudobky v trávě ji litovaly, rady však nevěděly.

Bylo jí smutno a tehdy písnička zaplakala:

„Pánbíčku, jsem malá, chudá písnička, ve světě sama, stromů a chudobek, všeho je tolik — a mně se měsíc směje — — —“

Písnička usnula. A když se probudila, bylo už písniček mnoho.

A zase ta krásná písnička, zase ta veliká radost z rána běhala za svým smíchem v stráních zalitých sluncem a večer s družkami sedala při březích stříbrných řek. —

Na měsíc nezapomněla. Čekala, co tomu řekne. A když se objevil, všechny písničky zavolala, vzaly se za ruce, tančily a písnička s rozkvetlým srdcem se radovala.

Tančila, tančila, po zelené louce se rozběhla, měsíci, hvězdám se smála, tolik veselá byla, rukama radostně tleskala — v tom však se zarazila: Písnička ztratila svoje rozkvetlé srdce.

A už ho nikdy nenašla . . .

Karel Kříž:

BEDŘICH SMETANA.

Šel žitím . . . křišťálů se u studánky horské napil,
tam zaslech šepot lesních duchů, zlatou štěstí mouchu,
též pocel louky od polibků slunce žhavé přines',
a v oku azur, v srdci lásku srny ke kolouchu.

Pak v chudou vísku zašel si, do tajů pohádkových,
kde pod doškovým krovem srdce jarní láskou plála,
kde nenávisť, zlo, hříchy mrakem odletěly v dáli,
a vlajka prostá-bílá míru bez poskvrny vlála.

Když na stráň sedl si, sen pavučinou opleť hlavu,
své předky viděl v kráse slavné, mocné, . . . pokořené,
vír dum když řeka odplavila, procitl blah, šťasten,
a v ňadra přírody přivinul tělo ochořené.

Fr. Vlček:

IAM OPUS EXEGI, QUOD NEC JOVIS IRA NEC IGNIS.

Nechci už vědět, kdy to vlastně bylo, ale při tom vím, že to bylo asi tři roky před tím, kdy mi koza docela klidně na našem dvoře sežrala kosinovou větu a já potom dvakrát zaplakal. Po prve nad větou, která mi dosud nebyla jasnou a podruhé nad peckou, ježto se mi kosinová věta nemohla stát jasnou, když jsem byl bez ní. Tedy asi tři roky před tím to bylo a za onoho času mi bylo velice krásně. Rovněž vím, že to bylo v té době, kdy naše české studentstvo se krvavě prohřešovalo na práci na národu roli dědičné, neboť nemělo nejmenší vůle vytvořit „něco pozitivního.“

Volal tedy osud, když byl přijat v plénu „Dramatického kroužku kvarty vyššího státního gymnasia“ návrh, že já a kolegové Emanuel Kaír a Josef Pětníček jsme nuceni vytvořit hlavní role. Přijali jsme to nelibě, neboť nám to vůbec nelichotilo. Hlavní věc, že jsme se toho v nejmenším nebáli, mohli jsme jeden za druhého přísahat, vždyť jsme se znali. S Emánkem už od malička a Pepa byl přijat do cechu v kvartě. Je nutno, aby každý věděl, jak se lidé poznají. Začnu od konce, abych byl dříve hotov. Seděli jsme s Pepou vedle sebe a tu k nám přišel nový profesor fyziky. Uměl všechno, jen jména si nepamatoval a Pepíkovi doma chodily pozdě hodiny. Kdo ho znal, věděl to, ale nemohl to vědět profesor fyziky a proto asi pátou hodinu po svém příchodu žádal na milém Pepovi vědomosti fysické.

„Pětníčku!“

„Franto, hodiny!“ — Vždyť Pepa zase zaspal, a teď je volán. Bože!

„Tiše, žáci! Budtež v pozoru!“

Oči lezly z důlku, když šel k tabuli místo neznamého Pětníčka neznámý Vlček. Úžas a hrozný strach. Snad se to neprozradí. Jinak by absence přinesla Pepovi třeba zákoné mravy. Stál jsem u tabule se studeným potem na čele. Budou kluci chytře zticha? — Ale, vždyť já nejsem dnes připraven. Dostanu-li „svislý vrh“!

„Pojednejte nám, Pětníčku, o vrhu svislém vzhůru!“ — Bác!

„Vrh svislý vzhůru je, když —“

„Tiše žáci! Pětníčku, jste počtář, čekali jste, že nebudete volán, byli jste zklamán. Sedněte si, vám by bylo prospěno nedostatečnou, uče se. K tabul nám předstoupí soused Vlček!“

Hrůza, která by člověka v kvartě stačila zabít.

Ale Emánek byl hodný hoch a znal „první pomoc v nouzi“. Vstal celý rudý a lhal: „Vlček není ve škole!“

„Dobrá, až po druhé“. A profesor si nevzpomněl, že se mu před chvílí hlásilo: všichni žáci přítomni.

Ale protože měl Pepa pecku místo mne, stali jsme se doplňujícími se hodnotami A Emánek? Ten byl od nás ze vsi. To stačí.

Když tedy bylo faktum, že jsme vyvoleni k „vytvoření rolí“, snesla se na nás plná moc a Pepa pověřen úkolem sehnati kus, aby v něm byly tři hlavní úlohy. Jeden bez druhého hráti nebudeme. Emánek má starost s ustavením finanční, technické, hudební, inspicentské atd. komise a bude vyjednávat s profesorským sborem a úřady. Regiseury budeme všichni tři, protože každý rozumí něčemu a já vypracuji přednášku, kterou by zítra kolegové v hlavní přestávce uslyšeli.

Stalo se.

„Kolegové! Přijměte těch mých několik slov tak jak já je myslím a promiňte mi,

že to mám pro nedostatek času k přípravě neurovnáno. Ale myslím, že si rozumíme. Všem vám už je známo, že budeme hrát divadlo. Je to snad nejdůležitější krok, jakého se kdo na gymnasiu odváží neboť vzhledem k tomu, že je takřka před konferencí a dřiny až po krk, jdeme dále přes hranice školské práce, uznávající a plně jsouce si vědomi, že škola není život a svět se kolem nás točí. —“

„To snad přece ne. —“

„Tiše —“

„Nechte ho mluvit!“

„Pánové, žádám každého, kdo chce něco říci, aby byl tiše!“

„Ať se přihlásí o slovo!“

„Dost už!“ —

„— teda ať se točí nebo netočí, faktum je, že chceme, aby veřejnost viděla, že něco umíme —“

„Výborně! Tak jest!“

„— ať tedy vidí, že také něčemu rozumíme víc a že umíme něco víc, než co nám knihy povídají. Dnes už nejsou studenti tak činnými, jako byli kdysi. Stačí, abyste si vzpomenu na Jirásků. —“

„Franto, zkráť to, nebo nám do toho zazvoní a bude po schůzi!“

„Ale kolegové, buďto budu mluvit nebo ne!“

„Tak mluv!“

„Tak budeme hrát divadlo a prosím všechny kolegy, aby se každý s láskou ujal své úlohy a naučil se jí pokud možno nazpaměť, protože jsou zkušenosti —“

„A co bude dělat napověda?“

„Dál!“

„— tedy zkušenosti, aby to dobře dopadlo. Proto všichni na svá místa a rovnýma nohama do práce! Dříve než ukončím žádám vás, abyste každý vzal úlohu, jaká na koho připadne, ať nejsou zbytečné hádky. Práci zdar!“

„Co se bude hrát?“

„To se ještě neví. Až to vybereme. Musí to být rozhodně drama. Veselohru by mohl zahrát každý! A musí to být literárně cenný kus, žádný škvár!“

Kvetly stromy a ptáci zpívali jak nikdy jindy. To proto, že kvarta gymnasia bude hrát divadlo. Bude to slavný den města, veřejná dokumentace mladického úsilí.

Hrát drama! To se samo sebou rozumí, drama — a žádné stýskání na lidský život, nějaké slavné drama, jehož sláva hvězd se dotýká, nebo aspoň po našem provedení bude dotýkat. Co? Stroupežnický? Ne! Co bychom sami hledali, on se Pepa svědomitě postará. A postaral.

„Tak co, co je to?“ — Veliká důležitost, která přitáhla naše mozky nesmírným očekáváním ohromného okamžiku!

„Bozděch — Ondráš a Juráš! Nádherné!“ —

„V pátek čtená zkouška u Franty v bytě, třetí poschodí. Přijďte všichni. Rozdělí se úlohy a hned začnem. Ranní ptáče dál doskáče!“

Zkouška byla, byla druhá, třetí, při čtvrté nás bytná z nařízení domácího vyhnala a pak bylo několik zkoušek, když už plakáty visely — a generálka na prknech.

„My s vámi chodíme na každou zkoušku a ještě jsme neslyšeli, co budeme hrát!“

„Budete hrát, rozhodně, každý bude hrát — Pepo, co hrají?“ —

„Vojsko!“

„Ano, vojsko, ve třetím jednání, pánové na vás leží celé divadlo, jste pány situace. krásné kroje jsme vám objednali. Tak pozor! Tady jsou dveře. —“

„Tady žádné nejsou.“

„Jsou, přineste sem dveře! — Tak tady jsou dveře a za nimi je vojsko — počkejte, ještě tam nelezte, až vám to povím! Tondo, nelez tam, pojd' sem! Všichni sem! Ale pánové, vždyť je dneska generálka!“ —

„Tak za dveřmi bude vojsko a dá pozor na inspicienta. Na jeho pokyn vrazí na jeviště, pušky k líci a tuhle Jarka vzkřikne „vzdejte se!“ Jarko, vykřikni!“

„Vzdejte se!“

„Víc, nahlas, zařvi!“

„Vzdejte se!“

„Tak moc zase ne!“

„Vzdejte se!“

„Dobře! Každý si to pamatujte — a pak už tam zůstanete až spadne opona!“
„Začínáme — první jednání! Šebesla — Emánek, Ondráš — Pepa, Junáš —
Franta Vlčků — ty dveře dejte pryč! Tiše! Jedeme!“

„Jak je jich tam mnoho?“

„Plno!“

„Prosím tě, to není možné —“

„No k stání je už plno!“

„A co sedadla?“

„Už se to tam také hemží.“

„Tak kolik se jich tam hemží?“

„No, tak asi — čtyři.“

„Pusť mne, ať se podívám, vždyť za čtvrt hodiny začínáme.“

Třetí jednání — s vojskem. P. T. publikum překvapeno hrou, souhrou a v jeho spokojenosti tkvěl netušený úspěch.

Podium skřípalo, to jak inspicient dával pozor na vojsko.

Ondráš mrtev, obecnost napnuta do nejvyšší míry. Teď jen strhující zakončení
a — sláva hvězd se dotýká . . .

Juráš: „Mrtev, mrtev — a teď ať přijde vojsko, já se nebojím, ukáži jim, co já umím, pusťte sem vojsko, vojsko, vojsko!“

Inspicient se krvavě poť. Kterými dveřmi má vojsko vstoupit, když tam jsou teď — dvoje. Hrůza! Kudy?

„Pusťte sem vojsko, kde ti chlapi jsou, že nejdou, což mají ze mne tolik strachu? Kamarádi, otevřte jim dveře, já se jich nebojím, ať mne zabijí. Už mi na tom nezáleží, když je Ondráš mrtev.“

„Vojsko! Otevřte jim dveře! Druhu věrný, jdi a přiveď vojsko a vizte, jak skoná váš vůdce, zbojník Juráš! — Což tam chápí nejsou? Otevřte jim tedy druhé dveře, otevřte vše dokořán, vojsko, nebraňte jim v přístupu!“ —

„Vojsko, pusťte je!“ —

„Vojsko!“ —

„Vojsko!“ — —

— „Vzdejte se!“

„To je dost, že jste, chlapi, přišli! Nečekali jste, že vám dá Juráš tolik práce. Tu mne máte!“

„Nějak se bojíte. — Palte, palte, ale dříve vám každému rozbijí, palte, hla —“
Bum, hum, bum.

Skácel jsem se bezmála mrtev: „Ondráši, hleď, jak umírá Juráš!“

R o m a n :

BALADA O STROJNÍKOVÍ.

Sedá zeď bělavých par —
nejisté dálky — špinavá trať
budoucího žití . . .
Nic — — strašný žár —
hukot — vědomí ztrát —
Prázdnota — Volání sirén
továrních hučí —
stroje si zpívají svou věčnou píseň:
Dál — jen dál — jen dál —

V hlavě je tma — černo kývá —
stroje mu zpívají —
ruce své vztahují k němu,
tak jako milenka zrádná,
jež líbala ho včera
u vody z večera

pod olší za šera;
a dnes? — to včera.

Stroje jsou věrné
a mají ho rády
a smějí se na něj
oči jejich černé —
Stroje ho nezradí pod olší za šera
tak jako milenka dneska;
stroje ho obejmou — vášnivě zlobají,
stroje jsou věrné — stroje to volají —

Nazítří přinesly noviny,
že transmise zachytila strojníka,
jenž zanedbal tovární předpis povinný.

Č T Y Ř I . . .

(Fragment života.)

„Ty že máš čtyři hluboké rýhy v svém srdci — jako široké brázdy? Co znamenají? Co ta první rýha?“

— Ty vědět chceš? — — Budiž! Tu zanechal odchod té, která přišla s úsměvem Upoutala mne teplem své duše. Omotala hebkým a dlouhým vlasem jako jemnou přízí mou duši. Říkala, že je šťastna. Já tomu věřil pro její blankytné oči. Neuvěříš modré hlubině nebes s ohnivým sluncem? Věříš. Nečekáš v brzku bouři. Vidíš. Já také nečekal bouři. Věřil jsem. Její zraky se však změnilly v propasti, které hrozí. Ruce její dosahovaly jemnými prsty do hlubin mého nitra a rozezvučely tam struny milosti. Duše její jiskrou zažehla zásoby zápalných látek nahromaděných v mé duši. Věřil jsem. —

Byl čas, kdy pupeny měly se rozpuknouti v radostné květy. Ptáci měli se ve zpěvech roztančiti radostí. Tehdy přišla Ona. Výkřiky duše její prodraly se na venek: „Tvé ohnivé sny se musí vrátiti k střízlivým věcem. Tvé touhy tě musí opět snést krouživým letem na zemi. Já tě opouštím. Musím!“ V tomto proloženem posledním slově bylo celé její nitro. Bylo v něm vše. Obsah celého prožitého štěstí. A tolo zkonzensované slovo vypustila lehce se rtů jako mydlinovou bublinku . . Srdce mé přijalo tuto strašlivou tíhu, která je drtila. Zoufalo. Klesalo, ale nevykřiklo. Zadrželo v nádržkách sebezapření povodně rosy, která hleděla protrhnouti břehy. Odešla. Nedal jí s Bohem. Nemohl. Studená radost šla duši. Rána usměvy se zacelila, stigma však zůstalo. —

A druhá jizva? Ta kratší a hlubší? Zase byla příčinou láska?“

— Láska? —

„— — — —“

— „Ano. Tak nazývají onen cit lidé blažených srdcí.“

„Jak vy ji zovete?“

— „Lidé ranění jí nejmenují vůbec. Cítí jen její rány.“ —

„Tedy — ?“

— „Ta druhá byla zase Ona. Přimkla se k duši mé střízlivou krásou. Omámila mysl opiem svých slov. Těžké mhy se snesly na nivy blouznivé duše a klesly na její dno ve dnech nadějí. Chtěla tak a stalo se to. Smála se bohům. Já mlčel. Smála se Bohu. Ucítit jsem v duši lijavce, které zaplavily oheň, vznícený zářem jejich slov. Rouhala se. Křísil jsem vzpomínky osamělými chvilkami. Tehdy uslyšel jsem tajemnou Píseň beze slov. Znáš ji? Zpívá ti ticho. Slyšíš ji v opuštěném lese v zimě. Na zasnežených pláních volá. Přepadne tě. Vyskočí a hvízdá a hučí a hřímá. Utíkáš . . Piano mění se ve fortissimo. Stojíš . . harmonie mění se v disharmonii. Zacpáváš uši . . Slyšíš však skřek a sykot a skomírání. Zavřeš oči . . Vidíš tmu. „Jsem! Byla jsem! Budu!“ volá mohutná Píseň beze slov. Cítíš ji, nedovedeš ji však ohmatati. Slyšíš ji, nedovedeš ji však zachytiti na citlivé desky . . Chytil jsem preludy Honil se za vidinami. Halucinace obklopily mé já. Zapomněl jsem na Střízlivou krásu. Měl jsem pouze Píseň beze slov, kterou přivolala. Poznával jsem jí a poznal svého Boha.

„Nezná již Boha!“ říkala si matička. Plakala. Pláčem se nepomáhá. Nářkem také ne. Spíše modlitbou. Modlila se tedy. A jednou se tázala: „Máš, synu můj, boha?“

„Mám. Můj bůh je Všechno. Je Všude. Je život v nadějích, neboť je Naděje sama. Je Život. Je i Smrt, poněvadž Smrt je nepatrným zlomkem Života.“ — Tomu matička nerozuměla. Prosté její srdce bylo zvyklé jen na prosté věci. Prosté duše na prostá slova. —

— Můj Bůh je věčný.

„Můj také!“ vykřikla radostně.

— Můj Bůh je Počátek i Konec. Je Pravda.

„Též můj!“

— Můj Bůh je láska.

„Synu můj, vždyť tys přeměnil svého boha v mého Boha. Ty miluješ Boha mého! Ty ses mi zachoval. Nyní je teplo v mém srdci, čisto v mé mysli. . .“ Byla radostně šťastna . . .

„Nechápu, proč ta rýha?“

CYRILO-METODĚJSKÝ VĚSTNÍK STUDENTSKÝ

(PŘÍLOHA „JITRA“.)

Frant. Němec:

Cyrlometodějská činnost Ignáta Wurma.*)

Katolické studentstvo československé vytklo si vznešený úkol: šířiti ideu cyrilometodějskou, aby uhájilo a upevnilo svaté dědictví — víru cyrilometodějskou. Nejsou to snahy nové. Mají zřídlo v minulosti. A přece nevzpomíná se dnes tak často na zářné hvězdy naší vlasti, na muže — průkopníky, kteří celý svůj život obětovali to-
muto našemu skvostu.

A proto účelem těchto řádků je vzbuditi a oživit to, co snad v mysli mnohých náleží už jen do historie; uvést na jeviště nynějšího boje o katolické přesvědčení, o plné uskutečnění idey cyrilometodějské muže, kteří rovněž zápasili s překážkami doby, v níž žili, muže, kteří vyšli z boje jako vítězi, kteří vzpláli jasnými hvězdami v dějinách snah cyrilometodějských. K četné jejich řadě druží se Ignát Wurm.

Wurm (* 12. VII, 1825) byl dítkem českého venkova, byl však vychován v duchu německém. Studoval na různých učilištích, nejvíce však v Brně. Ducha slovanského probudil v něm kaplan Bedřich hrabě Taroucca, duše opravdu šlechetná. Wurm po ukončení studií gymnasijských a filosofických vstoupil do brněnského semináře. Tam byla připravena půda pro jiskřičku slovanství vzbuzenou v jeho nitru. Nepatrný plamének vyšlehl v jeho duši v mohutný plamen, díky práci Sušilově. Tehdy Wurm počal čísti, šířiti a pěstovati českou literaturu. Dostal se mu do rukou článek v časopise „Blahověst“, v němž pojednává Václav Štulc o sv. bratřích Cyrilu a Metoději.

Článek ten byl záračnou rosou duši Wurmově, jež od té chvíle roste, dýše nadšením jen pro Velehrad, pro myšlenku či ideu cyrilometodějskou, v jejímž ovzduší již stále žil a v jejímž duchu počal působiti. Jako mladý bohoslovec prostudoval důkladně tuto otázku v celém jejím rozsahu. Nabyl přesvědčení, že idea cyrilometodějská může Slovanstvu přinésti trvalou obrodu duchovní, může je vytrhnouti z náboženské lhostejnosti i roztržičnosti národní. S plným nadšením počal ji šířiti mezi bohoslovci. Avšak toto pole působnosti bylo horlivému duchu brzo příliš úzkým. Jeho mysl se zanášela heslem Sušilovým: „Dvě krásky spanilých...“, a duch toužil již po kněžské důstojnosti, aby tím lépe mohl uskutečniti heslo svého učitele. Konečně dosáhl té zářné, svaté mety.

Sotvaže se Wurm stal knězem, popularisoval myšlenku cyrilometodějskou, kde jen mohl. Tehdy zřízena byla jeho přičiněním cyrilometodějská „Matice velehradská“, jež zvolila Wurma svým jednatelem. A vskutku vhodnější volby nemohla učiniti. Kvapem blížilo se 1000leté výročí příchodu svatých bratří na Moravu. Co bylo na těch místech, kde kdysi pyšně k nebi tyčilo své téměř mohutné sídlo Svatoplukovo, kolébka vzdělanosti lidu moravského? Zůstaly tam jen nepatrné zbytky staré slávy. Chrám a klášter z pozdějších dob a to ještě ve stavu prabídém. Wurm se však nelekł těžké práce. Psal, povzbuzoval, zval. Jestliže bylo viděti v roce 1863. na Velehradě v pestré směsici barev hávy biskupů, bílá roucha kněžská a pestré kroje moravského lidu, to bylo z velké části zásluhou Wurmovou. Aby pak každý rok Velehrad byl hojně navštěvován a stal se našemu lidu místem nejdražším, vymohl Wurm spolu s jinými velikými pracovníky slovanskými u „papeže Slovanů“ Lva XIII., že svátek svatých bratří byl přeložen z 9. března na 5. července a dán mu ráz svátku zasvěceného apoštolům slovanským. Idea cyrilometodějská byla u Wurma úzce spjata s ideou Velké Moravy,

*) Vypracováno pro S. C. O. na Ústavě sv. Cyr. a Met. pro slovanské misie na Velehradě.

od níž si do budoucna mnoho sliboval. A Velehrad byl svorníkem jeho lásky. Wurmovi přísluší právem zásluha o pouť velehradské, při níž davy tísní se v prostore chrámové, aby vzdaly hold sv. Cyrilu a Metoději a Nejblah. Panně za to, že zachránili a vyrvali národ náš z nebezpečí germanisace.

Toť nástin cyrilometodějské činnosti Ignáta Wurma ve vlasti. Wurm však se nespokojoval pouhou působností ve vlasti, nýbrž v duchu v pravdě apoštolském, přenášel svou činnost i do jiných krajů slovanských. Sloužily mu při tom výborně politické poměry r. 1860. Tehdy za šumivého luštění slovanské otázky v Rakousku seznámil se s mnohými velkými pracovníky slovanskými, jako s chorvatským biskupem Strossmayerem, který horlil pro ideu cyrilometodějskou a nadšeně mluvil o starých, slavných dobách Velké Moravy. Wurm, nadšený podobně pro Velehrad a rozšíření kultu cyrilometodějského, došel velké obliby u tohoto vzácného biskupa. Byl jeho rádcem.

V současné době seznámil se s drem Topálovičem, jehož Strossmayer poslal do Brna zvědět, jak to u nás na Moravě vypadá.

Avšak náš horlivel neobracel svých zraků pouze k jihu, nýbrž i na sever. Seznámil se s polským prelátem Petruševičem, učencem a badatelem, odborníkem v otázce cyrilometodějské a se slavistou Marlinovem, jenž shromáždil k řešení této otázky celý archiv. Tito učenci podali mu jasný obraz vnitřního života náboženského severních Slovanů. Není bez významu pro historii Wurmovy činnosti vzpomněti rakouského nuncia Jakobiniho, jenž se rovněž velmi zajímal o otázku cyrilometodějskou. Byl mu proto Wurm doporučen, neboť bylo o něm všeobecně známo, že v tom oboru je neobyčejně vzdělaný. Úkol svůj provedl Wurm s velikým zdarem. Nuncius nabyl jasného poznání politických i náboženských otázek všeslovanských a uvědomil si, jak hluboko tkví v duši slovanské kult svatých bratří. Zájem nuncia Jakobiniho měl vliv na dílo kardinála Bartoliniho, jež bylo vydáno o slovanské pouti do Říma a nazváno: „Sv. Cyril a Metoděj.“

Ač Wurm byl všude dobře znám a ctěn, přece největší oblibě se těšil, jak už dříve jsem se zmínil, u biskupa Strossmayera. Od r. 1860, kdy se s ním poprvé seznámil, datují se důvěrné styky mezi nimi. Pracovali na společném poli ideje cyrilometodějské, jeden byl druhému u oporou. Strossmayer, jsa pevně přesvědčen o nesmírném dosahu idey cyrilometodějské jako církevně politické, byl velmi vděčen apoštolské horlivosti Wurmově. Sám snažil se rozšířit snahy cyrilometodějské na jihu.

Bůh žehnal jejich snahám. Papež Slovanů encyklikou „Grande Munus“ nařizuje úctu sv. Cyrila a Metoděje celému křesťanskému světu.

My Slované jsme povinni synovskou láskou a úctou k těmto pracovníkům, a projevíme ji nejlépe prací na poli jimi zanechaném. Je tudíž již teď povinností každého uvědomělého studenta z našich řad podporovati a šířiti alespoň mezi kolegy zájem pro cyrilometodějskou otázku.

Prameny: Mil. Procházková. P. Ig. Wurm ve svém životě. Fr. Kloboucký. P. Ig. Wurm — buditel moravský. (Stud. hlídka roč. IV. str. 158.)

Fr. Karas:

Do braci Polaków.

Na śmiertelnym łożu w małej celi klasztornej w Rzymie umiera wielki apostoł Cyryl. U nóg jego brat Metody, który przyszedł razem z nim do Rzymu i który chce się pożegnać z bratem po raz ostatni — na zawsze.

Cyryl do ostatniej chwili nie zapomina o owcach, których był wiernym pasterzem. Zwracając się ostatnimi słowy do brata rzekł: „Nie opuszczaj, bracie, drogiej Morawian!“

Przed zgórą tysiąc laty zmarł ten wielki święty. Nie zostało jednak zdeptane nasienie św. wiary, które on zasiał. Królestwo Chrystusa rozszerzyło się z Wielkiej Morawy do Czech a dalej za panowania księcia Mieczysława i Dubrawki do Polski; zaś za pośrednictwem Polski ochrzcił się naród litewski.

Są więc święci bracia soluńscy apostołami Słowian, gdyż bezpośrednio i pośrednio wpłynęli na przyjęcie chrześcijaństwa niemal przez wszystkich Słowian.

W ciągu wieków na obszarach słowiańskich powstawały i upadały państwa słowiańskie.

Próbowano złączyć pojedyncze narody słowiańskie, ale bez skutku. Dopiero wiek XIX. przyniósł szczęśliwą myśl odrodzenia wielkiej idei cyrylo-metodyjskiej. Wybitny działacz na tem polu Ks. I. Wurm nawiązuje w tym celu stosunki z polskimi księżami i z chorwackim biskupem Strossmayerem. Leon XIII. ustanowił w encyklice „Grande munus“ święto apostołów słowiańskich dla całego świata. Akcję tę prowadził dalej szybkim tempem niedawno zmarły arcybiskup Stojan, zakładając „Apostolat św. Cyryla i Metodego“, którego głównym środkiem jest modlitwa, mająca wyprosić od Boga zjednoczenie Słowian.

Podczas zlotu Orłów w Maryborze (Jugosławja) w 1920 r. założyli katoliccy studenci czesko-słowaccy i jugosłowiańscy Cyrylo-Metodyjską Ligę Studencką. Łączy ona centralne organizacje studentów katolickich i głęboko religijnych prawosławnych. Celem jej jest praca na polu kulturalnem, naukowem i religijnem dla wzajemnego porozumienia się Słowian. Polacy byli w 1921 r. również członkami Ligi i żywo interesowali się tą kwestją.

Obecnie zaś, gdy w Pradze studjuje stosunkowo mało studentów polskich, nie mamy delegatów polskich (również nie Bułgarów).

Z centralnych organizacji, które Liga jednoczy, trzeba wymienić: Centralę katol. studentów czeskich, słowackich, jugosłowiańskich, dalej Klub katol. studentów słowiańskich w Paryżu, Organizacja łużycko-serbskich teologów i studentów rosyjskich w Pradze.

Usiłowaliśmy o to, ażeby i bracia Polacy, którzy przecież są narodem wybitnie religijnym, katolickim, podali nam rękę do pracy. Lecz usiłowanie to nie przyniosło pozytywnych winników. Trzeba dla wyjaśnienia podkreślić, że Liga nie służy do propagandy wszechrosyjskich tendencji, że jest ona wszechsłowiańska i że w tym łańcuchu słowiańskim Polaków zabraknąć nie może.

Po wielkiej wojnie odżyły narody słowiańskie politycznie. Czas pracy na rozległych łąkach słowiańskich woła do wszystkich serc, tym bardziej, że warunki polityczne sprzyjają tym dążeniom.

Trzeba nam tylko tej pracy i modlitwy, bo marna jest praca synów ludzkich, jeśli Pan nie wybuduje domu. Dziedzictwo ojców zachowaj nam Panie!

Ferd. K. Rones:

Do służeb [unionismu]!

Vzpomínám nejbolestnějšího dne uplynulého podzimu, kdy ukládali do královské hrobky velehradské jedinečného arcibiskupa Stojana. Již dozněla slova modlitby matky — církve, provázející velikého syna. Ale byli tu ještě mnozí, kteří chtěli padlému vůdci a apoštolu, milovanému tribunu lidu, bojovníku za náboženskou a národní školu, vzoru Slovana a křesťana ještě něco říci. Ti znovu ho ujišťovali o své lásce a slibovali vděčně pokračovati v jeho díle. Učenec, politik, kněz, rolník — a teď vystoupil i student, jeden z nás, aby za nás znovu slavně u jeho rakve prohlásil, že chceme seč jsme pracovali pro ideu cyrilometodějskou. Nechci činiti výtek ostatním stavům národa, že tak brzy zapomněli . . . , že tak málo skutkem milovali, že i významné dílo muže Božího a pomník jeho — Stojanov — nedokončený zůstavili nahodilému milosrdenství, řídkému a tak malému, že se jen krokem hlemýždím blíží konci. Chci jen připomněti, co jsme jeho srdci slibovali my, katoličtí studenti a dosud plně neuskutečnili. Chci vzpomenouti toho dnes, kdy ti, kteří nezapomněli tak často v novinách a časopisech do služeb unionismu volají všechny složky národa. Dnes o adventu světového unionistického sjezdu a pouti naší k hrobu Stojanovu. Rekl nám tak určitě své přání v památném přípisě naší pracovní konferenci přerovské před dvěma lety. Chtěl, aby při každém našem SSS byl zřízen Cy r i l o m e t o d ě j s k ý o d b o r (S. C. O.), který by výhradně pěstil tuto vznešenou myšlenku. Studentské

Cyrlometod. Odbory v rámci Cyrlomet. Ligy Stud. mají tvořili vlastní legii mladých při slovanském misijním spolku „Apoštolátě sv. Cyr. a Met.“ Získávají členy Apoštolátu, šířili jeho spisy a časopis, teď výborně redigovaný, pořádali populární cyrilometodějské akademie a přednášky, osvojili si některý slovanský jazyk, studovali aspoň z hlavní části ideu cm. a poznati její nábožensko-kulturní význam, konali každoročně Světovou oktávu za sjednocení, denně se modlí a často obětovali sv. přijímání za bratry rozkolné, toť úkoly členů S. C. O., slibující přispěti k náboženskému zvnitřnění našich sdružení, toť zdroje čistého, silného náboženského idealismu! Práto zval dobrý metropolita k práci apoštolátní studentstvo a radoval se z každého úrodného zápalu pro cyrilometodějský ideál.

Zůstane jeho přání nesplněno?

Z činnosti C. M. L.

Na valné hromadě, konané 3. prosince 1923. načrtil bývalý jednatel na konci své zprávy směrnice novému výboru C. M. L.

Z osmi těžkých bodů, které má nový výbor řešiti, podniknuto bylo už dosti, ne však vždy s velkým úspěchem. Dosud konány byly 4 výborové schůze. Na první zvolen byl nový výbor. Za předsedu náš vzácný pracovník dr. Hronek, za místopředsedy kol. Klimovič a Voroněnskij, za jednatele kol. Karas, za 2. jednatele kol. Dorazil a za pokladníka znovu kol. Majce.

První otázku, kterou se jal nový výbor hned řešiti, jsou uniatské bohoslužby u sv. Jana na Skalce. Výbor svolal schůzi pražských uniátů dne 25. ledna. Na ní zvolen byl zvláštní přípravný komitét. Pracovalo se dost, ale dosud není otázka vyřešena.

Na poradu o unionistickém sjezdu na Velehradě, která se konala 14. února v Olomouci, vyslala C. M. L. kol. jednatele, aby tam referoval o snahách Ligy a našeho studentstva, které se pojí k unionist. sjezdu na Velehradě. Na informační články do cizích revuí se nezapomíná.

Usilovnou práci bude C. M. L. věnovati Studentským Cyrilo-Met. odborům a unionist. sjezdu, který by se stal důležitým bodem v hnutí nejen C. M. L., ale celého našeho katolického, cyrilometodějského národa a Slovanstva.

Z činnosti S. C. O. ve slovanském misijním ústavě na Velehradě.

Cyrlometodějský kroužek je na ústavě již tradiční. Letošní ustanovení Stud. cyrilometodějského odboru (S. C. O.) znamená počátek intensivnější činnosti, pro niž jsme už minulého roku připravovali půdu. Svědčí o tom dva díly Cyrlometodějské antologie, literární práce na cyrlomet. výstavu na Velehradě a propagace „Světové oktávy za sjednocení křesťanů“ (18.—25. I.).

Členové S. C. O. přednášejí v nedělních schůzích za vedení dp. Mg. Ferd. Nesrovnala na témata z dějin církevního rozkolu a cyrilometodějského hnutí u nás; seznamují se s mnohými unionistickými pracovníky a jsou uváděni v málo známou oblast cyrlomet. umění.

Z přednášek stačí uvésti:

Jan Matejko a Velehrad. — Příčiny církevního rozkolu. — Průkopník unionismu Fr. Snopek a jeho dílo. — P. Pavel Křížkovský. — Cyrlomethodějská činnost P. Ignáta Wurma. — Pěvec cyrilometodějský P. Jan Soukup.

Důstojný pán Msgre. Ferd. Nesrovnal ve svých přednáškách vysvětlil pojem a rozsah idey cyrilometodějské, její veliký kulturně náboženský význam, nastínil unionistické snahy velkého arcibiskupa dra. A. C. Stojana a soustavnými přednáškami seznamuje S. C. O. s díly umělců, kteří oslavili sv. věrozvěsty a Velehrad.

Cyrlometodějská studia a literární pokusy přináší náš psaný časopis „Velehrad“. (Všichni členové odebírají též jitro).

Literární a uměleckou soutěží oslavili jsme také památku 300letého výročí mučednické smrti sv. Josafata.

Malá příruční cyrlomet. knihovna, kde jsou vyloženy k potřebě členů cyrilomet. spisy a časopisy, dobře se uplatňuje.

Tak se pomalu stává velehradský S. C. O. dle slov tatíčka Stojana: „vestálkou svatého ohně velehradského.“

-la.

— „To, jak jsem Ho hledal.“

A třetí se rozevřela v krušných hodinách bolestných dnů. Tehdy se světla měnila v šeré závoje tmy. S katedry šlehaly blesky nebezpečných střel. Bubínek zachvíval se nárazy akustických vln, které se měnily nutným pochodem ve slovo stále se opakující: Darwin. Samo o sobě může však býti nickou. Slovem bez výkřičníků. Avšak k němu se řadila dvě další slova proložená: — opice a člověk. Tedy: Darwin — opice — člověk, Triumvirát, který se stal pramenem duševních pochodů a bojů, po nichž zůstávají rány.

„Pro koho čtvrtá?“

— Pro tu, kterou jsem hledal. Hledal a našel. (Tuto část vypravoval o sobě jako o osobě třetí v singuláru). Byl čas. Stříbrem jinovatky se obalily keře. Jehličí borů stkvělo se skvoucí čistotou v modrých jitrech. Topoly stály kolem cest jako bělostné voskovice. Sady třpytily se unavující bělobou. Aleje lesů byly chodby zvoni- vých pohádek. V závějích čistého panenského sněhu byly stezky — vytesány kroky rychlých chodců. Kolem těchto chodbiček byly v neporušeném sněhu otevřené čerstvé rány...

Přišel do města. Ve třídě mu kolegové zvěstovali: „Máme prodlouženou!“ — Půjde? — Báł se. Neboť na hladkých parketách myšlenka svedena pohledem může uklouznouti. — Půjde? — Těšil se. Neboť obzor zemdlené duše se může vyjasnit úsměvy třpytných sluncí. Trpět snad bude. Nechť. Bolesti duše otvírají nové cesty životům, v nichž jeví se vzpomínky jako neviditelné atomy. Šel

V sále pršky sladké hudby houslí, čela a klavíru snesly se na citlivý obal jeho duše. Vypustil z vězení svých zraků pohledy. Byly zvědavé. Byly také smělé, ale i plaché. Rozutekly se... Zpívaly. Honily se. Až — běda! — upadly.. Bylo na ně nevědomky nalíčeno. Rozhlížely se zděšeně a — jako tonoucí větve se chytá — chytily se pohledů černých očí. Pohledy se navzájem pozdravily. Nesměle zamžikaly. Upadly v rozpaky, ze kterých je vysvobodila hudba. Podaly si ruce a tančily. Všední jen tanec. Všedními jen kroky. Slova však všedními nebyla. Nebyla ani neobyčejnými. Byly to pohledy, které se hledaly a našly se. Byly v záři reflektorů šťastny jako v pohádce. Sny změnilly se prosaickými hodinami v skutečnost, která přináší discesi s bolestí, radost s pelyňkem žalu. Duše jejich však zůstaly v přátelství, poněvadž milovaly obě Lásku. A Láskou tou byl Bůh. Bůh svíce jejich naplnil paprsky Světla a duše jejich vykoupal v čistých Radostech. — Hle: Přátelství Dvou, k němuž se musí probojovatí bolestmi. —

„Trvá?“

— Trvá.“

„A rány?“

— Řekl jsem: „Byť by se úsměvy zacelily — Stigma zůstává.“

A d. F r. S l a v e c :

P O Š Ť Á K.

Pošťákem chtěl bych být
s velikou brašnou na rameně.
Od domu k domu jít
bych chtěl
vesele a jindy unaveně.
Vrásky bych seřel s čel,
otvíral úsměvem na rozích schránky
a přijal dopisy k sladkému předurčení.

Na dveře duše
bych zaklepal
nebo v zlé tuše
zas spěchal dál

Radosti nosil
v hluboké brašně.
Rozdával pocely,
které by bolely
radostnou zvěstí.

Pošťákem chtěl bych být,
bych mohl nésti
velikou brašnu na rameně
— stoh novin k tomu —
od domu k domu
vesele a jindy unaveně.

OKTAVÁNSKÉ LOUČENÍ.

Tmavá červnová noc rozprostřela černá svá křídla nad ztichlým Brnem. V budově chlapecké seminárky zhaslo poslední světlo v okně regentova bytu a s ním zavřely se asi též bdělé oči představeného ústavu. V rozsáhlé budově nastalo úplné ticho —

Zvědavý měsíček vyskočil z tmavých mraků a nakoukl oknem do rozsáhlé spárny chovanců. Světlo jeho padlo právě na primánka Hoška, dětská jeho tvářička zářila blaženým úsměvem. Zítra je poslední den školního roku, dopoledne dostane vysvědčení a večer už je u maminky! Už nebude ho sužovat profesor Kalina, atlas a latinskou gramatiku zamění za psa Voříška a pasáka Vaška. Tak libě sní a před očima mu plá pasácký ohniček a z něho vykukují pekoucí se brambory. Slasti prázdninového života vykouzlují mu blažený úsměv ve tváři. Mladší chovanci zdravě oddychují, ukolébání v tvrdý spánek, znavení hrami a celodenním pobíháním. Jen chvílemi zavzní zmatený a zoufalý výkřik z lůžka sekundána Vaňka, jemůž před očima skáčou výjevy z odpolední četby „Rudého gentlemana“. Vidí se právě na amerických préríích v zajetí nepřátelského Siouxe, jenž krvavou rukou stahuje mu z hlavy skalp. Kvintáni a septáni už sní o vyšších věcech a seplimán Morávek, známý už lev z „České“, prožívá asi právě ve snu „Pohádku máje“, jak o tom svědčí blažený úsměv na jeho pěkné, bílým světlem měsíčním oblité a tmavými kučery ovroubené tváři. A známý „dříč“ quartán Tahoun spouští náhle ze spaní lekci chemie. Slova drmolena mezi zaťatými zuby řítí se jako vodopád, skoro nemožno zachytit sluchem jediné slovíčko.

Jen oktaváni nespí. Je to poslední noc jejich bezstarostně studentského života; zítra už budou akademickými občany, proto se chtějí s veselým studentským životem vesele rozloučit, aby na ně žáci nižších tříd dlouho vzpomínali. Celé odpoledne se umlouvali v seminární zahradě u hromady kamení, již nazvali „mohylou padlých seminaristů“, co by měli vyvést, aby se nesmazatelně vepsali v ústavní kroniku.

Konečně všichni spí, i asketa Sedlák natáhl otlačená kolena a vrzavě chrápe. Na sv. Jakubu bije dvanáct. Kýžený okamžik nadchází! — — —

Z první postele zvedá se bílá postava oktavána Smělého, sedá na okraj lůžka a šeptá: „Pešku, vstávej! Dvanáct hodin!“ — Ticho, nikdo se neozývá. Pešek sice nespál také, ale právě bilo dvanáct, a to je hodina duchů, bylo by lépe pro jistotu ještě chvilku počkat, myslí si pověrečný, bojácný Pešek: proto se neozývá, dělá jako by spal. „Pešku, vstávej!“ ozývá se důtklivěji. Pešek zase nic. Bílá postava krade se k jeho lůžku. „Jistě usnul,“ myslí si smělý a už stahuje duchnu s Peška a nepříjemně ho šimrá pod nosem. Nezbývá mu, než aby vstal. Ještě tři postavy zvednou se s oktavánských lůžek a všech pět krade se tiše ke dveřím. V okamžiku jsou obě půlky dveří otevřeny a dva nejsilnější, Smělý a Skála, chápou se již postele sekundánka Vaňka, opatrně ho vynáší i s postelí a bez nejmenšího hluku staví v blízké kužárně. Sotva však postel postavili, stanuli jak přimrazení. U regentova bytu vrzly dveře — — —

Stráží, stojící u dveří spárny, podařilo se ještě skočiti do spárny a hbitě ukrýt se pod velkou duchnou. A tu již vychází regent ze svého bytu na chodbu. Asketická, znepokojením ještě bledší jeho tvář ostře se odrážela od černého taláru. On dobře znal své chovance. Nedal se omámit celoročním vzorným chováním, bděl neúnavně až do konce, až do poslední chvilky. A odpoledne dobře si všiml nápadné schůzky oktavánů v zahradě, tajemných jejich gest a tlumeného hovoru. „Jistě chtějí něco vyvést v poslední noci,“ blesklo mu hlavou, když zabloudil zrakem k jejich skupině.

„Ale dám si pozor, i kdybych měl být třeba do rána vzhůru,“ hned si umíňoval a večer zhasl dokonce světlo o půl hodiny dříve, než obyčejně, aby je dokonale oklamal a vzbudil domněnku, že už spí. Zatím seděl potmě ve svém pokoji, zahalen v kotoučích dýmu vonného havana, a napiatě poslouchal. Konečně po půlnoci zaslechl tlumené kroky nést se tichou chodbou. Po chvilce rázně vykročil z pokoje na chodbu.

Pomalou kráčel ke spárni a dokořán otevřenými dveřmi vešel dovnitř. Bílé měsíční světlo lilo se šesti okny dovnitř. Prázdné místo, kde stávala postel sekundána Vaňka, padlo mu hned do očí a pohled na dvě prázdná oktavánská lůžka přesvědčil ho o tom, že oktaváni postel tu vynesli. Dovtipil se toho hned, za jeho studií stalo se kdysi cos podobného. Vyšel ze spárny a stanul na chodbě. Přemýšlel, co činit. Skle-

něnými dveřmi spárny zahlédl postel a napadlo mu, že tam jsou i oba rušitelé kázně. A už byl rozhodnut.

„Budu chodit zde před spárnou a kdybych do rána měl čekat, počkám, až přejdou kolem mne. Musí se přece vrátit do spárny, vždyť jsou asi v nedbalkách. Dám jim vycítit, že mne neoklamali, že jsem nad nimi vyzrál já!“

Pomalými kroky přechází po chodbě a přemítá.

Však on je nějak potrestá. Důkladně je zahanbí; snad nevyjdou dříve, až zazvoní a pak ovšem bude hanba jejich ještě dokonalejší, když se budou schlípeni v nedbalkách ubírat do spárny za jásoťu těch, jimž chtěli způsobit hanbu, že je vynesli i s postelí. Ale, jací jsou to charakterové! Celý rok jako beránci a když vidí, že se jim už nic nemůže stát, vyhazují z kopýtka! Pohrdáníhodní zbabělci, třtiny větrem se klátící! Nevidí sice v tom žádný velký zločin, ale poslední noc takhle se zachovat, to je pokrytectví. Tak přemítá regent, zatím co měsíční světlo bledne, stíny řídnou, svítá — — — A nemilosrdný regent vytahuje z hluboké kapsy kleriky brevír a počíná polohlasně modlit se Matutinae.

Na dvoře zakokrhá kohout. Oběma skrytými nešťastníky to trhlo, jen regent neslyší a nevidí, vážně a odměřeně měří tichými kroky chodbu. Začínají chápat jeho úmysl. Smělý ztratí naději, že by se mohli přirozenou cestou dostat do spárny, počal se ohlížet po nějakém jiném východisku. Přistoupil k oknu, vedoucímu z kužárny do zahrady a otevřel je. Asi pět metrů pod oknem byla střecha seminárních chlívků, s níž seskočit do zahrady bylo docela snadné. Ale jak se dostat na střechu?

Šťastná náhoda mu pomohla. V koutě kužárny stál žebřík. Nelenil a spustil ho oknem na střechu chlívků. Byl dost dlouhý. Krátkým pohledem rozloučil se se spícím sekundánkem a s rozechvěním stoupal dolů po žebříku. Byl hochem nebojácným, ale přece, když stál na chvějícím se žebříku, pocítil strach. Ale šťastně ocitl se na střeše a skokem v zahradě. Skála následoval jeho příkladu, žebřík spustili do zahrady a rozběhli se na dvůr. Kolem oken spárny, které byly po celou noc do dvora otevřené, vedl bleskovod. Byl jako stvořen k dostání se do spárny. Hoši dlouho se nerozmýšleli, v mžiku dostali se do otevřeného okna spárny a za chvílečku spali spánkem spravedlivých . .

Ve spárni zadrnčel zvonek, budíček. A v zápětí ozval se hrozný křik z kužárny. Regent rychle tam vběhnuvší spatřil jen Vaňka zuřivě sebou na posteli mlátícího. Zdálo se mu, že upadá do indiánského zajetí a proto všemožně se bránil domnělému nepříteli. Oběma rukama pevně svíral duchnu, kopal na všechny strany a řval z plna hrdla. Regent starostlivě sklonil se nad Vaňkem a bílou ruku přiložil na jeho čelo. V tom jako šídlem píchnut vyskočil Vaněk a jako podrážděná kočka počal regenta zuřivě škrábat po ruce i ve tváři. A křik jeho přešel v pravý řev, který přivábil i chovance, ve spárně se již oblékající. Udivení přiběhli do kužárny a stanuli zaraženi nezvyklým divadlem. Oktaváni Smělý a Skála neztratili duchapřítomnosti a přispěli na pomoc ubohému regentovi, kterého celého poškrábaného vysvobodili z rukou rozlíceného Vaňka. Ten konečně procitl úplně z hrůzostrašných snů a dal se do srdcelomného pláče.

A Smělý s tváří tak nevinnou, že by nikomu ani ve snu nenapadlo, že má také v tom prsty, uctivě optal se regenta, jak se tam Vaněk dostal a co se vlastně sběhlo.

Regent, jenž si nedovedl nikterak v hlavě srovnat, jak mohl Smělý přiběhnout ze spárny už oblečený, ačkoliv tak dobře a dlouho hlídal dvěře, zuřivě šlehl okem po drzém tazateli a jen zabručel: „Však vy dobře víte, farizeji!“

Udivení chovanci doléhali otázkami na Vaňka, jak se do kužárny dostal, než ten ničeho o svém vynesení nevěděl. A zvědavým chovancům neřekli ničeho ani oktaváni jako to neřekli ani regentovi, když si je po snídani zavolal k důvěrnému výslechu. A regent, který si ani nepomyslel, co všechno dokáže mladí hoši v tomto století sportu, dlouho si tím lámal hlavu a dověděl se to až na primici P. Smělého, jenž při ní tuto příhodu vypravoval.

SVATOST ŽENY.

„Žena, čím více je světicí, tím více je ženou.“
Leon Bloy.

Před trůnem božím ve hvězdné záři
pokleká anděl s bolestnou tváří,
po líci hořká slza mu kane:
„Těžký's dal úkol na mne, o Pane!
Pohlédni v srdce, ve zrak můj vlahý,
smulek tam najdeš, Bože můj drahý.
Neb, Pane Bože, po dlouhá léta
s nebe já shlížím v hlubinu světa
a věř mi, Pane, za celou dobu
nezřel jsem jiné než lidskou zlobu,
nezřel jsem více než zlo a bídu,
nešťasně lidstvo, zbavené klidu,

hlavé sobce, drzé a smělé,
divoké šelmy v lidském to těle,
prokleté zrádce, lupiče, vrahy...
Nesnesu dál to, Bože můj drahý!“

Vzdychl Bůh bolně v božské své kráse:
„Což nelze lidstvo zas přivést k spáse?
Což se již navždy lidstvo Mne zřeklo
a chce se vrhnout' ve zhoubné peklo?
Což je tak malá ráje proň cena?“
Dí anděl Bohu:

„Ráj kdysi žena
odňala lidem — nechť jim ho vrátí.
Svaté dej ženy — budou zas svatí.“

Josef Trojan:

VÁLKA BILIONŮ.

Novella.

(Pokračování.)

KAPITOLA SEDMÁ.

Jediný omyl pana redaktora Kroffa.

Že pan Daniel Kroff, ředitel české agentury ETKPSZ, měl vždy nejlepší a prvé zprávy pro svou kancelář, bylo kde komu známo. Neboť jeho žurnalistické schopnosti byly oceněny už tehdy, když centrální ředitel ETKPSZ Dr. Rimbaud přišel jednoho podzimního večera do usmolené redakce kteréhosi neméně usmoleného večerního plátku brněnského a poklepav sedícímu tam mladému a bledolícímu tehdy lokálkáři Kroffovi na rameno, mu řekl s úsměvem pána, který zná své miliony: „Příteli, mám čtyři tisíce franků měsíčně zbytečných a chtěl bych vám je nabídnout,“ a když on potom zakoktav se poněkud nepředvídaným překvapením, bez meškání přijal místo v nově zřizované tiskové kanceláři, jež jak známo, v brzku stala se nejmocnějším faktorem v tisku evropském zvláště a v tisku světovém vůbec. Dovedl-li s nepopsatelnou jistotou jíti na místa, kde by nikdo ničeho nehledal, aby odtamtud v několika půlhodinách odnášel čerstvé zprávy, jež za šest hodin potom hýbaly celým kontinentem, dovedl s nemenší přičinlivostí i zě sebe skromnější a bezvýraznější bursovní zprávičky vykombinovat nejsmělejší plány evropských peněžních magnátů a z pochodu několika řad vojáků uhodnout celý záměr generálního štábu. Je ještě v dobré paměti pohotovost tohoto muže za poslední války italské, kdy, aby mohl podávat co nejpřesnější zprávy, stal se — a dodnes se neví, jakým podvodem — vojenským kuchařem generálního štábu italského a kdy byl hrdinou příběhu, jenž v mnoha variacích potom koloval po všech přístavech, městech a vesnicích evropských i amerických: Když se totiž strhla poslední, rozhodná bitva nedaleko malé vesničky Piarenzo, jež nalézala se v malé kotlině asi půl hodiny severním směrem od Turina, generální štáb italský stál na malé vyvýšenině, jižně od Piarenza. Bylo tam několik holých stromů a jinak jen skála, značně rozrušená, tvořící kupy kamení. Velicí generál Retruotaldi, starý, nesympatický a zlosný voják, upravil si na jedné z kup sedátko a bedlivě pozoroval rozvíjející se bitvu. Místo zdálo se zcela bezpečným, protože nepřítel útočil od severu. Neškodné jinak granáty létaly nad generálem a kdyby poněkud příliš nehlučely dělové rány, nepostrádala by situace půvabu. Starý generál upjatě pozoroval útok pěchoty na levém křídle, který právě byl nařídil; jeho stařecká, strhaná tvář zjizvila se úsměvem, když pozoroval, že není kladen žádný odpor a bezzubá ústa cosi nerozumitelně šeptala. A právě, když se chystal, zakývav poněkud lebkou, provolati čackému vojsku hromové hurrah, rozprsklo se před ním několik šrapnelů a generál klesl, zasažen byv do zad kulkou, již vyslal kterýsi voják z nepřátelského srb-

ského vojska, jež začínalo právě útočit ze zadu, zaskočivši italskou armádu. A právě v témž okamžiku vynořil se vedle něho z hromady kamení, na níž před tím generál seděl, poněkud umazaný kuchař a vytáhnuv hodinky, konstatoval minutu úmrtí generála a zaznamenal ji pečlivě do zápisníku, měl ještě tolik času, aby generála položil do důstojné polohy, skříživ mu ruce a pokryv šátkem jeho hlavu. Zasalutovav, v klidu pak sestoupil do údolíčka piarenzského a kdesi beze stopy zmizel. Riskoval tisícinásobnou možnost ztráty života pro tuto jedinou vteřinu zabití generála, jež ukončilo válku, aby jeho agentura měla nejpřesnější, nejspolehlivější a nejprvnější zprávy.

S p. Danielem Kroffem mohli jsme se setkat v těchto dnech v Praze, kde objevil se jen na skok, právě když ohlášena byla nota německé vlády. Zjistiv radiotelegraficky náladu, jež byla notou v evropských kruzích vyvolána, chystal se pustiti do světa zprávu o mobilisaci a tažení spojeneckých vojsk do Německa. Když však od svého kolegy z Paříže obdržel zprávu tiskové kanceláře ministerstva války, jež byla připravena pro příští den, stoje již na slupátku expresního vlaku Praha-Podmokly-Děčín, změnil zprávu již napsanou v zprávu novou, nám známou: „Spojená vojska evropských mocností vtrhla několika proudy do Německa. Není kladeno překážek. Záměry Německa jsou nepochopitelné, neboť ač válka byla vyhlášena a nepřítel vtrhl do země, není mu činěno žádných překážek.“ A to byl jeho jediný omyl, nikoliv osudný, ale nemilý, protože spolehnuv se — jen jedenkrát — na oficiální zprávu, vydal se v nebezpečí, že poškodí bezúhonnou dosud pověst ETKPSZ, protože vojska ani nevtrhla do Německa, ani jim proto nemohly býti kladeny překážky, ani to nemohlo býti považováno za nepochopitelné. Štěstím jeho bylo, že kombinace, které utvořil, nebyly nesprávné, a že skutečně vojska spojenecká o dva dny později do Německa vtrhla a že jim překážek kladeno nebylo, což vskutku bylo nepochopitelné.

Omyl tento, minuvši jinak bez následků, trápil pana Kroffa velmi dlouho i když jiné potomní zprávy získaly mu nové věnce slávy.

Po zprávě této zmizel beze stopy a jen časté zprávy o postupu armády (jakož i zpráva o hrozném, bohudíky jen jediném, nám už známém bitvě s černými mraky) dávaly tušiti, že Kroff žije a že se vši vervou oddává se svému zaměstnání. Možná, že se procházel jako voják po ulicích drážďanských, možná, že byl jedním z pouličních strážníků na berlínských křižovatkách, není dokonce jisto, zda neprodával v Hamburku slanečky a bylo by možno i připustiti, že byl liftboyem v německém vládním paláci. Všechny tyto domněnky jsou stejně možné i nemožné, protože jsou právě tak pravděpodobné jako nepravdivé.

Uváděl do rozechvění celý svět Suché jeho zprávy zprvu líčily, jak ohromnými proudy valí se vojska celého světa do německého území; pak oťrásl všechny obyvatele země zvěstí o hrozném porážce předvoje spojeneckého vojska nevysvětlitelným černým nebezpečím. Podrobnosti, s jakými pohromu popisoval, dávaly tušiti, že pozoroval událost tu z bezprostřední blízkosti. Ovšem, kde se skrýval, nebylo možno nikdy zjistiti, protože dovedl býti právě tak tajemný jako sdílný a dovedl-li zanést celý svět novinami, dovedl si také pro sebe ponechat tajemství svého úspěchu. Následovaly zprávy poněkud zastřené o zaražení postupu a utáboření se vojska na hranicích a zprávy o bezvýsledném pátrání po zdroji síly, jíž Německo porážku provedlo. Pak po dlouhých deset dní zpráv nedošlo. Svět tonul v napjetí a nebylo, kdo by zvědavost ukojil.

Pan Kroff nejen že zmizel, ale nedával ani známky života o sobě.

Svět byl vařící kotel, jenž hrozil vybuchnout. Zvědavost, vybičovaná dlouhým čekáním, byla hnána do krajnosti. Čtenářstvo v Paříži demolovalo redakce dvou deníků ETKPSZ, když tyto nedovedly ukojit jejich napjatost. Agentura ETKPSZ v Praze musila být před rozvášněným davem hlídána policií. Nejschopnější reportéři její slídili po celém Německu po bližších zprávách, ale nemohli podati nic, docela nic, než rozmělněné staré zprávy výborného pana Kroffa. Ředitelé všech filiálek ETKPSZ s panem Rimbaudem v čele marně si lámali hlavu, jak tento nedostatek zpráv odstraniti, marně dali hledat pana Kroffa po celém světě soukromými i státními detektivy, marně na všech zdích a ohradách skvěly se fotografie jeho hubené tváře s jiskřícíma očima a tmavým, kaštanovým, do zadu nedbale hozeným vlasem, šedivějícím již na vysokých skráních, nikde, nikde nebyl k nalezení, aby zachránil dobrou pověst Evropské Korespondenční Tiskové Kanceláře Pro Světové Zajímavosti. Se slzami

v očích dívali se staří, dobří, ve službách kanceláře sešedivělí ředitelé všech filiálek ETKTKPSZ s panem Rimbaudem v čele, jak kancelář neodvratně řídí se v zkázu.

Slav napjetí ve světě nabýval katastrofálních obrysů. Co se děje v Německu? bylo podnětem všech debat na ulicích, v kavárnách, u hokynářů, trafikantek, na dráhách, letadlech, lodích, v čekárnách, hospodách a vůbec všude, kde se aspoň dva lidé schopní řeči sešli. Rozechvění a nejistota zmocnily se nejen civilního občanstva, ale i státních úřadů, vlád, vojska a zvláště generálních štábů, které za jediný možný strategický čin za daných okolností pokládaly vyčkávací stanovisko. Nepostupovat, stát a čekat, jak to dopadne. Útok se strany německé se sice už neopakoval, ale bylo vyloučeno, že při dalším postupu by se neopakoval zase? A jak se bránit útoku, neznáme-li nepřítele? A proto: Nepostupovat, stát a čekat! — Čekat — když miliony mozků praskají zvědavostí!

Něco se musilo stát, aby nashromážděná energie davu se vybila. A stalo se.

Leč nepředbíhejme vlastnímu vypravování.

(Příště dále).

Al Kellnerová:

VEČER NAD POLEM.

Skřivánku,
písničko vlělená — nad pole do červánků,
vzlétej,
a zpívej,
co hrdélko ti stačí,
ty svoje hezounké písničky plači — — —
radosti svoje i svoje smutky
v zpěv vrhni prudký
do polí, do cest, do luk a sázů,
do nebeských hradů
zpívej
a v západ se dívej,
jak se tam slunce v svá oblaka kloní,
jak klasy svou večerní modlitbu zvoní.
Zpívej, ty ptáčku a pospěš si s písni,
vidíš, jak sny se už tísní nad zemí?
Roztoč se a zpívej ze všech sil!
Aby ti večer snad nepřekvapil
písničku nedopěnou.
Smutno zřít z večera před sebou svůj denní cíl v dáli,
a jak jsme si z rána slibovali,
nesplnit úkol pouhý. — — —
Ó touhy!
Ó zkalená jitra! Ó zlomené květy!
V neznámo zapadlé neznámé světy!
Ó smutnicí oči, v nichž bolest se kryje!
Nevyzpívané melodie!
Krvavý západ krvavě horizont třísni — — —
Skřivánku,
písničko vlělená —
pospěš si s písni!

Nejvyššího stupně dosahuje duchovní život člověka v poznání Boha a v lásce k němu

* * *

Milost posvěcující nejen jednotlivce pozvedá k účastenství přátelství s božskými osobami, nýbrž i společenský život mezi lidmi proměňuje, činí jej odleskem vzájemného života tří božských osob a činí takto lidstvo v jeho životě společenském schopným účasti na životě Božím.

C. Jež.: T. J.: Osobní Bůh a náboženství.

„Koutek přírodovědecký.“

L u d. F r a n ě k.

(Pokračování.)

Úprava sbírek brouků.

Minule zmínili jsme se povšečně o práci preparační, dnes promluvíme speciálně o broucích, jak je usmrcovati, lovit, chovati a pro sbírku upravit.

Brouci spolu s motýly, včelami, mravenci a podobně tvoří třídu hmyz, jenž patří k živočišnému kmeni „členovců“. Název „členovci“ (Arthropoda) dává tušiti, že tělo těchto živočichů je rozděleno, rozčleněno ve více méně částí. Tak i hmyz (Insecta), jenž sem patří a k němuž se řadí brouci (Coleoptera).

Tělo brouka skládá se ze tří hlavních částí, hlavy (caput), hrudi (thorax) a zadečku (abdomen). Celé tělo je kryto tvrdou, rohovitou hmotou zv. chitin a je opatřeno šesti nohama.

Hlava (caput), zdánlivě celá, skládá se z pěti srostlých článků, jež nesou tykadla, oči a ústroje ústní. Na hlavě rozeznáváme čelo (frons), obličej končící štítem čelním (clypeus), po stranách lice, temeno, (vertex) a hrdlo (gula). Hlava je volně pohyblivá.

Tykadla slouží za ústroje hmatu, snad i čichu a sluchu, složena z 11 článků, výjimkou z 5ti neb 12. Jsou buď rovná neb lomená či kolenovitá, dle tvaru stejnočlenná neb různočlenná.

Druhy tykadel jsou: štětínovitá, nitkovitá, růžencovitá, šupinovitá, pilovitá, vějířovitá, hřebenovitá (to jsou stejnočlenná); kyjovitá, uzlovitá, vretenovitá, nepravidelná (to jsou různočlenná).

Oči jsou složeny (facetované) z různého počtu (2—6000) šestiúhelných destiček (facet) příslušících jeklancovitému očku. Vedle těchto bývají na temeni očka jednoduchá, nefacetovaná buď jedno nebo dvě. U brouků podzemních oči není.

Ústroje ústní jsou kousavé. Pozorujeme na nich horní a dolní pysk, mezi nimi horní a dolní čelist. Pod horním pyskem (labrum) jsou horní čelisti (mandibulae), pod nimi dolní (maxillae), na něž se upevňují čtyřčlenná tykadla čelistní (palpi maxillares). někdy vedle nich vnitřní 2 článková makadla. Ústa uzavírá dolní pysk (labium) složený z brady (mentum), jazyka (ligula), a po stranách má 2—4 článková makadla pysková (palpi labiales), mezi nimiž bývají poboční jazyčky (paraglossae).

Makadla jsou různé délky a tvaru buď šídlovitá, uťatá, sekernovitá, klinovitá, měsíčitá, listovitá nebo svazčitá a pod.

Druhá část jest štít — jest vlastně předohrudí (prothorax) prvním článkem hrudním. Na spodu jsou upevněny nohy a to první pár.

Na nohách (pedes) rozeznáváme kyčle (coxa), příkyčlí (trochanter), stehna (femur) holeň (tibia), chodidlo (tarsus).

Nohy rozeznáváme běhavé, skákavé, plovací nebo hrabavé.

Zadek skládá se ze tří částí středohrudí (mesothorax) a zadohrudí (metathorax), zbytek tvoří břicho (abdomen), jehož spodní strana sluje břišní (venter), svrchní hřbetní (dorsum). Skládá se zadek z 9 článků, z nichž první dva tvoří zmíněné středo- a zadohrudí, na něž připojují se dva páry noh a na svrchu křídla.

Brouci mají dva páry křídel: první tužší krovky (elytra), druhý blanitý křídla (alae). Mezi předními částmi obou krovek jest štítek (scutellum). Okraje na krovkách jsou vnější (margo lateralis) a vnitřní (margo suturalis), jež tvoří šev (sulura).

Krovky dle velikosti jsou zkrácené (ab-breviata), poloviční (dimidiata), krátké (brevissima), přesahavé (fastigiata), prodloužené (elongata); dle vnějších okrajů celokrajné, pilované, vroubkované laločnaté a p.; dle zadního okraje zaokrouhlené uťaté, zašpičatělé a p.*)

Povrch je buď hladký nebo různě drsný, nerovný. Jsou pak krovky drsné (aspera), hrboľaté (torulosa), zrnité, čárkované (lincata), rýhované (striata), brázdité (sulcata), síťkované (reticulata), tečkované (punctata), jamkaté (foveolata).

Dále může býti povrch krovek lysý (nuda), chlupatý (pilosa), huňatý (villosa), plstnatý (tomentosa), štětínový (setosa), brvitý (celiata), šupinovitý (squamosa), poprášený (farinosa).

Dle barvy jednobarvé (unicoloria), různobarvé (versicoloria).

Okrouhlé skvrny nazýváme tečky (puncta), očka (ocelli), skvrny (maculae); podlouhlé proužky podélné (vitae) nebo příčné (fasciae).

Vnitřní ústrojí brouků nemá takový význam jako vnější, proto zmíníme se o něm stručně. Pod chitinem nalézají se svalová vlákna, obstarávající pohyb; zažívací ústrojí skládá se z jícnu, žaludku, střeva se žlázami Malpighiovými a konečníku. Nad zažívací trubicí na straně hřbetní leží srdce tvaru trubicovitého, v němž shromažďuje se bezbarvá krev. Dýchání děje se v dušnicemi, rozvětvenými trubicemi, jež na povrchu ústí otvory (stigmaty) mezi články na hřbetě. Nervstvo tvoří zauzliny mozkové a trupové. Jež uloženy v každém článku a souvisí navzájem v ústředním provazci nervovém. Ústroje rozmnožovací (u samečků varlata, u samic vaječníky) ústí do konečníku mezi 8. a 9. samičí a mezi 9. a 10. článkem samčí. Rozmnožují se vajíčky, jež prodělávají více méně dokonalou proměnu než stanou se z nich dospělé formy brouka. O vývoji později při pořizování sbírek biologických. Tím v hlavních rysech vyčerpali jsme nejdůležitější poznatky o tvaru těla brouka a nyní přistoupíme k práci vlastní.

Jak sbíráme brouky a kde?

Starší sběratelé používají k tomu účelu různých přístrojů jako osívadla, přístroje zhotoveného Moc-zarským a Winklerem, smýkácí sítě, entomologických deštníků, vodní sítky a pod.**)

Brouky nalezneme všude, nejvíce na rostlinách. Zde chytáme brouky sítkou, již smýkáme po rostlinách a jež jest na konci zatížena. Dále žijí brouci pod kameny (obrácené kameny po vysbírání vhodných brouků opět uložíme na své místo), na březích vod, na stromech a keřích (seřeseme je obyčejně z rána na bílou plachtu), v písku, spadalém listí, mechu, prstí a p. (pomocí řešeta s otvory 5—8 mm),

*) Velikosti, okrajů, povrchu a barvy krovek jest si při určování důležitě povšimnouti.

**) Kdo by chtěl bližší informace o těchto přístrojích, nechť se obrátí na výše uvedenou adresu.

ve vodě (vodní sífkou), ve výkalech a v hnoji (vybíráme je pincetou), dále žijí v mraveništích (obvykle rozhrabávají mraveniště a zem nabírají do řešeta, ale kdo má cit pro nesmírně namahavou práci, se kterou svá obydlí staví, použije jiných prostředků); pod korou stromů žijící brouky vypuzujeme dýmem tabákovým a brouky ve zdechlinách vybíráme pincetou.

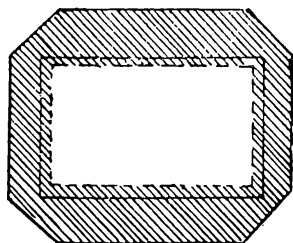
Také jsou i jiné způsoby lovu různými vnaďidly (mršné zvíře, sýr, deštovky, kousky masa, kosti a pod.), jež dávají se do hrnců a obklopují kameny. (Příště dokončení.)

Rámování obrázků.

(Pokračování.)

Obrázek 9. vztahuje se k minulé stati o rámování obrázků. Vycárkovaný obrazec znamená plátno.

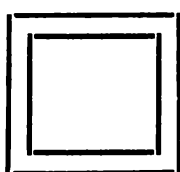
Obr. 9.

Vnitřní obdélník určuje, kam asi přijde plátěná záložka, kdežto plnou čarou vycarovaný obdélník značí sklo, na něž klademe obrázek i lepenku a přes něj přehýbáme do zadu plátno.

Další obrázky osvětlují postup při zhotovování rámečku. — Obrázek 10 a. představuje zadní stranu

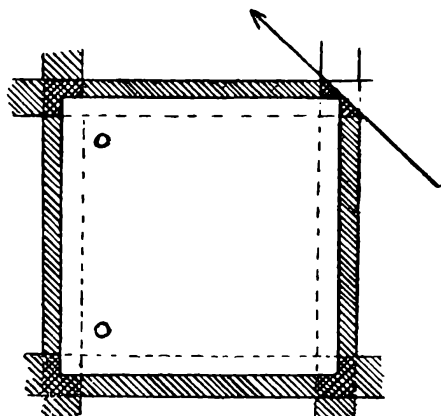

Obr. 10 a.

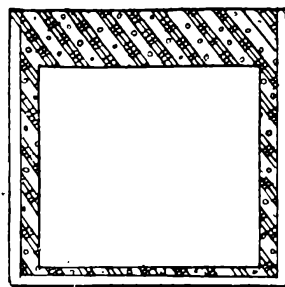

Obr. 10 b.

rámečku, 10 b jeho přední část. Obrázek 11 znázorňuje zadní desku rámečku s přilepenými plátěnými proužky (zvětšeno). Pravý roh dole je přistřižen, aby se v tom místě dalo plátno dobře přilepiti na přední desku. Při tom si počínáme stejně, jako když připevňujeme rohy na knížku resp. na její desku.

Obr. 11.

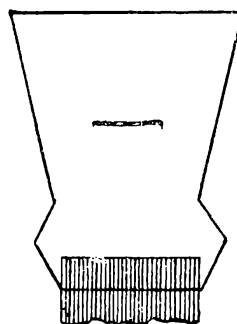

Obr. 12.

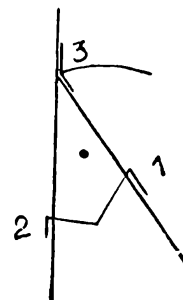
Pak přistoupíme k polepení rámečku předsádkou nebo potahem. Jak znázorňuje obrázek 12. vyřízneme si takový kus ozdobného papíru, aby od okrajů (vnějších) byl asi $\frac{1}{2}$ cm vzdálen, kdežto u vnitřních okrajů (otvoru) dosahuje. Zbývá pak ještě polepiti zadní desku předsádkou, při čemž opět volíme její rozměry tak, aby byla od okrajů vzdálena $\frac{1}{2}$ cm. Když pak je rámeček hotový, vložíme ho do lisu, neboť kdybychom ho nechali volně schnouti, zprohýbal by se.

Jindy lze rámeček upravit tak, že jej můžeme postavit. Při tom ovšem musíme k tomu přizpůsobiti zadní desku. Je přirozeno, že v tomto případě odpadá umístění kroužků, ale můžeme oba druhy umístění kombinovati.

K tomu účelu vyřízneme si ze silnější lepenky kousek asi takového tvaru jak ukazuje obrázek 13. (zvětšeno).

Obr. 13.

Obr. 14.

Asi v polovici výše jeho si vyřízneme otvor nožem, abychom jím mohli protáhnouti tkanici, kterou na konci navlhčíme klíhem a kostkou přihladíme. K vůli větší pevnosti přilepíme na místě (obraz 14., 1) kousek pevného papíru. Stejně učiníme i na zadní desce rámečku (obraz 14., 2), načež pomocí plátna připevníme hořejší konec této podpůrné lepenky k zadní desce rámečku (jak schematicky ukazuje obr. 14., 3). Tuse může lepenka jako v klínu pohybovati pokud ovšem to dovoluje délka tkanice, jež závisí na sklonu rámečku. Teprve potom, když jsme přilepili onu lepenku podpírající, přelepíme desku (zadní), k níž přiléhá předsádka, a vložíme rámeček do lisu. Dříve však vložíme mezi desku a podpůrnou část papír a mírně v lisu slláčíme. Tvar podpůrné lepenky může být různý, stejně jako i tvar rámečku, jehož vhodně můžeme použiti, zvláště upraveného, jako rámce pro fotografii. Tu ovšem hledíme toho postupu, jak byl vyličen při rámování obrázků.

Veškeré dotazy adresujte na SSSm., Praha II., Voršilská 1! Přiložte známku na odpověď!

ORGANISAČNÍ.

K soutěži Jitra: Redakční komise posoudila práce, došlé k soutěži a rozhodla o nich takto: První cena nebyla udělena nikomu, poněvadž žádný z příspěvků nevyhovoval úplně všem podmínkám. II. cena 100 Kč přisouzena pokusu Fr. Vlčka (stud. v Praze): *Iam opus exegi, quod nec Jovis ira nec ignis*. III. cena 50 Kč P. Arnoštu Kolářovi z Kroměříže za humoresku „Nešikovný“, IV. cena (kniha) pokusu: „Když má student smůlu“, Josefa Sourala (Kasárna u Znojma). V. cena (kniha) Jos. Valouškovi z Brna za: „Oktavánské loučení“. VI. cena (kniha) Jiřímu Klírovi z Prahy za pokus: „Sázka hajného Kličky“.

Zaslány byly kromě jmenovaných následující příspěvky: „Zloděj“, „Modré oči, proč pláče“, „Studentský apríl“, „Matematické hodiny“, „Hrdina bez bázně a hany“, „Mikuláš“, „Veselost, studentská je ctnost“, „Obrázek ze života pánů kvartánů“, „Výlet do Nového Bydžova“, „Pomsta dra. Čmrdly“, „Jaro“, „Est modus i rebus, sunt certi denique fines“, „Laso“, „Dvojka z mravů“.

Některé příspěvky jsou dobré, nevyhovují však podmínkám soutěže, proto nebylo možno o jich odměnění uvažovati. Platí to o pracích: „Modré oči, proč pláče“, „Zloděj“, „Studentský apríl“, „Dvojka z mravů“. Ponechají-li je autoři redakci k dispozici, bude jich časem použito. — Všichni, kteří si přejí příspěvků svých zpět, nechť pošlou známku na frankování zásilky.

Redakce.

Do našich SSS! Výbor Ústředí katol. studentstva čsl. obrací se na jednatele SSS. s naléhavou žádostí, aby sbírku Mik. daru hleděli již ukončiti a sběrací listiny s vybraným obnosem zaslati co nejdříve do Ústředí.

SSS. v Novém Městě na Moravě. Minulého léta omezovali jsme se jen na vnitřní činnost spolkovou, letos vystoupili jsme několikrát na veřejnost na př. „Vánočním večírkem“, a divadelní hrou „Bílá myška“. Po těchto vystoupeních viděti, že i v našem chudém „Horácku“ jsou studenti katoličtí, kteří se za své náboženské přesvědčení nestydí, naopak, kteří si sv. víry váží.

Některá ustanovení ze 7. 8. 9. výb. schůze Ú. K. S. čsl. Referováno o akci za „Strakovu akademii“. Pořádána řada protestních schůzí v Čechách, na Moravě. — Akce mik. daru je v proudu. — SSS ve sv. Janu připomenuto, že dle § 57 jed. řádu nesmí žádný spolek sdružený v Ústředí bez svolení tohoto vydati časopis. Vzata na vědomí resignace kol. jednatele. Jednáno o pracovních konferencích, které mají býti pořádány na květnou neděli na Moravě v Kroměříži, v Čechách v Praze. — Na místo předsedy zahraniční sekce kol. Sovy, který resignoval, přijat kol. Karas Fr. Podniknuta rozsáhlá akce k léčení studentů a studentek stížených tuberkulosou. — Založena dvě nová SSS — v Kostelci nad Orlicí a v Roudnici. — Podána žádost k min. škol. a nár. osvěty za předplacení „Jitra“ do čitáren a knihoven středních škol.

K bojům o Strakovu akademii:

Hojně protestních schůzí proti zabírání Strakovy Akademie Svazem čs. studentstva uspořádalo Sdružení jihočeských katol. akademiků. Podáváme

další referáty z jeho oblasti (z Tábora a Soběslavě viz posl. číslo „Jitra“).

Čes. Budějovice. Veřejná schůze se konala dne 16. prosince. Po zahájení předsedou S. J. K. A. kol. JUC. Horkou ujal se slova referent kol. RNC. Vošáhlik, jenž čes. budějovické veřejnosti objasnil celou situaci v našem studentstvu a speciálně spor o Strakovu Akademii. Po jeho referátě přihlásili se 2 členové spolku akad. „Budivoj“, ale jejich řeči marně vyvracely doklady jim postavené. Za to referent a katol. studentstvo bylo vláčeno všemi místními novinami od národně demokratických až po sociálně demokratické. Resoluce pak přijata byla všemi přítomnými, až na 3 hlasy. Jinak byla schůze velmi bouřlivá.

Písek. Na 23. prosince svolána byla schůze, na níž referoval kol. JUSt. Seibot Karel. Do místnosti se chtělo dostat asi 20 „pokrokových“ studentů, ale byli požádáni, aby odešli, jelikož byla schůze členská. Se zájmem sledovali katolíci písečtí referát kol. Seibota a pohnutě si stěžovali na odstrkování katol. studentů v naší republice. Vývody řečnickovy byly přijaty shromážděnými nadšeně a resoluce přijata jednomyslně.

Vedle těchto pořádali členové S. J. K. A. schůze v Benešově u Prahy a Plzni.

Pízeň. Veřejná schůze, jež byla svolána na 9. ledna 1924 do katol. domu, řízená byla kol. JUC. Mohejíkem. Referent kol. Vošáhlik objasnil základní rozdíly mezi Svazem čsl. studentstva a Ústředím katol. studentstva, poukázal na křivdy, jež se na nás pášou a přišel k jádru věci, otázce Strakové akademie. S úžasem pozorovali shromáždění, že dnes v právním stálé se dějí věci, zaměřující proti zásadní vůli hr. Straky, zakladatele akademie. Přítomen byl také jeden člen zdejší „Radbuzy“, jenž se však neosmělil ani promluvit.

Benešov u Prahy. U příležitosti valné hromady Sdružení katol. rodičů dne 27. ledna přednesena stížnost o zabírání Strakovy akademie „pokrokovým“ Svazem čsl. studentstva. Po obsáhlém a důkladně propracovaném referátu kol. Horky byla přijata resoluce, jež byla nadšeně aplaudována. Propagace našich studentských otázek dostala se tak do nejširších vrstev našeho lidu.

Otázka „Učitelské sekce“ při Ústředí katol. studentstva čsl. Když jsme zakládali Sociální Studentské Sdružení ve sv. Janě pod Skalou, neměli jsme v úmyslu jen to, abychom sdružili katolické studentstvo v ústavě a pracovali jako v jiných SSS. Vyžádali jsme si na Ústředí katolického studentstva čsl., aby naše SSS. a všechna jiná, která pojí s námi stejná idea, tvořila „Sekci učitelskou“ při katol. studentstvu. S nemalými obtížemi vydali jsme letáky, psali do „Jitra“ a za nedlouho soustředili jsme přes 300 katolických kandidátů a kandidátek z Olomouce-Řepčína, Kuřné Hory, Budějovic (ústavu Sv. Jos.) Čáslavě, Chrudimě (státní), Kroměříže a Sv. Jana pod Skalou. Jezdili jsme po shůžích, snažili se získati pro věc přátele, za jejichž pomoci chtěli jsme řešiti těžké problémy. Šli jsme k těm nejbližším, od kterých jsme čekali nejdříve pomocnou ruku, k organizovaným učitelům. Chtěli jsme rozmnožiti jejich řady a oni i jiní nás nepřijali. Až na jednotlivé přátele neměli jsme nikoho, mladí dali jsme se v boj, a nepřišel starší, aby ukázal nám cestu.

Stojíme nyní osamoceni, bez prostředků; čekají na nás sta, a my nemůžeme se již pro věc exponovati. Tolik jako odpověď na dotazy mnohých J. Novák.

P O V Š E C H N Ý.

W. Wilson zemřel. President Wilson byl povolán k velkým, dějinným činům. Nejen pro svůj národ americký, ale pro celý válčící svět. Jeho demokratické mravní snahy byly shodné se snahami bojovníků českoslov. za svobodu. Wilson stal se spolubojovníkem za naši samostatnost, přítelem našeho odboje a vzácným naším pomocníkem. On také zasadil se o to, že nevypuklo nepřátelství česko-polské za sporů o Těšínsko. Zabýval se presidentem Washingtonem a Lincolnem — a stal se jejich velikým pokračovatelem. První dva vedli tuhý boj pro Spojené Státy, Wilson zasáhl do Evropy, aby ji přivedl k míru. Postavil se na stranu utlačovaných jako pravý syn svobody a proto si zasloužil úcty a lásky malých národů.

Ústřední Svaz čsl. studentstva organisuje v sobě dle zprávy na val. hromadě celkem 170 skutečných členů s 20.330 studenty. Ve „Stud. obzoru“ (čís. 3.) dává p. -nerv- katolíkům na uvážení, zda by neměli uposlechnouti výzvy dra Kopeckého ke spolupráci. K tomu jen malou poznámku: Nebudu dokazovati znovu faktu již dávno známého (i u Nár. demokratů!), že Svaz není nestrannou organizací. Má se nechat katol. studentstvo urážeti ve svém náboženském citění od těch velmi dobře známých „přátel“ nestrannosti v otázkách náboženských, když Ústředí katol. stud. českosl. organisuje již dnes 81 studentských spolků — a to skutečně pracujících? A vezmeme-li v úvahu, že ve 20.330 studentech, organisovaných ve Svazu je veliké množství kolegů počítaných dvakrát, ba dokonce i třikrát, (v krajin. spolicích doma, ve fakult. spolicích, v krajin. spolicích v Praze), pak jistě bylo by velkou chybou dáti naše katol. studentstvo, které nestojí dnes již početně daleko za Svazem, takřka na pospas několika zvilým nepřítelům všeho katolického, lidem velmi kompromisním i v otázce národní, v Ústř. výboru Svazu. Nejsme k tomu, aby se po našich hrbetech vyšplhávali někteří pánové nahoru. Nevěříme lákadlu. Svá práva si katolické studentstvo vymůže i bez Svazu, který se však tak nikdy nebude smět nazývat zástupcem všeho studentstva, a nebude s ním pak jako s takovým ani jednáno. -y y-

Spolek čsl. filosofů a přírodovědců odhlasoval na své valné hromadě resoluci pro odluku theologické fakulty ze svazku universitního. Nebyl to vlastně spolek, nýbrž jen několik lidí, kteří se na valné hromadě sešli. Několik desítek posluchačů chtělo by tak rozhodovati o věci, již jistě ještě velmi málo rozumí. Je škoda všimati si toho „stavovského činu“ spolku. Páni kolegové by pak příliš zpyšněli. Kdyby si všímali reformy zkoušek, resp. jejich úpravy (rozdělení a pod.), udělali by mnohem lépe. Ale k tomu by bylo třeba práce, sám křik by nestačil, a proto raději od takových otázek pryč! Tu práci viděti nejlépe na valných hromadách spolku; jeví se tam v účasti i ve výsledcích.

jfch.

Dr. Ant. Breitenbacher. známý historik moravský, který působil jako profesor arc. gymn. v Kroměříži a nyní jako archivářem arc. knihovny, dožil se 50ti let. Napsal několik cenových studií k dějinám olomouckého biskupství.

Osud německých universit. Do víru a chaosu, kterým bylo zachváčeno Německo se všemi složkami jak politickými, tak hospodářskými, dostaly se i německé university. Jeví se to nejen v životě posluchačů a docentů, kteří zápasí o nejbídnější existenci, ale jest to viděti i v celém životě universitním. — University, které byly sídlem neodvislým svobodného badání, odcizily se svým aristokratickým uzavřením lidu. Ačkoliv odcházeli na university synové prostého lidu, duch a hnutí lidové nedostalo se nikdy do jejich zdí. Proto také pozbyly university vlivu na vývoj a utváření vrstev lidových. Více a více místa dobývalo si v přednáškách vojenství, politika a snad hospodářství. Ani úřednictvo s universitním vzděláním nevšimlo si života lidu, zejména proletariátu, university byly izolovány aristokratickým duchem; tak se mohlo státi, že nemohly poskytnouti jednotici, společné, duševní kultury, na níž by jedině možná byla dohoda. Nemohly pomoci vzrůstající státní bezradnosti, když vůdcové selhávali a když mizela morální síla. Proto se vzbouřil lid, seřásl revoluci jeho a ukončil válku (alespoň na venek) a počal ve zříceninách svého státního a soukromého života budovati nové dílo. Dosud však — jak se zdá — bez úspěchu. A tu odsouzeny jsou university, jako za trest, k nečinému přihlížení. Akademiku věří se málo. Tak obzavují se vysoká zodpovědná místa neakademiky, a to často mnohem lépe placenými nestudovanými lidmi než akademicky vzdělanými muži. Není to jistě správné, je to však důsledek. — Což nemá býti universita reprezentantkou celého národa? Nemá se ona obírat všemi jeho potřebami? Tak táže se prof. Dr. J. P. Steffes (Nimvégy) v článku (uveřejněném v Roomschen Studentenblad), obírajícím se osudem něm. universit. Právě na universitách mají býti vychováni vůdcové vzdělání, obezřetní, světového rozhledu, při tom však blízcí lidu a národu, v něm přímo zakořenění. University nemají vychovávat pro válku, nýbrž k obrodě. Německé university jsou právě na rozcestí, uvažujce. — Zatím však pracují i jiné síly. Odstrkovaný proletariát všímá si kultury a přivlastňuje si ji. Touží po vzdělání, po duševní potravě. Avšak i akademici prožívají změny. Byli za války vytrženi z aristokratického prostředí a uvedeni mezi prostý lid. Přiblížení byvše lidu, mohli ho poznávat. Mnozí však strání se ho dosud, halíce se v kaslovnícký šat. Zkušenosti a poznatky prvých však jistě budou působiti ke smíření ruční a duševní práce. Základy k tomu byly již položeny jak v programech pracujících lidu, tak u studentstva. Tak připravuje se pospolitost, jejíž reprezentantem mají býti university. Musí otevřít lidu své poklady duševní; musí se sblížit s lidem. Poněvadž však nejsou university jen ústavy vzdělávacími a vychovávacími, ale také místy vědecké práce, musí si zachovati jistý druh aristokracie, to však je nesmí lidu odciziti. Tyto předzvěsti ozdravení jsou útěchou německého studentstva. Není však jisto, jakého druhu budou jednotlivé přeměny v podrobnostech. Splní-li očekávání, pak nebylo strádání něm studentstva nadarmo. Frydrych.

Polsko. Odedávna byl chloubou slovanského východu Bělověžský hvozď, jehličnatý to prales, 2200 km² velký, nerušené rejdiště medvědů, vlků, rysů a zubrů či bisonů, kteří v počtu několika set tu našli bezpečný útulek a ochranu před podobným osudem, jaký je stihl ve střední Evropě. Lovy, jež nebyly bez nebezpečí, pořádal tu jen polský král, později ruský cár. Za německé okupace byli všichni tyto vzácní buvolové nemilosrdně vybiti a Evropa tak ochuzena lidskou zlomyslností o největšího di-

voce žijícího ssavce. V zoologických zahradách jsou sice chováni po několika kusech, ale mláďata v zajetí držena, zakrňují a hynou. — V polském sejmu, jenž má 444 členů, zaujali zástupcové ruského národa 30 míst, židovstva 40. — Přístav Gdansk má 200.000 obyvatel, z těch je asi 30.000 Poláků. Polské zboží tu má volný průchod do světa, leč vláda pomýšlí na stavbu vlastního přístavu na východ odtud v Goyni. — Z varšavské strojírny vyjela v listopadu, m. r. první lokomotiva, postavená doma ze součástí doma pořízených. Těžba železa dostoupila 75% těžby předválečné, jiné kovy 34–60%.

Rumunsko. Po válce bylo z 50.000 km² bojarské půdy utvořeno půldruhého milionu selských usedlostí a prodáno dřívějším nájemcům; bozarům zůstalo 10.000 km², na malostatek připadá nyní 120.000 km² orné půdy. Země je schopna vyvésti přes půl milionu vagonů obilí a milion vagonů dřeva.

Turecko má v Evropě 1 a půl milionu obyvatel, v Asii klesl 12letou válkou jejich počet asi na 6 milionů. R. 1922. prohlásilo národní shromáždění, jež se sešlo v Angoře, Mehmeda VI. za zbavena trůnu, zřízena republika a válečník Kemal Mustafa zvolen jejím prezidentem. Bývalému sultánu ponechána však moc duchovní, t. j. zůstal chalifem, hlavou všech muslimů. Sídli v Cařihradě, jenž nesmí býti opevněn. Taktéž úziny byly ozbrojeny, poslaveny pod dozor Svazu národů a odevřeny všem lodím za míru i války. (Smlouva v Lausanne 1923).

Zatoulané myšlenky. Již se šerilo, když jsem se u Nár. divadla rozloučil se svým kolegou a spěchal po nábřeží ke Karlovu mostu; měl jsem ještě něco obstarati v obchodě u malostranské mostecké věže. Po chvíli dohonil jsem dva vojiny, kteří mezi sebou živě hovořili. Ačkoliv válek nemiluji, přece mám vojáky rád. Mimoděk zmínil jsem krok, abych věděl o čem rozmlouvají. Mluvil o republice, o Rakousku, o antimilitaristech, o různých kvalifikacích, o dnešní vojně, o divokém „pegasu“, při čemž si tropili posměch z jeho jezdce. Při tomto rozhovoru vzpomněl jsem si na knihu, kterou jsem kdysi četl. V úvodě, psaném od Jaromíra Vávry zarážel mne dým kadidla, jímž dotyčný podkuřuje svého bůžka, S. J. S. Machara. [Mezi jiným píše: „U něho je práce pérem něco více než honba za slávou a jménem velmistra poesie; u něho jest to vnitřní potřeba, překypěním životní energie, která musí ven.“ A dále píše: „Myslím, že v jiném prostředí byl by mužem ne péra, ale činu, tolik je v něm mocné vášně po velké práci a velkém činu.“ — Povídám si: „Není to tak tak hrozné s tou eneigií životní, neboť po pěti letech naší samostatnosti musili bychom již něco vidět. Vždyť jej postavila štěstěna po boku slavného Caesara, proto ať ukáže své velké činy, ale ne jen psátí ostré, až sprosté epigramy na církev katolickou a na všechno, co s ní souvisí, jako toho dokladem jsou mnohé z jeho článků na př.: V Heřmanu z Bubna. — Co se stalo, když Leo XIII. přišel do nebe. Jak si představuje nebe náš Hektor a jak náš pan farář. — Romance o králi Václavu IV. a jiné. Jeho „Pašije“ jsou výronem urážek, které se nezastaví ani před samým Boho-člověkem. Stejnou neomaleností jest článek „České svědomí“, jenž mluví o síle nenávisti proti všemu, co souvisí se slovem Kristus, církev, křesťanství. Volá: „Vezměte lidu kněze, modlářství, tmu a pověru a dejte mu za ně pravdu, (jakou, to neudává) dejte mu světlo a teplo umění a uvidíte, (snad miní své výplody básnické) že zapomene na Boha, kněze i kostel!“ — Ostatně byli jsme již svědky provádění této metody

i jejích následků, ale ještě jsme neviděli, že by lidu byla tato „pravda“ přinesla to, po čem od počátku touží, totiž spokojenost. A proto jsou pravdivá slova velkého myslitele sv. Augustina, který praví: Slovo-řils' nás pro sebe Pane a srdce naše se ukojili nemůže, leč by spočinulo v Tobě!“ — Maně připlella se mi vzpomínka na velikou opici, již jsem viděl na svých potulkách po Maďarsku a Rakousích v kteréš zoologické zahradě. Zběsile běhala po kleci; lomcovala silně mřížovím a vztekale hryzla železné pruty klece, leč marná byla všechna zuřivost. Děsně se šklebila na kolemjdoucí, malé i velké, kteří se tím nemálo bavili, když porovnali sílu nestvůry s důkladností klece. — Zasmál jsem se v duchu a povídám si: „Ten P. Dorovín byl sice tvrdým, ale pravdu děl, když řekl: „... český Voltaire en miniature.“ — Práce i snahy byly stejné, nebude i konec též? Kl. Postupický.

Zeměpisný slovozpýt. Jméno Labe, Albis, Elbe, Elť prý je původu germánského, - elf je dosud přívěšek řek skandinávských a značí řeku vůbec; tak Torne-elf, Göta-elf, Dal-elf Klar-elf. — Podobně jméno Vltavy odvozováno z Waldache. (Ache je totožné s latinským aqua; odtud Áchy, po česku Cáchy, sluly lázně, při nichž Karel Vel. si vystavěl svou císařskou falc.) Značila by tedy Vltava lesní řeku. Název řeky Moravy a po ní i země je původu slovanského a souvisí se slovem moře a značí vodu vůbec. Téhož původu je i srbská Morava, bulharská Marica, t. j. Moravica a snad i slovinská Mura. I Morea, novější jméno Peloponésu, nemá co činiti s maruší, jak jsem ještě před lety slyšel v zeměpise na gymnasiu, značí zemi v moři se prostírající či Pomořany — Jihlava je pojmenována od jehličnatých lesů, jimiž teče; takovéto názvy jsou velmi časté. Řeka, která teče olším, sluje Olešnice, březovím — Březina, doubravou — Doubrava, lukami — Loučná, lesem vůbec — Dřevnice. Naše vlast byla do 5. století po Kr. rejdištěm různých kmenů keltských a germánských a proto i její zeměpisné názvosloví je různorodé. Proud dějin uchvátil národy, tehdy tam sídlící a zanesl je kraj světa a zároveň s nimi seřel i valnou část názvů a jmen hradů, řek a vrchů. Čistým a ryze slovanským názvoslovím stkví se kraj mezi Karpatami, Němenem a Dněprem, a jest jedním z důkazů, že v této oblasti dlužno hledati kolébku či pravlast Slovanstva. Tam žili jen naši předkové, označovali jmény chlumu, potoky a sídliště, jimiž se honosí až do dnešního dne, soulad jmen nerušen názvy cizími, jak se stalo u nás. R. B.

Dr. Jos. Kratochvíl: **Přehledné dějiny filosofie** (v Brně 1924; nákladem knižkupectví Masarykovy university Barvič a Novotný, cena Kč 20.—) Dějiny filosofie jsou velkou laboratorní vědeckou, v níž se tvoří vlastní filosofie. Chceme-li v myšlení svým postupovati účelně a správně, musíme znáti myšlenky, intuice, hypotese, ba i pouhé nápady svých předchůdců. V české literatuře filosofické nemáme dosud přehledných dějin filosofie. Proto dílo vrchního universitního knihovníka Dra. Kratochvíla nutno uvítati s velkou radostí. Podává nejenom jasný a přesný pohled do dějin filosofie, nýbrž nad to ještě každou kapitolu provází výběr příslušné literatury. Tím stává se spis Kratochvílův nezbytnou příručkou pro studující filosofie, která podává stejně zdařilý vhled do reje otázek a problémů filosofických, jako dobrým průvodcem odbornou literaturou. Nad to ideální hledisko celého spisu — totiž zduchovnění a povznesení českého života — doporučuje knihu Dr. Krato-

chvíla co nejlépe. Cena Kč 20.— při pěkné úpravě a dobrém papíru jest velmi uspokojivá.

A. Frusova: „**V zákoutích srdcí**“ Nakladatelství V. Kotrby. 1924. Str. 297. Cena 16 Kč. — Objednávky obratem vyřizuje knihkupectví V. Kotrby, Praha II., Pširossova ul. 198. — Dr. Lub. Petr.

„**Květy mládí**“ časopisu orelské mládeže vyšlo tyto dny číslo 6. s bohatým obsahem, obohaceno jsouc řadou zdařilých obrázků kostela sv. Víta v Praze, ze zimního sportu a pod. Cena 24ti stránkového čísla je 1 Kč. Doporučujeme k hromadnému odebírání.

Divadelní rádce. Aby usnadnil se SSS. výběr divadelních kusů, rozhodla se redakce zařadit do každého čísla „litra“ rozbor a praktické poznámky určitého dramatického díla, vhodného k provozování na scénách v našich studentských spolcích. K tomu bude připojena kritika a doporučení novinek literatury původní i překladatelské. Podepsaný je ochoten za osvětovou sekci při Ústředí každému S. S. S. odpovědět na dotaz a poradit v otázce výběru i provedení dramatického díla. Adresujte své dotazy na adresu: K. Stránský, Praha II., Voršílská 1. a přiložte známku na odpověď. *Krásné milování* V. Svatohor. Pašijová hra o 5. jednáních. Brno 1922. Nákladem Orla čsl. Nejdůstojnějším projevem hluboké úcty i nesmírné lásky ke golgothské tragedii je pietní provedení dramatické její vzpomínky, jejímž ideálem jsou nám pašijové hry v Ober-Ammergau. Veliké překážky technické, které jsou spojeny s provedením pašijových her, totiž nákladnost dekorací a kostýmů a hlavně spousta osob ve velké většině případů odstrašily podnikatele k provedení hry pašijové. Krásné milování je však hrou, která nevyžaduje velikých nákladů a kterou lze provést s poměrně malým počtem herců i poměrně malým finančním zařízením a proto je nejprístupnější a nejvhodnější k provedení na jevištích spolkových, které nemají ani velikého aparátu účinkujících, ani dosti prostředků peněžních. Děj hry je položen do doby posledních okamžiků života Spasitelova od jeho příchodu do Jerusalema až do smrti na Kalvarii. Je vyliceno zde obrácení Marie Magdalenské a jejího krásného milování Krista. V tuto hlavní linii hry vložena je epizoda věčného žida Ahasvera, jenž pro svoje úklady Kristu kladené je odsouzen k šílenství a věčnému bloudění světem s Kainovým znamením lakoty a zrady vypáleném na čele. Hra má silný dramatický spád a je jevištně velmi účinná. K posudku, zda by se který spolek mohl odvážit této hry, připojuji: hra má 12 herců solistů a asi 15 členů komparsů (statistů). Prvé jednání odehrává se na verandě domu Marie Magdaleny, druhé před domem Šimona Fariseje, třetí v síni velerady, čtvrté ulice v Jerusalemě, páté u hrobu Ježíšova. Jednání 1, 2, 3 a 4 možno řešit pomocí draperií z kalika (kaliko (plátno) je k dostání za 3.50 h za metr, jež se obarví v teplé vodě na libovolnou barvu pomocí barev, jež jsou k dostání v sáčku u drogisty) a sloupů, které lze zhotoviti z látek, potažených lepenkou a namalovaných. Dům pak z kulis s 2 sloupů, na něž dá se řecký tympanon zhotovený rovněž z lepenky a latě. 5. jednání je zahrada se skalou. Ostatně přál-li by si kdo, jsem ochoten mu podati podrobněji popis a návrh výpravy tak, jak si bude možno pořídit nejlevněji a přece nikoliv jak často se stává s ohavnými anachronismy. Hra je velmi vděčná. kstr.

D Í V Č Í H L Í D K A.

Máňa Jarošová:

Výzdoba bytu.

(Dokončení.)

Mám vlastní zkušenost. Loni před prázdninami napadlo mne, zpříjemnit si pobyt doma. Provedla jsem generální prohlídku celého bytu a výsledek byl překvapující: několik milých váziček, roztomilá miska na ovoce v podobě listu, alpakové košíčky; všeho jsem použila. Vázičky jsem dala na svůj školní stůl i do poličky na knihy; na velký stůl misku na ovoce; denně jsem měla čerstvé květiny ve váze i ovoce vmisce. Zprvu povídala maminka cosi o zbytečných výdajích a ejhle, za dva dny zmizela mi jedna vázička, dosud nepoužitá a octla se na stříbrníku s krásnou kyticí jarních sasek. Verba moventi, exempla trahunt!

A stále jsem přemýšlela na další zlepšení — vydala jsem se na obchůzku příbuzných. Vedlo se mi skvěle! U strýce jsem ulovila dva překrásné lepty ze Staré Prahy; teta mi věnovala kus batikovaného hedvábí, pomohla radou i skutkem při zhotovování slíníka na žárovku a slíbila, že mi pomůže, až budu robit polštář na pohovku! — A dnes se mi doma líbí, přes to, že vidím nedostatky; dobrou vůli a pomocí finančního ministra-matinky odstraním všechny.

Myslím, že zrovna tak lehký jako já si každá z vás může svůj koutek vyzdobit. —

V septimě dostaly jsme nového třídního. Po všech formalitách přistoupil ihned k jednání: „Zvolte si mezi sebou tři zákyně jako předsedkyni, pokladní a pořadatelku!“ Velký údiv ve třídě — třídní se jen úsmíval, připravil urnu a volební listiny a volilo se. Než přečetl jména zvolených, pověděl nám, jaký úkol má každá z nich. — Předsedkyně bude jednat s třídním o všech věcech, týkajících se třídy, pokladní vybírat různé příspěvky na sešity a pod. — A pořadatelka? Bude se starat o výzdobu třídy! A nový údiv, ba vzbouření ve třídě: Zdobit ještě třídu, ne? Aby tak měly jiné dívky naši hezkou třídu? Nic! — Ale třídní provedl svou a nám se začínalo vše pomalu líbit. Jedna namalovala velmi pěkný zasedací pořádek, jiná hezký kalendář, o který pak svedly zadní lavice s předními boj, jiná přinášela denně květiny, které pro nedostatek jiných nádob stály v konvici na vodu. Kytice musila být hodně velká, aby zamaskovala naši „vázu“. — Za společné peníze koupily jsme Alšův „Rok“ v pohlednicích a daly zarámovat; u tabule visely na ozdobné stužce dopisy a pozvánky, které třída dostala. — A největší ozdoba třídy, kříž, visel stále na svém místě, nepřekáží nikomu, ač mezi dvaceti zákyněmi byly jen dvě věřící katoličky. — Třídní sám staral se o třídu velmi pečlivě. Každý týden měly jsme vyvěšeny jiné obrazy, v souvislosti s látkou, právě vykládanou. Zvláště pěkná byla kolekce reprodukcí fresek z domu zlatých amoretů v Pompejích.

A nám se pak ve třídě tak líbilo, že jsme se i odpoledne chodily učit do třídy. Zvláště před deskriptivou bylo odpoledne ve třídě hlučno: dva geniové vysvětlovali ostatním adeptům této překrásné vědy její taje. A skutečně, nám šla deskriptiva lépe do hlavy ve třídě, než kde jinde.

Už z toho důvodu vám radím: vyzdobte si nejen domov, ale i třídu, aby se nepsalo nadarmo — — — a bylo vidět, že vládla tam něžná dívčí či ženská ruka.“

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK V.

V PRAZE, V DUBNU 1924.

ČÍSLO 8.

Vilém Rytina:

Ke sjezdu francouzského katolického studentstva v Nancy.

Styky našeho katolického studentstva s cizinou nebyly až do nedávné doby téměř žádné. A vyžaduje to přeci rozvitý stav dnešního světového vývoje společenského aby jednotlivé skupiny, sledující určitou ideu, snažily se vytvořit velkou synthesu myšlenek a sil se skupinami jim podobnými, aby tak snáze, probívše se vřavou světového kolbiště, dosáhly dokonaleji vytčeného cíle; v konkrétním případě u nás, nehledíme-li při tom k té okolnosti, že katolické studentstvo československé mohouc se opírat o silné přátele zahraniční, nabývá značné hodnoty a úcty v očích nekato-lických krajanů.

Chyběl nám zejména opravdový styk s Francií, s jejím vyspělým katolickým životem, jejími katolickými universitami, a velkolepými studentskými organisacemi, od nichž bylo se lze nadíti tolik k vnitřnímu obrození našich studentských poměrů. Vyjma několika bulletinů, nad to nepravidelně zasílaných, nebylo žádné oficiální reálné vzájemnosti. Vinou francouzských kolegů to nebylo, jejich ústřední orgán alésoň přinášel podrobné zprávy o katol. studentských hnutích v Maďarsku, Polsku, Anglii, Holandsku, Belgii atd. Československo bylo jim terra ignota.

Nedostatek tento i jeho následky pochopilo naše Ústředí, vyslavši delegáta na kongres francouzské katol. Federace studentů do Nancy (2—3./III. 1924), pověřivši jej, aby navázal pokud možno nejvíce styků s francouzskými kolegy.

Mám podat zprávu o tomto sjezdu. Předem budiž mi dovoleno říci několik slov nutných k pochopení dalšího.

Jedná se o kongres stud. svazu „Fédération des Étudiants Catholiques Français, svazu to založeného v únoru 1922. Sdružuje značnou část franc. katol. akademiků (přes 5000; středoškoláci organisováni ve Francii nejsou). Liší se tedy od našeho Ústředí a) mladším věkem, b) pojímá pouze vysokoškoláky, c) studentky mají zvláštní ústřední organisaci „la Fédération des Associations d'Étudiantes Catholiques des Universités Françaises“. Rozdílnost pojetí účelu organisace nedává nikterak nadějí na splnutí Federací studentů a studentek. V tom konečně tkví jistá výhoda, totiž homogenost organismu F. É. C., která ostatně vzrůstajíc rok od roku přistupováním nových spolků za členy a jsouc podporována morálně oficiálním míněním francouzských katol. vůdců, dává nejlepší naděje do budoucna. Dvě jsou směrnice, které se zračí v životě této organisace: sledování otázky náboženské a stavovské. „Poněvadž jsme katolíci, musíme mít otázku náboženskou; ježto zároveň studenti, musíme řešit otázku stavovskou,“ bylo s kompetentních míst prohlášeno. A abych dokončil svou negativní charakteristiku (srovnáváním s našimi poměry), řeknu, že francouzští kolegové zabývají se spíše druhou částí svého úkolu: vyplývá to z rozdílných poměrů.

Kongres sám měl povahu pracovního sjezdu a úkolem jeho bylo sblížit intimněji

katolické akademiky různých částí Francie a vytknout jim nové směrnice jejich jednotné činnosti.

Obsah práce sjezdové možno rozdělit na dvě kategorie, A) akutní otázky dané plenu Komise Administrativní k rozhodnutí, B) „Séances d'études“, t. j. čtení elaborátů určitých kolegů, elaborátů majících hodnotu thesise, po nichž následuje debata; výsledek pak platí za novou směrnici celé organizace. Význam těchto sezení spočívá v prohlášení stanoviska F. E. C. k jednotlivým důležitým zjevům současné společnosti.

Nastíním zde v rámci tohoto rozdělení stručný průběh:

A) Předseda podává zprávu o vývoji F. E. C. od jejího vzniku. Probírá zejména výsledky posledního sjezdu (v Grenoblu 1923), jež dává přítomným ke schválení. Po zprávách jednotlivých funkcionářů a volbě nového předsedy (zvolen M. Paslaud z Paříže), přikročuje se k vlastní práci. To co studenta francouzského nejvíce bolí, jest odpor státu k rovnocennosti universit katolických a státních. Francouzská veřejnost místo aby se ptala absolventa katol. vys. školy „Jak jste kvalifikován“, klade bohužel požadavek „Jste ze státní školy?“ Programem organizace bude tedy usilovat o dosažení spravedlivé ekvivalence katol. učilišť s veřejnými.

Probrav otázku finanční, zabývá se kongres otázkou sjezdů. Ty byly až dosud výlučně pracovní a studentské (Strasbourg 1922, Grenoble 1923); budoucně bude se uvažovat o sjezdech manifestačních a zvláštních sjezdech duchovních rádců (fr. aumôniers; překládám duchovní rádcí, používaje nedokonalé analogie s našimi poměry: ve Francii tyto osoby mají daleko větší význam a jak se náš delegát přesvědčil z vlastní zkušenosti v Nancy a Paříži, jsou oni vlastními vůdci každého spolku studentského).

Přelíasána byla též otázka tisku. F. E. C. vydává pouze Bulletin; bylo pomýšleno na rozšíření nebo přeměnu jeho ve sborník, zůstalo však při starém. Má každá revue jistou nevýhodu pro praktické potřeby spolku: zabývající se spíše otázkami kulturními, nemůže věnovat dostatečnou pozornost vnitřnímu spolkovému životu.

Zvláštní pozornost byla věnována otázce slev ať na drahách ať v obchodních domech, které by členům po předložení průkazu byly poskytovány. Než katol. studenti francouzští rozšiřují své snahy i na jiná pole, nestudentská: sledují na př. problem katol. fr. misie. Po krásném odůvodnění navrhovatele Msgra. Beaupina, vybízejícího katol. studentstvo k spolupráci na zachování prestýže Francie v šíření víry Kristovy, usneseno aktivně pracovat ve spolku „Société des Amis des Missions.“

Nebude snad nemístno, věnuji-li ve svém referátu více místa poměru F. E. C. k ostatním nekatolickým Federacím. Již na minulém sjezdu se vši rozhodností byla zamítnuta jakákoliv spolupráce s pokrokovým studentstvem, které nemá práva pokládati se za reprezentanta Francie (Union Nationale des Etudiants de France). Členům Federace dává se na vůli účast na jiných Svazech významu všeobecného, nepolitického a ovšem nikoliv protikatolického. Jest to zejména „groupement universitaire pour la Société des Nations“, v níž činnost členům jest s důrazem doporučována a to za účelem uplatnění vlivu katol. v útvarující se tak význačného. Naproti tomu pak styk s moderními humanitními organizacemi, byť měly nářer sebe vábnější, a priori zavrhnul, „ježto nelze čerpat sílu z organismu vyrůstajícího ze znetvořených ideí křesťanských.“ V rozhovoru s čelnými činovníky informoval se náš delegát o poměru F. E. C. ke Confédération Internationale des Etudiants (se sídlem v Bruselu). Jak známo, na salzberském sjezdu Pax Romana ponechala svým členům na vůli, chtěli-li se účastnit na této internacionále čili nic. Naši fr. kolegové rádi by se v ní prakticky uplatňovali, ale jsou to právě jejich nekatoličtí soudruzi (U. N. F.), kteří jim v tom až dosud brání. Podstatně velmi zajímavá pro nás debata rozpředla se o formě aktivní účasti v Pax Romana. Bylo poukazováno s některých stran na progresivní postup vlivu německého v této organizaci a toto konstatování vzalo na se vážnou tvářnost, když zástupci pohraničních skupin (Lille) se vši rozhodností prohlásili, že vyvodí z toho důsledky, bude-li kooperace s Němci v takovém smyslu pokračovat. Dávám zámyslně nahlédnout v tuto slabinu Pax R. a nelzeba při ní se déle zdržovat, řeknu-li, že postup našich zástupců v tom ohledu bude vyžadovat velké opatrnosti. Oficiálně bylo pak prohlášeno, že „P. R. est une organisation française de l'esprit (org. duchem francouzskou) a že naopak F. E. C. musí se účinněji uplatňovat v Pax R., aby uhájila prvenství Francie.“

Ze snaha našich francouzských druhů po sblížení se se studenty zahraničními vtěluje se i v krásné skulky o tom svědčí nejen morální ale i hmotné podporování těch, kteří přišli bezprostředně poznat katolickou Francii. Z různých referátů vyplývá, že cizinci jsou bratrsky přijímáni i do samotných francouzských spolků, jsou účastni všech výhod domácích studentů, ba péči „Comité des Amitiés Françaises“ za vedení našeho znamenitého přítele Msgr. Beaupina každoročně až 20ti cizím studentům umožní se na doporučení domácího biskupa a fr. konsula bezplatné studium na fr. universitách. Věru, krásný to příklad francouzské nezištnosti a jest na nás, abychom pouze přijali ruku nám nabízenou.

B) Letmo se ještě zmíním o „Séances d'études.“ Katolický student má si býti plně vědom své slavnostné příslušnosti a v důsledku tom plně se účastnit života spolkového. Nechť nemá obavy před znásilňováním vlastní individuality spolkovou disciplínou, naopak organizace přinese mu doplnění uceleného vzdělání, které za dnešní doby nebře se ve znamení harmonie výchovy vědecké a náboženské. Katolické zásady musí jednoho každého proniknout jak v životě individuálním tak společenském. Katolicismus musí se projevovat prakticky. To se umožní každému účasti na různých křesťansko-sociálních institucích, více méně studentských jako „Association Catholique de la Jeunesse Française“, „Conférences de St. Vincent de Paul“, „Equipes Sociales“ atd.

Sjezd skončil úchvatnou řečí Msgra. Beaupina, v níž tento vzácný lidumil vyšel ze smyslu lidstva pro spolčování a poukázav na ohroženou civilisaci poměry poválečnými, plamenně burcuje katolické studentstvo fr., aby pevným semknutím svých šiků všemi silami pomáhalo na prohloubení a rozkvět francouzské kultury, která je vždy v čele civilisace vůbec a přispělo k dokonalé jednotě této vznešené kultury s nesmrtelnými ideami Kristovými.

Sjezd těšil se nemalé pozornosti jak domácí tak zahraniční. Přinesl mnoho nových námětů, přispěl značně ke konsolidaci franc. katol. studentských poměrů, o čemž

svědčilo vnitřní přesvědčení projevované všemi účastníky. Čsl. delegace byla přijata s upřímnou pohostinností a v osobě delegátově byla projevována UKS obzvláštní pozornost ať při jeho oficiálních projevech, či schůzích, ať při družném banketu. Bylo navázáno upřímné přátelství mezi ním a zástupci jednotlivých skupin. Umluvena výměna časopisů a revuí, slíbeno vzájemné zasílání informativních článků, které by byly uveřejněny pro širší forum, jakož i uvažováno o možnosti budoucí výměny studentů za účelem studia kultury a poměrů přátelského národa.

Uvědomíme si, že naše hnutí studentské, má-li jíti větším tempem vpřed a abych tak řekl přehoupnouti se přes malé domácí poměry do vod širších, světových, musí pevnou nohou zakotviti na půdě mezinárodní; musí hledati spojení u přátel. Francouzové jsou ochotni podat nám ruku: chopme se jí!

Josef Pelikán:

Glossa ze studentského života.

(Obrázek z minulosti.)

O životě studentů v Čechách v dobách minulých zanechány jsou četné zprávy, z nichž mnohé uvedl již Zikmund Winter. Podávám zde dnes jen malou ukázkou o studentech a jejich rozdílech dle Wintrova spisu „O životě a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. století.“

Dnes život studentský utvářen je již jinými poměry a jinou situací nežli tomu bylo před 300 a 400 lety. Tím také jest dáno, že jeho starosti a radovánky nesou se dnes jiným směrem.

V XV. a XVI. století nadějný studiosus prodělával před studiem školy latinské nejprve tak zvanou školu dětinskou neboli českou, která bývala často jen školou soukromou a proto také pokoutní zvaná, kde pod dozorem městských písařů, zběhlých studentů anebo i jeptišek učil se čtení, psaní a počtům. Zachovaná jediná zpráva svědčí, že bývaly také i školy tyto kočovné, jak dokázáno je o Basileji. V této škole pobyl žák od 4—6 let. Potom vstupoval v šestém nebo v sedmém roce do školy latinské.*) Školu latinskou řídil, ředitel, zvaný obyčejně po latinsky rector, magister, gymnasiarcha a j. Ten býval u nás v Čechách se vzděláním universitním a býval ustanovován od města. Vedle povinnosti školní měl na starosti službu chrámovou, byl městským zvoníkem a obecním písařem. Ve větších městech míval k ruce pomocníky, zvané: synergae, praeceptores, coadiutores, provisores nebo collegae.

Žáci přinášeli mu školní plat v penězích nebo v naturalích. Mimo to dostával učitel menší dárky, jako jarmarkáles o jarmarcích, kretáles příplatek na křidu, pennaless za ořezávání pera (penna), kalefakturu za topení, sekýráles za štípání dříví, vitráles za spravování oken a jiné, jako byly hromičkáles, dušičkáles, paskáles, masopustáles.

Zařízení školní bylo velmi jednoduché. „Katedra a několik tabulí, lavice, stůl, jarmary, uprostřed pak ohromná kamna s kakabusem (hrncem na ohřívání vody a vaření polévky), misky, hrnce, vany, truhly s rozličnými potravinami atd. Často učitel ve třídě se žáky bydlil.“ (Kádner).

Studenti těchto škol nazývali se: scholastici, scholárové, alumnové, discentí, školníci, kumpaní, trunkáti a j. Bohatší do školy jenom docházeli, kdežto žáci chudí bydlívali ve škole a živili se obyčejně žebrotou. Zvali se mendici, mendicelli, mendikanti, pauperes. Chodívali po domech, zpívali koledy, jak tomu svědčí: zachovaná píseň o sv. Martinu v universitní knihovně:

Svatého Martina
všeliká dědina
dnes štědrost vzpomíná:
podle svého staiku
vesele s čeládkú
tučnú hus, hus, hus,
tučnú hus jie,
víno pijie,
beze všeho smutku.

Ale my školníci,
neboží chudníci,
malí i velicí,
v škole vždy sedíme,
vesele strašíme,
neb nás dusí chudoba,
toho netajíme atd.

*) Blíže viz: Kádner O. Dějiny pedagogiky, díl I.

Různá jména studentů neznamenalá snad kastovní rozdíly. Byla významu stejného. Nový žák byl zapsán, či deponován, při čemž slavila se zvláštní slavnost beánie, o níž pojednám na místě jiném. Po zápise žák přísahal věrnost, poslušnost a pilnost „Já N. N. slibuji, že učitele budu poslušen ve všem dobrém, že věrně zachovám zákony školské a řád vyučovací, že pilně budu pěstovati svobodná umění a povinnosti svého povolání bedlivě vykonávati, jakož mně Bůh toho dopomáhej“ (Strana 370.) Tím se dostal žák „pod mistrovu ruku“ a byl vyšetřován, mnoho-li již umí, aby dle svých vědomostí byl zařazen do příslušné třídy.

V nové škole učil se hlavně latině, neb latina tehdy jako jazyk lidí učených byla nutnou podmínkou dalšího studia na universitě.

Předměty bývalo staré trivium, t. j. gramatika, retorika a dialektika. Do školy chodil žák dle uznání. Když měl již vystoupiti, vyžádal si od svého učitele list odpustění nebo list fedrovni. Kdo odešel bez vůle učitelovy a bez tohoto listu, slul asiant nebo běhoun a nesměl na jiné škole býti přijat.

Když žák ze školy utekl, nastala po něm shánka. Nechybělo ani mrzutostí mezi učiteli o žáka. Když takový běhoun byl zase zpět přiveden, byl potrestán. O tom nám podává Z. Winter pěknou zprávu (str. 372.) „R 1599 vymysleli sobě mistři v universitě na nevěrného žáka školy litoměřické Havla Philomelu, trest neobyčejný. Posazen jest na několik dní v okovech na podívanou studentům s nápisem latinským, v němž stála vina. Po česku nápis zněl: Já Havel Philomela trpím tento školní trest, poněvadž, nevděčen svým učitelům jsa, ušel jsem bez jich vědomí tajně ze školy jejich a dal se do školy jiné. I protož vy ostatní mým příkladem zmoudřete, abyste ozdobení budouce dobrou milostí s vysvědčeními, jakož statuta akademie tomu chtějí, ze škol odcházeli.

Stipendisté zvaní byly různě. Nejmladší zvali se auskanti, byli to terciáni. Vyšší byli trunkaři či sekundáni a nejvýše stáli kumpáni neboli primáni. Proti dnešnímu označování tříd nutno si zde všimnouti, že se třídy označovaly pořadem obráceným než jest dnes ve zvyku.

Zvláštním studentským právem bylo vandrování. Vandroval student školy latinské stejně jako student z university. Cestou živili se žebrotou, vydělávali si, ale také kradli. V samé Praze ještě roku 1723 zapovídají studentům dotěrně běhati po mostě a za vozy, ale dovolují jim, aby si pozebrali u soch zpívající nábožné písně.

Toto vandrování bylo z počátku dosti nevinné, ale v XV. století stalo se skvrnou v životě studentském. Využili toho často všelijací lenoši, jak je opětně Winter líčí: „To si studentský lenoch, urostlý a bradatý, jemuž dávali potupné jméno beána, získal mladé žáčky chudé slibem, že je naučí věcem školním; ti chlapci však chodili pak světem, žebřali na něho, zpívali na něho, kradli pro něho, byli jeho otroky, jež držel při sobě i násilně. Takoví beánové s malými odrbanými chlapci byli zástupové vaganstva, když kleslo se nejnižší. Co vyžebráno, vzal beán. Ten obyčejně čekával za vsí na mezi na to, co přinesou chlapci. Ti zatím bojovali se psy i s lidmi, z nichž někteří přijímali žebráčka pro jeho vtipnou veselost a zpěv rádi, jiní však od prahu ho odháněli. Přinést musel chlapec vše, co mu dali. Beán vyšetřoval, neušlo-li chlapec cestou; vyplachovati dával mu ústa a pátral, neplove-li ve vodě z úst puštěné masnota z jídla ukradmo snědeného. Také za malý přínos veliké bití dával beán“.

Burs nebo-li útulen pro ně nebylo, kde byla, podle svých hostů vypadala. „Holé čtyři stěny a na nich i po zemi nečistota. Chlapci spávali na zemi; beán, kde mohl, nahnízdil se v komoře školní. V létě spávali chlapci raději na hřbitově u školy, kamž nanesli sobě slámy a sena z ulic. Kde byla škola přeplněna, rektor beány a žebráky odháněl, jinde zas žáci domácí marně lákali toulavé beány do školy; ale ti ani moci se tam nedali vhnati. Že beán neměl nikdáž kdy pro své chovance, aby je učil, to jest jisto. Vůbec sobě nevšímal ani jich duše ani těla. Chlapci bývali plni nečistoty, bývali prašiví a všiví. Z nečistoty mívali kožní nemoci. Cestou u řeky právali sobě košilky a vybravše hmyz z kabátů svých, kladli ho do jamek v zemi a zahrabávali ho“.

Takova bursa byla také v Kadani. Butzbach vypravuje o ní, že jim tam bylo zima. Lezl tedy na pec na kamna, ale jaká nehoda! Propadl se, pobořil kamna a narazil si hlavu. Jiný učil se všelijaké písničky a říkaní, aby se zalíbil ženským. Sám byl Němec, a učil se je od Čecha. Ten ho naučil říkání nepěkné a chudáček Němec již v první chalupě měl neštěstí. Hospodářova dcerka chtěla mu přeslicí natlouci, sotva jen uskočil, ve chvatu housata pošlapal a sotva pryč utekl.

Při svých potulkách mívali všelijaké skládání. Znamé je „Podkoní a žák“. Často byl smíšen verš latinský s českým; uvedu některé (str. 378.):

Noveritis Christicole
že jest nedostatek v škole —
sumus nam apostolici,
často lehnem pod stolicí.

Abierunt nunc et sata,
nemámeť již ani šata —
Non sinite tanta pati,
nemůžeme hladem spáti.

Scolipete z Litoměřic,
přišli jsme k vám a vám věříc,
sperantes donaria,
die sanctae Scolasticae
mřenkyť béřem, nechcemť šlice —
vos concernunt talia. Amen.

Když nebyli studenti spokojení se stravou pěli:

„Dostíť jsme již smutni byli,
čtyřicet se dnů postili,
jedúc kyselo a húby,
mohliť sú nám vyhníti zuby;
zapíjejíc litoměřickým pivem,
jenž vždy smrdí bahnem a dýmem.“

(Dokončení příště.)

Vlast. Dorazil:

Vlastenecká činnost Václava Beneše Třebízského.

„Živ buď, národe, posvěcený v Bohu a neumírej!“
J. A. K o m e n s k ý.

Práce! Jak zvučné a všední to slovo! Jak potřebné dnes a přece tak staré. Práce! slyšíte na všech stranách a neubráníte se při tom přesvědčení, že jedině ona dovede lidstvu zajistiti blaho, život. Různé je zaměstnání, povolání lidské, proto různý je i druh práce.

V našem případě podíváme se na její důležité odvětví, práci vlasteneckou, týkající se proslavené české osobnosti Václava Beneše Třebízského. Řekneme-li o něm: „pracoval pro národ“, pak jsme tím pověděli mnoho, známe-li dosah a cenu jeho díla. Srovnáme-li pak činnost Třebízského pro vlast, není ani možno nezamysleti se při tom nad poměry dneška, jenž jakoby neznal neúporné práce kněží-buditelů v krutých dobách, kdy germanisace a centralismus upíraly českému člověku právo na život a kdy národ náš ve svém sebevědomí stále více upadal. Nebýt kněží typu Třebízského, kteří se postavili slovem, tiskem, činem na obranu českého národního vědomí, kteří byli jeho duchovními vůdci, těžko bychom si dnes mohli vyprávěti o samostatnosti čsl.

Vlastní podstata vlastenectví V. B. Třebízského spočívá v jeho úřadě kněžském a vychovatelském. Ten dovedl ho přiblížiti k lidu, mezi nímž rád pracoval pro jeho blaho časné i věčné. Ano, pracoval více, než mu povinnosti ukládaly. Pocházel z prostého rodu a proto prostý národní život byl mu i nejpřiměřenější. Jako kooperátor v Libni i jako kaplan v Klecanech dobyt si záhy přízně farníků, čili, jak píše o něm životopisec, „otvíral si jejich srdce lahodným slovem a skutkem samaritánským“.

V Klecanech se proslavil hlavně svými vlasteneckými kázáními, na něž se osadníci tolik těšili a které navštěvovalo širé okolí. Byla to Benešova horoucí láska k vlasti, k českým dějinám, zděděná jednak po otci, jednak vypěstovaná horlivými studii historie a literatury, jež vábila lid pod kazatelnou klecanskou. S ní promlouval opravdu do duše slova hluboké víry, jakou žili naši předkové a jaká má býti i údělem potomků. S ní seznamoval prosté posluchače s českými národními velikány, světci, stavě jim za vzor zvláště sv. Václava, Cyrila a Metoděje, sv. Jana Nepomuckého a jiné.

dyž K. V. Rais navštívil Klecany a poslouchal kázání Benešovo, byl jím hluboce dojat, takže neopomenul napsati o tom: „Neslychal jsem. Bylo mi do pláče — tak kázati slyšel jsem málokdy.“ Tato kázání jeho, jež se obracela k dennímu životu lid- skému a z Pisma brala svou oporu, pro svou hloubku ducha byla vyhledávána čet- nými kněžími, takže Třebízský byl nucen vydati je pod názvem „Pravdou k životu“ „Cestou k pokání“.

Byl pravým chleboďárcem svého lidu. Dával mu rady, navštěvoval jednotlivce, aby jim pomohl, v nejtěžší zimě často spěchal s Nejsvětějším k nemocnému, do vzdá- lených škol přifařených, půjčoval hojně knihy, poučoval a podobně.

Po stránce pedagogické byla jeho činnost i s vyšších míst uznána, což bylo jen minimum odměny za tu jeho vzornou a svědomitou práci pro uvědomělou budoucí generaci. Miloval děti jako jejich otec, a že i ony mu splácely vděčnou láskou, jest samozřejmo. Nevyučoval jen, nýbrž předně vychovával. Bůh, chrám Páně, Kristus svá- totný Panna Maria, národní světci, patroni české země byli předmětem jeho úchvatných výkladů, jež zušlechťovaly srdce mladých. Často při výkladu náboženských pravd a srovnávání jejich s národním životem poukazoval na světlé zjevy vlastenecké jako Karla IV., Balbína, Jungmanna, Arnošta z Pardubic a pod. Benešovy hojné povídky pro mládež jsou důkazem toho, jak rázně a opravdově vychovával „mladou ratolest“ národní. Zvláště jsou to povídky historické, v nichž nás seznamuje se starými zvyky, příkladnými mravy, poctivostí, odvážností a pracovitostí, jen aby jako krěz a národo- vec tělem duši upevnil v lidu úctu k Bohu, bližnímu, českým dějinám, domovu, jazyku, církvi a vlasti. Že toto vše není prostě vykombinováno, že V. Beneš Třebízský vskutku cele žil pro vlast a církev, že ideály ty nosil v srdci, toho pádným důkazem je veliká spousta jeho románových děl rázu národně-nábožensko-sociálního. Ovšem nemůžeme jejich historický smysl měřiti kritériem dnešní doby. Tehdejší doba na poli historickém ještě neznala toho stupně dokonalosti a pramenů, jako doba sou- časná. Leč jejich tendence vlastenecká je zřejmá pro každého, kdo ví, jakou cenu měly zpopularisované české dějiny pro venkovský i městský lid, ano dodnes jsou ozdobou českých knihoven.

A jak by ne, bylo-li srdce kněze-vlastence Třebízského úplně na straně národa až do posledka. Úchvatná „Modlitba za vlast“ by neměla scházeti v žádné katolické rodině, v níž nepřestalo býti upřímné české srdce, podobné srdci Třebízského. V ní prosí Boha, aby vlasti dal pokoj, svornost, blaho duchovní i hmotné, aby jej vedl ce- stami bezpečnými. Přeje si, aby pravý Čech byl ozdobou své vlasti, aby vedl „život bezúhonný, vzorně křesťanský“ a nedal poskvřiti nijak své cti a cti národa. Dnes bychom potřebovali více takových Třebízských, abychom v osvobozené vlasti plnili úkol a přání těch, kteří za nás se obětovali a neúměrně zápasili. Doufejme, že přijde doba, kdy se poznáme náležitě a vzdáme pak zasloužilý hold našim národním bu- ditelům-vlastencům, mezi něž nesporně patří i náš Václav Beneš Třebízský.

Karel Válka:

O životě a studiu alumnátním.

Tak mnohý student, jda kolem alumnátu, stává se bezděky trochu filosofem. Dvojí život se mu tu vnucuje ke srovnání. — Život jara, svobody a veselí, jež sám žije a cítí, a život v ústraní všeho světa, život pouhé modlitby a práce, bez odměny radostí životních, jak si jej představuje za těmi zamklými zdmi. — Jak jen zde mohou žít mladí lidé spokojeně, skoro za živa pohřbeni? Proč sem zanesli své svěží květy, kde je tak studeno a sucho? Vždyť všem dopřává Bůh radostí životních odměnou za tak mnohé trudy a námahy, jež život neúprosně vnucuje. — Nač tito volili jenom námahy a práce? — A mladý filosof dospívá k názoru, že bohoslovci jsou lidé buď životem zrazení, omrzeli anebo nerozvážní a pošetilí, alumnát pak jejich smutnou vazbou.

Není divu — život často diktuje filosofii, a zvláště tato eklektická filosofie je i katolickému studentu velmi příjemná. Ale na jedno se zapomíná: na lásku nade všecko. Na lásku, kterou se duše od- dává Bohu a zanechává i všeho toho, čeho by mohla nevinně užívat, na lásku, jež pálí všechny touhy, až zná jen jedinou — požívati Boha a sloužiti jen Jemu a duším nesmrtelným pro Něho. A zapomíná se na milost, která dovede v duši způsobit takový div. Ano, milost jest to, která obestírá duši kněž- skou tajemstvím pro lidi světské; ona také činí osobu duchovního tak velebnou. Bůh ji uděluje těm, které povolal anebo ji všlepuje pozvolna těm, kteří o ni prosí, kteří touží býti také povoláni ke stavu kněžskému. Povoláním tedy počíná život v této milosti.

Povolání projevuje se různě. Člověk může býti k duchovnímu stavu volán náhle a ze života třeba

rázu opačného (sv. Pavel, Augustín, Ignác z Loyoly a j.); to však jsou případy celkem výjimečné, kde povolání byli určeni k mimořádným úkolům v církvi. Zpravidla užívá Bůh k projevení své vůle obvyklého běhu životního. Dítě vychované ve zbožné rodině, jeví od malička účtu ke stavu duchovnímu a zálibu ve chrámových službách, jakož i drobné ctnosti, jako lásku k rodičům, ochotu k modlitbě, tichost, pilnost, skromnost. — Takovému hochu jest třeba potom dobrého vedení (nejlépe tu prospívá seminář; též Mariánské družiny odchovaly již mnoho kněží), nebo aspoň nezkaženého okolí, a povolání v něm roste, — byť i o tom nevěděl — jako nebeské símě. Když pak nastane rozhodný krok do života, volba stavu, ucítí v sobě už přirozený sklon ke kněžství; je pak třeba jenom statečně poslechnouti hlasu nitra.

Jest třeba statečně poslechnout! Nejednoho jinocha čistých a vysokých tužeb zrazuje vlastní slabost od toho, aby nastoupil tak těžký zodpovědný stav, který vyžaduje mužů všestranně dokonalých. Ano, kněz musí býti vzorem charakteru! Ale nesmíme zapomínati, že charakter se teprve tvoří. A vznešený charakter kněžský potřebuje k svému vzrůstu mnoho času a mnoho bojů.

Z povolání ještě neplyne svatost — jenom milost k vítězným bojům. — „Stačí ti milost má; neboť síla v slabosti se utvrzuje“ — ta slova Kristova k Pavlovi platí i těm, kteří sužování pokušeními a slabostí, nepokládají se za hodny tak svatého poslání. — Vždyť k tomu právě jest alumnát, aby nastávající kněze vychoval. A alumnát také svému úkolu dostojí, jen když do něho vkročíme vedení touhou po Pravdě a Lásce a po službě duším, když si zachováme ryzí úmysl a pevnou dobrou vůli.

Jen statečně — a s úmyslem čistým, obětavým! To platí také těm, kteří myslí, že nejsou povoláni, a přece milují dílo Vykoupení a rádi by pro ně pracovali. Není to často ani slabost ani zbabělost, která jim brání, ale citlivá svědomitost, obava, aby nevstoupili do svatyně kněžství svatokrádežně, nepozvání. Těmto usnadňuje cestu rozhodnutí papežské ze dne 26. června 1912 (Pius X.), týkající se známek kněžského povolání. Sv. Otec tu schválil usnesení kardinálské komise, že povolání ke stavu kněžskému v obvyklých případech projevuje se dostatečně těmito znaky: čistota úmyslu, počestnost života, dostatečné nadání s předběžným vzděláním a povolání čili přijetí od biskupa. Jest tedy povolán každý katolický, uvědomělý a řádný student již eo ipso; záleží jenom na jednotlivci, jak opravdová je jeho láska k Bohu a církvi, jakých je schopna obětí.

Zní tak nemile mladému člověku to slovo — obět. — Ale, což je láska bez oběti láskou? — A dnes tato láska naše nejvyšší úpěnlivě žádá o bětí! Kněžstva hrozivě ubývá a zbývající (jsou to většinou staří; na př. v brněnské diecesi dvě třetiny kněží je přes 50 let), jsou přetíženi, nemohou zastati svých pastýřských povinností. Vinice pusne, zatím co tisíce žízní po vině života. — Uvědoměli staví církev a volají po duchovním obrození. — Nuže, a od koho čekáte obrození? Kdo je může přinést, než-li ti, kteří je sami prožili a šíření jeho se cele zasvětili, ukřižovavše se pro Krista? Kdo může proměnití bídnou tvářnost vlasti, než-li ti, kteří žijí jen jedinému cíli: Obnoviti všechno v Kristu — ? Jako země soli, tak potřebuje dnešní pohanská doba kněží - apoštolů, kněží - nositelů svatého kvasu evangelia, těch světel před lidmi a měst na hoře! Laici svým apoštolátem mohou mnoho prospěti —, ale jenom pomocí a doprovázením. Nebudou-li však míti za kým jíti, zůstanou-li stádem bez pastýřů — ? Dnes naléhá nutnost, životní potřeba, a ta je nesmírně důležitější, než všechny možnosti! Netřeba věčné lampě vody, nechcete-li nalíti svítilního oleje. — Jenom se neboj kandidáte, jak si namlouváš, „nepovoláný“! Jen téhož je ti potřeba, co ostatním: lásky k Bohu a modlitby. Vemuž se, a uvidíš, jaké srdce apoštolské učiní ti ze světského Pán, poznáš krásu, jaké jsi ve světě nikdy nepoznal! Otec se tak hrdinných synů s tím větší láskou ujímá a dopřeje jim více pozeňání a milosti, protože musejí více bojovati a zapírat se. — Stonásobnou odměnu takovým slíbil Pán, a oni ji pocítí již zde, v míru duše šťastné, blažené, v náručí božím. — V tomto smyslu „si non es vocatus, fac ut voceris!“ (sv. Augustín.)

Pěstování duší povolaných jest svěřeno alumnátu. Duše tu čekají na milost, jež je posvěti. Tuto milost tedy duším sprostředkovati, pro selbu milosti duše připravovati, jest úkolem duchovní výchovy alumnátní. Podmínkou této výchovy je zkušený duchovní vůdce, jímž je spirituál alumnátní, a potom vymanění z vlivů světských, jistě odloučení od světa. Tato druhá podmínka není nic ukrutného, vězeňského —, jde tu jen o omezení soukromých osobních styků. Při tom vycházkami (o nichž dále) přijde bohoslovec častěji ven, do přírody, než kterýkoliv student-laik. Také návštěvy příbuzných lze častěji konati (ovšem za doprovodu aspoň jednoho kolegy) a v alumnátě volně přijímati. Úplná volnost vycházení není však myslitelná v žádném internátě, tím méně v semináři duchovním. Kterak by mohlo obstat a prospívat, co spirituál ve svěřených duších zbuduje, kdyby to hned vnější, světské styky, zábavy a rozptýlení bouraly? Duchovní stavba je totiž velmi citlivá a útlá vůči hrubým, bezprostředním dojmům smyslovým, takže rozvířením mladé myslnosti lehko nastává v duši zmatek a boj. Je potom těžko uklidňovat — a kdyby se to opakovalo častěji, čím by byl takový nastávající kněz? Třískou na vodách — k rozervanosti vlastní a k politování nebo k posměchu druhých. Dostí jest na povinných vycházkách, při nichž také někdy napadne Senekovo: *Quoties inter homines fui, minor homo redii.*

Stádo takto odloučené jest věčným působištem duchovního otce, spirituála. A on se mu také cele věnuje. Kdykoliv za dne může k němu každý přijít se svými dotazy a bolestmi. K soustavné výchově však mu slouží několik prostředků. Hlavní jest rozjímání, k němuž vždy večer udílí přípravu t. zv. punkta. Z rozjímání jediné možno čerpat duchovní poznání a pokrok. Meditací teprve hlouběji pronikáme a takřka asimilujeme slova Evangelia, jež nám dříve byla již příliš běžná. V zamyšlení nad pravdami, do důsledků rozvedenými, vyvstává před duševním zrakem krásný obraz života, duchem Evangelia prochnutého, jež táhne k milování a následování. Takto den ode dne více vnikáme do svatých pravd, přibližujeme se duchu Písma a obohacujeme se poznenáhlu jeho pozeňnaným ovocem, ovocem poznání a lásky. Zde — a potom ve sv. přijímání děje se ono podivuhodné přetvoření člověka světského v duchovního. — Zároveň s rozjímáním pracuje na zušlechtnění duše týdenní sv. zpověď. Tato dává příležitost ke srovnání, jak pokračujeme dle předsevzetí z rozjímání, jak postupuje naše vnitřní osvobození, a skýtá milosti k stále větší péči o ctnost. K poznání sebe a zároveň přípravě na sv. zpověď přispívá krátké denní zpytování svědomí při večerní modlitbě. — Nejkrásnější odměnou denního zpytování a týdenní sv. zpovědi jest denní sv. přijímání. Mistr přichází těšit, hojit, silit. — Jak se s ním vždy raduje mladá, slabá duše, zápasící o čistotu a lásku, o trpělivost a obětavost — ! Sv. přijímání je vrcholem každého dne v alumnátě, je tu sluncem celého života. — Jedním z nejučinnějších prostředků

výchovy v alumnátě je onen, který jen jednou za rok působí, ale tím intensivněji — exercicie. Jeden týden, obyčejně na začátku postu, je vyňat z obvyklého života, od vnějšího světa úplně odloučen a věnován v tichu mlčení — jen myšlenkám v duchu přednášek exercitatorových. Je to posvátná doba úplného soustředění na Boha a spásu. Ve stálém obcování s Bohem rozhojňuje se a utvrzuje poznání, láska a obětavost, víra nabývá hlubšího, širšího základu. A odevzdává-li se v těch dnech duše zcela Bohu, dostává se jí odměny veliké — lásky ke ctnostem, jasu a pevnosti ve víře a s tím zvláštního míru a blaha vnitřního. Duše vychází z exercicií jako znovu narozena z lůna milosti a cítí se svěžím, nevinným dítětem božím.

Druhou, neméně důležitou částí výchovy alumnátní je *studium*. Jest-li vždy, tedy zvláště v době dnešní jest potřeba kněží celých, t. j. takových, kteří by příkladem svým a působením vedli ke křesťanskému životu, ale zároveň svým vzděláním dovedli čeliti bludné filosofii a falešné vědě, kteří by dovedli působiti i na smýšlení intelligence, dnes namnoze odcizené. Proto také reforma theolog. studia sv. Otcem nařízená, jež se právě zavádí, týká se hlavně prohloubení studia filosofie a dogmatiky. — Dle dosavadních reformních změn jest povinných přednášek v každém ročníku průměrně 25 hod. týdně.

Zkoušky jsou na fakultách celoroční, v alumnátech semestrální. V alumnátě kromě toho jsou usnadněny tím, že pro každý předmět je určen jistý den, před nímž předchází několik prázdných dní přípravných; tak zde trvají zkoušky 14 dní, až tři neděle. V alumnátě také je možné bedlivější přidržování ke studiu (některým ovšem na úkor soukromé činnosti literární nebo vědecké) drobnými zkouškami, kolovkami, jež se o každém předmětu konají jednou týdně.

Látku bohoslovnou však lze vždycky ovládnouti, třebaž je dosti obsáhlá, neboť pro studium je vyhrazeno v alumnátě dosti času. Domácí řád totiž je velmi účelně zařízen. Ráno se o 5. hod. vstává, načež je v kapli ranní modlitba, rozjímání a mše svatá. — Po snídani do přednášek studium in silentio — opakování látky a pod. Po obědě do odpoledních kolejí (12—2) rekreace, kdy se každý osvěžuje libovolně — v zahradě nebo v „kuřáku“ (kuřácká místnost), hovorem, četbou, kuželkami, hodbou atd. Po přednáškách, od 4.—5. hodin rekreace, a potom do večere studium. Po večeri opět rekreace, o 1/9. spirituálová punkta a večerní modlitba. (Po modlitbě nutno ulehnout, nejdéle do 10 hodin.) — Tento pořádek je poněkud změněn v úterý, kdy je odpoledne povinná vycházka (do 5. hodin) a ve čtvrtek, kdy je dopoledne volno, nebo se přednášejí nepovinné předměty, odpoledne pak vycházka. Tyto vycházky velké (za město) jsou ovšem v alumnátě velmi vítané a zdraví prospěšné, proto dle stanov i povinné. Mimo to lze vyjít na kratší procházku denně od 4.—5. hod. Na vycházky možno jíti ovšem jen ve skupinách (3—6 bohoslovců). K prázdné a vycházkám možno jaksí přičísti také povinné docházení do katedrály biskupské na slavné nešpory nebo pontifikální bohoslužby, při nichž bohoslovci asistují.

To je v hlavních rysech celá kázeň alumnátní, jejíž zachovávání je zaručeno ne nějakým policejním systémem, nýbrž dobrovolným, ochotným podřízením se vyspělých akademiků. Bohoslovec jde oddaně za vysokým cílem tak, jak toho duchovní prospěch a matka Církev žádá. Ostatně nějaká tíže se tu ani nepocituje, neboť plnění stanov nežadá se pedantsky, do litery, jako v kázni vojenské, nýbrž v duchu jejich snah a účelů. Vždycky ovšem ukládají disciplinární omezení jisté sebezapření, ale jeho trpkost jest vždy mírněna a laděna duchem lásky, jenž v alumnátě vládne. Není tu toho studeného legálního poměru k představeným jako na střední škole — představení a profesori jsou spíše duchovními otci a přáteli svých svěřenců, kteří se na ně mohou vždy s důvěrou ve všem obrátit. Tento srdečný poměr nemálo přispívá ke spokojenosti, jež bývá v alumnátě domovem. Větší ovšem starosti působí někdy společný život mezi bohoslovci samými. Setkají se tu lidé nejrůznějších povah (někdy i ne zcela ustálených), takže se nelze divit nějakým nedorozuměním a nepříjemnostem; to však se v bratrské lásce zase brzy urovná a přispěje to tak jenom k větší trpělivosti a opatrnosti, jež jsou pro život důležité. Za to však zasluhuje ocenění ta přednost komunity, že se v ní setkáme s dušemi vzácných darů a ctností, jejichž vliv i nás zušlechťuje, povzbuzuje a těší.

Ve vzájemném přátelství cítí se komunita alumnátní jako jedna rodina. Proto vládne tu týž pravý duch, jako ve spokojené rodině, duch společenský, duch mladé radosti a pravého veselí. Pro život spolkový a pro práci přednáškovou je v každém alumnátě nějaká literární jednota („Růže Sušilova“ a p.) v níž se každému dostane příležitosti k soukromému vzdělání i k ušlechtilé zábavě. Vedle toho mívají kuřáci svůj vlastní spolek účelu ryze zábavního, jenž obstarává vyrazení při různých příležitostech, na př. na Mikuláše, o hodech a p. Veliký podíl na zábavním životě má také domácí orchestr, do něhož se najde vždy dosti bohoslovců — hudebníků. Ano, v alumnátě najdete vůbec snad více veselosti, než na mnohé škole světské. V rekreacích, v přestávkách i u stolu proudí stále čilý hovor, kořeněný nenuceným humorem a upřímným, bujarým smíchem. Často rozlehne se i těmi tichými, cizinci tak posvátnými chodbami veselý zpěv z přebytku některého jarého srdce. — A představení nikterak ve veselí nebrání, naopak, sami k němu povzbuzují, poněvadž nemíní mládí potlačovat, nýbrž ke kráse a ušlechtilosti pěstovat; vždyť pravá zbožnost a radost jsou nejlepší přítelkyně. — V celku možno říci, že se soukromý život v alumnátě neliší od kteréhokoliv světského internátu, leč že zábava a veselí tu nezabíhá do rozpustilosti a nepřístojnosti.

Tak plyne život v alumnátě. — Obět, radost, studium, zábava, modlitba, vycházka, zkoušky, svátky, vše to činí léta v alumnátě tak pestrá a milá, že se mnozí po vysvěcení těžce s alumnátem loučí; všichni pak jako na idylu vzpomínají vždy na život milý a bezpečný v zátiší svatostánku a v srdečné pospolitosti přátel. — Je těžko se loučit, byli tu po léta pečlivě chráněni a vedeni rukou lásky — a teď odtud do dravého života nebezpečí a svodů, sami vést jiné. — Jaký těžký úkol životní! Ale bez bázně může vyjít mladý rozsévač, jestliže dobře užil doby přípravné. Svědomitým bohoslovcům jest alumnát oním posvátným večeradem, v němž se s láskou a touhou připravoval sbor apoštolský na příchod Ducha svatého. Či ještě něčím větším — zde Duch sv. působí stále své divy; jen žádá ryzí úmysl a opravdovou touhu, aby duše přetvořil v Krista. A pak se již nemusejí chvět mladí apoštolové před nebezpečím budoucnosti — jsou v hradě pevném na hoře Hospodinově!

Duše jinošské, májem božím kvetoucí, nebojíte se milovat Krista? Nebojíte se milovat na de všechno Krista a duše sesterské, krví Jeho vykoupené, jež hynou? — Pak se nebojte ani talumnátu ani kněžství! Čeká vás dobrý Hospodář již toužebně! „Pán osvětlení mé a síla má, koho se budu báti? Pán ochráncem života mého, před kým se mám chvěti?“ (Ž. 26).

Frant. Karas:

Ján Hollý.

Dňa 14. októbra minulého roku odhalil katolícky ľud slovenský veľkému priekopníkovi slovenskej literatúry sochu v Maduniciach v malebnom Považí, kde farár Ján Hollý pôsobil.

Tam pod Váhom skladal v útulnom hájičku, v „Mlieču“ pod vekovitým košatým dubom väčšiu časť svojich básní. Sám kreslí miesto svojej práce v ódach: „Na Mlích“ a „Na dub.“

Prišiel do Maduníc a zamiloval si dobrý madunický ľud. Prirástol ku svojmu druhému rodištu. Netušil, že v Maduniciach stihne ho najväčšie nešťastie, aké naň mohol Boh len poslať. Ako nešťastný bol Smetana, keď ohluchol, tak najväčšou ranou pre básnika Hollého bolo oslepnutie následkom popálenia očí pri požiari v Maduniciach. Posledné roky strávil na odpočinku u svojho priateľa, farára na Dobrej Vode.

Buditel'ská práca medzi ubohým ľudom slovenským je životným programom prvého veľkého pevca slovenského. Chce, ako sám hovorí, „pohnúť pesňú blúdicich a hluchých Slovákov ku tuhej svojeho národu lásce.“ Budí spiacich k novému životu, ukazujúc im starú zapadlú slávu, dejiny, odohrávajúce sa na pôde slovenskej.

V Pobeďíme, kde po dokončených bohosloveckých štúdiach a po posvätení na kňaza stal sa kaplánom 14. októbra r. 1808, začína svoju činnosť prekladateľskú od „Aeneidy.“

V Maduniciach dotkol sa struny národnej. V rokoch tridsiatych píše epos „Svato-pluk,“ prvú epickú pieseň po slovensky v klassickom duchu dl'a vzoru Vergília a Horáca. „Víťazská báseň o 12 spevoch“ opisuje, ako sa dostal Svätopluk, zajatý v Rezne s božou pomocou na slobodu, ako bojuje so Slavomírom na Devíne. Básnik ukázal v diele obraz slovenskej mythologie, keď uvádza Černoboga, ktorý sa chce pomstiť Methodejovi aj Svätoplukovi za to, že jeho modloslužbu v zemi vykorenili. Postava Britwalda, ktorému pomáha v boji proti Svätoplukovi Černobog, je pekným príkladom, ako sa Nemci miešajú do slovanských záležitostí už v prvých dobách. Diabolský duch Vichinga chcel zničiť semeno sv. Methodeja a rod Vichingovcov žije ešte do dnes. Boje Slovákov o Slovensko ospevuje v 6 spevoch v „Sláve“ a „Cyrillo-methodiade.“ K histórii a mythológii pojí sa Hollého samostatná invencia; uvádza postavu čudského kráľa Bondora.

„Cyrillomethodiadou“ naviazal na dávné tradície, ktoré žily menej v Čechách, lebo tam viac bol rozšírený kult svätováclavský, ďalej husitský, smerujúci proti katolicizmu. Však znamejšie boli na Morave a na Slovensku. Velehrad a Nitra spojovaly Čechov a Slovákov v minulosti a veríme, že budú aj v budúcnosti pevným sväzkom. Len práca cyrillomethodejská môže obrodíť náš národ. K víťaznej básni „Cyrillo-methodiade,“ kde oslavuje pokrstenie Moravanov, pripojil životopis sv. bratov solunských, písaný proste pre každého neučeného Slováka s láskou k tým sv. patronom. Ukazuje tu tiež pomerne dosť správne vedomosti filologické. Národný žiaľ vliat pevec zapadlej slovenskej slávy do „Žalospevov.“ Matka Sláva pláče podobne ako u Kollára, keď vidí krivdy, ktoré sa dejú národu Slovenskému. Mužov — buditel'ov Palkoviča, Bernoláka a Rudnaya ospevuje v „Ódach.“

V dobe štúdií v seminári zaoberal sa klasikmi, a preto nie je nič divného, že ich napodobuje nie len obsahom, ale i formou. Podľa selaniek Vergiliusa základným tónom „Selaniek“ Hollého je život pastierskeho ľudu, predstavený práve tak ako u Vergiliusa.

Väčšou zásluhou Hollého než písanie týchto piesní podľa klassického vzoru, ačkoľvek náležia do peknej literatúry slovenskej, je to, že básnik prvý vytvoril slovenskú národnú poeziu i básnickú reč. Nevybrúseného západného dialektu užil prvý za spisovný

jazyk slovenský a tým uskutočnil separatistické snahy školy Bernolákovej, ktorá rýchle zanikla. Dal základ slovenskému pravopisu a obohatil básnickú reč.

Život Hollého v Maduniciach, lásku k „Mlieču“, slovanskú pohostinnosť, prostotu a životné nešťastie opísal Jozef Viktorín. Vzpomína chvíľky, ktoré sám prežil na madunickej fare u slepého patriarchu slovenského, ktorý mu daruje niekoľko spisov českých.

Niektoré básne Hollého uviedol v českom preklade Karol Vinařický. Za našich dní vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave monografiu dra. Juraja Hodála o Hollom.

14. apríla bude tomu 75 rokov, čo Hollý dokončil v deň, keď v Debrecine vyhlásili úplnú neovislosť Uhorska.

F. X. Brors S. J.:

Dějiny církve Kristovy.

Výňatky z apologetické príručky „Klipp und klar“ — Stručně a jasně — a z „Časové abecedy“ slaskavým svolením autorovým přeložil a poznámkami opatřil F. X. Věk.
(Pokračování.)

Scholastika.

Častý odpor proti scholastice pochází nikoli snad z víry anebo od věrných synů katolické církve — jistě však od zjevného neb skrytého kantianismu, (filos. směru Kantova), zejména od modernismu, popírajícího všechna dogmata.

Scholastika jest „vědeckým a systematickým proniknutím (ve zjevenou pravdu) a spředěním zjevené pravdy s křesťanskou filosofií (philosophia perennis), která se ve svých základních principech a hlavních naukách harmonicky srovnává s přesvědčením, zvláště náboženským, jež nosíme v něm ve svém nitru, a která ode dávna byla uznána od velkých otců a učitelů církve za souhlasící s vírou a použita k vědeckému vysvětlování.“ (Müller, Encyklika Pia X.“ str. 22).

Scholastika učí rozdílu „mezi poznávajícím subjektem a poznaným objektem, mezi hmotou a duchem, Bohem a světem, formou a materií v živých bytostech, mezi substancí (hmotností) a akcencí (nehmotností), příčinou a působením.“ (Tamtéž).

Knížetem scholastiky je svatý Tomáš Akvinský († 1274). Rozdíl mezi scholastikou a moderní filosofií ostře vytkl Paulsen: „Sv. Tomáš a Kant.“ Sv. Tomáš dokazuje jsoucnost Boží z viditelného světa, Kant popírá důkaz o jsoucnosti Boží — zde tkví prakticky nejhlubší rozdíl.

Pius IX. pokáral (21./12. 1863) některé německé učence pro boj proti scholastice a doporučil ji jako pevnou tvrz víry. Lev XIII. praví, že scholastická teologie je proto tak „hrozná pro nepřátele pravdy“, jelikož je vybudována na

scholastické filosofii. (4./8. 1879). Scholastika ukazuje právě velebnou harmonii mezi božskou vírou a lidským rozumem, což nechťejí připustiti kantianismus a modernismus. Proti těmto nepřítelům scholastiky vystoupil rázně Pius X., když žádal 1./9. 1910 protimodernistickou přísahu, podle níž každý kněz přísežně prohlásil, že má za to, že jsoucnost Boží lze dokázati rozumem z viditelného světa. Scholastika jest zcela katolická.

Proto onen urputný boj tak řečeno „moderní“ nebo novější filosofie proti scholastice. „Moderní filosofie smýšlí protischolasticky, humanisticky a naturalisticky“ — počínajíc Descartem a Lockem, pokračujíc Spinozou a Rousseauem, Kantem, Fichtem, Schellingem, Herbertem, Humem, Spencerem, Schopenhauerem, E. v. Hartmannem, Nietzschem a končíc Wundtem a Kuno Fischerem.

„Ze znaků moderní filosofie jsou nejvýznačnější lhostejnost a nepřátelství proti církvi“, přiznává se chvalořečník novější filosofie — prof. R. Falckenberg ve svých „Dějínách novější filosofie“ užívaných hojně na všech německých universitách (úvod str. 10). Ano, prof. Erdmann se i domnívá: „Novější filosofie jest protestantismem ve sférách myslícího ducha.“ (Tamtéž str. 9). Tomu lze přisvědčiti! - Proto katolík odmítá Kanta a jeho filosofický směr.

Pozn. Vzácné poučení o významu sv. Tomáše Akvinského — pro moderní dobu zvlášť — lze čerpati z tomistického čísla „Života“ (vydala Česká Liga Akademická, Praha II. Voršilská 1). Obraz tam zachycený jest krásnou mosaikou celé jeho činnosti a vrhá výstižný reflex na scholastiku dosud podceňovanou.

STUDENTSKÁ MUSA

UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

Al. Keltnerová, V. rfg.:

VELIKONOČNÍ.

„Vy pryč utečete a já půjdu, abych byl ukřižován —
všemi zdolán —
vyvýšen na kříži — studeném hrobu —
pohlédnu na vaši bídu a zlobu,
na vaše hříchy a na vaše soptění —
pak sehnou hlavu a pohasnu v modlení. —
Král králů nejvyšší od nízkých prokletý,
umučen zemru na temeni Golgathy.“

Pán mlčky odchází — — —

— Hroby se zvedají —
mrtví se zdvihají — tma houstne po kraji —
slunce se zatmělo — svaté znamení!
Do prachu, kamení
padají všichni. Jaký div!
„Zajisté že byl spravedliv
Ukřižovaný!“

Opona chrámová se roztrhla na dvě strany
dvou Zákonů.
Sehnutí ve prach — se skloněnými hlavami
pláčí a kvílí
ti, kteří umučili.

Bůh soucitem jatý patří v to pokání.
Láska, jež mezi svých nikdy neměla,
posílá anděla.

Šum — hlavy se zvedají — — —
Světlem letí výsostná zvěst:
„Vstalť jest!“

Jan Jiskra:

NEŠIKOVNÝ.

Vy zlaté, mladé časy! Kam jste se poděly? Kde jsou všechny ty luzné sny, jimiž jste opřádaly mysli naše, kde všechna ta bájná zář, kterou jste plnily nitro, kde všechny ty smělé plány, jež vířily naší hlavou? Zůstal nám jenom ten hrob vzpomínek, ale na tom hrobě pomněnka na pomněnce.

Život naházel na nás balvany smutku, pod jejichž tíží nejednou klesla mdlá naše noha, mladistvý žár v nadrech pohasl, na vše jakoby padala plíseň. V tom zazní a zaduní ve slavném rytmu vzpomínky mládí, a na těch vzpomínkách se hřeje srdce sestárlé. Jakoby snítku růžových poupat hodil na pustou písčinu, jakoby ptáček zpěváček zařukal na okénko udržované duše. Celý oceán blaha najednou cítí člověk v sobě.

Vy zlaté, mladé časy!

Jaké to byly veselé chvíle na tom našem gymnasiu v Kr. ! Chvíle zdravé radosti a nefalšovaného humoru. Co kouzla a poesie bylo ve chvílích těch ! Znali jsme jeden druhého jako své boty, žádná slabá stránka nezůstala nepovšimnuta, dobrá se ovšem jevila sama sebou

A běda člověku, na němž shledáno, že něco snese, že je dostatečně tvrdý ! Na toho se sypaly vtipy jako sršně, ten byl hromosvodem okamžikových choutek a nápadů, pravá oběť své trpělivosti.

Snad každá třída má ve svém středu takovou nevinnou oběť ještě nevinnějších žertů. U nás jich bylo dokonce několik, ale palmu v tom ohledu si vydobyl Jenda Šebík. Postavou hotové lamželezo, ale srdce měl z perníku a duši tvarohovou. Takový opravdový tvarohový Janek.

Hlavní jeho chybou bylo, že se strašně nešikovně vyjadřoval. Jemu nesvěřil jazyka dar Bůh náš hromovládny.

Vzpomínám, jak v latině tázal se ho profesor : „Šebíku, co je to „resono?“

Šebík mlčel.

„No neznáte nějaký resonanční truhlík?“

„Prosím, ano!“

„Nu tak mi jmenujte nějaký resonanční truhlík!“

„Prosím, housle.“

„A jestli pak víte, jak vypadají housle?“

„Prosím, to je prkno potažené strunami.“

A tu se pan profesor rozložil hezky ze široka nad stolem a otcovsky pravil : „Víte co, Šebíku, až přijдете domů, vezmě si prkno, hezky tlusté, a potáhněte si ho strunami a zahrajte si ! To bude muzika ! Ani Indiáni takovou nemají ! Ale když už jsme tak u těch hudebních instrumentů, tak byste nám mohl říci, jak vypadá klavír.“

„Prosím, klavír vypadá jako varhany bez píšťal.“

A pan profesor jak byl v dobré chuti, praví : „Slyšíte, vy jste kolosální chlapík. Kdybych se vás zeptal, jak vypadá stůl, tak mi jistě řeknete, že vypadá jako vůl, jenom že má čtyry rohy a žádný ocas.“

Než přikrejme rouškou milosrdenství jeho řečnické úspěchy ve škole. Snad venku mimo školu byl přece šťastnější. Ze by ? Však uvidíme !

Bylo to roku řekněme 1900. Prázdniny se chýlily ku konci. A tu náš studentský kroužek z přebytku svých duševních sil chtěl zaplatit povinnou daň obecenstvu ve formě nádherné akademie. Rajská hudba, andělské zpěvy a nadšené řeči měly unést pozemšťany v nadhvězdnu říši a naše hlavy ozdobit laurem slávy. —

V sále „Na nadsklepí“ se konala generální zkouška. Zmatená směsice hlasů naplňovala místnost. Jedni rovnali a číslovali sedadla, druzí vrzali na instrumenty, a já — okouněl. Však jsem také věděl proč.

Jenda Šebík byl jaksi nesvůj. Chodil jako ve snách, klopýtal a motal se jako vrtohlavá ovce, a kudy chodil, tam trousil vzdechy jako děravý pytel mouku.

Byl jsem tenkrát důvěrníkem všech, i ty nejuzavřenější duše otevíraly mi chrám svých tajemství, tak že jsem byl pravidelně do všeho zasvěcen. U studentů-kamarádů byl jsem vševědem. Všude oči, všude sluch, tak že jsem i blechy slyšel kašlat i trávu viděl růst. Věděl jsem dobře, co Jendu tíží, ale znal jsem i lék.

„Jendo ! Na slovíčko !“

Podíval se na mě očima plnýma unylého stesku.

„Jendo ! Olga šla s Jindrou na promenádní alej. Tak jestli chceš s ní mluvit, než odjede do Jindřichova Hradce, máš dnes poslední příležitost.“

Tmavé rdění zbarvilo mu tvář. Tal jsem do živého, rána zasáhla přímo srdce.

„Pojď, pojď se mnou,“ vyjekl prosebně a táhl mě ze dveří ven.

A teď jsme přímo pádili za luzným cílem jeho touhy. Celí udýchání vletěli jsme v náruč vonné aleje. Řada vážných stromů kývala nad námi udiveně svými mohutnými hlavami. Hrušně se dokonce stydlivě rděly ve zmateném očekávání milostného románu, jabloně žloutly závistí, třešně schly strachem, až jim samou starostí padaly listnaté vlasy s hlavy.

Jenda prudce oddychoval. Najednou mě zastaví, stiskne mi křečovitě ruku a praví : „A co mám s ní mluvit ? Jak začít ?“

Ó ty dětská prostoto první lásky, kdo se ti vyrovná ? Kde vystihne tvůj naivní půvab ?

Jako předseda kroužku a člověk znalý světa musil jsem mu přece poraditi.
„Viš co, začni o počasí! To máš nejpříhodnější a nejsnadnější. A potom se již bude nějak řeč šikovat.“

Jako dva apači objevili jsme se po boku vyjevených slečen.

„Dovolíte, abychom se na chvíli připojili?“ začínám já sladkým hlasem a rovnám se v rytířskou pózu.

„Prosím“, zaznělo to nesměle z dvojích úst, ale zřejmě bylo vidět, že tyto princezny o takové rytíře nestojí a rády by nás viděly na sto honů od sebe. Ale kdo se dal na vojnu, musí bojovat. A toho bohdá nebude, abych já z boje utíkal.

Přenechal jsem úlohu Jendovi, aby měl příležitost vmluviti se v přízeň svého ideálu.

„Ten vítr dnes studeno fouká,“ začal věrně dle domluvy.

„Fouká!“ A karmínové rty Olgy se hrozivě sevřely. Ticho. Nic

„A listí už padá!“ pokračuje zaražený Jenda.

„Padá!“ A malinová ústa zapadla jak pod těžkým zámkem.

Jenda byl v koncích. Počasí odbyto, listí také, a řeč se nešikuje. Jdeme tak chvíli v trapném tichu, když najednou Jenda ze sebe vyhrkne:

„Slečno, já jsem při posledním výletě na Bouzov zapomněl ve vlaku noční košili!“

Zničující pohled Olgy mu věstil, že se propadá v propast pohrdání. Ale láska je vynalézavá. Pomohla i Jendovi.

„Slečno, viděl jsem vás v pondělí na trhu, jak jste nesla zelí, a já k smrti rád husu se zelím!“

„Dovolte, pane Šebíku, to jste mě přišel urážet? Kdo je husa, vy hrubý člověče? Dělejte si blázna z nějaké děvečky a ne ze mně!“

Jenda byl zdrcen. Chtěl svoji lásce dát křídla anděla, a ve své nešikovnosti jí dal křídla husy. Ó strašný osude! Strašný? Nikoliv!

Pro jedno kvítí slunce nesvítlí, a pro jedno děvče netřeba si život brát!

Jakž takž vymluvili jsme tu nejapnou řeč a vraceli se domů jako spráskaní psi. No a dnes je Jenda správcem školy, a daří se mu zcela dobře. A co je s Olgou, nevíme.

Clement Rez:

ŘEKA ZPÍVALA

Řeka hučela, zpívala o životě,
za černé lesy mraky se dívaly —
po bílých silnicích ve výskavé notě
vozy snů hrčely, jásaly, zpívaly, —
hořící srdce toužilo po životě.

Zas řeka hučela, zpívala o štěstí
zářícím, jak jiter úsměv v ráji —
zapomeň na stesk, na moře bolesti
v němotě vod, kde tužby umírají —

Pád! — kola! Nefritová voda! v ní
démanty vzlykly. Vlny se usmívaly!
Jak chorovod jepic němé průvody dní
jinému na břehu zase o lásce lhaly.
V nich píseň řeky v duši mi zněla a zní . . .

Infelix:

PŘÍBĚH ZE STARÝCH DOB.

Byl masopust. Celý svět plesal, výskal, hýřil, jak to ještě za starodávna bývalo.

Planá, malá vesnička v horách, umínala si také slaviti tuto významnou dobu a proto uspořádala u „Plného korbele“ reprezentační ples. Pozván byl i pan učitel Křišpín, horlivý vlastenec, přísný vychovatel mládeže, jinak však příjemný a veselý člověk.

Všecka omladina z Plané oddala se plesové zábavě, tanci. Pan učitel, jako moudrý a vážný občan, místo plesu sedl si mezi sousedy, a jelikož je pivo výborný nápoj, poručil si hned sklenici.

V hostinci při pivě byl spokojen. Zahrál si s několika sousedy v karty. Tak vydržel v hostinci až do rána, ale pomalu pocífoval, že mu stále více ubývá sil, a že se oddává sladké dřimotě. Měl nyní jíti do školy. Nechtělo se mu sice z hostince, avšak přece se probрал ze sladkého snění, zdvihl se, zaplatil, a kolísavým krokem šel ke škole. Oznámena hodina vyučování; pan učitel si sedl ke stolu. Dlouhé mlčení. — Každý žáček čekal, až hovorný pan učitel promluví, ale marně; panu učiteli počala se kloniti hlava a on poznenáhlu usínal. Toto bylo něco pro malé neposedy. Třída ozývala se hlasitým hovorem a smíchem. Tu náhle pan učitel vyburcován ze krásného snu, zvedne hlavu a praví těžkým jazykem: „Milé moje dětičky, dnes se budeme učit myslet.“ A již zase sklonil hlavu a spal dále. Děti řeči pana učitele neporozuměly a čekaly výkladu, ale pan učitel už zase spal. Poslušní žáčkové uložili své hlavinky na odřené lavice a vynasnažili se napodobiti pana učitele. Když pak přišly ze školy a rodiče se jich ptali, čemu se dnes učily, řekly lakonicky: „Dnes jsme se učily ve škole mysliti.“

M. Kubasák, VIII. r. g

V NEDEL'U.

Nedel'a je; znie hlahol zvonov,
hlas sa v dial'ku rozlieha.
A ja chodím ml'kov horou,
duša slzy rozlieva.

Vidím rúžu nezabudku.
Idem ďalej chodníkom,
duša mi je plná smútku,
nedaj vravieť s hájnikom.

Dick:

SÁZKA HAJNÉHO KLIČKY.

„Bylo léto, v poli zrál obilíí . . .!“ znělo to vřískavými hlasy v hospůdce „slavné obce Postrkova“ — jak často oznamoval hlubokým, vysmoleným hlasem místní policajt. Populární popěvek Hašlerovy písně nesl se ztichlými poli. Bylo vskutku léto — čas žní, teplého piva a občinek. Nedělní večer snesl se již nad dřevěné lomenice Postrkova a od rybníka, ve kterém s oblibou ráchaly husy a plaven byl dobytek, zaznívaly ojedinělé zatím zvuky vodních budebníků. V hostinci otce Mikešky sešli se četní hosté, kteří zapíjeli dobrou nedělní večeri a odpoledního „Šlofíka“. Pivo sice nemělo daleko do 25° C, ale co naplat? Všichni mužští obyvatelé Postrkova byli zásadními abstinenty, ale na vodu! Jest tedy zcela pochopitelné, že Mikeška měl značný příjem, ač o jakosti jeho moku . . .? Lépe nemluvit! — Všichni si usedli za hrubé stoly v zahradě, která sestávala z několika sluncem ožehnutých a prachem silnice obilných kaštanů a živého plotu. Tento plot však byl kapitolou pro sebe. Nevím, je-li možno živým plotem nazývatí otrhané a oškubané keře, které dosti skromně krčily se více u země. Každý pantáta, netáhla-li mu dobře fajfka, prostě utrl větévku, vytáhnul troubel a vyklepal a proštoural s velevážnou tváří dýmku, nu, a pak nediv se nikdo, že plotu to k duhu nešlo, zvláště opakovaly-li se tyto experimenty vždy každý večer! . . . Všechny stoly byly plné, a Mikeška nestačil žízňivým hostům přinášet. Pojednou vznikl šum, mnozí ohledli se ke vchodu. Do něho vstupoval obtloustlý mužík, vzledu velice mírumilovného v zeleném obleku, který připomínal na nějakou karikaturu myslivce. Šum se zvýšil a všichni pantafínkové i paňmaminky se pod stolem pošuchovali, tvářice se velice vážně. Místní hajný! Ó bohové, rcete, se jak dostal tento flouštk k místu hajného? Ubohá Diano, plač a roň slzy velice veliké, jsou-li tvoji stoupenci a ctitelé takového rázu! Zdálo se, že ruce hajného Kličky vše jiné by uměly držeti než pušku! Vskutku, hajný Klička podobal se spíše svátečnému střelci, a nikoliv hajnému, který má chrániti revír před záškodníky v podobě pytláků, zlodějů

dříví... atd.! Tělo objemu více než prostředního, postava malá, očka zapadlá do vrstvy tuku — to byl asi obraz hajného Kličky. Jak dostal své místo — to bylo velice jednoduché — majitel panství byl totiž jeho bratrem —, což zajisté vše vysvětluje. K těmto vlastnostem tělesným, ještě jisté nedosti pěkné vlastnosti duševní, jako bázlivost, vychloubavost... a máme věrný obraz „hajného“ Kličky. Jak vidět tučtový člověk. Však si z něho lidi bžundu dělali, různým způsobem jej za nos tahali. Často k němu prostřednictvím jeho ženy Amálky řeči a klípky došly, že by mu pytláci revír rozkradli, postel pod ním ukradli a on by nic nevěděl. Ovšem mnoho na tom bylo vymyšleno, ale správně se říkává: „Není šprochu, aby nebylo na něm pravdy trochu!“ Jisto jest, že nejednou se stalo, když Klička podnikl některou ze svých řídkých pochůzek po revíru, chytil se za nohu do drátěného oka, které původně bylo určeno pro srnce! Jest samozřejmé, že když se pak Klička vracel z lesa, všechny babičky smlsávaly si na nejnovější zprávě, že se Klička chytil do oka. Pane Bože, jaké paradoxon! Ale to byla vždy voda na mlým všech klepen v Postrkově.

Sotva Klička usedl, poručil si pivo a potom rozmlouval s panem učitelem, farářem a místní honorací, která zde měla svůj vyhražený stůl. Hovor utichl, a každý potají naslouchal vychloubání se Kličkovu, který lhal až se hory zelenaly. Mnozí se smáli veřejně, jiní nechávali si kritiku Kličkových lží až domů. V koutě, nedaleko Kličky seděli dva snědí muži. Oba byli proslulí pytláci postrkovští, oni to hlavně byli, kteří Kličkovi v revíru škodili. Oba měli z Kličky i jeho psa nehoráznou legraci, neboť i Kličkův Ořech byl psem k pohledání. Asi se tak se svým pánem k sobě hodili. Ořech byl malý, kulařoučký, jako oplácáný, a o nočním hlídání se mu ani nezdálo. To se ovšem nedá přesně zjistiti. — Možná, že když Ořech spinkal se svou velitelkou, možná, že se mu zdálo, jak chytá se svým pánem pytláky po tuctech, — ale zatím zůstávalo jen při snu. . .

Zvláště tohoto večera Klička přímo hýřil nehoráznostmi, tahal „posluchače veřejně za nos“, jak se říká, ale všichni jej poslouchali s jakousi vnitřní útrpností. Oba pytláci, bratři, kterým bylo přezdíváno Dunda a Mikl, chechtali se tiše do svých püllitrů, hledíce asi tak, jako otec, který se raduje a jest mu k smíchu pošetlost jeho dítěte. Ale konečně již toho bylo dost! Klička dokončil serii svých povídaček slovy: „Vsadil bych se s každým, že by mi z mého revíru ani kousek zvěře neodsřelil!“ Dundu, jakoby něko šídlem píchl. Vyskočil, a ačkoliv jej rozváznější Mikl tahal za kabát, aby raději mlčel, vykřikl: „Platí, pane hajný. Vsadím se o tuplák plzeňského, že vám zítra v noci odstřelím srnce, aniž byste mi v tom mohl zabránit.“ Kličkovi se udělaly mžítka před očima. Na to nebyl připraven. Ale co mohl udělat? Odmítnouti nemohl a nesměl, nechtěl-li si utržiti řádnou ostudu a posměch, tedy přijal. Pláclí si, a sázka byla uzavřena. Ale potom jakoby všem řeč zamrzla. Hovor vázl, a zejména Kličkovi bylo prabídně. V duchu klel a spílal si „starých oslů a žvanilů“, ale nedalo se nic odčinit. Kdo chce na vojnu, musí bojovat.

Když se druhý den schyloval k večeru, počalo býti Kličkovi nevolno. Poznával, do jaké bryndy to zabředl. Ale řekl si: „Nic platno, když jsem již takovou oslovinu vyvedl, musím tu svou potrhanou a pošpiněnou čest nějak sklížit!“ pokoušel se o žert. Avšak viděl, že mu to příliš nejde, a proto raději sňal pušku se stěny a nabiv ji šišetinami, vykročil ven. Manželský polibek jeho Amálky byl mu vzpruhou na cestu a Klička dosti smutně opouštěl útulnou hájovnu. Ořech, který se ještě olizoval po dobré večeri, pletl se mu soustavně pod nohy, snaže se mu dáti svým psím způsobem svou náklonnost. Mrskal dlouhým chundelatým ocasem na všechny strany, div že si ho neukroutil, a skákal radostně na Kličku v pevné naději, že pán jej vezme s sebou, aby se mohl po lese proběhnouti. Ale dnes nebyly s Kličkou žádné rozumné řeči, s mrzutým „Deš, psino!“, Ořecha odehnal a otevřev dvířka, vkročil do prochládlého lesa. Ořech, když viděl, že nic nepořídil stáhl smutně ocas mezi nohy, ale příští chvíle zastihla jej velice pilného, vlezl na zahrádku a hrabal s velikou horlivostí cestu pod plotem. Hlína chvíli poletovala kolem, ale za chvíli se Ořech podvlékl pod plotem a veběhnul do nízkých smrčků započínaje tak svou noční toulku. — Avšak co vyváděl Ořech po celou noc, na tom nám přece nic nezáleží, proto budeme sledovati Kličku.

Když Klička prošel bolestně skřípajícími vrátky, byl ovanut chladným lesním vzduchem. To mu dodalo poněkud rovnováhy, takže mohl opět poněkud klidně přemýšleti. Nebylo mu příliš krásně při vzpomínce na to, co jej mohlo ještě čekat, ale

přece bylo mu již poněkud lépe. Zapálil si dýmku, neboť bylo teprve půl 10. hod. večer. Pomalu šel úzkou lesní stezičkou a uvažoval: „Mikl a Dunda musí býti někde tam, kde se srny hodně vyskytují. Srny chodí pít k potůčku, a proto tam někde asi se oba skryjí. To jest pravdě podobné!“ říkal si, když již uhasínal dýmku, strkaje ji do kapsy. Sel tiše hebkým mechem, který zde hustou vrstvou pokrýval půdu a konečně blížil se k nižšímu lesu, kudy procházela též „srnčí cesta“, vyšlapaná cestička, po které srnky chodily pít. Ke sluchu Kličkovu doléhalo tiché šumění stromů a bublání potůčku, který se vinul mělkým, kamenitým korytem mezi olšemi, které tu a tam byly pomíšeny na břehu potůčku s ostatními stromy. Konečně došel Klička blízko místu, kam srny chodily pít. Ještě nic neprozrazovalo, že kromě Kličky byl by zde ještě někdo. Klička usedl do trávy, pušku si dal přes kolena a tiše čekal. Asi 2 kroky vlevo byl potůček a kousek před ním byla srnčí cestička. Klička si byl jist, že Dunda a Mikl přijdou na číhanou někde sem, neboť zde bylo nejprůhodnější místo. Obezřetně se ohlížel. Po nebi běžely mráčky, takže měsíček občas vysvitl. Konečně zabloudil Klička až na nedalekou olši. V tom však bylo mu, jakoby ho někdo vodou polil, neboť první, co proti měsíčku viděl, který zatím vylezl z pod mraků, byly dvě nohy obuté v obrovská perka, které volně visely s větve olše. Na větvi bylo zřítí temnou silhouetu postavy, která jak se zdálo, úzkostlivě se tiskla ke kmeni, aby ji co možná nejméně bylo vidět. Proti světlu měsíce rýsovalo se ještě cosi, jako hlaveň pušky. V Kličkově srdci to zabušilo. „Že jest to Dunda nebo Mikl.“ Mhlo mu hlavou. „Čeká, až srnci půjdou pít. Ale já ti to osladím štětinami!“, radoval se škodolibě. V duchu se již viděl oslavován v hospodě, viděl se pod aureolou vítězství, jako kdyby aspoň bitvu vyhrál. Těšil se, jak s přáteli pivo vypije a pytlákům se vysměje. Stále pozoroval tu temnou silhouetu, která tiše seděla na větvi. „Safra, to je trpělivost!“ smál se v duchu Klička, který si již byl jist vítězstvím. Přitom však dával stále pozor na cestičku, až půjdou srnci. Také čekal Klička, že za chvíli se ukáže i druhý pytlák. Proto byl hodně tiše, aby oba přistihl „in flagranti“. Čekal již hezkou chvíli, a podle jeho soudu mohlo býti tak něco po půlnoci. Ozval se lehký cupot a v záři měsíce Klička zřel několik srnek, kterak jdou k napajedlu. Očekával s jistotou, že pytlák na stromě vystřelí, ale jaké bylo jeho překvapení, když uviděl, že postava na stromě sedí dál, jako kdyby se nic nestalo! Chvilí slyšel Klička mlaskání, jak srny pily, potom bylo ticho.

Nic! Stále nic! Tento klid rozčiloval Kličku. Chtěl věc již vyřešiti ve svůj prospěch, proto vstal a kráčel k olši. Chytil postavu za nohu a houknul nahoru: „Nu, chlapíku, polez dolů! Není to nic platno!“ Trhnul, a postava vzavši převahu, sletěla do potoka.

Klička strnul a s vyřeštěnými očima hleděl na to, co shodil.

To, co hlídal celou noc dlouhou dobu, byl obratně udělaný panák!!

A nyní kus za potokem rozlehla se rána! Klička cítil, jakoby mu někdo palicí ránu do hlavy zasadil. Pochopil lest, a přeskočil potok. Pomáchal se notně, ale nedbaje toho, spěchal k místu, odkud se výstřel ozval. Bylo to nedaleko. Ve vzduchu stoupal dým spáleného prachu. V křoví ozvalo se zašelestění. Klička rozloben, bez rozmyslu vpálil tam plnou ránu. V odpověď na to mu bylo bolestné zakňučení a vzdálený dupot. Klička se vrhnul do křoví a vytáhnul odtud . . . Co? Kňučícího Ořecha, který smutně si odnesl svou noční toulku. Dunda a Mikl ovšem byli dávno v prachu. Klička obdržel dobré ponaučení za svou chloubnost. Smutně kráčeli Ořech a jeho pán domů. Klička sice šel, ale potácel se vlivem jeho nezdaru, nu a Ořech za ním smutně pokulhával vlivem svého zranění. Po vsi si babičky povídaly, že té noci Klička spal na seně, aby nemusil vyprávěti své Amálce o té ostudě, kterou utřžil. — — — — —

Druhý den celý Postrkov věděl o tom, jak sázka dopadla. Všichni „drbali“ Kličku a ten se ani v hospůdce neukázal. Sázku splatil, ale u Mikeše se neukazoval dlouhý čas, až se na tu ostudu trochu zapomnělo. Ale dlouho ještě potom tázali se zlolajní jazykové Kličky, koho že to vlastně na stromě hlídal?

Ad Fr. Slavec, ped.:

BŘÍZKA V LUČINÁCH.

(Lidušce.)

Má milá
štíhlá je v lučinách zelených břízka,
která mne jaseм svým postříbřila.

Myšlenky její — lístečky zelené,
větvíčky útlé — prsty jsou zemdlené,
které až do modře zraků mých dosahují,
aby je zvábily v nebesa modrá.

Laškují s větrem a pozdravují
pobožnou radostí duši.

Tak stojí prostá v lučinách — — —

Ve stínech koruny břízky té mladé stojím rád,
že mohu snít a mohu vzpomínat
na zlaté paprsky v podvečeru,
na žízeň duší dvou,
když v šeru
k pramenům Lásky jdou.

— — — — A ještě rád,
že mohu nejen snít a nejen vzpomínat,
ale i k modlitbě sepnouti ruce
a zraky zvábené zabodnout v nebesa modrá.
Nemůže duše však modlit se slovy
Je tichá prostá a rozechvělá
a modlí se beze slov celá.

Má milá,
štíhlá je v lučinách květnatých břízka,
která mne jaseм svým postříbřila.

Josef Trojan, VIII. r. g.:

VÁLKA BILIONŮ.

Novella.

(Pokračování.)

KAPITOLA OSMÁ.

D í l n a s m r t i.

Kdybyste nyní přišli do místa, kde dříve byly neplodné roviny pana Thicka, nepoznali byste jich. Místo rovné, jen málo zvlněné půdy vidíte dlouhou zeď, tvořící ohromný čtverec a v něm zvedati se nízké, jednopatrové domky. Většinou nejsou ještě dostavěny, teprve zdi vlhké mládím se zařezávají do vzduchu. Uvnitř je mnoho dělníků, a venku hlídají vojáci.

Okolo tiše plácí lesy a slunce vše zalilo žlutou září. Je to jako neděle na jaře, kdy víš, že budou odpoledne děvčata v polích zpívat, protože takový den je k tomu stvořen.

Silnice to je most. Stavba je břeh a ostatní svět je břeh. Život a život. A možná, smrt a život. Po silnici jde Kamil Andersen.

Již se blíží ke vratům. Neskrývá se. Teď jej zastavil voják. Byla to nebezpečná hra. Neboť šel přímo do doupěte a možná, že na smrt. Ale veliká láska k otci a červený žár pomsty tak v jeho nitru křičely a poroučely, že nutno bylo poslechnout.

Rozhodl se, že se pokusí vejíti přímo, bez oklik. A nebylo by to snad ani jinak možno, protože stavba byla se všech stran bedlivě hlídána. Vydával se ovšem v nebezpečí, že bude ihned ve dveřích zatčen, leč tu zase spoléhal se na to, že jej nikdo nepozná.

„Chci mluvit s prof. Reichssohnem,“ ani brvou nehnuv, děl k vojákovi. Jeho bledá tvář ještě více zbělela a ruce se nervosně zatínaly do krajů kabátu. Voják neodpo- věděv odcházel a na jeho místo vstoupil nedaleko stojící jiný.

Sedé prostranství, plné prachu a špíny, bylo zcela zastaveno. Od vrat táhla se dlouhá cesta asi doprostřed stavební plochy, kde se vypínal hotový již dům. Byl jednopatrový s několika schody přede dveřmi a s málo poněkud malými okny v prvním poschodí. Tam voják zašel. Kamilovi zdál se ten okamžik věčností. Jak dlouho tam voják zůstal! Pojednou spozoroval, že jedno z oken v prvním patře se nepatrně po- otevřelo a kdosi jím vyhlížel. Kamil měl dobrý zrak a — zírнул: Byl to prof. Reichs- sohn. Nepochybně, že jej pozná a v zápětí dá zatknout. Bylo přirozené, že nechtěl přijati návštěvy neznámého člověka. A nyní, když vyhlédl — konec, konec!

Okno se opět zavřelo a za chvíli voják vyšel z domu. Andersenovi bilo ve spán- cích jako kladivo. V hlavě mu hučelo, před očima se dělaly černavé kruhy. Neviděl nic, nic, než tmavý obdélník hnědé barvy, který vystupoval z ohromné bílé plochy a který chvílemi černal a zase se zjasnil. Zapotácel se.

Cítil, že je uchopen silnýma rukama a v uších jak zázrak mu zaznělo:

„Pan profesor prosí . . .“

— — Jak se dostal Kamil až k domu, nevěděl. Teprve když položil nohu na první schod, poněkud se uklidnil a zároveň spozoroval, že ruce, které až dosud jej podporovaly, jej opouštějí. Byl to voják, který jej byl ohlásil a jenž nyní s velkou úctou zašeptal:

„Pan profesor nedovoluje, aby kdokoliv v jeho domě déle pobýval. Musíte už dál jít sám. Vráím se.“

A jak byl řekl, učinil. Kamil pravou rukou opřel se o zábradlí a snažil se nabýti poněkud rozvahy. Jako bleskem hlavou mu proletovaly vzpomínky na smutné události posledních dnů.

Vzpomněl si na zběsilou jízdu autem po silnici, jež ostře zahýbala k táboru, viděl ustrašené oči vojáků, když křičel na ně svá slova výstrahy, připomněl si ohromný přemet do chladící vody a skok tří nahodile zachráněných vojáků a — ledová zima jím zalomcovala: Viděl s děsivou příšerností v měsíčním lesku pole mrtvých, ruce vzlyčené a vyrvané oči němě křičící. Připomněl si vlasy mrtvého bubeníka slepené krví a paličky jeho větrem se kymácející, a už zase strachem se zatřásl, když vy- vstala mu vzpomínka na šílenou jízdu kolem auta policie tmavou nocí po silnici vrou- bené černými stíny telegrafních tyčí.

Jeho bledé líce ještě více zbělely. Osudné události, jichž sám byl hlavním účast- níkem, jako by se v něm teprve teď plnou silou osvětlily. Odkudsi ze dna jeho duše zazpívaly vzpomínky mládí. Byl opět malým hochem, opíral se o mladý stromek v jejich zahradě a po vlasech jej hladila dobrá, dobrá maminka s laskavým úsměvem ve tváři a s jasnými v očích, jež jenom maminky mají. Slunéčko svítilo, stromy byly ze- lené, vzduch teplý a přítulný a všichni byli bratřími a sestrami. U nohou mu kvetly macešky, kos před ním otvíral své tmavé oči, stromy šelestily. Pěšinka žlutým pískem posypaná tudy běžela a vedla jistě daleko. Snad do nebe. Z nebe do nebe.

Z Kamila všechna tíže spadla. Zapomněl, že za jeho rameny ve vzdálenosti ně- kolika metrů stojí mnoho vojáků, kteří byli právě tak hotovi jej zastřelit jako ochotně jej pustili dovnitř, zapomněl, že po celém Německu je hledán policií, zapomněl, že krok, který nyní učinil, byl vlastně zoufalým, nepomyšleným šílenstvím, zapomněl, že neuplyne ani půl hodiny a bude jistě bezpodmínečně v rukou dra. Reichssohna, tohoto netvora s nadlidským mozkiem, zapomněl, že stojí na schodišti domu svého největšího nepřítele, na to všechno zapomněl pro jeden, jediný přízrak světlé zahrady s maminkou, žlutou cestičkou a zlatým sluníčkem.

Jako by to, že maminka už dávno mu zemřela, pro něj neexistovalo. Všechno se mu vrátilo, celý život radostného mládí, kdy vítr hrál jásavé písničky jarého štěstí, na zlaté struny vedoucí ze slunce k zemi, kdy květinčky byly právě takoví chlapi jako on a kdy všechny stromy měly hladivé ruce místo větví.

Tvář jeho staříckého tatíčka — taková, jakou ji spatřil naposled před osudným

vládním zasedáním — zazářila mu jako bílé světlo v tmavé ploše schodiště a jeho dobré, modré oči kývaly mu vlídně vstříc. Stříbrné vlasy změnilly se ve svatozář, a to už jako by ani nebyl jeho tatíček, jako by to byl nějaký svatý, který vyšel, aby Kamila přivítal.

Kamil vztýčil hlavu, ústa se rozzářila tichým úsměvem a oči široce se dívaly do tmy schodů. A sen proměnil se v skutečnost. Neboť nahoře na schodech stál stařec.

Ale tento stařec neměl vlasů krásně stříbrných, ale jen řídké nelesklé, hladce do zadu sčesané chmýří a neměl dobrých, modrých očí, ale dva černé a ostré bodáky, které se zarývaly Kamilovi do mozku, a ač to nebyl žádný svatý, přece jej vyschlým hlasem zval dál. A nebyl to vůbec žádný stařec, byl to vrah Reichssohn. Kamilovi úsměv se rtů vymizel a jen oči se dále široce dívaly. Ze snů se vracel v život. Dobrý hoch najednou neviděl maminky, ale učenou stvůru. A uvědomiv si tento strašný fakt, probudil se ze své lethargie, nabyt jasného vědomí a třemi skoky ocitl se vedle profesora.

Byl naplněn vírou ve spravedlnost. A nepostřehl zrádných ohníčků v očích profesorových.

„Jen dál, pojďte dál,“ sladce jej dr. Reichssohn zval dovnitř, otvíraje mu úslužně dveře. Maně uposlechl a vešli do pracovny, jež se mnoho nelišila od pracovny profesorovy v bývalém bytu. Na pravé stěně ode dveří byla proražena dvě okna, na levé straně a ve stěně protější byla řada asi šesti nebo osmi nízkých dveří bez klik a zámků. Stůl pokrytý papíry a několik židlí. Mezi dveřmi v rohu pokoje byla jakási deska, podobající se desce rozvodní, na níž se lesklo mnoho pák. První dveře na levo byly pootevřeny a Andersen spatřil za nimi malou kobku, shora osvětlenou neviditelnou žárovkou a část stěny, postříkanou černými, velmi drobnými skvrnami. Andersen zůstal stát u dveří; profesor popošel k desce, přehodil jednu z horních pák a rychle se vracel ke Kamilovi, jenž už zatím zcela a jasně si uvědomil své postavení. Tvář jeho se bolestně stáhla a z hrdla vydral se mu stísněný a přece divoký hlas:

„Po druhé k vám už —“

„Ale prosím, prosím, vždyť se domluvíme,“ lichotivě a rychle přerušil jej Reichssohn, „jen račte prosím sem,“ a ukázal mu na otevřená dvířka na levo.

Kamil se poněkud opanoval a učinil krok směrem profesorem mu naznačeným. Spatřil malý pokojík s černě postříkanými stěnami, bez oken. Jakési temné tušení nedůvěry v něm zklíčilo a mimovolně se zastavil.

„Prosím, prosím . . .“ zadýchaně pobízel jej profesor, i rukou jemně jej postrkuje. Kamil však tušil cosi nedobrého v jeho jednání a proto naznačil, že mu dává přednost. Profesor svraštil poněkud obočí a jaksi váhavě vkročil do kobky a zůstal u dveří, Kamil vešel za ním a udělal ještě krok do středu místnosti.

V tom zaslechl jakýsi šustot, bleskurychle se obrátil a právě jen že mu zbyl čas, aby profesora vyběhnuvšího již ze dveří chytil za ruku. Vláhnouti jej nazpět a hoditi jím na protější stěnu, bylo dílem okamžiku. Jako blesk však se profesor vymrštil a skokem se dostal ke dveřím. Kamil však byl již ostražitější. Chytil profesora za krk, mrštil jím na zemi a obrátiv se, hlučným úhozem přirazil dveře. Zvuk tento přivedl profesora v šilenství.

„Nešťastníku, co jste to udělal! Vždyť jsme odsouzeni k smrti!“ zařval a když mu Kamil nebránil, vrhl se ke dveřím a buše na ně pěstmi, jako zběsilý křičel:

„Smrt! Děsná smrt! Nechci umřít! Žít! Žít! Žít!!“ a marně se pokusiv vyraziti dveře, sjel po nich k zemi. Sliny mu tekly od úst a blábolil: „Já . . . chci . . . žít . . . Germanie . . . mne . . . potřebuje . . . žít . . . ó“ — z hrdla vydral se mu děsný skřek; svinul se na zemi v malé, zmítající se klubko, vyrážaje nesouvislé vzkřeky.

Kamil jej udiveně pozoroval, nechápaje jeho počínání. Pojednou trhl celým tělem ucítiv strašnou bolest v noze. Pohlédl k zemi a vytréštil oči zděšením. Se všech stran tekly k němu a profesoru černé praménky, pomalu, ale s neúprosnou jistotou se k nim blížily — v tom profesor vymrštiv se děsně zařval a začal šíleně pobíhat celou. Kamil k němu skočil a chytil jej za ruce. V zápětí však vytréštil oči a s děsným zasténáním zřítíl se k zemi.

Shroutil se s prsty křečovitě roztaženými a tělem hrozně napjatým. Jeho oči, to byly dvě slepé díry, zavírající se a zase otevírající; zřítelnice přestaly býti jasným tvarem, ale rozšířivše se podobaly se dvěma plochým jamám. Tělo sebou konvulsivně trhalo.

Zařal pěsti, sevřel řety, semkl oční víčka. Tak setrval několik vteřin v bolestném klidu.

Když potom pootevřel oči, tu jeho zkrvácené zřítelnice spatřily, jak na stěnách proměnily se černé tečky v černé úzké pentličky... Těžká tíha na něho dopadla: Profesor se skácel. A černých pentliček přibývá a přibývá. Světlo přestává být světlem. Mizí... Všechno je červené moře a po celém moři tekou jen černé praménky a to nejsou praménky, to jsou proudy, proudy smrti.

Kamil napolo se vymrštil, neboť děsná bolest se mu zabodávala až do morku kostí. Ne už čas od času, ale stále, stále, s děsnou přesností cítil, jako by kousek po kousku z něho odpadával, kousek po kousku jako by z něho rvali — — —

Oči se mu zamžily. — Pocítil jakousi kořennou, teplou vůni. Zavřel oči. Ztišil se. Bolest se odstěhovala kamsi daleko. Zdálo se mu, že se opírá o mladý stromek v jejich zahradě a po vlasech že jej hladí dobrá, dobrá maminka s laskavým úsměvem ve tváři a s jasmem v očích, jež jenom maminky mají. Slunéčko svítí, stromy jsou zelené, vzduch teplý a přítulný, a všichni jsou bratřími a sestrami. U nohou mu kvetou macešky, kos před ním otvírá své tmavé oči, stromy šešestí. Pěšinka žlutým pískem posypaná tudy běží a vede jistě daleko. Snad do nebe. Jistě do nebe. A na té cestě stojí jeho staříčkový tatíček, tvář jeho září jako bílé světlo a jeho dobré, modré oči kývají mu vlídně vstříc. Stříbrné vlasy změnil se ve svatozář a to už není jeho tatíček, to je nějaký svatý, který vyšel, aby Kamila přivítal.

Černé praménky Kamila zalily.

Clement Rez:

PŘED DEŠTĚM.

Barva tmavých mračen, ležících na výšinách
splynula s mrtvolnou žlutí metlic,
na stráních, kde ve vřesu umřelo léto.
Kamené stíny sní v umdleném šílenství veder
nad bolestivými ranami země,
kdy do zlověstného zvonění hmyzu horce dýchají
žhavé máky.
Lavinou vůně pláče les, i bezhlasé trávy.
Ostýchavé nárazy větru do listí břízek,
v rytmu, jenž vzrůstá!

Tajemné chvíle příštího obrození!
Slyš! — Teď právě dopadly první, ty slzy požehnané,
úroda zakletých polí, jenž zrála za obzorem, v poledním žáru!

Až krajina zmizí pod clonami postříbřenými
a modravý opar závoj svůj zvedne nad roztouženou legii lesů,
cos, jako sen ucítíš, kohosi, jenž zdravě oddychuje,
až šešest v polí i kapek dopady v chorál, ku slávě léta
splynou.

O, moře bez konce, moře věčnosti, moře bez břehů, ty jediné
jsi vlastní krásna, dobra, vznešenosti. *Sv. Augustin.*

Sv. Basilius znal v Aténách pouze dvě cesty: do školy a do chrámu.

STUDENT V DÍLNĚ

ŘÍDÍ SSS(m) V PRAZE.

„Koutek přírodovědecký.“

Lud. Franěk.

(Pokračování.)

Usmrcování brouků.

K tomu používáme obyčejně lahvičky (jak na obr. 1. 2. 3. spařujeme) opatřené vatou napuštěnou octovým aetherem. Lahvička na obr. 1. používá se pro brouky menší, na obr. 2. pro brouky větší, na obr. 3. t. zv. aetherová zkumavka pro brouky ještě větší.

Lahvičky tyto snadno si zrobíme sami. Opatříme si láhve se širokým hrdlem a zátku, do níž navrtáme otvory podle síly rourek, jež použijeme, jak na obr. jest viděti. Do jedné dáme vatou s aetherem (obr. 2.), druhou vsunujeme brouky do láhve, u obr. 2 vidíme jednu širší rourku na hmyz, vata, pak umístěna je na spodu zátky ve vaku, k čemuž může posloužiti i palec od rukavice.

Velké brouky napichujeme tím způsobem, že špendlík vbodneme vždy do pravé krovky asi

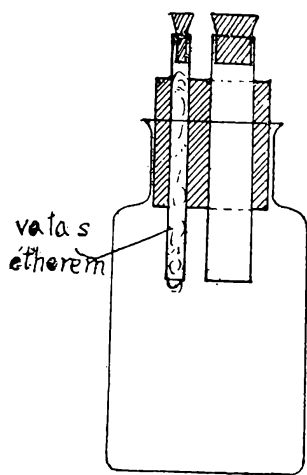
ných barev pro čeledě, rody a druhy v postupu, jak znázorněno na obraze č. 5.

Na lahvičku na obr. 3. použijeme zkumavky, na jejíž dno položíme vatou s aetherem (viz obr. 4.)

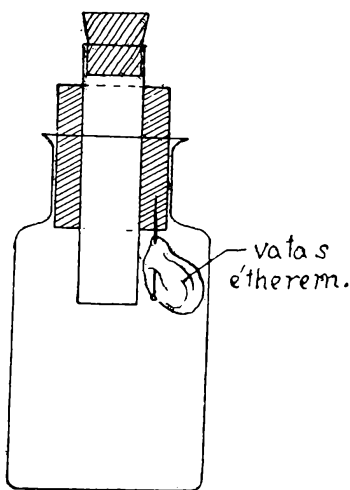
Poněvadž se stává, že brouci kousají do všeho, co jim do cesty přijde i do jiných brouků v láhvi, dává se do ní něco zmačkaných proužků papírů nebo hoblovaček.

Brouci se parami omámí, mnozí usmrtní. Z aetheru, kde jsou tři dny, pak přendáme je do zředěného lihu, v němž odstraní se tuk, jenž jest na povrchu vyloučen, čímž brouk nabývá pěkného vzhledu.

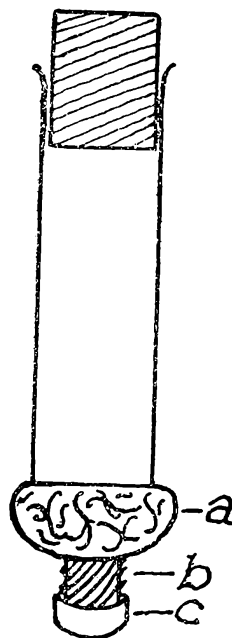
Po čase, je-li větší počet brouků v lihu, přidá se něco 96% lihu, aby ničivá činnost vody se zamezila (voda působí hnutí brouků). Užívá se i chloroformu, cyankalia a j., ale nejvhodnější je aether octový (aether aceticus).

Obr. 1.

Obr. 2.

vata s etherem

šroubek s otvorem

příklopka

v jedné třetině, blízko šere a to kolmo. Nikdy nedělejme při opravě nových direk na krovce.

Nohy upravíme pod tělo, aby nezabíraly mnoho místa a aby se neulámaly, a připevníme na prkénko praeparační, nohy připevníme špendlíky a necháme jej, až uschne; pak odstraníme špendlíky a brouka dáme na místo.

Jinak si počínáme při preparaci malých brouků. Ty nalepujeme na papírky různých velikostí a to tak, že na papír nanese něco syndetikonu, jen tolik, aby se přilepil zadečkem, a nohy i tykadla mu upravíme a ponecháme nějakou dobu, až ztvrdne.

Upravené brouky a t. zv. minucie (malé broučky nalepené) předem však určené a opatřené jmény ukládáme do sbírek. Hledíme-li k opravě sbírek, dbejme, aby hlavičky špendlíků byly vzdáleny od krovek asi 1 cm a lístky u minucií též ve stejné vzdálenosti.

Brouky pak seřazujeme systematicky dle čeledí a rodů, opatříme lístky stejné velikosti, ale různě

Výše uvedené lahvičky jsou na vycházky vhodné, pohodlné a hojně se jich užívá.

Úprava brouků do sbírek.

Usmrcené brouky vyjmeme z lihu a osušíme. Tělo musí býti měkké, podajné, je-li tvrdé, vložíme brouka na nějakou dobu do vody, až změkne a pak upravíme pro sbírku.

Praeparace se děje dvojím způsobem, buď se napichují na špendlík (černě lakovaný) přímo (to jsou brouci nad 10 mm) nebo se používá etiketky, na něž se malí broučci přilepují a připichují teprve takto upravené (stačí špendlík „Ideal“).

Mnozí brouci mají zadečky zduřelé, měkké (jako majky). Zadeček jich se roztrhne, vnitřek vyjme a naplní vatou navlhčenou v karbolové vodě. U některých brouků zadeček spadává, proto se podporuje proužkem tvrdého papíru na špendlík připevněného a pod zadeček podstrčeného.

(Příště dále.)

ORGANISAČNÍ.

Která sdružení nezaslala dosud vyúčtování Mik. daru, nechť tak učiní v době co nejkratší. Zároveň upozorňujeme, že některá sdružení nezaslala národních a měs. jednatelejších zpráv. Domníváme se, že toto upozornění dostáčí a že naše organizace splní své povinnosti k Ústředí bez výjimky.

Upozorněte kolportéry Jitra, aby vyrovnali co nejdříve všechny pohledávky a uchránili se tak zbytečných výloh, které budou pak nuceni zapraviti.

Pracovní konference konají se letos v Praze a v Kroměříži na Květnou neděli 13. t. r. Program: o 9. hod. dopol. mše sv., o 10. hod. referát nábožensko-kulturní, odpoledne o 2. hod. referát organizační, ref. tiskový, ref. sociální, ref. společenský. Upozorňujeme, že letošní konference nemají úplný charakter konferencí. Budou to vlastně pracovní kurzy (viz usnesení poslední valné hrom.). Oznamte do Ústředí jména delegátů. Přejí bychom si, aby školy, kde dosud našich sdružení není, byly zastoupeny našimi důvěrníky a interesenty.

Neopomeňte oznámiti dobu příjezdu, zda reflektujete na nocleh a stravu, pro konferenci v Čechách do Ústředí kat. stud. čs. a na Moravě na adresu: Jos. Jeřábek, stud., Kroměříž, Foglova ul.

Letos na počátku srpna pořádá Ústředí katol. stud. čs. v Praze manifestační pouť ke hrobu arcibiskupa Dra. Stojana na Velehradě. Čiňte již dnes přípravy, aby tato náboženská manifestace byla vskutku imponantní!

P O V Š Ě C H N Ý.

K jubileu Antonína Sovy. Reakcí proti realismu a zvláště pak proti jeho extrémnímu směru, naturalismu, vznikl ve Francii směr nový, zvaný symbolismus. Jeho cíle byly mnohem vyšší než hmotářská analýza naturalismu. Pokoušel se totiž silou bezprostředního nazírání duševního proniknouti do všech záhad vnitřního smyslu bytí a vystihnouti, co jest v zevnějších zjevech podstatného jako odraz věčnosti. V Čechách přistupuje k tomuto názoru ještě postulat mravnosti, odkaz etického realismu. Proto také romantismus Sovův, spočívající svými kořeny v půdě realismu, počítá se zákony života, neodchyluje se od nich a tím činí svoji poesii zdravou a schopnou kladu života, kterého se tolik nedostávalo dekadenci. Kontinuitu mezi životem a ideály tvoří u symboliků rázu Sovova filosofie, která zabírá, aby básník uzavřel se do svých vzdušných zámků, a zapomněl tak na své poslání, jež mu rozkazuje, aby ze studnice jeho genia bylo dopráno čerpati všemu lidstvu posilu v životním boji a vnášeti do něho vnitřní mír a štěstí. Požadavek zdůrazňující přiléhavost výrazu, vyslovení nejmenější nuance významové a básnický impresionismus, ličící skutečnost ne takovou jaká jest, nýbrž jaký dojem vzbuzuje v duši umělcově, vedl symboliky k jediné možné formě pro tento směr — k lyrice. V té kotví též význam Sovův, který svým dílem postavil se mezi nejprřednější lyriky dneška.

-ksfr-

Slezský básník Chamrád vydá své vzpomínky na hrabynského p. faráře Böhma, jehož zvěčnil Petr Bezruč v „Slezských písních“. Neúnavný buditel lidu pod Opavou přiváděl svým slovem Mo-

ravce k Matce Boží. Hrabyně stala se slezským Hostýnem, a Maria rozpomněla se na dobrý, utlačovaný slezský lid. Nad Hrabyní vzházelo slunce národního uvědomění. Polský spisovatel Jiří Bandrowski navštívil hrabynského písničkáře Chamráda. V článku „Česká ves pod Opavou“ popsal historii kulturní a národnostní poměry městečka Hrabyně, Mluví o působišti Böhmově s největším uznáním.

Kněz-buditel Augustin Vološyn, který slavil nedávno 50leté narozeniny, zasloužil se nemálo o Podkarpatskou Rus. Jen Prozřetelnost Božská udržela tento nejvýchodnější cíp naší milé vlasti pro velkou rodinu Slovanů. Rusíni, kteří neměli té opory, jaké se dostávalo Slovákům od Čechů, upadali stáli hlouběji v duševní i fyzickou porobu maďarských a židovských vysavačů. Rusínské řeči učilo se jen na církevních školách. A právě v té nejtěžší době vydává Vološyn různé školní příručky, učí celé učitelské generace rodnému jazyku, rediguje „Nauku“, jediný rusínský časopis. Pro lid vydává kalendáře. Práci jeho možno porovnat s úsilím českých buditelů ze školy Sušilovy. Po r. 1918., kdy Rusíni připojují se k nejbližšímu slovanskému státu, je Vološyn činný jako novinář, národní hospodář a hlavně jako pedagog, neboť řídí učitelský ústav v Užhorodě a píše nové učebnice pro své rodáky. -r-

Arnošt Muka, vůdce nejmenšího národa slovanského, Lužických Srbů, dožil se 70 let. Byl jsem kdysi na slovanském studentském večírku. Promluvil zástupci téměř všech slovanských národů. Ke konci vystoupil štíhlý syn Slovače a sěžoval si na smutné poměry národnostní na Slovensku: „Jsme nejmenším a nejchudším národem slovanským“. Mému sousedu vyhrkly slzy z očí. Když Slovák domluvil, tu náhle můj soused povstal, aby pozdravil bratry za svůj maličký lužický kraj. A slzeli jsme mnozí, slyšíce jeho stesky. „Váš národ čítá 2 miliony“, obrátil se k bratru Slováku a pokračoval: „A náš? Snad desetinu z toho počtu — a i ta je skázána na smrt!“ Ale nedáme se, a národ náš nezhyne, byť mu katané nedali ani tolik práv, kolik mají němečtí osadníci, provinilci v slovanských krajích“. Takovou víru v život národa, ve vítězství demokracie měl neúnavný buditel lužický Muka, který přejal po J. A. Smoleru a M. Hórniku prapor, aby pod ním shromažďoval zbylé ovečky. Svou literární činnost rozpočal znělkami. Vodítkem jeho práce je heslo Matice Srbské: „Bohu ke cti, Srbům k užtku“. Rediguje „Časopis Matice Srbské“, vede národopisné oddělení luž.-srbské pro drážďanskou výstavu, vydává srbské divadelní kusy pro lid. Není národního podniky, jehož by se nezúčastnil. Cestuje od vesničky k vesničce, aby poznal lid, sbírá písně jako Kuba a Čech Adolf Černý. Vydává lužicko-srbské památky a literární díla. Píše mluvnici dolno-lužického jazyka, „Statistiku Serbov“, podle níž je 160 tisíc Lužických Srbů (v letech 80tých). Velký dolnolužický slovník a studie o Polabských Slovanech vzbudily v slovanském světě živý zájem. Klad jeho slov: „Chceme žítí a žijeme“ proniká mocně k sluchu pronásledovatelů. A ubohá Lužice věří ještě v záchranu. Proč by nemohl žítí jazyk sebe menšího národa tak, jak toho největšího?

Karas.

Oslavy sv. Tomáše Akvinského. Velkolepé oslavy na památku 600letého výročí ztořečení sv. Tomáše Akv. pořádají university, aka-

demie a různé organizace ve Španělsku. V Americe obrátil se biskup Z. Rochester k diecésanům s prosbou, aby sbírali peníze na postavení učiliště, kde by se studovala filosofie sv. Tomáše. Jak působila biskupova výzva, o tom svědčí nejlépe zpráva, že v deseti dnech bylo sebráno 919 tisíc dolarů (více než 33 milionů Kč).

Výsledek zápisu posluchačů v letním semestru roku 1924 na universitě Karlově. Všechny posluchače zapsáno 7348; z nich na fakultě bohoslovecké 41, na fak. právnické 2829, na fak. lékařské 2116, na fak. filosofické 1376 a na fak. přírodovědecké 986.

Počet posluchačů Masarykovy university v Brně. Pro letní semestr je na Masarykově universitě v Brně zapsáno 1486 posluchačů, a to 565 na právnické, 503 na lékařské, 191 na přírodovědecké a 227 na filosof. fakultě.

Československé Samostatnosti! „Dětsky mladouci“ mají naději na dlouhý život. Starci, byť seřstavěli mladými, brzo doklepnou. Tolik co naše odpověď. Frydrych.

Na krakovské universitě je zapsáno téměř 3.300 posluchačů, z toho nejvíce na fakultě filosofické, a sice přes 2.800. O něco více posluchačů má universita Jana Kazimíra ve Lvově. Z počtu 5.760 řádných posluchačů je 2.640 židů, čili asi 45%. Studentů maloruských je 430. Daleko větší počet Malorusů vzdělává se za hranicemi Polska.

Spolok čsl. akademiků v království SHS ustavil se na podzim minulého roku v Záhřebě. Inicialivu k tomu dali Slováci, jichž žije v Chorvatsku značný počet. Slováci v Jihoslavii mají před Čechy tu výhodu, že bydlí v kompaktních koloniích, kdežto Čechové jsou poněkud roztroušeni. Ve spolku jsou pouze dva Češi, jeden z nich uvědomělý krajan a neúnavný pracovník, Ph. C. Ant. Šimčík.

Katolické organizace ve Splitě jsou bez přístřeší. Ještě o prázdninách minulého roku prohlížel jsem si s českými výletníky velkou budovu u biskupské katedrály. Byla útulným místem při moři, střediskem katolického života. Moderně zařízená tiskárna, katolické knihkupectví a papírnictví tísnilo se v jedné budově. Chorvatský katol. národní Svaz pro Dalmacii měl zde nádherný sál s jevištěm. K němu družily se místnosti pro různé organizace mládeže, katol. paní a služek, kino, spořitelna a redakce týdeníku „ladran“. Počátkem tohoto roku pohltil všechny místnosti požár a zničil tak dílo, které budovali po 25 let tmnější obětaví, uvědomělí katolíci. Bude jim těžko sehnati 10 milionů dinarů (asi 4 mil. Kč), aby byla škoda nahrazena. My, kdož jsme měli štěstí strávití letní krásné dny ve Splitě, vidíme dosud živě, jak tísni se lid u starobylé katedrály, na místě, kde kdysi zářil lesk císařského paláce římského. —r—

Pout do Lurd pořádá Lurdský spolek v Praze ve dnech 8.—24. srpna t. r. Účastníci navštíví Milán, Janov, Nizzu, Monako a Marseille, odkud pojedou do Lurd. Na tři dny zastaví se v Paříži, den ztráví v Remeši a den v Štrasbourgu.

O svatcích svatodušních t. r. bude se konati ve Štrasburku národní kongres Svazu katol. mládeže francouzské (Association Catholique de la Jeunesse Française). Bude trvati tři dny, od 7.—10. června 1924.

Rusko. Jak přinášejí úřední zprávy vyslanectví čsl. republiky z Moskvy, bylo na druhém sjezdu Svazu Sovětských Socialist. Republik ustanoveno, aby Petrohrad byl přezván na Leningrad.

Sekce akademické mládeže v Moskvě usnesla se, že bude žádati, aby universita moskevská byla pojmenována Leninovou a aby zřízena byla katedra pro studium „leninismu“.

Lotyšsko. Biskupství v Rize, obnovené nedávno zásluhou nynějšího sv. Otce, povýšeno bylo na arcibiskupství. Katolíci Lotyšů, jichž je dnes ve státě asi $\frac{1}{3}$ všeho obyvatelstva, měli už dříve v Rize biskupství, ale Rusové je zrušili. Politická svoboda přinesla obyvatelstvu i stará práva.

Jedy a protijedy. Stává se nezdárka, že některý člověk buď nevědomky neb i úmyslně požíje jedu. Tu ovšem bývá pak první starostí užití protijedu, ale učiniti tak bez lékaře jest povážlivé. Prozíratelnost božská ve své nevystihlé moudrosti, kterou ateisté zaslepeně popírají, vložila do některých rostlin sílu, kterou se účinky jedu ničí. Nejinak jest tomu v našem životě veřejném. I zde působí živý rozkladný, který každý pokus o dobro hned v samém zárodku ničí. Aby se živlům těm v jejich ničivém díle dobře dařilo, o to se starají dobří pomocníci, vesměs nástroje pekelným mocí, jako biografy, kabarety, pornografické a nevěrecké spisy a časopisy. Proti tomuto zhoubnému jedu a falešné pakultuře povstali hned horliví pracovníci duchovní i laičtí a jejich přičiněním podařilo se omeziti aspoň účinky toho jedu vhodnými protijedy, t. j. šířením dobrého katolického tisku. Bohudík nejsme v tom ohledu tak chudí. Máme celou řadu cenných vědeckých děl, cestopisů i zábavných knih, že netřeba nám sahati po bezcenných i hnusných škvářech, jakými se naše knihoslady jen hemží. V poslední době vyšlo opět několik spisů, vysoké mravní ceny. Jen jako bílá vrána objeví se v našich listech zmínka o nově vyšlém spise, pak zapadne a není po něm ani stopy. Naši lidé nedovedou dryáčnický lákat jako jiní, kteří vystavují pornografické spisy na odív nezkušené mládeži. Povšiml jsem si této výzvy a hned jsem si jich několik zakoupil. Hned první se mi velmi zalíbil. Je to životopis nedávno blahořečeného světce cti. Gabriela Possenti, ital. studenta z řádu passionistů. Představ si, milý čtenáři, že po dlouhé měsíce cestoval jsi neúrodnou divokou pouští a nenalézáje čistého pramene, byl jsi nucen pít bahniitou, hnilou vodu. Pojednou octneš se však v divukrásné oase, plné šťavnatého ovoce, libě kvetoucích květů a keřů a pramenů čerstvé vody. Takový dojem měl jsem při čtení díla. Čti životopis sv. Markéty Ala-coque a sedíš s Marií u Mistrových nohou. Slyšíme zde vlastní slova Jeho. Ocitáme se rázem v dobách biblických. Citem mocným uchvácení zvoláme mimoděk se ženou Samaritánskou: „Pane, dej mi té vody!“ Čteme-li „Kříž v Limpas“, stěží se ubráníme slzám. Veliká duchovní síla, čistota a rozkoš, vane z těch spisů, jež by neměly scházeti v žádné knihovně.

Dr. Augustin Wibbelt: **Knížka útěchy o smrti. Též kniha radosti.** V rouše českém podává Dr. Ferd. Černovský, O. S. Aug. Nákladem Cyrilo-Methodějského knihkupectví Gustava Francla v Praze. 8', str. 173, cena Kč 4.—. — „Tolik lidí kráčí životem, a všichni kráčeji vsříc smrti. Jak málo jich odvažuje se, aby na ni pohlédli! Ó, vy ubohé, znavené duše, jež hynete v prachu, vy zraněné duše, jež tvrdou rukou bil život, vy týrané duše, jež solva můžete žiti a umřiti nemůžete, vám především tato knížka budiž věnována, jako kapka bal-sámu na rány, jako hůl do ruky, neboť má býti knihou útěchy“... Těmi slovy začíná psáti Dr. Wibbelt knihu, kterou bychom vložili každému do ruky. Autor mistrným způsobem přistupuje k děsivému problému smrti, nikoliv však, aby rozrušoval a zbavoval chuti k životu, nýbrž aby zušlechtoval, dodal útěchy a ra-

dosti, jaké se těší každý opravdový křesťan, neboť věří, že smrtí nekončí život. Odtud také učí nás kniha Wibbeltova dívat se rozumně na život a žít životem víry. Kniha, která je tištěna na krásném papíře a ve vkusné úpravě, jest obohacením náboženské literatury. -jkh-

Jan Staněk Pod Mensteinem. — **Svatba na Krumlově.** Drobná práce historické povídky, která utvrzovala nejprostší český lid v krutých dobách poroby u vědomí jeho národní síly nalezla dobrého pěstitele v Janu Staňkovi. Z jeho historického koloritu, z mluvy částečně archaisující, vycítíte vůni i půvab doby, z které autor čerpal svou látku. Autor navazuje na tradici přejatou jistě od svého mistra V. Beneše Třebízského, vkládá do ní nové poznatky historického realismu a pomáhá tak budovati dráhu budoucímu velikému románu historickému, který by byl protiváhou tendenčních románů Jiráskových. Staňkovy povídky: „Pod Mensteinem“ a „Svatba na Krumlově“ (vyšly tiskem a nákladem československé akc. tiskárny v Praze) jsou dobrou lidovou beletrií. -kstr-

Divadelní rádce. Dobrou a vděčnou veselohrou je Šamberkovo „Jedenácté přikázání“. Veselohra přímo srší vtipem slovním i situační komikou. Vyžaduje 7 dobrých komiků, o které nebývá ve studentském prostředí nikdy nouze. Novomanžel uzavřel za svých svobodných let s veselými, sobě rovnými kumpány přátelský svazek s podmínkou, že žádný z nich neprohřeší se na svobodném stavu. Svým sňatkem prohřešil se první. Přátelé jeho mají přijeti k němu na návštěvu. Mladý muž ze strachu před přáteli zapře svou ženu a vydává se za mládence. Klam však vyjde na jevo a veselohra končí se rozpuštěním klubu a novým sňatkem. Hra má 3 jednání. Je k ní pořebí 11 osob, z toho 8 mužských, 3 ženské. Děj odehrává se v 50tých letech minulého století v pokoji s verandou do zahrady.

D Í V Č Í H L Í D K A.

Získání dorostu pro dívčí SSS. Snad již o všech oborech činnosti v dívčím SSS. se zde kolegyně zmínily, jedině tento jest stále zanedbáván. A přece jest velmi důležitý. Ve vyšších třídách dnes mnoho členek nezískáno, jest tedy nutno vychovati si je v nejnižších. Nemyslete, že jest to něco tak těžkého! Takové primánečce jest přece jen i dnes oktavánka velkou autoritou a při dobré vůli může na ni mnoho působiti. Pozveme zprvu celou třídu bez rozdílu na schůzi, beze všech formalit ovšem, aby přišla někdy „mezi nás.“ Obstaráme zábavný program, při němž by se účastnily i ty pozvané, příští schůzi jim uděláme i pěti-minutovou přednášku a uvidíme, co se dále dá dělat. Nevytírají všechny. Z celé třídy jich zbude třeba deset, ale to jest dosti. A práce mezi nimi jest opravdu radostná, často vděčnější, než se staršími kolegyněmi. Získáte při ní třeba více, než samy dáte. Máte-li starosti, trápí-li vás něco, jistě alespoň po tu chvíli, kterou budete mezi nimi, zapomenete. Ani vám na mysl nepřijde, že máte před písemkami; bude se vám zdát, že jste právě takovou primánkou jako ony. I děti mají své starosti. Zprvu jest to třeba ohromný, příšerný, pravý a nefalšovaný pohádkový drak (jak nám o něm babička vypravovala), později neznámí strýčkové, škola, úlohy

a konečně i první konference na gymnasiu. Ale ty dětské dušičky mají velikou výhodu: dovedou zapomenout. Jejich radosti a smích jsou vždy upřímné. Nevzdalujte se jich, snažte se dáti jim v jejich kroužcích to nejlepší, co můžete. Poučte a pobavte! Vykonáte tím kus práce pro své SSS a získáte i samy.

Všem dívčím SSS. možno vřele doporučiti, aby odebírala pro svoji čítárnu „Československou ženu“, orgán Svazu katolických spolků ženských. Prozatím není ani pomyšlení na samostatný časopis katol. studentek, jaký mají na př. katol. akademičky ve Francii. Podporujeme tedy alespoň naše katol. ženské časopisy! Neměly by chyběti v čítárně ani jediného dívčího SSS. „Československá žena“ vychází vždy 15. každého měsíce. (Předplácí se Svazu 10 Kč pro celý rok). — Loňského roku zahájil Svaz i samostatnou edici pod názvem „Životem ve světle víry.“ Jako první svazek vyšla půvabná knížečka „Vzpomínky Katušky Olbertové“ a Rozsypalové „Ella“. K jejímu posouzení snad dostačí úryvek z dopisu přední české malířky, slč. Zdeňky Braunerové. Píše mezi jiným: „Tolik upřímnosti, něhy a citové hloubky, tolik moudrosti a poesie naší račy vysloveno tu způsobem prostým a tak uměleckým. A co nejvíce oceňuji, že bez násilí býti zabaveno a bez pachtění po „uměleckém dojmu“, jako tolik našich spisovatelů, docílila autorka tolik umění a básnické síly. Všecky osoby, jež ličí, jsou živé, pravdivé a typické. Vzpomínala jsem při čtení na své dětství, na prázdniny, ztrávené v Litomyšli, v rodišti mého tatínka — na vše, co tehdy dalo základ mému nazírání, na vše, co tak mluví z hudby našeho Smetany, z našich písní, z našich chaloupek a kostelíků, z duše našeho lidu. Snad ví, snad ani neví autorka této vroucí zpovědi, jak obohatila naši literaturu a dílo, jež přichází jako dobré semě na vyprahlou, ale ne mrtvou českou půdu. Proto prostou, ušlechtilou knížku možno vložiti do rukou všem našim dívkám, jako opravdu cennou četbu. Každé dívčí SSS. mělo by dbáti, aby mezi jeho knihami nikdy se nevyskytly bezcenné spisy, které jsou označovány jako četba pro dospívající dívky.“ Vyhodme všechny ty sentimentální romáčky, „romány dívčího srdce“, otrápané do omrzení, doma vyráběné a z cizí literatury překládané historie o dívence — jedináčkovi, která je tak neposlušná, že dobrácký tatínek s těžkým srdcem ji posílá do vyhlášeného pensionátu, z něhož po roce či dvou vyjde po mnoha dobrodružstvích jako způsobná slečinka, která jí, pije, chodí, mluví, baví se „dle předpisu.“ A aby historie byla úplná, dobrotitivá, náhoda seznámí ji také s mladým lékařem, (obvykle synem sousedního statkáře), a poněvadž slečinka má blankytná očka, růžovou tvářičku a plavý vlas a hlavně mnoho tisíc na knížce, není překážky, proč by se s tímto mladým lidem nemohli k oba-polné radosti svých rodičů vzít. — To bývá asi obsahem „dívčích románů.“ Dbejme, ať se takové „umělecké dílo“ nedostane mezi spolkové knihy, a kde se tak snad z nedopaření stalo, nahradme je knihami cennými! Jako takové možno „Vzpomínky Katušky Olbertové“ a „Ellu“ vřele doporučiti. Knížka jest tištěna na pěkném křídovém papíře a svou nepatrnou cenou — 5 Kč — jistě našim studentkám přístupna. Ukázkový výtisk na požádání jistě s ochotou zašle dívčí sekce při Ústředí.

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK V.

V PRAZE, V KVĚTNU 1924.

ČÍSLO 9.

K. C. Klement:

Májový pozdrav.

Maria nejlepší stránku vyvolila . . .

Z květů a vůně zazáří nám vsťíc předrahý obraz Panny na našich oltářích. Požehnaná mezi ženami. A její obrazy a sochy tak různé a přece vždy tak krásné, ať vytesané rukou umělcovou v mramoru, či v chudých rysech chudé sošky venkovského kostelíčka, s děťátkem neb rukama sepjatýma, hovoříti budou k nám svou tichou, jasnou mluvou. Tomu světu bude hovoříti měsíc májový o její kráse, tomu světu, o němž platí: „Martó, Martó, pečlivá jsi o mnohé věci, ale jednoho jest zapotřebí . . .“

A o tom jednom mluví Maria u nohou svého Syna: Co jest to jedno nejlepší? V tichu svého já, v ústraní nazaretské chaty svého srdce žiti Pánu. Daleko od ruchu života isolovat stříbrnou strunu vniřní harmonie. Osamotnit citlivou desku duše tichým vlnám nebeského chvění, aby mohla zachytiti jemné znaky vyššího života. Jen v takových chvílích je možno slyšet andělský pozdrav.

Co jest to jedno nejlepší? V samotě svého já, do sebe pohroužení a pro sebe opuštění hledati Pána v očekávání. On přijde v Duchu Svatém, v palčivosti ohně a rozkoši světla. A budeme míti v nazaretském domku svého srdce tajemství Zvěstování i Letnic. Bude tam radost a mír. Mír, který převyšuje každé pomyšlení a radost, kterou neporuší hlomoz světa.

A potom můžeme vyjít, silni samotou a radostni silou Božího světla a půjdeme ven zpívat Magnificat života. Neboť veliké věci učinil, jenž jest mocný a „Svaté“ jméno jeho. Hladové nasýtil dobrými věcmi a bohaté propustil prázdné. A chlévem světa zazáří práce našeho života v následování Krista. Maria nás vezme za ruku a půjdeme za ním. Bude nás málo, tak málo. Za zlatem země valí se zástupy, ale Krása Boží je opouštěna. Kdo chce za mnou přijíti . . . ? Úzká je cesta a těsná brána. Ale budeme světlem a budeme zářit do dálek. Budeme dobrou solí. Budeme městem na vysoké hoře. Musí nás býti vidět se všech stran. Krása se neukrývá a přitahuje. Bude nás více, všichni dobří a čistí.

A co jest ještě to jedno nejlepší, čeho jest zapotřebí? Plnění odkaz Kristův. Scházeti se k lámání Chleba na jeho památku. To jest to večeradlo veliké a prostřené svatební hostiiny Beránkovy. A z tohoto večeradla vyjít ven jako o Letnicích plni svatého ducha a kázat. Ale to je nebezpečné. Kameny ze světa ještě nezmizely, jimiž je možno kamenovati naše mladé Štěpány. Je zde čas, který by potřeboval mučedníků. Neboť před každým vzkříšením je Kalvarie a to je místo popravní.

Maria, nad hlavou dvanáctero hvězd, obklopena sluncem
patou svou hadu na hlavu šlape. Svým božským dítkem
Máti — rač nám požehnání dáti.

Glossa ze studentského života.

Obrázek z minulosti. (Dokončení.)

Chudým žákům, kteří požívali nějaké podpory školní anebo kostelní, říkalo se mendíci, anebo mendlíčkové. Ti přejímali často úlohu beánů, ale byli mírnější. Stěhovali se s místa na místo, takže dělány na ně často i písničky, jak nalézáme v Časopise čes. Musea (1891) báseň od Nudožerského, profesora pražské university:

Ach děti, ach junové, proč nestálosti hovíte?
Kam žene vás nerozum? K čemu jest ona proměna častá?
Nezmechatí kámen, je-li z místa na místo kutálen:
a zcela táž útlou mládež bude stíhati sudba,
jestliže místo měnic bez rozvahy stále vybírá
učbu jinou. Surová bez věd bude trávití léta.
Vám rodičům důrazně radím: nedovolte synáčkům
tak žít, jak libo jim: kdykoli rozpusta by hodlal
ze školy upláchnout, zabraněž a víry nedejte
lžím nepřístupným, jež druh mu našepce daremný.

Naproti mendíkům byli expendisté, kteří dostávali aspoň nějakou pomoc z domova. Mendíci za pomoc jim poskytnou měli zase povinnost čistiti školní budovu (odtud název školometka), v zimě zatápěli, starali se o dříví, čistili pec a j.

Stipendium nebývalo veliké, proto muselo se žebrať. Střídali se při tom. Jedni šli zpívat do kostela, druzí obcházeli s košíčkem, do něhož kladeny dárky. Kdo zpívali neuměl, nedostal nic. V knihovně kláštera strahovského zachovány jsou dva děkovné dopisy mendlíků paním a pannám, které jim poskytli dárky. Dostali: chléb, maso, pečení, hrách, zelí, v němž i kus svině vězelo, „to jsme popadli, žaludku tribut dali, neb žaludek na člověka tyranský jest.“ O dary se potom rozdělili. Primán o dva denáry více brával, nežli sekundán a ten zase o denár více nežli tercián; část taková zvala se díl, latinsky pars; z toho vznikla nadávka partéka.

Bída studentská zmenšována byla poznenáhlu stipendii a nadacemi, jež činili mnozí jako zbožný dar. Přes to však nutno přiznati, že mnoho studentů právě pro tuto bídu nedostudovalo, mnozí z nich dříve zemřeli od strastí, zejména hladem.

Nežli skončím tuto kapitolku, uvedu ještě něco o studentských slavnostech. Vedle koled, zejména vánočních, kdy chodili dům od domu s kalískem neb dělátkem a při tom psávali na dveře, nutno vzpomenouti slavnosti „biskupa mláďátek“ v den sv. Štěpána. V kostele tropili nezbednosti, parodie obřadů chrámových, tance a pitky. Potom chodili v průvodu po městě, biskup žehnal a žáci koledovali. Dlouho to netrvalo a úřady církevní právem to zakázaly. Zajímavou zprávu zaznamenal Winter o svatomikulášské koledě (422) a popisuje ji takto: „u nás koleda mikulášská, zvláště v Praze, bývala velmi pestrého vzezření; chlapci z nejbohatších domů v městě byli vybírání od officiálů, jeden aby byl biskupem, a ostatní rytíři. Odtud také slula mikulášská koleda „jízdou rytířů“. Biskup jel na otevřeném voze, rytíři v pozlacených a postříbřených šatech jeli na koních; všecko vyšňořeno co nejlépe; doma si takového rytíře žáčka vystrojili zajisté tak, aby nebyl v tom od druhých zahanben. Nebylo-li všeho po ruce, vypůjčili si. Mívali v průvodu své panoše, k průvodu přidávali se jiné všelijaké maskary pěší i na vozech, byli tu andělé, čerti, apoštolové, krejčí, blázni, pohané, Turci, židé, mastičkáři, medvědi a vůbec, co sobě školní i dobový humor vymyslí. Také muziky žáci s sebou brali, trubače a pištee. V starší době officiálové zúčastnili se jízdy mikulášské.“

Podstatný účel té jízdy byl: dovéztí jednoho rytíře po druhém domů k rodičům, kteří musili synkovo vyznamenání rytířské koledou štědrou zaplatiti. Ale než se dostali ke svým rodičům, postál si biskup na příhodném prostranství, kde se vidělo strůjcům, dával žehnání a mendíci s kalefaktorem zpívali zbožné písně a po nich i všelijaké švandy; jiní žáčkové zatím sbírali po domech. Mikulášští rytířští koledníci s biskupem navštěvovali také chrám, ale ne aby tropili, jako ve středověku bývalo, parodie, nýbrž byli přítomni vážné bohoslužbě. Konec slavnosti býval mikulášský nebo biskupský oběd na útraty některého dobrodince nebo na groš obecní.

Podobného rázu ale v menších rozměrech bývala slavnost svatořehořská, rekordace o sv. Blažejí a bez průvodu a koled nebyly ani slavnost nebo letní výlet. Tomuto se

říkalo obyčejně „montací“. V čele šli dva studenti převlečení za krále a královnu, za nimi šlo komonstvo, blázni a j. V lese lámali ratolesti a nesli je do města. Konec býval obvykle pítí a tanec.

Výsledek slavností zdá se nebyl tak veliký, ba často strhly se při nich i rvačky. Ale stesky na studenty byly stále. Tak veršovec je tepe slovy:

„Mol v drahém rouše,
živá ryba na suše,
vlk mezi kozami,
žák mezi pannami,

kozel v zahradě,
Němec v české radě,
můž tomu každý rozuměti,
že ty věci bez škody nemohou být.“

Jindy zase čteme (513. str.):

„Poslouchejtež také žáci,
co o vás praví sedláci,
jenž máte ničemné mravy,
zřetili vám ženky hlavy;
dobrý řád jste opustili,
jen abyste živi byli

lehce na cizí mozoly . . .
Jak jen gramatikou huby
propláknete drobet zuby,
ať jsou z vás hned páni mistři,
však bachati, troupi jisti . . .“

A nechybí ani naučení, jež dávali moudří a rozvázní tatíci svým synkům, anebo učitelé svým žákům. Tak i známý Veleslavín r. 1606 hude svou píseň (str. 565.):

„platné jest i počty znáti,
rozdílné v jedno skládati
jak pro potřebu obecní,
tak také i pro obzvláštní,
aby křivdu jiných poznal
a svůj užitek z toho vzal.
Ale stavení měřiti,

velikost jich zvědět,
položení místa znáti,
délku cesty vyhledati,
po linách, po instrumentích,
souditi v kole o punktech,
rovné v tom zdělati cíle,
nenechat nic na omyle.“

Jaroslav Cuhra:

Vývin české architektury v XVIII. a XIX. století.

Silná individualita Michel Angelova mocně působila na rozvoj baroka u nás. Vtiskla mu svým výstředním sdružováním antických forem malebný ráz a úchvatný efekt.

Církev, zvítězivší nad reformací, přála nádheře výtvarného umění a barok zaskvěl se tehdy v plném lesku. O jeho rozšíření zasloužil se hlavně jezuitský řád.

Barok nešetří pravidel, účinkuje velkolepě rozlehlostí, dekorací, neklidnou soustavou křivých čar a zborcených ploch.

Vytvořil nám krásnou Zlatou Prahu s jejími uličkami, štíty a věžičkami, plnou barevných dojmů a světelných reflexí, zvěčněnou tolika malíři a opěvanou básníky. Je kamenným dokumentem věčné mladosti katolicismu.

Nejlepší české barokní stavby vznikly pod mistrnou rukou geniálního, vysoce vzdělaného architekta K. J. Dienzenhofera.

V malbě zavládla malebnost, jež zavedla církevní umění na scestí. Snaha po dojmu, kombinovaná s naturalismem, vedla k drastickému znázorňování mučednictví, a tak z vroucně zbožných světců staly se přepjatě afektované postavy, jejichž zrak, tvář, pohyb i roucho pohřešují posvátného nebeského klidu.

Po smrti mistra Dienzenhofera vysychá v 2. polovici XVIII. století nezadržitelně míza bohaté tvořivosti, umělci opouštějí barok a vzniká rokoko, vyjadřující něžně rozkošnický život, zdobné a nekonstruktivní.

Pražský barok byl posledním velikým uměleckým projevem v české architektuře. Potom vývojová křivka nezadržitelně klesá a na rozhraní XVIII. a XIX. věku na místě velikého stylu nastupuje stavitelství.

Architektuře scházely tradiční, nutné životní podmínky.

Sekularisace klášterů, jež do té doby byly téměř jedinými středisky veškeré umělecké činnosti, zdražení režie všech podniků, státní krach roku 1811 a všeobecné ochuzení českých zemí po válkách napoleonských, to byly příčiny, že zavládla u nás citelná stagnace. Stavělo se jen pro užitek; pro díla umělecká nebylo ani porozumění, ani peněz.

Praha sama politickou i hospodářskou nemohoucností sklesla s velikého města evropského významu na tiché místo vzpomínek a obdivované stavební dílo středověku a baroka. Ani česká inteligence neměla vlivu na vývoj výtvarného umění, protože veškerou svoji energii věnovala probuzenské činnosti, literárnímu působení a jazykové propagandě. Teprve od polovice XIX. stol. objevují se první snahy o vlastní, svérázné výtvarné umění a skvěle rozkvétají v sedmdesátých letech, paralelně s vyvrcholením národního i kulturního obrození. Jako vše ostatní i architektura dostala svůj kvietistický nátěr a úředním, nivelovaným slohem stal se okolo roku 1820. empire.

Přísné školy tradice umělecké i technické, nesené generacemi slavných rodů barokních architektů vymizely, ustupující době stavitelské byrokracie. Systematisací vyšinul se sice empire na značné technické niveau, postrádá však naprosto vynikajících individualit.

Jakýmsi pokračováním empiru bylo ranně romantické období, jež pro architekturu bylo celkem bezvýznamné. — Asi v letech čtyřicátých vnikají však do architektury nové formy. Konstruktivní zásady anglické gotiky uplatňují se na větších stavbách inženýrských, kdežto církevní stavby rostou pod vlivem ideální romaniky, posilované domácími tradicemi.

Druhá polovice minulého století přináší nový slohový chaos.

Nastává umělecká vyčerpanost, hledají se nové cesty, akademický romantismus obrací své zrakv do středověku a svým neogotismem ovládá i stavby profánní. Architekti špatně chápou zásadu očisty starých památek od neslohových příměsků a často nešetrně stírají staletou patinu s děl svých předchůdců-umělců. V dostavbě chrámu sv. Víta na štěstí dosti pietně pokračoval architekt Josef Mocker, známý svojí, bohužel nešťastnou restaurací perly českých hradů, Karlštejna. Brzy však — vlivem ciziny — ustupuje neogotismus a jako svět nádherného jitra vychází na obzoru novorenesance. V ušlechtilých formách italské renesance obrodila se naše architektura, rychle stoupala a dosáhla svého vrcholu postavením pomníku národní síly kulturní i umělecké — Národního divadla. Zítkovo dílo — evropské úrovně — je kamenným památníkem nezdolné národní vůle a obětavosti. —

Potom pozorujem snahy, vytvořiti jakousi typicky českou renesanci, jež však většinou uvázly v mělké, omítkové dekoraci.

Kolem r. 1895. Praha prožívá již intensivně myšlenkové proudy, jež vanou Evropou a otvírá své brány secesi, reprezentované Bedřichem Ohmanem. Secese vyvolala krátký rozkvět nového dekorativního umění, živého báječnou fantasií baroka a rokoka, nedala však ještě základu nové formě, nekompromisní a vyrostlé z ducha doby.

Skutečně moderní sloh přináší do české architektury teprve Jan Kotěra, jeden z prvních žáků prof. O. Wagnera na vídeňské akademii umění. Stává se vůdcem oddělení architektury na um. prum. škole a sdružuje své stoupence ve spolku výtvarných umělců „Mánes“, okolo „Vlných směrů“. Opouští šablonovité systémy renesanční ornamentiky, řeší problém hmoty dle zásad moderní estetiky a poutá ji na znovuzrození primitivních forem. Buduje hmoty přesné, nezkomolené, vyjadřující v seřazení jasný rytmus a správný poměr, dekoraci omezuje na pouhý akcent stavebního článku, takže celek zanechává v mozku spořádaný a uklidňující dojem.

Již od r. 1908. J. Gočár, Ot. Novotný a jiní žáci Kotěrovy školy samostatně rozvíjejí myšlenky mistrovy, jdouce přes to svojí cestou.

Nastala těžká doba, která kladla architektuře řadu nových úkolů uměleckých, sociálních, i všeobecně kulturních. Moderní člověk, vyžadující úzkostlivě dokonalých příbytků, veřejná hygiena, moderní názory na stavbu měst, vil i činžovních domů, radnice, divadla, nádraží, mosty a regulace, použití železobetonu, volaly přímo po novém zpracování ve formě i obsahu.

Vynořilo se mnoho názorů, mnoho cest, vznikl do jisté míry chaos a ani dnes nemůžeme mluvit o moderní české architektuře jako širokém, tradičním uměleckém proudu.

Naše architektura netvoří dosud pro širší vrstvy národa nutné a samozřejmé složky kulturních potřeb, lidu schází estetická výchova a pochopení architektonického díla.

Pojem moderní české architektury je tedy velmi omezený. Skutečný a určitý vývoj můžeme sledovati pouze na dílech několika silných individualit, které naznačují

nám český podíl na všeobecném vývoji evropské architektury a okamžitě reprezentují vše, co můžeme nazvat českou architekturou.

... Doufejme, že tento žalostný stav bude záhy odčiněn, že naši architekti přeplyň šťastně mrtvý bod stagnace a pozvednou české a slovenské výtvarné umění do dávno ztracených posic na světovém fóru.

František Karas:

Katolické university.

V době, kdy se liberalistické snahy vzcházejí jak ve veřejném životě, tak i ve vědě, zakládá belgický episkopát první katol. universitu v Lovani (r. 1835).

Příkladu belgických pastýřů následují v letech 50tých biskupové irští. Universita v Dublině udržela katolický ráz dodnes, třeba byla r. 1850. sestátněna.

Ve Francii povstalo v letech 70tých pět katol. universit, a sice: v Paříži, Lille, Lyonu, Toulouse a Angers. Nazývají se katolickými instituty (Institut catholique), poněvadž zákon z r. 1880. zakazuje úřední název „university“. Ze všech těchto učilišť je pouze universita v Lille úplná. Má 6 fakult (teologickou, právnickou, medicinskou, filosofickou, pharmaceutickou a „de sciences“). Ostatním chybí fakulta medicinská.

Z katol. vysokých škol v Americe velký význam pro amer. studentstvo měla universita v Quebec a v Montrealu v Kanadě, založená v r. 1878.

Asi o deset let později přibývá v severní Americe nová katol. universita ve Washingtoně, v jižní Americe v Santiagu (Chile) a později v Buenos Aires. V Evropě v té době povstává katol. universita ve Švýcarsku ve Frýburku (Freiburg), která má ráz státního kantonního vysokého učiliště.

Ani Asie není pozadu za Evropou. V letech 70tých založili jesuité universitu v Bejrutu se dvěma fakultami, po několika letech připojena fakulta medicinská, takže dnes chybí pouze fakulta právnická.

V posledních letech počet katol. universit utěšeně vzrůstá, ale dosud nestačí. Povstávají na dalekém východě, kam spěchají misionáři, aby hlásali evangelium Kristovo; v Tokiu a Šanghai (Čína).

Nový ruch katolický ve svobodné Polsce vyvolal katolickou universitu v Lublíně r. 1921. Hrstka vlastenců, kteří viděli, že pět universit pro Polsku nestačí, a že stát s nízkou valutou nemůže v blízké době zřizovati tolik vysokých škol, kolik by si bylo přáti, pustila se do smělého díla. Podobně jako kdysi povstala iniciativou několika obchodníků a měšťanů vysoká škola obchodní (Wyższa Szkoła Handlowa) ve Varšavě. Byla tedy hlavním podnětem k zřízení lublínské university nejen myšlenka katolického vzdělání, ale též myšlenka ryze národní, jaké je málo příkladů. Tím si vysvětlíme, že vyšší duchovenstvo evangelické v Polsce přivítalo novou universitu s neobyčejným nadšením.

K nejnovějším universitám katol. patří univ. Nejsv. Srdce Ježíšova v Miláně a univ. v Nymvegách, rodném městě bl. Petra Kanisia.

Německým katolíkům nepodařil se plán zřízení katol. universit v Salcburku a ve Fuldě, tom památném kraji, odkud vytékalo zřídlo křesťanské víry pro národ německý. Za to však zařídili si němečtí katolíci filosofický ústav při akademii Alberta Velikého v Kolíně n. Rýnem.

Koncem minulého roku otevřel latinský patriarchát v Jerusalemě Palestinskou universitu patriarchátu („Kullijat — el Batriarchijat — el Falestinijah“). Nová universita bude mít 4 fakulty (filosofie, právo, medicína a architektura) a bude se přednášet arabsky a anglicky. Profesori jsou různých evropských a asijských národností. Učiliště je přístupné nejen katolíkům, nýbrž i pravoslavným a mohamedánům.

Dosud je na světě přes 25 katolických universit, z toho počtu 14 v Americe.

Církev katolická je matkou universit. Ona stojí u jejich kolébky, za jejího vedení rozvíjejí se první „universitates studiorum“. Jak už sám výraz „universita“ podobně jako „katholicismus“ znamená všeobecnost, má universita pěstiti veškerý disciplíny a

má býti zřídlem vědy pro každého. Má obsáhnouti celost vědy soudobé a nejen jednotlivé zlomkové systémy. Z universit má vanouti duch pravdy, vycházející z absolutní, věčné Pravdy-Boha. Jen tehdy splní své božské poslání a budou učit všchny národy podle přání Kristova.

V tomto duchu budou vzdělávány a vychovávány nové generace na mladých katolických universitách.

Karel Stránský:

Problémy nového umění režie.

Máme-li se zabývati novým uměním režie, je nutno postavili si nejdříve otázku, je-li vůbec třeba, aby byla režie počítána mezi umělecké složky, z kterých se skládá provedené drama. O věci té bylo již mnoho a mnoho polemiky, zvláště mezi extrémními směry, hlásajícími na jedné straně naprostou a svrchovanou moc režiséra a na druhé straně naprostou negaci režiséřské existence.

U nás je to Ant. Fencel, který vášnivě popírá stanovisko Hagemanovo, Craighovo, tvrdě, že režisér je v podstatě inspicientem a že jeho existence mohla vzniknouti jen ze slabostí a beztalentovaností hereckých individuí. Tohoto názoru nelze akceptovati, neboť domnívám se, že týká se pouze režisérů buď špatných, nebo oněch, kteří žili tak před třiceti lety. Tam skutečně režisér byl jen jakousi technickou silou, anebo dopouštěl se chyby, že chtěl po herci takové pojetí role, jak sám ji domyslel a odebral mu tím jeho individualitu. Dnešní režisér je dalek toho, je pro dnešní scénu tím, čím dirigent v orchestru. Ten rovněž neučí umělce-hudebníka technice, kterou má tu či onu pasáž vylouditi ze svého nástroje, nýbrž stanoví jen tempo, zdůraznění určitého místa a tím dá celku určitý ráz a smysl.

Aby úkol a postavení moderního režiséra lépe vynikl, přirovnal bych ho k mosaice, při níž není ani dodavatelem kamenů, ani brusičem, dodávajícím lesk a pravou cenu, ale je umělcem, který srovná kameny v krásný mosaikový obraz, a tím vyplní teprve jejich poslání. Dobrý moderní režisér není nepřitelem hercovy osobnosti, jak si často nařká Fencel, nýbrž je jeho oddaným druhem, pomocníkem, který mu pomáhá odstraniti nesčíslné překážky a kompromisy, stavějící se mu v cestu, neboť herec je faktorem složitěho aparátu a známé „*quot capita, tot sensus*“ platí zde ve zvýšené míře; pomáhá jeho koncepsi, aby byla přímočará a zbavuje ho roztříštěnosti.

A je ještě jedna složka, která podporuje nutnost režiséra. Je to sprostředkování duševního díla básníka s jevištěm. V době antické nebylo toho potřebí, neboť tehdy byl často básník zároveň režisérem i hercem svého díla. V dnešní době, v které vyžaduje se totik specialisace, není přirozeně možno najíti takového genia, jenž by sloučil tyto veliké obory umění, aspoň ne tak, aby byly dokonalé; je proto třeba, aby byla postavena mezi básníka a herce osoba třetí, která by tlumočila hercům dílo básníkově tak, jak si je vyžaduje scéna. Mnohé drama ztroskotato na jevišti proto, že neznalo účinků, které jsou v divadle nutny. a jen dobrý režisér, který po většině je i dramaturgem, dovedl vhodnými škrty zachrániti dílo, v jádru velmi dobré, před propadnutím.

Tím ocitáme se u poměru básníka a režiséra. Úprava dramatické básně nesmí býti libovolná. Stává se často, že špatný režisér „upraví“ dílo tak, že se ani sám autor k němu nehlásí. Dílo vyžaduje největší pečlivosti, hlubokého ducha a velkého vzdělání, aby se neporušilo jemné tkanivo, spředené často z těžkých duševních bolestí básníkových, aby se zachoval tentýž postup duševních pochodů, které se odehrávaly při genesi díla, aby se vystihlo a dokonale pochopilo, a jen tehdy, zařídí-li se takto režisér, bude jeho práce k prospěchu a posílení básně samé. Tím odpadne též i výtka, kladená moderním režisérům, že své umění kladou nad umění básníkově. Právě tak jako herec interpretující dílo není faktorem méně cennějším básníka, tak také nesmí býti v poměru básníka a režiséra. Režisér je pouze „*unus inter pares*.“ Jestliže pak převládne režiséřova umělecká vise a je-li on veliký duch, ani pak není to na závadu, neboť výkon umělecký působí ohromujícím dojmem jednolitě kompaktní masy a nutí duši divákovu k nadšenému obdivu.

Takovýmto režisérem je Max Reinhardt. Výstižnou kritiku tohoto velikána na divadelních prknech podal V. Tille: Max Reinhardt je skutečným, plodným tvůrcem. Jeho režie je samostatné osobité umělecké dílo, nesoucí zřejmě v každé scéně stopy jeho vlastní tvořivosti v duchu autorově. Komponuje svoji režii na jednu základní toninu, kterou ve zvolené hře studiem vystihl a které podrobuje pak celek i všechny jednotlivé scény, utuživ pevnou rukou ve hře i v dekoraci jednotnou náladu. Herci, rekvisity, světlo, perspektiva, prospekty i kulisy stávají se v jeho rukou jen poddajným výtvarným prostředkem, z něhož směle, energicky formuje svůj světlý umělecký sen, jak se mu v duši vynořil z prostudované hry. O velkém režiséru Francie, jejím reformátoru divadelním a v metodě protipadu Reinhardtovi, Antoinovi píše toto:

Dnes režisér stává se umělcem, autorovi i herci — na jevišti — rovnocenným a hra na jevišti je výslednicí tří rovnoměrně vyváženým složek: slova, výrazu a milieu. Milieu však není jen prostředí složené z latí, plátna, rekvisit, nábytku a osvětlení, v němž se hra rozvíjí: ale znamená především harmonický soulad na jevišti; vyvolanou náladu, ovzduší hry. Režisér je uměleckým tvůrcem tohoto souladu a této nálady. Nespokojuje se tím, aby působil na obecenstvo dle zděděných tradic, na něž je hlediště zvyklé, aby vytrval ve starých šablonách, ale chce obecenstvo vésti, vyvolati nové scénické umění, ovládnouti vkus hlediště, uplatnit nové způsoby divadelní sugescie.

To jsou asi zásady, podané zde ovšem velmi populárně a lapidárně, kterými se ubírá nové umění režie, dnes již všeobecně uznávané. Naše scéna domácí, která mnoho pokulhávala za světovým prouděním ciziny, dostala se do rukou znamenitého umělce K. H. Hilara, za jehož vedení, nejen, že postavila se po bok scénám světovým, nýbrž i pomáhá vlivem svého vůdce dobudovati z vlastní síly a vlastní invence, ne již eklekticky (Kvapil) nové umění, znamenající v celém oboru umění značný krok ku předu.

F. X. Brors S. J.:

Dějiny církve Kristovy.

Výňatky z apologetické příručky „Klipp und klar“ — Stručně a jasně — a z „Časové abecedy“ slaskavým svolením autorovým přeložil a poznámkami opatřil F. X. Věk.
(Pokračování.)

Papežka Jana.

Byla opravdu papežka Jana?

Nikdy! Jen nesmyslná fantasmie si dovedla tuto fabuli vymysleti a středověká zbožnost mohla jí věřit.

Děvče z Mohuč nad Rýnem, jež studovalo v Athénách (!), bylo prý zvoleno r. 855. po smrti Lva IV. papežem! Po dvou letech (srv. níže) porodila prý dítě při církevním průvodu a ihned zemřela. Tu byl teprve podvod objeven.

Povídka je zřejmě vynalezena: od církevní moci světití a od církevního úřadování jsou ženy vůbec vyloučeny, a to tak důsledně, že na celém západě nevznikla ani jediná povídka toho druhu o knězi nebo biskupovi.

Poprvé se tato „povídka“ uvádí v Metzgerově světové kronice roku 1250, tedy 400 let (!) po domnělé události. V 14.—16. stol. se této bajce častokrát věřilo. Je přirozeno, že byla v 16. století vyžitkována některými protestanty (magde-

burskými centuriatory) proti papežství, což si někteří lidé ani dnes neodpustí.

Je historicky zjištěno, že papež Lev IV. zemřel 17. července 855 a že Benedikt III. již 7. října 855 vydal listinu pro klášter Corvey ve franc. Picardii. Rovněž je dokázáno, že na jedné minci jsou raženy podoby papeže Benedikta III. a císaře Lothara I. společně! Lothar však zemřel 17. září 855. Dollinger (církev. historik v Mnichově, † 1890) pojednal zevrubně o fabuli a také dokázal, že bajkou jest!

Snad pochází z východu, kde se něco podobného vypravuje v X. stol. o sídle patriarchy cařihradského. — Marné jsou tudíž snahy o papežku Janu!

Pozn. U nás jsou podobné pověsti šířeny protikatolickou „Volnou myšlenkou“ se zvláštní oblibou, jako by tato společnost chtěla ze všech sil dokázati, že je naprosto v područí nekritického ducha. Jejím vůdcem jest dr. Th(eodor) Bartošek (nikoli „doktor theologie!“).

Inkvise.

Byla inkvisice oprávněnou institucí?

Inkviseice byla soudním pronásledováním heretiků (bludařů) církevním soudem. Jestliž otázkou: mají-li býti heretikové též potrestáni světskými tresty (vězením a j.)? U jednotlivých heretiků se řídíme svatým Bernardem: „Tito lidé by měli býti o víře přesvědčováni a neměla by se jim vnučovati.“ Jestliže se však bludař snaží o to, aby věřící podnítil k odpadu od víry, tu věc je obtížnější. Církev smí a musí chrániti svých dětí. Je-li bludařství i útokem proti základům státním, smí stát jistě zasáhnouti světskými donucovacími prostředky. — Dnes je inkvisice všude odstraněna.

O Albingenských praví svobodomyslný Francouz de Cauzon: „Teoretické mínění nebyly příčinou násilných opatření katolíků, nýbrž zneuctěné a zničené kostely, atentáty na osoby atd.“ Ze císař Bedřich II., nejosvícenější z Hohenstaufů († 1250), pro takové lidi zavedl trest smrti, je tudíž vysvětlitelno, zvlášť když tehdy jen málo zločinců nebylo trestáno smrtí. Tak řeč. španělská inkvisice byla daleko více světským zařízením.

Protestant prof. Schäfer praví, že inkvisice usilovala o nejspravedlivější řízení soudní.

Kdo předem odsuzuje inkvisici jako barbarství, nesmí zároveň cítiti Kalvína, Bezu, Luthera a Melanchthona, neboť ti to byli všichni pro trest smrti bludařů! Kdo se však nadchne pro francouzskou revoluci v r. 1879. [a bolševickou v Rusku] a pro žhářství Španěla Ferrera (1909), tomu to špatně sluší, zuří-li proti inkvisici.

Pozn. Ještě v nynější době se zveličují a překrucují inkvisiční rozsudky, zejména španělské inkvisice, která prý popravila podle Herzogovy reální encyklopedie (protestantské) 341.021 osob? Tuto infamní lež

pomohl vyrobiti nesprávný výklad slova auto-de fé (autodafé), z něhož udělala proti-církerní „učenosť“ — „ohromný oheň a kolosální pekáč, kolem něhož tak čtvrtleťně zasedávali Španělové jako lidožrouti, radostně se dívající, jak se několik set nešťastníků praží a peče!“ Slovo má však svůj původ v lat. auctus fidei, t. j. jakýsi úkon víry, při němž španělští kajícíci hromadně konali veřejné pokání; a často hořela jenom svíčka v ruce kajícíkově na důkaz toho, že se opět s církví smířil. Gams (Kirchengeschichte von Spanien) odhaduje počet popravených pro bludaření za celou dobu trvání inkvisice na čtyři tisíce, neboť to byl zároveň akt sebe-záchrany španělského národního státu, namnoze ovládaného tajnými židy a tajnými mohamedánskými křesťany, pravými vyssavači španělského lidu. I protestant Ranke (Römische Päpste I., 242.) praví, že „je (špan. inkvisice) ve svém významu a účelu nejprve institucí politickou. Papeži záleží na tom, aby jí odporoval (jelikož i španěl. arcibiskupové jí byli podrobeni), a to činí, kdykoli jen může. Králi však běží o to, aby si ji udržel.“ (Objektivní líčení špan. inkvisice podává Al. Hlavinka: „Bludy a lži v dějinách“, Brno 1908, tiskem a nákladem benedikt. rajhradských.)

Komu by se však i tato číslice zdála veliká, nechť nezapomíná na krutost tehdejší doby, nechť uváží, jak se zachovali katansky protestanté k těm, kteří nepodvracovali státu a neohrožovali veřejného pořádku, a byly jen odchýlné víry (katolíci a jinověrci v Anglii, Švýcarsku a j.), nechť pohledne do husitských dějin, kde Žižka z Trocnova dal vyhubiti adamity (naháče) bez jakéhokoliv soudního řízení!

Třeba se diviti jen tomu, že „Volná Myšlenka“ nekoná také přednášek se světelnými obrazy o potlačování volných myšlenek adamiťských, neboť nahota je dnes moderní-pokroková, a ta byla pronásledována Žižkou!

Pravou cestou ku šěstí je práce.

Vrchlický.

Nic neušlechťuje člověka více než práce; bez práce nelze si zachovati lidské důstojnosti.

Tolstoj.

Není opravdové, vyšší osobnosti, kde není opravdové práce; jako hnije stojatá voda, tak všem neřestem je přístupna duše, která propadla lenosti. — Práce je nejprvnějším a nejvlastnějším pramenem bohatství nejen hmotného, vnějšího, nýbrž i duševního a vnitřního.

F. X. Novák.

Kdo vám říká, že lze jinak domoci se blahobytu než prací a spořivostí, jest váš svůdce, toho se varujte!

B. Franklin k dětem.

STUDENTSKÁ MUSA

UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

Al. Keltnerová, r. g. V. tř.:

PODVEČER NA VSI.

Podvečer červánky na topole si věsí —
na oknech chalup se odráží do modrých dálek —
ve křiku dětí — štěbotu hus — a v celé té směsi
podvečer tichý nad poli opuštěnými, jak by se zalek'.
V chalupách příjemně. — Večeře. — Brambory kouří na stole,
černavá polévka k tomu — — —
Továrny zavřely vrata — staří se vrátili z pole.
Zapomeňte na křivdy dne, kdož jste se vrátili domů!
Mozolné ruce rozžehly lampy, když soumrak se ve stínu ztopil —
světnice prosta, teplo kol stolu — pod oknem v zahrádce
s ptáky si hovoří láska —
blažen, kdo v podvečer-života dech ten pochopil! — —
— S kořátky kočka si nad miskou mléka mlaská.

A.-Z.-Mírský, VIII. r. g.:

JARNÍ POHÁDKA.

Vyrostla jsi jako nejkrásnější květ — svůj kalich bohatý jsi otevřela — hrst zlatých úsměvů jsi rozhodila a polibky jsi se rozhýřila — mladosti! —

Zašuměla jsi jak ptáče vyplašené, když z rána vzbudil je sen a zazurčela jsi jak horská bystřina, ssající do sebe vůni lučin a strání, květy nejkrásnější jsi vypěstila — květy mládí — a lehkým křídlem svým jsi se vznesla nad květy — ó neodcházej — neodcházej!

Bylo tenkrát jaro — nejkrásnější jaro —

Kraj byl nejživější píseň — tak plná vzkříšení a drahého šatu zlaté vesny.

Byl jako pokropen vodou a orosen drobnými démanty, které jako veliké bílé hvězdice dýchaly těžkou mámivou vůní, kvítky rozpukaly se v barevné zvonce a tráva zjasněla.

Z lesů šířila se vůně procitnutých stromků a nad polem se vznášela vtělená píseň jara — skřivánek — — —?

V zlatém zámku spočívala v nádherné komnatě nemocná princezna.

Bylo tu tak smutno, vše tak těžké, tiché, tíživé. Lidé tu nemluvili a zlehka jen přenášeli se přes těžké koberce. Chmurné ticho spočívalo na všem. Ustaraná královna mlčky hleděla na své jediné dítě, nemocné; bázlivá, náhlá a bolestná tucha vyvstávala jí v srdci a v horečné úzkosti tiskla hlavu. A otec-král — neměl už slov, jen slza vždy nová a nová zaplavila jeho oko a vryla hlubokou rýhu do jeho ustarané tváře . . .

A v bílých, tak smutně bílých poduškách princezna snila krásný sen. Byla tak půvabná ve své nemoci — a měla takové hebké a zarůžovělé ruce a modré oči, tolik něhy v nich bylo, pohádkové krásy a zlaté vlny vlasů rozvíjely se kol její hlavy. Byla jako nejkrásnější květ, podlomený, zmučený. Bělostné roucho nic se nelíšilo od její úbělové tváře — — —

Byla tak dobrá — milá —

Měla ráda květiny, až vášnivě —

Měla jich plno ve své zahradě, bílé a červené a žluté a mnoho jiných nejružnějších barev, nejružnějších tvarů a nejružnější vůně. Jedny krásnější druhých. A nad

nimi v hustých korunách stromů bylo to jako nejkrásnější píseň, plná odstínů a barev radosti a života . . . Ptáci zpívali, zpívali . . .

Jakoby chtěli svým zpěvem odvděčiti se krásné hostitelce, která s večerem přicházela, když slunce se sklánělo nad obzorem a líbalo zemi svými paprsky, zanechávajíc všude zlaté růže, a skláněla se nad svými květy, laskala se s nimi, voněla k nim, hovořila s nimi a hladila je a poslouchala písně ptačí . . . A v zahradách vše kvetlo — — —

Princezna sedala ve stínu košatého stromu a snila . . . Slyšela kdysi o krásném princovi, věděla, že pro ni přijde a že bude chudý a chudičký, ale krásný a vznešený jako nejkrásnější květ . . . Její stará chůva tolik se jí o něm navyprávěla, tolik krásných pohádek od ní slyšela a ty se jí teď vracely, když už nebylo její chůvy.

Zdálo se jí, jakoby to byla nejkrásnější pohádka.

Bělostné obláčky viděla, tak měkké a hebké jako podušky, které lehce se boří pod nohou. Zlatem a stříbrem byly lemovány. A kolem bylo plno andělů, měli éterná křídla a v rukou nesli zvonce hyacintů .

Uprostřed na obláčku vznášel se její princ. Vzácná něha linula se z jeho hlubokého a vážného oka.

Chtěla vykřiknouti, chtěla volati, ale nemohla, nesměla — jen ruce vztáhla, hned však je spustila, jak se jich kdosi dotekl . . .

Otevřela oči — stará matička skláněla se nad ní — na bílé čelo ji líbala, a to ji vzbudilo.

A už na nebi bylo plno hvězd a hvězdiček a nejkrásnější večer skláněl se před bílou nocí.

Princezna sedávala pak v zeleném přítmí svého pokoje a oknem hledívala ven. Bylo tu tak příjemno sedati a s rozkoší dýchatí čistou vůní večera, která zatopila její pokoj a působila sladké umdlení hlavy .

Princezna prožívala jaro svého života.

Dříve bývalo jí tak smutno, tak nesmírně smutno, když její stará chůva zemřela, ale bolest přebolala a těžký její pokoj, kde se vzduch modral vůní nejčistší, zjasněl, zazářil jasnějšími barvami . . . Viděla život; zjevil se jí v nejčistší kráse, a ona jej přijala s otevřenou náručí. A rostla a sílila, stávala se zdravější a krásnější, jemnější. — — —

Ale pak se stalo cosi hrozného. Zlý čaroděj žádal ji o ruku. Zhrozila se toho pomyslení — nesvolila, neboť se bála, tolik se bála jeho zlých očí —

A od té doby chřadla. Tisíce lékařů už se vystřídalo u jejího lože, kde spočívala jako zlomená růže, jako májový zvonek, když jej utrhne zlá ruka, jako liliový list . . .

A princezna chřadla víc a více. A čím více nemoc na ni doléhala, tím více rozkvétala před ní čarovná pohádka mládí, prchajícího mládí . . .

A v té pohádce stavěla si půvabný stánek své lásky. Tak náhle vyvstala před ní, jako píseň vynikne z hrdla ptačího. Bojovala za svého prince, namáhala tělo i duši. a užila všech sil, aby mohla vyzdobiti koutek svého srdce snětí čisté jeho duše . .

A zatím hlava její se klonila, zásvit úsměvu hasl v lících, které bledly, rty se užily.

A venku — venku bylo nejkrásnější jaro, takové, které prožíváme na horách, tak plné kouzla, že zdá se jako úsměv štěstí a spokojenosti. Princezna z pohádky neprožívala těch krás, které se venku rozvíjely. Jen anděl nemoci se vznášel nad jejím průsvitným tělem a zpupně se smál: „Bloudi! Vezmu vám ji! Zvítězím!“ Nebe bylo plné krásy. Všude zlato a stříbra bez poskvrní, všude klid a mlčení. Flory u obzoru tonuly v mlhách, stezky se bělely v světle měsíčním, všecko jako zakleté.

V pokoji princezny bylo smutno. Anděl smrti vznášel se nad princeznou. Byl takový bílý průsvitný, krásný . . .

V princezny oku zaleskla se bílá slza. Vytryskla tak nečekávaně, jako kvítek na jaře, když sluníčko naň zaťuká, a byla taková průhledná, čistá.

Princezna z pohádky! Byla maličká, éterické tělo její se prohýbalo životem a vlnilo radostmi, které už dávno vyprchaly, zapadly . . . A bylo v ní tolik krásy a vše kolem jak zakleté . . .

A pak ji schvátil kašel . . .

Královna játa bázlivou tuchou sklonila se nad dítětem, srdce jí prudce zabušilo a v oku se zakalilo, slza stekla po její tmavé tváři, veliká a horká. A druhá, třetí, další a další, až lesklý proud zalil bílé podušky —

„Zachraňte mi dítě!“ —

A venku, pod oknem písničku šveholilo ptáče; taková bílá byla ta písnička, byla sama radost.

Zpívalo to ptáče svou radost ze života. V jeho nitru nikdo nezápasil a v duši tajil se plamenný žár lásky.

A tou písničkou teplo vlilo se do komnaty.

A jak se tak rozjasnilo a oteplilo, vztáhla princezna své bílé ruce a zvolala: „Chci ven — ven — ven — můj princ si pro mne přišel — on mě volá — pusťte mě — pusťte ven —“

Venku ptáče pělo svou písničku —

Uložili princeznu v hebké sedátko a vynesli ven. Byl takový krásný den, bílý a čistý jako čerstvě padlý sníh. Květy v zahradě rozpukaly se v heboučkové zvonce a hyacinty voněly — — —

Jejich bílé hvězdice dýchaly těžkou vůní, která zatopila vše kolem mámivou vůní —

Velebná hymna vzkříšení nesla se krajem, z lesů voněla vůně procitlých květin a vše bylo zatopeno září sluneční. —

Princezna zadívala se v modravé dálky. Byla tak vábná a tolik prozářená zvláštním tklivým citem, který ji opájel hluboko v duši. A pak se jí zdálo, že tam kdesi daleko krásný princ se k ní blíží a má takovou vzácnou tvář. Tolik se zelenala větvičkami stromů a všechny mladé listy se míhaly a tetelily a splývaly v jednu zelenou, jemně zarůžovělou tvář. Ty louky tam, to byly hluboké oči a hvězdičky pomněnek, modré jich panenky, ten světlý pruh — to bylo krásné čelo; stožáry lesů, to byly hebké, jemné vlasy . . .

A pak se ta tvář přiblížila, až k ní se přiblížila a ve svou náruč ji stiskla. A byla tak mlčelivá, něžná a milá.

Princezna zavřela oči a dala se jí hladiti a laskati a naslouchala šumění horských lesů, ssála do sebe vůni lučin a strání a její tvář zrůžověla, zásvit úsměvu na rtech se jí zesílil a rty se pootevřely.

Posadili ji do jiné půdy a ona bledla, churavěla a vadla —

A teď, kdy zase ji vrátili, odkud ji vzali, nejkrásnější květy rozkvétaly v jejím lici. Zatoužila v svém srdci, slaboučký vzdech vydala a pak vztáhla své ruce. Její oči se rozzářily a rty promluvily. Vzkřikla, zajásala — to radost náhle zaplavila jí srdce: „Chci žít — já žiji — A už nic mě nebolí — — —“

Nejsem nemocna — hleďte, vždyť já nejsem nemocna — — — A byla tak šťastna —

Matej Kubasák, VIII. r. g.:

V P R Í R O D E.

Chodím po poli plnom kvieľa
Padajú večera tône.
Blúdím tu, ak slabučké dieťa
Plný vniad a kvetov vône.
Tu svrčky hudú večnú pieseň
Na nebi hviezda trblieta
A v duši mi je ťažká tieseň,
Hlavu mi dumka oblieta.

Byl krásný, letní večer. Poslední paprsky zapadajícího slunce zalévaly krvavou září Strašický mlýn. Z dále zněl dojmavý hlas zvonečku strašického kostelíka, vyzýváje zbožné lidi k „Anděl Páně“. Zvolna se šerilo, stíny plouživě protahovaly se na zemi, až poslední záblesk zapadajícího slunce zhasl a ohnivá koule zmizela za temnem „Floriána“.

Na dvoře před mlýnem, pod starou košatou lípou seděla na dřevěných lavičkách veselá společnost. Jeník, syn mlynářův, pozval si z Prahy své nejlepší kamarády ze studií: Jirku Stránských, Václava Černých a Božu Červenku. Uprostřed tmavých brdských lesů trávil tento čtyřlístek veselé prázdniny. Však nic netrvá na světě věčně! Tak i prázdniny našich hochů byly u konce. Naposled letos viděly oči studentů zapadat slunce za „Floriánem“. Krutá pravda byla příliš zjevná, než aby se dalo o tom pochybovati. Již zítra měli opustiti tiché údolíčko, v němž snad ztrávili nejkrásnější chvíle svého života! Již zítra! Teskno bylo hochům při tomto pomyslení. Však přes to neztráceli veselé myslí a dobrého humoru. Jirka Stránský, veselý, kudrnatý hoch, jenž, mimochodem řečeno, rád si zabásl, právě bavil své přátele a sešlé se zde mleče veselým vyprávěním jakési příhody ze studií. Nevyčerpateľný humor Jirkův bavil by snad posluchače do rána, když tu stárek, vrátivší se právě ze své večerní obchůzky po polích, oznamoval hlubokým basem panu otci: „Přišel posel z Padrtě, že prý stoupá voda v náhonu a není možno stavidly jí na dlouho udržet. Abychom prý se připravili, že nám pošle také trochu z toho nadělení. Jářku, pane otče, myslím, že bude lépe, když se postavíme na stráž!“ Pan otec se zakabonil. Chtěl si dnes večer vyjít na zajíčka a zároveň si počíhati u jetete pod „Velkým kamenem“, pozoroval, že někdo totiž velmi důkladně provádí zásadu: „Co je tvoje, to je moje,“ a poctivě dělí se s ním o jetel. Však co naplat! Tuto noc bude moci škůdník ještě beztrestně odnésti svůj lup. — Boža, jenž pozoroval rozpaky páně otcovy, chtěl se udělati důležitým a řekl: „Jste v nesnázích, pane otče? Mohu vám snad v něčem pomoci?“

Oko pana otce se zalesklo. „Vida, tu je pomoc!“ zvolal a poklepal Božovi na rameno. „Můžeš-li mi pomoci? Inu ovšem! Chtěl jsem totiž si počíhati na neznámého škůdníka, jenž mi chodí na jetel. Poněvadž je mne třeba ve mlýně, doufám, že mne dobře zastaneš sám!“

Ostatní hoši se tiše smáli. Boža nebyl zrovna velký hrdina, za to ale velký mluvka a vychloubač. Právem je tedy zajímalo, jak tato věc dopadne. — Však nebylo vyhnutí! Poněvadž se sám nabídl, musil se již tohoto úkolu podjati a jakmile vyplul měsíc, dal se sám na cestu.

Sotvaže zmizel za humny, obrátil se Jirka s lišáckým úsměvem ke svým kamarádům: „Nemyslíte, hoši, že je naší povinností přesvědčiti se, zdali Boža zastává správně svou funkci?“ „Myslíš, že tam nepůjde?“ namítl Václav. „To ne, ale myslím, že až škůdník přijde, Boža ze strachu ani nevyleze z hlídací boudy!“ „Co bys tedy navrhoval?“ zeptal se Jeník, tuše nějakou taškařici. Hoši seskupili hlavy dohromady a Jirka je zasvěcoval do svého plánu. — — —

Zatím Boža došel na místo, rozprostřel houni v křoví a uleh, očekávaje například věci příštích. Zvolna mýjela minula za minutou; časem v dále zahoukal sýček a přerušil svým příšerným hlasem posvátné ticho letní noci. Boža ležel nehnutě na zemi, upíraje zraky na louku. Tak uplynula asi hodina trapného očekávání.

Tu hle! Jakási postava jako přízrak plíží se na druhém konci louky. Božovi zabušilo srdce. Zbystřil zrak, ale tu šelma měsíc ukryl se za mrakem a na chvíli rozhostila se vůkol tma. Napjatě očekával Boža, až opět měsíc osvětlí svým matným leskem krajinu. Konečně! Luna opět ukázala svou bledou tvář. Ano! V magickém jejím svitu náš hrdina rozpoznával neurčitou postavu, která stále se přibližovala k jeho skrýši. „Zloděj!“ pomyslně si Boža a srdce mu mocněji zabušilo. Časem postava se shýbla, kutila cosi na zemi, a pak šla zase dále. Čím více se postava blížila k Božovi, tím větší bylo jeho rozechvění. Konečně přiblížila se tak daleko, že určitě rozpoznal v ní ženu. Kámen spadl mu částečně se srdce. Před ženou nemusí se tolik obávat jako před mužem. Žena dá se jistě na útěk! Když se žena přiblížila asi na deset kroků, vyrazil Boža, jat jsa náhlou odvahou, ze své skrýše a vykřikl.

Žena se lekla a dala se na útěk. Boža jal se jí pronásledovati. Sám se divil, kde se v něm ta odvaha vzala, ale když již se pustil do dobrodružství, chtěl v něm vytrvati až dokonce. Nebyl zrovna nejlepším běžcem a tak za chvíli byl udýchán. Napjal poslední síly a přidal do běhu. Vzdálenost mezi ním a neznámou ženou značně se zmenšila. Tu škůdkyně, vidouc se v nebezpečí býti polapenu, odhodila nůši, aby jí nepřekážela v rychlém útěku. Nůše padla Božovi k nohám a on přes ní klopýtl. Než se zvedl, byla žena již daleko, takže nemohl již mysleti na její polapení. Těžce odychuje, usedl Boža vedle nůše. „Co teď?“ lázal se sama sebe. Věru, co teď? Vrátit se do mlýna? Vysmějí se mu! Nechal si uniknouti jistou kořist! Ne, to by byla příliš velká ostuda, přiznat se! Tedy lhát? Ano! To je nejlepší, co může učinit. Co ale řekne? Že ho škůdník udeřil a utekl? Ne! To by bylo příliš hloupé, to by mu nikdo neuvěřil! Co tedy? „Safra,“ bručel si Boža pro sebe, „tohle mi scházelo! A zrovna poslední den prázdnin! No, na ty Strašice jistě nezapomenu!“ Skloněn, maje hlavu ve dlaních, přemýšlel. Náhle přes jeho tvář přelétl úsměv. Dostal nápad. Ano, tak to učiní! S veselou tváří uchopil nůši a ubíral se ke mlýnu.

S vítězoslavným úsměvem vkročil do kuchyně, kde seděli shromáždění jeho kamarádi s panem otcem. „Nu, jaks pořídil?“ uvítal ho s divným úsměvem Jirka. Boža neodpověděl. Postavil nůši do kouta a usedl za stůl. Všichni hořeli nedočkavostí zvěděti, s čím se Boža vyťasí. Tento přijal na sebe vážné vzezření a slavnostním tonem začal: „Tak vám tam ležím, příkrčen za křovím, a pozoruje okolí. Dlouho se nic nehýbalo, až asi za hodinu uviděl jsem na druhém konci louky postavu. Dle chování jeho bylo mi ihned jasno, že to je zloděj a proto jsem trpělivě vyčkával. Zatím kul jsem svůj plán a připravoval se k jeho provedení.“ „A co to bylo za plán?“ otázal se Jeník. „Dočkej času, jako husa klasu!“ napomínal Boža a pokračoval: „Zatím zloděj přiblížil se až na dvacet kroků k mému úkrytu. Nadcházela chvíle činu! Vyčkával jsem trpělivě, až zloděj přiblížil se asi na pět kroků. Nakrčil jsem se jako kočka a ...“ „... skočil!“ vpadl mu do řeči netrpělivý Jeník. „Ne,“ odpověděl Boža vážně, „poněvadž zloděj zpozoroval můj pohyb!“ „A to jsi při tom dělal takový rámus?“ podotkl chladně Jirka. Boža se zamračil, ale neuznáváje Jirku hodna odpovědi, pokračoval: „Zloděj sebou trhl a dal se na útěk. Ovšem, že jsem ho pronásledoval a po krátké době opět dostihl. Tu jsem teprve zpozoroval, že zloděj, či vlastně zlodějka je žena!“

Samozřejmě, poněvadž jsem člověk galantní, nechal jsem sklesnouti své napřažené ruce, ale kořist jsem nepustil. Ptal jsem se po jméně, mlčela. Opakoval jsem otázku, ale nedostal jsem opět odpovědi. Vida, že má námaha je marna, pustil jsem ji. Ovšem nůši jsem si ponechal a řekl jsem jí, aby si pro ni do mlýna zítra přišla. To je tedy mé dobrodružství! Neprovedl jsem to tak dobře, pane otče?“ Boža skončil, rozhlížeje se po svých posluchačích. „Nu,“ řekl pan otec, usmívaje se, „je-li tomu tak, pak se věru již zloděje obávati nemusíme! Škoda,“ dodal, „že zítra zde již nebudete při tom, jak ta neznámá žena si zkroušeně přijde pro svou nůši!“ Boža se začervenal a sklopil oči, takže ani nepozoroval špatně tajený úsměšek na tváři všech přítomných.

V tom vešla do kuchyně mlynářka. Pan otec jí stručně vypravoval Božovo dobrodružství, neustále pošilhávaje po hrdinovi dne, jenž zatím statečně se potýkal s hrnkem mléka a krajícem chleba. Jistě opravdověji, než se zlodějem jetele! Panímáma nevycházela z údivu nad Božovou srdnatostí. „Což kdyby to tak byl nějaký mužský! Říkala stále, „oni ti chlapi se všelijak přestrojují! Já bych ... Ale darmo mluvit!“ — Konečně pan otec prokročiv do kouta, vynesl odtamtud nůši, kterou byl Boža „ukořistil“. „Hleď,“ pravil k mlynářce, „zloděj si na to vzal nůši!“ — Panímáma pohlédla na ni znaleckým okem, a pak pravila, vrtíc hlavou: „Ne, to je divné! Mně se tak všechno zdá, že tato nůše je naše! Ale ne, snad se mýlím! Přece, co by si zloděj bral naši nůši na náš jetel?“ „To musíme vyšetřiti!“ děl pan otec vážně a vyšel ven, dohlédnouti na vodu.

Tento den měl Boža špatnou noc. Neustále se na posteli převaloval, nemoha usnouti. Viděl, že jeho lež bude prohlédnuta co nevidět. „Štěstí, že již zítra jedu!“ utěšoval se. Konečně k ránu spánek sklížil mu na několik hodin víčka.

Nastala chvíle odjezdu. Bryčka stála připravena na dvoře. Hoši loučili se ještě naposled se všemi, kdož byli zde shromáždění. Tu, když již povoz se rozjížděl, přistoupil pan otec k Božovi a řekl hodně nahlas: „Tak již víme, kdo byl včera ten

zloděj! „Opravdu?“ otázal se tiše Boža, rudna jako mák. „Ovšem,“ přisvědčil pan otec vesele, „sedí vedle tebe můj hóchu!“ Boža sebou trhl. Upřel zraky na Jirku a řekl: „Tos byl tedy ty?“ „Nu ano! Je na tom něco divného?“ odpověděl Jirka směje se. I ostatní hoši, ba i kolemjdoucí mleči se smáli. Boža vyskočil, vytrhl kočímu bič a šlehl do koní. Bryčka drkotajíc vyjela na silnici, ale i tam ho pronásledoval velký smích chasy.

Když povoz vyjel na temeno „Bambule“, všichni hoši se obrátili, aby ještě na posled pokochali se pohledem na krásné Strašice, v nichž ztrávili tak pěkné prázdniny. Jen Boža zůstal zatvrzele obrácen zády k vesničce. „Ti mne zas jednou dostali,“ bručel, „do nejdelší smrti nechci o Strašicích ani slyšet!“

Ale svému slovu špatně dostál. Napřesrok opět uviděly Strašice náš čtyrlístek, v němž ani Boža nescházel. Však dal si pozor, aby opět neprovedl nějakou hloupost, která by ho mohla kompromitovati a jeho „renomé“ pokaziti.

Al. Keltnerová, V. r. f. r. g.:

CESTA HŘBITOVEM.

Zeleň si usedla na stromech — a do cest,
do travnatých cest a do vzpomínek —
písek pod nohou chrupe a suchá klest.
Na kříži zčernalém zelený vínek.
Samota střeží samotu —
do dálek očima slídí — — —
Ani dech nezbyl tu po dávném životu.
Bojím se hřbitovů zapomenutých lidí!
Zklamaných, zpráchnivělých úst — zlomené síly —
zapadlých cílů — nedostavěných domů — — —
vybledlých citů, jež mřely dřív než se zrodily,
úsměvů nepoznaných — složených pod kořeny stromů!
Děšť pleská o kámen. Spějí už zcela klidně,
ti malí v odvaze — a malí v pádech —
snad vinní — nevinní — smrt ke všem přišla vlídně.
Zapomenuté hroby mají melancholický nádech.

Josef Sural:

Když má student smůlu.

Jest sobotní odpoledne v slunném máji. Septimán Javůrek se jde vykoupat. Zítra je neděle, proto musí „vyhlížeti k světu“ z příčiny vlastní všem vyšším gymnasistům. Javůrek chce býti vždy čist, ze zásady, nejenom „proto“, neboť miluje nade vše čistotu a zvláště dnes se musí očistiti, musí!...

Nestalo se jeho vinou, že mu dnes Cicero nešel, ani že v češtině byl „upozorněn“ na nedostatečnou znalost Předzpěvu k „Slávy Dceři“. Smůla — povídal si — smůla. — Šel si včera večer k Mikovskému pro „taháka“, měl dobrou snahu ihned se vrátiti a svědomitě se naučiti z taháku překládati nezáživnou lekci z Cicerona, ale Mikovský, dobrý přítel studiosus (a přítel nad zlato), povídá: „Šanyku, snad bys už neběžel, jenom sedni, sedni! Mám zde dnes něco, co tě nadchne, rozplamení, osvíti,“ a staví na stůl láhev slivovice.

„No, nektar, vzácná věc, to si hned přiřukneme. Na zdraví! Na zdar! Ať žije náš profesor latinář i se svým Ciceronem! Na zdraví!“ — Povídalo se, smálo se, světlo lampy do úmoru bojovalo s mrakem vonného cigaretového kouře, dvakrát, třikrát zacinkaly skleničky a volalo se „Na zdraví“, až si konečně Javůrek zase vzpomněl na latinu, a nic platno, musel jít domů. — Doma hned si sedl ke knize s překladem v ruce, ale nějak se mu nechtělo sledovati ty nesčetné řádky; litery poska-

kovaly, tvořily nesmyslná slova; nemohl toho nikterak zažít; oči pálily. Sklaněl se nad knihou, v hlavě mu stále příjemněji cosi zpívalo, víc a více se nad knihou skláněl, až na ní pevně spočinul, a dřímал sladký sen...

Paní bytná, dobrá jak vlastní matka, jemně a šetrně ho probouzela a polospícího poslala na lože... Probudil se ráno o půl osmé. Stěží doběhl do třídy a hned za ním vcházel profesor. Ze byl první volán z latiny a že dostal „pumu“, že v češtině dostal druhou, ne, to nebylo jeho vinou, za to může jedině ona prokletá slivovice a s ní její majitel Mikovský (z pekla on má štěstí! Toho nezkoušeli!).

Proto septimán Javůrek se jde vykoupat, chce se ve vodě očistiti tělesně i duševně, chce se totiž zapomenutím zbaviti tíže oněch dvou pum. Chce býti vůbec jiným člověkem!

Městská koupelna v B. jest právě vedle gymnasijního sportovního hřiště. — Kolik gymnastů má nerado kopanou, házenou, podbíjenou? Směšně malý počet! A k tomu počtu Javůrek rozhodně nepatří; on má zájem o vše, co souvisí s životem (ten starý před věky spráchnivělý Cicero s ním přece nesouvisí): rád zpívá, miluje společnost, chodí den jak den na promenádu, rád by chodil v moderním obleku (přání nesplnitelné), rád tančí, cvičí, hrá na kulečnicku a ovšem rád i kopá.

V sobotu odpoledne bývá na hřišti plno gymnastů. Javůrek ví, že obyčejně septimáni hrají hned na kraji u drátěného plotu, a že by ho snadno zahlédli, a proto chce kolem přejíti co nejrychleji, přemoci touhu po míči a jíti se vykoupat. Dnes se nedá zase k něčemu svést. Jde tedy kolem plotu co nejrychleji — ale jakže by ho nezahlédli? Již je u něho kolega Polák a ne a ne ho pustit. Že prý si dnes ani řádně nemohou zakopat, jest jich dnes na hřišti hrozně málo; kdyby aspoň nějaký sextán, nebo třeba i kvintán se namanul, ale to jen samý terciánek, primánek a nemožný kvartán, a s těmi přece septimáni hrají nebudou. Marně se Javůrek vzpírá, již jest tažen silným Polákem dovnitř.

V brance stojí Mikovský. Zrovna mu vpálil dlouhán Kopřiva míč do branky. Gol! Javůrek jest již rozhodnut. Napálí jich Mikovskému bez počtu za jeho včerejší svádění!

Kopaná jest v plném proudu. Sluníčko vesele svítí a hřeje tak, že hráčům se řine pot se smočených vlasů na vřelé čelo a skráň a padá v kapkách do písku. Strana, k níž patří Javůrek, prohrává; její brankář Polák propouští každou ránu, ne a ne ji zadržeti. A Mikovskému neproletěl míč brankou ani jednou. To nejvíce dráždí Javůrka. Neustále míří proti jeho brance, ale marně. Mikovský stále a stále odráží. To je již přespříliš! Již ho bolí od samých ran nohy, ale jeho studentské boty obdivuhodně snášejí nárazy míče, třebas se mu jindy zdává, když kráčívá do školy dlouhými septimánskými kroky, že často příliš opravdově cítí každé zrníčko písku, na něž stoupne; Javůrek dnes věří svým botám a kope zuřivě. Právě je vhodná chvíle. Javůrek vši silou kopne do míče a ten jako blesk proletí brankou, zrovna kolem hlavy Mikovského. Gol! Ale k čertu! Javůrek má pravou nohu ještě ve vzduchu a jeho bota... roztrhanou ponožkou čouhá do světa pět prstů. Pomstilo se pět prstů svému trýzniteli, který jimi nemilosrdně tloukl do tvrdého míče; zachtělo se pěti prstům protestu, i prorazily botu násilně je poutající, jakoby chtěly říci: „Hle, zvítězila hmota nad vůlí ducha-pána svého!“

Nastal nepopsatelný řehot basových hlasů septimánských, jež přehlušovali písklaví primánci, kteří zapomněli vrozené úcty k septimánské veličině. Primánek Vávra dokonce i několika kozelci projevils svou nehoráznou radost. — Toto již Javůrek nesnesl. Skočil a řal primánkovi takovou, že zašla darebnému klukovi všechna chuť na podobné projevy uspokojení; chytil se za hlavu a brekot jeho zaječel do celého hřiště. Tu konečně se vzpomatovali ostatní septimáni a aby se nezbavili poslední špetky úcty u primánů, udělali pořádek. Vymetli všechny nižší gymnasty a zůstali na hřišti sami. Obklopili nešťastného Javůrka.

Slunce sklánělo se pod obzor, dlouhé stíny táhly se po zemi chtějíce pitvorně zobraziti skupinu různě dlouhých septimánů. Javůrek zuřil. Zdálo se mu, že ty stíny se mu vysmívají. Mají proč. Kdyby byl přemohl vábivou touhu po hřišti a šel se vykoupat, mohl býti právě hotov a nyní mohl vesele kopat. Teď je již nejen pozdě do koupelny, ale teď by již ani nemohl jíti. Všecky jeho úspory pohltil správa mizerné boty.

Dlouhý Kopřiva začal kopati na novo; pomalu připojovali se ostatní. U Javůrka zůstali jen jeho svůdce Polák a Mikovský. Polák všemožně dokazoval, že není jeho

vinou, že to s ním tak dopadlo; ostatně Javůrek prý má smůlu nad smůlu. Zdálo se, že Javůrek se vrhne na Poláka. Mikovský však tomu zabránil.

Napadlo ho totiž, aby nemilou příhodou kolegovo společně zapili jeho pozemským nektarem a proto vyrazil: „Mám nápad! Pojděte se mnou, zavedeme si a jistě brzy na to zapomeneme a mimo to — — —.“ V tom Javůrek, který si mezi tím botu stáhl, namířil jí na mikovského, ale nehodil jí, když Mikovský dokončil: „— mám doma boty, které ti padnou na nohu; jsou pro tebe zrovna jako ulity.“

Javůrkův hněv rázem zmizel, ne pro slibovanou slivovici, ale pro ty boty. Podíval se vděčně na Mikovského. Přítel jest přece jenom přítel, málo platno! — Zapomněl včerejšího bratrského připsání (totiž jeho následků) a honem obul si zase svou zbědovanou botu.

Vybídnutí Mikovského nesmírně rozradovalo i Poláka. Polák vůbec rád vyhledával podobných „vyrazení“. Kdyby byl německým studentem, pak jistě by byl členem pijáckého buršáckého spolku. Takto se musí spokojiti s tím, co se kdy vyskytne. — No, toto se mu hodilo. Zadarmo se nadchnout čarovným nápojem, to je vrchol štěstí našeho Poláka. Bláznivě začal třásti v radosti vzpírajícím se Mikovským. — Šli — Když vycházeli, ještě si Javůrek ulevil: „Čert vem botu! Beztak čert mě sem zatáhl!“ Odplivnul si pro úlevu a pak již ani nehlesl. Za to v příjemném rozčilení hučel Polák. — Ostatně Mikovský bydlí nedaleko.

Pokoj Mikovského jest osamocen. Naše trojice vřítla se do něho. U Mikovského se mohli vždycky bavit nerušeně. Toto „bavení“ nikterak nemohlo pronikati k paní bytné, ani k ostatním bydlícím, a proto Mikovský byl již po několik let pokládán za mecenáše bujné krve a fantastických hlav.

U Mikovského již od kvartánských dob rokovalo se o všem možném. U něho bylo druhé gymnasium a zároveň spolková místnost. U něho pracovaly se „samostatně“ matematické úkoly, české domácí, kromě toho rokovalo se o studentských poměrech, charakterisovali se jednotliví „páni kolegové“, a kdyby se chtěl dozvědět některý pan profesor o svých znamenitých i o zavrženíhodných vlastnostech, kdyby chtěl poznati svůj nejvěrnější obraz, jistě by všeho toho došel rovněž v shromáždění svých žáků u Mikovského; ale u Mikovského byly i schůze sportovního kroužku, u něho nejčastěji byly schůze čtenářské „Besedy“ a proto se právě u něho nejvíce četlo.

U Mikovského se příjemně sedí. Otec jeho, velkostatkář, často přijíždí do města a zanechává zhusta v bytě synovi nějakou tu dvacetikorunku, nebo snad i méně, ale to stačí, aby septimán Mikovský ukázal se znamenitým hostitelem. V čem spočívá jeho pohostinství? Nepodává bohatých pokrmů a nápojů, ale po řadě dá každému po cigaretě, po chvíli zase po jedné, po dvou, a to gymnasistovi stačí. Zakončí-li se besedování horkým čajem na rychlo připraveným, nebo když je obzvláště dobrá nálada a jsou v kapse hostitelově peníze, sklenicí lehce zahořklého piva, vesele se pěníciho, nikdo není tak šťasten a spokojen v trampotách všedního života, jako právě naši besedující gymnasisté. — Pokoj se plní obláčky kouře, pak zanoří nějakou národní, třeba „Teče voda, teče“, „Dobrá noc, má milá“, „Boleráz“, když je již omrzel některý ten časopis, nebo když vypočetli příklad z matematické pravděpodobnosti, když si již objasnili nějakou tu nejasnost v analytice, a pak se pomalu rozcházejí.

Nemyslete si, že jsou všechny večery u Mikovského tak pravidelné a tak neviňoučké! Někdy se důkladně vybočí z pravidelného chodu a program se neočekávaně zpestří. To když se objeví na obvodě města nová kráska a když se podaří některému našinci ji okouzlit, tu tříbí se názory, sdělují zkušenosti, a to často velice hlučně pro nesouhlas většiny, a nebo jindy, když druhý den po nějaké operetě pískají se vytrvale nejružnější melodie, po nichž následují obyčejně veselé písničky za doprovodu kytary a rozplakaných houslí. — Pak bývá veselí tak hlučné, že proniká až k vzdáleným obyvatelům domu. Za takového veselí obyčejně zaklepá na dvěře studentského pokojíku počestný mistr umění obuvnického Jan Palička a nečekaje na dovolení, vstoupí dovnitř. Pak je teprve veselo. Palička zpívá nesčetné své šprýmovné romance, kavalírsky nabízí pivo, pro něž poslal učedníka, bratrsky si se všemi připsají — a společnost teprve pak se rozchází, až lampa pro kouř vypovídá službu. To všechno poskytuje studentská světnička septimána Mikovského.

(Dokončení příště.)

VÁLKA BILIONŮ.

Novela. (Pokrač.)

KAPITOLA DEVÁTÁ.

L i d é s e s c h á z e j í.

Dveře byly malé tomu, kdo do nich vešel, ale příliš velké pro toho, komu bránily odejít. A když byly jednou uzavřeny, nadobro zmlkly a nic z toho, co bylo za nimi, nedošlo před ně. Kabinet profesorův dýchal tichem. Paprsky slunce jako mikroskopická strašidla pobíhaly z předmětu na předmět. Obraz pokoje slehl se v prachu a sešedivěl. Klid je obrazem nudy.

Tři rány projely pokojem jako údery motyky, rušící ticho mrtvých. Mrtví však z hrobu nevstávají a proto nic nepřišlo jim vsříc.

Rána za ranou dopadá a dveře se v základech ořásají. Dveře tyto jsou druhé vedle těch, kde o život ráno bojoval Kamil Andersen.

Dutá rána, jež byla vyvrcholením předcházejících, zazněla jako polnice k útoku. A když útok se mnohonásobil a nebylo nikoho, kdo by se postavil na odpor, dveře naposledy se zatřásše, vypadly ze závěsů.

Z otvoru, jenž se za nimi objevil, vyšli ti, kterých bychom se zde nejméně nadáli: Zejda a Gibot.

Zejda, původce tohoto násilí, pátravě se rozhlédl kolem a když nespátl žádného protivníka, vykročil přes padlého nepřítele — dveře — dále do pracovny.

Všechny předměty se leskly jitem a kdyby toho nebylo, minulé podobalo by se přítomnému. Neboť když před několika dny byli státní policií sem přivezeni — po zatčení u pole mrtvé armády, pracovna studila stejnou nevlídností a tvrdostí, jež byla nad to zvyšována ještě škrobeně skleněným obličejem profesora Reichssohna. Byli zavřeni. Tato okolnost nebyla nikterak hroznou, protože býti zavřen ve dvou je jako nebýt zavřen vůbec. Nepříjemným byl jen fakt, že posledních několik dlouhých hodin nedostali ničeho jíst, a to přinutilo Zejdu, aby porušil základní práva společnosti, týkající se neporušitelnosti cizího majetku.

Jejich historie byla tak prostá, že vůbec nebyla historií: Vyskočili z vozu do otevřené náruče policistů, byli posazeni do auta a po nepatrně únavné jízdě s několika zastávkami zavřeni u prof. Reichssohna, nejprve v městě a pak zde. Spali a jedli a když se jednoho dne (nebo noci, protože v místnosti bez oken nebylo jim možno rozlišovati světlo a tmu) dosti vyspali, ale nedostali ničeho k jídlu, tu úctyhodná ramena dobrého sazeče poněkud silněji opřela se o dvěře, aby byla vrácena svoboda dvěma lidem.

Pracovna byla prázdná. Zejda seřel si rukávem pot a opatrně pokročil dále ke dveřím vedoucím na schody. Nikde se nikdo neobjeoval. Zejda jako kočka tiše vyběhl po několika schodech na půdu, kde však také panovalo jen mrtvé prázdno, Gibot sestoupil do přízemí domu, maličko pootevřel dvěře na dvůr, ale spatřil jen dlouhou cestu, vedoucí k bráně hlídané vojáky.

Vešli zpět do pracovny. Bylo nutno ještě prozkoumati prostor, skrývající se za řadou dveří po levé a protější straně pokoje.

Gibot přistoupil k prvním na levo, ale zjistil, že nejsou opatřeny ani klikami, ani zámky. Zastavili se před záhadou. Bylo sice možné, že by silná ramena pana Zejdy byla zcela dostatečným klíčem pro všechny dveře, ale patrně málo vhodným pro majitele domu.

Gibot zkonstatoval, že v rohu pokoje se svítí deska s množstvím pák. Oba dva drahnou chvíli badali nad jejich tajemnou účelností.

„Nemáme-li zde profesora, jenž těmhle hračkám pravděpodobně bude rozumět, můžeme žádati vysvětlení na jeho stolku,“ moudře uvažoval Zejda a Gibot přikročil k oknu, u něhož stál stůl.

V přikročení však zůstala celá jeho vyvinutá energie. Potrhl obočím nad modrými zřítelnicemi, jež zabodl do obrazu, který se právě odehrával na ploše dvora, obsažené v rámci okna:

Před branou zastavil se nekrytý automobil a z něho vystoupili tři muži. Byli vojáky propuštěni a vykročili směrem k domu. V jednom z nich poznal Gibot pana Grossa, s kterým se při svém zatčení setkali, druhého neznal a třetí byl — inženýr Ruth. Z chování Grossova a neznámého muže dalo se souditi, že Ruth je v jejich zajetí. Gibot a Zejda byli muži. Nebylo třeba přerušiti ticho slovy. Pohlédli na sebe, přikročili ke dveřím, jež vedly ke schodům a podobali se kamenům chtějícím zabít.

Čas hluše plynul.

Zvířený prach klesal k zemi.

Ticho.

Klid.

V přízemí praskla klika. Kdosi vešel. A schody resonovaly krok tří chodců. V pravidelném taktu dopadly tři současné ploché údery nohou jedenáctkrát za sebou.

V očích se někdy něco zablýskne, ruce jsou silné, odvaha vojácká, ó drž pevně, drž pevně oběť svou!

Tak se otevřely dveře. Zejda skočil na krk Grossovi, Gibot zavěsil se na druhého muže. A když čtyři zápasící těla přestala se zmitati po podlaze, klidný pohled inženýra Rutha, jenž svázán zůstal státi mezi dveřmi, se zadostiučiněním zřel na zemi přemožené své věznitele: pana Grosse a druhého muže, jehož znal pode jménem Thick. Když se ráno vyptával poněkud málo obezřetně na policii po ztracených družích, stal se podezřelým, byl zatčen a dovezen k panu Grossovi. U něho návštěvou meškal pan Thick (pamatujete se přece ještě na tohoto dobrého obchodníka?) a v jejich průvodu dovezen byl až sem.

Gross svázán těžce funěl na zemi. Pan Thick, když se byl marně pokusil pomoci si křikem, ztišil se a jeho malá očka s neklidem sklouzala s předmětu na předmět.

Gibot a Zejda po těžké práci poněkud oddychovali. Gibot s tichým úsměvem přistoupil k Ruthovi a zprostitv jej pout, beze slova ho objal. Také Zejda přikročil a všichni tři stiskli si ruce.

„Tedy budiž, sešli jsme se,“ pravil Ruth, „jen ještě schází nám Andersen,“ a úsečně vypověděl Zejdovi a Gibotovi svou a Andersenovu Odysseu.

„Nemůže být daleko odtud,“ skončil. A všem třem bylo ihned veseleji při vzpomínce na milého hochu. Zatoužili po něm, a když ještě několika slovy Gibot vylíčil Ruthovi cestu svou a Zejdovu, přešel opět ke stolku, aby hledal klíč k tajemství zavřených dveří.

Stůl byl pečlivě srovnán. Jeho zásuvky byly uzavřeny a na obou stranách svrchní desky pod těžítky leskly se svazky listin. Gibotovu pozornost připoutala kniha rozevřená uprostřed stolu. Stránky, jež byly navrch, nebyly popsány, jen na levé straně nahoře byla drobným a nevzhledným písmem načmárána věta, patrně nedokončená. Gibot zbystřil pozornost, protože bylo jisto, že autorem nemůže být nikdo jiný, než nepřítomný profesor Reichssohn. Sklonil se nad tímto řádkem a výkřik údivu vyšlehl mu z úst. V knize stálo:

Kamil Andersen, syn bývalého ministra, uzavřen v cele č. 1. a ihned odstr

Písmeno *r* nebylo již dokončeno. Gibot vytřeštil oči a hrůzou se otřásl.

„Pohleďte sem, pohleďte sem!“ volal, ukazuje prstem na toto zlověstné místo. Všichni přiskočili a s ustrnutím četli totéž. Zejda se rychle obrátil ke dveřím a tu teprve zjistil, že všechny v hořejší polovině jsou opatřeny malým kovovým štítkem, opatřeným postupně čísly 1 až 8. Dveře č. 1. byly první v levo. Zejda k nim přiskočil, opřel se vší silou o ně a dveře zapraskaly. Opřel se ještě jednou, dveře zase zapraskaly, ale nepovolily. Ani po třetím náporu se nevzdaly. Byla tedy marna taková námaha, byly patrně zhotoveny z jiného a pevnějšího materiálu. Nebylo možno otevřítí jich násilím. Gibot opět se vrátil ke stolku a začal hledati ve srovnaných papírech profesorových. (Vše to dalo se za napjatého pozorování Grossova a Thickova).

Papíry byly pokryty spoustami chemických vzorců a výpočtů. Horečně je přehazoval a shazoval na zemi, zasahuje jimi i uslintaného Grosse, válejícího se vedle.

Nenašel ničeho.

Sehnul se a vytrhl násilím za pomoci Zejdovy pravou zásuvku stolu. Dychtivě do ní vnořil ruku a až na jejím dně našel tvrdou čtvrtku papíru. Rychle ji vyňal —

a našel, co hledal! Označení pák na rozvodní desce! Byl zde vykreslen veliký obdélník, rozdělený mnoha podélnými a příčnými čarami a v každém z takto vzniklých obdélníků bylo něco napsáno. Tak v nejvyšším obdélníčku a v ostatních od něho na pravo vedoucích stálo:

<i>Formica R.</i> I. stěna č. 1.	<i>Formica R.</i> II. stěna č. 1.	<i>Formica R.</i> III. stěna č. 1.	<i>Formica R.</i> Strop č. 1.	<i>Formica R.</i> I., II., III. stěna, strop č. 1.	<i>Světlo</i> č. 1.	<i>Závora</i> <i>dveří</i> č. 1.

Dále již nehledal. Neboť Ruth rychle přeběhl pokoj a zastavil se před deskou. Všechny páky byly vztyčeny kolmo vzhůru, vyjma páky v nejhořejší řadě a pak v poslední kolmé, které byly vodorovné. Inženýrovi Ruthovi bylo jasné, že — kdežto ostatní páky byly v nečinnosti — tyto byly zapjaty. Pohled do plánu v rukou Gibotových přesvědčil jej, že toto vše týká se výhradně cely č. 1. a pak uzávěru cel ostatních.

Nemeškal. Začal s nejhořejší řadou: Jednu páku po druhé uváděl do polohy kolmé k dosavadní. Když zavřel poslední páku v nejhořejší řadě, cosi klaplo.

Přátelé polekaně otočili hlavy — a hle! Dveře č. 1. se neslyšně pootevřely. Zejda se vzchopil a následován Gibotem chtěl vkročit dovnitř, ale tma, která zela ze štěrbiny, mu v tom zabránila.

„Příteli, prosím, rozsvěťte,“ obrátil se k Ruthovi. Tento, nahlédnuv do plánu, stiskl příslušnou páku. Štěrbina se osvětlila. Zejda opřel se do dveří a s námahou je otevíral. Jakýsi těžký předmět se za nimi posunoval. Když se mu podařilo dveře zcela otevřít, učinil krok dovnitř — a spatřil obraz, jenž sevřen jsa čtyřmi stěnami, byl neskonale hrůznějším masakru černých mraků, z něhož před nedávnem s přáteli byl zachráněn! Na tmavé zemi těsně u jeho nohou válely se v prachu dvě kostry.. Bílé jejich kosti svítily děsivou bělostí z tmavého podkladu zbytků oděvu. Každá kost byla jako bílá smrtonosná lampa, jež bodala do očí a smutně blikala nad ztrátou života. Stíny fantastických rozměrů a strašidelných tvarů se rozložily pod kostmi, jsouce vyvolány leskem žlutého, mrtvolného světla, jež vycházelo odkudsi shůry z neviditelného zdroje. Bílé ty kosti byly překážkou, jež bránily dveřím, aby se otevřely. A teď ležely u nohou Zejdových jako němá výčitka čehosi nevysloveného. Dech smrti z nich vanul.

Zejda sáhl si zděšeně na čelo. Nemohl věřit svým očím. Ucítil na svých ramenou mírný tlak. Obrátil se. Za ním s němou hrůzou zírali na toto strašlivé divadlo jeho dva přátelé.

Zde na zemi ležely jen dva mrtví. A přece pohled na ně budil větší děs než kdysi obraz pluku mrtvých vojáků.

Umírají-li lidé po stech a tisících, neuvědomíš si hrůzu smrti každého jednotlivce. Zhyne-li jeden člověk nebo dva, sáhne ti hrozná ledová ruka strachu na krk a zachvěješ se, protože smrt se postavila těsně vedle tebe.

Skleněné oči přátel studeně hladily bílé kosti. Ó, na mrtvé je smutný a teskný pohled, mrtví dovedou ohnivě volat, mrtví dovedou deptat!

Smrt je smutná, bojíš-li se jí — —

Ruth jemně odsířčil Zejdu a sklonil se nad nimi. Kostry obou ležely přes sebe a byly položeny tak, jako by dva lidé umírali ve velkém boji. Ruth vzal do ruky zbytek kabátu, který ležel u jeho nohou. Přiblížil jej ke svým zrakům, ramena jeho nepatrně sebou trhla a po několik okamžiků bez hnutí pozoroval útržek.

Zvedl pomalu hlavu a když se obrátil k Zejdovi a Gibotovi, tvář jeho byla popelavě bílá. Beze slova podal jim zbytek látky.

V očích mu cosi zaškublo a náhle, jako by se sám do sebe zhroutil, rozvzlykal se jako malý chlapec. Plakal, plakal tak jako nikdy v životě. Poprvé v životě plakal: Jeho modré oči se zavřely a obličej stáhl se bolestí.

Zlehka uchopili jej za ruce Gibot a Zejda. Tak zde stáli všichni tři, k sobě přitisknutí, tak stáli jako tenkrát, když vyšli z řeky na břeh, zachráněni hochem s dětským

výrazem v očích, hochem něžné krásy a horkého, dobrého, bezelstného srdce. Všichni čtyři byli tenkrát spolu, aby se ihned rozešli.

A dnes, a dnes?! — Dnes jsou zase spolu, protože před nimi na černé a tvrdé zemi leží mrtvý — Kamil Andersen!

Ó, nejkrásnější dívky světa, plačte slzami krvavými, zemřel dobrý mládenec! Světe, světe, přestaň se točit, jeden život na tobě zhasl, jedno srdce přestalo milovat, ó, smrt je zlá! Tisíce, tisíce denně umírají, ale jedna smrt bolí víc, neboť se dotkla nás, nás, kteří jsme milovali dobrého hochu, Kamila Andersena!

Chlapče, měl jsi rád svoji mamičku? Vid', měl a ztratils ji. A to bolí, bolí, protože ruce by chtěly někoho objímat, rety by chtěly líbat, srdce by chtělo milovat! Plakals jistě pro ni, chtěl jsi se ukrýt na jejím klíně! Neboj se, neboj, zase jsi u ní!

Chlapče, měl jsi rád svého tatíčka? Vid', měl a někdo tě o něho okradl. Bídny, zlý! Chtěl jsi se pomstít, chtěl jsi, aby i jiné bolela tvá ztráta. A proto jsi musil zemřít, proto jen.

Proč jsi se, hochu, proč jsi se jenom chtěl mstít?

„Musíme odejít,“ zavhlým hlasem pravil Zejda, pozvednuv po dlouhé době hlavu. Gibot se obrátil a vyšel ven, Ruth ještě pátravě se díval na druhého mrtvého. Kdo to byl?

Zejda zatím svlékl kabát svázanému Grossovi, jenž ho měřil nenávistnými pohledy, a vzal si jej na ramena. Úřední čapku jeho si hluboko narazil na oči a límec pláště zdvihl. Svou rozložitou postavou značně se mu podobal. Jeho revolver zastrčil do své kapsy. Menší Gibot vzal si dlouhý kabát páně Thickův a jeho klobouk, který nalezl zmačkaný vedle dveří. Nenávistné zraky Grossovy nabývaly chvílemi ustrašeného vzhledu nad počínáním jich. Měl strach z věcí příštích. Nechápal přítomných.

Pojednou z jimi otevřené kobky vyskočil Ruth, uchopil svalnatými pažemi Grossa a odnesl jej s námahou dovnitř. Zejda a Gibot jej udiveně následovali.

„Znáte tento kabát?“ přidušeně se ho tázal Ruth, ukazuje mu na zbytky šatů druhého muže.

„Reichssohn,“ zachroptěl a pak bez vlády klesl do náruče Ruthovy. Ten jej opět vynesl a položil na židli. A šel tak, jako se chodí na hřbitově.

Nepříčetný vrah Reichssohn byl mrtev. Svět byl tedy zachráněn, neznal-li nikdo jiný jeho tajemství!

Tajemství! Jaké to bylo tajemství? Smrtící tajemství, jež je patrně obklopovalo se všech stran a jež se asi skrývalo za řadou těchto dveří a v účinnosti pák tam v rohu pokoje?

Znal je Gross? Nebylo možno se od něj něčeho dovědět, protože nejevil známek života.

Zejda uvolnil poněkud pouta Thickovi a skloniv, se k němu, přidušeně mu pravil:

„Chceme znát tajemství profesora vojska. Co o něm víte?“

Thick zamžikal očima a jakési nesouvislé blábolení vyšlo z jeho úst.

„Mluvte!“ zasvítil očima Zejda.

Nesouvislé zvuky Thichových úst nabyly konečně po chvíli formy a Gibot, Zejda a Ruth s nechápavým úžasem zírali na Thicka, když trhaně ze sebe vypravil:

„M r a . . . v e n . . . c i . . .“

„Mravenci?“ ustrnule tázal se Zejda.

„Ano . . . mravenci . . . profesor . . . křížením . . . z různých . . . druhů . . . — vědecky . . . neznám . . . — odrůda . . . bojovných . . . jedovatých . . . milionové počty . . .“

„Ale jak je dopravoval z místa na místo?“ přerušil jej Ruth.

Tichým strachem se třesoucím hlasem vysvětloval těžce zkrušený Thick dále:

„To bylo profesorovo tajemství, jež dosud nesdělil nikomu. Jeho tajnůstkářství začínalo vzbuzovat obavy, neboť po jediné zdařilé bitvě“ — při těchto slovech přátelé se na sebe podívali — „již útoků neopakoval. Domnívali jsme se — stal jsem se totiž za určité služby důvěrníkem Grossovým — že jeho výpočty a cvičení zklamaly. Bylo na něho naléháno vládou, aby vysvětlil blíže svůj vědecký postup — což skutečně slíbil. Proto si vás pozval na dnešní den, aby nám tajemství pohybu pověděl . . .“ skončil dýchavičně pan Thick.

Přátelé se s ulehčením na sebe podívali.

(Příště dokončení.)

ORGANISAČNÍ.

Všem našim organisacím! Žádáme důrazně všechny delegáty, kteří se zúčastnili pracovních kursů, aby ve svých spolcích působili k nejvyššímu splnění všech ustanovení, návrhů a přání, na kursech projevených. Jen v důsledném a přesném vyplnění těchto zásad pozitivně bude se jevit praktický účel pracovních kursů!

Ústředí.

Zemský pracovní kurs v Praze. Zemská pracovní konference (pracovní kurs), konající se dne 13. t. m., dokumentovala znovu určitý a pevný vzestup jak do šířky, tak do hloubky. Konference počala mší sv. kterou sloužil Msgr. Václav Daviděk, profesor a ředitel koleje Arnošta z Pardubic v kapli kolejní. Po té přikročeno bylo k stanovenému jednání. Pracovní konferenci řídil Ú. K. S. jmenovaný předseda kol. Šob, který přivítav delegáty i hosty, z nichž jmenujeme prof. Msgr. V. Davidka a dp. prof. Ježe, seniory Č. L. A. zdůraznil význam této konference a oznámil, že z technických důvodů mění se program pracovní konference. Prvním referentem byl kol. Stránský, který promlouvá o našich tiskových povinnostech a potřebách. Odpoledne po společném obědě v koleji Arnošta z Pardubic, měly o 3/4 na 2. poradu delegátky dívčích SSS a o půl třetí přikročeno k referátu nábožensko-kulturnímu, který měl sekretář S. K. M. dp. K. C. Klement. Zdůraznil jako nezbytnou podmínku vyzdvihl nutnost zvroutnění náboženského života a citění každého jednotlivce, aby život u každého individua byl actio catholica. — Další referát byl organizační a agitační kol. Seibota, v němž probrány věci týkající se organizace, načež kol. Pelikán v referátu sociálním nastínil sociální povinnosti každého katolického studenta. Debata ke každému referátu byla čilá a plodná náměty; zdar konference předstihl očekávání přípravného komitétu. Účastníků bylo i s hosty v počtu 70. L. Franěk.

Zemský pracovní kurs katolického studentstva v Kroměříži konal se o Květné neděli za účasti 150 delegátů a hostů ze všech měst moravských. Po mši sv. zahájil kurs v 10 hodin dopol. kol. JUC. Ant. Drobný, předseda ÚKSCs. Na to udělil slovo referentu dru. Taubrovi, který přednesl referát kulturně-náboženský. Hluboce procítěný referát, dávající katolickému studentu pravou směrnicí jeho postavení v životním boji, dovedl vlti do srdce nové síly a nadšení k neohroženému boji za velké cíle s mečem víry a se štítem lásky v ruce. Po referátu rozvinula se čilá debata, která vyzněla jednohlasně, že je povinností členů SSS utužiti a prohloubiti náboženský život. Na odpoledne byly rozvrženy referáty tři a sice: kol. Drobný referát organizační, kol. Dorazil referát tiskový, dr. Jeřábek referát sociální, prof. Fadrus referát společenský. V prvním referátu odpoledne kol. Drobný obšírně vyložil agendu spolkovou, kladl důraz na agitaci na počátku školního roku, neboť i v rozmachu organizačním spočívá síla, která dovede v příhodné době otrástit vratkou základnou tábora pokrokových studentů. Referát byl doplněn četnými dobrými náměty, vycházejícími z debaty. Kol. Dorazil přednesl pak referát tiskový, v němž široce

zdůraznil důležitost tisku pro naše hnutí. Musíme se řídití Brynychovým heslem: Proti spolku spolek, proti knize knihu, proti listu list. Třetím bodem odpoledního jednání byl zajímavý referát společenský, který přednesl prof. Fadrus za všeobecné pozornosti. Tento svrchovaně zajímavý referát vyjde asi jako článek v „Jitře“. Pracovní kurs zakončil dr. Jeřábek referátem sociálním, v němž konkrétně vylíčil sociální směrnice a cíl našeho hnutí. Otázka sociálního postavení studenta má veliký vliv i na kulturní vývin každého jednotlivce, který, chceme-li, aby zdárně pokračoval, musíme zabezpečiti i po straně sociální. Na to probral řečník detailně prostředky, jakými lze pomáhati druh druhu. Dru. Jeřábekovi dostalo se za jeho pečlivě zpracovanou přednášku všeobecného souhlasu. Debaty o tomto referátu zúčastnilo se mnoho kolegů, kteří ukázali dosti nových prostředků k zlepšení sociálního postavení studentova. Touto debatou byl vyčerpán program pracovního kursu a předseda JUC. Ant. Drobný končí o 1/2 7. hod. kurs orelským „Zdař Bůh“. Výsledek pracovního kursu lze očekávati s největším optimismem. Pracovní kurs bude podnětem k založení SSS. i v těch několika málo městech na Moravě, kde až dosud nebylo naší organizace katol. studentská. -klíček.

Studentský čaj na Hradě. President republiky uspořádal 10. dubna t. r. čaj vysokéhoškolského studentstva českého a slovenského. Účel čaje nebyl politický. Pan president chtěl přijíti v užší styk se studentstvem, aby byl přímo informován o jeho záležitostech. Kancelář presidentova povolala dra. Applu (nár. dem.), aby pronesl proslov za přítomné účastníky. S tím ovšem nikterak nechtěly souhlasiti socialistické student. frakce, domáhající se řečníka-socialisty. Celá myslící veřejnost odsuzovala nechutné hádky o osobu mluvčího, které se objevovaly víc než týden před čajem v orgánech určitých politických stran. Bylo by na místě mluvit o nedostatku společenského taktu a morálky. Čaje zúčastnili se na pozvání také zástupcové Ústředí katol. stud. čs., Čes. Ligy Akad. a Spolku jihočes. katol. akademiků. Není nám známo, proč nebyl pozván „Moravan“ v Brně. Pan president v přátelském hovoru pozorně vyslechl informace našich zástupců. Neúčasti ignorovala čaj socialistická stud. skupina Vrbenského a frakce komunistická, jejíž projev k této příležitosti, uveřejněný v „Rud. Právu“, není duchaplný, slušný ani pokrokový.

Ústredie katol. slovenského štud. konalo dne 6. dubna t. r. v Bratislavě valnou hromadu, na níž přítomen byl za Ústředí katol. stud. českosl. v Praze kol. JUC. Frant. Formánek a delegáti z „Moravana“. Dohody mezi naším Ústředím a Ústrediem v Bratislavě prozatím zjednáno nebylo. Přípravné jednání v této věci svěřeno zvláštní komisi.

P O V Š E C H N Ý.

125leté výročí narození Fr. Lad. Čelakovského oslavil náš národ ne právě nejdůstojněji. Snad jiná jubilea vadila větší reminiscenci na nesmrtelného pěvce „Růže stolisté“ a skladatele „Ohlasů písní ruských“ a „českých“.

Zapomíná se dnes na Čelakovského, nechápe se veliký význam písní lidového, prstonárodního tónu, jaké sebral z luhů českých a slovanských vůbec autor písní a též „Mudrosloví národů slovanských v příslovích.“ Sem tam jen literární historie věnuje úvahu Čelakovskému. Je jisto, že Čelakovský jako Tyl, Klicpera a Erben patřili své době, tvořili z dané situace a vědeckých poznatků tehdy dosti skrovných, avšak zamyslíme-li se nad pokusy lidové písně typu Hašlerova a pod., po nichž je dnes úžasná poptávka, pak vidíme ten veliký rozpor, jevíci se v mravoučné tendenci doby staré a bezuzdné smyslnosti moderních instinktů písničkářských. Mnohé z písní, jež Čelakovský vydal, zlidověly a zpívají se dodnes. Čelakovský byl odchovancem školy Hankovy, školy národní a proto i v boji rukopisném hájí svéráznosti jazykové. Této otázce se velmi věnoval, stál za Hankou a jemu platila i jeho vděčnost, vykvetlá v „Slovanských národních písních“. Havlíček, Heyduk i Sv. Čech byli žáky Čelakovského, třebaš šli namnoze jinými cestami. Myšlenka národní, lidová, byla jejich životní hvězdou, která vedla jejich péro i jazyk. Památka Čelakovského je hodná všech českých srdcí, jež nepřestala dosud bít nadšeně pro svaté ideály vlasti, národa i Slovanstva. — VI Dorazil.

Vlastenectví katolických kněží. V „Československé republice“ byla vypsána stipendia pro nemajetné studenty. Z počtu 118 jsou 33 stipendia, založená katolickými kněžími. A přes to najde se leccjaký nevědomec nebo zlomyslný štváč a mluví o nevlastenectví kněží. Nejedna z těch přátel studujících probíjel se těžce životem, zvláště v letech studia. Poznáv, čím je inteligent probouzejícímu se národu, uložil svou malou částku, aby bylo pomozeno chudému studentu. Není to národní obětavost?

Dr. Jan Kryštůfek zemřel. Staří odcházejí, mladí nastupují. Jsme zajisté povinni vzdání náležitý hold světlé památce těch, kteří se bili za nás v krutých dobách za staré vlády. Boj ten byl rozličného druhu. Na poli veřejném a v ústraní. Tichý boj bojoval na liše národní i spisovatel, historik, prof. Dr. Jan Kryštůfek, který zemřel 1. března t. r. na Kr. Vinohradech. Obíral se dějinami, hlavně Evropy. Výsledkem jeho úsilovného studia byly četné knihy, jako „Boj monarchistické Evropy s revolucí francouzskou“, „Dějiny nové doby“ (7 dílů, poslední vydání r. 1910), „Francouzská ústava z r. 1791“, „Dva obrazy z dějin národa českého“ (1902). Kromě toho přispíval do mnohých vědeckých publikací, jako „Ottova Slovníku naučného“ a „Osvěty“ Vlčkovy. Dílo jeho je vedeno upřímnou touhou, prospěti historické pravdě a předvésti názorně a věcně důležité fáze ve vývoji evropské kultury a civilisace. „Dějiny nové doby“, toto důkladné dílo, které došlo uznání od odborníků, vychází v sešitech u V. Kotrby. Dosud byl vydán díl IV. -zil.

K. J. Erben: Kytice z pověstí národních. Vydal Lad. Kuncíř (Družstvo přátel Studia) v Praze jako druhý svazek národní knihovny. Cena Kč 10.50. Citelná mezera na knihkupeckém trhu ve vydávání děl našich básníků minulé doby v řádném vydání, estetickým požadavkům vyhovujícím, při tom však lehce přístupném i nejchudším, zdá se býti tímto novým podnikem vyplněna. Vzácné dílo Erbenovo zaslouží si onoho taktu a piety, s kterou bylo přikročeno k vydání této knihy a které, jsouc inspirováno kulturou lidu, mělo by býti majetkem všech vrstev národa. Ke knize připojena je předmluva z pera Jaroslava Durycha, přinášející nové cenné poznatky o Er-

benově metrice a básnické dikci. Durych prozařuje dílo Erbenovo novým světlem, které poskytuje možnost ujasnit si představu o básnickém genu autora „Kytice“ a napravuje tím křivdu páchanou od literárních historiků a filologů, kteří kladli těžké díla v cela jiná místa, než kde opravdu tkví. Doporučuji vřele tuto knihu, která bude nejen ozdobou knihovny každého jednotlivce i spolku, nýbrž i skvělým počínkem komukoli, jemuž se zachce naslouchati pravému koncertu české řeči, uložené ve verších Erbenových. kstr.

P. Jurij Delenk byl mladým vůdcem luzicko-srbských katolíků. Jako redaktor „Katolického Posla“ v Budyšině získal si velké zásluhy o šíření národního uvědomění mezi svým lidem. Válečná koule zbavila malý národ velkého pracovníka. Padl před Amienssem r. 1918.

Československo. Výroba výbušných látek, zvláště dynamitu, přenesena jest z Bratislavy do Senty na Pardubice; Nobelova továrna bratislavská bude zařízena na vyrábění kyselin. — V Čechách a na Moravě bylo převedeno 10 cukrovarů z rukou kapitalistů, většinou Němců, v držení akciových společností; zvláště na Moravě chystají se na další. — Zásoby lihu jsou v zemi velké; jeť pálen v 1000 velkých a 2500 menších lihovarech; některé podniky stojí a ze Slovenska došla k vládě žádost, aby tam mohl býti pálen lih i z kukuřice. — Minulého roku bylo vybudováno v republice 127 silnic v délce 233 km; spojeny v jednu sahaly by z Prahy do Olomouce. Na celkový náklad 40 mil. Kč přispěl stát 16 a půl mil., z čehož připadlo na Čechy 12, na Moravu a Slovensko po 2 mil. Kč. — Do dvou let má býti postavena velká elektrárna na řece Bělé u Ervěnic; místo toto bylo zvoleno, když plán říční přehrady u Štěchovic se ukázal Praze nebezpečným. Slap řeky Dyje u Vranova je vyhlédnut pro elektrárnu na jihozáp. Moravě.

Italie. Na četných místech poloostrova vyražejí ze země vodní páry zvané soffioni, poslední to stopy sopečné činnosti. Dosud z nich byla těžena jen kyselina bórová. Umělým vrtáním na 135 místech v sev. Toskánsku do hloubky až 160 m bylo před krátkým časem získáno tolik vodních par, až 190⁰ horkých, že jejich soustředěním tlakem uvedena byla v činnost velká elektrárna, zásobující světlem a hybnou energií města Florencii, Sienu a jejich okolí. Italové pátrají po dalších zřídlech sopečných par, Američané pak a Japonci pozorně sledují jich důvtipné zužitkování. Naše vlast není „obdařena“ sopkami, zdrojem nově objevené energie a není asi čeho litovati.

Italie. Vláda království italského nařídila, že i v kraji Julijském, který je obydlen Slovinci a Chorvaty, musí kněží vyučovati na školách náboženství po italsku. Biskupové italské postavili se proti tomuto nařízení, takže ministr Gentile je brzy zrušil.

Rusko. Většinu pravoslavných kostelů v Petrohradě spravuje kněžstvo, pracující ve službách bolševiků. Někteří pobožní pravoslavní zavítají raději do katolických kostelů, odkud k nim mluví láska a utrpení.

Republika litevská má 53½ tis. km² a je tedy o něco málo větší než Čechy. Není v tom však počítáno území klajpedské, které bylo nedávno připojeno k Litvě. Hlavní město republiky Kovno, bývalá pevnost, ležící nedaleko ústí Vilie do Němny, čítá dnes asi 100 tisíc obyvatel. Na území litevském žije dosti značný počet obyvatel jiné národnosti, jako: polské, běloruské, německé a židovské. Poláků je větší počet v hlavním městě Kovně. Němci tvoří většinou bohatší třídu. Roz-

sáhlé velkostatky a průmyslové podniky jsou v německo-židovských rukou. Litevců je asi 2 miliony. Menší počet jich žije v sousedních státech, jako několik tisíc v Polsku (na severovýchod od Vilna) a ve východním Prusku. Jazyk litevský patří ke skupině jazyků baltických čili k aistské a ta je nejbližší jazykům slovanským, s nimiž tvoří společně větev balto-slovanskou. Ke skupině aistské náleží ještě jazyk lotyšský, vymřelý staropruský a řeč Kursů, žijících v dnešním jihozápadním Lotyšsku. Dříve se myslelo, že poslední z nich náleží ke kmeni finskému. Ze starých, vyhynulých národů, které mluvily podobnou řečí, třeba vzpomenouti kmene Jatvězů a Galindův. Památek jazykových se po těchto pradávných kmenech nezachovalo. O dávném panství Jatvězů vyprávějí dodnes velké násypy, hroby padlých, tajemné „kurhany Jadźwingów“, rozseté po celé východní a částečně i střední Polsce. Na mnohé ukazuje se dodnes mezi Bugem a Němenem, kde v dávných časech vládlo kraji starohylé sídlo Drohyčín. -r-

Polsko. Koncem srpna bude se konati ve Varšavě mezinárodní kongres středních škol pod protektorátem presidenta polské republiky, St. Wojciechowského.

Belgie. Katol. organizace v Belgii se utěšeně rozvíjejí. Jednota katol. sedláků má asi 100 tisíc členů, Sdružení katol. žen selských na 45 tisíc. Nejlépe jsou organizováni dělníci, jejichž počet je asi 200 tisíc.

II. Sjezd katol. studentstva španělského konal se v únoru t. r. v Seville za účasti zástupce králova a předsedy Federace portugalského studentstva sen. V. Pinta.

Obyvatelstvo Jugoslaviie dle náboženství: 5.602.227 pravoslavných (47%), 4.735.154 (39 proc.) katolíků, 41.597 uniátů, 216.847 protestantů, 1.337.687 (11 proc.) mohamedánů, 64.159 židů.

V Rumunsku je dle sčítání lidu z r. 1918 pravoslavných 9.695.714, řeckých katolíků 1456.147, římských katolíků 1.483.929, protestantů 1.344.970, arménů 17.596, židů 834.344, mohamedánů 44.087. Řečtí katolíci jsou hlavně sedmihradští Rumuni, menší počet Rusínů v Marmaroši a Bukovině; latinskí katolíci jsou ponejvíce Sekelové (ve vých. Transylvanii), částečně i Maďari, Němci a mizivý počet Rumunů. Transylvanští Němci a Maďari jsou většinou protestanté, podobně v Besarabii. Bukovinští Němci jsou katolíci. V Bukovině soustřeďují se pravoslavní (rozkošní) Arméni, jichž je hojně i jinde ve velkých městech. K islamu se přiznávají Tataři a Čerkesové v Dobrudži a již. Besarabii; jim příbuzní Gaganzové jsou pravoslavní. T. Fan.

Himalaja. Nová výprava na Mt. Everest pod vedením generála Hovarda Bruce byla již přichystána na cestu. Koncem května měla být skončena, dřív než zaduje mořský monsum, jehož teplý dech působí v horách sněhové strže. Loni (1923) od výpravy upuštěno, ač podnebí bylo velmi příznivé. I letos musilo být od výpravy upuštěno. R. 1922 dosaženo výšky 8531 m; lavina smetla 7 účastníků do propasti, ostatní omrzli a skřehli musili se vrátiti 500 m pod vrcholem. -B. R.-

Nové Olympiády. Tělocvičné národní zápasy po vzoru řeckých her olympijských ujmají se nyní v různých zemích. Tak od roku 1920. koná se mongolská Olympiada Dálneho Východu. Dosud se konaly dvě: v Šanghai a v Manile, příští má být v Tokiu. Také v Irsku dějí se od r. 1922. pokusy o takovéto hry na podkladě starých národních slavností Tailtíných. Letos v srpnu bude se konati první irská Olympiada v Dublině a jsou očekávání Irové z celého světa. Pozvání jsou též

příbuzní Irům Caelové v Skotsku a Walesu. Tím, že navazují na státní a národní tradici, násilím přerušenu, Irové chtějí se státi nyní nositeli nové keltské kultury.

Město Remeš, památné pro nás slavným evangeliem, bylo za války z větší části zničeno. V krátké době pěti let změnila se docela jeho tvářnost. Obyvatelstvo (75 tisíc) žije dnes opět spokojeně.

I v Polsce pocífuje se nedostatek kněžstva, třebaž jsou semináře téměř plné. Mnoha mladých pracovníků je potřeba ve východních krajích, kde za ruské vlády katolíci vymírali. I volynští Čechové volají a prosí o českého kněze. Jak jim pomoci, když jich sami nemáme dosti?

Mezinárodní eucharistický kongres bude se letos odbývati (22.—27. července) v Amsterdamě. Bude mohutným a velkolepým projevem víry katolíků celého světa.

Laciné vydání pastýřského listu z r. 1924. „O křesťanské výchově“

vyšlo péčí Ústřed. Sdružení katol. rodičů a přátel křesť. výchovy v Praze, jež jej rozesílá farním úřadům, farním radám, osiatním katolickým spolkům a organisacím i horlivým jednotlivcům hromadně jen za náhradu režijních výloh a to: 50 kusů franko Kč 15.—; 100 kusů franko Kč 30.— atd. Postarejte se, aby aspoň do každé katolické rodiny přišel jeden výtisk tohoto velmi důležitého pastýřského listu, o němž platí slova Kristova: „Kdo vás slyší, Mne slyší.“ Objednávky přijímá: Sekretariát Ústředního Sdružení katol. rodičů a přátel křesť. výchovy v Praze-II., Jindřišská č. 20.

Prerovská edice „Šlépěje života“, vydala sbírku básní P. Aloise Čápa: „Bolesti moje a jejich“. Uprava je velmi vkusná, nejmmodernější typ písma v dvojí barvě. Bibliofilská kniha o 80 stranách, která by ve všech nakladatelstvích nepřišla pod 15 Kč, stojí na objednávku pouze 7 Kč, jinak v knihkupectví 10 Kč.

Divadelní rádce. V. K. Klicpera: Divočtorný klobouk o 3 jednáních. 10 muž., 1 žen. vydal J. L. Kober, Praha. — Ani stáří, ani forma, ani názor básníka Klicpery nepřekáží, abychom se ještě dnes ze srdce zasmáli vtipům a žertům tohoto neúnavného národního pracovníka na poli divadelním. Hry jeho, zvláště veseloherní, hrají se dosud velmi často na venkově a tvoří dobrý základ v ochotnickém repertoiru. Studentům je nejbližší „Divočtorný klobouk“, ve kterém tvoří hlavní postavy veselí studenti, náchylní vždy k žertu a mající jako často i dnes prázdné kapsy. Aby vyhojili tuto nemoc své tobolky, napálí lakomého strýce jednoho z nich, prodávce mu „divočtorný“ klobouk, který nosí peníze. Hra je velmi snadná a účinná a proto tomu, kdo se o ni pokusí, přinese ovoce úspěchu. kstr.

D Í V Č Í H L Í D K A.

Máňa Otavská.

O dívčím tělocviku.

Chci se jen několika slovy zmíniti zde o významu tělocviku a zvláště rytmiky u dívky, aby kolegyně z dívčích SSS pochopily důležitost, zříditi si mezi jinými výchovnými a vzdělávacími kroužky i kroužek tělocvičný. Nemyslím, aby v něm pěstovaly cvičení na náradí; toho užijí dostatek při školním tělocviku. Ostatně ani nářadový tělocvik dívkám nedoporučuji; získávají jím velmi málo, nehledíc k tomu, že jejich organismu škodí. Jemné pohyby, jež jsou jen dívky vlastní, trpí

mnoho těžšími cviky, a elegance dívce vrozená přechází v těžkopádnou hranatost a jemná dívčí postava mění se v obraz starověkého svalnatého gladiátora. Zde nesmíme přehlížet, že pohyby a cviky, které prospívají tělu muže, jež má býti ztělesněním síly, mají zhoubný vliv na něžnost a ušlechtilost dívčího zjevu. — Nechci však, abyste se důsledně vyhýbaly cvičení na nářadí — vždyť síly tělesné potřebuje žena také, i pružnosti, již může získati cviky lehčími, neunavujícími. — A proto, cvičí-li některá z vás ráda na nářadí, ať nezapomíná, že těžší tělocvik jí neškodí jea tehdy, když snadno a bez námahy cviky provádí — a že těžkými cviky trpí celý její vzhled. Znam několik dívek, které přílišným pěstěním cvičení na nářadí, jímž se chtěly vyrovnat mužům, připravily se o všechnu jemnost a svěžest tváře, o její dívčí výraz — a bohužel i povahou svou přestávají býti dívkami. — Než, myslím, že jsou to dosti vzácné zjevy a že moje slova jsou snad zbytečná — vždyť, pokud jsem poznala svoje kolegyně, mohu tvrditi, že jsou na něco podobného příliš pohodlné. Spíše bude na místě, abych promluvila o rytmice a o jejím významu.

Žádná zábava, tanec, lehký sport, ani prostná cvičení nemají tak blahodárného vlivu na celou bytost dívčí, jako právě rytmika ve všech svých variacích. Při ní procvičí se celé tělo, paže, nohy i trup a proto neobyčejně prospívá zvláště dívkám nejmladším. Učí je pružným, jemným pohybům, lehké a svižné chůzi, elegantnímu držení těla — prostě rytmikou získáváme po stránce tělesné mnoho — ano mohu tvrditi, že i po stránce duševní — jemná a ušlechtilá zábava zjemňuje a zušlechťuje i povahu. Pravím, rytmika ve všech svých variacích, ať rytmika rejevová (chorová) nebo symbolická, a konečně i nejnovější druh, eurytmie, jež se od obou předchozích podstatně liší.

Rytmikou rejevovou rozumím prosté tělocvičné tance, rytmická cvičení, jichž účelem je vyslíhnouti rytmus hudby, její ráz a tempo — toť účel vnější — vnitřním jejím úkolem je zušlechťovati a zjemňovati pohyby rukou i nohou — jakási elegance v chování. A tento druh rytmiky bych hlavně doporučovala svým kolegyním. Jistě se najde v každém dívčím sdružení někdo, kdo by se s nadšením věnoval této práci. Vedení kroužku rytmického nevyžaduje velkých obětí — snažiti se vniknouti poněkud do teorie tělocviku, hlavně do prostných cviků, jež se dají lehko převést na pohyby rytmické, vybrat si vhodnou hudbu a podle ní sestavit lehké, ale vhodné reje. Doporučuji zejména časté cviky nohou, protože, jak jsem shledala, většina kolegyň neumí ani pružně choditi. Nedivím se však — vždyť ani v našich jednotách Orla nenaučí se mnohdy členky lehké a elegantní chůzi. Nedávno jsem byla na orelské akademii, kde se měl ukázati výsledek celoroční práce, u ustrnutí jsem pozorovala, že ženy při nástupech šly daleko tvrdším a těžším krokem než muži, takže pochody jejich se podobaly podivně houpavému a namáhavému pohybování. — Jak působí pohled na zástup dívek v něžných bílých úborech, kreslicích při nástupech nejkrásnější obrazce na podiu — jdoucích těžkým, unaveným krokem — snadno si může každý pomysleti! A proto radím: pamatujte na cvičení nohou a učte se svižně choditi!

Zbývá říci několik slov o symbolické rytmice. Tou vyjadřujeme nejen rytmus, ráz a tempo hudby, nýbrž i její stránku obsahovou. Hlavním jejím úkolem je tedy vyjádřiti myšlenku pohybem a výrazem tváře.

Třetím druhem, s nímž se setkáváme teprve v poslední době, jest t. zv. eurytmie. Jak jsem již podotkla, je mezi ní a ostatní rytmikou značný rozdíl. Její smysl se dá vyslíhnouti slovy: zhmotnění slova, zhmotnění tónu. Tvůrce eurytmie si představuje toto umění jako plastické, viditelné předvedení tvoření slova, tónu, při němž člověk používá svého těla jako nástroje k projevení ustáveného pohybu hmoty. Eurytmie má mimo to i vyslíhovati myšlenku i náladu, vzbuzenou hudbou nebo slovy toho, jenž ji předvádí. A v tomto posledním bodě podle mého úsudku eurytmie nevyhovuje; snad by lépe vyhověla všem těmto podmínkám, kdyby předvádějící improvisoval. Pak by jistě vyjádřil i náladu svoji a nebylo by možno, aby opakoval tytéž pohyby, když slyší touž hudbu, neboť není pravděpodobno, že by jím provanula podruhé táž nálada. Eurytmie je teprve v počátcích. Doufáme, že se jí jednou podaří dojíti svého vyvrcholení: vyjádřiti viditelně, hmotně všechny taje duše lidské.

— . —

Schůze delegátek dív. SSS. konala se při pracovní konferenci v Praze za dosti velké účasti kolegyň. Pozvaný duchovní rádce dív. SSS. v Praze (u sv. Anny), P. dr. Beran zaslal písemnou omluvu své nepřítomnosti s přáním zduaru našemu jednání. Za kolegy promluvil RNC Ludvík Franěk, za Ústředí byl přítomen MUC Šob. Dív. sekce — která svolala tuto schůzi — dala na program kromě informačního referátu o svém úkolu i referát organizační, obsahující náměty k rozšíření činnosti dív. SSS. Avšak pro nedostatek času — schůze byla zahájena o 3/4 na 2. a musila býti skončena o 1/2 3. hod. — byl přednesen pouze první referát, po němž byla zahájena debata. Kolegyně mimo jiné náměty pronesly svá přání, týkající se dív. hlídky v Jiře, revisí v dív. SSS. a samostatných schůzí studentek při sjezdech, valné hromadě a pracovních konferencích, pořádaných Ústředím. — Porovnáme-li letošní schůzi s tou, jež byla konána při pracovní konferenci v Praze r. 1922, musíme přece konstatovati určité plus. Letos, když již ne všechny, tedy alespoň některé z kolegyň (z Kutné Hory, z Prahy) zúčastnily se debaty a ne nechávaly hovořiti pouze kolegy. — Náměty, o něž byla dív. SSS. v oběžníku žádána a které nebylo možno na schůzi přednésti, nechť zašlou delegátky dív. sekci písemně, aby jich mohlo býti použito, příp. aby byly předneseny na příští schůzi. O schůzi samé nepodáváme delší zprávy, poněvadž kolegyně, které byly přítomny, učiní tak ve svých SSS. a výchovných kroužcích.

Kolej pro vysokoškolské studentky má býti nově vybudována v Praze péčí zvláštního kuratoria. Pořádají se ve prospěch různé akce a sbírka při zápise na vysokých školách. Bude to však dle zpráv časopisů — spíše pensionát pro ženy, v němž bude určitý počet místností rezervován pro studentky. Do stanov bude též přijat odslavec, týkající se účasti akademiček na správě koleje. — Kolej katol. akademiček existuje v Praze již třetí rok, prozatím ovšem v rozsahu skromném v klášteře Alžbělinek. Není peněz na postavení zvláštní budovy. I v nynějším rozsahu jest kolej udržována s velikými oběťmi Spolkem pro vybudování koleje katol. posluchaček vysokých škol, přičleněným ke Svazu katolických spolků ženských, Praha II.-200. S.

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
K A T O L I C K Ý C H

ROČNÍK V.

V PRAZE, V ČERVNU 1924.

ČÍSLO 10.

Profesor Jan Boháč:

Duchovní cvičení.

Největším vítězstvím člověka zde na zemi jest zvítěziti nad sebou, nad vlastními chybami a nezřízenými náklonostmi.

Tomuto vítězství daří se nejlépe na bojišti, jež slove s a m o t a. V samotě člověk nejlépe se zadívá do tváře všech svých nepřátel a soustředí všechny síly proti nim. V samotě jako v tajemném zrcadle člověk nejlépe poznává sebe, ponoří se do hlubokého moře svého uklidněného srdce. V samotě lidský duch zbaven ruchu a svodu světa ořásá se sebe prach všedního života a okřívá jako znavený poutník v stínu oasy. V samotě jako v tajemném žáru zacelují se zející rány v duši, zrají vznešené myšlenky, pevná předsevzetí, zachvacuje boží síla a zapalují se nejvzácnější ctnosti lidského srdce. V samotě duše znavená a zklamaná žádostmi, starostmi a světskými, prchajícími radostmi nalézá pramen vši pravé radosti, dokonalosti, síly a krásy: B o h a.

V samotě hor judských rostl největší prorok a předchůdce Páně, „svítilící pochodeň“ ve tmu věků, sv. Jan Křtitel. Poušť egyptská ve svém mlčení dala život prvním křesťanským asketům, z nichž svatý Pavel z Théb, sv. Antonín poustevník a sv. Basil byli nejkrásnějšími jejími květy. Největší duchové světa, kteří přinesli světu nový řád a ideje, vyšli ze školy samoty. Kde se utvrdil v tak žulový charakter Mojžíš, kde Eliáš prorok? Kde veliký Dante? Kde Krištof Kolumbus? Kde rostl a před svým vystoupením prodléval sám nejvyšší, božský vzor vši dokonalosti, Ježíš Kristus? V samotě.

Duchaplný Gibbon nazývá samotu školou geniů.

Kdo řekl: běda samotnému (Kazatel 4, 10), odměřoval jen svůj vlastní strach.

Beata solitudo! Blažená samoto! volá radostně do všech věků hučícího mraveniště lidského mocný hlas křesťanství a ukazuje užaslému světu celou galerii svých svatých, radostí překypujících samotářů, kteří bohatí radostí přicházeli ze svých samot, aby zachránili lidstvo, umírající na úbytě pravé čisté radosti. Svatý Jeroným zve mnicha Heliodora zpět k sobě do samoty a volá: „Ó poušti, květy Kristovými bující! Ó samoto, v níž rodí se oni kamenové, z nichž v Apokalypse město velikého krále se staví! Ó pustino, důvěrněji s Bohem se radující!“

Studente! Nelekej se toho velikého paradoxu, když ti řeknu, že i tobě jest potřebí občas samoty a když tě do ní zvu. Pojímáš svůj životní úkol vážně. Chceš projíti úskalím svých mladých let bezpečně, chceš vyrůst v pevný charakter, prospívatí věkem i moudrostí u Boha i u lidí, chceš býti silná a zdravá nejen tělem, ale i duchem, nechceš utonouti v prostřednosti, v mravní lhůstivosti a náboženské vlažnosti, chceš dokonce v tichu samoty slyšeti hlas boží, zdali si tebe nevolá, abys vystoupila až na výšiny svatého kněžství, pak sestup v samotu, uchyl se z ulic povídačských měst v náruč božího míru a klidu a tam v žáru milosti boží, v hojivé lázni sebepoznání a pokorného vyznání podlehní neodolatelné síle věčných pravd, zvroucni svůj náboženský život a obnov v sobě zase novou duši.

Sv. Ignác, kdysi milovník světské radosti a veselosti, pak vroucí milovník a následovník Kristův, zorganizoval řád a výplň duchovní samoty svými pověstnými *exerciciemi*.

Byl příliš vojákem, než aby nedovedl býti i vojínem Kristovým. Vše pojímal vojensky, v duchu cviku, chladné rozvahy, boje a vítězství.

Nepůsobí ani tak na srdce jako na rozum, aby přemýšlel o nejzákladnějších pravdách. Mocným poutem logiky a přesvědčení přivádí rozum k závěru a rozhodnutí, aby opanoval srdce, by se roznítilo a rozezvučelo všemi strunami lásky k Bohu a nastoupilo radostně cestu, dříve snad neznámou nebo obávanou, cestu opravdového křesťanského života, života boje, ale i radosti a vítězství.

Znáte význam cviku pro tělesný vývoj. Chtěli byste se báti cvičení duchovního a je podceňovati? Ci nechcete i v životě duchovním dojítí toho vzrůstu, síly a krásy, jakým vynikáte mnozí v životě tělesném? Co je tělo proti duchu? Neznáte slov Kristových: Co platno člověku, kdyby celý svět získal a na duši své škodu utrpěl?

Po slavných dnech studentského sjezdu zve vás tichý památný Velehrad ve dnech 5.—9. srpna t. r. na studentské exercicie! Ať nikdo neopomene použítí této příležitosti a zúčastnit se těchto duchovních cvičení! Tam prožijete několik krásných chvil, v nichž zavane k vám duch z jiného světa a zrodí ve vás nový život. Okusíte sladkost samoty, v níž k vám promluví sám Bůh, a chvíle ty započtete k nejšťastnějším ve svém životě. Kéž Bůh si vás tam všechny přivolá a vám všem požehná!

Romano Gardini:

Sport a hra.

Přeložil Dr. F. X. Novák.

Sport — alespoň tak, jak se všude provozuje — znamená „chtít vyhrát“. A tu hned se probouzejí i nedobré pudy nepřátelství, násilí a lsti. Sport znamená „dobytí rekordu“, t. j. chítí v některém oboru býti prvním, což nebývá nikdy bez nemírné a nezřízené ctížádosti, žárlivosti a povrchnosti. Sport znamená cvičiti se „trainovati“ (a vlastně po zvířecku se krotiti) pro jistý výkon, aby se v něm dosáhlo „nejvyššího“ stupně. A právě tím vším stává se z člověka stroj, umění propadá řemeslnosti. Jak neradostný je pohled na takového „sportovce“, který nezná nic jiného než kopanou nebo jízdu na kole, tenis nebo jiný nějaký sportovní obor. Jak lehce tu zakrňuje, co přece vždycky má býti hlavním: člověk! Tím ovšem nemá býti řečeno, že sportovníctví nezbytně musí mítí všechny tyto vady, jichž je prostá opravdová hra. Ale jisto je, že velmi lehce jim propadá, poněvadž ctížádost a vášeň tu vedou tak mocné slovo. Naproti tomu je při opravdové hře již jaksí hned zpředu pojištěno i ušlechtilé dbaní na sebe. Hra již od počátku stojí na vyšším stupni, právě proto, že je nezištnější.

Hra je něco zcela jiného. Opravdový hráč chce též zvítěziti nad svým protivníkem. Ale zároveň jest s ním zajedno a má vůli postaviti dílo silné, krásné a přece zas radostné, právě onu hru. Jemu jest důležitějším, aby hra se provedla krásně (známé anglické *fair play*, i v životě a jeho různých snahách a bojích), než aby skončila vítězně. Když pak si pěkně odpovídají ráz a odraz, skok a skok, hod a hod, útok a obrana, a my tomu všemu přihlížíme, tu teprve vidíme silnou, rozkošnou jednotu uprostřed zápasu a boje. A ta je důležitější než vítězství, třeba i „skvěle“ dobytí! Jistotně běží opravdovému hráči i o dokonalé vítězství! Ale jeho vítězství musí býti ušlechtilé, jinak jen poskvrní sám sebe. Tvrdit: „Nejsem uhozený!“ když míč lehce se nás dotkl; nebo rychle míči pomoci, aby dále se koulel — to snad může rozhodovati o „vítězství“, ale o jakém! Mnohem krásnější je prohra, jen když je poctivá a čestná. Jistotně záleží dokonalému hráči též na tom, aby provedl hru, která stojí na plné výši dokonalosti. Jen že jeho výkon nesmí postrádati krásy, že dovede se při něm opanovati tak, aby síla byla zároveň i půvabem.

Člověk se nesmí duševně sám mrzačit při hře. I hra může a má býti prostředkem státí se nitrně silným a svobodným, hrátí tak, aby s otužováním tělesným harmonicky tužily se a rostly i všechny jeho síly duševní.

Takovým způsobem stává se pak opravdová hra školou „ctnosti“

v původním významu toho slova (virtus). Tak pěstil hru a miloval ji onen národ, který v tom oboru vytvořil díla na vždy klasická a nikdy nikým nebyl přemožen, staří Řekové. Tak i středověcí rytíři provozovali své hry. A ještě dnes tak provozují (daleko, daleko od naší sportovní zdivočlosti) sport a hru Angličané, od nichž sportovníctví moderní převzalo jméno, ale bohužel ne vždy též ducha. Tak-li hře rozumíme, možno jí dospěti k těmto ctnostem opravdového muže.

„Hra“ to má především býti. To jest: zde nerozhoduje žádný zisk. Jen o čest, o krásu a sílu tu běží. Tedy o mysl svobodnou, rytířskou.

O hru opravdovou tu jde, ne o hračkařství. Tu nadsazuje muž to nejlepší, co má: charakter a ušlechtilost.

Pravý hráč má vůli zvítěziti stůj co stůj, i proti přemoci. Nezná bázně. Tam, kde byl postaven, vytrvá až do krajnosti. Ba stává se nezřídka, že mocným útokem i nad samou přemocí domůže se vítězství.

Nezná citlivůstkářství. Dovede snášeti i bolest a únavu.

Je houževnatým ve své snaze, ve svém chtění po vítězství. Ale vítězstvím, které bylo vykoupeno lsí, násilím neb jakoukoli nízkostí, povrhne.

Bdělými smysly, napjatě, pozorně zaujímá ve hře své místo, připraven vykořistiti každý šťastný okamžik, aby nic se nezanedbalo: tedy přítomnost ducha a síla i ráznost v rozhodování.

Hráč bojuje vší silou: ale křik, zuření, hrubost má v opovržení. Musí se krásně postupovati ve hře, ovládati svůj hlas, krotiti každý svůj pohyb. Pravidla hry zachovává přesně. Ne proto, že soudce dává znamení, nýbrž že v pravidlech vtěluje se ta kázeň, k níž hra má vychovávat. Zápasem má býti hra, a nikoli rvačkou.

Chrání se výstřednosti v námaze tělesné za rekordem. Avšak cvičí se v různých hrách, aby všestranně byl otužilým, jak tomu učila pravidla hry již u dávných Řeků.

Tak probouzejí se opravdovou hrou ušlechtilé mužné ctnosti: svobodné chování, které ví, že je na světě ještě něco vyššího než prospěch, totiž čest a krásu. Zmužilost, která se nezalekne ani přemoci. Mužné sebeovládání, které ani brvou nepohne, i když rána dosti bolestně ho stihla. Přítomnost ducha a síla k ráznému, rychlému rozhodnutí. Ušlechtilá mysl, která v tu chvíli přerušuje hru, když zpozoruje, že protivník ve hře není obeznámený. Naprostá poctivost, i tehdy, když protivník nic nepozoruje. Spravedlnost, která v porážce nezačíná hádky, nechce býti vší mocí navrchu, avšak vítězství přijímá jako vítězství. Která dovede protivníkovi bez závesti potřásti rukou a přiznati mu: „Státně jsi se držel ve hře!“

Není taková hra něco krásného?

(Z něm. „Vom rechten Mannesum“.)

Anglická mládež a sport.

Dodatkem k pěkným slovům známého vůdce katolické mládeže německé, univ. prof. R. Gardiniho stůž zde úryvek z cestopisu německého pozorovatele Gust. Stützer, uveřejněného v protest. časopisu der „Geisteskampf“ (roč. 1918, str. 149 násl.)

Stülzer vypravuje v rozhovoru, který měl na své cestě v Anglii s jakýmsi gymn. ředitelem o výchově anglické mládeže.

„Jak soudíte o výchovném vlivu vašich mnohých her“? — tázal se Stülzer onoho pedagoga. „Z rozvrhu hodin vaší vysoké školy poznávám, že vědecké výchově věnováno je týdně jen 12 hodin, kdežto 16 hodin týdně zůstaveno je volným hrám, tělocyku, plavání atd., nemluvě ani o dobrovolných cvičeních v prázdné odpoledne.“

Ředitel odpověděl: „Cizinci se mýlí, jestliže myslí, že naše tělesná cvičení jsou jen a jen sportem; při nich otužuje se charakter a zvláště vůle veškerého našeho národa.“

Uchází-li se u našich kupců mladý muž o místo, sotva se vyhne předběžné otázce, získal-li v kriketu, golfu (skotská venkovní hra, p. p.) nebo v kopané nějakou cenu. Může-li se nějakou prokázati, jest to pro něho dobrým doporučením. Ovšem naříkají si principálové, že mladí lidé odpoledne více myslí na uzavření obchodu, než na práci, jen aby nezameškali počátku her. V sobotu, která je zvláště věnována hrám, se pracuje jen málo hodin ráno, jen co se to nejnutnější odbude. Jak vysoko si u nás vážíme her, poznáte z toho, že (anglikánský) biskup londýnský nemálo získal na své vážnosti tím, že výborně hraje golf.“

Tu přerušil jsem mluvčího slovy: „Panem et circenses, volal římský lid ve stoletích svého úpadku!“

Ale tím sáhl jsem do vosího hnízda. S jakousi vášní pokračoval ředitel: „Navštivte naše hřiště! A já vám ukáži, jak hraje nejvyšší třída kriket a kopanou. Napjatá pozornost činí nemožným nějaké překvapení. Ani nahodilý úspěch protivné strany nesmí působiti malomyslně, jako zas úspěch vlastní nesmí činiti slepým a důvěřivým. Stále převládá nechladejší vypočítavost vzhledem na možná překvapení protivníkův. Všecko záleží na vítězství, utrpená poranění tělesná se pokládají za čest. Římané nečinně přihlíželi zápasům, my do nich vkládáme to nejlepší, co máme, své osobnosti...“

Sáhl jsem po té rozmluvě (pokračuje autor), po několika knížečkách, v Anglii velmi rozšířených, které též vyšly v t. zv. Tauchnitzově vydání pod jménem „Students Edition“. Jsou to školní anekdoty z nejslavnějších anglických colleges, opravdu nádherné příběhy, vzaté ze skutečného života a částečně mistrovsky podané. Jen několik příkladů z nich zde uvádím na potvrzení toho, co o anglických hrách právě bylo pověděno.

... „Skoro všichni angličtí hoši milují nebezpečí.“ Hned se jich přihlásí deset, běží-li o to: vylézt na nejvyšší vrchol vysokého stromu a při tom se vydati v nebezpečí, že si polámeme hnáty; anebo, má-li býti přeplavána zátočina a je oprávněna obava, že v ní utoneme. Hledáš-li však společníka krotké hry na trávníku, sotva jednoho nalezneš, a to ještě toho nejmenšího.“ (Následují příklady.)

Ctižádost. „Edward prosí Toma, vůdce jedné strany při kopané, aby se směl zúčastniti zápasu. „Ale vždyť nejsi k tomu trainovaný. A není to žádný žert. V tomto čtvrtletí zlomili si dva klíční kost a asi tucet ještě dnes jich kulhá.“ „Nuž, právě to já chci!“ tvrdí Edward... Za vřavy kopanců a šľuchanců hry drží se Edward statečně až do konce a vleče se pak jak je roztrhaný, kulhající a skoro ohlušený, a ukazuje, rozpínaje kalhoty, utržené rány a praví: „To stojí za to, aby člověk žil!“ — Tom: „Osvědčil ses jako muž! Jaká je to přece ušlechtilá hra!“ Tu přistupuje k nim ředitel: „Jen tak pokračuj! Ještě z tebe může býti vůdce jedné strany při kopané, a to už je přece nějaké postavení ve škole! Skoro tak vysoké jako postavení ředitele!“ —

Až potud Stülzer v zmíněném časopise. Já k tomu ještě dodávám, že tě tu nesmí zmásti, milý mladý příteli, co v těch zprávách stojí o „vřavě, kopancích, šľuchancích“ a pod. Ani to, co tam psáno o ctižádosti a snaze po vítězství. Každá hra má i něco z toho na sobě. Ale chybil bys, kdybys jen na tom ulpěl, jak téměř obecně se stává. Hluběji prohlédni, k jakému cíli a s jakým duchem se toto snáší a podniká: aby se utužila vůle, posilnil charakter, aby z nezralého jinocha stal se opravdový muž. O to se jedná anglické mládeži (alespoň ušlechtilému jejímu jádru — jsou i zde výstřelky nezdravé) a o to musí jíti při hrách i — Tobě.

Ladislav Šinkmajer:

„Dolů s křídly!“

(Dialog materialisty a idealisty.)

Umlkly zvony na kostelních věžích, dozněly v posledním akordu varhany, pohasly svíce v příšeři vyzdobeného kostela — a davy lidu valily se ze dveří chrámových. Každý se ubíral s radostnou tváří k domovu.

Od farní budovy zahnuili na cestu, vedoucí k vesničce, ukryté v jarní zeleni lesů, dva mladíci stejného asi věku a povolání: byli oba studenti. Brzy minuli poslední stavení v městečku a vesele vykročili do polí, na nichž vykouzil květen divy své krásy a jež se koupala v zlatých paprscích slunečních. Vše se zdálo oděno v slavnostní háv na počest velkého Tajemství, jehož památka se právě konala. Boží Tělo. —

„Že už je jednou po všem!“ ozval se jeden z mladíků, jménem Josef, jenž studoval reálku. „Stále tolik rámusu a křiku — a co z toho všeho teď zbylo? Zvonění zmlklo, kadidlový dým zmizel, kvítí vítr odvál — a lidé z toho vůbec nemají užitku, Nemyslíci dav — pro nic a za nic nadělá tolik křiku a nevšímá si toho, z čeho je větší prospěch!“

„Tvrdě mluvíš, Josefe,“ odvětil gymnasta Jan, nechápeš vznešenosti a krásy víry a církevních slavností, nespátruješ v nich onu velkou poesii — —“

„Inu ovšem, poesie! Aby ses bez té jednou obešel!“ se smíchem skočil mu Josef do řeči. Leč Jan klidně pokračoval: „Tys pravil, že se dělá pro nic tolik křiku a že lidé z toho nemají užitku. S tím prostě nesouhlasím!“

„Čekal jsem takovou odpověď. Snadno se řekne: nesouhlasím, ale udej mi také, proč?“

„Nebudu se ti zmiňovati o důvodech teologických, neboť bychom zašli v rozhovoru příliš daleko. Leč jdi a otaž se prostinkého dědečka, nemá-li z víry užitku; ptej se na to každého, jenž už pocítil tíži života a nese na těle mnohé jízvy z ve-zdejšího boje, a seznáš, jak velký je užitek z víry! Uslyšíš, jak mocnou oporou byla víra každému na dlouhé pouti životní, jak vyváděla lidi z propasti zoufalství. Šediny starců a stařen ti povědí, čím jim byla víra v dobách, kdy je všichni opustili a z hrubého egoismu nevšímali si jejich žalu, bolesti a nedostatku, ano i přes jejich mrtvoly byli by se hnali k modle zlatého telete! Co jim tedy poskytovalo sladký balsám útěchy, co jim podávalo naději, co jim bylo nejužitečnější? Byl to svatostánek a víra v Tajemství svátostné, jež tam při plápolu věčné lampy zve k sobě všechny, kdož jsou obtíženi starostmi a bolem, aby z prachu této země byli vyvýšeni na dítky Boží! Tam ustavičně slyšeli hlas: „Doufej, synu!“ — tam zapomněli na vše a cítili v duši svatý mír. Chápeš nesmírný užitek pro lidskou duši, plynoucí právě z víry?“

„Bohužel nechápu,“ řekl po krátkém uvažování Josef a pokračoval: „Co pomůže plaziti se před oltářem a pocítili za to nějakou útěchu? Lepší jest útěcha, které možno dojíti bez oltářů a vůně kadidla, bez hudby a básnického zpěvu — útěcha, kterou podává zlato a stříbro praktickým lidem, kteří se nestarají o zbytečné věci. Zkrátka, plný žaludek a nacpaný měsíc, toť nejlepší útěcha v stáří i v mládí!“

„Tvůj konečný soud jest příliš ostrý,“ odvětil klidně Jan. „Snad by bylo možno něco podobného tvrditi tehdy, kdyby podstata člověka nepředpokládala duši, neustále toužící po něčem velkém, vznešeném, po něčem nehmotném a ideálním, po pravém Dobru a Krásnu, po Bohu. Tato touha je nenasytná, ničím jiným se nedá ukojiti, takže sv. Tomáš Akvinský volá u vytržení: „Jak velká jsi, duše lidská, když tě nic nenasytí kromě Boha!“ Ostatně něco podobného pronesl i náš český básník. Četls nedávno „Troje paměti Víta Choráze“ od Zeyera a viděls tam onu touhu po ideálu, jíž nemožno utopiti ani v moři zlatém ani ve svůdně krásných jezerech rozkoší a po-žitků. Marně usiloval Choráz o pokoj, marně krotil onu touhu, hledal pro ni ukojení ve věcech tohoto světa, až konečně došel k závěru:

„Ne ve věcech, jen v Bohu najdeš pokoj,
ó duše zmítaná, takový pokoj,
ne jako dává svět, jak Kristus dává!“

A hle, to, k čemu dospěl Choráz po cestě plné trudu a zklamání, to ví každý prostý člověk, věřící již od mládí, a nejen ví, nýbrž i prožívá a pocítuje. A třeba je chudý, přece má poklady největší: klidné svědomí, spokojenost, po nichž tolik lidí touží a jichž nenalézají ani v bohatství ani kde jinde ve světských radostech. A proto není a nemůže býti věcí zbytečnou to, co nám pomáhá k štěstí, spokojenosti a k vzá-jemné lásce!“

„Možná, že je tomu tak, neboť skutečně nedá se v nás utlumiti ona tajemná touha po tom, co není poutáno hmotou,“ řekl Josef.

Oba přátelé kráčeli vedle sebe mlčky, jsouce zabráni v myšlenky, až konečně navázal nit hovoru Jan:

„Leč nejen tyto věci mají pramen ve víře v Boha, ale duch lidský nalézá tam hojně látky, aby ji zpracoval ve skvělé a vznešené činy. Kolik básníků již odělo v roucho poesie prostou zvěst z evangelia o tajemné události betlemské! A projdeš-li říší umění, uzříš, že téměř celou Knihu knih oděl duch lidský v roucho básnické, nebo zvěčnil štětcem, nebo vryl v mramor. Jaká to pastva pro oko lidské, jež unaveno fádností všedních věcí vidí tu kus vráceného ráje, vidí velikost duše a triumf její nad hmotou! A to jest opět z veliké části ovoce náboženství a jeho tajemství, jež svou vznešeností láká umělce, aby podrobili hmotu velké myšlence!“

„Pěkně mluvíš, Jene,“ pravil s úsměvem Josef, „leč tu se třeba na věc dívati také se stanoviska praktického a prospěšného celku, a nejen jednotlivcům“.

„Jak to myslíš?“

„Hned ti to vysvětlím. Tvá řeč by snad měla odůvodnění, kdyby člověk neměl — žaludku. Že však tomu tak není, tedy pro nás, lidi praktické, naprosto nemůže býti poesie, sochařství a malířství něčím nutným nebo potřebným k existenci. Naopak je to přítěž a ochuzování lidstva o užitečné věci, neboť mramor proměněný ve vápenec je mně milejší, než nejnádhernější socha mramorová, poněvadž jej možno zužitkovati. Bez Dantovy „Božské komedie“, bez Čecha i Vrchlického, bez Raffaela i Brandla, bez Michelangela i Myslbeka by se lidstvo snadno obešlo a dnes bychom měli méně snů nadšených pro ně, a více lidí praktických, snažících se pomoci lidstvu k bohatství a blahobytu. Oč výše než všichni takoví stojí třeba vynálezce střelného prachu! Ten nám svým vynálezem otevřel skály a v nich hojné poklady přírodní, ten vůbec člověku umenšil namáhavou práci, když se chtěl dostat do nitra země, nahradil drahé ruce dělníků a tím zvětšil naše bohatství! Toť užitek skutečně veliký! Leč básníci? Darmo mluvit!“ —

„Nesnadné je přesvědčiti toho, kdo úmyslně nechce nic viděti,“ započal svou řeč klidně Jan. „Pravíš, že básníci ničím lidstvu neprospěli. Než užitek z jejich práce je přece veliký. A v čem spočívá? Básníci byli učiteli lidstva, oni byli průkopníci vzdělání a základem všech dobrých snah u lidí. Z jejich děl ještě dnes vane pravý duch lidství, povznesený nade vše nízké a zvířecí, nad závislost na hmotě; ona mluví k nám o pravém štěstí a aspoň z velké části hledí v nás krotiti nízké touhy — ovšem mluvím o pravém ideálním básnictví, a ne o různých jeho dnešních extrémech. Zato — abych užil tvého přirovnání — vynálezce střelného prachu stal se nepřímou, snad i proti své vůli, původcem neštěstí a hrůz. Dnes miliony lidí proklínají den, kdy po prvé bylo užito tohoto hrozného nástroje lidské krutosti a hrabivosti. A ta hromada zlata a jiných kovů, které byly snáze vyrvány pomocí prachu z lůna země, aby se staly „irritamenta malorum“, jak je zove básník, jenž na vlastní oči viděl spousty a smutné účinky mamonu v Římě, ta je již draze zaplacená životy tolika lidí. Potoky krve, moře slz, hromady mrtvol a zraněných údů, zničené existence, neštěstí tisíců, toho, na čem věky svorně pracovaly, vdovy a sirotci v počtu nesmírném to jsou hrozní svědkové proti užitku prachu! Či myslíš, že hrouda zlata stojí za toliké oběti? Ó, pak věru hroznou to mzdu odvádí lidstvo nenasytné lakotě a materialistickému snažení!“

„Tu skoro bych měl uznati, že máš pravdu; leč z toho ještě neplyne, že básně a jejich původcové jsou pro člověka tolik nutní.“

„Nechci snad tvrditi, že jsou nutní. Možná, že na čas by se bez nich někdo obešel, ale úplně asi sotva, neboť lepší část člověka nutně žádá také nějaké potavy. Když pak člověk tělesnou prací unavený si chvíli odpočine, tu s radostí vztahuje ruku po knize, aby četbou v ní osvěžil duši, již bylo trapno, když člověk byl dlouho zaměstnán prací hmotnou a ji zanedbával. Tys ještě snad nepocítil potřeby básní a umění vůbec pro osvěžení člověka, a proto nevěříš. Chápu arci úplně tvé smýšlení, jež ti takoruka vnutilo materialistické okolí, neboť dnešní svět neuznává nic za potřebné a užitečné, co neslouží zlatému teleti nebo Bacchovi. Dobře vystihl tuto náladu dnešní mládeže a celé společnosti Svatopluk Čech v básni „Sníh“. Opsal jsem si ta slova do zápisníku a hned ti je přečtu. Píše o mládeži takto:

„Zdá se mi, že z ciziny jen bere každý roub,
moderním se heslům koří, nezkoumající věci hloub.
A že heslem reforma teď, každý z mladých adeptů
o překot vše reformuje podle cizích receptů.
Že tam jinde staré boří v boření se také tuž,
do všeho buš, co kde stojí — tak jen slavný budeš muž.
Popírej vše zkrátka šmahem, co se pravdou zvalo dřív,
kde tvůj otec nadšen blouznil, pohrdlivě rety křiv,
soucítěně hoď po něm okem, že jsi o sto honů dál;
pro tebe jen hluché fráze, krása, ctnost a ideál,
k smíchu dětské vlastenčení, naivní kult národa,
ba již také starosvětská osvěta a svoboda!“

Toť charakteristika dnešní doby, ne příliš skvělá, ale žel Bohu pravdivá, trpce

pravdivá! — Doufám však pevně, že lidstvo najde opět pravou příčinu spokojenosti a štěstí.“

„Naše názory v těchto věcech jsou nesmiřitelné a není možný mezi nimi kompromis,“ pravil Josef, po chvíli dodal: „V této věci jedině souhlasím s Platónem, jenž umění a básnictví chtěl úplně ze státu vyobcovati. Tehdy přece jednou usuzoval prakticky a nechal všechny ideje a všechno filosofování plavati. Ale nač začínati opět novou kapitolu našeho sporu? Raději si pospěšme, neb poledne se blíží a rozřešení žaludeční otázky teď na mne více doléhá než rozřešení záhad našeho sporu. Já, pokud se mé osoby týče, vždy dám přednost plnému stolu a plné kapse před knihami a uměním celého světa. Nemohu přece žíti jako pan Brouček na měsíci?“

„Však tento rozdíl v názorech nijak nerozdvojí našeho přátelství, není-liž pravda?“ tázal se Jan a s úsměvem pohlédl na druhá.

„Ovšem, o tom se nemusí ani debatovati! Možná, že i mne přivedeš na svoji stranu, neb jsi velmi bojovný; ale ujišťuji tě, že se ještě hodně napotíš,“ se srdečným smíchem dodal Josef.

Za této řeči došli již k vesničce, z níž je vítal štěkot psů. Pojednou se rozhlaholil nad krajem hlas zvonu a zanikal se sterou ozvěnou v hloubi lesů. Oba přátelé se srdečně rozloučili a zamířili k domovu. Nad vesničkou nesl se hlas zvonu, nesl se nad prázdnotou a hříchem světa, jasný a volný, nesl se výš a výš v blankytnou oblohu.

A z dálky z hučení továrny temně a řezavě zaznívalo volání sluhů hmoty: „Dolů s křídly . . .!“

Aug. Borecký:

Vývoj aviatiky v posledních letech.

Světová válka přinesla plný rozmach letectví. Evropské státy ještě dlouho nebyly by pochopily význam vzdušné dopravy pro lidstvo po stránce národohospodářské, avšak její význam vojenský byl příčinou, že jsme byli svědky onoho horečného úsilí: dosáhnouti převahy ve vzduchu. Válčící státy přímo závodily v zakládání továren na letadla a rozmnožování vzdušného loďstva. Vždyť jen Francie, která na počátku války měla sotva 200 letadel, při průměru měla již ohromné loďstvo 10.000 a dnes — francouzské továrny vyrobí měsíčně na 3 000 letadel.

Jest přirozeno, že tento rychlý rozvoj letectví, který měl účel čistě vojenský, nebyl zdravý. Letadla stavěná na rychlo byla nedokonalá, též materiál byl namnoze špatný, neboť nemohl býti náležitě prozkoušen. To bylo příčinou mnohých neštěstí ještě po válce, která budila pak nedůvěru obecního a propagaci letectví velmi uškodila.

Po válce, kdy stavba letadel výhradně vojenských pozbývala významu, zbyl zde rozsáhlý průmysl letadlový, který bylo třeba udržeti při nejmenším v plném rozsahu. Továrny počaly tedy vyráběti vedle sportovních hlavně letadla obchodní, pro osobní a poštovní dopravu. A tak znenáhla počala se vyvíjeti vzduchoplavba obchodní, která dnes nabyla velkých rozměrů. Zakládány byly společnosti, které na vzdušných tratích, spojujících důležitá města evropská, obstarávají pravidelnou dopravu osob a pošty. Naše hlavní město, v němž již nyní stýká se několik tratí, bude jednou důležitým vzdušným uzlem.

Stavba letadel vyvíjela se nyní klidným tempem a brzy byl pokrok zřejmý po všech stránkách. Četné závody rychlostní, vytrvalostní a jiné, jakož i letecké výstavy, pořádané ve velkých městech evropských, jsou toho nezvratným důkazem. Můžeme tedy po válce sledovati ve stavbě letadel dva směry, paralelně se vyvíjející.

První směr, konservativnější, buduje na základě přísného studia aerodynamických zákonů a hledí svoje poznatky uplatniti na poli aviatiky vojenské a civilní. K tomu účelu jsou zřizovány četné aerodynamické laboratoře, které provedly ve stavbě letadel mnoho změn, často radikálních. Ve stavbě letadel, u nichž nyní respektovány základní požadavky moderní techniky, totiž spolehlivost, ekonomie a trvanlivost, jeví se velká rozmanitost.

Jsou to na prvním místě velkoletadla dopravní, praví to letadloví obři, schopni unést vyjma pošty až i 30 cestujících. V trupu jejich je totiž kabina, zařízená se vším pohodlím. Ani vysílací a přijímací radiostanice zde nechybí.

Letadla tato byla dříve konstruována ze dřeva a vykonala v obchodním letectví dobré služby. Nyní z důvodu větší bezpečnosti stavěna jsou celá z kovu a to z oceli a duralu. Letadla celokovová počali první stavěti Němci a Angličané. Francouzští konstruktéři, zejména Farman, jehož dřevěný „Goliath“ vykonal řadu letů bez jediného defektu, drželi se dlouho konstrukcí dřevěných. Nyní však i tam slaví kov své vítězství. Letadla dopravní jsou většinou dvojplošníky rozměrů úctyhodných; u některých kolosů, jejichž trup jest až 15 metrů dlouhý, činí rozpětí křídel 25 metrů.

Vrtule, jichž může býti i více, poháněna jest jedním až čtyřmi motory. Výkonnost jejich jest různá a závisí od únosnosti letadla a jeho dokonalosti, úhrnná nepřesahuje však 1000 koní. U těchto, jakož i u těžkých bombardovacích letadel dává se přednost soustavě vícemotorové hlavně z důvodů bezpečnostních. Celek konstruuje se pak tak, aby pilot při poruše některého motoru vhodným uspořádáním výškových a směrových kormidel i křidélek udržel rovnováhu a mohl letadlo dále ovládati a vésti. Velkoletadla přes svoji únosnost a rozměry jsou dosti pohyblivá a létají značnou rychlostí, průměrně 150 až 200 km za hodinu. Cestování na nich jest proto rychlé a pohodlné, mimo to vzdušné trati jsou přímé, bez překážek, což u jiných dopravních prostředků není.

Je přirozeno, že dokonalost letadlového motoru jest nejdůležitější podmínkou bezpečnosti a úspornosti letadla. Proto konstrukci letadlových motorů a jejich zdokonalení věnována byla veliká péče; výsledky byly pak překvapující. Dnes vyrábí se spolehlivé motory nejrůznějších výkoností, podle potřeby. Staví se též motory ohromných výkoností 600 ano i 1000 koní. Mají tu výhodu, že jsou menší a lehčí, než více motorů slabších téže úhrnné výkonosti, jejich konstrukce a výroba jest však spojena s většími potížemi. Hodí se hlavně pro letadla závodní a vojenská.

Pro vojenské účely staví se letadla stíhací, výzvědná a bombardovací. Základním požadavkem je tu silný motor, jenomže požadavek tento omezen je podmínkou, aby letadla byla též snadno ovladatelná a citlivá.

Zajímavý je též vývoj závodních letadel rychlostních. K dosažení co možno největších rychlostí staví se letadla takového tvaru, aby škodlivý odpor vzduchu za daných podmínek byl co nejmenší. Proto trup jejich je štíhlý, otvor pro pilota nepatrný a podvozky konstruuji se zatahovací do trupu nebo nosné plochy. Motory užívané jsou silné a lehké, ale málo spolehlivé. Vůbec rychlostní letadla jsou nejméně spolehlivá, hlavně nebezpečná je u nich přistávací rychlost, která mnohdy dosahuje až 180 km za hodinu. Na nich při rychlostních závodech docíleno bylo rychlostí přímo úžasných a postavena tak celá řada rychlostních rekordů. Nyní náleží světový rekord, o který veden boj mezi Francií a Amerikou, Američanům. Ohromná tato rychlost 429 km za hodinu jest největší, jakou se vůbec člověk z vlastní vůle pohyboval! Na letadle dosáhl člověk také největší výšky na světě, vystoupiv do výše 11 km, čímž překonal nejvyšší horu světa o více než 2 km.

Vedle tohoto směru vyvíjí se však směr mladý, výzkumný, zamítající těžké a důkladné draky a stakoňské motory. Jeho snahou je učiniti aviatiku přístupnější širší veřejnosti a učiniti z létání vděčný sport.

Jest to především létání bez motoru či t. zv. plachtění. Na myšlenku tuto byl člověk přiveden pozorováním letu velkých ptáků, orlů a albatrosů, kteří létají nad mořem nebo horstvem značnou rychlostí po celé hodiny, aniž hnuli křídlem. Tito ptáci při letu využívají totiž vzdušných proudů, které vznikají nad příhodným terénem. Proto zastánci tohoto směru tvrdili, že letadlo správně vyřešené a dokonale ovladatelné může létat vůbec bez motoru. Myšlenka bezmotorového letu není nikterak nová, neboť první pokusy o let vůbec jsou již jejím řešením, používáním motorů jako pohonného prostředku se však na ni zapomnělo. Před válkou učiněno bylo sice několik pokusů o její nové vzkříšení, avšak vřava válečná všechno utlumila. Po válce chopili se myšlenky plachtění první Němci, a brzy překvapili celý svět řadou krásných výkonů na bezmotorových letadlech. Na závodech, pořádaných každoročně na Wasserkuppe, udrželi se němečtí piloti i po několik hodin ve vzduchu. Nyní teprve ostatní svět, který hleděl dosti nedůvěřivě na tento nový směr v letectví, doháněl to, co zameškal. Francouzi nesli nemile primát Němců v plachtění a záhy je předstihují.

V dějinách letectví významným bude osmihodinový let francouzského pilota Maneyrola, provedený minulého roku na alžírských pláních.

Bezmotorová letadla stavěna jsou ovšem jinak nežli motorová. Jsou to lehounké, jedno i dvojplošníky, snadno ovládatelné. Křídla velkého rozpětí a tlustého profilu jsou na koncích křivitelná. Konstrukce jejich jest velmi jednoduchá. Letadla startují na mírném svahu, nakloněném proti směru větru, kde jsou pomocí gumových lan tažena proti větru tak dlouho, dokavad se „neodlepí“. Potom letec manévrováním kormidel a zkřívováním ploch využívá každého nárazu větru a tak udržuje se ve vzduchu.

Plachtění má však mnohé nevýhody, které se nedají odstraniti. Jest totiž příliš vázáno na vhodný terén, na směr a sílu větru a vůbec na atmosférické poměry. Proto zůstane nadále dobrým sportem, konečným řešením problému létání však není. Ono však přivedlo konstruktéry na myšlenku stavěti letadla se slabými motory.

Taková letadla, zdokonalená poznatky, nabytými při plachtění, mohou jedině učiniti letectví populárním.

Úspěchy na tomto poli docílené jsou skvělé. Ukázalo se, že letadla tato, opatřená prozatím motocyklovými motory, vyhovují ve všech směrech. Mohou býti lacino udržována, transportována a létání na nich není těžké ani nebezpečné. Až budou opatřena dobrým leteckým motorem asi o výkonnosti 20 koní, který je problémem dneška, přednosti jejich ještě vzrostou. Až odstraní se některé konstruktivní obtíže, budou prý asi dvakrát tak drahá jako motocykl. Doufáme, že letadla se slabými motory najdou si cestu do veřejnosti a uskuteční tak ideál sportovního a praktického letadla.

Karel Fadrus:

Uhlazenost řeči.

Bratři Josefovi přišli do Egypta nakoupiti obilí.

Předstoupili před Josefa a poklonili se mu. Josef obořil se na ně, že jsou vy-zvědači. „Není tak, pane,“ odvětili, „ale služebníci tvoji přišli, aby nakoupili pokrmů.“ Když přišli po druhé, tázal se jich na zdraví otcovo. Řekli: „Zdráv jest služebník tvůj, otec náš a ještě jest živ.“ A šklonivše se, klaněli se jemu.

Kočovní pastýři — a jak uhlazeně mluví!

Nauč se mluvití podobně!

Mluví-li rovný s rovným o třetí osobě, jmenují ji pouze úředním titulem nebo příjmením beze slova pan. Mluví-li mladší se starší osobou o třetí osobě vážené, předeseílá jejímu příjmení nebo titulu slovo pán, paní.

Student tedy mluví se studentem o řediteli, profesoru, s váženými osobami toliko o panu řediteli, panu profesorovi. Ptá se staršího na zdraví pana otce, paní matky, slečny sestry a pana bratra; starší ovšem může s mladším důvěrněji mluvití pouze o tatínkovi, mamince, bratrovi a bratříčkovi, sestře a sestřičce.

Venkovan mluví o své ženě, o svojí, o své starší, venkovanka o muži, o svém, o svém starším.

Měšťák mluví o choti, o manželce, o své paní; měšťanka o choti, o manželu.

Tážeme-li se lidí z města po manželovi, ptáme se po panu choti nebo paní choti; mluvíme-li s lidmi prostými, nebudou zazlívati, užijeme-li slov hospodář, pan-táta, manžel, hospodyně, panímáma, manželka.

Na Slovácku je městečko, známé zpanštělostí; okolní vesničané jmenují „měšťany“ půlpány, metlaři a frabaři. Měšťanky a měšťané si ovšem navzájem onikají.

Sejde se „paní“ Fialová s „paní“ Jahodovou. „Prosím jich, paní Jahodová, co dělá jejich pán?“ „Vypravuje se prosím, paní Fialová, na ptaní.“ „Řeknou mu, prosím jich, paní Jahodová, až půjde aby se stavil u nás, náš pán půjde taky.“ „A nepůjdu prosím na klásí?“ „Půjdu paní Fialová, jenom co upeku mému pánovi na křídýlce koláč.“

Pravda, to je pěkné, sám „pán“ a „paní“ A „prosím“ napořád. Tomu se říká Fin de siècle, nejmodernější a nejhloupější.

Zajisté, mnozí staří chtějí býti zdvořilými, užívají slova prosím vhod a nevhod. Ty uživej ho toliko vhod!

Užívej ho, když o něco prosíš.

Přítakáš-li, řekni ano tatínku, ano maminko. Nepřisvědčuješ-li, řekni: ne pane řediteli, ne pane profesore! Nikdy neužívej samotného ano nebo ne! Slovácká matka poučovala chlapce, že velebnému pánu nepřisvědčuje se mh, nýbrž aha.

Ty měj se před obojím stejně na pozoru!

Nerozuměl-lis otázce, netaž se pouhým „co“. Co jste prosím řekl? Co jste ráčil říci? Promiňte laskavě, račte prominout, přeslechl jsem.“

Mládež namnoze štítí se užívati slova ráčiti. Je prý to nerepublikánské. Podivno! Republikán Francouz říká „s' il vous plaît“ a sebevědomý Angličan „if your please“ což značí „jestli vám libo“ nebo „račte“. A přece jich neubude.

Majíť ovšem Francouzi i Amgličané úsloví podobná našemu „buďte tak dobrý“, „buďte tak laskav“, kterými pro zpestření řeči sloveso „ráčiti“ se nahrazuje.

„Otec tvůj a já se žalostí hledali jsme tebe,“ vece Panna Maria dvanáctiletému Ježíši Vyjádřuje se zdvořile Když jste se provinili dva, při doznání jmenuj napřed sebe; když jste učinili něco chvalitebného, jmenuj napřed druhého.

Post omnes ego. Já naposled.

Pod Bezkydami světili novou školu. Po svěcení odevzdával předseda místní školní rady učiteli klíče. Předseda — revírník — rozuměl dobře myslivecké latině, ale řečníkem nebyl a na promluvu se nepřipravil. A odevzdav klíče, oslovil školní mládež: „Děti, poslouchejte pana učitele, aby z vás byli hodní,“ zarazil se, zakoktal, „aby z vás byli hodní“, a zase koktal, až vyrazil ze sebe „aby z vás byli hodní — tento“. Pasekáři mysleli na hodné lidi, pan okresní hejtman na hodné občany, pan farář na hodné křesťany a pan revírník rděl se studem nad hanbou, kterou si udělal.

Měl se připraviti.

Nešťastná ukazovací náměstka „tento“, je často náměstkou pro všechny tři rody, pro obě čísla, ba stává se i slovesem „tentovati“.

Mnohý místo „tento“ vplítá do řeči „víte“, „rozumíte“, „já řku“, „teda“ a jiná komická slovíčka. Tak sesměšňuje sebe i svou řeč.

Leckdo dodává řeči váhy a slovům důrazu klením. Mnohdy je to zrovna hříchem; říkati „sakra“ není hříchem, ale sprostotou je.

Studente, chceš sebe samého sesměšňovati, nebo chceš sprostotou? Trvám nikoli.

Má-li tvůj přítel zvyk užívati slov obhroublých a směšných, uvědomuj ho nebo navyknul-li si na nějaký směšný pohyb a posuněk, upozorni jej na to. Pakli on upozorní tebe, pěkně mu poděkuj.

Mladost, radost.

A mládí překypuje netoliko radostí, ale i energií. Z nadbytku energie tvoří si studující mládež nevkusná slova, úsloví, celou studentskou řeč, a to obhroublou.

„Odi profanum vulgus et arceo“ dí Horác v ódách. Hantýrku, jinochu, ponechej zlodějům a kriminálníkům! Pro studenta je dobré toliko nejlepší.

E m. K u b í č e k S. J.:

K životu M. Jana Husi.

Věnováno památce † Msgra. Dra. Jana Sedláka, prof. bohosloví v Brně.

Až do října r. 1923. věřilo se obecně a přednášelo se ve školách, že M. Jan Hus narodil se v Husinci u Prachatic. Prof. Jindřich Vančura jal se dokazovati, že Husovým rodištěm je Husinec u Klecan nedaleko Prahy, a jeho důvody našly ohlas ve veřejném tisku. Již dva roky před ním Aug. Sedláček v Č. Č. H. (Český Časopis Histor., vydávaný prof. Dr. J. Pekařem) pronesl vážné pochybnosti proti všeobecné tradici, ale vývodům jeho nevěnováno pozornosti. Proti Vančurovi ozvali se mladší historikové a zvláště univ. prof. Dr. Václav Novotný, přední znalec doby Husovy, který uvedl nová data, na nichž vybudoval nové důkazy tak, že prof. J. Vančura prohlásil, že je vývody prof. Novotného přesvědčen.

V prosinci r. 1923. v Č. Č. H. na str. 460. prohlásil však Dr. Pekař: „Jsem si vědom, že za takové situace není úkolem právě vděčným rozvířiti spor znovu. Ale nemohu si pomoci: čím více jsem spor sledoval, tím více mne ovládalo přesvědčení,

že způsob, jímž je veden, přispěje sotva k poznání pravdy. Otázka zaujala mne i jako kritický problém, na němž lze zkusit pohotovost k řešení metodickému. Mám krátce za svou povinnost poukázat nejen na některé momenty, jež unikly pozornosti sporných stran a jež považuji za důležité pro posouzení věci, ale pokusit se i o vlastní samostatné řešení její . .“

Uvedu jen některé vývody prof. Pekaře, pokud spor nejlépe osvětlují. Prof. Novotný snesl pečlivě všechna data o rodišti Husově, z nichž vychází na jevo, že máme tři svědky z prvního století po smrti Husově, Eneáše Sylvia z r. 1458., norimberského kronikáře Meisterlina z let 1486—88 a převora cister. kláštera ebrašského u Bamberka, Niblinga z r. 1503—1504. Tento klade rodiště Husovo přímo do Husince u Prahy a první dva svědkové, na sobě nezávislí, zdůrazňují, že Hus se narodil ve vsi Husinci, kdežto Husinec u Prachatic byl městýsem, městečkem zcela jistě r. 1359, ne-li již od svého založení. Středověký člověk podle prof. Pekaře rozeznával velmi pečlivě ves od městyse; vždyť to byl tenkrát rozdíl podstatný, rozdíl sociální třídy. Mimo to první překladatelé kroniky Sylviovy byli rodilí Češi a přejali zprávu jeho bez opravy nebo protestu. Prof. Pekař jako odborný znalec poddanských poměrů v Čechách na základě katastru tereziánského konstatuje, že Husinec u Klecan byl skutečně nepatrnou vsí, patřící původně panenskému klášteru u sv. Jiří na hradě pražském, v níž byly ve stol. 18.—17. jen tři usedlosti, a jak Pekař má za to, byly i ve stol. 14. „V jedné z nich zrodil se po mém soudu M. Jan Hus“ — praví Pekař l. c. str. 473. Zprávy, mluvící výslovně o městečku Husinci u Prachatic jsou teprve ze 16. stol., zpráva o rodném domku Husově v Husinci je dosvědčena teprve v 17. stol. Zánik tradice místní v Husinci u Klecan o Husovi a jeho rodném domku dá se snadno dle prof. Pekaře vysvětliti nepatrností visky o třech číslech domovních a střídáním majitelů usedlostí. Velikou důležitost přikládá prof. Pekař svědectví převora a historika ebrašského Jana Niblinga. Cisterciácký klášter Ebrach je při západních českých hranicích v Bavorsku, z něho vyšli ve 12. stol. zakladatelé kláštera v Nepomuku, kteří s klášterem mateřským jistě udržovali slálé styky. Po vypálení kláštera nepomuckého husity, uprchli mniši do Ebrachu, kde se zdržovali snad po desítleť. „V Ebrachu tedy měli proč obírali se hojně českou otázkou a pamatovati na Husa“ (prof. Pekař str. 467) Nibling pak tvrdí zcela určitě: „Znamenatí sluší, že Jan Hus proto se nazývá Husem, poněvadž byl narozen v české vsi blízko Prahy.“

Prof. Novotný připisuje největší sílu tomuto svému důkazu: Štěpán Pálec, učitel a později největší odpůrce Husův na koncilu kostnickém, ve svém latinském spise, „Antikus“ str. 115. vytýká Husovi, že si odporuje, když r. 1412. se vzpírá odsouzení článků Viklefových, týchž článků, s jichž odsouzením Hus r. 1403. na valném shromáždění universitního národa českého souhlasil. Apostrofuje pak Husa takto: „Byl jsi tam se svými spoluapoštoly, tam jsme kacířské články zavrhl, jakož je mnoho svědků toho a máme protokol o tom odsouzení, jenž byl sepsán rukou písaře Michala, tvého „compatriote [ae].“ Novotný přesvědčivě dokazuje, že písař Michal tu jmenovaný je Michal z Prachatic, veřejný notář. Tohoto Michala nazývá Pálec krajanem Husovým, kompatriotou. Tím dle prof. Novotného je dokázáno, že Hus jako krajan Michala z Prachatic musí býti zrozen v Husinci u Prachatic. Pekař nyní Novotnému bysře a přesvědčivě dokazuje, že slovo „compatriota“ podobně jako „coapostolus“ (spoluapoštol) může míti pravděpodobněji význam obrazný a pak znamená tolik jako spolu-vlastenec, spoluobčan, t. j. věrný stoupenec.

Otázka tato je celkem významu podřízeného, a proto ani „klerikálové“ nemohou z celého sporu vyvozovati důsledky. Ovšem podle logiky Hájkovy analogicky jako v otázce o sv. Janu Nepomuckém mohla by se postavití tese, že byli dva Janové z Husi, jeden z Husince u Prachatic, druhý z Husince u Prahy, a pak dle logiky popíračů existence sv. Jana Nepomuckého, že ani M. Jan Hus nežil. Jen jedno je nepochopitelné, proč ctitelé Husovi se tak houževnatě drží staré tradice, a proč i profesorovi Vančurovi, jehož celkové stanovisko proticírkevní je známo, hrozili ztrátou popularity pro jeho nevěru v Husinec u Prachatic jako rodiště Husovo. Proto tím větší uznání a obdiv budiž prof. Pekařovi, který i po kapitulaci Vančurově dle svého hesla „padni komu padni“ železnou logikou dokazuje, že spor o rodiště Husovo není ukončen definitivně, ba že dle větší p r a v d ě p o d b n o s t i je rodištěm mistrovým Husinec u Prahy.

Značná část naší inteligence bohužel se tak topí v předsudcích o Husovi a církvi

katolické, že je již neschopna souditi objektivně v této otázce, jak o tom svědčí i poznámka Pekařova na konci článku: „Pro trvalejší paměť o způsobu polemiky politického denníku „Venkova“ Proti článku ještě nevytištěnému stačí citovati jedinou větu: „Myslíme, že klerikálové vyšlou skutečně někoho aby se pokusil vyvrátiti Novotného. Jen kdo asi bude chťiti podniknouti tuto marnou práci?“

Prof. Dr. Jos. Pešek ve své dějepisné učebnici pro nejnižší třídy škol středních „Má Vlast“ v I. vyd. na str. 47. vypravuje, jak byl Hus po rozsudku církevně potrestán, totiž degradován. Mezi jinými praví: „Tonsura (pleš) pak sedřena mu byla cihlou.“ Dr. Sedlák ve svém díle „M. Jan Hus“ na str. 351 praví, že degradace na něm byla vykonána dle formuláře předepsaného v pontifikálu: sňata s něho mešní roucha

Obřady byly pak tyto: Kněz odsouzený k degradaci, byl vyveden na tribunu, vystavěnou mimo kostel, jsa oděn všemi rouchy bohoslužebnými s kalichem v ruce, jako by měl jíti k oltáři. Tak byl předveden před biskupa sedícího na stolci, vedle něhož zaujal místo i světský soudce. Shromážděnému lidu oznámila se příčina odsouzení a čten rozsudek. Pak byl odsouzenci odňat kalich jako symbol jeho svatého úřadu a z rouch bohoslužebných jedno za druhým odebrány, mezitím při každém odložení roucha byla pronášena sesazovací formulka. Na to palec a ukazováček, které při svěcení kněžském jsou olejem mazány, nožem — ale bez prolití krve — byly cstrouhávány. Také hlava byla ostříhána, aby tonsura zcela zmizela. O nějaké cihle není tu ani zmínky.

* * *

R. 1921 vyšlo v Praze veliké dílo: M. Jana Husa Život a učení. Díl I. Život a dílo. Napsal univ. prof. Václav Novotný. V 3. části, právě nyní vycházející, podává univ. prof. Vlastimil Kybal soustavný výklad Husova učení. Celé dílo bylo vyznamenáno v soutěži první cenou České Akademie.

Dílo prof. Novotného podrobil pečlivé a svědomité kritice prof. Dr. Ant. Kubíček z Kroměříže, která byla uveřejňována v brněnské „Hlídce“ ve všech číslech roč. 1922. a ukončena v zářijovém čísle roč. 1923. Z rozsáhlé úvahy Kubíčkovy je patrna znalost příslušné literatury; stopuje prameny Novotným udané a užívané, zná dobře i čelné dějepisce protestantské z Německa, kteří psali o Husovi, a podrobuje klidné kritice úsudky Novotného. Rád také uzná, co je v díle chvály hodno. Nicméně je nucen na mnohých místech učiniti výtky takové, které o díle vážně vědeckém jsou neslýchané. Tak na př. v Hlídce r. 1922. str. 166 píše kritik: „Dle úmyslů prof. Novotného má dílo jeho jistě „hovořiti k pokolením dosud nenarozeným,“ a přece on sám značně snížil jeho vědeckou cenu nápadným množstvím silných výrazů a nadávek, jimiž za každým krokem častuje nepřátele Husovy a jejich jednání.“ K místu díla Novotného, kde líčí dlouhý a spletený spor odpustkový, podotýká kritik: „Tak se psává v pamfletech, ne ve vědeckých dílech.“ Jinde zase se mluví o „fanatické strannickosti prof. Novotného.“

Na konec své recenze shrnuje Dr. Kubíček svůj úsudek v tato slova: „V práci, jejímž autorem ve vyznamenaném díle je prof. Novotný, nacházíme přecetná místa, s nimiž se stanoviska vědeckého nelze souhlasiti. I druhá její část, které jsou mé úvahy věnovány, je přeplněna prudkými, nevěcnými útoky na církev za dob Husových. Autor opět napadá její učení; zastance církve, Husovy protivníky, takřka šmahem odsuzuje, Hus však se svými stoupenci vystupuje u něho ve světle nejkrásnějším. I v dějinách M. J. Husi vytvořila se mohutná tradice; mnohé lexie nabyly tu „občanského práva“; jsou sice bez vědeckého podkladu, nicméně setkáváme se s nimi u historiků za každým krokem; nevyjímám v té příčině ani knihy našeho spisovatele.“

Srovnáme-li nyní dílo prof. Novotného s dílem předčasně zesnulého Dra. Jana Sedláka (M. Jan Hus vyšlo v Praze 1915. nákladem dědictví sv. Prokopa), jsme nuceni ještě více oceňovati dílo Sedlákovo. Na jaké mravní a vědecké výši je tento veliký spis, jak je spravedlivý a uznalý i k Husovi, jak vytýká i dokázané chyby v církvi. Věru, kdyby zesnulý Dr. Jan Sedlák nic jiného po sobě nezanechal než toto dílo, na němž víc než deset roků pracoval, o němž i prof. Pekař r. 1916. se vyjádřil v kritice, že od dob Palackého nebylo nic důkladnějšího o Husovi nad ně napsáno, museli bychom mu býti vděční. Škoda jen, že nenapsal zesnulý také populární spis o Husovi na podkladě svého nesmrtelného vědeckého díla.

STUDENTSKÁ MUSA

* UKÁZKY Z LITERÁRNÍ TVORBY STUDENTSKÉ.

J. Světlý VIII. g.:

TY RUCE . . .

Ty ruce kdybych zulíbal
a skropil slzou vlahou
a do zlata je vsadit dal
jak relikvii drahou
a perly kdybych zasadil,
by jasně kolem plály

to nepatrný vděk by byl
za dobro, jež mi daly,
neb miluji ty ruce víc,
než všechny země statky
Mně blahým štěstím září líc:
Toť ruce — mojí matky.

Matej Kubasák, VIII. r. g.:

KED' MI OBLIČAJ PLÁPOLOM HORÍ.

Pijem z kalicha večernej zory,
keď mi obličaj plápolom horí;
Keď je krajina tichá — onemelá.
Vtedy padnem i ja na kolena;
vtedy napnem i ja ruky k nebu
A modlím sa modlitbu skrúšenú.
Keď moja duša cudzím poľom blúdi,
keď pokanie činí mnoho hriešnych ľuďi
Vtedy napnem i ja ruky k nebu
A modlím sa modlitbu skrúšenú. —

Al. Keltnerová V. rf. r. g.:

BOLESTI.

Znám je. Chodí jako stíny — — —
Jest jich mnoho! Jest jich mnoho!
Každá svoji kletbu vleče,
každá denně — nocí vzrůstá — — —

Bojím se jich. Mají teplé ruce,
jen to srdce při nich bolí —
při té jejich písni chudé.
Bolesti naděje! Bolesti lásky!
Bolesti zelené — bolesti rudé!
A nyní v podvečer jak sešly by se ke mně
bolesti přebolené nad vším, co dávno pohřbeno;
hledí mi do očí: Odcházejí — — —
A jak se ztrácejí v dálce,
pozvolna na mne mávají — — —
Rozpínám ruce
v radostné muce,
s novými smutky — nově rozdrásanými
s náručí rozpiatou
utíkám za nimi, za nimi.

Když má student smůlu.

(Dokončení.)

Dnes však chce Javůrek besedovati u přítele jinak, naprosto jinak. Ne hlučné veselí, rokování a smích, ale pietní „oslava“ nemilé příhody, totiž jako něco podobného hostině, kterou uspořádají příbuzní po pohřbu drahého nebožtíka: pozvaní sousedé se baví, ale pozůstalí potají osušují slzy a otevřeně si jen z hluboka vydechnou.

Javůrek chce dnes jen, aby se neřeklo, připítí si s kolegy, snad na jejich nápady i odpovídati, ale víc nic: on bude cele pohroužen v rozjímání o svém osudu. O čem bude rozjímati? O své botě. — Již by s ní mohl konečně přestat, ale Javůrek má proč o ní uvažovati, neboť ona má pro něj nemilé následky. Správa boty pohltil všechny, jeho přebytké úspory. A kdože mu dá peněz na divadlo, i ono prozluklé koupání jest to tam. Bude tedy Javůrek uvažovati na základě matematické možnosti, lze-li jeho výdaje tak upravit, aby „vyšel“.

Jinak ale smýšlí Mikovský. Všechno v něm hrá. Udělá si z obou kolegů švandu, k níž se jistě připele i švec Palička No, bude to mela, až se budou páni studiosi s ševcem bratříčkovati a dojemně objímali. A co víc, to se pozná. Mikovský, kůže podšitá!

Dříve, než si zasedli ke stolu, sháněl se Javůrek po slíbených botách. Padly mu, jakoby byly zrovna pro něj zhotoveny. Z Javůrka spadla polovice tísně — a když pravil Mikovský: „Víš, co? jsou mně příliš malé. Nemáš-li náhodou zbytečných peněz, můžeš si je ponechat,“ vrhl se na něho a samou radostí ho dusil. Starosti pryč, dobrá předsevze! pryč, jeho staré boty kdesi v koutě; proč by věšel hlavu? „Ať žije Mikovský! Poláku připijme mu!“

Zvoní skleničky, ústa se smějí, jazyky se rozvazují. Mikovský znovu nalil do vyprázdněných skleniček. Polák stará se jen o tuto skleničku a labužnický z ní usrkuje; oči začínají mu svítiti. Javůrek radostí až slzí a stále si připíjí s Mikovským. Ten jen tak na oko omočí rty, ale oba kolegy vytrvale povzbuzuje. Javůrek začal. „Proč bychom se netěšili,“ Mikovský se přidává, Polák nepříjemně pobručuje a nakonec vpadne plným svým basem, že se až okno otřásá. — V malé chvíli jest tu švec Palička.

„Sláva, pane mistře! Račte si honem s námi zavdat!“, zvolal Mikovský a Polák nemeškaje přiskočil k mistrovi s naplněnou skleničkou. Pan mistr se blaženě zasmál a olizoval si mlsně vousy. Tak lehko přijíjí k slivovici, no, to si ji půjčí!

„Děkuju, děkuju pěkně,“ omlouval mistr se Palička, „to já jenom tak jsem zaskočil. No, když budete tak dobří — — —“ a již ji klopil do sebe. „Áá, ta vám tady tak roztomile pálí,“ projevili své mínění a spokojen hladil si rukou břicho. Již byl u něho Javůrek a podával mu novou. I ta byla ve chvíli v něm.

Paličkovi to „všlo do všech údů.“ Roztančil se po světničce přehlížeje šibalsky studenty. To byl obyčejně náběh k některé z jeho nesčetných romancí. „Pane mistře, račte si s námi zasednout, ať důstojně oslavíme dnešní událost,“ předešel zpěvu ševcově Mikovský, „Co, co? Jaká oslava? Hrome, no, to ji oslavíme jak se patří!“ radostně zvolal mistr Palička a zašilhal po sklenici. — „Tak a teď se nedejte zahánbit, vy přece už něco snesete“ znova navázal Mikovský a nalil mu. Měl mistra v pasti. „Víte, to je všechno tady pro pana kolegu Javůrka. Stala se mu nehoda. Pověz přece, Javůrku, panu mistrovi, co se ti událo.“

Javůrek se rozesmutněl. Tklivě začal vykládati o své nehodě. Rozcitlivěl se a slzy mu vhrkly do očí, když došlo na botu. Polák se nahnul k němu a objímal ho: „No, no, Šanyku, vždyť já za to nemohu. To už je tvé fatum. Ťukněme si ještě, bratře!“ Ruce se skleničkami se nemohly najít. Ne a ne jich ovládnouti. Což mohl za to Polák, že bez jeho vůle rozlila se slivovice po Javůrkově rukávě, a že ten zlostně bez přířkunutí svou vypil? Ne, nikterak za to nemohl... Mezi tím mistr Palička si opět přihnul a podivuhodně nabyl záchvatu velkomyslnosti. „Která pak je ta, víme, bolavá noha?“ a shýbaje se pod stůl, dokončoval: „já tu botu hned spravím.“ „Ta-ta-tady ji má,“ ochotně povstával Polák, aby ji přinesl z koutu, kam ji byl Javůrek hodil. Ale nepostavil se: jako kus dřeva klesl vedle pana mistra, který ještě ohmatával nohy Javůrkovy. — A byla valná hromada

CYRILO-METODĚJSKÝ VĚSTNÍK STUDENTSKÝ

(PŘÍLOHA „JITRA“.)

František Karas:

Na Velehrad!

K mocnému sídlu říše velkomoravské spěchali svatí bratři, aby odtud rozsévali símě evangelia a šířili vzdělanost mezi lidem, dlícím v pohanské temnotě. Přišli dva — a hle! Láska, kterou hlásala tato svatá dvojice, vábila na Velehrad četné zástupy.

Bouře věků zničila Velehrad Svatoplukův a nezanechala po něm ani stopy. Živý Velehrad, víra v srdci lidu projevuje svou vděčnost svatým bratřím za jejich odkaz tím, že putuje k novému, nehistorickému Velehradu.

V malé dolince na prostranství před chrámem shromažďují se zástupy. Zvláště od jubilejního roku 1863. význam malého Velehradu roste, neboť pojí se k němu víra cyrilometodějská s myšlenkou unionistickou.

„Kde jsi, kde jsi, hrobko Metodova?“ Tak lká velehradská píseň. A je v těch slovech mnoho smutku. Jakým štěstím bylo by nejen pro naši vlast, nýbrž pro celé Slovanstvo, kdyby Boží Všemohoucnost ukázala na místo, které ukrývá tělo sv. Metoděje! Okamžik ten stal by se mezníkem v dějinách Slovanů, který by znamenal netušený obrát. Zadávané-li se na hrob sv. Václava ve velechrámě svatovítském nebo na původní chrám ve Staré Boleslavi a připomeneme si slova velehradské písně, cítíme, jak smutek náš roste. Jak je Velehrad po té stránce neobyčejně chudý proti Praze nebo Staré Boleslavi! Snad jsme si dosud nezasloužili té blahé chvíle, kdy Pán učiní radost mezi bratrskými národy. A přece spěcháme s takovým nadšením na Velehrad, který je symbolem jednoty ve víře! Nemáme hrobky Metodějovy, smíme však ucítiti ostatky sv. Cyrila a navštívit hrob třetího apoštola, hodného nástupce sv. Metoděje, jehož chová od nedávna velehradská země.

Studente! Kolik upřímných přátel, pravých otců jsi měl? Zajisté velmi málo takových, jakým byl arcibiskup Stojan. Proto je tím větší tvou povinností, abys z vděčnosti zavítal k jeho čerstvému hrobu! Tam dostane se ti nové síly k životu, k práci za obrodu náboženskou i mravní všech Slovanů. Stojan ohlížel se po apoštolích, kteří by šli v jeho šlépějích!

Tobě, katolické studentstvo, psal a nedopsal list na umírajícím loži! Proto program Stojanův buď tvým programem!

Cizina spařuje ve Velehradě pojítko s Východem a zajisté se nemylí. Kdo však bude spojovati slovanský východ se západem? Ta práce čeká na mladou inteligenci, vychovanou myšlenkami Stojanovými. Nepřijati program sv. Cyrila a Metoděje a metody Stojanovy, je: nevážit si Boží Prozřetelnosti, která nám seslala v dobách opravdu těžkých veliké apoštoly.

Papežský nuncius, veliký přítel mládeže, nazval při přijetí delegátů Cyrilometodějské Ligy Studentské studentstvo, pracující unionisticky, svými syny a bratry! Nuže, ať nezklameme naději velkého svého příznivce, který vidí v našem lidu pravou zbožnost a oddanost k víře otců!

Koncem července tohoto roku koná se na Velehradě unionistický sjezd. Ústředí katol. studentstva čs. pochopilo důležitost tohoto podniku a ustanovilo vykonati s Cyrilometodějskou Ligou Studentskou pouť k Stojanovu hrobu. Sejdou se tam zástupci různých slovanských národů, aby tu učinili slib, že budou působiti v duchu Stojanově ve své vlasti. A ty, český studente, měl bys scházeti, když máš k Velehradu nejbližší, když je v tvé otčině? Nuže, na Velehrad, ať nadýcháš tam čerstvého vzduchu po celoroční práci a roznítíš oheň nadšení pro ideu cyrilometodějskou, kterým budeš zapalovati srdce svého lidu, z něhož jsi vyšel a jemuž jsi určen!

Program velehradských slavností studentských :

Od 31. července do 3. srpna unionistický sjezd.

V pondělí 4. srpna : O 8. hod. schůze duchovních rádců SSS.

O 2. hod. říšská pracovní konference Ústředí katol. studentstva čs.

O 2. hod. odpo. současně pracovní konference Cyrilometod.
Ligy Stud.

V úterý 5. srpna : O 8. hod. valná hromada Ú. K. S. Č.

O 2. hod. odpo. slavnostní schůze, na níž promluví Mg. F. Ne-
srovnal T. J. na téma : Idea cyrilometodějská v náboženském
a slovanském poslání českého katolického studentstva.

O 1/2 5. hod. pouť k hrobu Stojanovu s promluvou dra. Taubra.

O 7. hod. večer začátek exercicií pro inteligenci a studenty.

V sobotu 9. srpna konec exercicií.

Ve dnech 11.—15. srpna exercicie pro studentky.

František Karas :

„La Ligue Cyrillométhodienne“ („Cyrilometodějská Liga“) au monde chrétien.

La guerre mondiale n'a pas apporté aux Slaves de la paix véritable. Si nous considérons les souffrances de ces nations et les offrandes qu'elles avaient apportées au genre humain, on ne peut pas s'étonner du mécontentement des diverses nations et des leurs plaintes de l'injustice. Voilà par ex. la Bulgarie qui a perdu ses provinces les plus belles, voyons la Yougoslavie ! Qui aurait pesé la mer des larmes, versées par la nation russe qui a été faite entrer en chassant par ses ennemis ! Et enfin, regardons le profil d'une belle Lusacienne à la fin de l'oeuvre de M. Vierset „Un peuple martyr“, passons quelques pages, nous comprenons bien la situation désespérante de cette nation si peu nombreuse et la plus oubliée et alors nous nous posons la question Est ce bien possible que la justice ignore ce cri douloureux des derniers restes d'une branche slave, auparavant si puissante ?

Le véritable amour et la justice d'après les maximes de J. Christ n'est qu'un problème à qui le monde entier et aussi les Slaves doivent répondre : Toutes les résolutions politiques en grande majorité n'ont pas réussi et pourtant les petites nations slaves auront un espoir respectif à la collaboration avec leurs frères plus forts. On espère que les Slaves apporteront au monde son avenir ; qu'ils seront la cause d'une nouvelle évolution et du contentement de la race. Jusqu'à ce temps cette collaboration fut empêchée par les différends religieux. Relevons le voile des siècles et on peut voir déjà au temps de la rencontre du christianisme avec le paganisme la discorde qui poussait les frères au combat mutuel. Les tombeaux des Slaves du nord en sont témoins lugubres.

Mais l'aurore du ciel slave est déjà au dessus de l'horizon, en exprimant la joie d'un jour de printemps. C'était certainement l'acte de la Providence Divine qu'elle avait envoyé — il y a mille et cinquante ans — ses apôtres Cyrille et Méthode, hommes saints et zélés avec l'écriture slave, pendant que le premier empire slave luttait pour son existence. Où serait par ex la nation tchécoslovaque, sans que ces apôtres ne seraient pas arrivés enseigner le peuple païen dans sa langue maternelle ? Et c'était de nouveau une preuve de plus grand amour divin, qu'après mille ans les tendances des saints Frères s'étaient épanouies au delà des frontières de l'élément slave. Les derniers grands papes comprennent l'importance de l'idée cyrilométhodienne pour l'Eglise entière.

Un des plus grands philosophes russes Solovjev fait dépendant l'avenir de Russie de la communion avec Rome et prétend le saint devoir de surpasser le schisme entre les confesseurs de J.-Christ. L'unionisme devenu fort par l'activité de l'apôtre et archevêque Stojan est un mouvement mondial et voilà pourquoi Velehrad signifie un point très important du monde chrétien. C'est une seconde Rome ce lien ci pour les Slaves.

L' idée de St. Cyrille et Méthode acceptait pour son program „Cyrilometodějská Liga Studentská“ qui associe des catholiques et orthodoxes Unions d'étudiants. Ce mouvement s' efforce de réaliser l' approche dans le domaine culture et à la fois religieux. Pas de paroles bombastiques mais par le véritable amour réciproque. La „Ligue“ fut fondée à Maribor (Yougoslavie) en 1920 à l' occasion du Congrès Général des Aigles. L' année suivante, ses. statuts furent approuvés dans la République Tchèque par le ministère de l' intérieur. Ce sont tous les étudiants slaves, qui y sont organisés, les Bulgares et les Polonais exceptés; mais aussi entres eux on peut constater un remarquable intérêt en particulier avant le Congrès Unioniste, qui aura lieu de 31 juillet à 3 août c. a. Il est objet de l' attention du monde entier. Des nombreux amis de l' idée cyrilométhodienne annoncent déjà maintenant leur arrivée, surtout de l' Angleterre, de la France, de l' Italie, Amérique, Constantinople et naturellement des tous les états slaves. Ce sera Velehrad, ce naturel lieu de l' Orient — comme l' avoue la presse allemande (Germania) — qui va raconter l' intérêt des autres nations pour les Slaves et ainsi documenter l' amour chrétien et la fraternité envers l' Occident.

Le congrès unioniste fini, la Fédération des Etudiants Catholiques Tchécoslovaques entreprendra avec la Ligue Cyrillométhodienne un pèlerinage pour rendre hommage aux restes de l' archevêque Stojan cet élu apôtre des Slaves qui reposent à Velehrad. Aux jour de 3—4 août les étudiants tchécoslovaques approfondiront non seulement l' intérieure structure de leur mouvement, mais ils vont acquérir aussi une nouvelle énergie de la source cyrilométhodienne et en même temps avec tous les étudiants slaves. Conférences religieuses accompliront ces fêtes estudiantines, encadrées dans le congrès unioniste.

Nous faisons l' appel au monde chrétien. A vous, chers frères de l' Occident qui avez un intérêt pour la question slave et qui la discutez avec l' amour. A vous, piliers fonts de l' idée chrétienne et de fraternité à l' ouest, au sud et au nord. Aussi à vous, frères bien aimés de l' Amérique. Nous vous invitons et prions à la fois votre collaboration pour cette magnifique oeuvre que la Providence nous a posée. Vous touz venez visiter notre célèbre Velehrad. Nous invitons surtout vous, nos frères de l' Orient, vous, à qui les saints Apôtres de Salonique sont si chers. C' est toi, Pologne, puissante protectrice du christianisme, Vous, braves Yougoslaves de Skoplja juszu' à Triglav et du territoire italien. Vos mains, frères Bulgares. C' était de votre côté que la lumière était arrivée à nous; ex oriente lux. Nous t' appelons avec l' amour ardent, terre si prochaine à nous, terre de la passion, notre Lusace. Enrange toi sous le drapeau cyrilométhodien qui va t' encourager dans le combat et te donner une victoire splendide. Vous, étudiants slovaques, fidèles au signal cyrilométh., venez à Velehrad, chanté par votre poète Hollý. Nous espérons que les Slaves feront l' unité — comme le postulait le pape Leo XIII. Alors à Velehrad, vous, étudiants slaves!

(Traduit par Vilém Rytina.)

Činnost Cyrilometodějské Ligy studentské.

Od posledního referátu v „Jitře“ se leccos v programu Cyrilometodějské Ligy změnilo i pokud se týče metod její činnosti. Dne 26. března pořádala Liga v Měšťanské Besedě v Praze II. Slovanský koncert s bohatým programem. Nejzdařilejšími čísly byla zpěvní vystoupení ukrajinského sboru a Čes. Ligy Akademické. Slovanskému koncertu byl přítomen veliký příznivce cyrilometodějství u nás, papežský nuncius Msgre. Marmaggi. Bohužel účast obecnstva nebyla taková, jak bychom na Prahu čekali. V Praze samé zřízeny byly již tři Apoštoláty sv. Cyrila a Metoděje, které nyní utěšeně vzkvétají. Ve výboru Ligy bylo jednomyslně usneseno, že napříště v zájmu širší činnosti budou jednotliví delegáti za sekce podávat zprávy o stavu cyrilometodějského hnutí v té které zemi. Dosud tak učinili kol. Gračanin (sekce jugoslávská), kol. Gerečka (sekce ukrajinská) a kol. Dorazil VI. (sekce česká), jenž referoval o nutnosti reorganizace bývalých Cyrilometodějských studentských odborů v SSS. a to v Cyrilometodějské studentské kroužky, jež by v SSS. byly postaveny na roveň kroužkům ostatním, avšak tento kroužek by mezi nimi vyvíjel prioritní činnost, dnes tolik akutní. O této věci, jakož i o jiných ponecháno konečné rozhodnutí až na valnou

hromadu Cyrilometodějské Ligy na Velehradě u příležitosti unionistického sjezdu. Dále usneseno výborem Ligy pořádati dne 5. července t. r. spolu s Apoštolátem a Společností sv. Cyrila a Metoda na Slovanském ostrově manifestační oslavu cyrilometodějskou stejně jako vloni, o níž se hlavně zasloužili Dr. Hronek, prof. Pechuška a j. Finanční nesnáze, jak rozhodnuto, budou se řešiti asi různými akcemi a apelem k české veřejnosti, jež má pro otázky Ligy propagované stálý a živý zájem. Bez zajištěných financí těžko podnikati rozsáhlejší akce. Veliké naděje skládá Liga v blízkosti se unionistický sjezd na Velehradě letošního roku, kde i Ústředí katol. studentstva spolu s Cyrilometod. Ligou budou míti své porady a zúčastní se slavnosti ve dny, kdy se ony důležité otázky budou řešiti. Doufejme, že naše katol. studentstvo se těchto studentských porad na posvátném Velehradě v co největším počtu účastní.

VI. Dorazil, II. jednatel.

S. C. O. Velehrad. Cyrilometodějský kroužek chovanců misijního ústavu na Velehradě uspořádal dne 6. dubna ve Slovanské dvoraně o 3. hod. odpol. na oslavu třístého výročí mučednické smrti sv. Josafata slavnostní akademii Žakovské řeči, osvětlující život, dílo a smrt sv. apoštola unie, vybraná hudební čísla malého orchestru, ukázky z poesie všech slovanských národů (písňe a básně české, slovenské, ruské, slovinské, srbochorvatské, polské, lužické a bulharské) byly bohatým programem.

Sv. Otec Pius XI. vybízí nepřímou kněžstvem všech čsl. diecesí, aby zřizovali ve svých farnostech „Apoštolát“. Kromě diecesí moravských ukazuje se nejpožehnanější půda na Slovensku. Spišský biskup Jan Vojtaššák uznal tuto instituci pro svou diecesi za povinnou.

Seznam novější cyrilometodějské literatury k potřebě S. C. O.

- Dr. Frant. Pastrnek: Dějiny slov. apošt. Cyrila a Metoda, Praha, 1902.
 Dr. Frant. Snopce: Apoštolové slov. Konst.-Cyril a Metoděj, Praha, 1913.
 Vzděl. knih. kat. sv. 75, seš. 1.—4.
 Konstantin-Cyril a Metoděj, slov. apošt., Kroměříž 1908.
 Svatí Cyril a Metoděj, apošt. slov., Praha, 1920.
 A. Lapôtre T. J.: Moravané, Praha, 1898.
 Dr. A. Erhardt: Východní otázka, Praha, 1902, Vzděl. kn. kat., sv. 27.
 Dr. Frant. Příkrýl: Sv. Cyril a Metoděj v památkách starožitných na Moravě a ve Slezsku, Týn u Lipníka, 1907.
 Dr. Frant. Grivec: Pravoslaví, Akad. velehr., 1921.
 Grivec-Podlaha*): Idea cyrilometodějská, Velehrad, 1905.
 Ad. Jašek*): Výklad idey cyrilometodějské.
 Dr. Jos. Černík: Vznik a osudy slovanské liturgie, Velehrad.
 J. Vychodil: Z otázek cyrilometodějských, Olomouc, 1911.
 Vzpomínky na jubilejní rok 1863, Velehrad, 1913.
 „Grande munus“, Velehrad, 1905.
 Dr. Jan Nevěril: Velehrad I.—II. (nálezy na posv. Velehradě), Olomouc, 1904.
 Velehrad III., Olomouc 1907. Velehrad IV., Olomouc 1909.
 Jašek-Staněk: Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, Kroměříž, 1911.
 Karel Jindřich: VI. Serg. Solovjev, Praha, 1922.

Z článků cyrilometod. v časopisech:

- Dr. Jos. Vašica: Idea cyrilometodějská, Archa, roč. IX., str. 49. a násl.
 Zahrádka cyrilometodějská, Apoštolát, roč. XV.
 Dr. Jos. Vais: Slovanská liturgie v XX. stol.
 Anonym: Idea cyrilometodějská, Dorost, roč. IV., č. 9.
 K. C. Klement: Idea cyrilomet. a slov. kat. studentstvo, Jitro, roč. II.
 F. K. Nesrovnal T. J. Jak založíme „Stud. cyrilomet. odbory“, Jitro, roč. II.
 My a idea cyrilometodějská, Cyr.-Met. Věstník, Jitro, r. III.
 Studentské cyrilomet. odbory (S. C. O.) Jitro, r. I. č. 9.
 K. Lutislav: Idea cyrilomet. a význam její pro nás a celé Slovanstvo.
 Hvězda, roč. III. str. 64.

*) Tyto laciné informační spisky dodá nakladatelství Melichárkovo na Velehradě.

Polák ležel na zádech mistrových, ale žel! Představte si: při pádu Polákově ulekl se Javůrka, zachycuje se stolu, mimovolně vymrštil levou nohu, jež narazila na nos páně mistrův, když tento sražen Polákem se židle padal pod stůl.

Řekne se snadno „valná hromada“, ale jak ji „rozpustiti“? Javůrek s otevřenými ústy zíral na podivný zjev, Polák opíraje se o záda pana Paličky, snažil se povstati, ale marně: slivovice nechtěla vstávat, mistr Palička dojmavě nařikal nad rozbitým nosem a jen Mikovský byl „při sobě“. Dalo mu to věru nemalou práci, než konečně postavil obě těla na nohy.

Polák, ku podivu, ani při svém neslavném pádu nezapomněl, co vlastně chtěl a ihned se kymácel do koutu pro onu mizernou botu. Ale, chyba lávky, mistr Palička, že ji nebude spravovati, že ne a ne, to prý by ještě scházelo, aby za takovou bolest spravoval ještě botu. „Tak ty tak? ty ševče ševcovská!“ vyhrkl Javůrek a naráz vypil plnou skleničku. „Co, co, ty k-kluku,“ zapískl Palička a rozehnal se po Javůrkovi, Javůrek uhnul, ale nohy vypověděly i jemu službu a snesly ho bezohledně k zemi ale i mistr Palička znovu upadl jak byl dlouhý a široký.

Mezi tím Mikovský chytil botu a použiv vhodné chvíle, vytratil se z pokoje. Rovnou zamířil do dílny Paličkovy a tam „vyřizoval“ učedníkovi: „Hned máš pro něho přijít a v tichosti mu pomoci na lože, aby to nezaslechla mistrová (byla v přízemí na návštěvě) a pak máš rychle spravit tuto botu. Na nic se ale mistra neptej! Je v špatné náladě.“ Vrátil se s učedníkem. Óh, co spatřili! . . .

Palička, Polák, Javůrek, všichni v jednom klubku. Ale na první pohled bylo lze uhodnouti, že mistr Palička ovládl pole. Sklenice na stole rozbity a po zemi plno inkoustu z rozbitého kalamáře, jehož střepiny praskaly zrovna pod zápasníky.

No, takto si Mikovský tu švandu nepředstavoval. Slivovice opravdu „promluvila“ ze všech a páni studiósí s ševcem se bratříčkovali a dojemně objímali, jenže to bratříčkování bylo jakéhosi zvláštního způsobu a to objímání omezovalo se pouze na obrostlé části hlavy: na vlasy obou septimánů a na bradu bojovného ševce.

Stěží jen podařilo se Mikovskému odtáhnouti za pomoci učedníka rozlíceného ševce do dílny. Osвобоzení přemožení vstávali se země již bez pomoci. Javůrek již nechtěl zůstat ani minutu. Co se týká Poláka, tomu bylo vše jedno, hlavně kdyby si již mohl zdřímnouti, o jiného se nestaral. Mikovskému nezbývalo, než aby oba své kolegy doprovodil domů. Plnou měrou byl potrestán za svou „švandu“. Slivovice se vymstila i jemu.

Když se asi po hodině vrátil do svého bytu a připomněl si, co vytrpěl než se mu podařilo dovést oba postižené domů, tu se zařikal, že nikdy, nikdy již něčeho podobného nespíská.

Již na schodech vrátila se jim síla slivovice, jejich statická ústrojí se vši rozhodností vypověděla službu, což způsobilo, že stěží svedl Mikovský své druhy se schodů, drže oba kolem pasu. A což na ulici! Štěstí, že Polák bydlil nědaleko a že byla tmavá noc. Tak, tak, že ho dovlékl k domovním dveřím, strčil ho za ně a práskl jimi; více se o něho nestaral.

Zbýval Javůrek, který byl tichý jako beránek, ale ani kroku neudělal samostatně, mimo to bydlil ve vzdálené ulici; každou chvíli byl nucen Mikovský odpočívati s podivným břemenem . . . Slabě osvětlené ulice kryly naše dobrodruhy k jejich velikému štěstí. Právě docházeli konce jedné ulice, když tu Mikovský zahlédl blížiti se jakousi podezřelou osobu, příliš mnoho podobnou profesoru latiny. Mžikem narazil Javůrkovi klobouk až na oči a postavil mu límec svrchníku, načež opustiv zrádně svého kolegu, zmizel v blízkém průjezdě . . . Podezřelá osoba se blížila k opuštěnému Javůrkovi. Tento shlédnuv ji, na štěstí poznal v ní profesora; hned byla malátnost, aspoň na chvíli ta tam. Snažil se potkat profesora na nohou pokud možno pevných; málo se mu to dařilo, ale přece bez jediného upadnutí došel až k přicházejícímu profesoru. Ten jakoby ho poznával, naklonil se k třesoucímu se septimánovi. Chladnokrevně snesl jeho pohled a tím profesora oklamal. Nepoznal ho a kráčel velebně dále svou cestou . . . Javůrek byl zachráněn, aspoň se mu tak zdálo. Během těch několika okamžiků vykourila se mu zavrať tou měrou, že mohl jíti „samostatně“. Šťastně dostal se domů. Ihned usnul . . .

První rozbřesk nedělního jitra našel Poláka zdravě oddychujícího ve spánku — před dveřmi jeho bytu. Javůrek probudil se nanejdvýš roztrpčen. Hlava ho pálila, a když pohlédl do zrcadla, byl zdrcen. Jeho tvář byla celá poškrábána. „To jsem to dodělal!

Ale proč já právě mám stále smůlu? Vždyť přece jest nad slunce jasnější, že jsem zcela nevinný. Což to nebyl zase ten Mikovský, jenž mě zlákal a ten Polák? . . . všechno jim projde a já, já . . . nu, já mám smůlu. Ale puma již nesmí přiletět žádná pravím žádná. To přece dokáží . . .“ Celé odpoledne a večer se učil. V pondělí přišel do školy připraven jak málokdy. Ale kdo že by měl smůlu, když ne Javůrek!

Jest dějepis. První jest vyvolán Javůrek. Vstává, přidržuje si kapesník na tváři. „Co je Vám, Javůrku?“ „Bolí ho zuby,“ volá Mikovský. „Sedněte si, Javůrku! až jindy — — —“ Tu máš! Nikdy tak neochotně nesedal, jako ono pondělí. Tak dobře byl připraven a — máš to — dnes o jeho rozumy nestojí, ale jindy je z něj tahají a to právě když si toho přeje nejméně. Smůla! — — — Druhá hodina. Vchází nám známý profesor. Ihned zabodne oči do Javůrka. V tomto hrkne: poznal mě. „Co je vám?“ A zase odpovídá Mikovský: „Zuby.“ „Jak dlouho vás bolí?“ „Již od soboty, prosím,“ odpovídá již sám Javůrek. „No, máte štěstí, že vás bolí tak dlouho, nebýti toho, pokládal bych vás za osobu nectnou, kteráž nejen nezdraví svého profesora, ale ještě se pohybuje v povážlivém stavu. Nu dobře, dobře! Jsem rád, že jste to nebyl vy. Mám radost, nu, za to vás dnes nezkouším — — — Překládá Kopřiva! . . .“ Tu máš! Nač se včera dřel? Pro nic za nic odepřít si báječnou vycházku někam k řece a večer divadlo, sedět doma a vtloukat si do hlavy nesčetná ministerstva všelikých záležitostí starého Rakouska, překládat do úmoru Cicerona, pak českon literaturu poctivě nastudovat a konečně zábavnou fysiku — a pak přijíti do školy a své vědomosti si skromně ponechat! Ale kdyby se nepřipravoval, pak jistě by ho zkoušeli, a Mikovský s Polákem nic nedělali a volání přece nejsou . . . Smůlu má, smůlu!

Doma čekala Javůrka přece útěcha. Přišel učedník mistra Paličky se spravenou botou a vyřizoval pěkné pozdravení od pana mistra. Prý prosí aby mu pan student milostivě odpustil, neboť netrestal on, ale ta mizerná slivovice. Na odškodněnou, že si dovoluje zvali pana studenta na besedu. Rozumí se, že bota je zadarmo . . . To, to bylo hlavní, co potěšilo Javůrka, ona zadarmo spravená bota.

Samo sebou, že na „besedu“ nešel. A k Mikovskému již nikdy, nikdy nevzkročí, ať si jak chce láká, a i kdyby mu daroval patery boty: ne a ne! nepůjde tam — — —

Tentokrát dodržel své předsevzetí. Od května až do prázdnin jen studoval (a to je pro septimána dlouhá doba). — Dnes jest v oktávě a připravuje se na maturitu. Ty tam jsou všechny jeho bývalé smůly: patří mezi nejlepší žáky. Navštěvuje ještě časem Mikovského, ale nedá se svést k pošetilstem.

A co že dělají ostatní naši známí?

Polák v septimě „praskl“ a opakuje, Mikovský jest sice v oktávě, ale zápasí s vlnami, jež ho chtějí unést, a mistr Palička stále ještě boty spravuje a vyhazuje z kopýtky.

Matej Kubasák, VIII. r. g. :

K B O H U.

Na kraj sa temný nebe snáša,
Sadol mi v dušu smútku tieň —
Moja hrud' sa k Bohu vznáša,
Všade je ml'kvosť, všade lieň!
Len Ty si Nádej večný Bože!
Len v Tebe dúfa zbožný ľud.
Len Tvoja Láska nám pomôže.
O, vzbud'že Lásku v srdci, vzbud'!

Matej Kubasák, VIII. r. g.:

KU VEČERU.

Ku večeru si sám sedím,
V duchu niekde tajne ležím.
V tajné ríše, v tajné kraje,
Ukojiť si staré žiale.
Chodím v háji i po poli,
Kde ma už viac nič nebolí.
Kde mi všetko láskou kynie,
Kde sa všetko k srdci vinie.

Jan Orlický:

ŽEBRÁK.

O žebrácké chodím světem holi,
život můj jak dlouhý, neradostný sen.
Osamělý jsem jak jabloň v poli,
do níž, když je podzim, vichrů bije sten.

Hlava moje dávno stříbrem bílá;
zrezavěla vrata v bujný žití sad,
vyprchala moje velká síla,
zapomenu, že jsem Vás měl k smrti rád.

Prchlo vše, co mládí mělo ztratit,
jen to srdce dosud pro Vás bolí
a jen jednou já bych chtěl se ještě vrátit
v lásku naši, třeba o žebrácké holi.

Josef Trojan, VIII. r. g.:

VÁLKA BILIONŮ.

Novela. (Dokonč.)

KAPITOLA DEVÁTÁ.

L i d é s e s c h á z e j í.

„Nezná tedy bohudíky nikdo profesorových plánů,“ tiše prohodil Gibot, „lidstvo už není v nebezpečí.“

„Dostí možné, že někde zde v místnosti jsou uschovány jeho poznámky. Bude nutno je zničit,“ pravil Zejda. Byl však přerušen Ruthem, v němž se probudil zájem vědce.

„Měli bychom poznati genialitu tohoto šílence. Jsou-li zde záznamy, tedy je před zničením alespoň prohlédneme“ a přiskočil ke stolu. Uchopil knihu, o níž byla zde již zmínka a zběžně ji prohlédl. Byly to profesorovy denní poznámky o postupu práce na stavbě atd. Bylo sice možno, že by určité záznamy nepostrádaly zajímavosti, bylo by snad i odhaleno tajemné zmizení Andersenova otce, leč času nezbývalo, a tak Ruth knihu odložil. Vytrhl levou zásuvku stolu. Papíry rozlétly se po zemi. Vzorce. Kresby. Inženýr jal se je sbírat a položil je na stůl. Všichni tři se nad nimi dychtivě sklonili.

Dříve však než mohli cokoliv zjistiti, zavrzly v přízemí dveře. Kdosi přicházel! Hrozivé nebezpečí vyrostlo jim před očima.

Ruth skočil ke dveřím a pootevřel je: na schodišti spatřil šoféra automobilu,

kterým byl přivezen. Stál ještě v přízemí, jednu nohu měl na třetím schodě a cosi opravoval na střevíci. Ruth rychle dveře zavřel, domnívaje se, že nebyl spatřen. Skokem ocílil se u Zejdy a Gibota a přesvědčiv se pohledem, že omdlelý Gross ani opět pevně svázaný Thick jim nijak výkřikem nemohou ublížiti, uchopil Zejdu za levou a Gibota za pravou ruku a přitlumeně pravil:

„Veďte mne zpět jako zajatého!“

Vykročil. Když však došel ke dveřím, obrátil se ještě naposled a tak zase všichni tři jedním pohledem přelétli místo, které více neměli spatřiti:

Tajemství neprobádaného stolku, tajemství šesti neotevřených dveří, svázané nepřátele a konečně pootevřené dveře č. 1., za nimiž v objetí spočívali dva nejúhlavnější protivníci: Reichssohn a Andersen.

Buďte s Bohem, vy šedé stěny zlého pokoje, buďte s Bohem, vy neškodní věz-nitelé, buďte s Bohem mrtví, živí na vás budou vzpomínati:

Na vás, doktore Reichssohne, který jste sám pro sebe vynášel smrt, i na vás, Kamile Andersene, příteli, který jste zemřel pro život tisíců!

Buďte s Bohem, v srdci pro vás pláceme! — — —

Ruth nejsa mocen sebe, vkročil ještě jednou na práh cely č. 1. Se zarudlýma očima zíral na smutné pozůstatky Kamilovy.

Přemohl se však přece, vytrhl se z pohnutí, přejel si oči rukávem. Obrátil se, vzal kamarády pod paží a zavedl je ke dveřím do chodby, vyhnuv se tiše ležícímu Thickovi i Grossovi, který nejevil dosud známek života.

Slzy se jim ještě leskly v očích, když Ruth otevřel dveře a přemáhaje svůj žal vesele, pokud mohl, zvolal:

„Tak, vidíte, povezte mne zase nazpátek, milý příteli! Pan profesor mne ne-může potřebovati!“

Pravil to k šoférovi, jenž stál již na posledním schodu právě před ním, ale přece ještě tak daleko, že nemohl spatřiti vnitřku pracovny, a chystal se cosi říci. Byl to muž prostředního stáří, hubených lící, s jiskřícíma očima, a — pokud se dalo po-souditi — kaštanových, na skráních již šedivějících vlasů. Byl zahalen v širokém ka-bátě a do očí měl vtisknutou automobilovou čepici. Když se Gibot na něho podíval, trochu se zarazil. Kdesi v podvědomí měl temný pocit, že muže toho zná. Nedovedl si však bližších okolností ujasniť — potkal na své žurnalistické dráze tolik lidí, že postava jakéhosi šoféra musila nutně zapadnout v zapomenutí.

Šofér chtěl cosi však říci. Ruth ani ostatní toho v rozrušení nepozorovali a tlačili jej před sebou se schodů, Ruth zakrýváje své ruce už nesvázané a Gibot a Zejda halíce tváře do límců kabátů.

Když vystoupili před dům, šofér konečně promluvil, ale promluvil jako člověk, který náhle změnil svůj úmysl:

„Dovolte, pane vládní zplnomocněnce, doběhnu si —“ dále však už neřekl nic, protože Zejda, obávaje se, že by prozradil neznalost místa, nesrozumitelně za-bručel:

„Jděte!“

Šofér pozvedl ruku k čapce a zmizel za rohem.

Přátelé spěchali. Cesta od domu k bráně byla dosti dlouhá a tak právě když k ní došli, dohonil je opět šofér. Gibot se na něho opět zkoumavě podíval a zdálo se mu, že tvář jeho zbělela a krok stal se nejistým. Levou ruku měl schovánu pod kabátem a jaksi mátožně došel k automobilu. Byl by se opil?

Váhavě otevřel jim dvířka automobilu, vojáci vzdali čest, Gross-Zejda, Ruth a Thick-Gibot vstoupili, šofér sedl si k volant, auto se rozjelo.

Pocit ulehčení rozlil se v nitru všem třem. Byli skoro zachráněni. Jen ještě — Ruth dotkl se loktem Zejdy a ukázal na široká záda řidičova. Zejda kývl hlavou: Bylo nutno jej odstraniti.

Ruth poněkud povstal, strhl si čepici s hlavy a hodil ji daleko za automobil a jal se volati:

„Prosím, zastavte, ulétla mi čepice!“

Šofér zastavil auto jedním rázem, poněkud se sehnul do vnitřku vozu, cosi upravil ve stroji a pak otočil hlavu.

„Tam leží,“ ukazoval Ruth na ležící čapku „zvedněte mi ji laskavě, ti pánové“ — ukázal na své dva sousedy — „by mi asi nedovolili dojít pro ni...“

Oslovený pomalu vystoupil z automobilu a potácel se po silnici. Když poodešel asi deset kroků. Ruth přeskočil na jeho sedadlo k volant a trhl pákou, leč auto se nepohnulo! Ještě jednou se o to pokusil, než i tento i všechny následující pokusy zůstaly bez výsledku. Ruth obrátil obličej k Gibotovi a Zejdovi a procedil zlostně skrze zuby:

„Ničema! Zabezpečil se, patrně nás poznal.“

Zejda rychle vyskočil:

„Je nutno jednati v zájmu ostatních lidí. Dohnal nás k nejhoršímu. Zbavíme se ho násilím —“

Tichý smích přerušil jeho nepředložená slova. Všichni obrátili zraky za auto, kde uprostřed silnice těsně za automobilem stál jejich řidič, s čapkou — ale svou — v ruce, a upřímně se smál.

Ruth s sebou nevrle trhl a popuzen zvolal: „K čertu, proč se tak protivně smějete? Řekněte, pro Boha, kdo jste!“

A tu milý řidič, stále se směje, učinil hlubokou poklonu a s grandezou vypravil ze sebe dvě slova, která dala rozevřítí Zejdovi a Ruthovi široce oči a na tváři Gibotově vyvolala pocit živého uspokojení nad vysvětlenou záhadou. Slova ta zněla:

„Daniel Kroff!“

V zápětí na to, přestav se smáti, bez hlesu padl k zemi.

KAPITOLA DESÁTÁ A POSLEDNÍ,

jež rychle dospěje ke konci.

Světlo z elektrických obloukovek na Václavském náměstí v Praze řinulo se mléčně lesklými potoky na moře černých hlav, patřících zvědavcům, již neměli daleko do zadušení. Ale přece, ač desettisíce těchto posluchačů se div navzájem neumačkalo, chladivé ticho ovívalo lehkým vánkem celé shromáždění. Naprosté ticho, napjetí. Ba, je možno věřit i tomu, že výhrůžné pohledy okolostojících stihly pana Rimbauda, centrálního ředitele EKTKPSZ, když — obklopen jsa řediteli všech možných odboček svého populárního ústavu — zamnul si vesele rukama.

Jen hudba století hrála jim nad hlavami. Vlnivé zvuky zaplavovaly uši lidí. Tyto zvuky a ticho napjetí byly však látkami nesourodrymi. Zůstaly vedle sebe. Bylo ticho a slyšels hudbu. Radiotelefony společnosti v 8 hod. 30 min. hrály vítězný pochod, radostnou hudbu slov! Jasným a klidným hlasem vyprávěla neviditelná ústa zprávy Daniela Kroffa tak dlouho marně čekané!

Daniel Kroff, vždy nepředvídaný, zase v nové masce! Daniel Kroff, jenž zmizel, znovu objeven! Daniel Kroff, na jehož zprávy čekal chtivý svět, držel oběma rukama klíč k tajemství a mlčel! Daniel Kroff, vždy dosud vítězíci, poprvé utrpěl ztráty!

Ústa radiotelefonů vyprávěla v touž dobu po celém světě asi toto:

„Německo mohlo vypovědět válku celému světu jen proto, že profesor Reichssohn poskytl mu železnou armádu mravenců. Vojáci tito vznikli křížením druhů jak bojových, tak otrockých, takže dovedli nejen trhati, ale i sami na místě ihned svou oběť zkonsumovati! Formica Reichssohnis není ani Formica rufibarbis L., ani ne docela Formica Fusca L., tím méně však Polyergus rufescens Latr. nebo Lasius Flavus Fabr. Jest větší všech těchto druhů, má tmavou barvu, velmi silná kusadla a vstřikuje jed účinku velmi zhoubného a již jediný mravenec zpravidla působí smrt. První jejich obětí stal se ministr Andersen, jehož pozůstatky zmizely beze stopy. Destruktivní výsledek jejich byl tedy absolutní. Bohudíky, vláda německá dala se příliš uchvátiti nadšením a než jich mohl profesor vypěstovati dostatečný počet, byl nucen všechny své dosavadní pokusné mravence vypustiti k první bitvě, jejíž průběh je znám a jejíž výsledek zvrátil všechny plány spojených mocností, takže byly nuceny zaujmouti vyčkávací stanovisko. Vypěstování druhé generace trvalo poněkud dlouho a proto profesor útoku již nemohl opakovati. Vláda stávala se netrpělivou. Profesorovi projevována nespokojenost. Chtěl tedy v těchto dnech útočiti podruhé. Nedával mravencům jídla, aby zvýšil jejich žravost. Stal se však sám, neznámo jak, jejich obětí. Jeho tragická smrt, jakož i tajemství pohybu mravenců bude odhaleno v několika hodinách, až spojenecká vojska, jež nyní právě přicházejí k profesorovým laboratořím, se jich zmocní. Jisto však jest,

že veškero nebezpečí jest zažehnáno, protože nikdo mimo mrtvého profesora neznal tajemství jeho černých mraků a proto nikdo nemůže jeho zkázonosného díla dokončiti.“

Tak asi zněla zpráva ETKPSZ, ovšem daleko obšírnější, vždyť líčila podrobně cestu našich tří přátel, jejichž jména toho večera kolovala v skoro zázračné gloriolce po celém světě, a udávala všechny drobnosti, jež za jiných okolností by zůstaly nepovšimnuty, ale nyní budily zájem netušený. Nejen pro věc samu, jež tak dlouho kryla se naprostou temnotou neznáma, ale také v neposlední řadě proto, že ji skládal Kroff, náš drahý, skoro už ztracený Daniel Kroff! A kdyby se nevědělo, že jest koncipována právě jím, skoro by bývalo vzbuzovalo nelibost, že byla tak skoupá na údaje o jeho činech, jež dojista musily být heroické. Nebylo však naděje, že by Daniel Kroff na sebe něco prozradil. Dovedl velmi rozhodně zachovávatí svá tajemství.

Právě tak jako na Václavském náměstí, tak v celém světě propukali lidé v nadšení za každým druhým slovem radiotelefonu. A zatím ten muž, jehož zásluhou toto jásání davů bylo vyvoláváno, ležel tichý a sklíčený v bílé jizbě malé nemocnice kteréhosi severočeského městečka. Oči měl zavřeny a ani povzdechem nejevil známky života. Daniel Kroff byl velmi nemocen. Kolem jeho lůžka sklíčení seděli Ruth, Gibot a Zejda a s úzkostí sledovali konsultace lékařů.

Těžká otrava koncentrovanou kyselinou mravenčí, zhoršená přílišnou tělesnou námahou a pozdní lékařskou pomocí — tak zněl jejich výrok. Jed byl vstříknut do prostředního prstu levé ruky. Zbýval toliko jediný prostředek záchrany: Odejmutí levou ruku až k lokti. Nebylo možno žádati Kroffa o svolení, ježto byl stále bez vědomí a tak ihned bylo přikročeno k truchlivé pomoci. Ruth, Gibot a Zejda poněkud ustoupili, Kroff byl přenesen na operační stůl, lékaři se nad ním sklonili a bílý okamžik zůstal viseti ve vzduchu. Elektrické lampy hrají žhavou píseň o ztracených nadějích a vzduch se bolestně láme. Bolest bolí více zdravé než nemocného. A krev neteče jen z jeho rány, ale ze všech srdcí. Lékaři jsou bílí jako andělé a ovinují si ruce červenými praménky krve. Je zde hrozné horko a přece všem je zima. Jen uprostřed je žhavá rána a Daniel Kroff se z bolesti probudil.

„Jste zachráněn, pane,“ říká mu lékař a vesele se na něho tváří, „jen vaše ruka umřela“.

A nemocný se jen usmívá a jeho úsměv říká: „To nic nedělá.“

A protože i lampy se ztišily a už jen snivě šumí, celý svět je šťasten, neboť nemocný se smířil se svou nemocí.

Nad lůžkem nemocného se radostně stojí, protože nemocný je ten, který hledal a našel. Odcházel do ciziny a vrátil se v půli cesty zpět. Umíral, aby se uzdravil. Způsobil žal, aby vzbudil úplnější radost.

Ruth, Gibot a Zejda opět stojí u jeho lůžka a všichni tři vědí, že je to nyní mnohem radostnější než ta chvíle, kdy zvedli jej zaprášeného se silnice, položili do automobilu a po malé opravě stroje vezli do Čech. Vědí, že teprve teď se mohou radovati z toho, jak ošálili svými uniformami německé hlídky a jak šťastně dojezdili do tábora spojeneckého evropského vojska. A vzpomínky se k sobě řadí jako vojáci. Podali zprávu o pravé podstatě německé armády, bubny zarachotily, trouby zahlaholily, vojsko nasedlo do automobilů a zmizelo za německými hranicemi. Ruth uvedl své auto opět do pohybu a za půl hodiny byl v nemocnici. Uložili Kroffa na lůžko, a tu poprvé sebou pohnul, pootvěřel oči a první jeho slovo bylo:

„Pište!“

A z jeho bledých rtů vyřítíl se vodopád novinářské elegance a klasických period, jimiž zjevoval světu tajemství Německa. Když jeho diktát byl pečlivě zaznamenán a dána mu zpráva, že byl poslán do kanceláře ETKPSZ, s pocitem uspokojení upadl znovu do mdlob, aby se probudil až po operaci.

A když se probudil, nesměl býti smuten, aby nezarmoutil těch, kteří s ním cítili. Rána bolela i rozum bolež, neboť ztráta ruky je vždycky ztráta ruk, a kdo nemůže vládnout třeba jen levou rukou, toho to vždycky bolí, byť se i smál.

V přátelském hovoru oči setrvali až do toho okamžiku, kdy vešel kapitán spojeneckého vojska, aby jim ohlásil asi toto:

„Spojenecká armáda dospěla rychlým tempem k stavbě profesora Reichssohna. U vrat byli spařeni dva muži, z nichž jeden — jak bylo později zjištěno, vládní zplnomocněnec Gross — při spaření našich oddílů dal se do zběsilého útěku nazpět a zmizel v domě uprostřed dvora. Druhý muž — jménem Thick — byl zajat. Zjistili jsme toto: Po odchodu pánů Rutha, Gibota a Zejdy vběhl do místnosti Grossův šofér —“

Přátelé obrátili oči na Kroffa, který usměvavě přikývl očima —

„a horečně jal se prohledávat kupy listin po zemi a po stole se válejících. Když mu v tom Gross, jenž byl zatím v mdlobě spadl se židle na zem, svým tělem překážel, odtáhl oba svázané k oknu. Po rychlém prohlédnutí papírů vběhl do místnosti č. 1., kde chvíli setrval. Pak vyběhl, pohnul pákou na desce a otevřel dveře č. 2. — kamž vešel; po chvíli opět vyběhl, pohnul jinou pákou a vrátil se opět dovnitř. V zápleti přidušeně vykřikl, vyrazil ven, tiskna levou ruku pod kabát, uvedl páky do předešlé polohy, dveře č. 2. se zavřely a odkvapil. Gross a Thick, protože byli položeni nyní vedle sebe, po celé odpoledne snažili se zbaviti pout, což se jim k večeru podařilo. Vyběhli ven, svolali hrstku přítomných vojáků a dělníků, sdělili jim, jaké nebezpečnosti je čeká, protože nechali uprchnouti tři nebo čtyři nepřátelské vyzvědače a žádali je, aby na svém místě setrvali a v případě potřeby laboratoře i chránili. Vojáci však dostali strach, odepřeli poslušnost a uprchli. Gross ihned telegrafoval do nejbližšího vojenského shromáždění, žádaje o oddíl vojska. Bylo mu ochotně přislíbeno. Proto čekal před branou s Thickem a měl naše automobily za oddíly německé. Teprve v poslední chvíli spozoroval svůj osudný omyl a obávaje se, aby tajemství profesora Reichssohna nepřišlo do rukou nepovolaných vběhl do domu a zapálil všechny profesorské dokumenty —“

„Jakže?! Profesorské zápisky jsou zničeny?!“ zděšeně vykřikl Ruth.

„Ale pak — pak se nikdy nedozvíme bližších podrobností o výsledku jeho činnosti?“ také rozechvěn otázel se Gibot.

„Snad bude možno určit něco z mravenců uzavřených ve stěnách pokojů,“ — optimisticky chtěl je potěšit Zejda.

„Obávám se, pánové,“ odpovídal s jistou dávkou resignace kapitán, „že, přišlo-li nebezpečí s profesorem Reichssohnem na svět, že s ním i odešlo. Nezůstalo totiž jen při pouhém spálení papírů —“

„Nezůstalo?!“ jedním dechem vyrazili všichni tři

„Ne, nezůstalo, neboť sotva že vojáci vyvedli z domu Grossa, ozval se v nitru domu jakýsi výbuch a když, tušíce nebezpečí, jsme se od domu vzdálili, byli jsme náhle sraženi k zemi, domek explodoval, vznesl se do výše a zbytky staviva zranily lehce i několik našich vojáků . . .“

Sklonili hlavu a Ruth tiše pronesl:

„Je tedy všechno ztraceno . . .“

„Ano. Hořící kusy dopadly na jednotlivé polodostavěné budovy a přes všechno úsilí našich vojáků tyto podlehly zkáze, neboť byly stavěny velmi nakvap z materiálu nedokonalého a hořlavého. Po několika menších explozích — patrně nábojů, jež byly zde uschovány k potřebě vojáků — nezůstaly z celého komplexu budov než trosky a beztvárné zbytky vnitřního zařízení domů. Jen jakousi šťastnou náhodou našli jsme v kouřících zbytcích profesorského domu dvě ohořelé kostry, z nichž větší byla jen nepatrně poškozená. Bude je tedy možno se ctí pochovati. — Naše vojsko, jemuž se dostane ráno posily, ihned potáhne dále a v době několika dnů bude Německo zcela pokořeno.“

Tak skončil kapitán svůj referát a s pozdravem odešel. Kroff zavřel oči a jeho klidné oddechování svědčilo o tom, že usnul. Naši přátelé se zvedli a tiše se vzdálili.

Noc letěla krajem jako šíp s tisíci křídly. Matně svítící okno nemocnice a rudý prapor ohnivých laboratoří byly póly, kol nichž se otáčel svět.

Radiotelefony zpívaly, Wagnerova kladívka vyklepávala zářivá slova vítězství a vítr suchými prsty na telegrafní dráty hrál svou písničku.

Den se rozloučil s nocí a bylo jitro. A když se toto několikrát opakovalo, mohl Daniel Kroff vstáti z lůžka a přátelsky promluvit se svými kamarády.

„Jak jsem se dozvěděl všechny bližší zprávy? Byl jsem šoférem Grossovým — jak se to stalo, na tom vám asi celkem nezáleží — když tehdy ujel mi Anderson s automobilem, najal jsem ihned jiný a jel jsem za ním, či spíše za černými mraky mravenců. Dojel jsem však k místu katastrofy teprve tehdy, když už mravenci zmocnili se své kořisti. Anderson mi zmizel — jak jste pravili, ve vodě — a měl jsem ještě dosti času, abych se vrátil nazpět ke Grossovi a dovezl ho opět nazpět, aby mohl zatknouti už jen Zejdu a Gibota. A ostatní už znáte.“

— „A vaše zranění?“ zeptal se Ruth.

„Ale ovšem, to bylo tak: Chtěl jsem se dovědět něco podstatnějšího o profe-

sorově vojsku, protože jsem šel za Grossem a Thickem do jeho domu. Vy jste je zatím svázali — to jsem však nevěděl — v tom vyhlédl jste ven, ale protože jsem vás neznal, nechtěl jsem vzbudit ve vás podezření, proto jsem dělal, jako bych vás nebyl spatřil. Snad se mi to podařilo. Když jste pak vyšli, přirozeně že jsem poznal váš podvod a vrátil jsem se s vaším svolením zpět do budovy, abych vypátral věci, které jsem potřeboval. Víte už, jak jsem si tam počínal. Moje zranění bylo zaviněno zvědavostí. Chtěl jsem, když už z papírů profesorových jsem rozluštil některé závažnější údaje, poznati z blízka jeho mravence a v cele č. 2., kde podle profesorových zápisků skončil svůj život ministr Andersen, ale kde po něm nezůstalo ani stopy, jsem je pustil. Když mě z nich však jeden šlápl do prstu — Kroff se při tom podíval na pahýl levé ruky — „opět jsem je uzavřel a běžel jsem za vámi.“

Poslední rouška tajemství byla již snata. Jen ještě otázal se Gibot:

„A nevypátral jste nijakých bližších okolností pohybu profesorových armád?“

Kroff se nepatrně usmál a jaksi jen skoupě sdělil:

„Pokud jsem mohl z listin zjistiti, obsahovalo tělo mravenců Reichssohnových nadbytečně železa. Bylo tedy možno, že profesor působil nějakou magnetickou silou — nevím, jak vysílanou — na směr jejich pohybu.“

„A více nevíte?“ s lehkým zklamáním se otázal opět Gibot. — „Bohužel nikoli.“

„A tak tajemství toto zůstalo navždy nerozluštěno.“

Na hřbitově malého severočeského městečka nad prostým šedivým kamenem zastavili se čtyři muži. Jednomu z nich scházela levá ruka až k lokti.

Na kameni byl vyryt prostý nápis:

KAMIL ANDERSEN. — BEDŘICH REICHSSOHN.

Nejvyšší z těchto čtyř mužů přerušil ticho, řka:

„Když zemřel, bolelo nás to velmi. Zemřel však, aby jiní žili. Zemřel, aby zabránil válce. A pocítuje-li kdo bolest nad smrtí svého přítele, cítí příliš egoisticky, protože plakati sluší jenom nad válkou. Zabránili jsme válkám. Je stvořen světový mír. Dospěli jsme k první metě vývoje šťastného lidstva. Je třeba milovati celý svět, abychom dovedli milovati jedince. Z lásky tvoříme nový svět. Z nenávisti byla odsouzena k zahynutí epocha minulé. Odstranili jsme boj se světem.“

Druhý muž, s mírným výrazem ve tváři a hladkýma očima tiše zahovořil:

„Je třeba milovati také jedince, abychom milovali svět. Člověk je na světě vždycky smutně sám a hledá ochrany. Nebudeme však opuštěni láskou. Padli ti, kteří nedovedli milovat, neboť nedovedli žít. Nezemřeli ti, kteří milovali. Rozdali srdce svému okolí a každý kousek jeho je květinka, která voní vzpomínkou. Jdeme světem, abychom trhali takové kvítečky.“

A třetí, silný muž, se sklonil nad hrobem:

„S Bohem, dobrý hochu, nemůžeme milovati jen své soudruhy, ale i nepřátele. A když už zemřeli, za hrobem nebudeme jich špatně vzpomínati. S Bohem, dobrý hochu, ať klidně vedle vás odpočívá vrah vašeho otce.“

A muž bez ruky jen pohnul rty:

„Nebudeme milovati svých nepřátel, protože nebude těch, kterých bychom mohli nenávidět. Padli. Věříme v evoluci. Nová generace ztratí chyby svých otců. Národ nebude pokolením mrtvých. Lidstvo bude stromem plodů a květů.“

Stromy se více rozešuměly a slova byla srozumitelná, jako by se roznášela sluchu celého světa. Neboť celý svět stvořil si svátek smíření a slavil radosti poznání.

Neboť člověk na svět přišel, aby miloval, nikoliv aby nenáviděl. Proto, aby stvořil štěstí druhých a jím i svoje.

Tráva jako moře se rozlévala po okolí. Slunce zvučelo zlatými písněmi pokoje.

Světě pokoje! Světe lásky, rovnosti! Stojíme na hřbitově. Přišli jsme si pro symbol.

Nerosteš jen z bolesti chudých, rosteš i z bezpráví šílených Reichssohnů a Grossů, rosteš z chtivých očí a násilných smyslů!

Světě pokoje! Světe lásky! Světe rovnosti! Zrodíš se z krve nespravedlivých a zlých, z bolesti tisíců. Zrodíš se v ohni planoucích požárů a v lesku skleněných oken nemocnic! Zrodíš se ve výbuchu lidských srdcí a z revoluce lidských mozků!

Tráva se rozezvonila. Così se skončilo. Kus světa spadl do neznáma. Zde na hřbitově se narodil nový kus světa. My psali jen o umírání. Vy myslete na život!

ORGANISAČNÍ.

Naším abiturientům! V krátké době dokončíte maturitou středoškolská studia. Uzavíráte nejkrásnější epochu života. Nejkrásnější proto, že vlastní příprava na něj vás teprve čeká. A to už nebudou dny tak klidné, radostné a bezpečné, které až dosud jste prožívali. Mnozí hned vkročíte na dráhu praktického povolání. Pracujte v katolických organisacích a uplatňujte všude nebojácně katol. a vlastenecké přesvědčení! Ale nejvíce vás odejde na vysokou školu. Nechceme vám bráti klamnou iluzi o bezstarostném životě akademického občana. Budete studovali více než na střední škole. Jde však o vaši duši, čest, zdraví. Dosud jste byli vedeni, nyní jste odkázáni sami na sebe. Mnoho nebezpečí pro duši i tělo skrývá se za krásnou rouškou akademické volnosti. Neznáte je dosud. Proto chceme vás na ně upozorniti a varovati. Neztratíte se nikdy, budete-li vždy pamětlivi ideálů, jimiž jste byli vedeni v našich SSS. Nezrazujte svého náboženského a národního kředa! Vy, kteří slyšíte v duši hlas Páně, volající vás na svůj úhor, poslechněte pokorně! A vás, milí kolegové, kdož přijdete studovali do Prahy nebo do Brna, ať v říjnu radostně uvítáme ve svém kruhu! Vstupte v Praze do „České Ligy Akad.“, v Brně do „Moraviana“! Budete zase mezi svými. ÚKSČ. ochotně zodpoví všechny dotazy o vysokošk. poměrech v Praze, řesp. zaopatří vám byty, vyhovující jak cenou, tak v ohledu fysickém i morálním. Naši abiturienti, přejeme vám nyní zasluženého odpočinku a po prázdninách na shledanou! Tajemník.

Kolegové a kolegyně abiturienti učitelských ústavů! Dokončili jste svá studia. Po prázdninách rozejdete se po našich vlastech, přijдете do neznámých krajín, mezi neznámé lidi. Vcházíte do nového života. Jaký bude, je jisté otázkou všech. Bude snad volnější, než v letech studií, ale za to mnohem bouřlivější, než byl dosud; bude proniknut hesly proti vaší víře, bude na smrt nenáviděti všechno vám svaté, bude zděděným odkazem pohrdati a vám se smáti. Jdete do boje. Je jisté mezi vámi mnoho těch, kteří si zachovali vznešené ideje katolické a těm platí tato slova. V době studií připravovali jste se pro hlavní povinnost, pro školu a žáky, ale také pro činnost mimoškolskou, na kterou vám vždycky zbude dosti času. K této činnosti budete voláni svým svědomím jako členové společnosti, v níž budete žiti; ji se jako mladí a nadšení pro práci nevyhnete. Především buďte starými českými kantory! Jděte mezi lid a žijte s ním! Hleďte získati ztraceného kontaktu. Budou-li scházeti mezi naším lidem vzdělané třídy, pak demagogické fráze pokroku budou slavit hody. Proto přední vaší povinností musí býti poučování lid, aby přestal věřiti hrobařům národa. — Konejte povinnost křesťanskou, čelte nájezdům nepřátel lidovou politickou výchovou, tiskem i slovem živým, hajte veřejně církve katolické, odhodte všecku netečnost, lihavost. A vzhůru do boje! Nedejte se nikdy a ničím zmásti, pracujte vytrvale, ozbrojte se statečností, odhodlaností a nadšením, abyste svrhli vládu bezpráví, křivdy a lži, která často vítězí zde na zemi. Jste mladí, prodchnuti láskou ke Kristu a jeho církvi, bijte se neohroženě za věc svou i svého národa podle hesla našeho

nejvyššího pastýře Pia XI.: „Nebojte se a nedejte se!“ Nebojte se teroru nepřátel a nedejte sobě, církvi i vlasti kopati hrob. Hajte neohroženě spravedlivých práv svých i svých bližních, veřejně vystupte proti parádovým vlastencům. Proti boji boj! Půjdete-li do světa za svým světovým názorem s jasnou myslí, s odhodláním, nesmete vás teror, nezastraší posměch, pohrdání. Budte vždy přímí, jedněte čestně, vaše slova nechť jsou obrazy duše. Vůdčí myšlenkou budiž vám prospěch celku, společnosti, ji obětujte sebe a své počínání. Budete-li takovými, budete míti nepřátele, ale těšiti vás bude vědomí, že prospíváte jiným, že se obětujete národu a Kristu. Nezapomeňte na ústavy, v nichž jste nabyli vědomostí pro život; nebudte zaujati proto, že se vám něco nelíbilo, pomáhejte napravovali chyby a s těmi, kteří ještě na ústavech zůstali, buďte ve styku. Vám, kolegové a kolegyně, věrným zásadám, posíláme ještě tento výkřik své duše. Nestaňte se nikdy členy organisace pokrokových učitelů! Nerozmnožujte řad svých odpůrců, kteří hrubými urážkami se dotýkají vašich nejhlubších citů. Budou vás sice lákat, přinesou vám již vyplněné legitimace, budou vám slibovati a dokazovati, že nejsou proti víře. Budte však statečnými! Odmítněte jejich nabídky a vstupte do organisace učitelstva katolického; jděte tam, kde najdete upřímné stoupence vznešených svých cílů, kde naleznete útěchu a sílu k svému poslání. Nechť jak chce vítr pokroku duje ve vaše skráně, hořící pro svaté věci, jděte pod bílým praporem křesťanského idealismu neohroženě!! Svůj život dejte národu a církvi, a Bůh vás posiluj!

Na pracovním kursu v Kroměříži o Květné neděli bylo proneseno mnoho krásných myšlenek, praktických rad a pokynů. Dr. Tauber vytýčil trojhvězdi ideji: cyrilometodějské, eucharistické a mariánské, jako nejzářnější světelný zdroj, jenž svým nevyčerpatelným jasnem a teplem posvěcuje a sílí vnitřní život našeho hnutí. Každý student měl by si psáti denník o svém duševním pochodu. Jeť jisto, že tak snáze by se dostal na pravou cestu. A kdo šťastně prodělal studentskou krizi, vyhrál zpravidla svůj život. Ctp. Jurečka poukazoval na nutnost většího křesťanského uvědomění a apologetického vzdělání. Především je třeba, aby každý náš čin spočíval na pevném základě oduševnělé víry. Žijme opravdu nábožensky! Vždyť katolicismus není křesťanským filosofováním. Ctp. Huňka si přál, aby naše studentstvo co nejvíce podporovalo misijní práci v cizině. Kol. Svozil navrhoval delegátům, aby jejich sdružení sama pořádala veřejné přednášky o myšlence cyrilometodějské, na něž by jistě chodili i neorganisovaní studenti. Kol. Sochorec se důrazně přimlouval, aby každý náš student si zakoupil levné vydání Písma sv. od dra. Sýkory (za 4 Kč). Žádá dále přítomné, aby podnikli křížovou výpravu pro exercicie. Ať každý z Moravy se jich letos zúčastní na Velehradě! Kol. Dorazil vidí příčinu povrchnosti náboženského života v tom, že v mnohých SSS. členové více se zajímají o činnost zábavní, veřejnou. Jest si jen přáti podstatné nápravy v tomto směru. Kol. Lavečka mluvil pro zřizování střadatelských kroužků a doporučoval na základě osvědčené praxe zavést v SSS. náboženské ho-

diny debatního rázu. Kol. Drobný v referátě organizačním mimo jiné zdůraznil důležitost zřízení důvěrnického sboru na každém ústavě. Důvěrník nechť je apoštolem ve své třídě. Povinností každé naší organizace je vést pamětní knihu a také sestavit co nejdříve seznam přátel a příznivců našeho hnutí ve svém místě a okolí a zaslati Ústředí. Člen SSS. nebudiž příslušníkem studentských spolků t. z. pokrokových! Pro řádný postup organizační činnosti je naprosto nutno, aby jednatelé vedli přesnou agendu a četnější korespondenci s Ústředím. Zdůrazňuje, aby se zakládala akad. sdružení, kde je to jen trochu možno. Kol. Sochorec vyzýval delegáty, aby do studentské hlídky v pondělním čísle brněnského „Dne“ zasílali vhodné příspěvky. Kol. Dorazil vyzvedl důležitost archivu a knihovny. Do knihovny ať se opatřují též vědecká díla. Před koupí knih je dobře poradit se s duchovním rádcem. Kol. Drobný přál si agilnější činnosti dívčích SSS. Pokud možno, ať v SSS. pracují dívčí odbory samostatně. Kol. Dorazil pojednává o otázce tisku, poukázal na žádoucí větší horlivost v šíření „Jitry“ a „Života“. Časopisy budtež předpláceny hned na počátku školního roku aspoň do půlletí. Studenti, přispívejte hojně do „Jitry“, v němž jsou zastoupeny všechny odbory! Hlavně kolegyně měly by více přispívat. Kol. Bráblík připomíná delegátům, aby pro svá sdružení objednali studentské kalendáře na šk. r. 1924/25, vydávané „Moravanem“ v Brně, nejdéle do konce června. Z referátu kol. dra. Jeřábka uvádíme několik myšlenek: Náš sociální program začíná modlitbou. Otázka sociální je otázkou hluboce mravní a duchovní. Její řešení týká se i obsahu studentského života, nejen jeho formy. Musíme především dbáti toho, abychom studentovi zajistili možnost nejširšího života kulturního. V místech, kde SSS. je větší, ať zřídí se sociální sekce, která by se starala speciálně o tyto otázky. Studium samo není vše! Třeba jít i mezi lid! Katolický student vystoupí všude, kde se může uplatnit bez újmy svého náboženského stanoviska!

Pracovní kurs v Praze, konaný na Květnou neděli, podal účastníkům mnoho nových praktických směrnic a vlil v srdce jejich skvělým referátem dp. Klementa nový oheň a sílu! Starou bolest, mající svůj původ v náboženském indiferentismu a lhostejnosti k liturgickému životu, zvýšenou útoky ze strany pokrokářské, je nutno závčas vyhojiti. Lékem je silná heroická víra dokazovaná skutky, neboť jen taková víra může obroditi a přivést k cíli. Katolický student nechť ukazuje svými skutky jiným cestu, po které je třeba kráčet a přičiňuje se tak o ulehčení těžké práce, spočívající na přetížených bedrech duchovního vůdce. Jedním takovým skutkem, kterým lze mnoho jiných zachrániti od hříchů, je zákaz tančení neslušných tanců. Dle příkladu neohroženého katolického studenta budou jednati i ostatní a vřed dnešní společnosti jistě vymizí. V této otázce je nutno sáhnouti k radikálním prostředkům a jednati nekompromisně, nechceme-li se dočkat mravní zkázy — v mladé generaci. Kol. Seibof v referátě organizačním zdůraznil opatrnost ve výběru členstva. Doporučuje výborům SSS, aby dodržovali při přijímání nových členů čekatelskou lhůtu a dobře se informovali o náboženském a mravním životě každého jednotlivce, dříve než ho přijmou ve svůj střed, neboť síla hnutí nespočívá výhradně ve kvantitě, nýbrž hlavně ve kvalitě. Jednou z důležitých povinností členstva SSS je navštěvování nepovinného náboženství. Je povinností důvěrnického sboru, aby

provedl agitaci a hleděl přesvědčiti i indiferentní kolegy. Kupevnění vzájemných styků mezi jednotlivými S. S. S. bylo by dobře, kdyby S. S. S., jichž sídla nejsou daleko od sebe vzdálena, navzájem se navštěvovala, půjčovala si přednášky, obrázky do skioptikona, přišla si zahrát nějaké zdařilé divadlo. Prospělo by to velmi sblížení a poznání katolického studentstva mezi sebou. Z debaty tiskového referátu kol. Stránského vyšel námět na zřízení literárních kroužků v každém S. S. S. Aby redakce nebyla přetěžována nemožnými příspěvky, bylo by dobře, aby interesenti o literaturu se sešli a pohovořili si o příspěvcích, které mají býti zaslány. Aby se předešlo ostychu, bylo by třeba, aby byly vloženy příspěvky v obálce do schránky na dopisy, takže by nikdo nevěděl autora. Literární kroužek měl by i svůj význam po stránce poučné, neboť starší kolega mohl by ve svém referátě o příspěvku podati často autorovi ještě nezkušenému dobré rady. Referát kol. Pelikána uváděl příklady, v kterých se může jeviti sociální činnost studentova. Je to především křesťanská charita, která by měla býti každému studentovi vlastní. Sedmero skutků tělesného i duchovního milosrdenství nechť každý provádí ze všech svých sil. Zdůrazňuje znovu věci již tolikrát slyšené, ale přece na málo místech prováděné, aby S. S. S. starala se, aby noví chudí kolegové měli řádné zabezpečení ve formě kondic, obědů, aby staralo se o řádné byty, ve kterých by student neutrpěl úrazu na své duši, aby nadanější kolegové pomáhali ve studiu kolegům, jimž se nedostává tolik darů duševních. Možno prováděti to před schůzí a po schůzi a kdekoliv, neboť osobní styk kolegy staršího s mladším nikdy neuškodí.

Prázdninové podniky katol. studentstva. Ústředí katol. stud. čs. po zralé úvaze rozhodlo se i letos přenésti téžisto prázdninové činnosti katol. studentstva na Velehrad, kdež za velkolepých slavností unionistických načerpáme nového nadšení a síly k další práci. To je hlavní motiv tohoto rozhodnutí. A pak hlavně z ohledu finančního bylo rozhodnuto, konati tam výjimečně také valnou hromadu ÚKSČ, spojenou s říšským podnikem katol. stud., pouťi k hrobu velkého našeho přítele, nezapomenutelného Dra. Stojana. Unionistický sjezd bude zahájen koncem července a potrvá asi 4 dny. V pondělí 4. srpna po bohuslužbách o 2. hod. odpol. začne na Velehradě říš. pracovní konference. V úterý 5. srpna o 8. hodině ráno bude zahájena valná hromada Ústředí katol. stud. čs. O 2. hod. odp. promluví na slavnostní schůzi vdp. prof. Nesrovnal T. J. na téma: „Idea cyrilometodějská v náboženském a slovanském poslání čes. katol. studentstva“. Po přednášce o půl páté hod. odp. studentská pouť k hrobu arcibiskupa Dra. A. C. Stojana, spojená s promluvou vdp. prof. Th. Dra. Ot. Taubra. Téhož dne (v úterý) o 7. hod. večer začnou exercicie společné pro inteligenci, akademiky a středoškoláky, a skončí se v sobotu 9. srpna ráno korporativním přistoupením k Stolu Páně. V pondělí 11. srpna je začátek exercicií pro studentky; skončeny budou sv. přijímáním v pátek 15. srpna ráno ve svátek Nanebevzetí Panny Marie. V Čechách uspořádány budou v Hradci Králové a Čes. Budějovicích paralelně oddělené exercicie pro studenty a studentky, v Praze jen pro studentky. Tyto exercicie začnou všude 9. července a potrvají do neděle 13. července. Je žádoucí, aby se studentstvo zúčastnilo prázdninových duchovních cvičení v nejhojnějším počtu. Kam řídití přihlášky na exercicie, přesný program a určité instrukce budou podrobně

uvedeny v červnovém oběžníku. Pořad unionistických slavností bude uveřejněn v katol. časopisech. Tajem.

Valná hromada Ústředí katol. studentstva čs. odbývá se dne 5. srpna při pouti katol. stud. k hrobu Stojanovu na Velehradě. Jednání zabývá se po bohoslužbách o 8. hod. ráno. Organizace v Ústředí sdružené jsou povinny valnou hromadu obeslati delegáty dle § 7. jedn. řádu. Jména delegátů budtež oznámena Ústředí nejpozději do 7. července, aby jim mohly býti vystaveny legitimace. Volné návrhy pro valnou hromadu třeba podati písemně do Ústředí 14 dní předem, t. j. nejpozději do 22. července t. r.

Naše koleje. Žádosti o přijetí do Sušilovy koleje v Brně jest zaslati správní radě koleje v Brně, Údolní ulice. Žádosti takové do koleje Arnošta z Pardubic adresují se kolejní správní radě, Praha II., Voršilská 1. K žádosti, do 30. července podané, jest přiložiti: 1. Maturitní vysvědčení (akademikové vysvědčení z vys. škol); 2. Výkaz o majetkových poměrech rodičů; 3. Doporučení místního kněze nebo lépe duchovního rádce SSS.

Kolegyním. V lelošním ročníku Jitra téměř v každém čísle měly studentky svoji hlídku. Nechceme tvrditi, že snad ony články znamenaly mnoho pro dívky SSS, než přece jestžde určité plus proti minulým letům. Předně, že dív. hlídka byla — jak již bylo udedeno, téměř v každém čísle a pak, že kolegyně psaly ony články samy. Doposud byli to často kolegové, kteří se tu pokoušeli „řešiti ženskou otázku“. Bylo by jen žádoucno, aby v příštím škol. roce kolegyně zase psaly, bez vybízení, z vlastní iniciativy. Myslí-li snad některá, že skutečně by nemohla nic napsati, ať alespoň sdělí dív. sekci, co by si přála v dív. hlídce míti, zda články, pojednávající o ženské otázce, či organizační nebo s praktickými náměty. Nejlépe, když tak učiní každá kolegyně nebo dív. SSS do konce škol. roku, aby již v prvních číslech příštího ročníku mohlo býti jejich námětů použito.

Akad. SSS. v Uh. Hradišti pořádalo 26. dubna 1924 v Lidovém domě přednáškovou schůzi, na níž promluvil o národním poslání našeho studentstva v otázce cyrilometodějské a čs. vzájemnosti dr. F. Hrachovský z Olomouce. Četnému posluchačstvu (100 int., akad. a středoškoláků) objasnil nesmírný význam unionistické myšlenky, již se jediné může náš národ ještě dnes prosloviti. Máme-li ovšem smířiti Slovanstvo s církví, musíme se dohodnouti se Slováci. K těmto těžkým úkolům je zapotřebí velkého idealismu a nezištného vlasteneckého uvědomění. Přednáška, důležitá bohatými myšlenkami a časovostí, byla odměněna velkou pozorností posluchačů. Rozvinula se potom pěkná debata. Získali jsme touto přednáškou velmi mnoho; díky p. dru. Hrachovskému za jeho obětavost. Na konec byla schválena tato resoluce: Účastníci schůze katol. stud. a int., konané 26. dubna 1924 v Uh. Hradišti, se jednomyslně usnesli na této resoluci:

1. Vítáme unionistický sjezd na Velehradě 1924 a vybízíme členstvo k hojně účasti.

2. Žádáme ÚKS., aby vybídlo SSS. k zakládání SCO. a k agitaci pro časopis „Apoštolát.“

3. Žádáme redakci „Života“, aby věnovala větší pozornost otázkám slovanským (zejm. slovenské).

4. Doporučujeme akad. SSS., aby přijímala členstvo přispívající z kruhů inteligence, jejíž spolupráci vítáme.

5. Žádáme ÚKS., aby vybídlo SSS. ke sbírání knih pro naše zahraniční krajany, jež možno odeslati na adresu: Mgr. Kozák, Kroměříž. -jhj-

P O V Š E C H N Ý.

„Za tú našu slovenčinu!“ Na kongrese „Svazu Slovenského Študentstva“, jenž byl svolán v Bratislavě 15.—17. března t. r., byla též přijata resoluce, jež žádá unifikaci jazykové osnovy na všech školách naší republiky s vyučovacím jazykem československým v tom smyslu, aby na českých školách se učilo slovenštině a slovenské literatuře tak, jak se na slovenských školách učí češtině a české literatuře. Je to požadavek pozoruhodný, jímž, zdá se, byl by jazykový literární nonkonformismus českoslov. vyřešen ve smyslu úplné rovnoprávnosti a ne ve smyslu separace obou spisovných forem jazyka československého. Na českých školách se sice vyučuje slovenštině a slovenské literatuře — do čítánek i pro nižší stupně obecných škol českých je pojata vždy též několik básní a článků slovenských — ba na našich školách věnovala se slovenštině pozornost už dávno před válkou, ale přece jen ne do té míry, jak by bylo žádoucno. Ve „Sborníku Spolku Profesorov Slovákov“, roč. III., č. 1., stěžuje si pisatel „Listu z Prahy“: „V Čechách a na Moravě máme školy české a na Slovensku československé; o češtině sa hovorí ako o českom jazyku, ale jazyk slovenský je čechoslovenčina; žiaci na českých školách nenaučia sa slovensky čítať, žiaci na slovenských školách majú sa naučiť správne hovoriť a písať česky.“ — V otázce literárního nonkonformismu čsl. mělo by u nás býti už jasno! Vím, že rozdílnost mezi češtinou a slovenštinou, i tam, kde je největší, je vlastně nepatrná, a rozhodně není taková, aby odůvodňovala nynější fakt dvojího spisovného jazyka: zvláštního pro Čechy (čeština) a zvláštního pro Slováci (slovenština)! Čechové a Slováci jsou si navzájem jazykově mnohem bližší, než na př. Angličané, nebo Italové anebo dokonce Němci.* A přece: u nás máme dvojí spisovný jazyk, kdežto u Angličanů, podobně jako u Italů a Němců je spisovný jazyk jednotný. — Docent pražské university, fonetik dr. A. Frinta podal návrh na sjednocení spisovné češtiny a slovenštiny umělým vytvořením jednotného spisovného jazyka československého. (Srv. revue „Parlament“ 1922, sešit 7.) Avšak „Naše řeč“ 1922, č. 5. tento návrh odmítla jako násilné zasahování do přirozeného jazykového vývoje a poukázala na to, že k obapolnému splynutí obojí naší spisovné řeči dojde v budoucnosti, ale vývojem volným, přirozeným a nenásilným. — Samostatná spisovná slovenština vedle spisovné češtiny je dnes dějinnou skutečností, ale podvojný literární výraz jazyka čsl. nebude sám o sobě překážkou kulturní spolupráce čsl., když Čech i Slovák bude pokládati — což je samozřejmé a což se skutečně bez namáhání státi může — českou i slovenskou knihu, českou i slovenskou literaturu za svoji vlastní knihu a literaturu, když Čech bude za svůj literární jazyk považovati i slovenštinu, podobně jako zase Slovák češtinu! Nuže, v tom smyslu musíme, řekl bych, revidovati a rozšiřovati pojem svého literárního jazyka. A dnes vlastně Čechové, i když si toho

*) V Anglii jsou skotské a některé jižnější dialekty anglické tak odlišné, že jsou Angličanu často nesrozumitelné. — V Itálii severní a jižní italština jsou vlastně různé jazyky, navzájem nesrozumitelné. — Dolní němčina (plattdeutsch) liší se od horní (oberdeutsch) daleko více, než slovenština od češtiny. (Srv. dr. O. Vočadlo: „Slovanská nesvornost“, Praha 1923.)

nejdou vždy plně vědomi, dívají se na slovenštinu jako na svůj literární jazyk vedle češtiny. Neboť čeho jiného dokladem je na př. ten fakt, že české časopisy: politické, literární i vědecké přinášejí docela důsledně nejen české, nýbrž i slovenské básně, články atp.; podobně zase časopisy slovenské přinášejí i česky psané práce. Ba je též hezká řada Čechů spisovatelů, kteří píší česky i slovensky, a, jak nedávno noviny oznamovaly, na české pražské universitě přednáší profesor dr. Hronec, bývalý ředitel gymnasia kežmarského, českým posluchačům — slovensky. — Nuže, literární „rozkol“ československý nelze dnes považovat za naše dějinné neštěstí, jak to činí p. dr. K. Vrátný („Archa“ XI č. 10—12), ale programem našim musí býti, jak píše doc. Frinta („Parlament“ 1922, č. 7.), vychováti žactvo, čtenářstvo a posluchačstvo české i slovenské, aby si zvyklo stejně vnímati a osvojovati slovo české i slovenské. Jsme si toho vědomi, jak by se snad vyvinuly naše kulturní poměry při vzájemně odlišném a intenzivním pěstování v českých zemích češtiny a na Slovensku slovenštiny, t. j. české a slovenské literatury, české a slovenské vědy...“ —sk—

Odešel náš veliký přítel, rádce, podporovatel, ano duchovní vůdce studentstva čsl., zvláště moravského, Msgr. Th. Dr. Jan Sedlák. Krutá rána, pádná rána pro všechny ty, kdož dovedou oceniti dnešní vědeckou a kulturní práci na poli náboženském, v době, kdy křesťanství katolické musí zápasiti s nevěreckými směry, snižujícími se až k barbarismu. A přece, vyslovme jméno + Dra. Sedláka a řekneme tím víc jak mnoho, vytkneme tím onu nezištnou, věcnou, literárně-historickou práci katol. učence, jenž se nebál ukázati českému národu všech vrstev smysl jeho dějin, podstatu náboženskou v duchu cyrilometodějském, jenž musel postaviti osobnost Husovu a celou jeho dobu do světla takového, jak skutečně nutno, a oprostiti ji všech romanických a tendenčních bájí, zahrocených jednostrannými nedouky proti církvi katolické. Vyslovme jméno zesnulého a připomeneme si zároveň vlastence rázu Sušilova, jenž po VI. Šťastném neustával tohoto nábožensko-národního ducha nadšeně vštěpovati přesvědčivými výklady v mladá srdce kněží i laiků. Neuvidíme již té láskyplné, dobrosrdečné a při tom vážné povahy i osobnosti Dra. Sedláka na našich studentských manifestacích a sjezdech, na nichž tolikrát mluvil a opravdové lásky si dobýval u katol. studentstva středoškolského i vysokoškolského. Odešel od nás záhy ve věku 53 let, zanechav po sobě hojnou zeň literární, zvláště svého „M. Jana Husa“, „Studie a texty“, příspěvky v „Hlídce“, „Museu“ a jiných časopisech Dr. Sedlák bude žítí mezi katol. studentstvem dále. A víme dobře zajisté proč. Mládí, odchované jeho ideály, dovede je nésti životem, poněvadž je pevně přesvědčeno, že budeme-li míti v českém národě takové Sedláky, kněze vlastence, buditele, kulturní pracovníky, že pak bude i národ a jeho kultura nésti blahodárné ovoce ve prospěch církve i vlasti. PhC. VI. Dorazil.

Antoš Dohnal, moravský povídkář narodil se před 100 lety na Hané v Kvasicích. Byl činný jako úředník na venkově, později dostal se do Brna, kde psal jako uvědomělý Čech pro lid. Stal se členem družiny moravských spisovatelů, přispívatelem a posléze redaktorem jediného českého denníku na Moravě, „Moravských novin.“ Ani za tohoto absolutismu Bachova nedal se odstrášiti a budil lid kratičkými povídkami pod čarou. S velkým

zájmem četly se jeho lidové „Dopisy z Hané“, které uveřejňoval pod pseudonymem „Antoš Dohnal, rolník z Hané“ (vl. jménem slul Leop. Jos. Hausmann). Havlíčkovi zasílal „Dopisy z Moravy“ do „Národních novin.“ — Své literární práce začal dramaty. Jedno z nich je zajímavé svou látkou, „Jaroslav ze Šternberka aneb Porážka Mongolův u Holomouce“, které se hrálo i v Praze. Pokusil se i o básně, hlavně o politickou satiru a znělku. Avšak hlavní význam Dohnalův tkví v povídkách ze života hanáckého lidu. Řeší v nich také otázku výměnkářskou jako Hálek, připomíná rolníkově, že výměnkáři jsou jeho rodiči a že po nich statek zdědil. Dějištěm Dohnalových povídek je kromě-řížský venkov se starými Hanáky v koženících, typ, který vykreslil mistrně Kosmák v postavě poslance Skopalíka ze Záhlinic, vystupujícím v povídce „Jak Martin Chlubil bloudil a na pravou cestu se opět vrátil.“ Jména udává spisovatel doslovně, ale klade je do jiných vesnic. Povídky vydal před deseti lety Jan Kobelík. Oslavy velehradské, které se připravovaly na r. 1863, snažila se bývalá vláda utlumiti, i získávala si tisk. Chudý Dohnal dal se získati a byl tímto činem vyvržen z velké části moravských kruhů. Bídny život, boj Dohnalův o kůrku chleba odráží se ve spisovatelově korespondenci, z níž se dovídáme mezi jiným, že tento chudý úředníček pomáhal v nouzi Boženě Němcové.

F. Karas.

„Slávy dcera“ vyšla po prvé před 100 lety v Pešti. Tři zpěvy: Sála, Labe, Dunaj měly celkem 151 znělek. Zpěvům předepsán byl „Předzpěv“, psaný elegickým dvojverším. — R. 1832 vyšlo dílo v pěti zpěvích se 615 znělkami. V pozdějších zpracováních ustálil se počet znělek na 645.

Jos. Viktorin, literární a politický pracovník na Slovensku zemřel před 50 lety, 12. července 1874. Nebyl sice velmi plodný literárně, ale s velkou obětavostí vydával básně Sládkovičovy, výbor z básní Jána Hollého. Překládá zlatou knihu Tomáše Kempenského. S Polárikem vydává almanach „Lípu“, v níž bojuje proti maďarskému centralismu a horuje pro ideje demokratické. Zdůrazňuje jednotu československou, usiluje o zachování jazyka českého, třebaš píše po německu „Grammatik der slovakischen Sprache.“ Pracuje pro osvětu lidu a jeho mravní obrození. Žádá, aby Slováci obrátili svou pozornost na západ, kde se rodí nové myšlenkové proudy, aby byli svorní a nehorovali planě pro všeslovanství. Usilovná práce Viktorinova mezi lidem v kraji trnavském, kde byl kaplanem, trvala 20 let. Po té stal se farářem ve Vyšehradě nad Dunajem. Minulost slovenského Vyšehradu, jak samo známé jméno svědčí, vtiskla mu do rukou péro, aby napsal po německu pojednání „Vyšehrad kdysi a nyní.“ Slovenský Vyšehrad stal se památným místem tyranů slovenského národa, baštou Budapestu. F. K.

Dp. Pavel Blaho, horlivý buditel slovenský, oslavil před nedávnem své osmdesáté narozeniny. Už jako septimán pracoval v Ostrihomě jako uvědomělý Slovák. Od svého vysvěcení na kněžství pracuje přes půl století na národní nívě, nejprve mezi lidem jako duchovní pastýř, později literárně a sociálně. Nějaký čas redigoval „Katolické Noviny“, v letech 1874—81 vydával „Kazatele“. Do časopisu „Junoš“ napsal pověst „Ivan a Jaromír.“ Před třemi lety byl jmenován prvním slovenským kanovníkem v Bratislavě.

Na den **22. dubna** připadlo dvousté výročí narození racionalisty Immanuela Kanta, jednoho z největších filosofů, jací kdy žili. Působil jako profesor na universitě rodného města Krá-

lovce, jehož za celých 80 let svého života téměř neopustil. Kantův veleduch je nesporný. Všeobecně se mu vytýká slohová neobratnost, proto není snadno porozumět jeho spisům, z nichž nejvýznamnější jsou: „Kritika čistého rozumu“, „Kritika praktického rozumu“ a „Kritika soudnosti“. Ve své „Theorii nebes“ řeší filosoficky problém vzniku vesmíru. Kant je velmi důležitým mezníkem v myšlenkovém vývoji evropském.

Před 100 lety zemřel největší pěvec 19. století, geniální básník, Lord Byron, nad něhož nikdo nedovedl tak plně a dokonale veršem obsáhnouti utrpení lidstva a který slovem i skutkem stal se hlasatelem svobody národů. Svůj pohnutlivý život skončil na válečném poli v Missolunghi v Řecku, dobrovolně bojuje za svobodu řeckého národa. Z Byronových spisů vyniká zvláště proslulá „Childe-Haroldova pouť“, básnické dílo, jímž stal se rázem velikým básníkem. Nejmohutnější slohové síly je „Don Juan“, jemuž sám Goethe se nadšeně obdivoval; v něm vyjádřil Byron nejzřetelněji svůj světobol a ztělesnění toho, co činí nešťasnými národy i jednotlivce. Básnické povídky „Korsar“, „Lara“, „Hebrejské melodie“, „Parisina“, „Vězeň Chillonský“ a j. zvýšily jen Byronův věhlas. Vliv Byronova díla na tvorbu současných básníků v celé Evropě (u nás Mácha, Sabina a j.), byl nesmírný. Za života nepochopen, zůstal přece největším lyrikem i epikem svého věku. Oslavy Byronovy v Athénách byly velkolepé. Pozdě v noci v předvečer výročí zahájena byla na Akropoli slavnost, při níž zapěly athénské konservatoristky Byronovu báseň „Maid of Athén“. Nemenší oslavy pořádány v Misolunghi; tam zúčastnila se jich vláda řecká.

Přístup absolventů obchod. akademii na universitu Masarykovu v Brně povoluje se výnosem Věstníku min. školství (č. 3.). Absolventi musejí však maturitní zkoušku z obch. akad. doplniti zkouškou z latiny a filosof. propeutiky.

Nálezy z předhistorických dob. V Oslavanech u Ivančic na Moravě byla nalezena v hloubce 1 m v zemi kostra muže, u níž bylo železné kopí a 20 kusů pruhovaných nádobek. Stáří nálezu odhadují odborníci na 3000–4000 let. — V Kadishu, nejstarším hlavním městě Mezopotamie, byla objevena knihovna, která jest stará nejméně 5000 let. Sestává z několika tisíc břídlícových tabulek a vyplňuje asi 20 místností. Dosud rozluštěné tabulky obsahují gramatiku a lexika. Bylo nalezeno z této doby dokonce i písátka pro břídlícové tabulky.

Záhadné otřesy země. Všecky seismografy na světě zaznamenaly 15. dubna t. r. zemětřesení, které rozsahem převyšovalo katastrofální poslední zemětřesení v Japonsku, neboť seismografy byly až 4 hodiny v pohybu. Poněvadž v Chile otřesy pocítěny nebyly, nemohlo býti ohnisko zemětřesení zjištěno. S největší pravděpodobností dá se tvrditi, že šlo o ohromné zemětřesení v některém oceáně.

Nové velké objevy v Moravském Krase. Lidový poslanec Šamalík z Ostrova u Macochy, pronikl již dříve v Mor. Krase do nových prostor netušené krásy, jež byly zasvěceny památce Stojanově, pí. Masarykové a Wilsonové. O velikonocích objevil opět velkolepou krápníkovou sluj. Tento pohádkový dóm, nazvaný Fochův, je 200 m dlouhý, 20 m široký a vysoký místy až 10 m. Zvláštností je, že okraj některých krápníků v této jeskyni jeví se černý, ač jsou krápníky běloučké.

Katoličtí studenti litevští jsou organizováni v ústředním svazu „Ateitis“, t. j. po česku „Budoucnost“. Nejvýznamnější roli mezi nimi zaujímají přirozeně studenti universitní, tvořící zvláštní sekci, jež nese jméno: „Lietuviu Kataliku Studentu Ateitininku Sąjunga“. V čele stojí sdružení akademiků university v Kaunas (Kovno); ono jest vzorem ostatním organisacím a i početně předčí ostatní. Vzhledem k jeho významu pro katol. studentský život litevský i pro zajímavé srovnání s našimi poměry podáme zde stručně přehled jeho vnitřního ústrojí. Dělí se především na oddělení, z nichž nejdůležitější jsou: a) sekce eucharistická, jejímž účelem jest vychovávat pevné charaktery v duchu katolickém. Na členských schůzích čte se Písmo sv. a jiné knihy zbožného obsahu, aby se vnitřní život posluchačů zdokonalil a mravně — nábožensky prohloubil. Členstvo přistupuje častěji k sv. přijímání, b) sekce sociální aplikuje sociologické zásady křesťanské v praxi ať v rámu kolektivním, ať individuálním; výsledky této práce a zkušenosti jí nabyté probírají se na společných schůzích. Členové tohoto kroužku jsou zároveň intelektuálními vůdci katol. organisací proslého lidu. c) Nemalé pozornosti naší zasluhuje sekce abstinentní, v níž zračí se tolik charakteristického pro hnutí protialkoholové severských států. A že naši kolegové litevští neomezují svoji činnost pouze na sebe, nýbrž cíl svůj vidí i v povznášení kulturní úrovně prostého lidu, o tom svědčí činnost tohoto kroužku na venkově: propaguje tam ideje abstinentní a tak pomáhá lidu z mravní a hmotné bídě k lepšímu životu. d) Na vysoké úrovni stojí klub sportovní, jehož členové jsou náčelníky velké Litevské Federace Tělocvičné a Sportovní. d) Z ostatních zasluhuje zmínky ještě kroužek filosofický, který se zabývá otázkami životními a theoretickými, snaží se dати členům jednotný ucelený světový názor. Činnost „Ateitis“ sahá i za hranice. Odbočky její jsou hlavně v Berlíně, Paříži, Mnichově, Vídni, Münsteru, Halle a Freiburgu.

Viersetova kniha o lužických Srbech ukázala Evropě smutné postavení nejnešťastnějšího národa slovanského. „Un peuple martyr“, už sám titul chce vyvolati v čtenáři obraz křížové cesty Lužičanů. Kniha bolestných nářků a výtek byla napsána v Paříži, vytištěna v Praze. Spisovatel získal si nesmírnou zásluhu u Lužických Srbů a před Bohem — věří-li, že osvětlil nevšimavému světu, jazykem vzdělanců boj poslední zbytku Lužičanů na život a na smrt. V Lužici to znovu vře. Bylo-li marno politické úsilí Bartovo, nadějeme se, že hlasy Mukovy a vřele psané práce Augusta Vierseta probudí celý svět z netečnosti, že se jednou postaví všechny velké národy proti bezpráví páchanému na malé větvičce slovanské, proti krivdě, která je hanbou XX. století. A kniha vzbudila opravdu pozornost ve francouzských kruzích. Za to v německém tisku vyvolala řadu polemik a to jak v říši, tak i u našich Němců, jak je uvádí Vl. Zmeškal v „Českolužickém Věstníku“ č. 4. Z útoku německých listů křičí vše nenávisť k Lužici, která volá k francouzským přátelům o pomoc prý ústy lužického rebelanta, jak soudí pisatel článku v „Bautzener Tagblatt“. Postup proti lužickým velezrádcům, jak volá do světa německá zloba a zuřivost, nezastaví šiku probuzené hrsiky, která rozvinula prapor odboje proti záplavě germánské. Slované, kteří nemají v Německu ani škol, utvořili s jinými národnostními menšinami svaz, v němž jsou zastoupeni: Poláci, Srbové, Dánové, Frýzové a Litvini. Kdo máš oči k vidění, viz! Kdy zasáhnou politické kruhy, které viděly

bolestnou Kalvarii Lužice!? Už cizí ruka vepsala členářům do knihy slova hlasu, volajícího o pomstu.

Karas.

Dr. Augustin Wibbelt: **Kniha o čtyřech pramenech.** Přeložil Dr. F. B. Černovský O. S. Aug. Nakladem Cyrilomet. knihkupectví G. Francla v Praze, str. 202, cena Kč 4.40. Krátké kapitoly, obrázky z pestrých chvil života jsou věnovány čtyřem nejdůležitějším věcem, jichž se dnešnímu lidstvu nedostává. Ať mluví autor o mladosti nebo stáří anebo ukazuje život v jednotlivých obdobích ročních, vždy vede k těmto čtyřem největším pokladům, které dal Tvůrce člověku. První z nich — toť zdraví, o něž olupuje lidstvo dnešní život. Zdraví těla i duše. Druhým je radost. I tento poklad je řídký. Naše doba poskytuje mnoho radovánek, ne však radosti, která činí život šťastným. A kde chybí zdraví a radost, nemůže býti síly. Poslední dar vyšel z věčného pramene Života a sluje život. Zdrojem zdraví je život v přírodě, zdrojem radosti hra. K síle vede práce. Život činí Životem náboženství. Kniha učí umění radosti, za níž se přemnoží honí a přece se mu nepřinaučí, poněvadž jim schází čisté srdce, dobré svědomí a klid duše. Pokoj duše jako klid modrých podzimních dní. Celá ta řada obrázků končí se vážným mementem: Připravuj své srdce na věčnost jara, abys znovu rozkvetl na luzích Hospodinových!

-r-

Alfons Maria Rathgeber: **Im Schatten des Dorfkirchleins.** Vydal Jos. Kösel a Fr. Pustet, München 1923. — Staré, krásné obyčej, které mají původ v katolické víře, stále vyvírají. Příklad se o to už náboženský rozkol ve velkém německém národě. — Kniha Rathgeberova uvádí do života německého lidu a ukazuje, jak je nábožensky prociťen. Čtenář nahlédne nejen do kostela, nýbrž do rodin, na návěs mezi mládež a to v různých ročních obdobích, počínaje od první neděle adventní až do poslední po sv. Duchu. Celý ten život za dusné atmosféry odpočívá ve stinném chládku venkovského kostelíčka, odkud září radost. — Naše literatura má podobné dílo o zvycích českého lidu od Vykoukala: „Rok českého lidu“ a jiné, vydané v Dědictví Svatojanském: „Lid český s hlediska prstonárodně náboženského.“ Německé dílo upoutává svou důkladností a bohatou látkou, zvláště však mistrným uspořádáním. Kdo máš pochopení pro život prostého lidu, nahlédni do této knihy! Najdeš v ní mnoho poučení a zábavy!

-r-

Dr. Alfr. Fuchs, **Novinář** („Vševěd“, knihovna spisů populárně vědeckých, sv. I. Tiskem a nakladem Československé akc. tiskárny v Praze 1924. Cena 3.50 Kč.). Brožurka, která přístupnou formou osvětluje zákulisí vnitřního života a založení dnešního novináře. Autor upozorňuje tu především na vývoj osobnosti žurnalistovy. A to, co podmiňuje tuto transformaci, jsou změněné poměry, v nichž žurnalista působí, zejména změna významu a povahy dnešních novin. Kdežto dříve polit. stránky bývaly orgánem novin, jsou nyní noviny orgánem stránek. To nezůstává arci bez vlivu na charakter novinářův, jakož i vůbec nervosita prostředí, s nímž novinář srostl: talent a individualita s mechanismem a kolektivismem novin, Blattgefühl se stavovskými zájmy, konečně buržoasní záliby se stavovskou povýšeností dělí se o duši dnešního novináře. Zachytiv zběžně podstatu žurnalistického talentu, jenž spočívá předem ve smyslu pro aktualitu a ducha-přítomnost, spisovatel formuluje požadavky novi-

nářského slohu: jasnost, pružnost a různotvárnost. Zvláštní jeho známkou jest, že stojí mezi mluvou lidovou a spisovnou. Žurnalista nesmí psáti monotóně a frásovitě. Toho se vyvaruje neustálým sebevzděláním. Zvláštní kapitola jest věnována morálce stavu. Každý novinář vykonává neobyčejný vliv na své čtenáře: on tvoří skutečnost. Jest tudíž třeba, aby tak odpovědné místo zastávali lidé pevných charakterů. — Knížekčka tato může býti přijata naší veřejností příznivě. Jest ona jedním z těch málo příspěvků, které se obírají v naší literatuře žurnalistikou, zatím co u jiných národů jsou hotové poklady. Škoda, že autor nezmínil se podrobněji též o sociálním postavení a požadavcích novinářstva.

Vilém Rytina.

„**Kytice k počtě Božského Srdce Páně**“. Ctnostné úkony pro měsíc červen. Upravil Jan Kř. Ant. Dvořák T. J. na Sv. Hostýně. — Účelem novinky jest usnadnit věřícím pracemi zaměstnaným úctu k Nejsv. Srdci Páně. — Cena je mírná, asi 1 Kč. aby se „Kytice“ dostala i do nejhudších rodin. Doporučujeme tuto dobrou knížekčku, která pomůže urovnávat a mírnit velikou tíseň, jak hmotnou, tak i duševní.

Divadelní rádce. F. X. Svoboda: Směry života. Vyšlo v Praze u J. R. Vilímka. Hledá-li student vděčnou hru, pak nechť sáhne ihned ke „Směrům života“, ve kterých obráží se jeho vlastní tvář, což je mu zárukou úspěchu. — Hra líčí velmi realisticky a výstižně život chudých vysokoškolských studentů, z nichž jeden nedovede si vážit peněz vydělaných otcovými moly, a druhý svržený s výšin své ideální lásky, klesá v bahno pijanství, až slzy matčiny a výčitky otcovy vyburcují jeho svědomí k lepšímu životu. — Hra má 7 osob, z toho 3 ženské a 4 mužské, 3 jednání. (1. a 2. jednání v pokoji Antonína Černého a 3. v novém jeho bytě). Nastudování kusu není příliš těžké, ač vyžaduje dobrou charakterisační schopnost všech postav, zvláště pak Antonína Černého.

kstr.

Cyrilometodějská Liga Studentská, která je jedinou organizací, spojující všechno slovanské studentstvo pod praporem sv. bratří soluňských, byla nucena odložit leckterý úkol pro finanční nedostatky. Doporučujeme všem pp. čtenářům, aby se zajímali o hnutí této organizace a pokud možno, přispěli k vyplnění jejich podniků. Příkladáme složenku a děkujeme předem všem šlechetným dárcům.

Redakce.

Redakční sdělení.

Tímto číslem končíme V. ročník Jitra. Těší nás vědomí vykonané práce. Časopis rozšířil se po všech koutech naší vlasti. Váš všechny, kteří jste se přičinili o jeho rozvoj, bude těšiti dobré dílo. Zůstaňte i nadále věrni svému programu! Každému katol. studentu nabídněte „Jitro“ v přesvědčení, že katol. studentu patří katol. studentský tisk. Děkujeme všem pp. přispívatelům, kteří se zasloužili o rozhojnění a povznesení časopisu. Příští ročník přinese zajímavé články z různých oborů, zvláště o duchovním životě z péra našeho vzácného přítele Dra. F. X. Nováka.

Za redakci:

Josef Frydrych.

Frant. Karas.

Řídí C. E.

Rozluštění hádanek z 9. čísla: Přesmyčka: Prostějov. Pro latináře: vulpes (vůl-pes) Záhadná rovnice: (a=réva, b=pupen, c=blesk, d=Lida, e=kat.) x=republika. Čtvercovky: I. rov, oko, vor; II. Eda, dav, ave; III. rula, Ural, lama, alah; IV. óda, den, ano; V. hon, ano, Noe. Skrývačky (zeměp.): Čechy, Slavkov, Kolín, Ještěd. Hádanky Orlice, Mnichov. Rebus: Svůj k svému! (Ze jmen uvedených znamének čte se vždy tolikáté písmeno, kolik dolejší číslice naznačuje.) Množenka: hrob—Hroby. Tečkovka: potok, otok, tok, ok, k. Koníček: Kdybych měl žít ještě jednou, umínil bych si přečísti aspoň jednou týdně dobrou knihu. Darwin. Šarada: kopr, perník, Koperník. Rebus: Kukačka kuká.

Správná rozřešení všech hádanek včas poslali: Vlček Frant., Opava. — Vosátka J., Praha. — Bradler J., Jičín. — Stančík J., Praha. — Hanousek P., Rašovice u Slavkova. — Dostálek J., Praha. — Hrouzek J., Letonice u Bučovic. — Šolc J., Jičín. — Ptáček Frant., Praha. — Dvořák J., Praha. — Pácalt Frant., Vysočany. — Schallander Al., Praha. — Kozlíček J., Slávkov, — Kuzník J., Neplachovice u Opavy. — Novotný J., Jičín. — Hynšt. Frant., Bučovice. — Mareš M., Jičín. — Věntus J., Vršovice u Opavy. Firman A., Krásno n. B.

Vylosování byli: Pácalt Frant. z Vysočan a Hynšt Frant. z Bučovic. Odměny se jim co nejdříve pošlou.

Sdělení redakční: Tímto zakončujeme letošní hádankářskou rubriku „Jitra“. S uspokojením můžeme na konci ročníku prohlásit, že plně dostala svému určení, hlavně pro studentstvo z nižších tříd. Všem našim luštitelům a přispěvatelům přejeme radostných, krásných prázdnin a těšíme se po prázdninové přestávce opět na shledanou.

Rebus.

(B. mol.)

Kč 0:50 — Pochod po „Trio“.
Kč 0:40 — 2 část mazurky.
Kč 0:60 — Valčík bez „Cody“.
Kč 0:30 — Polka bez „Tria“.

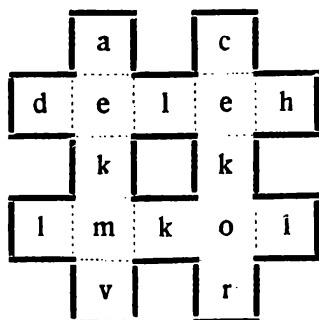
Odsunka.

(— ? —)

Od zvěře divoké
hlásku li odsuneš,
početní znaménko
zajisté nabudeš.

Křížovka.

(Kříž K.)

(Rozřešení odhalí jména 4 českých spisovatelů.)

Záměnka.

S „t“ je všude tam, kde papír bývá,
s „z“ lakomec ze všeho rád mívá.

Hádanka.

(J. T.)

Dle velikosti nejsem značná,
obydlím mi houští, keř,
jako šelma krvelačná
hubím ptactvo, lesní zvěř.
Beze hlásky jedné v předu
místo dravce hnedle řeku máš,
kterou při bedlivém sledu
Evropy v jihu uhlídáš.

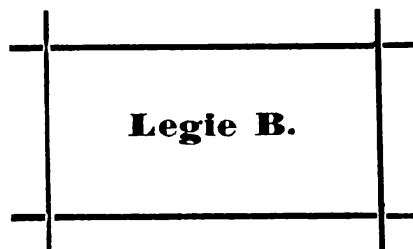
Roháček.

(Buchar A.)

d	d	e	i	í	í	strom.
í	k	m	n	n		?
n	n	o	o			výkon v tělocviku.
p	p	ř				hora česká.
ř	ř					lat. předložka.
ř						souhláska.

Přesmyčka.

(Jožka z Valašska.)

Legie B.

Královská procházka

(Jan Vávra, Hýsle.)

	kaž	dý		u	si	
cuj	né	lič	schu	tí	ro	ná lov
pra	je	roz	ces	i	da	na nou
nom	ti	mo	ty	né,	dič	ro !
vů	bý	hou	me	váich	dě	li nou
	li	měj		ni	rov	

Obložka.

(J. Š., Sušice.)

staročeská zbraň.

pták.

Čtvercovka.

(T. V., Opava.)

a	a	a	a	a
á	e	e	g	i
i	l	l	l	n
p	p	r	s	t
t	t	t	v	v

město.

zbytek po zrně.

úřední osoba.

žen. jméno.

člen národa.

Záhadný seznam.

(B. mol.)

2. srpen	Dimitrij.
12. duben	Hubička.
4. únor	Stabat mater.
8. leden	Requiem.
6. březen	Prodaná nevěsta.

Doplňovačka s tajenkou.

(L. G.)

+	r		
	+	i	
	l	+	
		a	+
	u	+	
	+	d	
+	i		
	+	e	
	e	+	
		p	+

pohoří.

křesť. znamení.

hornina.

?

část těla.

kapalina

nápoj.

zvíře.

?

horstvo.

Všemu našemu studentstvu

vřele doporučujeme časopis katol. studentů slovenských

ROZVOJ.

Vychází 15. každého měsíce.

Administrace Bratislava, Zámocká č. 45.,

a

vědecké dílo † Dra Sedláka:

MISTR JAN HUS.

Na skladě má:

Ústředí katolického studentstva čsl., Praha II., Voršilská 1.

Cena 12 Kč.